

Azərbaycanın bioehtiyatları

Azərbaycanın torpaq bitki örtüyü,
heyvanat aləmi

1. Şabalıdı torpaqlar Azərbaycan Respublikasında geniş yayılmışdır:
 A) Kür-Araz ovalığında
 B) Böyük Qafqazın dağatayi və alçaq dağlıq zonasında
 C) Böyük Qafqazın subalp çəmənlərində
 D) Abşeron yarımadasında
 E) Lənkəran ovalığında
2. Azərbaycan Respublikasında rütubətli subtropik iqlim şəraitində formalan torpaq tipi:
 A) boz-qonur B) sari torpaq C) çımlı-podzol
 D) şabalıdı E) dağ-qara
3. Naxçıvan MR ərazisində bitki örtüyünün zəif inkişaf etməsinin səbəbi:
 A) iqlim şəraitinin rütubətli olması
 B) mineral su ehtiyatlarının bol olması
 C) seysmik zonada yerləşməsi
 D) iqliminin çox quraq olması
 E) mürəkkəb relief şəraitini
4. Azərbaycan Respublikasında relikt və endemik bitki növlərinin daha çox cəmləşdiyi ərazi:
 A) Yuxarı-Qarabağ
 B) Lənkəran vilayəti
 C) Dağılıq-Şirvan
 D) Gəncə-Qazax rayonu
 E) Qobustan-Abşeron rayonu
5. Azərbaycan Respublikasında, əsasən suvarma şəraitində istifadə edilən torpaq tipləri:
 A) boz-çəmən, boz, açıq şabalıdı
 B) boz, dağ-çəmən, şabalıdı
 C) qəhvəyi dağ-meşə, sari, qonur dağ-meşə
 D) torflu dağ-çəmən, qəhvəyi dağ-meşə, şoran
 E) sari, boz-çəmən, qonur dağ-meşə
6. Azərbaycan Respublikasında meliorasiya tədbirlərinin daha çox həyata keçirildiyi torpaq tipləri:
 A) boz-qonur, dağ-çəmən, şabalıdı
 B) qonur dağ-meşə, tünd-şabalıdı, sari dağ-meşə
 C) qəhvəyi dağ-meşə, boz-çəmən, boz-qonur
 D) boz, boz-çəmən, boz-qonur
 E) dağ-qara, sari, boz-qonur
7. Naxçıvan MR aid **olmayan** torpaq tipləri:
 A) boz-qonur və dağ-çəmən
 B) açıq şabalıdı və şabalıdı
 C) boz-qonur və dağ-qara
 D) boz və şabalıdı
 E) dağ sari və qonur-meşə
8. Azərbaycan Respublikasında alçaq dağlığın arid seyrək meşələri altında inkişaf edən torpaq tipi:
 A) dağ-sarı B) alluvial-çəmən
 C) qəhvəyi meşə D) çımlı dağ-çəmən
 E) qonur-meşə
9. Azərbaycan Respublikasında tünd şabalıdı torpaqları daha çox yayıldığı ərazilər üçün səciyyəvi olan iqlim tipi:
 A) dağ tundra B) soyuq
 C) mülayim-isti D) yarımsəhra və quru çöl
 E) musson
10. Azərbaycan Respublikasında meşələrində üstünlük təşkil edən ağacların növləri:
 A) vələs, ağaçqayın, qarağac
 B) ağaçqayın, palid, tozağacı
 C) vələs, şabalıd, palid
 D) fistiq, cökə, Eldar şamı
 E) fistiq, palid, vələs
11. Azərbaycan Respublikasında yayılan enliyarpaqlı ağaclar:
 A) şümşad, Eldar şamı, ardıc
 B) palid, vələs, fistiq
 C) Lənkəran akasiyası, şam, fistiq
 D) fistiq, qarmaqvari şam, ardıc
 E) fistiq, vələs, ardıc
12. Eldar şamı və qarmaqvari şam ağaclarının təbii şəkildə yayıldığı müvafiq ərazilər:
 A) Şirvan düzü, Sultanbund meşəsi
 B) Ceyrançöl, Göygöl ətrafi
 C) Lənkəran, Qusar maili düzənliyi
 D) Muğan düzü, Qarabağ vulkanik yayası
 E) Qarayazı düzü, Göygöl ətrafi
13. Azərbaycan Respublikasının orta dağlıq ərazilər üçün səciyyəvi torpaqları:
 A) boz-qonur, boz-qəhvəyi
 B) boz-çəmən, qəhvəyi
 C) qonur və qəhvəyi dağ-meşə
 D) çımlı dağ-çəmən, boz-qonur
 E) qonur meşə, boz-çəmən
14. Azərbaycan Respublikasında rütubətlənmə əmsalının vahid və vahiddən böyük olduğu ərazilərdə formalan torpaq tipləri:
 A) dağ-qara, açıq şabalıdı C) qonur-meşə, boz
 B) boz-qonur, sari D) dağ-çəmən, boz-qonur E) dağ-çəmən, şan
15. Azərbaycan Respublikasının quraq əraziləri üçün səciyyəvi olan torpaq tipləri:
 A) boz, qara, sari, şoran
 B) boz, boz-çəmən, boz-qonur, şoran
 C) boz, dağ-çəmən, boz-qonur, şabalıdı
 D) qəhvəyi, çımlı dağ-çəmən, boz, boz-çəmən
 E) qonur dağ-meşə, açıq şabalıdı, şoran, boz-çəmən

- 16.** Azərbaycan Respublikasında təbii münbitliyi yüksək olan torpaq tipləri:
- boz-çəmən, sarı, qonur-meşə
 - qara, qəhvəyi-qonur, dağ-çəmən
 - boz, sarı, dağ-çəmən
 - çəmən-meşə, boz-çəmən, boz-qonur
 - dağ-qara, dağ-meşə, tünd-şabalıdı
- 17.** Azərbaycan Respublikasında təbii münbitliyi nisbətən az olan torpaq tipləri:
- qəhvəyi, dağ-meşə, boz-qonur
 - sarı, qonur, şoran
 - boz, boz-çəmən, şoran
 - dağ-çəmən, dağ-meşə, boz-çəmən
 - boz-qonur, şabalıdı, qəhvəyi
- 18.** Respublikamızda torpaq örtüyünün müxtəlifliyinin səbəbi:
- iqlim şəraitinin və reliyefin müxtəlifliyi
 - kənd təsərrüfatının yüksək inkişafı
 - yeraltı suların rəngarəngliyi
 - suvarma və dəməyə əkinçiliyinin inkişafı
 - arid seyrək meşələrin üstünlüyü
- 19.** Kür-Araz ovalığında torpaqların şoranlaşmasının səbəbi:
- dəməyə əkinçiliyinin inkişafı
 - minerallaşmış qrunut sularının səviyyəsinin qalxması
 - süni meşə zolaqların salınması
 - şəhər və kənd yaşayış məskənlərinin çoxalması
 - mineral ehtiyatlarının intensiv istismarı
- 20.** Respublikamızda bitki örtüyünün növ zənginliyinin səbəbi:
- iqlim şəraitinin və reliyefin müxtəlifliyi
 - antropogen təsirin üstünlüyü
 - üfüqi zonallığın üstünlüyü
 - kənd təsərrüfatının çoxsahəli inkişafı
 - süni suvarmanın artırılması
- 21.** Alluvial çəmən-meşə torpaqlarının yayıldığı ərazilər:
- Kürətrafi ərazilər, Acınohur
 - Samur-Dəvəçi ovalığı, Abşeron
 - Cənub-Şərqi Şirvan, Ceyrançöl
 - Qanıx-Öyriçay, Qobustan-Abşeron
 - Şollar düzü, Qanıx-Öyriçay
- 22.** Azərbaycan Respublikasında çimli və torflu dağ-çəmən torpaqların yayıldığı ərazilər:
- Talış dağları, Ləngəbüz silsiləsi
 - Böyük və Kiçik Qafqazın yüksək dağlığı
 - Yan silsilə, Qobustan
 - Talış dağları, Acınohur-Ceyrançöl
 - Böyük və Kiçik Qafqazın alçaq dağlığı
- 23.** Azərbaycan Respublikasında yarımsəhra və quru çöl iqlimi şəraitində formalasən torpaqlar:
- Dağ-qara
 - Boz-qonur
 - Şabalıdı
 - Sarı torpaq
 - Boz
 - Dağ-çəmən
 - Boz-çəmən
 - A) 2, 5, 7
 - B) 1, 2, 6
 - C) 2, 4, 6
 - D) 1, 3, 5
 - E) 3, 4, 7
- 24.** Azərbaycan Respublikasında dağ kserofit bitkilərin geniş yayılmasına şərait yaradan əsas amil:
- buxarlanma qabiliyyətinin azlığı
 - ifrat rütubətlənmə
 - rütubətlilik əmsalının kiçik olması
 - yeraltı suların səthə yaxın yerləşməsi
 - münbit torpaqların olması
- 25.** Azərbaycan Respublikasında yüksək dağ-çəmən landşaftlarında yayılan əsas torpaq tipləri:
- sarı, çimli dağ-çəmən
 - dağ-qara torpaqları, torflu dağ-çəmən
 - tünd və açıq şabalıdı
 - torflu və çimli dağ-çəmən
 - dağ-meşə, alluvial-çəmən
- 26.** Azərbaycan Respublikasında şabalıdı torpaqların yaranması üçün olverişli şəraitin *olmadığı* ərazilər:
- Böyük və Kiçik Qafqazın alçaq dağlığı
 - Böyük Qafqazın alçaq dağlığı, Kür-Araz ovalığı
 - Kür-Araz ovalığı, Kiçik Qafqazın dağ atəyi
 - Cənub-Şərqi Şirvan düzü, Böyük Qafqazın yüksək dağlığı
 - Kiçik Qafqazın şimal-şərqi yamacı, Acınohur-Ceyrançöl
- 27.** Azərbaycan Respublikasında rütubətlənmə əmsalının vahiddən kiçik olduğu ərazilərin səciyyəvi torpaq tipləri:
- dağ-çəmən
 - boz-qonur
 - boz-çəmən
 - qonur-meşə
 - açıq-şabalıdı
 - qəhvəyi-meşə
 - A) 1, 5, 6
 - B) 1, 2, 3
 - C) 2, 4, 6
 - D) 3, 4, 5
 - E) 2, 3, 5
- 28.** Azərbaycan Respublikasında rütubətlilik əmsalının vahiddən böyük və vahidə yaxın olduğu ərazilərin səciyyəvi torpaq tipləri:
- dağ-çəmən
 - boz-qonur
 - boz-çəmən
 - qonur-meşə
 - açıq-şabalıdı
 - qəhvəyi-meşə
 - A) 1, 2, 4
 - B) 2, 3, 5
 - C) 1, 4, 6
 - D) 3, 4, 6
 - E) 1, 5, 6
- 29.** Lənkəran ovalığının yayı quraq keçən müləyim-isti iqlimi üçün xarakterik olan torpaq tipi:
- açıq şabalıdı
 - boz-qonur
 - torflu dağ-çəmən
 - boz-çəmən
 - sarı torpaqlar

- 30.** Eldar şamının tayqadakı şam ağaclarından fərqli cəhəti:
- Quru iqlim şəraitində bitir.
 - Rütubətli şəraitdə bitir.
 - Hündürlüyü 100 m-dən yüksək olur.
 - Qışda görkəmini tamamilə dəyişir.
 - Yayda yarpaqlarının çoxu töküür.
- 31.** Azərbaycan Respublikasında yayılmış torpaqların təbii müntəbitiyyinin azalmasına görə düzgün sırası:
- qara, şabalıdı, boz-qonur
 - boz-qonur, qara, çımlı dağ-çəmən
 - boz-qonur, şabalıdı, boz-çəmən
 - sarı, torflu dağ-çəmən, qəhvəyi dağ-meşa
 - qara, boz-çəmən, sarı
- 32.** Azərbaycan Respublikasında dağ kserofit bitkilərin daha geniş yayıldığı ərazilər:
- Talış dağları, Naxçıvan
 - Böyük Qafqazın cənub yamacı, Talış dağları
 - Kiçik Qafqazın şimal yamacı, Acınohur
 - Qusar maili düzənlüyü, Naxçıvan
 - Vulkanik yayla, Qanıx-Əyriçay
- 33.** Azərbaycan Respublikasında bitən Eldar şamına xas olan xüsusiyyət:
- Dağ yamaclarında qurşaq əmələ gətirməsi
 - Yalnız rütubətli ərazilərdə yayılmışdır
 - Mebel sənayesi üçün xammaldır
 - Relikt və endemik bitkidir
 - Tikinti materialları üçün xammal olması
- 34.** Naxçıvan MR-da qonur dağ-meşa torpaqlarının *yaranmamasının* səbəbi:
- fiziki aşınmanın zəif getməsi
 - illik temperatur amplitudunun kiçik olması
 - yağışlarının miqdarının kifayət qədər olmaması
 - günəş radiasiyasının çox olması
 - meşa qurşağının antropogen təsirə məruz qalması
- 35.** Azərbaycan Respublikasında dağ-çəmən və düzənlilik-çəmən torpaqlarının yaranma səbəbləri:
- Dağ-çəmən torpaqları atmosfer yağışlarının, düzənlilik-çəmən torpaqları isə qrunt sularının təsiri ilə əmələ gəlir.
 - Dağ-çəmən torpaqları buzlaqların, düzənlilik-çəmən torpaqları isə çayların təsiri ilə əmələ gəlir.
 - Həm dağ-çəmən, həm də düzənlilik-çəmən torpaqları qrunt sularının təsiri ilə yaranır.
 - Har iki torpaq tipi səth sularının və denudasiya proseslərinin təsiri ilə əmələ gəlir.
 - Dağ-çəmən torpaqları təbii amillərin, düzənlilik-çəmən torpaqları isə antropogen amillərin təsiri ilə yaranmışdır.
- 36.** Azərbaycan Respublikasında meşələrin geniş yayıldığı ərazilər və burada bitən əsas ağaclar:
- orta dağlıq qurşaq; fistiq, vələs, palid
 - Kür-Araz ovalığı; qarağac, qovaq, palid
- 37.** Gəncə-Qazax düzündə yayılan əsas torpaq tipləri:
- açıq-şabalıdı, şabalıdı, boz-çəmən
 - dağ-çəmən, çəmən-meşa, boz-qonur
 - boz-çəmən, alluvial-çəmən, torflu dağ-çəmən
 - sarı, dağ-meşa, boz-qonur
 - çimli dağ-çəmən, dağ-çəmən bozqır, dağ-qara
- 38.** Azərbaycan Respublikasında mülayim-isti iqlim şəraitində yaranan torpaq tipləri:
- qara, boz və boz-qonur
 - tünd-şabalıdı, qonur və qəhvəyi dağ-meşa
 - sarı, boz-qonur və boz
 - şabalıdı, boz və boz-çəmən
 - boz, boz-qonur və boz-çəmən
- 39.** Azərbaycan Respublikasının relict və endemik bitki növlərini müəyyən edin.
1. Vələs	2. Lənkəran zanbağı
3. Fistiq	4. Qaraçöhrə
5. Palid	6. Qovaq
7. Dəmirağac	8. Qızılıağac 9. Eldar şamı
A) 2, 3, 6, 8	B) 2, 5, 6, 9 C) 1, 3, 4, 8
D) 1, 4, 5, 7	E) 2, 4, 7, 9
- 40.** Azərbaycan Respublikasının dağətəyi və alçaq dağ çölləri üçün səciyyəvi olan torpaq tipləri:
- açıq şabalıdı və şabalıdı
 - dağ qara və boz-çəmən
 - qəhvəyi və qonur-meşa
 - boz-qonur və boz-çəmən
 - sarı və alluvial-çəmən
- 41.** Azərbaycan Respublikasının relict və endemik bitki növlərinin daha çox cəmləşdiyi ərazilər:
- Gəncə-Qazax düzü, Talış dağları
 - Dağlıq Şirvan, Abşeron
 - Lənkəran, Aran
 - Talış dağları, Ceyrançöl-Acinoğur
 - Samur-Dəvəçi, Naxçıvan
- 42.** Azərbaycan Respublikasında bitən iynəyarpaqlı ağaç növləri:
- qarmaqvari şam, Eldar şamı, şabalıdı
 - Eldar şamı, qarağac, ağ şam
 - ardic, qara şam, ağcaqayın
 - pahd, vələs, qarmaqvari şam
 - Eldar şamı, ardic, qarmaqvari şam
- 43.** Azərbaycan Respublikasında torpaqların şaquli qurşaklıq üzrə hündürlüyü doğru yerləşmə qanuna uyğunluğu:
1. qonur-meşa	2. dağ-çəmən
3. dağ-şabalıdı	4. boz torpaqlar
A) 3, 1, 4, 2	B) 4, 1, 3, 2 C) 4, 3, 1, 2
D) 2, 1, 4, 3	E) 2, 3, 1, 4

- 30.** Eldar şamının tayqadakı şam ağaclarından fəqli cəhəti:
- Quru iqlim şəraitində bitir.
 - Rütubətli şəraitdə bitir.
 - Hündürlüyü 100 m-dən yüksək olur.
 - Qişda görkəmini tamamilə dəyişir.
 - Yayda yarpaqlarının çoxu töküür.
- 31.** Azərbaycan Respublikasında yayılmış torpaqların təbii münbitliyinin azalmasına görə düzgün sırası:
- qara, şabalıdı, boz-qonur
 - boz-qonur, qara, çimli dağ-çəmən
 - boz-qonur, şabalıdı, boz-çəmən
 - sarı, torflu dağ-çəmən, qəhvəyi dağ-meşa
 - qara, boz-çəmən, sarı
- 32.** Azərbaycan Respublikasında dağ kserofit bitkilərin daha geniş yayıldığı ərazilər:
- Talış dağları, Naxçıvan
 - Böyük Qafqazın cənub yamacı, Talış dağları
 - Kiçik Qafqazın şimal yamacı, Acınohur
 - Qusar maili düzənliyi, Naxçıvan
 - Vulkanik yayla, Qanıx-Əyriçay
- 33.** Azərbaycan Respublikasında bitən Eldar şamina xas olan xüsusiyyət:
- Dağ yamaclarında qurşaq əmələ gətirməsi
 - Yalnız rütubətli ərazilərdə yayılmışdır
 - Mebel sənayesi üçün xammaldır
 - Relikt və endemik bitkidir
 - Tikinti materialları üçün xammal olması
- 34.** Naxçıvan MR-da qonur dağ-meşa torpaqlarının *yaranmamasının* səbəbi:
- fiziki aşınmanın zəif getməsi
 - illik temperatur amplitudunun kiçik olması
 - yağıntıların miqdarının kifayət qədər olmaması
 - günəş radiasiyasının çox olması
 - meşa qurşagının antropogen təsirə məruz qalması
- 35.** Azərbaycan Respublikasında dağ-çəmən və düzənlik-çəmən torpaqlarının yaranma səbəbləri:
- Dağ-çəmən torpaqları atmosfer yağışlarının, düzənlik-çəmən torpaqları isə qrunt sularının təsiri ilə əmələ gəlir.
 - Dağ-çəmən torpaqları buzlaqların, düzənlik-çəmən torpaqları isə çayların təsiri ilə əmələ gəlir.
 - Həm dağ-çəmən, həm də düzənlik-çəmən torpaqları qrunt sularının təsiri ilə yaranır.
 - Hər iki torpaq tipi səth sularının və denudasiya proseslərinin təsiri ilə əmələ gəlir.
 - Dağ-çəmən torpaqları təbii amillərin, düzənlik-çəmən torpaqları isə antropogen amillərin təsiri ilə yaranmışdır.
- 36.** Azərbaycan Respublikasında meşələrin geniş yayıldığı ərazilər və burada bitən əsas ağaclar:
- orta dağlıq qurşaq; fistiq, vələs, palid
 - Kür-Araz ovalığı; qarağac, qovaq, palid
- 37.** Gəncə-Qazax düzündə yayılan əsas torpaq tipləri:
- açıq-şabalıdı, şabalıdı, boz-çəmən
 - dağ-çəmən, çəmən-meşa, boz-qonur
 - boz-çəmən, alluvial-çəmən, torflu dağ-çəmən
 - sarı, dağ-meşa, boz-qonur
 - çimli dağ-çəmən, dağ-çəmən bozqır, dağ-qara
- 38.** Azərbaycan Respublikasında mülayim-isti iqlim şəraitində yaranan torpaq tipləri:
- qara, boz və boz-qonur
 - tünd-şabalıdı, qonur və qəhvəyi dağ-meşa
 - sarı, boz-qonur və boz
 - şabalıdı, boz və boz-çəmən
 - boz, boz-qonur və boz-çəmən
- 39.** Azərbaycan Respublikasının relikt və endemik bitki növlərini müəyyən edin.
1. Vələs	2. Lənkəran zanbağı	
3. Fistiq	4. Qaraçöhrə	
5. Palid	6. Qovaq	
7. Dəmirağac	8. Qızılıağac	
A) 2, 3, 6, 8	B) 2, 5, 6, 9	C) 1, 3, 4, 8
D) 1, 4, 5, 7	E) 2, 4, 7, 9	
- 40.** Azərbaycan Respublikasının dağətəyi və alçaq dağ çölləri üçün səciyyəvi olan torpaq tipləri:
- açıq şabalıdı və şabalıdı
 - dağ qara və boz-çəmən
 - qəhvəyi və qonur-meşa
 - boz-qonur və boz-çəmən
 - sarı və alluvial-çəmən
- 41.** Azərbaycan Respublikasının relikt və endemik bitki növlərinin daha çox cəmləşdiyi ərazilər:
- Gəncə-Qazax düzü, Talış dağları
 - Dağlıq Şirvan, Abşeron
 - Lənkəran, Aran
 - Talış dağları, Ceyrançöl-Acinoğur
 - Samur-Dəvəçi, Naxçıvan
- 42.** Azərbaycan Respublikasında bitən iynəyarpaqlı ağaç növləri:
- qarmaqvari şam, Eldar şamı, şabalıd
 - Eldar şamı, qarağac, ağ şam
 - ardic, qara şam, ağaçqayın
 - palid, vələs, qarmaqvari şam
 - Eldar şamı, ardic, qarmaqvari şam
- 43.** Azərbaycan Respublikasında torpaqların şaquli qurşaklıq üzrə hündürlüyü doğru yerləşmə qanunauyğunluğu:
1. qonur-meşa	2. dağ-çəmən	
3. dağ-şabalıdı	4. boz torpaqlar	
A) 3, 1, 4, 2	B) 4, 1, 3, 2	C) 4, 3, 1, 2
D) 2, 1, 4, 3	E) 2, 3, 1, 4	

44. Azərbaycan Respublikasında torpaqların münbütlik dərəcəsinin artmasına görə ardıcılığını müəyyən edin:

1. qonur dağ-meşə
 2. şabalıdı
 3. dağ qara
 4. boz-qonur
- A) 2, 4, 3, 1 B) 4, 2, 1, 3 C) 4, 3, 2, 1
 D) 3, 2, 4, 1 E) 3, 4, 1, 2

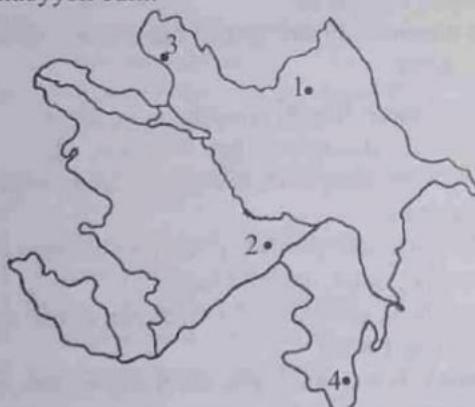
45. Azərbaycan Respublikasında qonur dağ-meşə torpaqlarının əmələ gəldiyi təbii şərait və onlarda bitən əsas ağaç növləri:

- A) yağıntıların miqdarının az olması; palid, fistiq
 B) rütubətlənmə əmsalının yüksək olması; fistiq, vələs
 C) bitki örtüyünün seyrək olması; palid, ardıc
 D) arid iqlim; saqqız ağacı, cökə
 E) yeraltı suların zənginliyi; şərq çinarı, palid

46. Azərbaycan Respublikasında qəhvəyi-meşə torpaqlarının yarandığı təbii şərait və xarakterik bitkilər:

- A) rütubətli subtropik iqlim; iynəyarpaqlı meşələr
 B) isti və rütubətli iqlim; rütubətli subtropik meşələr
 C) soyuq və rütubətli iqlim; seyrək meşə və kolluqlar
 D) soyuq iqlim; iynəyarpaqlı meşələr
 E) mülayim-isti iqlim; seyrək meşə və kolluqlar

47. Çəmən-meşə, sarı, dağ-çəmən və boz-çəmən torpaqlarının yayıldığı əraziləri müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) 4, 1, 3, 2 B) 1, 4, 3, 2 C) 3, 1, 2, 4
 D) 3, 4, 2, 1 E) 3, 4, 1, 2

48. Azərbaycan Respublikasının endemik və relikt bitki növləri:

1. ağaçqayın	2. Lənkəran akasiyası
3. fistiq	4. Hirkan şümşadı
5. cökə	6. qovaq
7. qaraçöhrə	8. dəmirağac
- A) 2, 4, 7, 8 B) 1, 4, 5, 7 C) 2, 6, 5, 8
 D) 1, 3, 4, 7 E) 2, 3, 6, 8

49. Azərbaycan Respublikasının endemik və relikt olmayan bitki növləri:

1. qovaq	2. dəmirağac
3. fistiq	4. qaraçöhrə
5. şümşad	6. saqqız ağacı
7. söyüd	8. vələs
- A) 2, 4, 6, 7 B) 1, 4, 5, 7 C) 2, 3, 6, 8
 D) 1, 3, 5, 6 E) 1, 3, 7, 8

50. Samur-Dəvəçi ovalığında yayılan əsas torpaq tipləri:

- A) çəmən-meşə, alluvial-çəmən, qonur-meşə
 B) boz-qonur, boz-çəmən, qəhvəyi-meşə
 C) çəmən-meşə, bataqlıq-çəmən, açıq şabalıdı
 D) boz-çəmən, bataqlıq-çəmən, qara
 E) şabalıdı, qonur-meşə, qəhvəyi-meşə

51. Azərbaycan Respublikasının quraq iqlim şəraitində bitən ağaç növləri:

- A) azat ağaç, vələs, ardıc
 B) pahd, Lənkəran akasiyası, vələs
 C) fistiq, qarmaqvari şam, Hirkan şümşadı
 D) Eldar şamı, ardıc, saqqız ağaç
 E) Eldar şamı, palid, tozağacı

52. Cədvələ əsasən respublikamızda bitki örtüyünün daha zəif inkişaf etdiyi məntəqələri müəyyən edin.

Məntəqə	Orta illik temperatur (°C ilə)	Yağışların orta illik miqdarı (mm-ilə)	Buxarlamma qabiliyyəti (mm-ilə)
1	+10	600	400
2	+14,5	350	1100
3	+5	700	550
4	0	600	320
5	+8	1200	850

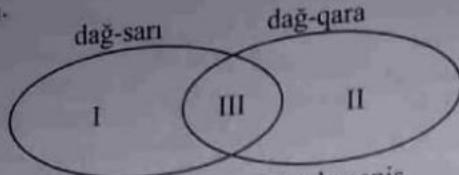
- A) 2, 3 B) 1, 4 C) 3, 5 D) 1, 5 E) 2, 4

53. Uyğunluğu müəyyən edin:

Torpaqlar:	Yağıntı (mm)/bux. qab (mm):
I. boz-qonur	1. $\frac{1000}{800}$
II. şabalıdı (boz-qəhvəyi)	2. $\frac{300}{1100}$
III. qonur dağ-meşə	3. $\frac{600}{900}$

- A) I - 1; II - 3; III - 2
 B) I - 2; II - 1; III - 3
 C) I - 1; II - 2; III - 3
 D) I - 2; II - 3; III - 1
 E) I - 3; II - 2; III - 1

54. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

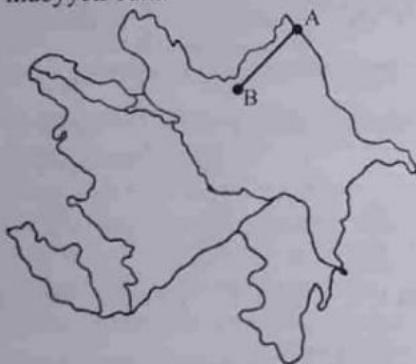

1. Gədəbəy, İsləmçılık rayonlarında geniş yayılmışdır.
 2. Əkinçilik üçün yararlı torpaq hesab olunur.
 3. Citrus meyvəçiliyi üçün əlverişli sayılır.
 4. Dağ-çöl landşafti üçün səciyyəvidir.
 5. Əsasən Lənkəran fiziki-coğrafi vilayətində yayılmışdır.
- A) I - 3, 5; II - 1, 4; III - 2
 B) I - 3, 4; II - 1, 2; III - 5
 C) I - 3; II - 4, 5; III - 1, 2
 D) I - 4, 5; II - 2; III - 1, 2
 E) I - 1; II - 2, 3; III - 4, 5

55. Azərbaycanda dağətəyi və alçaqdağlığın palid meşələrində yayılmış torpaq tipi:

A) qəhvəyi dağ-meşə	B) boz-qonur
C) çimli dağ-meşə	D) allüvial-çəmən
E) torflu dağ-çəmən	

56. A-dan B-yə doğru torpaq tiplərinin ardıcılığını müəyyən edin.

- A) boz-qonur, dağ-meşə, şabalıdı, dağ-çəmən
 B) çəmən-meşə, şabalıdı, dağ-meşə, dağ-çəmən
 C) allüvial-çəmən, dağ-meşə, boz-qonur, torflu dağ-çəmən
 D) şabalıdı, boz-qonur, dağ-meşə, çimli dağ-çəmən
 E) çəmən-meşə, boz-çəmən, dağ-meşə, tünd şabalıdı

57. A-dan B-yə doğru torpaq tiplərinin ardıcılığını müəyyən edin.

- A) şabalıdı, boz-qonur, qara, çimli dağ-çəmən
 B) boz-çəmən, şabalıdı, qəhvəyi və qonur dağ-meşə, dağ-çəmən
 C) allüvial çəmən, qəhvəyi və qonur dağ-meşə, şabalıdı, çimli və torflu dağ-çəmən
 D) boz-qonur, çəmən-meşə, qonur meşə, çimli dağ-çəmən
 E) açıq və tünd şabalıdı, boz-çəmən, çimli və torflu dağ-çəmən

58. Tərtərçayın mənbəyindən mənsəbinə doğru torpaq tiplərinin düzgün ardıcılığını müəyyən edin.

- A) ibtidai, qəhvəyi dağ-meşə, qonur dağ-meşə, dağ-qara, şabalıdı, çəmən-bataqlıq
 B) çimli dağ-çəmən, qonur dağ-meşə, qəhvəyi dağ-meşə, şabalıdı, boz-çəmən
 C) torflu dağ çəmən, qonur dağ çəmən, qəhvəyi dağ-meşə, dağ-qara, boz qonur, şorakətvari
 D) dağ çəmən-çöl, dağ qara, tünd şabalıdı, açıq şabalıdı, çəmən meşə
 E) çimli dağ çəmən, qəhvəyi dağ meşə, şabalıdı, boz-qonur, dağ meşə

59. Türyançayın mənbəyindən mənsəbinə doğru torpaq tiplərinin düzgün ardıcılığını müəyyən edin.

- A) dağ-çəmən, dağ-qara, açıq şabalıdı, tünd şabalıdı, çəmən-meşə
 B) dağ-çəmən, qəhvəyi dağ-meşə, qonur dağ-meşə, şabalıdı, dağ-qara
 C) dağ-çəmən, qonur dağ-meşə, dağ-qara, boz-qonur, tünd şabalıdı
 D) dağ-çəmən, qonur dağ-meşə, qəhvəyi dağ-meşə, şabalıdı, boz-çəmən
 E) dağ-çəmən, dağ-sarı, qəhvəyi dağ-meşə, şabalıdı, boz-qonur

60. Sarısu gölündən Böyük Alagölə qədər torpaq tiplərinin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) boz-çəmən, açıq və tünd şabalıdı, qara, torflu dağ-çəmən
 B) allüvial-çəmən, şabalıdı, çimli dağ-çəmən və qonur dağ-meşə, qəhvəyi meşə
 C) boz-çəmən, şabalıdı, qəhvəyi-meşə, qonur dağ-meşə, dağ-çəmən
 D) şabalıdı, boz-qonur, qara, çimli dağ-çəmən, torflu dağ-çəmən
 E) boz-qonur, qonur meşə, çəmən-meşə, torflu dağ-çəmən, çimli dağ-çəmən

61. Culfa dan Qapıcıq dağına qədər torpaq tiplərinin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

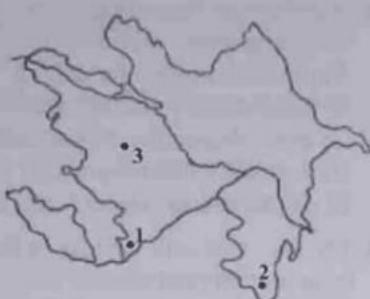
- A) açıq şabalıdı, boz-çəmən, qonur dağ-meşə, qəhvəyi meşə
 B) boz qəhvəyi, qonur dağ-meşə, çimli dağ çəmən, boz şoran
 C) boz şoran, tünd və adı boz qəhvəyi, şabalıdı, açıq boz torflu, dağ çəmən
 D) boz-çəmən, şabalıdı, qəhvəyi dağ, dağ çəmən
 E) boz-çəmən, qəhvəyi-meşə, şabalıdı, dağ çəmən

62. Xəritə-sxemə əsasən verilmiş məntəqələrə uyğun olaraq yayılan ağac növlərini müəyyən edin.

- A) 1 – Şərq çinarı; 2 – Eldar şamı; 3 – şabalıd
- B) 1 – qaraçöhrə; 2 – söyüd; 3 – qarmaqvari şam
- C) 1 – Eldar şamı; 2 – qarmaqvari şam; 3 – Şərq çinarı
- D) 1 – ardıc; 2 – şabalıdyarpaq palid; 3 – saqqız ağaçsı
- E) 1 – Eldar şamı; 2 – qaraçöhrə; 3 – dəmirağac

63. Xəritə-sxemdə verilmiş məntəqələrə uyğun olaraq yayılan ağac növlərini müəyyən edin.

- A) 1 – şərq çinarı; 2 – fistiq; 3 – azat ağaçısı
- B) 1 – qaraçöhrə; 2 – Eldar şamı; 3 – ağıyarpaq qovaq
- C) 1 – şabalıdyarpaq palid; 2 – Eldar şamı; 3 – qaraçöhrə
- D) 1 – şərq çinarı; 2 – şabalıdyarpaq palid; 3 – qarmaqvari şam
- E) 1 – qarmaqvari şam; 2 – qaraçöhrə; 3 – şabalıd ağaçısı

64. Azərbaycan Respublikasında dağ torpaqlarına aid olan xüsusiyyətlər:

1. Üfüqi zonallığı tabe deyillər.
2. Suvarma tətbiq olunur.
3. Dəmyə əkinçiliyi üçün yararlıdır.
4. Əsasən münbüt torpaqlardır.
5. Eroziyaya məruz qalmırlar.

65. Azərbaycan Respublikasında dağ-meşa torpaqlarına aid olan xüsusiyyətlər:

1. Tərkibində üzvü maddələr daha zəngindir.
2. Suvarma tətbiq olunur.
3. Qəhvəyi və qonur rəngdə olurlar.
4. Yarimsəhra və quru çöl iqlim şəraitində yayılırlar.
5. Müləyim-isti iqlim şəraitində yaranırlar.

66. Azərbaycan Respublikasında dəmyə əkinçiliyinin inkişaf etdiyi müvafiq torpaq tipləri:

1. qəhvəyi dağ-meşa	2. boz-çəmən
3. dağ-qara	4. açıq şabalıd
5. boz-qonur	6. tünd şabalıd

67. Azərbaycan Respublikasında suvarma əkinçiliyinin daha çox inkişaf etdiyi müvafiq torpaq tipləri:

1. qəhvəyi dağ-meşa	2. boz-çəmən
3. dağ-qara	4. açıq şabalıd
5. boz-qonur	6. tünd şabalıd

68. Azərbaycan Respublikasının düzənliliklərində yaranan torpaq tipləri:

1. qəhvəyi dağ-meşa	2. boz-çəmən
3. dağ-çəmən	4. alluvial-çəmən
5. tünd şabalıd	6. boz-qonur

69. Böyük Qafqazın alçaq və orta dağlığında torpaq örtüyünün aid olan xüsusiyyətlər:

1. Eroziya prosesinin inkişafı
2. Şoran torpaqların geniş yayılması
3. Çimli dağ-çəmən torpaqların geniş yayılması
4. Sarı-qırmızı torpaqların geniş yer tutması
5. Meşe torpaqlarının geniş yer tutması
6. Hündürlük qurşaqlığının müşahidə edilməsi

70. Böyük Qafqazın orta və yüksək dağlığında torpaq örtüyünün aid olan xüsusiyyətlər:

1. Eroziya prosesinin intensiv inkişafı
2. Açıq şabalıd torpaqların yayılması
3. Çimli dağ-çəmən torpaqların yayılması
4. Hündürlük qurşaqlığının aydın müşahidə edilməsi
5. Enlik zonallığının aydın müşahidə edilməsi
6. Sarı-qırmızı torpaqların geniş yayılması

71. Azərbaycan Respublikasının dağ-qara torpaqlarına aid olan əlamətlər:

1. Şamaxı və Gədəbəy rayonlarında yayılıb.
2. Alp və subalp çəmənləri üçün səciyyəvidir.
3. Dağlıq ərazilərdə yayılmışdır.
4. Düzən-meşa landşaftında yaranıb.
5. Dəmyə əkinçiliyində istifadə edilir.
6. Kürdəmir və Salyan rayonlarında yayılıb.

Azərbaycan Respublikasının landşaftları

1. Azərbaycan ərazisində qurşaq əmələ *gətirməyən* landşaftlar:

- A) enliyarpaqlı meşələr
- B) iynəyarpaqlı meşələr
- C) dağ çölləri
- D) yarımsöhrələr
- E) dağ-çəmənləri

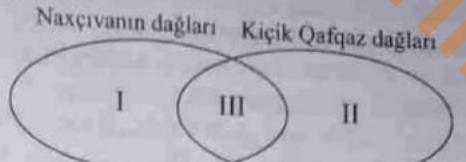
2. Landşaftın təsnifikasi hansı ardıcılıqla aparılır?

- A) sinif-yarımsinif-növ-tip
- B) tip-yarım tip-sinif-yarımsinif-növ
- C) sinif-yarımsinif-növ-tip-yarım tip
- D) sinif-yarımsinif-tip-yarım tip-növ
- E) tip-yarım tip-növ-yarımsinif

Azərbaycanın bioehtiyatları

- 18.** Kür-Araz ovalığında intrazonal landşaftların əmələ gəldiyi əsas şərait:
- hamar yastı düzənliliklər, qrunut sularının dərinində yerləşməsi
 - hamar yastı düzənliliklər, çaylardan sızan suların səthə yaxın yerləşməsi
 - çaylardan sızan sular, relyefin kəskin parçalanması
 - intensiv antropogen təsirlər, kanal-kollektor şəbəkəsinin sıxlığı
 - qərbdən şərqə doğru iqlimin aridliyinin artması, insanın təsərrüfat fəaliyyəti
- 19.** Torpaqları Yuxarı Qarabağ kanalının suları ilə suvarılan inzibati rayonlar:
- Cəlilabad, Salyan, Neftçala
 - Ağcabədi, Sabirabad, Kürdəmir
 - Biləsuvar, Saatlı, Zərdab
 - Bərdə, Ağcabədi, Beyləqan
 - İmişli, Fizuli, Samux
- 20.** Respublikamızda daha məhsuldar torpaq tiplərinin yarandığı landşaft tipi:
A) dağ-çöl	B) yarımsəhra
C) dağ-çəmən	D) qayalıq-daşlıq
E) düzənlilik-çəmən	
- 21.** Azərbaycan Respublikasının nival-subnival landşaftları üçün səciyyəvi **olmayan** xüsusiyyət:
- dağ-tundra iqliminin səciyyəvi olması
 - günsəli saatların miqdarının çox olması
 - bitki və heyvanat aləminin zənginliyi
 - buzlaq relyef formalarının yayılması
 - torpaq örtüyünün zəif inkişafı
- 22.** Azərbaycan Respublikasının yarımsəhralarında tuğay meşələrinin yaranmasının səbəbi:
- çay yataqları boyunca torpağın nəmliyinin yüksək olması
 - hamar relyefin üstünlüyü
 - havada mütləq rütubətliliyin yüksək olması
 - torpağın tərkibinin müxtəlifliyi
 - suvarma kanallarının olması
- 23.** Son dövrə Kür boyunca tuğay meşələrinin şərqə doğru azalmasının səbəbi:
- şərqə doğru rütubətin artması, çaydan nəqliyyat məqsədi ilə istifadə olunması
 - rütubətlənmə əmsalinin vahiddən böyük olması, istiliyin artması
 - şərqdə meşə sənayesinin güclü inkişafı, buxarlanmanın az olması
 - antropogen təsir, çaylardan sızan suların azalması
 - şərq rayonlarında meşələrin su anbarlarının altında qalması

- 24.** Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. yarımsəhra, quru-çöl
 2. dağ-meşə
 3. dağ-kserofit kolluqlar
 4. dağ-çöl
 5. subnival
- I – 2, 3; II – 1, 5; III – 4
 - I – 1, 4; II – 2, 3; III – 5
 - I – 2, 4; II – 1, 5; III – 3
 - I – 1; II – 3, 4; III – 2, 5
 - I – 1, 3; II – 2; III – 4, 5

- 25.** Arid iqlim şəraitində qrunut sularının səthə yaxın olduğu ərazilərdə yaranan müvafiq landşaft və torpaq tipləri:

- quru-çöl; qara və şabalıdı
- dağ-meşə; çimli-çəmən
- düzən-meşə; alluvial çəmən-meşə
- yarımsəhra; boz-qonur
- düzən-meşə; qonur-meşə

- 26.** Zəngəzur, Dərələyəz və Talış dağlarına aid olan ümumi cəhət:

- Maqmatik süxurlar geniş yayılmışdır.
- Buzlaq sahəsinə malikdirlər.
- Rütubətli subtropik iqlimə malikdirlər.
- Meşə landşaftları geniş sahə tuturlar.
- Kontinental iqlimə malikdirlər.

- 27.** Kür-Araz ovalığına aid **olmayan** cəhət:

- Yarımsəhra və quru çöl landşaftına malikdir.
- Səthdə maqmatik süxurlar geniş yayılmışdır.
- Rütubətlənmə əmsali vahiddən kiçikdir.
- Akkumlyativ düzənlilikdir.
- Çay-dərə mənşəli gölləri vardır.

- 28.** Kiçik Qafqaz və Ural dağları üçün ümumi cəhət:

- Qar xətti eyni yüksəklilikdən keçir.
- Hər ikisi cavan dağlardır.
- Eyni landşaft qurşaqlarında yerləşirlər.
- Zəngin daş kömür ehtiyatları vardır.
- Zəngin filiz faydalı qazıntılarına malikdirlər.

- 29.** Böyük Qafqazda olan hansı landşaft tipləri Talış dağlarında **yoxdur**?

- dağ-çöl, dağ-meşə, qayalıq-nival
- düzənlilik meşə-çöl, dağ çölü, dağ-meşə
- yarımsəhra, dağ çölü, dağ-meşə
- düzənlilik meşə-çöl, dağ meşə, qayalıq-nival
- yarımsəhra, subnival, nival

- 30.** Qayalıq-nival landşaft qurşağı hansı silsilələr üçün xarakterik **deyil**?

1. Peştəsar	2. Sudur	3. Yan silsilə
4. Burovar	5. Zəngəzur	6. Talış silsiləsi
A) 3, 4, 5	B) 2, 3, 6	C) 1, 4, 6
D) 1, 4, 5	E) 1, 2, 3	

- 31.** İntrazonal landşaft tiplərini müəyyən edin.
- Böyük Qafqazın dağ meşələri
 - Şollar düzündə Xəzərsahili meşələr
 - Böyük və Kiçik Qafqazın subalp çəmənlilikləri
 - Kür dağarası çökəkliyinin tuğay meşələri
 - Böyük Qafqazın cənub atəklərində çöl landşaftı
- A) 2, 4 B) 2, 3 C) 4, 5 D) 3, 5 E) 1, 4
- 32.** Respublikamızda təbii landşaftların insanlar tərəfindən daha az dəyişdirildiyi ərazilər:
- Kür-Araz ovalığı, Talış dağları, Qobustan
 - Böyük Qafqazın yüksək dağlığı, Muğan, Mil düzəlləri
 - Muğan, Mil, Qarabağ düzəlləri
 - Lənkəran ovalığı, Qobustan, Ceyrançöl
 - Böyük Qafqazın, Kiçik Qafqazın və Naxçıvanın yüksək dağlığı
- 33.** Azərbaycan Respublikasında subalp və alp çəmənlilikləri qurşaqlarında mövcud olan əsas torpaq tipləri:
- dağ-meşə, qonur, qəhvəyi
 - dağ-qara torpaqlar, dağ-qonur
 - tünd və açıq şabalıdı
 - sarı və boz torpaqlar
 - torflu və çimli dağ-çəmən
- 34.** Azərbaycan Respublikasının düzənlik rayonlarının antropogen kompleksləri:
- buzlaqlar, morenlər, bataqlıqlar, qobular
 - su anbarları, göllər, sürüşmələr, karlar
 - kanallar, bəndlər, kollektorlar, su anbarları
 - göllər, bataqlıqlar, çaylar, yarğanlar
 - yarğanlar, qobular, sürüşmələr, bəndlər
- 35.** Düzənlik meşələri Azərbaycan Respublikasında harada daha çox yayılmışdır?
- Cənub-Şərqi Şirvan düzündə, Lənkəran ovalığında, Qarabağ düzündə
 - Gəncə-Qazax düzündə, Arazboyu düzənlikdə və Samur-Dəvəçi ovalığında
 - Samur-Dəvəçi ovalığında, Lənkəran ovalığında, Qanix-Əyriçay vadisində
 - Şirvanda, Ceyrançöldə, Muğanda
 - Mil düzündə, Lənkəran ovalığında və Qanix-Əyriçay vadisində
- 36.** Respublikamızda landşaftların inversiyasının, intrazonallığın və texnogen pozulmasının daha aydın müşahidə olunduğu müvafiq ərazilər:
- Həkəri, Arazboyu, Küdrü Şirvan
 - Qonaqkənd, Abşeron-Qobustan, Lənkəran
 - Samur-Dəvəçi, Acınohur-Ceyrançöl, Qanix-Əyriçay
 - Talış dağları, Kür-Araz ovalığı, Abşeron
 - Qazax-Qarabağ, Qonaqkənd, Acınohur-Ceyrançöl
- 37.** Respublikamızın yarımsəhralarında tuğay meşələrinin rolü:
- Torpaqları eroziyadan qoruyur.
 - Məhsuldarlığı azaldır.
 - Çay sahillərini bərkidir.
 - İqlimi kontinentallaşdırır.
 - Heyvanat aləminin inkişafına müsbət təsir edir.
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 4, 5
- 38.** Azərbaycan Respublikasının dağ yarımsəhraları üçün xas olan əlamətlər:
- kəskin parçalanmış arid-denudasion rəlyef
 - bol sulu çaylar və sıx bitki örtüyü
 - yarımsəhra və quru çöl iqlimi
 - məhsuldar torpaq örtüyü və bol rütubət
 - zəif səth axını və seyrək ot örtüyü
- A) 2, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 3, 5 E) 1, 2, 4
- 39.** Azərbaycan Respublikasında qeyd edilən landşaft tiplərinə müvafiq gələn torpaqları seçin:
1. yarımsəhra	a. qəhvəyi dağ meşə
2. quru çöl	b. boz-qonur
3. dağ-meşə	c. açıq şabalıdı (açıq boz-qəhvəyi)
- A) 1 – a; 2 – c; 3 – b B) 1 – a; 2 – b; 3 – c
C) 1 – b; 2 – a; 3 – c D) 1 – c; 2 – a; 3 – b
E) 1 – b; 2 – c; 3 – a
- 40.** Böyük və Kiçik Qafqaz dağlarının oxşar xüsusiyyətləri:
- torpaq, bitki və heyvanat aləminin hündürlük qurşaqlığı üzrə dəyişməsi
 - Hersin dağəmələgelmə mərhələsində yaranması
 - respublikamıza daxil olan hava kütlələrinin qarşısını alması
 - əsasən Alp qırışığı mərhələsində formalşası
 - seysmik proseslərin müşahidə edilməməsi
- A) 2, 4, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 5
- 41.** Azərbaycan Respublikasının hansı düzənliklərdə düzən meşə landşaftı daha geniş yayılmışdır?
- Samur-Dəvəçi ovalığı və Salyan düzü
 - Şərur-Ordubad düzənliyi və Acınohurda
 - Muğan düzü və Lənkəran ovalığında
 - Lənkəran ovalığı və Şollar düzündə
 - Cənub-Şərqi Şirvan düzü və Lənkəran ovalığında
- 42.** Azərbaycan Respublikasında heyvanlar aləminin daha zəngin olduğu landşaft qurşaqları:
- dağ meşə, meşə-çöl
 - quru çöl, yarımsəhra
 - yarımsəhra, dağ çöl
 - dağ-çəmən, yarımsəhra
 - dağ-çəmən, nival

- 43.** Kür-Araz ovalığında suvarma sisteminin inkişafı hansı proseslərə səbəb olmuşdur?

 - Denudasiya prosesi zəiflmişdir.
 - Qrunt sularının səviyyəsi yüksəlmışdır.
 - Sürüşmə hadisələrinə səbəb olmuşdur
 - Atmosfer yağıntılarının miqdarı artmışdır.
 - Suvarılan torpaq sahəsi genişlənmişdir.
 - Bəzi yerlərdə təkrar şoranlaşma güclənmişdir

A) 2, 4, 6 B) 3, 4, 5 C) 2, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 1, 3, 5

44. Qanix-Əyriçay vadisi və Samur-Dəvəçi ovalığında düzən meşələrinin inkişafının səbəbi:

 - qədim kristallik sūxurların yayılması
 - qrunt sularının yer səthinə yaxın yerləşməsi
 - Xəzər dənizinin təsiri
 - yağıntıların buxarlanmadan çox olması
 - rütubətlənmə əmsalının yüksək olması

45. Kür-Araz ovalığında hansı təbii landşaft tipi geniş yayılmışdır və bunun əsas səbəbi:

 - meşə-cöl; quru tropik iqlim
 - yarımsəhra və quru çöllər; quru subtropik iqlim
 - cöl; rütubətli subtropik iqlim
 - tugay meşələr; çay şəbəkəsinin sıxlığı
 - cöl və çəmən; rütubətlilik əmsalının vahidə yaxın olması

46. Kür-Araz ovalığında intrazonal landşaftların yaranmasının başlıca səbəbləri:

 - qrunt sularının yer səthinə yaxınlığı
 - qərbdə akkumulyasiya, şərqdə isə denudasiya proseslərinin üstün olması
 - hakim küləklərin təsiri
 - qrunt sularının dərində yerləşməsi
 - Çay sahilləri boyunca torpağın tərkibində nəmliyin çox olması

A) 1, 5 B) 2, 3 C) 3, 4 D) 2, 4 E) 4, 5

47. Dağ-çəmən bitkilərinin daha geniş yayıldığı ərazilər:

 - Dağlıq Şirvan, Şərur-Ordubad
 - Qarabağ vulkanik yayası, Murovdag
 - Lənkəran ovalığı, Baş Qafqaz silsiləsi
 - Kiçik Qafqaz, Qobustan
 - Samur-Dəvəçi, Arazboyu

48. Azərbaycan Respublikasında iqlim tipi, təbii landşaft və torpaqların müvafiq olaraq düzgün verildiyi sırası müəyyən edin.

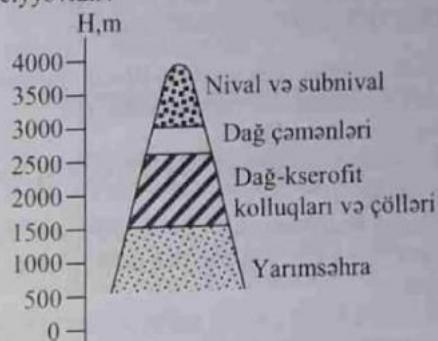
 - dağ-tundra → subalp çəmənləri → alluvial-çəmən torpaqları
 - müləyim-isti → alp çəmənləri → boz-çəmən torpaqları
 - soyuq iqlim → meşə → dağ səri torpaqları
 - yarımsəhra və quru cöl → rütubətli çöllər → tünd şabalıdı torpaqlar
 - müləyim-isti → dağ çölləri → dağ qara torpaqlar

49. Azərbaycan Respublikasında iqlim tipi, təbii landşaft və torpaqların müvafiq olaraq düzgün verildiyi sırası müəyyən edin.

- A) mülayim-isti → dağ meşe → qəhvəyi dağ-meşe torpaqları
 - B) yarımsəhra və quru çöl → dağ meşe → şabalıdı torpaqlar
 - C) mülayim-isti → yarımsəhra → qonur torpaqlar
 - D) soyuq iqlim → dağ çölləri → qəhvəyi torpaqlar
 - E) yarımsəhra və quru-çöl → subalp çəmənləri → boz-çəmən torpaqları

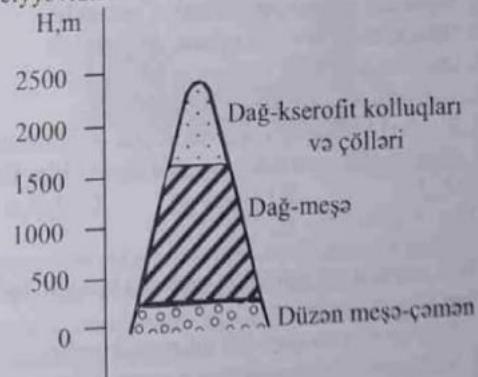
50. Azərbaycan Respublikasında ardıc və saqqız ağaçları bitkilərinin yayıldığı təbii şərait və ərazilər:
A) arid iqlim; Zuvand çökəkliyi və Burovar silsiləsi
B) quru subtropik iqlim; Muğan düzü və Bəsətçay qoruğu
C) arid iqlim; Sultanbud meşəsi və Türyançay qoruğu
D) dağ-tundra; Kiçik Qafqaz və Gilgilçay hövzəsi
E) müləyim-isti iqlim; İlisu qoruğu və Qudyalçay hövzəsi

51. Sxemde verilən landsaft qurşaqları hansı ərazi üçün sahiyyavidir?

- A) Qarabağ silsiləsi B) Murğuz silsiləsi
C) Yan silsilə D) Taliş silsiləsi
E) Zəngəzur silsiləsi

52. Sxemdə verilən landşaft qurşaqları hansı ərazi üçün səciyyəvidir?

- A) Lənkəran təbii vilayəti
 - B) Qanıx-Öyriçay fiziki-coğrafi rayonu
 - C) Orta Araz təbii vilayəti
 - D) Kürdən Şirvan fiziki-coğrafi rayonu
 - E) Samur-Dəvəçi fiziki coğrafi-rayonu

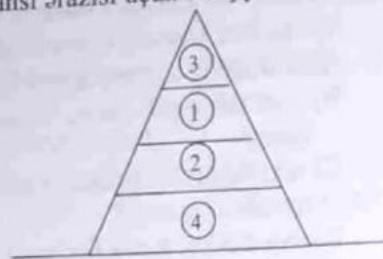
3. Böyük və Kiçik Qafqaz dağlarında alp və subalp çəmənliklərini formalaşdırıq iqlim tipi:
 - A) soyuq iqlim
 - B) yağıntısı ilboyu bərabər paylanan müləyim-isti iqlim
 - C) rütubətli subtropik iqlim
 - D) müləyim-isti iqlim
 - E) yarımsəhra və quru çöl iqlimi
4. Arid landşaftın geniş yayıldığı ərazi:
 - A) Şollar düzü
 - B) Böyük Qafqazın yüksəkdağlığı
 - C) Ceyrançöl-Acmohur alçaqdağlığı
 - D) Qusar maili düzənliyi
 - E) Lənkəran ovalığı
5. Azərbaycan Respublikasının düzənlik landşaftlarına aiddir:
 - A) subnival, dağ-kserofit B) yarımsəhra, nival
 - C) yarımsəhra, quru-çöl D) subalp, nival
 - E) yarımsəhra, subalp
6. Azərbaycan Respublikasının düzənlik ərazilərində intrazonal landşaftlarm yaranma səbəbi:
 - A) Yerin öz oxu ətrafında hərəkəti
 - B) qrun sularının səthə yaxın olması
 - C) əhalinin sıx yerləşməsi
 - D) günəş şüalarının düşmə bucağının kiçik olması
 - E) meyliyin çox olması
7. Azərbaycan Respublikasının əsas yay otlaqları:
 - A) Qobustanın, Ceyrançölün və Cənub-Şərqi Şirvanın yarımsəhraları
 - B) Orta və yüksək dağlığın meşələri və meşə-çölləri
 - C) Baş Qafqaz və Yan silsilənin subalp və alp çəmənlikləri
 - D) Ön və alçaq dağlıqların çölləri
 - E) Naxçıvanın və Talış dağlarının çölləri və seyrək meşələri
8. Azərbaycan Respublikasının əsas qış otlaqları:
 - A) Ceyrançölün, Mil düzərinin və Vulkanik yaylanın çəmənləri
 - B) Qobustanın, Kür-Araz ovalığının və Ceyrançölün yarımsəhra və quru çölləri
 - C) Alçaq və Orta dağlığın meşələri və meşə-çölləri
 - D) Böyük və Kiçik Qafqazın subalp və alp çəmənlikləri
 - E) Naxçıvan və Böyük Qafqazın orta dağlığın çöl və meşə çölləri
9. Talış dağlarına və Naxçıvana aid olan ümumi əlamət:
 - A) dağ-kserofit bitkilərin yayılması
 - B) sari torpaqların geniş yayılması
 - C) meşələrin geniş yayılması
 - D) şorsulu göllərin çox olması
 - E) zirvələrinin daimi qar və buzla örtülməsi
10. Azərbaycan Respublikasında meşə landşaftlarının zəif inkişaf etdiyi dağ silsilələri:
 - A) Murovdağ, Qarabağ B) Yan silsilə, Şahdag
 - C) Zəngəzur, Dərələyəz

- D) Baş Suayırıcı, Zəngəzur
E) Murovdağ, Dərələyəz
11. Azərbaycan Respublikasında meşə landşaftının daha geniş yayıldığı düzənliklər:
 - A) Samur-Dəvəçi və Qanix-Öyriçay
 - B) Muğan və Lənkəran
 - C) Şərur-Ordubad və Lənkəran
 - D) Samur-Dəvəçi və Şirvan
 - E) Cənub-Şərqi Şirvan və Şollar
12. Baş Suayırıcı və Zəngəzur silsilələri üçün ümumi cəhət:
 - A) Ermənistanla həmsərhəddirlər.
 - B) Eyni təbii vilayət daxilindədirlər.
 - C) Rusiya ilə həmsərhəddirlər.
 - D) Dağ-çəmən landşaftı geniş yayılıb.
 - E) Meşə landşaftları geniş ərazi tutur.
13. Azərbaycan Respublikasının orta dağlıq qurşağından meşələrin geniş yayılmasının səbəbi:
 - A) rütubətli iqlimin üstünlüyü
 - B) rütubətlilik əmsalının vahidən az olması
 - C) torflu dağ-çəmən torpaqlarının geniş yayılması
 - D) yağıntının buxarlanması az olması
 - E) dağ-tundra iqliminin üstün olması
14. Qarabağ vulkanik yayası və Baş Qafqaz silsiləsi üçün ümumi olan əlamət:
 - A) dağ-kserofit bitkilərin geniş yayılması
 - B) kəskin parçalanmış və az meyli ərazilərin olması
 - C) meşə landşaftının geniş yayılması
 - D) vulkanik sükurlardan təşkil olunması
 - E) alp və subalp çəmənliklərinin geniş yayılması
15. Yan silsilə və Murovdağa aid olan ümumi əlamətlər:
 - A) çayların birbaşa Xəzərə tökülməsi
 - B) eyni vilayət daxilində yerləşməsi
 - C) eyni iqlim qurşağındə yerləşməməsi
 - D) meşələrin geniş yayılması
 - E) 4000 m-dən uca zirvələrin olması
16. Azərbaycan Respublikasının dağ meşələri üçün səciyyəvi torpaq tipləri:
 - A) qəhvəyi və qonur dağ-meşə
 - B) boz-qonur və qəhvəyi meşə
 - C) şabalıdı və çəmən-meşə
 - D) boz-qonur və qonur dağ-meşə
 - E) boz-çəmən və qəhvəyi-meşə
17. Azərbaycan Respublikasında intrazonal landşaftların əmələ gəldiyi əsas şərait:
 - A) yağıntı və buxarlanması nisbətinin dəyişilməsi; düzən relyefin üstünlüyü
 - B) dağ silsilələrin tədricən alçalması; ərazinin dənizkənarı mövqeyi
 - C) daimi cənub küləklərin əsməsi; havanın temperaturunun qərbdən şərqə doğru dəyişməsi
 - D) şimaldan cənuba doğru günəş radiasiyasının dəyişilməsi, insanın təsərrüfat fəaliyyəti
 - E) qrun sularının səthə yaxın yerləşməsi, yarımsəhra zonasından axan çaylar

53. Azərbaycan Respublikasının dağ yarımsəhralarını düzənlik yarımsəhralarından fərqləndirən əlamətlər:
- mütləq hündürlük, orta illik temperatur
 - torpaq örtüyü, eroziyanın zəif olması
 - iqlim tipi, denudasiyanın zəif inkişafı
 - torpaq örtüyü, yağışlarının az olması
 - yağışlarının miqdaların azlığı, zəif eroziya

54. Sxemdə verilmiş landşaft qurşaqlığı Azərbaycan Respublikasının hansı ərazisi üçün səciyyəvidir?

- dağ çəmənləri
- dağ kserofitləri
- subnival, nival
- yarımsəhra

- Naxçıvan fiziki-coğrafi vilayəti
- Lənkəran fiziki-coğrafi vilayəti
- Böyük Qafqazın cənub yamacları
- Böyük Qafqazın şimal-şərqi yamacları
- Kiçik Qafqazın cənub-şərqi yamacları

55. Ətəkləri çöl zonasında yerləşən Böyük Qafqazın cənub-şərqi yamacında yaranan yüksəklik qurşaqlarının ardıcılılığı:
- meşə-çəmən, dağ meşə, dağ çöl, qayalıq, qar və buzlaqlar
 - çöl, dağ bozqırları, dağ çəmən, dağ meşə, buzlaq
 - düzən meşə-çöl, dağ çöl, dağ meşə, çəmən, nival-subnival
 - yarımsəhra, dağ çəmən, meşə, subalp və alp çəmənləri, qayalıq
 - çöl, meşə-çöl, meşə, subalp və alp çəmənləri, qayalıq-buzlaq

56. Kür çayının sol sahilində yerləşən düzənliklərə xas olan xüsusiyyətlər:

- Yarımsəhra və quru çöl iqlimi hakimdir.
 - Əsasən müləyim-isti iqlimə malikdirlər.
 - Qış olaqları kimi istifadə edilir.
 - Yay olaqları kimi istifadə edilir.
 - Səthləri Mezozoy yaşılı süturlarla örtülmüşdür.
 - Əsasən akkumulyativ mənşəli düzənliklərdir.
- 1, 3, 6
 - 2, 4, 5
 - 2, 3, 5
 - D) 1, 5, 6
 - E) 1, 4, 6

57. Araz çayının sol sahilində yerləşən düzənliklərə xas olan xüsusiyyətlər:

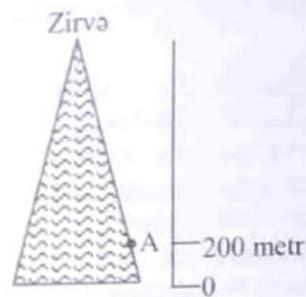
- Yarımsəhra və quru çöl iqlimi hakimdir.
 - Müləyim-isti iqlim üstünlük təşkil edir.
 - Meşələr geniş yayılmışdır.
 - Yarımsəhra landşaftları hakimdir.
 - Suvarma əkinçiliyi yaxşı inkişaf etmişdir.
 - Səthləri effuziv mənşəli süturlarla örtülmüşdür.
- 1, 4, 5
 - 2, 3, 5
 - 1, 3, 6
 - D) 2, 4, 6
 - E) 2, 4, 5

58. Kür çayından Bazardüzü zirvəsinə doğru landşaft tiplərinin müvafiq ardıcılığı:
- dağ-çöl, yarımsəhra, dağ-çəmən, dağ-meşə, nival
 - yarımsəhra, dağ-çöl, dağ-meşə, dağ-çəmən, subnival və nival
 - yarımsəhra, dağ-meşə, dağ-çəmən, dağ-çöl, subnival və nival
 - dağ-meşə, dağ-çöl, yarımsəhra, nival, dağ-çəmən
 - dağ-çöl, dağ-çəmən, nival, yarımsəhra, dağ-meşə

59. Bazardüzü zirvəsindən Kür çayına kimi landşaft tiplərinin müvafiq ardıcılığı:

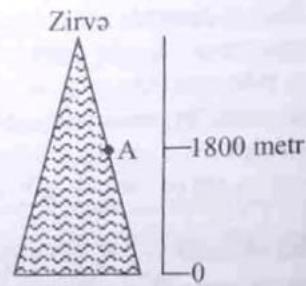
- dağ-çəmən, dağ-meşə, dağ-çöl, nival, yarımsəhra
- nival, dağ-meşə, yarımsəhra, dağ-çəmən, quru-çöl
- dağ-çəmən, dağ-meşə, dağ-çöl, nival, quru çöl
- yarımsəhra, quru-çöl, dağ-çəmən, dağ-meşə, subnival və nival
- nival, subnival, dağ-çəmən, dağ-meşə, dağ-çöl, yarımsəhra

60. Böyük Qafqazın cənub-şərqində yerləşən A nöqtəsində müvafiq olaraq landşaft, torpağın tipi və rütubətlik əmsalının düzgün verildiyi sırası müəyyən edin.

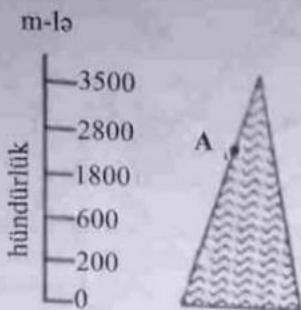
- dağ-meşə, sarı, $R.o.=0,6$
- çöl, dağ-meşə, $R.o.=0,1$
- yarımsəhra, boz-qonur, $R.o.=0,3$
- alp çəmənliliyi, dağ-çəmən, $R.o.=1,5$
- yarımsəhra, qara, $R.o.=0,9$

61. Böyük Qafqazın cənub yamacında yerləşən A məntəqəsində müvafiq olaraq landşaft, torpağın tipi və rütubətlik əmsalı düzgün verilən sırası müəyyən edin.

- alp çəmənliliyi, dağ-çəmən, $R.o.=0,3$
- dağ-meşə, qonur dağ-meşə, $R.o.>1$
- dağ-meşə, boz-çəmən, $R.o.=0,4$
- dağ-çöl, dağ-qara, $R.o.=0,1$
- meşə-çəmən, sarı, $R.o.=0,5$

- 62.** Zəngəzur silsiləsində yerləşən A məntəqəsinə aid olan əlamətləri müəyyən edin.

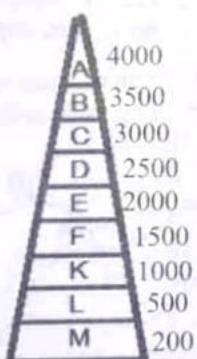
- Dağ-meşə landşaftı yayılmışdır.
 - Soyuq iqlim hakimdir.
 - Aqroiqlim ehtiyatları məhduddur.
 - Günaş radiasiyasının kəmiyyəti azdır.
 - Qonur dağ-meşə torpaqları yayılmışdır.
 - Orta illik temperatur 10°C -dən aşağıdır.
- A) 1, 5, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 2, 3, 6 E) 4, 5, 6

- 63.** Azərbaycan Respublikasında düzənlik meşələrinin geniş yayıldığı ərazilər:

- Salyan düzü
 - Lənkəran ovalığı
 - Cənub-Şərqi Şirvan düzü
 - Şərur-Ordubad düzənliyi
 - Qanix-Əyriçay vadisi
 - Samur-Dəvəçi ovalığı
- A) 1, 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 2, 5, 6
D) 1, 3, 5 E) 3, 4, 6

- 64.** Sxemə əsasən

Böyük Qafqaz dağlarında yerləşən F, L və A məntəqələrinə uyğun gələn landşaft tiplərini müəyyən edin.

- A) dağ-çöl, yarımsəhəra, dağ-meşə
B) dağ-meşə, yarımsəhəra, subalp çəmənlilikləri
C) dağ-meşə, dağ-çöl, nival (buzlaq)
D) alp və subalp çəmənlilikləri, dağ-meşə, dağ-çöl
E) dağ-çöl, dağ-meşə, nival (buzlaq) və subnival

- 65.** Respublikamızın təbii vilayətlərinin birində olan xarici turist fərqli landşaft xüsusiyyətlərinə rast gəldi. Belə ki, o həmin vilayətdə dağın etəyindən zirvəsinə doğru çıxarkən meşə landşaftından yuxarıda dağ çöl landşaftının yayıldığı müşahidə etdi.

Turistin olduğu təbii vilayət üçün qeyd olunan fikirlərdən doğru **olmayanları** seçin:

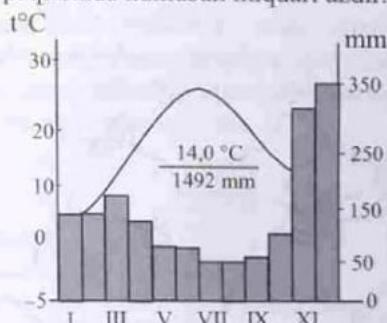
- Xarici ölkə ilə sərhəd mövqeyə malikdir.
 - Paleogen yaşlı vulkanik sülüklərə rast gəlinir.
 - Landşaft inversiyası müşahidə olunmur.
 - Qişi quraq keçən müləyim-isti iqlim tipi yayılmışdır.
 - Yay aylarında suvarmaya böyük ehtiyac olur.
 - Endemik və relikt bitkilərə rast gəlinmir.
- A) 2, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 6

- 66.** Uyğunluğu müəyyən edin:

- ərazi – iqlim tipi – landşaft – torpaq
- A) Qobustan – yayı quru keçən müləyim-isti – nival-buzlaq – boz-çəmən
B) Göygöl ətrafi – qişi quru keçən müləyim isti – dağ-meşə – qonur-meşə
C) Qarabağ dağları – bərabər yağıntılı müləyim-isti – dağ-meşə – torflu-çəmən
D) Samur-Dəvəçi – qişi müləyim keçən yarımsəhəra və quru-çöl – düzən-meşə – qonur -meşə
E) Qonaqkənd – yayı quru keçən soyuq – dağ-çəmən – alluvial-çəmən

- 67.** İqlim diaqramının aid olduğu ərazilər üçün səciyyəvidir:

- Yay aylarında çaylardan suvarmada istifadə olunur.
- Meşə landşaftlarının yaranması üçün əlverişli şərait vardır.
- Üzvi və kimyəvi aşınma intensiv gedir.
- Rütubətlik əmsali vahiddən kiçikdir.
- Qişi müləyim quru, yayı isti və rütubətli keçir.
- Torpaqlarında humusun miqdarı azdır.

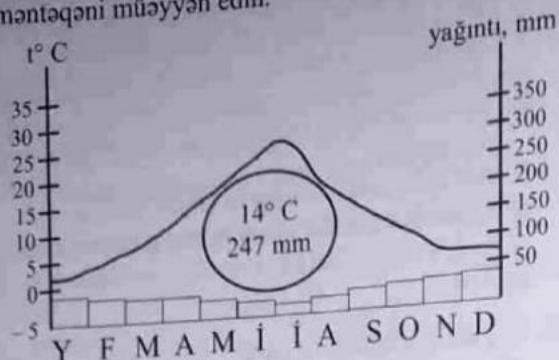

- A) 3, 4, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 5, 6
D) 4, 5, 6 E) 1, 2, 3

- 68.** Samur-Dəvəçi ovalığında qrunt sularının təsiri **olmasaydı**, düzən-meşə landşaftının əvəzinə müvafiq olaraq hansı landşaftlar formalaşardı?

- A) arid meşə və subnival
B) subalp və alp çəmənlilikləri
C) intrazonal və azonal landşaftlar
D) quru çöllər və yarımsəhərlər
E) azonal və texnogen

69. İqlim diaqramına uyğun olan əlamətləri və məntəqəni müəyyən edin.

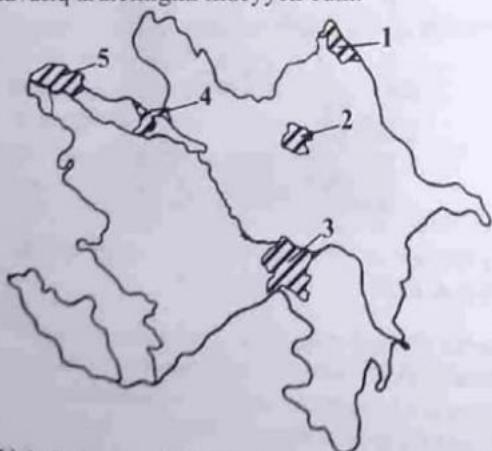

1. Qişı quraq keçən müləyim-isti iqlim tipi hakimdir.
 2. Rütubətlilik əmsali vahidən böyükdür.
 3. Arid-denudasion relyef formaları üstündür.
 4. Kaynozoy erasının sükurları ilə örtülüdür.
 5. İrriqasiya və rekultivasiya aparılır.
 6. Dağ çəmənlilikləri şaquli qurşaqlıq yaradır.
- A) Ağsu rayonu – 1, 4, 5
 B) Abşeron rayonu – 3, 4, 5
 C) Quba rayonu – 2, 3, 6
 D) Şamaxı rayonu – 2, 4, 5
 E) Yevlax rayonu – 1, 2, 6

70. Azərbaycan Respublikasında qəhvəyi dağ-meşə torpaqlarının inkişaf etdiyi landşaftları müəyyən edin.

- A) düzənliklərin tuğay meşələri
 B) rütubətlili fistiq meşələri
 C) yüksək dağlığın alp çəmənləri
 D) alçaqdağlığın fistiq və cökə meşələri
 E) dağətəyi və alçaqdağlığın palid meşələri

71. Xəritə-sxemə əsasən yarımsəhra, düzən meşə-çəmən və dağ-meşə landşaftlarının yayıldığı ərazilərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

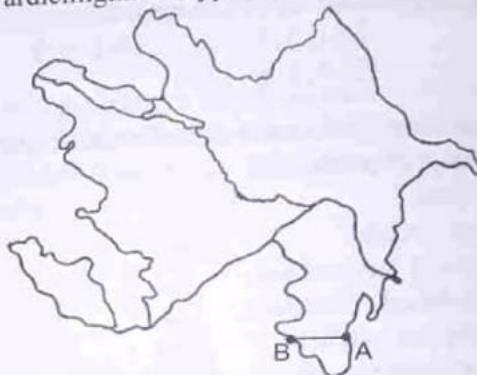
- A) 1, 3, 4
 B) 2, 4, 5
 C) 5, 3, 2
 D) 3, 1, 2
 E) 4, 5, 1

72. Xəritə-sxemə əsasən düzən meşə-çəmən, dağ-meşə, dağ-çəmən landşaftlarının yayıldığı ərazilərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 1, 2, 4
 B) 1, 3, 5
 C) 5, 2, 3
 D) 5, 3, 4
 E) 4, 2, 1

73. Xəritə-sxemə A-B xətti üzrə Lənkəran ovalığından Kömürgöy zirvəsinə qədər landşaft qurşaqlarının ardıcılığını müəyyən edin.

- A) yarımsəhra, dağ-çöl, dağ-meşə
 B) düzən-meşə, dağ-meşə, dağ-çöl
 C) quru-çöl, dağ-çöl, dağ yarımsəhra
 D) düzən meşə, dağ-çöl, dağ-meşə
 E) dağ yarımsəhra, dağ-çöl, dağ-çəmən

74. Xəritə-sxemə əsasən A-B xətti üzrə landşaft tiplərinin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) düzən meşə-çəmən, dağ-meşə, dağ-çəmən, qayalıq-nival
 B) çöl, yarımsəhra, dağ-çəmən, nival
 C) çöl, düzən meşə-çəmən, dağ meşə, dağ çəmən
 D) yarımsəhra, arid meşə, meşə çəmən, qayalıq nival
 E) düzən-çəmən, dağ çöl, dağ çəmən, dağ-çəmən bozqır

Azərbaycanın bioehtiyatları

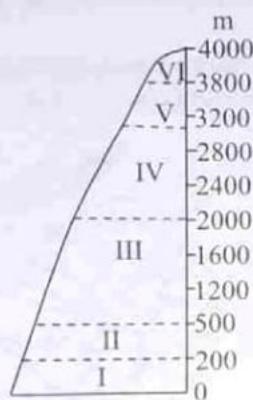
75. Azərbaycan Respublikasında meşə qurşağından yuxarıda, okean səviyyəsindən aşağıda və meşə landşaftı daxilində yerləşən göllərin müvafiq ardıcılılığı:

- A) Göygöl, Tufangöl, Böyük Alagöl
- B) Candargöl, Sarisu, Batabat
- C) Böyük Alagöl, Ağzıbirçala, Göygöl
- D) Masazır, Ağzıbirçala, Ağgöl
- E) Batabat, Hacıqabul, Ağzıbirçala

76. Azərbaycan Respublikasında dağ-çəmən qurşağında, okean səviyyəsindən aşağıda, dağ-meşə qurşağında yerləşən göllərin müvafiq ardıcılığı:

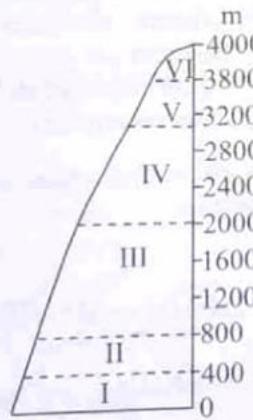
- A) Tufangöl, Sarisu, Qaragöl
- B) Böyük Alagöl, Candargöl, Maralgöl
- C) Kiçik Alagöl, Ağzıbirçala, Göygöl
- D) Qaragöl, Ağgöl, Candargöl
- E) Göygöl, Hacıqabul, Kiçik Alagöl

77. Sxemə əsasən Böyük Qafqazda nival, dağ meşə, yarımsəhra və çöl landşaftlarının müvafiq olaraq uyğun gəldiyi hündürlükləri müəyyən edin.

- A) III, VI, II, I
- B) II, I, III, VI
- C) VI, II, I, III
- D) VI, III, I, II
- E) II, III, VI, I

78. Sxemə əsasən Böyük Qafqazda dağ çölləri, dağ çəmənləri, meşə, nival landşaftlarının müvafiq olaraq uyğun gəldiyi hündürlükləri müəyyən edin.

- A) I, II, III, IV
- B) II, IV, III, VI
- C) II, IV, V, III
- D) II, III, V, VI
- E) I, IV, V, III

79. Cədvələ əsasən düzgün olan sırası müəyyən edin.

	<i>İqlim tipi</i>	<i>Torpaq örtüyü</i>	<i>Landşaft</i>	<i>Fiziki-coğrafi rayon</i>
1	dağ-tundra	boz çəmən	yarımsəhra	Günnüt-Qapıcıq
2	müləyimisti	dağ sarı	dağ-çəmən	Zaqatala-Lahic
3	soyuq	dağ-çəmən	nival	Talış dağları
4	müləyimisti	qonur dağ-meşə	dağ meşə	Acınohur-Ceyrançöl
5	müləyimisti	çəmən-meşə	düzən-meşə	Qanıx-Əyriçay

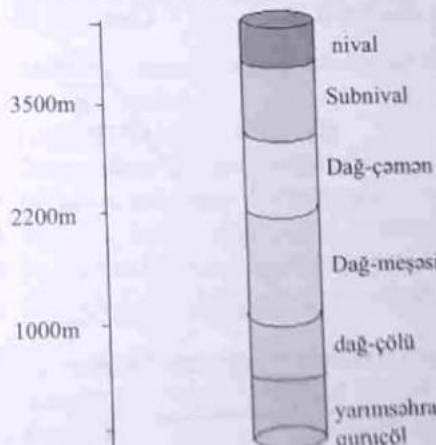
- A) 3
- B) 1
- C) 2
- D) 5
- E) 4

80. Cədvələ əsasən düzgün *olmayan* sırası müəyyən edin.

	<i>İqlim tipi</i>	<i>Torpaq örtüyü</i>	<i>Landşaft</i>	<i>Fiziki-coğrafi rayon</i>
1	yarımsəhra və quru çöl	boz	yarımsəhra	Küdrü-Sirvan
2	müləyimisti	sarı	düzən-meşə	Lənkəran ovalığı
3	yarımsəhra və quru çöl	qonur-meşə	quru-çöl	Günnüt-Qapıcıq
4	yarımsəhra və quru-çöl	boz-çəmən	yarımsəhra	Kür-Araz
5	dağ-tundra	dağ-çəmən	alp çəmənlilikləri	Vulkanik yayla

- A) 2
- B) 1
- C) 3
- D) 4
- E) 5

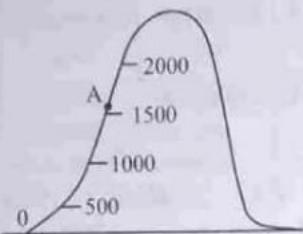
81. Diaqrama əsasən landşaft qurşaqlığının aid olduğu dağ sisteminə uyğun gələn zirvələri yüksəkliyin artmasına görə müəyyən edin.

- A) Dübrar, Şahdağ, Tufandağ, Bazardüzü
- B) Böyük Kirs, Küküdağ, Gamişdağ, Qızıyurdu
- C) Böyük Kirs, Kəpəz, Qapıcıq, Dəlidəğ
- D) Qızıyurdu, Kömürgöy, Dəlidəğ, Gamişdağ
- E) Bazaryurd, Tufandağ, Şahdağ, Bazardüzü

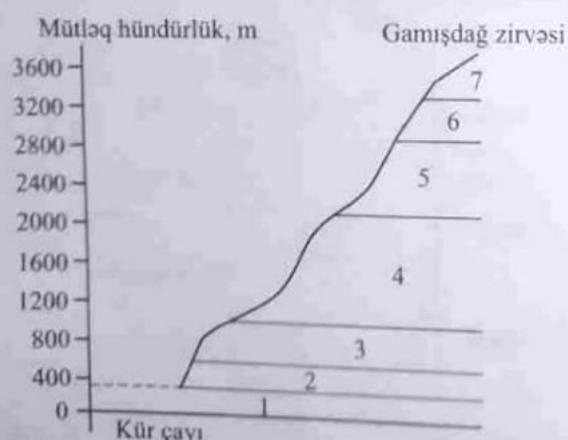
82. Qusarçayın mənbəyindən mənsəbinə doğru landşaftların ardıcıl sırası:
- yarimsəhra və quru-çöl, düzən-meşə, dağ-meşə, dağ-çəmən
 - nival-subnival, dağ-çəmən, dağ-meşə, düzən-meşə
 - düzən-meşə, dağ-meşə, dağ-çəmən, subnival-nival
 - nival-subnival, dağ-meşə, dağ-çəmən, yarimsəhra
 - düzən-meşə, dağ çölləri, dağ-meşə, dağ-çəmən

83. Böyük Qafqazın
cənub yamacında
yerləşən A məntəqə-
sinə aid olan
əlamətlərin verildiyi
uyğun sırası müəyyən
edin:

- dağ-çəmən landşaftı; alp və subalp çəmənlilikləri; dağ-çəmən torpaqları; qış quraq keçən soyuq iqlim tipi
- dağ-meşə landşaftı; seyrək palid ağacları; qəhvəyi dağ-meşə torpaqları; yayı-quraq keçən soyuq iqlim
- dağ-çöl landşaftı; dağ bozqır bitkiləri; dağ-şabalıdı torpaqlar; yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim tipi
- dağ-meşə landşaftı; fistiq və vələs ağacları; qonur dağ-meşə torpaqları; yağıntıları təxminən bərabər payalanan müləyim-isti iqlim tipi
- dağ-meşə landşaftı; fistiq və vələs ağacları; sarı dağ-meşə torpaqları; yağıntıları təxminən bərabər payalanan müləyim-isti iqlim tipi

84. Mingəçevir su anbarı yaxınlığında – Kür çayından Gamişdağ zirvəsinədək profil üzrə rəqəmlərə uyğun gələn landşaft qurşaqlarını müəyyən edin.

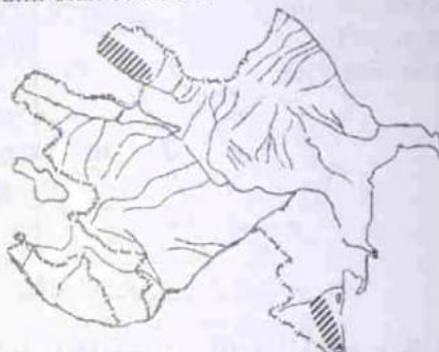

- 1-tuğay meşələri, 2-dağ çölləri, 3-arid meşələr, 4-dağ meşələri, 5- subnival, 6-alp çəmənlilikləri, 7- subalp çəmənlilikləri
- 1-yarimsəhra, 2-düzən quru-çöl, 3-dağ çölləri, 4-dağ meşələri, 5-subalp çəmənlilikləri, 6-alp çəmənlilikləri, 7-subnival

- 1-dağ çölləri, 2-yarimsəhra, 3-dağ meşələri, 4-alp çəmənlilikləri, 5-subalp çəmənlilikləri, 6-subnival, 7-nival
- 1-düzən quru-çöl, 2-dağ meşələri, 3-dağ çölləri, 4-subalp çəmənlilikləri, 5-alp çəmənlilikləri, 6-nival, 7-subnival-qayalıq
- 1-tuğay meşələri, 2-dağ çölləri, 3-yarimsəhra, 4-dağ meşələri, 5-subalp çəmənlilikləri, 6-subnival, 7-nival

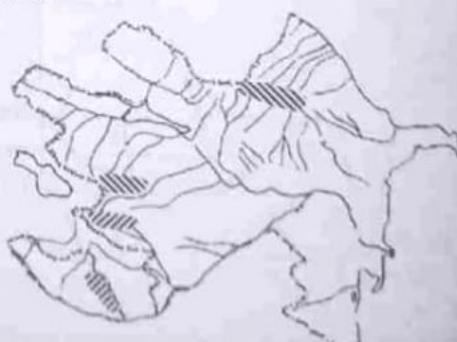
85. Azərbaycan Respublikasında səhralaşma prosesinin sürətlənməsinə təsir edən amillər:
1. torpaq eroziyasının sürətli inkişafı
 2. yarimsəhra və quru çöllərdə mal-qaranın intensiv otarılması
 3. kollektor-drenaj şabəkəsinin genişləndirilməsi
 4. təkrar şoranlaşmanın inkişafı
 5. mədəni otaqların məhsuldarlığının artırılması
 6. dağ yamaclarında meşələrin sahəsinin artması

86. Xəritə-sxemə əsasən strixlənmiş ərazilər üçün ümumi olan cəhətlər:

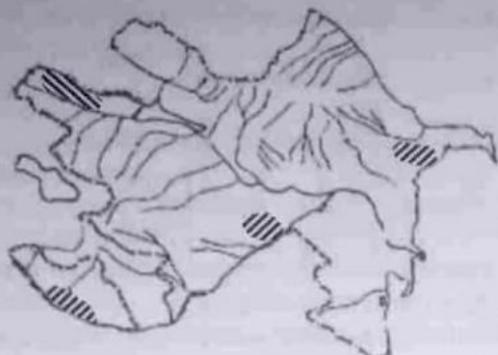
1. Maqmatik süturlar geniş yayılmışdır.
2. Polimetall filiz yataqları ilə zəngindir.
3. Akkumulyativ düzənliklərdir.
4. Müləyim-isti iqlimə malikdir.
5. Düzən meşə-çəmən landşaftı formalaşmışdır.
6. Elektroenergetika yüksək inkişaf etmişdir.

87. Xəritə-sxemdə strixlənmiş ərazilər üçün ümumi olan cəhətlər:

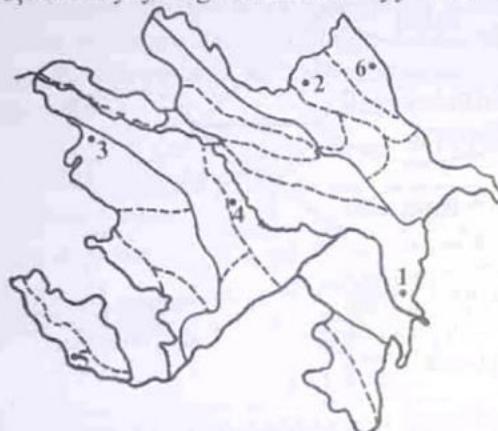
1. Aqroqlim ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunmuşdur.
2. Ümumi radiasiyanın miqdarı böyükdür.
3. Yay otaqları kimi əlverişli şəraitə malikdir.
4. Yalnız maqmatik süturlar yayılıb.
5. Orta illik temperatur 10°C -dən azdır.
6. Intrazonal landşaft xarakterikdir.

88. Xəritə-sxemdə ştrixlənmiş ərazilər üçün ümumi olan cəhətlər:

1. Rütubətlilik əmsalı vahiddən kiçikdir.
2. Çökəm mənşəli səxurlar yayılıb.
3. Qış otlaqları kimi istifadə edilir.
4. Orta illik temperatur 5°C -dən azdır.
5. Aqroiqlim ehtiyatı azdır.

89. Xəritə-sxemə əsasən Azərbaycanda yarımsəhra landşaftının yayıldığı əraziləri müəyyən edin.

90. Taliş dağları və Naxçıvanın dağlıq hissələri üçün ümumi olan cəhətlər:

1. Meşə landşaftları üstündür.
2. Filiz faydalı qazıntılarla zəngindir.
3. Vulkan mənşəli səxurlar yayılıb.
4. Landşaft inversiyası baş verir.
5. Eyni tektonik zonaya daxildir.
6. Dağ kserofit-kolluqlar geniş yayılıb.

91. Taliş dağları və Naxçıvanın dağlıq hissələri üçün ümumi **olmayan** cəhətlər:

1. Dağ-sarı torpaqlar yayılmışdır.
2. Filiz faydalı qazıntılarla zəngindir.
3. Vulkan mənşəli səxurlara rast gəlinir.
4. Landşaft inversiyası baş verir.
5. Eyni tektonik zonaya daxildir.
6. Dağ kserofit kolluqları geniş yayılıb.

92. Taliş dağlarına aid **olmayan** xüsusiyyətlər:

1. Buzlaq mənşəli reliyef formalarına malikdir.
2. Meşə landşaftından yuxarıda kserofit kolluqlar və çöllər yayılmışdır.
3. Subalp və alp çəmənlikləri geniş sahə tutur.
4. Yüksəkliyə doğru yağıntıların miqdarı azalır.
5. Vulkanik səxurlar yayılmışdır.
6. Filiz faydalı qazıntıları ilə zəngindir.

93. Taliş dağlarına aid olan xüsusiyyətlər:

1. Yağıntıların miqdarı orta dağlıqla doğru artır.
2. Müalicə əhəmiyyətli mineral bulaqları var.
3. Subnival və nival landşaftı geniş sahə tutur.
4. Landşaft inversiyası baş verir.
5. Zirvələri qar xəttindən aşağıda yerləşir.
6. Səthi IV dövrün çökəm səxurları ilə örtülmüşdür.

94. Kür-Araz və Lənkəran ovalıqlarının fərqli xüsusiyyətləri:

1. Ərazilərinin bir hissəsi okean səviyyəsindən yuxarıda yerləşir.
2. Rütubəti iqlimə malikdirlər.
3. Səthləri IV dövrün çökəm səxurları ilə örtülmüşdür.
4. Sitrus meyvəçiliyi geniş yayılmışdır.
5. Yarımsəhra və quru çöl iqlimi üstündür.
6. Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları vardır.

95. Kür-Araz və Lənkəran ovalıqlarının ümumi xüsusiyyətləri:

1. Ərazilərinin bir hissəsi okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
2. Arid iqlimə malikdir.
3. Səthləri IV dövrün çökəm səxurları ilə örtülmüşdür.
4. Quru subtropik meyvəçilik geniş yayılmışdır.
5. Yarımsəhra və quru çöl iqlimi üstündür.
6. Birbaşa Xəzər dənizinə çıxışı vardır.

96. Lənkəran və Samur-Dəvəçi ovalıqları üçün ümumi **olmayan** cəhətlər:

1. Endemik bitkilərlə zəngindir.
2. Düzən meşə landşaftı mövcuddur.
3. Müləyim-isti iqlim tipi hakimdir.
4. Yanacaq faydalı qazıntılarının olması.
5. IV dövrün çökəm səxurları ilə örtülmüşdür.
6. Birbaşa Xəzər dənizinə çıxışın olması.

97. Nival landşaft qurşağının **olmadığı** dağ silsilələri:

1. Zəngəzur	2. Baş Qafqaz
3. Peştəsər	4. Ləngəbiz
5. Yan silsilə	6. Burovar

98. Nival landşaft qurşaqlarının olduğu dağ silsilələri:

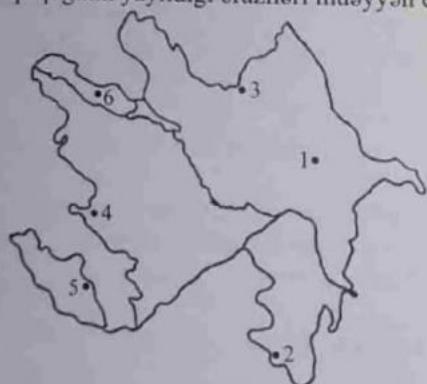
1. Zəngəzur	2. Baş Qafqaz
3. Peştəsər	4. Ləngəbiz
5. Yan Silsilə	6. Burovar

- 99.** Azərbaycan Respublikasında dağ-çəmən landşaftlarına aid səciyyəvi əlamətlər:
1. soyuq iqlim
 2. müləyim-isti iqlim
 3. torflu və çimli çəmən torpaqlar
 4. qonur və qəhvəyi torpaqlar
 5. Taliş dağları üçün daha xas olması
 6. otlaq və biçənak kimi istifadə olunur

- 100.** Azərbaycan Respublikasında dağ yarımsəhraları və quru çöllər üçün aid səciyyəvi əlamətlər:
1. kəskin parçalanmış arid-denudasion relyef
 2. akkumulyasiyanın denudasiyadan üstünlüyü
 3. yovşan, kəngiz, dəvətikani bitkilərinin yayılması
 4. yarımsəhra və quru çöl iqlimi
 5. hamar relyef və yarğan qobu şəbəkəsinin olması
 6. tünd şabalıdı, alluvial çəmən torpaqlarının yayılması

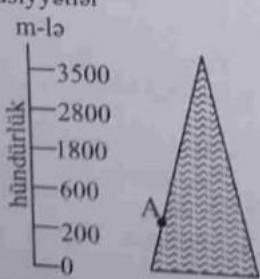
- 101.** Azərbaycan Respublikasında subnival və nival landşaft qurşaqlarına aid səciyyəvi əlamətlər:
1. illik orta temperatur 5°C -dən az olur.
 2. Qəhvəyi çəmən torpaqlar yayılıb.
 3. Mümkün buxarlanmanın qiyməti azdır.
 4. Aqroiqlim ehtiyatları ilə zəif təmin olunmuşdur.
 5. Qızıyurdu, Düberar zirvələri üçün səciyyəvidir.
 6. Dəməyə əkinçiliyi üçün alverişlidir.

- 102.** Xəritə-sxemə əsasən subnival-nival landşaft qurşağının yayıldığı əraziləri müəyyən edin.

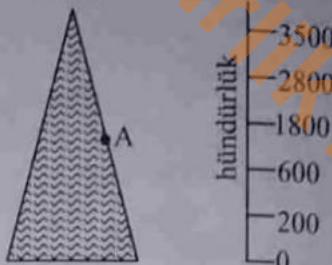
- 103.** Böyük Qafqazın cənub-şərqi yamacında yerləşən A məntəqəsinə aid olan xüsusiyyətlər

1. Çöl landşaftı yayılıb.
2. Çimli torpaqları var.
3. Şabalıdı torpaqları geniş yayılmışdır.
4. Rütubətlik əmsali vahiddən böyükdür.
5. Soyuq iqlim tipinə malikdir.
6. Rütubətlik əmsali 0,6-ya yaxındır.

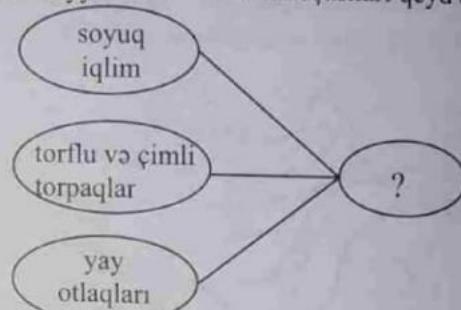
- 104.** Böyük Qafqazın cənub yamacında yerləşən A məntəqəsinə aid olan xüsusiyyətlər:

Zirvə m-lə

1. Meşə landşaftı yayılmışdır.
2. Rütubətlik əmsali 0,3-dür.
3. Qonur-qəhvəyi dağ-meşə torpaqları var.
4. Fiziki aşınma prosesləri intensiv gedir.
5. Rütubətlik əmsali vahidə yaxındır.
6. Arid-denudasiya relyef formaları yayılmışdır.

- 105.** Azərbaycan Respublikasında verilən xüsusiyyətlərə aid olan landşaftları qeyd edin.

1. subnival qurşaq	2. subalp çəmənlikləri
3. dağ yarımsəhraları	4. dağ meşələri
5. alp çəmənlikləri	

- 106.** Azərbaycan Respublikasının dağ meşələrinə aid olan xüsusiyyətlər:

1. Enliarpaqlı ağaclar üstünlük təşkil edir.
2. Yüksək dağlıqda geniş yayılmışdır.
3. Qonur və qəhvəyi meşə torpaqları üzərində yaranır
4. Müləyim isti iqlim geniş yayılmışdır.
5. Soyuq və dağ tundra iqlimi şəraitində yaranır.
6. Yay və qış otlaqları kimi geniş istifadə olunur.

- 107.** Kür-Araz, Lənkəran və Samur-Dəvəçi ovalıqları üçün ümumi **olmayan** cəhətlər:

1. Neft-qaz ehtiyatına malikdirlər.
2. Müləyim-isti iqlimə malikdirlər.
3. Okean səviyyəsindən aşağıda yerləşən sahələri var.
4. Səthləri Kaynozoy yaşı çökəmə süxurlarla örtülmüşdür.
5. Xəzər dənizində birbaşa çıxışları vardır.
6. Sarı torpaqlar geniş yayılmışdır.

- 108.** Azərbaycan Respublikasına aid *olmayan* xüsusiyyətlər:
1. Ərazisində Mezozoy-Kaynozoy yaşılı süxurlar geniş yayılmışdır.
 2. Çayların axını yalnız respublikamızın ərazisində formalaşır.
 3. Qədim kristallik süxurlar Böyük Qafqazda daha çox səthə çıxır.
 4. İqlimin formalasmasına müləyim və tropik hava kütlələri əsas rol oynayır.
 5. Daha məhsuldar torpaqlar düzənlilik ərazilərdə yayılmışdır.
 6. Orta dağlıq əsasən meşə ilə örtülüdür.
- 109.** Azərbaycan Respublikasına aid olan xüsusiyyətlər:
1. Alt Paleozoy yaşılı süxurlara Kiçik Qafqaz tektonik zonasında rast gəlinir.
 2. Düzənliliklərdə əsasən məhsuldar torpaqlar geniş yayılmışdır.
 3. İqlimin formalasmasına dağların sədd effektinin təsiri böyükdür.
 4. Şərqi hissəsində filiz faydalı qazıntılar zəngindir.
 5. Qədim süxurlara Xəzər sahilində rast gəlinir.
 6. Mezozoy-Kaynozoy yaşılı süxurlar geniş yayılmışdır.
- 110.** Uyğunluğu müəyyən edin.
Torpaq tipləri	Landşaftlar
1. alluvial-çəmən	a. nival
2. boz-qonur	b. yarımsəhra
3. qonur dağ-meşə	c. tuğay meşələri
	d. dağ çölləri
	e. dağ meşə
- 111.** Uyğunluğu müəyyən edin.
Torpaq tipləri	Landşaftlar
1. qəhvəyi	a. dağ çəmən
2. boz-qonur	b. dağ meşə
3. şabalıdı (açıq boz-qəhvəyi)	c. yarımsəhra
	d. nival
	e. dağ çölü
- Azərbaycanın təbiətinin mühafizəsi, ekologiyası**
1. Azərbaycan Respublikasında dağ-meşə landşaftlarının qorunduğu qoruq və Milli parklar:
 - A) Zaqatala, İlisu, Göt göl
 - B) Türyançay, Qarayazı, Qızılıağac
 - C) Alagöl, Ağgöl, Şirvan
 - D) Hirkan, Altıağac, Şirvan
 - E) Qobustan, Şahdağ, Qarayazı
 2. Azərbaycan Respublikasında gərgin ekoloji şəraitin daha kəskin müşahidə edildiyi fiziki-coğrafi rayonlar:
 - A) Abşeron-Qobustan, Qazax-Qarabağ, Kür-Araz
 - B) Qonaqkənd, Samur-Dəvəçi, Naxçıvan
 - C) Ceyrançöl-Acınohur, Zaqatala-Lahic, Həkəri
 - D) Qarabağ vulkanik yayası, Lənkəran, Qanix-Öyriçay
 - E) Talyış, Gəncə, Dağlıq Şirvan
 3. Rekultivasiyaya daha çox ehtiyacı olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:
 - A) Kəlbəcər-Laçın, Quba-Xaçmaz
 - B) Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan
 - C) Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax
 - D) Abşeron, Gəncə-Qazax
 - E) Yuxarı Qarabağ, Aran
 4. Sənaye tullantıları ilə daha çox çirkənən ərazilər:
 - A) Böyük Qafqazın şimal-şərqi yamacı, Cənub-Şərqi Şirvan, Naxçıvan
 - B) Daşkəsən, Böyük Qafqazın cənub yamacı, Lənkəran
 - C) Abşeron, Cənub-Şərqi Şirvan, Daşkəsən
 - D) Ceyrançöl, Abşeron, Cənub-Şərqi Şirvan
 - E) Naxçıvan, Arazboyu, Abşeron
 5. Azərbaycan Respublikasında meliorasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsinin daha vacib olduğu ərazilər:
 - A) Neft daşları, Abşeron və Naxçıvan
 - B) Acınohur-Ceyrançölön dağlığı, Şollar düzü, Qanix-Öyriçay vadisi
 - C) Böyük Qafqazın alp və subalp çəmənləri, Qarabağ düzü, Qarayazı düzü
 - D) Talyış dağları, Lənkəran ovalığı və Şirvan düzü
 - E) Muğan, Şirvan, Mil düzənləri
 6. Göygöl, Qızılıağac və İlisu qoruqlarının yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:
 - A) Gəncə, Kür-Araz, Zaqatala-Lahic
 - B) Dağlıq Şirvan, Kür-Araz, Qonaqkənd
 - C) Samur-Dəvəçi, Gəncə, Kür-Araz
 - D) Həkəri, Günnüt-Qapıcıq, Lənkəran
 - E) Qobustan-Abşeron, Şərur-Ordubad, Həkəri
 7. Eldar oyuğu, Qızılıağac qoruğunun və Göygöl milli parkının yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:
 - A) Həkəri, Qanix-Öyriçay, Arazboyu
 - B) Acınohur-Ceyrançöl, Kür-Araz, Gəncə
 - C) Vulkanik yayla, Lənkəran, Həkəri
 - D) Qazax-Qarabağ, Acınohur-Ceyrançöl, Gəncə
 - E) Gəncə, Zaqatala-Lahic, Həkəri
 8. Abşeron yarımadasında ekoloji problemlərin yaranması əlaqədardır:
 - A) dəqiq cihazqayrmanın inkişafı ilə
 - B) gəmiçilik və baliqçılığın inkişafı ilə
 - C) SES və İES-lərin çoxluluğu ilə
 - D) əhalinin sıxlığı və dəniz sahilində yerləşməsi
 - E) neft-qaz hasilatı və sənaye müəssisələrinin çoxluğu ilə

Azərbaycanın bioeksiyatları

9. Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilən hansı tədbirlər ətraf mühitin çirkənməsini azaldır?
- akinçilikdə mineral gübrələrdən normadan artıq istifadə edilməsi
 - əksər sənaye müəssisələrinin Abşeronda cəmlənməsi
 - suvarma kanalları şəbəkəsinin genişləndirilməsi
 - IES-lərdə istifadə olunan mazutun təbii qazla əvəz olunması
 - dağ-mədən sənayesinin sürətlə inkişaf etdirilməsi
10. Azərbaycan Respublikasında hansı tədbirin həyata keçirilməsi ətraf mühitin çirkənməsini azaldar?
- IES-lərdə mazut və odundan istifadə
 - alternativ enerji mənbələrindən geniş istifadə
 - əsas sənaye müəssisələrinin Abşeronda cəmlənməsi
 - dağ-mədən sənayesinin inkişafi
 - AES-lərdən istifadə
11. Qarraqvari şam, qayaüstü rəsmlər və tuğay meşələrinin mühafizə olunduğu müvafiq qoruq və milli parklar:
- Şahdağ, Göygöl, Şirvan
 - Hirkan, Qobustan, Ağgöl
 - Zaqatala, Qobustan, Altıağac
 - Göygöl, Qobustan, Qarayazı
 - Qarayazı, Qobustan, Ordubad
12. Tuğay meşələrin, relikt bitkilərin və tarixi abidələrin mühafizə olunduğu müvafiq milli park və qoruqlar:
- Qarayazı, Hirkan, Qobustan
 - Qarayazı, Qobustan, Zaqatala
 - Şahdağ, Göygöl, Türyançay
 - Ağgöl, Hirkan, Qobustan
 - Altıağac, Qızılıağac, Qobustan
13. Qarraqvari şam və tuğay meşələrinin qorunduğu ərazilərin müvafiq ardıcılığı:
- Ceyrançöl, Göygöl ətrafi
 - Zaqatala, Qarayazı
 - Ağgöl, Hirkan
 - Qobustan, Qızılıağac
 - Göygöl ətrafi, Qarayazı
14. Böyük Qafqaz təbii vilayətinə aid olan qoruq və milli parklar:
1. Qobustan	2. Hirkan	3. Zaqatala
4. Şirvan	5. İlisu	6. Ağgöl
7. Şahdağ		
- 2, 4, 6, 7
 - 1, 2, 4, 5
 - 2, 3, 4, 5
 - 1, 3, 6, 7
 - 1, 3, 5, 7
15. Azərbaycan Respublikasının okean səviyyəsindən aşağıda yerləşən milli park və qoruqlar:
1. İlisu	2. Qobustan	3. Şirvan
4. Ağgöl	5. Qızılıağac	6. Qarayazı
7. Zaqatala		
- 3, 4, 5
 - 1, 2, 3
 - 5, 6, 7
 - 2, 4, 6
 - 1, 2, 7
16. Azərbaycan Respublikasının dağlıq rayonları üçün səciyyəvi olan ekoloji problemlər:
- Torpaqların şoranalması, meşələrin qırılması
 - Meşələrin qırılması, torpaqların eroziyası
 - Bulaqların çirkənməsi, qoruqlarının sayının azalması
 - Torpaqların strukturunun pozulması, havanın, radioaktiv maddələrlə çirkənməsi
 - Aşınma prosesinin güclənməsi, torpaqlarda yan eroziyanın güclənməsi
17. Abşeron yarımadasında ekoloji gərginliyi aradan qaldırmışın ən perspektivli yolları:
- təmizləyici qurğuların istifadə etmək, tullantı texnologiyaya keçmək
 - kimya sənayesi müəssisələrini artırmaq, yüngül sənayə sahələrini azaltmaq
 - çirkəndirici istehsal sahələrini bağlamaq, kənd təsərrüfatını inkişaf etdirmək
 - istehsalın həcmini azaltmaq, urbanizasiyanı gücləndirmək
 - əmək tutumlu istehsal sahələrini Abşerondan kənara köçürmək, ağır sənayeni inkişaf etdirmək
18. Kür dağarası çökəkliyi vilayətinə aid olan milli park və qoruqlar:
1. Ağ göl	2. Hirkan	3. Türyançay
4. Qobustan	5. Altıağac	6. Eldar şamı
7. Qarayazı		
- 1, 2, 3, 4
 - 1, 3, 6, 7
 - 2, 3, 5, 7
 - 2, 4, 5, 6
 - 4, 5, 6, 7
19. Arid iqlimin hakim olduğu ərazidə yerləşən milli park və qoruqlar:
1. Türyançay	2. Şirvan	3. Zaqatala
4. Göygöl	5. Eldar şamı	6. Hirkan
7. Qarayazı		
- 1, 2, 5
 - 1, 3, 5
 - 2, 4, 5
 - 1, 2, 6
 - 3, 4, 6
20. Azərbaycan Respublikasında qoruqların yerləşdiyi müvafiq fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.
1. İlisu	a. Həkəri
2. Qarayazı	b. Zaqatala-Lahic
3. Bəsətçay	c. Ceyrançöl-Acınohur
- 1 – a, 2 – b, 3 – c
 - 1 – b, 2 – c, 3 – a
 - 1 – c, 2 – a, 3 – b
 - 1 – b, 2 – a, 3 – c
 - 1 – c, 2 – b, 3 – a
21. Qoruq və milli parkların yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətləri müəyyən edin.
1. Qobustan, İlisu	a. Kiçik Qafqaz
2. Qarayazı, Qızılıağac	b. Kür dağarası çökəkliyi
3. Bəsətçay, Göygöl	c. Böyük Qafqaz
- 1 – b, 2 – a, 3 – c
 - 1 – c, 2 – b, 3 – c
 - 1 – a, 2 – c, 3 – b
 - 1 – b, 2 – a, 3 – b
 - 1 – c, 2 – a, 3 – b
22. Tuğay meşələrinin mühafizə olunduğu qoruq və milli parklar:
- Qızılıağac
 - Bəsətçay
 - Göygöl
 - Şirvan
 - Qarayazı

23. Azərbaycan Rəsədətçilərinin parkları:
- Qızılıağac
 - Şirvan, Qarayazı
 - İllü, Goy
 - İllü, Ağgöl
 - Hirkan, Şirvan
24. Azərbaycan dəmirdərçilərinin qoruqları:
- Bəsətçay
 - Qızılıağac
 - Bəsətçay
25. Səmimi tamaşalar:
- Səbəb
- Düzen araz suvarılmanın aparılması
- yay otlaq
 - əkinə ya
 - torpaq fi
 - edilməsi
 - yüksək
 - meliorasi
26. Kür dağarası və milli parkları:
- Qızılıağac
 - Şirvan, Qarayazı
 - Qızılıağac
 - Ağgöl, Qarayazı
 - Qarayazı
27. Tuğay meşələrinin ağaclarının müvafiq ardıcılığı:
- Hirkan
 - Qarayazı
 - Qarayazı
 - Şirvan
 - Türyançay
28. Şərqiçina və milli parkları:
- Türyançay
 - Bəsətçay
 - Şahdag
 - Hirkan
 - Türyançay
29. Azərbaycan şamı və çəmənlərinin ərazilisində:
- Hirkan
 - Qızılıağac
 - Şahdag

23. Azərbaycan Respublikasının düzənlək landşaftlarının mühafizə olunduğu qoruqlar və milli parklar:

- A) Qızılıağac, Şahdağ, Şirvan
- B) Şirvan, Qarayazı, Ağgöl
- C) İlisu, Göygöl, Qarayazı
- D) İlisu, Ağgöl, Türyançay
- E) Hirkan, Şahdağ, Türyançay

24. Azərbaycan Respublikasında bitən şərqi çinari və dəmirağacın mühafizə olunduğu milli park və qoruqlar:

A) Bəsitiçay, Hirkan	B) Şahdağ, Hirkan
C) Qızılıağac, Göygöl	D) Bəsitiçay, İlisu
E) Bəsitiçay, Ağgöl	

25. Sxemi tamamlayın:

- A) yay otlaqlarının sahəsinin azalması
- B) əkinə yararsız torpaqların sahəsinin genişlənməsi
- C) torpaq fonduna məhsuldar torpaqların daxil edilməsi
- D) yüksək məhsuldarlığın əldə olunması
- E) meliorasiyaya ehtiyacın olmaması

26. Kür dağarası çökəkliyi vilayətində yerləşən qoruq və milli parklar:

- A) Qızılıağac, Zaqatala, Türyançay, Qarayazı
- B) Şirvan, Hirkan, Qaragöl, Altıağac
- C) Qızılıağac, Şirvan, Ağgöl, Qarayazı
- D) Ağgöl, Göygöl, Şirvan, Qızılıağac
- E) Qarayazı, Bəsitiçay, Şirvan, Şahdağ

27. Tuğay meşələrin, arid meşələrin və nadir, relikt ağacların qorunduğu qoruq və milli parkların müvafiq ardıcıl sırasını müəyyən edin:

- A) Hirkan, Qızılıağac, Şahdağ
- B) Qarayazı, Altıağac, Qızılıağac
- C) Qarayazı, Türyançay, Hirkan
- D) Şirvan, Qızılıağac, Ağgöl
- E) Türyançay, Bəsitiçay, Göygöl

28. Şərqi çinari, dəmir ağacı və ardıcın qorunduğu qoruq və milli parkların düzgün ardıcılığını müəyyən edin.

- A) Türyançay, Hirkan, Qarayazı
- B) Bəsitiçay, Hirkan, Türyançay
- C) Şahdağ, Göygöl, Ağgöl
- D) Hirkan, Qobustan, Göygöl
- E) Türyançay, Bəsitiçay, Qızılıağac

29. Azərbaycan Respublikasında bitən şərqi çinari, Eldar şamı və dəmirağacı hansı qoruq və milli parkların ərazisində mühafizə olunur?

- A) Hirkan, Eldar şamı, Ağgöl
- B) Qızılıağac, Şahdağ, Zaqatala
- C) Şahdağ, Eldar şamı, Qobustan

D) Bəsitiçay, İlisu, Şirvan

E) Bəsitiçay, Eldar şamı, Hirkan

30. Kür-Araz ovalığında şoranlaşmaya qarşı aparılan əsas mübarizə tədbirləri:

- A) torpaqların dincə qoyulması
- B) rekultivasiya aparılması və yamacların terraslaşdırılması
- C) yamaclarda terrasların düzəldilməsi və ağaclar əkilməsi
- D) meşə zolağının salınması və beton bəndlər çəkiləməsi
- E) torpaqların yuyulması və kollektor-drenaj şəbəkəsinin genişləndirilməsi

31. Göygöl, Ağgöl, Zaqatala milli parklarının müvafiq olaraq yerləşdiyi ərazilər:

- A) Lənkəran ovalığı, Mil düzü, Böyük Qafqaz
- B) Kiçik Qafqaz, Kür-Araz, Böyük Qafqaz
- C) Cənub-Şərqi Şirvan düzü, Muğan düzü, Kiçik Qafqaz
- D) Lənkəran ovalığı, Mil düzü, Talyış dağları
- E) Salyan düzü, Muğan düzü, Böyük Qafqaz

32. Dövlət təbiət qoruqlarının xüsusiyyətləri:

1. Ərazidə olan bütün təbii komponentlər qorunur.
 2. Antropogen fəaliyyətə icazə verilmir.
 3. Ərazidə bir sıra təsərrüfat işləri həyata keçirilə bilər.
 4. Heyvandarlıq üçün yem bitkiləri əkilir.
 5. Elmi-təcrübə mərkəzi kimi istifadə edilir.
 6. Turizm gəzintiləri təşkil edilir.
A) 2, 3, 4	B) 3, 4, 6	C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 5	E) 1, 2, 6	

33. Azərbaycan Respublikasında rekultivasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi zəruri olan ərazilər:

1. Abşeronun neftlə çirkənmiş torpaqları
 2. subalp və alp çəmənlikləri
 3. Cənub-Şərqi Şirvanın neftlə çirkənmiş sahələri
 4. Böyük və Kiçik Qafqazın orta dağlıq zonaları
 5. Daşkəsənin dağ-mədən sənayesi ilə pozulmuş landşaftları
 6. Muğan və Şirvan düzlərinin boz-çəmən torpaqları
A) 2, 3, 6	B) 2, 4, 6	C) 1, 3, 5
D) 1, 4, 5	E) 2, 3, 5	

34. Təbii vilayətlərə müvafiq gələn qoruq və milli parkları müəyyən edin.

1. Böyük Qafqaz	a. Bəsitiçay
2. Lənkəran	b. Zaqatala
3. Kiçik Qafqaz	c. Şirvan
4. Kür dağarası çökəkliyi	d. Hirkan
- A) 1 - d; 2 - a; 3 - b; 4 - c
 - B) 1 - a; 2 - b; 3 - c; 4 - d
 - C) 1 - a; 2 - c; 3 - d; 4 - b
 - D) 1 - b; 2 - d; 3 - a; 4 - c
 - E) 1 - b; 2 - c; 3 - a; 4 - d

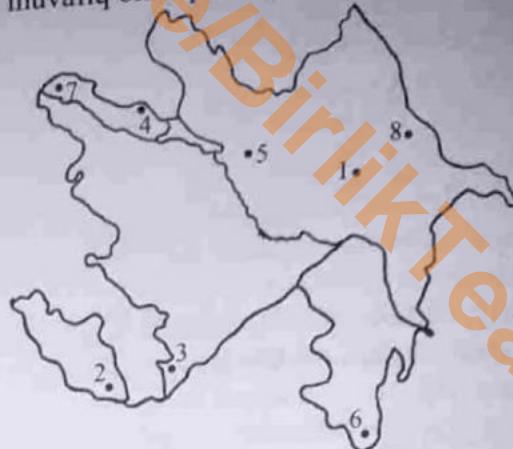
35. Azərbaycan Respublikasında səhralaşma prosesinin sürətlənməsinə təsir edən amilləri müəyyən edin.
1. torpaq eroziyasının sürətli inkişafı
 2. iqlimin quraqlaşması
 3. kollektor-drenaj şəbəkəsinin genişləndirilməsi
 4. təkrar şoranlaşmanın inkişafı
 5. dağ otlaqlarının məhsuldarlığının artırılması
 6. meşə sahələrinin artırılması
- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 5 C) 3, 5, 6
 D) 1, 2, 3 E) 1, 4, 6

36. Kür-Araz ovalığında təsərrüfatın inkişafı üçün hansı problemlərin həlli vacibdir?
1. yeraltı suların səviyyəsinin qaldırılması
 2. şorən torpaqların duzlardan təmizlənməsi
 3. drenaj sistemlərinin ləğvi
 4. qrunt sularının səviyyəsinin aşağı salınması
 5. intrazonal landşaftların genişləndirilməsi
 6. suvarma sisteminin təkmilləşdirilməsi
- A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 5
 D) 2, 4, 6 E) 3, 4, 6

37. Kür-Araz ovalığında kollektor-drenaj şəbəkəsinin sıx olmasının səbəbləri:
1. şorənmiş torpaqların geniş yayılması
 2. relyefin kəskin parçalanması
 3. qrunt sularının minerallaşması və səthə yaxınlığı
 4. duzdan yuma və meliorasiya işlərinin aparılması zərurəti
 5. çay şəbəkəsinin sıx olması
 6. qrunt sularının səviyyəsinin qaldırılması
- A) 1, 2, 3 B) 4, 5, 6 C) 1, 3, 6
 D) 1, 3, 4 E) 2, 4, 5

38. Qədim qaya rəsmlərinin, xallı maralların, ceyranların və köçəri quşların mühafizə olunduğu qoruq və milli parkları müvafiq olaraq müəyyən edin.
-
- A) 7, 8, 1, 5 B) 3, 4, 8, 1 C) 7, 4, 2, 5
 D) 1, 2, 6, 5 E) 6, 8, 3, 4

39. Xəritə-sxemdə şərq çinari, tuğay meşələri, saqqız ağacı və Eldar şamının mühafizə olunduğu qoruqları müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) 1, 2, 6, 8 B) 1, 7, 6, 3 C) 3, 2, 4, 5
 D) 5, 4, 8, 2 E) 3, 7, 5, 4

40. Azərbaycan Respublikasının orta və yüksək dağlıqda yerləşən milli park və qoruqlar:
1. Ağgöl	2. İlisu	3. Zaqtala
4. Qarayazı	5. Qızılıağac	6. Şahdağ
7. Şirvan	8. Göygöl	
A) 2, 3, 6, 8	B) 1, 3, 5, 7	C) 2, 4, 6, 8
D) 1, 2, 3, 5	E) 4, 6, 7, 8	

41. Azərbaycan Respublikasının düzənlik ərazilərdə yerləşən milli park və qoruqlar:
1. İlisu	2. Şahdag	3. Qızılıağac
4. Göygöl	5. Türyançay	6. Ağgöl
7. Zaqtala	8. Qarayazı	
A) 2, 4, 7, 8	B) 1, 3, 5, 7	C) 3, 5, 6, 8
D) 1, 2, 3, 5	E) 3, 4, 6, 8	

42. Qoruq və milli parklara müvafiq gələn əsas mühafizə obyektləri:

1. Qarayazı	a. köçəri su quşları
2. Ağgöl	b. tuğay meşələri
3. Türyançay	c. Şərq çinarı
4. Bəsütçay	d. arid meşə və kolluqlar
- A) 1 – a; 2 – c; 3 – d; 4 – b
 B) 1 – d; 2 – c; 3 – a; 4 – b
 C) 1 – d; 2 – b; 3 – a; 4 – c
 D) 1 – b; 2 – a; 3 – d; 4 – c
 E) 1 – a; 2 – c; 3 – b; 4 – d

43. Milli park və qoruqlara müvafiq gələn əsas mühafizə obyektləri:

1. Qızılıağac	a. köçəri su quşları
2. Qobustan	b. dağ landşaftı
3. Şahdag	c. qədim qayaüstü rəsmlər
4. Eldar şamı	d. Eldar şamı
- A) 1 – b; 2 – a; 3 – c; 4 – d
 B) 1 – a; 2 – c; 3 – d; 4 – b
 C) 1 – a; 2 – c; 3 – b; 4 – d
 D) 1 – d; 2 – a; 3 – b; 4 – c
 E) 1 – c; 2 – b; 3 – a; 4 – d

- 44.** Bakı, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərində ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün görüləməsi vacib olan tədbirlər:
- müəssisələrdə təmizləyici qurğuların qoyulması
 - tullantısız texnologiyaların tətbiq edilməsi
 - şəhər ətrafında su anbarlarının ləgvi
 - sənaye tullantılarının şəhər ətrafında basdırılması
 - kimya sənayesi müəssisələrinin sayının artırılması
- A) 3, 5 B) 4, 5 C) 1, 2 D) 1, 3 E) 2, 4

- 45.** Qoruqlar və milli parklara uyğun gələn fiziki-coğrafi rayonlar:

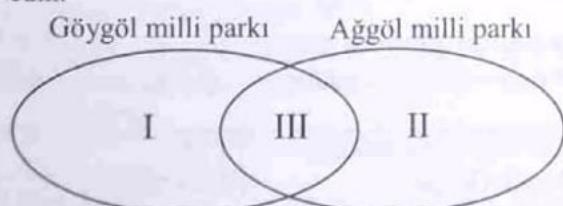
1. Qızılıağac	a. Həkəri
2. Göt-göl	b. Acınohur-Ceyrançöl
3. Eldar şamı	c. Gəncə
4. Bəsitçay	d. Kür-Araz
- A) 1 – b; 2 – d; 3 – a; 4 – c
 B) 1 – c; 2 – a; 3 – d; 4 – b
 C) 1 – d; 2 – c; 3 – b; 4 – a
 D) 1 – b; 2 – c; 3 – d; 4 – a
 E) 1 – d; 2 – b; 3 – c; 4 – a

- 46.** Xəritə-sxemə əsasən Göygöl, Bəsitçay, Qobustan, Şirvan qoruq və milli parklarının yerləşdiyi müvafiq iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin:

- A) 5, 6, 1, 8 B) 5, 4, 1, 2 C) 4, 2, 1, 7
 D) 3, 5, 6, 1 E) 2, 7, 8, 6

- 47.** Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- Qarmaqvarı şam, xallı maral kimi təbii komponentlər qorunur.
 - Müəyyən ərazilərdə insanların gəzintisine və istirahətinə icazə verilir.
 - Su quşlarının qorunması üçün əlverişli şərait mövcuddur.
 - Ərazisi okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
 - Ərazisində göl yerləşir.
 - Tektonik cəhətdən fəal zonada yerləşir.
- A) I – 1, 2; II – 3, 6; III – 4, 5
 B) I – 1, 6; II – 3, 5; III – 2, 4
 C) I – 3, 4; II – 1, 5; III – 2, 6

- D) I – 3, 5; II – 2, 4; III – 1, 6
 E) I – 1, 6; II – 3, 4; III – 2, 5

- 48.** 2010-cu ilin yazında Kür çayında son 100 idən ən güclü daşqın hadisəsi baş vermişdir. Nəticədə Kürətrafi ərazilərdə 10 min hektarla əkin sahələri su altında qalmış, yollar dağılmış, yaşayış evləri yararsız hala düşmüşdü. Mətnə əsasən təhlükəli hidroloji hadisələrdən zərər çəkən inzibati rayonları müəyyən edin.

1. Beyləqan	2. Neftçala	3. Salyan
4. Xaçmaz	5. Sabirabad	6. Cəlilabad
- A) 1, 3, 6 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 4
 D) 2, 3, 5 E) 2, 4, 6

- 49.** Kür çayı üzərində su anbarlarının tikintisinin ətraf sahələrdə yaratdığı dəyişikliklər:

- Torpaqların xeyli hissəsi su altında qalmışdır.
- Səhralaşma prosesi sürətlə artdılmışdır.
- İynəyarpaqlı meşələr əmələ gəlmışdır.
- Qrunt sularının səviyyəsi qalxmışdır.
- Tuğay meşələrinin xeyli hissəsi su altında qalmışdır.
- Yağıntıların miqdarı kəskin artdılmışdır.

- 50.** Kür-Araz ovalığında torpaqların şoranlaşmasına təsir edən amillər:

- suvarmanın düzgün aparılmaması
- sukeçirməyən layların dərində yerləşməsi
- suvarma kanallarının xeyli hissəsində beton üzüzlüklerinin olmaması
- yağıntıların buxarlanmadan çox olması
- yeraltı suların səthə yaxın yerləşməsi
- tektonik hərəkətlərin intensiv olması

- 51.** Azərbaycan Respublikasının düzənlik rayonları üçün səciyyəvi olan ekoloji problemlər:

- torpaqların şoranlaşması və müxtəlif tullantılarla çirkənməsi
- tez-tez isti və rütubətli küləklərin əsməsi və leysan yağışlarının yağıması
- tuğay meşələrin sahəsinin azalması
- güclü zəlzələlər nəticəsində düzənliklərin səthində dərin çatların yaranması
- səhralaşma prosesinin güclənməsi
- sürüşmələrin baş verməsi nəticəsində torpaqların strukturunun pozulması

- 52.** Azərbaycan Respublikasının düzənlik rayonları üçün səciyyəvi **olmayan** ekoloji problemlər:

- torpaqların şoranlaşması və müxtəlif tullantılarla çirkənməsi
- tez-tez isti və rütubətli küləklərin əsməsi və torpağın münbitliyinin artması
- tuğay meşələrin sahəsinin azalması
- güclü zəlzələlər nəticəsində düzənliklərin səthində dərin çatların yaranması
- səhralaşma prosesinin güclənməsi
- sürüşmələrin baş verməsi nəticəsində torpaqların strukturunun pozulması

- 53.** Abşeron yarımadasında həyata keçirilmiş rekultivasiya tədbirləri:
1. tullantılarla çirkənmiş göllərin qurudulması
 2. ərazilərin məişət və sənaye tullantılarından təmizlənməsi
 3. pambıq əkinin sahələrinin genişləndirilməsi
 4. neftlə çirkənmiş torpaqların təmizlənməsi
 5. yeni suvarma kanallarının çəkilməsi
 6. bağ sahələrinin azaldılması

- 54.** Azərbaycan Respublikasında orta və yüksək dağlıqda yerləşən qoruqların əsas xüsusiyyətləri:
1. Müləyim-isti və soyuq iqlim tipi yayılıb.
 2. Yarimsəhra və quru çöl iqlimi yayılıb.
 3. Rütubətlənmə əmsali vahiddən kiçikdir.
 4. Meşə və dağ-çəmən landşaftı hakimdir.
 5. Qonur meşə və çimli dağ-çəmən torpaqları üstünlük təşkil edir.
 6. Açıq şabalıdı və sarı torpaqlar geniş yayılıb.

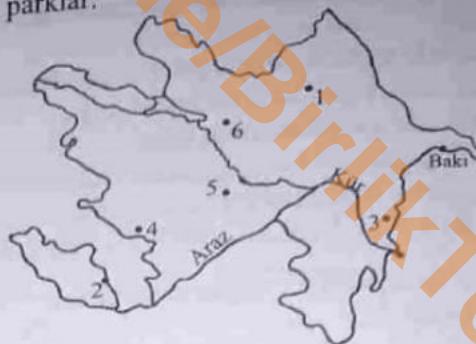
- 55.** Azərbaycan Respublikasında okean səviyyəsindən aşağıda yerləşən qoruqlarının əsas xüsusiyyətləri:
1. Yarimsəhra və quru çöl landşaftları hakimdir.
 2. Sürüşmələr geniş yayılıb.
 3. Boz-qonur və şoran torpaqlar yayılıb.
 4. Su quşları və ceyran qorunur.
 5. Meşə və çəmən landşaftları qorunur.
 6. Müləyim-isti iqlim tipinə malikdir.

- 56.** Kür-Araz ovalığında torpaqların münbətiyini yüksəltmək üçün vacib olan tədbirlər:
1. şoran torpaqların yuyulması
 2. dəmyə əkinçiliyinin inkişaf etdirilməsi
 3. suvarma şəbəkəsinin təkmilləşdirilməsi
 4. qrunt sularının səviyyəsinin aşağı salınması
 5. əkin sahələrinin genişləndirilməsi
 6. ərazidəki qar sularının saxlanması

- 57.** Dağ-meşə landşaftlarının səciyyəvi olduğu qoruq və milli parklar:

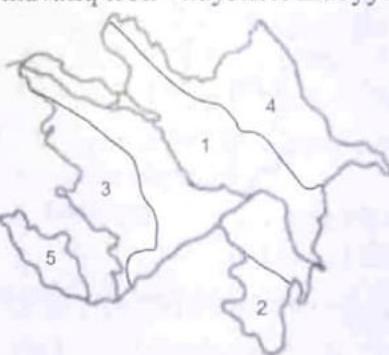
- 58.** Arid landşaftlarının səciyyəvi olduğu qoruq və milli parklar:

- 59.** Xəritə-sxemə əsasən Şirvan milli parkının və Bəsətçay, Hirkan və Zaqtala qoruqlarının yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətləri müəyyən edin.

- 60.** Xəritə sxemə əsasən Altıağac, Göygöl, Zəngəzur milli parklarının və Qarayazı qoruğunun yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətləri müəyyən edin.

- 61.** Uyğunluğu müəyyən edin.

Fiziki-coğrafi vilayətlər	Qoruqlar və milli parklar
1. Kür dağarası çökəkliyi	a. İlisu
2. Böyük Qafqaz	b. Türyançay
3. Kiçik Qafqaz	c. Göygöl
	d. Bəsətçay
	e. Qarayazı

- 62.** Uyğunluğu müəyyən edin.

Fiziki-coğrafi vilayətlər	Qoruqlar və milli parklar
1. Böyük Qafqaz	a. Bəsətçay
2. Kiçik Qafqaz	b. Eldar şamı
3. Kür dağarası çökəkliyi	c. Qızılıağac
	d. Abşeron
	e. Qaragöl

Təbii ehtiyatlar və onlardan istifadə

1. Zəngin geotermal enerji ehtiyatlarına malik olan ölkələr:

- A) Misir, Vyetnam, Polşa, Almaniya
- B) İspaniya, Hindistan, Çin, Belarus
- C) İslandiya, Rusiya, Yaponiya, ABŞ
- D) Braziliya, İran, Türkiyə, Çin
- E) İslandiya, Ölcəzair, Suriya, Ukrayna

2. Dünyada daha çox oduncaq tədarükünə görə fərqlənən ölkələr:

- A) CAR, Rusiya, Litva, Cili
- B) Norveç, Keniya, Kamerun, Liviya
- C) ABŞ, Ukrayna, Estoniya, Ölcəzair
- D) ABŞ, Rusiya, Kanada, Finlandiya
- E) Kanada, Kamerun, Somali, Rusiya

3. Meşə ehtiyatları ilə daha yaxşı təmin olunmuş ölkələr:

- A) Kanada, ABŞ, Misir, Özbəkistan, Konqo
- B) Konqo, Kanada, Venesuela, Rusiya, İsveç
- C) Belarus, İsveç, Uruqvay, Somali, Avstraliya
- D) Venesuela, Braziliya, Namibiya, Mərakesh, BƏƏ
- E) Hindistan, Rusiya, Azərbaycan, İsveç, Venesuela

4. Daş kömür ehtiyatının çoxluğuna görə fərqlənən ölkələr:

- A) Rusiya, ABŞ, Çin
- B) AFR, Böyük Britaniya, Əfqanistan
- C) ABŞ, Meksika, Küveyt
- D) Rusiya, Hindistan, İran
- E) Kanada, AFR, Bolqarıstan

5. Şirin su, torpaq, meşə, heyvanlar aləmi təbii ehtiyatların hansı tipinə və növünə aiddir:

- A) tükənməyən və bərpa olunan
- B) tükənməyən, bərpa olunmayan
- C) tükənən, bərpa olunmayan
- D) tükənən, bərpa olunan
- E) tükənməyən təbii ehtiyatlar

6. Afrikanın neft ehtiyatları ilə zəngin olan əraziləri:

1. Şərqi Afrika yayası
 2. Şimali Afrika
 3. Qvineya körfəzi
 4. Cənubi Afrika
 5. Efiopiya yayası
- A) 1, 2
 - B) 2, 3
 - C) 3, 4
 - D) 4, 5
 - E) 1, 5

7. Qara metallurgiya sənayesində istifadə olunan xammala aid əlamət:

- A) Tükənən və bərpa olunmayan ehtiyatlardır.
- B) Tükənən və bərpa olunan ehtiyatlardır.
- C) Tükənməyən ehtiyatlardır.
- D) Çökəmə mənşəli faydalı qazıntılardır.
- E) Yer kürəsində bərabər yayılmışdır.

8. Dəmir filizi ehtiyatı ilə daha zəngin olan ölkələr:

- A) Braziliya, Hindistan, Rusiya
- B) Norveç, Argentina, Myanma
- C) İndoneziya, Tailand, Niderland
- D) Meksika, Yaponiya, İran
- E) Fransa, Belçika, Malayziya

9. Avstraliyada filiz faydalı qazıntılarının çox olmasının səbəbi:

- A) relyefin mürəkkəb olması
- B) kristallik maqmatik süxurların üstünlük təşkil etməsi
- C) geniş sahraların və hamar relyefin olması
- D) səthində çökəmə və metamorfik süxurların geniş yayılması
- E) şərqində cavan qırışq dağların olması

10. Xəritə-sxemə əsasən neft və qaz ehtiyatları ilə zəngin olan su hövzələri:

- A) 1, 4, 5, 8
- B) 1, 3, 4, 6
- C) 2, 5, 7, 8
- D) 2, 4, 6, 7
- E) 1, 3, 5, 7

11. Xəritə-sxemə əsasən boksit hasilatına görə fərqlənən regionları müəyyən edin.

- A) 2, 4, 6, 8
- B) 1, 2, 4, 7
- C) 2, 3, 5, 7
- D) 3, 5, 6, 7
- E) 1, 4, 5, 8

12. Su elektrik stansiyalarının (SES) tikilməsi məqsədə uyğundur:

- A) meylliyi az olan düzənlik çaylarında
- B) düşməsinin və su sərfinin böyük olduğu çaylarda
- C) düşməsi az, su sərfi çox olan çaylarda
- D) düşməsinin çox, su sərfinin az olduğu çaylarda
- E) astana və şəlalələrin az olduğu çaylarda

Təbii ehtiyatlar və onlardan istifadə

- 13.** Qara metallurgiya sənayesi müəssisələrinin yerləşdirilməsi məqsədəyindər:
- ixtisaslı kadrların cəmləşdiyi ərazilərdə
 - xammal və işçi qüvvəsinin daha çox cəmləşdiyi rayonda
 - ucuz enerji mənbələrinə yaxın
 - yanacaq və elm mərkəzlərinin yaxınlığında
 - xammal və yanacaq mənbələrinə yaxın

- 14.** Şərti yanacaq vahidi adlanır:
- yandırıtlarkən 4500 kkal istilik verən 1 m^3 təbii qaz
 - yandırıtlarkən 6000 kkal istilik verən 1 litr neft
 - yandırıtlarkən 5000 kkal istilik verən 1 kq torf
 - yandırıtlarkən 8000 kkal istilik verən 1 kq quru odun
 - yandırıtlarkən 7000 kkal istilik verən 1 kq daş kömür

- 15.** İxracatlarında neftin üstünlük təşkil etdiyi ölkələr:

- 1, 2, 5, 6
- 2, 3, 6, 8
- 3, 4, 5, 6
- 1, 3, 5, 7
- 2, 4, 6, 7

- 16.** İxracatında neftin üstünlük təşkil *etmədiyi* ölkələr:

- 2, 4, 5, 7
- 1, 4, 6, 7
- 1, 2, 5, 6
- 2, 3, 5, 8
- 1, 3, 6, 8

- 17.** Təbii rekreatiya ehtiyatı ilə zəngin olan ərazilər:
- Aralıq dənizi sahili, Havay adaları, Krim yarımadası
 - Krim yarımadası, And dağları, Turan ovalığı
 - Aralıq dənizi, Havay adaları, Pataqoniya yayları

- Krim yarımadası, Qafqaz dağları, Taymir yarımadası
- Havay adaları, Qarbi Sibir ovalığı, Krim yarımadası

- 18.** Qabarma elektrik stansiyalarının (QES) tikintisi üçün əlverişli şəraiti olan su hövzələri:
- Karib dənizi, Aral dənizi, Aralıq dənizi
 - Aralıq dənizi, Xəzər dənizi, Oxot dənizi
 - Qırızı dəniz, İran körfəzi, Fandi körfəzi
 - Ağ dəniz, Fandi körfəzi, Men körfəzi
 - Ağ dəniz, Azov dənizi, Yapon dənizi

- 19.** Helioenergetikanın (HES) inkişafında daha çox fərqlənən ölkələr:
- ABŞ, Yaponiya, İsrail, İtaliya
 - İran, Yaponiya, Misir, İtaliya
 - Fransa, İtaliya, Meksika, Əlcəzair
 - Hindistan, Konqo, Avstraliya, Çexiya
 - Çin, Rusiya, ABŞ, Kanada

- 20.** Xəritə-sxemə əsasən ekstremal təbii şəraitə malik olan əraziləri müəyyən edin.

- 1, 3, 5
- 2, 3, 5
- 1, 2, 4
- 3, 4, 6
- 1, 3, 6
- 4, 5, 6

- 21.** Xəritə-sxemə əsasən dünyada məşə ehtiyatlarının daha geniş yayıldığı ərazilər:

- 3, 2, 6
- 2, 4, 5
- 1, 4, 6
- 1, 3, 5
- 2, 4, 6

- 22.** SES-in mənfi cəhətləri:

- Atmosferi daha çox çirkəndirir, balıqçılığı məsləhətli olur.
- Təbii şəraitdən asılıdır, tələbata uyğun yerləşdirilə bilmir.
- Çox miqdarda yanacaq tələb edir, ucuz başa gəlir.
- Quru iqlim şəraiti yaradır, torpaqlar sıradan çökəcək.
- Təbii şəraitdən asılıdır, axımı tənzimləməyə mane olur.

Təbii ehtiyatlar və onlardan istifadə

- 23.** Dünyada ən böyük daş kömür ixracatçıları:
1. CAR	2. Braziliya	3. Yaponiya
4. Avstraliya	5. Rusiya	6. Misir
A) 2, 3, 6	B) 1, 3, 5	C) 1, 2, 4
D) 1, 4, 5	E) 2, 5, 6	
- 24.** Dünyada ən böyük daş kömür ixracatçıları:
1. Avstraliya	2. Belçika	3. Fransa
4. CAR	5. ABŞ	6. İtalya
A) 1, 4, 5	B) 2, 3, 4	C) 1, 2, 5
D) 1, 3, 4	E) 2, 3, 6	
- 25.** Yanacaq faydalı qazıntılarla zəngin olan akkumulyativ düzənliliklər:
- A) Dekan, Kür-Araz, Missisipi
 - B) Böyük düzənliliklər, Orta Sibir, Orinoko
 - C) Mesopotamiya, Qərbi Sibir, Orinoko
 - D) Amazon, Mərkəzi düzənliliklər, Tibet
 - E) Mesopotamiya, Kolorado, Anadolu
- 26.** Dünyanın "mis" və "qalay-volfram" qurşaqlarına uyğun gələn müvafiq regionlar:
- A) And dağları və Qərbi Sibir
 - B) Alp dağları və Şərqi Afrika
 - C) Himalay dağları və Cənub-Şərqi Asiya
 - D) Appalaç dağları və Cənub Şərqi Asiya
 - E) And dağları və Cənub-Şərqi Asiya
- 27.** Təbii ehtiyatlarla təminatı müəyyən edən əsas göstəricilər:
1. digər ölkələrdən idxlən edilən xammalların miqdarı
 2. əhalinin hər nəfərinə düşən təbii ehtiyatların miqdarı
 3. şelf zonalarının az sahə tutması
 4. əhalinin hər nəfərinə düşən yüngül sənaye məhsullarının miqdarı
 5. təbii ehtiyatların çatacağı illərin sayı
 6. təbii ehtiyatların müəyyən edilmiş miqdarı
A) 2, 3, 6	B) 1, 3, 4	C) 2, 4, 5
D) 2, 5, 6	E) 1, 4, 5	
- 28.** Asyanın mühüm neft-qaz hövzələri:
1. Qərbi Sibir	2. Karaqanda
3. Xəzər dənizi	4. Meksika körfəzi
5. İran körfəzi	6. Aralıq dənizi
7. Baltik dənizi	
A) 2, 3, 4	B) 3, 5, 6	C) 2, 4, 7
D) 1, 6, 7	E) 1, 3, 5	
- 29.** Metalluriya kombinatları əsasən yerli (1) və idxlən (2) kömür və dəmir filizi ilə işləyən ölkələr:
- A) 1 - Çin, Rusiya, CAR;
2 - Danimarka, İtaliya, Yaponiya
 - B) 1 - Qazaxistan, Hindistan, Yaponiya;
2 - Belçika, Koreya Respublikası, Braziliya
 - C) 1 - Rusiya, Fransa, Kanada;
2 - Qazaxistan, Çexiya, Polşa
 - D) 1 - Ukrayna, Çin, Rumınıya;
2 - İtaliya, Avstraliya, Azərbaycan
- E)** 1 – Kanada, İsveç, Böyük Britaniya;
2 – Yaponiya, Lüksemburq, Ukrayna
- 30.** Qərbi Sibir ovalığında zəngin neft-qaz yataqlarının olması əlaqədardır:
- A) ərazinin qalın çökəm səxurları örətməsi ilə
 - B) uzun müddət buzlaqlarla örtülü olması ilə
 - C) Alp qırışılılığı zonasında yerləşməsi ilə
 - D) Yer qabığındaki çatlılara maqmanın dolması ilə
 - E) yüksək dağlarla əhatə olunması ilə
- 31.** Uyğunluğu müəyyən edin.
Təbii resursların xüsusiyyətləri	Təbii resurslar
I. Tükənən, bərpa olunan	1. geotermal və
Günəş enerjisi
II. Tükənən, bərpa olunmayan	2. fosforit, boksit
III. Tükənməyən	3. meşə, torpaq
A) I – 2, II – 3, III – 1	B) I – 1, II – 2, III – 3
C) I – 2, II – 1, III – 3	D) I – 3, II – 1, III – 2
E) I – 3, II – 2, III – 1	
- 32.** Uyğunluğu müəyyən edin.
Təbii resursların xüsusiyyətləri	Təbii resurslar
I. Tükənməyən	1. torpaq, su
II. Tükənən, bərpa olunan	2. Günəş, külək
III. Tükənən, bərpa olunmayan	3. dəmir filizi,
qalay
A) I – 2, II – 3, III – 1	B) I – 3, II – 2, III – 1
C) I – 1, II – 3, III – 2	D) I – 2, II – 1, III – 3
E) I – 1, II – 2, III – 3	
- 33.** Verilən əlamətlərin aid olduğu arxipelaq:
1. Sakit və Hind okeanları arasında yerləşir.
 2. Cənub-Şərqi Asiyaya daxildir.
 3. Ərazisində iri qalay və volfram yataqları var.
- A) Yapon
 - B) Böyük Zond
 - C) Filippin
 - D) Mikroneziya
 - E) Havay
- 34.** ▲, ■, ○ şərti işarələrin aid olduğu faydalı qazıntılar və bu ehtiyatlarla daha zəngin olan müvafiq ölkələr:
- A) Təbii qaz, daş kömür, mis; Qazaxistan, Türkmenistan, ABŞ
 - B) Neft, qonur kömür, fosforit; Rusiya, Kolumbiya, Qazaxistan
 - C) Neft, daş kömür, qızıl; Səudiyyə Ərəbistanı, Rusiya, CAR
 - D) Mis, qonur kömür, dəmir filizi; ABŞ, Qırğızistan, Rusiya
 - E) Xromit, neft, təbii qaz; Rusiya, ABŞ, Kanada

35. Δ , ■, ▲ şərti işaretlərin aid olduğu faydalı qazıntılar və bu ehtiyatlarla daha zəngin olan müvafiq ölkələr:
 A) Təbii qaz, mis, dəmir filizi; Ölcəzair, Peru, Braziliya
 B) Neft, qalay, kömür; Rusiya, Boliviya, Çin
 C) Təbii qaz, mis, uran; Kolumbiya, Çili, Avstraliya
 D) Mis, qonur kömür, təbii qaz; Çili, Peru, Zambiya
 E) Təbii qaz, mis, xromit; Kanada, Zair, Türkiyə
36. Dünyanın ən zəngin mis yataqlarının yerləşdiyi ərazilər:
 A) Cənub-Şərqi Asiya və Balkan yarımadası
 B) Zond adaları və Şimali Afrika
 C) Pireney yarımadası və Cənub-Şərqi Asiya
 D) And dağları və Mərkəzi Afrika
 E) Qərbi Sibir və And dağları
37. Dünyanın ən zəngin dəmir filizi yataqlarının yerləşdiyi ərazilər:
 A) Hindistan yarımadası, Kamçatka
 B) Mərkəzi Afrika, Şərqi Asiya
 C) Ural dağları, Braziliya yayları
 D) Ərəbistan yayları, Mərkəzi Asiya
 E) Zond adaları, Cənub-Qərbi Asiya
38. Neft və təbii qaz hasilatına görə fərqlənən su hövzələri:
 A) Siam körfəzi, Meksika körfəzi; Karib dənizi, Ərəbistan dənizi
 B) Biskay körfəzi, Ədən körfəzi; Baltik dənizi, Karib dənizi
 C) Ədən körfəzi, Botnik körfəzi; Xəzər dənizi, Karib dənizi
 D) Qvineya körfəzi, Meksika körfəzi; Karib dənizi, Oxot dənizi
 E) Meksika körfəzi, Ədən körfəzi; Xəzər dənizi, Aral dənizi
39. Hasil olunan daş kömürün maya dəyəri asılıdır:
 1. layın yerləşdiyi dərinlikdən
 2. kömürün dünya bazarında qiymətindən
 3. çıxarılma üsulundan
 4. polad istehsal etmək üçün tələb olunan kömürün miqdərindən
 A) 3, 4 B) 1, 2 C) 2, 3 D) 1, 3 E) 2, 4
40. Hasil olunan neftin maya dəyəri asılıdır:
 1. dünya bazarında neftin qiymətindən
 2. layların yerləşdiyi dərinlikdən
 3. neft-kimya sənayesinin inkişafından
 4. ərazinin təbii coğrafi şəraitindən
 A) 1, 4 B) 1, 3 C) 2, 3 D) 2, 4 E) 1, 2
41. I – mis, II – qalay-volfram qurşağına uyğun galən ölkələr:
 A) I – Çili, Peru; II – Avstraliya, İndoneziya
 B) I – Konqo DR, Zambiya; II – Malayziya, İndoneziya
- C) I – Konqo DR, Zambiya; II – Peru, Haiti
 D) I – Myanma, Konqo DR; II – Malayziya, İndoneziya
 E) I – Laos, İndoneziya; II – Kamboca, Konqo DR
42. İstehsal prosesində faydalı qazıntılarından kompleks istifadənin nəticəsi:
 A) tükənən ehtiyatlardan istifadənin dayandırılması
 B) işçi qüvvəsindən səmərəli istifadə edilməsi
 C) hasilat sənayesinin inkişafının sürətlənməsi
 D) emalın iri müəssisələrdə cəmləşdirilməsi
 E) istehsal tullantılarının miqdarının azalması
43. Tükənən və bərpa **olunmayan** təbii ehtiyatlar:
 A) mineral, su, torpaq
 B) yanacaq, filiz, polimetall
 C) yanacaq, bioloji, günəş radiasiyası
 D) iqlim, yanacaq, qeyri-filiz
 E) torpaq, meşə, polimetall
44. Mineral tikinti xammallarına aiddir:
 A) beton və dəmir-beton konstruksiyaları
 B) qum, sement, əhəng, taxta
 C) gil, çunqıl, mişar daşı, mərmər
 D) şüxa, qum, çaydaşı, bentonit gili
 E) mərmər, taxta-şalban, gil
45. Yaponiyanın filiz xammalı idxlə etdiyi əsas ölkə:
 A) Avstraliya B) ABŞ C) Fransa
 D) İndoneziya E) Səudiyyə Ərəbistanı
46. Inkişaf etmiş ölkələr arasında daş kömür, neft, təbii qaz, uran, dəmir filizi ehtiyatına görə fərqlənən ölkə:
 A) ABŞ B) İtaliya C) AFR
 D) Fransa E) Böyük Britaniya
47. Norveçdə şirin sudan ən çox istifadə edilir:
 A) gəmiçilikdə
 B) suvarma əkinçiliyində
 C) bağçılıqda
 D) dəmiriyol və su nəqliyyatında
 E) sənayedə
48. Təbii şəraitlə daha çox bağlı olan elektrik stansiyaları:
 A) İES; SES B) AES; SES C) İES; AES
 D) GeoES; AES E) SES; GeoES
49. Hidroenerji ehtiyatlarından daha geniş istifadə edən ölkələr:
 A) ABŞ, Rusiya, Norveç
 B) Norveç, Fransa, Liviya
 C) Meksika, Fransa, Rusiya
 D) İspaniya, Rusiya, Malavi
 E) ABŞ, Misir, Fransa
50. Qızıl, almaz, platin, daş kömür ehtiyatları ilə zəngin olan dövlət:
 A) Polşa B) AFR C) İtaliya
 D) CAR E) Fransa

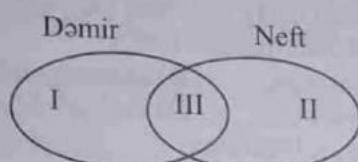
Təbii ehtiyatlar və onlardan istifadə

- 51.** Qara metallurgiya sənayesinin əsas xammalları:
- grafit, fosforit, dəmir filizi
 - dəmir filizi, manqan, daş kömür
 - manqan, titan, qurğuşun
 - dəmir filizi, manqan, boksit
 - nikel, nefelin, alunit

- 52.** Dəmir filizi, manqan, daş kömür hansı sənaye sahəsində xammal kimi işlənir:
- elektroenergetika
 - əlvan metallurgiyada
 - kimya sənayesində
 - neft-kimya sənayesində
 - qara metallurgiyada

- 53.** Enerji əhəmiyyətli, tükənməyən təbii ehtiyatlar:
- oduncaq, külək
 - neft, təbii qaz
 - daş kömür, torf
 - Günəş enerjisi, qabarma və çəkilmə
 - oduncaq, qonur kömür

- 54.** Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- Böyük yataqları əsasən Kaynazoy erasında yaranmışdır.
 - Metallurgiya sənayesi üçün xammaldır.
 - Tükənən təbii ehtiyatdır.
 - Şərti yanacaq əmsali 1,5-dir.
 - Prokat-boru istehsalı üçün xammaldır.
- I – 2, 5; II – 1, 4; III – 3
 - I – 1; II – 3, 5; III – 2, 4
 - I – 3, 4; II – 1, 2; III – 5
 - I – 2, 5; II – 3; III – 1, 4
 - I – 1, 3; II – 2, 4; III – 5

- 55.** Daha az istilikvermə qabiliyyətinə malik olan yanacaq növləri:
1. neft	2. torf	3. təbii qaz
4. daş kömür	5. quru odun	6. yanar şist
A) 1, 3, 5	B) 2, 4, 6	C) 2, 5, 6
D) 1, 3, 4	E) 1, 2, 3	

- 56.** Günəş enerjisindən istifadə imkanları daha böyük olan əraziləri müəyyən edin.
- Şərqi Avropa, Şimali Sibir, Naxçıvan
 - Şimali Afrika, Mərkəzi Asiya, Ərəbistan yarımadası
 - Belarus, Uzaq Şərqi, Orta Sibir
 - Mərkəzi Asiya, Kamçatka, Skandinaviya
 - Taymır yarımadası, Alyaska, Xəzər sahili

- 57.** Yanacaq faydalı qazıntılarla zəngin olan akkumulyativ düzənliklər:
- La-Plata, Kolorado, Anadolu
 - Dekan, Kür-Araz, Missisipi

- Amazon, Mərkəzi düzənliklər, Tibet
- Böyük düzənliklər, Orta Sibir, Qviana
- Mesopotamiya, Meksika sahiləsi, Orinoko

- 58.** Filiz faydalı qazıntıları ilə zəngin olan əraziləri müəyyən edin.

1. Qərbi Sibir ovalığı	2. Amazon ovalığı	
3. And dağları	4. Böyük Çin düzənliyi	
5. Ural dağları	6. Braziliya yayası	
7. Mesopotamiya ovalığı		
A) 2, 4, 7	B) 3, 5, 6	C) 2, 3, 4
D) 1, 5, 6	E) 1, 4, 7	

- 59.** Şimali Afrikanın neft, qaz və fosforit yataqları ilə zəngin olmasının səbəbi:

- metamorfik süxurların üstünlük təşkil etməsi
- qədim dağların mövcudluğu
- cökəmə süxurların üstünlük təşkil etməsi
- cavan dağların mövcudluğu
- kristallik süxurların səthə çıxmazı

- 60.** Cənub meşə qurşağında ağac tədarükünə görə fərqlənən əsas regionlar:

- Cənubi Afrika, Mərkəzi Afrika, Mərkəzi Asiya
- Cənub-Qərbi Asiya, Şərqi Asiya, Mərkəzi Amerika
- Şimali Afrika, Qərbi və Mərkəzi Avstraliya
- Qərbi Afrika, Şərqi Avstraliya, Cənubi Amerikanın
- Braziliya, Mərkəzi Afrika, Cənub-Şərqi Asiya

- 61.** Afrikanın neft və qaz hasilatına görə fərqlənən ölkələri:

- Liviya, CAR, Nigeriya
- Anqola, Sudan, Mavritaniya
- Əlcəzair, Liviya, Nigeriya
- Namibiya, Misir, Somali
- Sudan, Çad, Əlcəzair

- 62.** Qərbi Avropada təbii qaz hasil edən əsas ölkələr:

- Norveç, Niderland, Böyük Britaniya
- Norveç, Finlandiya, Ruminiya
- Polşa, İtaliya, Avstriya
- İspaniya, Bolqaristan, Böyük Britaniya
- Fransa, İsveçra, Lüksemburq

- 63.** Dəmir filizi ehtiyatı və hasilatına görə fərqlənən ölkələr:

- Rusiya, Çin, Braziliya, Avstraliya
- Avstraliya, Polşa, Rusiya, Latviya
- Liberiya, Misir, Kanada, Avstraliya
- Rusiya, Liberia, ABŞ, Cili
- Kanada, Avstraliya, Hindistan, İran

- 64.** Boksit hasilatı və ixracı ilə seçilən ölkələr:

- Norveç, Kanada, Macaristan
- Kanada, Rusiya, Uruqvay
- Surinam, Qayana, Yamayka
- Surinam, Zambiya, Peru
- Hindistan, Cili, Yamayka

- 65.** Mineral ehtiyatların "eninə" mənimşənilməsi üstünlük təşkil edən ölkələr:
- Rusiya, Kanada, Avstraliya, Braziliya
 - Fransa, Böyük Britaniya, Rusiya, Braziliya
 - Küveyt, İran, İraq, İtaliya
 - Braziliya, Meksika, Rusiya, Belçika
 - Rusiya, Kanada, Çexiya, Almaniya

- 66.** Daş kömürün əsas idxləşmələri:

- Yaponiya, Gürcüstan, Ukrayna, Rusiya
- Yaponiya, Avstraliya, Böyük Britaniya, Çin
- Yaponiya, İtaliya, Fransa, Belçika
- AFR, CAR, Türkiyə, Belçika
- Ukrayna, Türkiyə, Nigəriya, ABŞ

- 67.** Xəritə-sxemda göstərilən ölkələrin malik olduğu müvafiq təbii ehtiyatlar:

- almaz
- neft
- mis

- 1 - II, 2 - I, 3 - III
- 1 - III, 2 - II, 3 - I
- 1 - I, 2 - II, 3 - III
- 1 - III, 2 - I, 3 - II
- 1 - II, 2 - III, 3 - I

- 68.** Xəritə-sxemdə göstərilən ölkələrin malik olduğu müvafiq təbii ehtiyatlar:

- qızıl
- mis
- neft

- 1 - II, 2 - III, 3 - I
- 1 - III, 2 - I, 3 - II
- 1 - I, 2 - III, 3 - II
- 1 - III, 2 - II, 3 - I
- 1 - I, 2 - II, 3 - III

- 69.** Uyğunluğu müəyyən edin.
- Skandinaviya yarımadası
 - Ərəbistan yarımadası
 - Appalaç dağları
 - Malakka yarımadası

- I - 4; II - 3; III - 2; IV - 1
- I - 2; II - 4; III - 3; IV - 1
- I - 3; II - 1; III - 4; IV - 2
- I - 2; II - 3; III - 1; IV - 4
- I - 2; II - 4; III - 1; IV - 3

- daş kömür
- dəmir filizi
- neft və qaz
- qalay

- 70.** Uyğunluğu müəyyən edin.

- Qərbi Sibir ovalığı
- Orta Sibir yaylaşısı
- Hind-Çin yarımadası
- Anadolu yaylaşısı

- daş kömür
- qalay və volfram
- neft və qaz
- xromit

- I - 1; II - 3; III - 2; IV - 4
- I - 4; II - 2; III - 3; IV - 1
- I - 3; II - 1; III - 4; IV - 2
- I - 2; II - 4; III - 1; IV - 3
- I - 3; II - 1; III - 2; IV - 4

- 71.** Müvafiq olaraq qalay və boksit ehtiyatlarına görə fərqlənən ölkələri müəyyən edin.

- Liviya, Surinam
- Malayziya, Qvineya
- Kuba, Avstraliya
- Tailand, Misir
- Madaqaskar, Hindistan

- 72.** Müvafiq olaraq dəmir filizi və mis ehtiyatlarına görə fərqlənən ölkələri müəyyən edin.

- Surinam, Misir
- Kuba, Boliviya
- Braziliya, Çili
- Böyük Britaniya, Danimarka
- Namibiya, Braziliya

- 73.** Verilən regionun ixtisaslaşma sahələri və bunun səbəbi:

- ağac emalı və sellüloz kağız istehsalı; meşə və hidroenerji ehtiyatlarının çox olması
- ağac emalı və sellüloz kağız istehsalı; tələbatın çox olması
- qara metallurgiya; gətirmə xammalının ucuz başa gəlməsi
- kətan və sellüloz kağız istehsalı; ucuz işçi qüvvəsinin bol olması
- əkinçilik və maldarlıq; əlverişli nəqliyyat yollarının olması

Təbii ehtiyatlar və onlardan istifadə

- 74.** Latin Amerikasında geniş yayılmış filiz xammalları:
- qurğuşun, təbii qaz, manqan
 - volfram, molibden, qalay
 - dəmir, mis, qalay
 - dəmir, alunit, boksit
 - mis, uran, neft

- 75.** Təbii sərvətlərin aid olduqları müvafiq ölkələr:
- boksit – Yamayka; daş kömür – CAR; qalay – Malayziya
 - neft – Norveç; xromit – Filippin; təbii qaz – İsvetçə
 - dəmir filizi – Türkmenistan; təbii qaz – Niderland; boksit – Avstraliya
 - almaz – CAR; neft – Türkiyə; mis – Ukrayna
 - mis – Çili; neft – İspaniya; dəmir – Malayziya

- 76.** Asyanın neft və qalay ehtiyatına görə fərqlənən müvafiq regionları:
- Şimali Asiya, Mərkəzi Asiya
 - Şərqi Asiya, Cənub-Qərbi Asiya
 - Mərkəzi Asiya, Şərqi Asiya
 - Cənub-Qərbi Asiya, Cənub-Şərqi Asiya
 - Cənub-Qərbi Asiya, Şimali Asiya

- 77.** Dünya təbii qaz ehtiyatlarının daha çox olduğu ölkələr:
- İraq və İtaliya
 - Polşa və Səudiyyə Ərəbistanı
 - Braziliya və Avstraliya
 - Ukrayna və Norveç
 - Rusiya və İran

- 78.** Uyğunluğu müəyyən edin.

1. 2. 3. 4.

- 1 – b; 2 – c; 3 – d; 4 – a
- 1 – a; 2 – b; 3 – c; 4 – d
- 1 – c; 2 – d; 3 – a; 4 – b
- 1 – d; 2 – a; 3 – b; 4 – c
- 1 – d; 2 – c; 3 – a; 4 – b

- 79.** Cədvələ əsasən ölkənin təbii ehtiyatlarla təminat səviyyəsini müqayisə edin.

Mineral ehtiyatlar	Ümumi ehtiyatı	İllik hasilatı
Daş kömür	1,6 mlrd ton	64 mln ton
Boksit	360 mln ton	12 mln ton
Mis	165 mln ton	5,5 mln ton

- daş kömür > boksit > mis
- boksit = mis > daş kömür
- daş kömür = mis < boksit
- boksit > daş kömür > mis
- mis > daş kömür > boksit

- 80.** Verilən əlamətlərə müvafiq gələn ölkələr:

- alüminium xammalının hasilatı
- alüminium istehsalı
- alüminium xammalının həm hasilatı, həm də alüminium istehsalı
- I – Kanada, Norveç, II – Rusiya, ABŞ
III – Avstraliya, Yaponiya
- I – Surinam, Avstraliya, II – Norveç, ABŞ
III – BƏƏ, Kanada
- I – Yamayka, Surinam, II – Norveç, Kanada
III – Avstraliya, Rusiya
- I – CAR, İndoneziya, II – Yaponiya, Norveç
III – Qazaxıstan, Fransa
- I – Norveç, Kanada, II – Rusiya, Avstraliya
III – Venesuela, Yamayka

- 81.** Verilən əlamətlərə müvafiq gələn ölkələr:

- oduncağın tədarükü
- oduncağın emalı
- oduncağın həm tədarükü, həm də emalı
- I – Qabon, Çin; II – Yaponiya, AFR;
III – Finlandiya, Macaristan
- I – Rusiya, Kanada; II – ABŞ, Fransa;
III – Konqo, Çin
- I – ABŞ, Çin; II – Böyük Britaniya, Avstraliya;
III – Braziliya, Misir
- I – Kuba, İndoneziya; II – Rusiya, Kanada;
III – Tanzaniya, Konqo
- I – Konqo, Tanzaniya; II – Yaponiya, İtaliya;
III – Kanada, İsvetçə

- 82.** Xəritə-sxemə əsasən, su ehtiyatları, günəş enerjisi, aqroqlim, torpaq və meşə ehtiyatları ilə təmin olunmuş regionların müvafiq olaraq düzgün verildiyi siranı müəyyən edin.

- 3, 4, 5, 1, 7
- 1, 7, 5, 8, 2
- 6, 2, 7, 1, 5
- 5, 8, 7, 4, 3
- 5, 4, 6, 2, 7

83. Cədvələ əsasən düzgün variantları müəyyən edin.			
Nº	Mineral xammal	İxracatçı ölkələr	İdxalçı ölkələr
1	Neft	Rusiya, Nigeriya	Fransa, Polşa
2	Təbii qaz	Yaponiya, ABŞ	Əlcəzair, İran
3	Daş kömür	CAR, ABŞ	Danimarka
4	Dəmir filizi	Australiya, Liberia	Niderland, Yaponiya
5	Boksit	Australiya, Rusiya	Surinam, Ukrayna

- A) 1, 2, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 5
 D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 4

84. Cədvələ əsasən düzgün variantları müəyyən edin.

Nº	Mineral xammal	İdxalçı ölkələr	İxracatçı ölkələr
1	Dəmir filizi	Almaniya, İtaliya	Bolqaristan, Belçika
2	Daş kömür	Yaponiya, Braziliya	Australiya, CAR
3	Neft	İran, Ruminiya	Səudiyyə Ərəbistanı, ABŞ
4	Təbii qaz	Türkiyə, İtaliya	Rusiya, Əlcəzair
5	Boksit	Norveç, Kanada	Australiya, Qvineya

- A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 3 C) 2, 4, 5
 D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 4

85. şərti işarələrin aid olduğu faydalı qazıntılar və bu ehtiyatlarla daha zəngin olan müvafiq ölkələr:
 A) mis, təbii qaz, daş kömür; ABŞ, Kanada, Səudiyyə Ərəbistanı
 B) mis, manqan, xromit; Rusiya, Kanada, CAR
 C) qızıl, neft, dəmir filizi; CAR, Əlcəzair, Braziliya
 D) xromit, təbii qaz, mis; Türkiyə, Rusiya, Çili
 E) xromit, daş kömür, manqan; Qazaxistan, Rusiya, ABŞ

86. Xəritə-sxemdə neft, mis, qızıl ehtiyatlarının daha zəngin olduğu müvafiq ölkələri müəyyən edin.

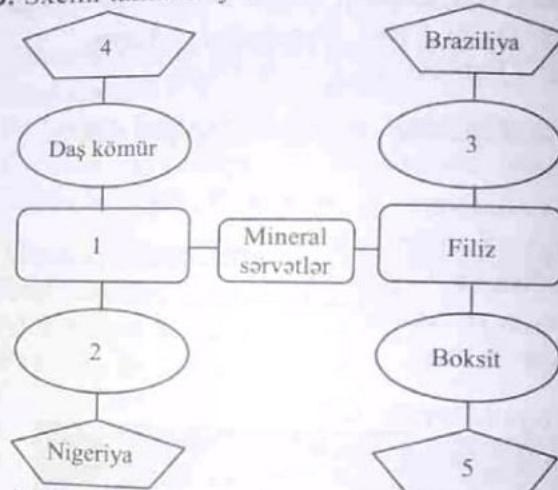

- A) 2, 4, 1 B) 4, 2, 3
 D) 2, 5, 3 E) 6, 1, 5
 C) 3, 4, 5
87. Xəritə-sxemdə fosforit, boksit, uran ehtiyatlarının daha zəngin olduğu müvafiq ölkələri müəyyən edin.

- A) 2, 1, 5 B) 4, 3, 6
 D) 1, 2, 6 E) 4, 2, 5
 C) 5, 3, 4

88. Sxemi tamamlayın:

- A) 1 – yanacaq; 2 – torf; 3 – mis; 4 – Rusiya; 5 – Türkiyə
 B) 1 – qeyri-filiz; 2 – neft; 3 – dəmir; 4 – Rusiya; 5 – Australiya
 C) 1 – yanacaq; 2 – neft; 3 – qalay; 4 – Yaponiya; 5 – Danimarka
 D) 1 – qeyri-filiz; 2 – mis; 3 – daş kömür; 4 – Özbəkistan; 5 – Meksika
 E) 1 – qeyri-filiz; 2 – polimetal; 3 – qızıl; 4 – AFR; 5 – Azərbaycan

89. Afrika materikində faydalı qazıntılarının yerləşmə xüsusiyyətləri:

1. Afrikanın şərqində zəngin qalay yataqları yerləşir.
2. Şimal hissəsində çökəmə sükurlarla bağlı neft, qaz və fosforit yataqları vardır.
3. Cənubi Afrika qızıl, almaz və platin yataqları ilə zəngindir.
4. Materikin əsasını geosinklinal qurşaq təşkil etdiyindən filiz mənşəli faydalı qazıntılar yoxdur.
5. Mərkəzindən cənuba doğru dönyanın "mis qurşağı" yerləşir.

Təbii ehtiyatlar və onlardan istifadə

- 90.** Afrika materikində faydalı qazıntıların yerləşmə xüsusiyyətləri:
1. Şimali Afrika və Qvineya körfəzi neft və qazla zəngindir.
 2. Mərkəzində cənuba doğru "mis qurşağı" uzanır.
 3. Şərqində zəngin qalay yataqları yerləşir.
 4. Şimali Afrika daş kömür və boksitlə zəngindir.
 5. Cənubi Afrika qızıl, almaz və platin yataqları ilə zəngindir.

- 91.** Mineral ehtiyatlarının tükənməsi ilə xammalla təminat probleminin əsas həlli yolları:
1. sünü və sintetik materiallardan geniş istifadə
 2. qeyri-ənənəvi enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi
 3. meşə ehtiyatlarından istifadənin genişləndirilməsi
 4. mineral ehtiyatlardan "eninə" istifadənin çoxaldılması
 5. mineral ehtiyatların yeni mənbələrinin mönimşənilməsi
 6. sənaye və məişət tullantılarından istifadənin genişləndirilməsi

- 92.** Xəritə-sxemə əsasən dəmir filizi hasilatına görə fərqlənən regionları müəyyən edin.

- 93.** Xəritə-sxemə əsasən adambaşına daha az meşə sahəsi düşən regionları müəyyən edin:

- 94.** Verilmiş ölkələr üzrə kəşf edilmiş dəmir filizi ehtiyatlarının artan sırasını müəyyən edin.

Nö	Ölkələr	Kəşf edilmiş dəmir filizi ehtiyatları mlrd. ton	Əhalinin sayı, mln. nəfər	Hər nəfərə düşən ehtiyatlar, ton
1	Braziliya		196,7	89,5
2	Avstraliya		22,7	704,9
3	Rusiya		142,8	404,8
4	Kanada		34,5	339,1

- 95.** Verilmiş ölkələr üzrə kəşf edilmiş dəmir filizi ehtiyatlarının azalan sırasını müəyyən edin.

Nö	Ölkələr	Kəşf edilmiş dəmir filizi ehtiyatları mlrd. ton	Əhalinin sayı, mln. nəfər	Hər nəfərə düşən ehtiyatlar, ton
1	Braziliya		196,7	89,5
2	Avstraliya		22,7	704,9
3	Rusiya		142,8	404,8
4	Hindistan		1241,3	9,3

Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması

- Azərbaycan Respublikasının ucqar şimal və cənub nöqtələri:
 A) Sadarak və Astaraçay
 B) Quton dağ və Candargöl
 C) Quton dağı və Astaraçay
 D) Şah dili və Şahdağ
 E) Neft daşları və Candargöl
- Böyük Qafqaz təbii vilayətində Dördüncü dövrdə aid sūxurların üstünlük təşkil etdiyi fiziki-coğrafi rayon:
 A) Qapıcıq-Günnüt B) Qonaqkənd
 C) Samur-Dəvəçi D) Acınohur-Ceyrançöl
 E) Zaqtala-Lahic
- Böyük Qafqaz təbii vilayətində olan su anbarları:
 A) Taxtakörpü, Aşiqbayramlı, Nohurqışlaq
 B) Xanbulançay, Sərsəng, Ceyranbatan
 C) Nohurqışlaq, Sərsəng, Varvara
 D) Xanbulançay, Vilaşçay, Ceyranbatan
 E) Cavanşir, Araz su qovşağı, Varvara
- Orta Araz (Naxçıvan) təbii vilayətinin alçaq dağlıq sahələrində daha güclü inkişaf edən ekzogen proseslər:
 A) akkumulyasiya B) arid-denudasiya
 C) üzvi aşınma D) kimyozi aşınma
 E) sürümsə
- Azərbaycan Respublikasının neft, təbii qaz, tikinti materialları ilə zəngin olan fiziki-coğrafi rayonları:
 A) Abşeron-Qobustan, Mərkəzi Aran
 B) Həkəri, Acınohur-Ceyrancıl
 C) Samur-Dəvəçi, Zaqtala-Lahic
 D) Qarabağ vulkanik yayları, Qazax-Qarabağ
 E) Qanıx-Öyriçay, Qonaqkənd
- Azərbaycan Respublikasının ən iri artezian hövzəsinin formalasdığı təbii vilayət:
 A) Kür dağarası çökəkliyi B) Lənkəran
 C) Kiçik Qafqaz D) Böyük Qafqaz
 E) Orta Araz (Naxçıvan)
- Böyük Işıqlı və Qızılıboğaz sönmüş vulkanlarının yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayon:
 A) Zaqtala-Lahic B) Qonaqkənd
 C) Günnüt-Qapıcıq D) Talyış dağları
 E) Qarabağ Vulkanik yayları
- Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi vilayətləri:
 A) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Lənkəran, Quba-Xaçmaz
 B) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Orta Araz, Kür dağarası çökəkliyi, Qobustan
 C) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Orta Araz, Gəncə-Qazax
 D) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Şəki-Zaqtala, Lənkəran

- Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması
- E) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Orta Araz, Kür dağarası çökəkliyi, Lənkəran
 - Düzelilik məşələrin yayıldığı fiziki-coğrafi rayon:
 A) Zaqtala-Lahic, Abşeron-Qobustan
 B) Qonaqkənd, Samur-Dəvəçi
 C) Zaqtala-Lahic, Qanıx-Öyriçay
 D) Qanıx-Öyriçay, Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
 E) Samur-Dəvəçi, Qanıx-Öyriçay
 - Kiçik Qafqaz təbii vilayətində geniş yayılmış landşaft tipləri:
 A) yarımsəhra, dağ çölləri, nival
 B) nival, yarımsəhra, dağ-meşə
 C) yarımsəhra, dağ-meşə, dağ-çəmən
 D) dağ çölləri, dağ-meşə, dağ-çəmən
 E) səhra, çöl, meşə-çöl
 - Filiz faydalı qazıntı yataqlarının *olmadığı* fiziki-coğrafi rayon:
 A) Vulkanik yayla B) Günnüt-Qapıcıq
 C) Zaqtala-Lahic D) Gəncə
 E) Ceyrançöl-Acınohur
 - Azərbaycan Respublikasında qış otlqlarının yerləşdiyi əsas təbii vilayət:
 A) Böyük Qafqaz B) Kiçik Qafqaz
 C) Kür çökəkliyi D) Lənkəran
 E) Orta Araz (Naxçıvan)
 - Respublikamızda fiziki-coğrafi rayonlaşdırılmanın aparıldığı ardıcılıqlı:
 A) yarımvilayət-vilayət-rayon-ölkə
 B) vilayət-ölkə-yarimvilayət-rayon
 C) ölkə-vilayət-yarimvilayət-rayon
 D) ölkə-rayon-yarimvilayət-vilayət
 E) vilayət -yarimvilayət-ölkə-rayon
 - Xəzər dənizinə birbaşa çıxışı olan fiziki-coğrafi rayonlar:
 A) Acınohur-Ceyrançöl, Küdrü-Şirvan, Vulkanik yayla
 B) Abşeron-Qobustan, Kür-Araz, Zaqtala-Lahic
 C) Kür-Araz, Qazax-Qarabağ, Talyış
 D) Lənkəran, Qonaqkənd, Kür-Araz
 E) Samur-Dəvəçi, Qobustan-Abşeron, Lənkəran
 - Böyük Qafqaz təbii vilayətində yerləşən göllər qrupu:
 A) Kiçik Alagöl, Binəqədi, Masazır, Göygöl
 B) Göygöl, Masazır, Sarısu, Batabat
 C) Böyük Şor, Sarısu, Acınohur, Maralgöl
 D) Masazır, Batabat, Böyük Alagöl, Candargöl
 E) Binəqədi, Böyük Şor, Masazır, Tufangöl
 - Qonaqkənd və Həkəri fiziki-coğrafi rayonlarının yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətlər:
 A) Böyük Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi
 B) Kiçik Qafqaz, Naxçıvan
 C) Böyük Qafqaz, Lənkəran
 D) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
 E) Kiçik Qafqaz, Lənkəran
 - Böyük Qafqaz ilə həmsərhəd:
 A) Samur-I (Dağlıq)

- 17.** Abşeron-Qobustan fiziki-coğrafi rayonundan axan çaylar:
- Sumqayıtçay, Viləşçay, Pirsaat
 - Pirsaat, Sumqayıtçay, Ceyrankeçməz
 - Ataçay, Şinçay, Sumqayıtçay
 - Kışçay, Ceyrankeçməz, Ağsuçay
 - Pirsaat, Qudyalçay, Sumqayıtçay
- 18.** Şəmkir, Sərsəng və Ceyranbatan su anbarlarının yerləşdiyi fiziki-coğrafi vilayətlərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.
- Kür dağarası çökəkliyi, Böyük Qafqaz, Lənkəran
 - Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Naxçıvan
 - Kiçik Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Lənkəran
 - Naxçıvan, Kür dağarası çökəkliyi, Böyük Qafqaz
 - Kür dağarası çökəkliyi, Kiçik Qafqaz, Böyük Qafqaz
- 19.** Orta Araz təbii vilayətinin alçaq dağlığına aid *olmayan* cəhət:
- iqlimin kəskin kontinentallığı
 - günsəli saatların miqdarının çox olması
 - rütubətlənmə əmsalının vahiddən böyük olması
 - suvarma əkinçiliyinin inkişaf etməsi
 - filiz faydalı qazıntılarına malik olması
- 20.** Acınohur-Ceyrançöl və Talyş fiziki-coğrafi rayonları üçün ümumi olan əlamət:
- sarı torpaqların yayılması
 - filiz faydalı qazıntılarla zəngin olması
 - endemik və relikt bitkilərin yayılması
 - bütün fəsillərdə bol yağıntılı soyuq iqlimin hakim olması
 - əkinçilikdə suvarma kanallarından istifadə olunması
- 21.** Orta Araz (Naxçıvan) vilayətində meşə örtüyünün zəif inkişaf etməsinin səbəbi:
- düzənlik relyefin üstünlüyü
 - kəskin kontinental iqlimə malik olması
 - çay şəbəkəsinin zəif inkişafi
 - torpaqlarının məhsuldarlığının aşağı olması
 - bütün çaylardan suvarmada geniş istifadə edilməsi
- 22.** Eyni təbii vilayətin tərkibinə daxil olan fiziki-coğrafi rayonlar:
- Arazboyu, Küdrü-Sirvan, Qazax-Qarabağ
 - Günnüt-Qapıcıq, Vulkanik yayla, Acınohur-Ceyrançöl
 - Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Qobustan-Abşeron, Küdrü-Sirvan
 - Mərkəzi Aran, Arazboyu, Samur-Dəvəçi
 - Qarabağ dağları, Gəncə, Şərur-Ordubad
- 23.** Böyük Qafqaz təbii vilayətinin Rusiya Federasiyası ilə həmsərhəd olan fiziki-coğrafi rayonları:
- Samur-Dəvəçi, Qobustan-Abşeron, Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
- 24.** Kiçik Qafqaz fiziki-coğrafi vilayətinin faydalı qazıntıları:
- xörək duzu, alunit, mis, civə
 - alunit, dəmir filizi, bentonit gili, civə
 - civə, neft, xörək duzu, molibden
 - dəmir, yanar şist, almaz, mərmər
 - neft, qaz, əhəng daşı, mis, bentonit gili
- 25.** Kiçik Qafqaz fiziki-coğrafi vilayəti üçün səciyyəvi *olmayan* faydalı qazıntılar:
- civə, barit, mis
 - yanar şist, təbii qaz, xörək duzu
 - barit, yanar şist, qızıl
 - neft, təbii qaz, alunit
 - xörək duzu, termal sular, əhəngdaşı
- 26.** Qobustan-Abşeron fiziki-coğrafi rayonu üçün səciyyəvi *deyil*:
- yarimsəhra və quru-çöl iqlimi, palçıq vulkanları
 - arid-denudasion relyef, qış otlqları
 - rütubətlənmə əmsalının vahidə yaxın olması, dəməyə əkinçiliyi
 - yayı quraq keçən isti iqlim, Kaynozoy yaşılı süxurların yayılması
 - rütubətlilik əmsalının vahiddən kiçik olması, neft-qazla zənginliyi
- 27.** Yarimsəhra landşaftının mövcud *olmadığı* fiziki-coğrafi rayonlar:
- Günnüt-Qapıcıq, Arazboyu, Samur-Dəvəçi
 - Samur-Dəvəçi, Lənkəran, Şərur-Ordubad
 - Mərkəzi Aran, Həkəri, Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
 - Qonaqkənd, Abşeron-Qobustan, Talyş
 - Zaqatala-Lahic, Qarabağ dağları, Gəncə
- 28.** Yarimsəhra landşaftlarının daha geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:
- Həkəri, Qonaqkənd, Gəncə
 - Küdrü-Sirvan, Arazboyu, Abşeron-Qobustan
 - Zaqatala-Lahic, Vulkanik yayla, Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
 - Lənkəran, Qarabağ dağları, Samur-Dəvəçi
 - Kür-Araz, Talyş, Zaqatala-Lahic
- 29.** Kür dağarası çökəkliyi vilayətində yayılan torpaq tipləri:
- açıq şabalıdı (açıq boz-qəhvəyi), boz-çəmən
 - boz-qonur, qonur-meşə
 - qonur-meşə, şoran
 - dağ-çəmən, boz-qonur
 - qəhvəyi, sarı

- 30.** Qazax-Qarabağ fiziki-coğrafi rayonu üçün xarakterik *deyil*:
- akkumulyativ reliyef formaları
 - rütubətlənmə əmsalının vahiddən böyük olması
 - yarımsəhra və quru çöl iqlimi
 - suvarma əkinçiliyi
 - açıq şabalıdı, boz-çəmən torpaqları
- 31.** Naxçıvan təbii vilayətində buludluğun az olmasının nüscəsi:
- günsəli saatların miqdarının azalması
 - yağışının miqdarının çox olması
 - sutkahq temperatur amplitudunun azalması
 - rütubətlik əmsalının vahiddən böyük olması
 - düz günəş radiasiyasının miqdarının çox olması
- 32.** Qonaqkənd və Arazboyu fiziki-coğrafi rayonlarının yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətlər:
- Orta Araz, Kür dağarası çökəkliyi
 - Böyük Qafqaz, Lənkəran
 - Lənkəran, Böyük Qafqaz
 - Böyük Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi
 - Kiçik Qafqaz, Orta Araz
- 33.** Tərkibində iki fiziki-coğrafi rayon olan vilayətlər:
- Böyük Qafqaz və Lənkəran
 - Kiçik Qafqaz və Böyük Qafqaz
 - Lənkəran və Kiçik Qafqaz
 - Orta Araz və Böyük Qafqaz
 - Orta Araz və Lənkəran
- 34.** "Xaltan" və "İlisu" mineral bulaqlarının yerləşdiyi müvafiq fiziki coğrafi rayonlar:
- Acınohur-Ceyrançöl və Qonaqkənd
 - Samur-Dəvəçi və Qobustan-Abşeron
 - Şamaxı və Qazax-Qarabağ
 - Qonaqkənd və Zaqtala-Lahic
 - Qazax-Qarabağ və Samur-Dəvəçi
- 35.** Neft və təbii qazla zəngin olan fiziki-coğrafi rayonlar:
- Samur-Dəvəçi, Şərur Ordubad
 - Küdrü-Şirvan, Həkəri
 - Həkəri, Ceyrançöl-Acınohur
 - Abşeron-Qobustan, Kür-Araz
 - Qanıx-Öyriçay, Qonaqkənd
- 36.** Qarabağ vulkanik yayları və Qarabağ dağları fiziki-coğrafi rayonlarının müvafiq olaraq ən yüksək zirvələri:
- Gamışdağ, Dəlidəğ
 - Dəlidəğ, Küküdağ
 - Dəlidəğ, Böyük Kirs
 - Kəpəz, Böyük Kirs
 - Qapıcıq, Hinaldağ
- 37.** Orta Araz (Naxçıvan) və Lənkəran vilayətlərinin müvafiq olaraq ən yüksək zirvələrinin yerləşdiyi dağlar:
- Murovdağ, Şahdağ
 - Şahdağ, Yan silsilə
 - Böyük Kirs, Dərələyəz
 - Zəngəzur, Taliş
 - Qarabağ, Taliş
- 38.** Yarımsəhra landşaftının əmələ gəlmədiyi ərazilər:
- Samur-Dəvəçi ovalığı, Qonaqkənd
 - Lənkəran ovalığı, Qanıx-Öyriçay vadisi
 - Şirvan düzü, Qanıx-Öyriçay
 - Şərur-Ordubad düzənliliyi, Arazboyu düzənliliyi
 - Mil düzü, Acınohur-Ceyrançöl
- 39.** Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətlər:
- Ərazisinin əsas hissəsini buğda və qarğıdalı əkinləri tutur.
 - Qış otaqları geniş yayılmışdır.
 - Üfüqi zonallıq müşahidə olunur.
 - Yarımsəhra və arid seyrək meşə landşaftları yayılmışdır.
 - Ərazisində qoruqlar vardır.
A) 2, 3, 4	B) 1, 2, 5	C) 1, 3, 4
D) 1, 3, 5	E) 2, 4, 5	
- 40.** Qanıx-Öyriçay fiziki-coğrafi rayonu üçün səciyyə olan xüsusiyyətlər:
- yarımsəhra və quru çöl iqlimi
 - düzən meşələrin inkişafı
 - yarımsəhra reliyef formalarının geniş yayılması
 - gətirmə konuslarının yayılması
 - subalp çəmənlərinin inkişafı
 - intrazonal landşaftın olması
A) 1, 2, 5	B) 2, 4, 6	C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 5	E) 1, 5, 6	
- 41.** Orta Araz təbii vilayətinə aid olan silsilə, zirvə, çəpən və gölü müvafiq olaraq müəyyən edin.
- Dərələyəz, Küküdağ, Gilançay, Batabat
 - Zəngəzur, Şahdağ, Araz, Candargöl
 - Qarabağ, Tufandağ, Əlicançay, Maralgöl
 - Yan silsilə, Küküdağ, Oxçuçay, Alagöllər
 - Dərələyəz, Gamışdağ, Ordubadçay, Batabat
- 42.** Tufandağ, Böyük Kirs və Qızıyurdu zirvələrinin yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətlər:
- Kiçik Qafqaz, Böyük Qafqaz, Lənkəran
 - Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Lənkəran
 - Kür dağarası çökəkliyi, Kiçik Qafqaz, Orta Araz
 - Lənkəran, Orta Araz, Böyük Qafqaz
 - Orta Araz, Kiçik Qafqaz, Böyük Qafqaz
- 43.** Kür çökəkliyi təbii vilayəti üçün səciyyəvi torpaq tipləri:
- boz-qonur, qara, şorakətli, boz
 - boz-çəmən, açıq şabalıdı (acıq boz-qəhvəyi), boz-qonur, şoran
 - sarı, alluvial-çəmən, boz-qonur, tünd şabalıdı
 - qəhvəyi-meşə, tünd-şabalıdı, şoran, açıq şabalıdı (acıq boz-qəhvəyi)
 - boz-çəmən, alluvial-çəmən, qara, boz-qonur
- 44.** Böyük Qafqaz təbii vilayətində daha güclü zəlzələlərin baş verdiyi fiziki-coğrafi rayon:
- Qonaqkənd
 - Qobustan-Abşeron
 - Acınohur-Ceyrançöl
 - Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
 - Zaqatala-Lahic

- 45.** Səysmik fəallığı ilə seçilən fiziki-coğrafi rayon:
A) Günnüt-Qapıcıq B) Qobustan-Abşeron
C) Taliş D) Arazboyu
E) Küdrü-Şirvan

46. Lənkəran və Kür dağarası çökəkliyi təbii vilayətləri üçün səciyyəvi *olmayan* cəhət:
A) Zəngin filiz faydalı qazıntılarına malikdirlər.
B) Suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
C) Qeyri-filiz faydalı qazıntılarına malikdirlər.
D) Yarimsəhra quru-cöl iqlimi formalaşır.
E) Əraziləri bol günəş radiasiyası alır.

47. Orta Araz vilayətinin yarimsəhra və quru çöl iqlim tipinin Kür çökəkliyi vilayətinin eyni iqlim tipindən əsas fərqi:
A) illik temperatur amplitudunun kiçik olması
B) yayın yağışlı, isti keçməsi
C) qışın soyuq, şaxtalı keçməsi
D) qışın mülayim və rütubətli keçməsi
E) il boyu yağıntıların bərabər paylanması

48. Lənkəran ovalığının iqlim tipinin Qanix-Öyriçayın iqlim tipindən əsas fərqi:
A) il boyu yağıntıların bərabər paylanması
B) yayın rütubətli keçməsi
C) qışın rütubətli keçməsi
D) mülayim hava axınlarının rütubət götirməsi
E) illik temperatur amplitudunun yüksək olması

49. Orta Araz (Naxçıvan) təbii vilayətdə iqlimin kəskin kontinentallığının səbəbləri:
1. dağlarla əhatə olunması
2. Kiçik Qafqazda yerləşməsi
3. okean və dənizlərdən uzaqda yerləşməsi
4. qərbədən ilboyu isti və quru hava axınlarının daxil olması
A) 2, 3 B) 1, 3 C) 1, 2 D) 3, 4 E) 2, 4

50. Gəyən və Şollar düzərinin müvafiq olaraq yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonlar:
A) Arazboyu, Küdrü-Şirvan
B) Günnüt-Qapıcıq, Qonaqkənd
C) Arazboyu, Acınohur-Ceyrançöll
D) Qanix-Öyriçay, Samur-Dəvəçi
E) Arazboyu, Samur-Dəvəçi

51. Böyükdüz və Gəncə-Qazax düzərinin müvafiq olaraq yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonlar:
A) Günnüt-Qapıcıq, Küdrü-Şirvan
B) Şərur-Ordubad, Gəncə
C) Şərur-Ordubad, Qazax-Qarabağ
D) Kür-Araz, Qazax-Qarabağ
E) Kür-Araz, Acınohur-Ceyrançöll

52. Böyük Qafqazda 500-600 m-lə 1800-2200 m yüksəkliklərdə yayılan landşaftlar:
A) dağ-meşə B) nival-buzlaq
C) dağ-yarimsəhra D) dağ-çəmən
E) subnival-nival

53. Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları olan fiziki-coğrafi rayonlar:
A) Samur-Dəvəçi, Qobustan-Abşeron, Kür-Araz
B) Abşeron-Qobustan, Kür-Araz, Zaqtala-Lahic
C) Kür-Araz, Qazax-Qarabağ, Taliş
D) Lənkəran, Qonaqkənd, Samur-Dəvəçi
E) Kür-Araz, Küdrü-Şirvan, Vulkanik yayla

54. Azərbaycan Respublikasında Şərqi çinarının yayıldığı fiziki-coğrafi rayon və onların mühafizə olunduğu qoruq:
A) Həkəri, Bəsətçay
B) Ceyrançöll-Acınohur, Türyan
C) Həkəri, Zaqtala
D) Kür-Araz, Şirvan
E) Qazax-Qarabağ, Bəsətçay

55. Coğrafi əlamətlərin aid olduğu ərazini müəyyən edin:
1. Yerləşdiyi fiziki-coğrafi vilayətin ən quraq hissəsidir.
2. Qrunt suları səthə yaxın yerləşmişdir.
3. Çay şəbəkəsi çox zəif inkişaf etmişdir.
A) Lənkəran ovalığı
B) Samur-Dəvəçi
C) Cənub-Şərqi Şirvan
D) Qanix-Öyriçay çökəkliyi
E) Qarabağ düzü

56. Münbit torpaqların daha geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:
A) Qazax-Qarabağ, Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Qonaqkənd
B) Gəncə, Abşeron-Qobustan, Şərur-Ordubad
C) Küdrü-Şirvan, Lənkəran, Qazax-Qarabağ
D) Dağlıq Şirvan, Qonaqkənd, Arazboyu
E) Həkəri, Zaqtala-Lahic, Samur-Dəvəçi

57. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinə aid olan silsilə, zirvə, çay və gölü müvafiq olaraq müəyyən edin.
A) Şahdağ, Kəpəz, Arpaçay, Hacıqabul
B) Baş Suayırcı, Tufan, Qusarçay, Acınohur
C) Murovdag, Kömürköy, Astaraçay, Xanbulançay
D) Qarabağ dağları, Böyük Kirs, Həkəri, Qaragöl
E) Yan Silsilə, Qapıcıq, Tərtər, Maralgöl

58. Azərbaycan Respublikasında heyvanlar ələminin daha zəngin olduğu fiziki-coğrafi rayonlar:
A) Gəncə, Acınohur-Ceyrançöll
B) Mərkəzi Aran, Küdrü-Şirvan
C) Zaqtala-Lahic, Gəncə
D) Qanix-Öyriçay, Qazax-Qarabağ
E) Arazboyu, Qonaqkənd

59. Qış olaqlarının daha geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:
A) Samur-Dəvəçi, Zaqtala-Lahic
B) Zaqtala-Lahic, Ceyrançöll-Acınohur
C) Qonaqkənd, Günnüt-Qapıcıq
D) Şərur-Ordubad, Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
E) Ceyrançöll-Acınohur, Küdrü-Şirvan

60. Böyük Qafqaz təbii vilayətinin Rusiya Federasiyası ilə həmsərhəd *olmayan* fiziki-coğrafi rayonları:

- Zaqatala-Lahic, Qobustan-Abşeron
- Samur-Dəvəçi, Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
- Zaqatala-Lahic, Qanıx-Öyriçay
- Qobustan-Abşeron, Samur-Dəvəçi
- Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Qobustan-Abşeron

61. Şirvan düzlənənin daxil olduğu fiziki-coğrafi rayonlar:

- Küdrü-Şirvan, Kür-Araz
- Küdrü-Şirvan, Abşeron-Qobustan
- Qanıx-Öyriçay, Küdrü-Şirvan
- Acınohur-Ceyrançöl, Küdrü-Şirvan
- Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Arazboyu

62. Kiçik Qafqaz təbii vilayəti üçün səciyyəvi deyil:

- alp və subalp çəmənləri
- dağ-cöl landşaftı
- yarimsəhra landşaftı
- dağ-meşə landşaftı
- qayalıq, subnival landşaftı

63. Filiz mənşəli faydalı qazıntıların daha geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:

- Vulkanik yayla, Qazax-Qarabağ, Acınohur-Ceyrançöl
- Mərkəzi Aran, Gəncə, Qanıx-Öyriçay
- Zaqatala-Lahic, Samur-Dəvəçi, Talyış dağları
- Günnüt-Qapıcıq, Gəncə, Qarabağ vulkanik yayası
- Abşeron-Qobustan, Qonaqkənd, Həkəri

64. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinin milli park və qoruqları:

- Göygöl, Bəsətçay, Ağgöl
- Göygöl, Eldar oyuğu, Qarayazı
- Göygöl, Qaragöl, Bəsətçay
- Hırkan, Qarayazı, Altıağac
- Türyançay, Hırkan, Göy-göl

65. Münbit torpaqların daha geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:

- Gəncə, Abşeron-Qobustan, Şərur-Ordubad
- Lənkəran, Günnüt-Qapıcıq, Vulkanik Yayla
- Vulkanik Yayla, Qonaqkənd, Acınohur-Ceyrançöl
- Qazax-Qarabağ, Dağlıq Şirvan, Zaqatala-Lahic
- Həkəri, Abşeron-Qobustan, Küdrü-Şirvan

66. Azərbaycan Respublikasında relikt və endemik ağac növlərinin mühafizə olunduğu milli park və təbii vilayət:

1. Ağgöl	a. Böyük Qafqaz	
2. Qızılıağac	b. Kiçik Qafqaz	
3. Hırkan	c. Lənkəran	
4. Göy-göl	d. Kür çökəkliyi	
A) 4 - b	B) 3 - c	C) 2 - d
D) 3 - a	E) 1 - d	

67. Milli park və qoruqların müvafiq olaraq hansı təbii vilayətdə yerləşdiyini müəyyən edin:

- Zaqatala
- Qızılıağac
- Hırkan
- Pırqulu

- Kür dağarası çökəkliyi
- Böyük Qafqaz
- Kiçik Qafqaz
- Lənkəran

- 2 - b; 4 - a
- 1 - a; 2 - d
- 3 - b; 4 - a
- 1 - b; 4 - b

68. Böyük Qafqaz təbii vilayətinə aid olan çaylar qrupu:

- Əyriçay
- Bolqarçay
- Zəyəmçay
- Çaçınçay
- Balakənçay
- Kiççay

- 1, 2, 3
- 2, 3, 4
- 1, 5, 6
- 1, 4, 6

69. Ərazisi bütövlükdə Kür-Araz fiziki-coğrafi rayonuna aid olan düzənliliklər:

- Şirvan, Qarabağ, Şollar
- Muğan, Salyan, Cənub-Şərqi Şirvan
- Qarabağ, Mil, Gəncə-Qazax
- Gəncə-Qazax, Qanıx-Öyriçay, Muğan
- Acınohur-Ceyrançöl, Qarabağ, Qusar

70. Böyük Qafqaz təbii vilayətində yarimsəhra landşaftlarının geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:

- Samur-Dəvəçi, Qonaqkənd
- Zaqatala-Lahic, Qanıx-Öyriçay
- Abşeron-Qobustan, Samur-Dəvəçi
- Samur-Dəvəçi, Zaqatala-Lahic
- Qanıx-Öyriçay, Dağlıq Şirvan

71. Lənkəran vilayətində çay şəbəkəsinin sıx olması əlaqədardır:

- rütubətli subtropik iqlimə malik olması
- qərbdən rütubətli hava kütlələrinin gəlməsi
- Talyış dağlarında temperatur inversiyasının olması
- dağ buzlaqlarının çox sahə tutması
- respublikanın cənubunda yerləşməsi

72. Orta Araz (Naxçıvan) təbii vilayətinə aid *olmayan* cəhət:

- meşələrin geniş ərazi tutması
- günəşli saatların miqdarının çox olması
- iqlimin kəskin kontinentallığı
- suvarma əkinçiliyinin inkişaf etməsi
- filiz faydalı qazıntılarına malik olması

73. Təbii vilayətlərin hənsiləri üçün yarimsəhra landşaftı səciyyəvidir:

- Kür dağarası çökəkliyi, Naxçıvan
- Kiçik Qafqaz, Böyük Qafqaz
- Böyük Qafqaz, Lənkəran
- Kiçik Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi
- Lənkəran, Kür dağarası çökəkliyi

- 74.** Kiçik Qafqaz təbii vilayəti üçün xarakterik *deyil*:
 A) dağ-çöl landşaftı
 B) yarımsəhra landşaftı
 C) enliyarpaqlı dağ-meşə landşaftı
 D) dağ-çəmən landşaftı
 E) subnival landşaftı
- 75.** Lənkəran təbii vilayəti üçün səciyyəvi *olmayan* əlamət:
 A) Çayları yağış və yeraltı sularla qidalanır.
 B) Boz və şoran torpaqlar geniş yayılmışdır.
 C) Azərbaycanda ən çox atmosfer yağıntısı düşən ərazidir.
 D) Filiz faydalı qazıntıları yoxdur.
 E) Kaynozoy erasının süxurları üstünlük təşkil edir.
- 76.** Çay şəbəkəsinin zəif inkişaf etdiyi fiziki-coğrafi rayonlar:
 A) Qonaqkənd, Şərur-Ordubad
 B) Zaqtala-Lahic, Həkəri
 C) Lənkəran, Talış
 D) Naxçıvan, Qonaqkənd
 E) Qobustan-Abşeron, Ceyrançöl-Acınohur
- 77.** Azərbaycan Respublikasının şoranalışma prosesində daha çox məruz qalan fiziki-coğrafi rayonları:
 1. Abşeron-Qobustan 2. Qonaqkənd
 3. Kür-Araz 4. Talış dağları
 5. Küdrü-Şirvan 6. Qarabağ dağları
 A) 1, 2, 6 B) 1, 2, 3 C) 4, 5, 6
 D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 5
- 78.** Orta Araz (Naxçıvan) təbii vilayətində yerləşən dağ silsilələri və zirvələr:
 A) Murovdağ, Zəngəzur; Qapıcıq, Kömürköy
 B) Şahdağ, Murovdağ; Murquz, Küküdağ
 C) Zəngəzur, Dərələyəz; Qapıcıq, Küküdağ
 D) Dərələyəz, Niyaldağ; Murquz, Hinaldağ
 E) Yan silsilə, Dərələyəz; Qapıcıq, Şahdağ
- 79.** Orta Araz (Naxçıvan) və Lənkəran vilayətlərinin müvafiq olaraq ən yüksək zirvələri:
 A) Şahdağ, Gamişdağ B) Qapıcıq, Kömürköy
 C) Böyük Kirs, Dəlidəğ D) Qapıcıq, Şahdağ
 E) Bazardüzü, Dübrər
- 80.** Qonaqkənd, Küdrü-Şirvan və Şərur-Ordubad fiziki-coğrafi rayonlarının yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətlər:
 A) Böyük Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Orta Araz
 B) Kiçik Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Lənkəran
 C) Kür dağarası çökəkliyi, Kiçik Qafqaz, Orta Araz
 D) Böyük Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Lənkəran
 E) Kiçik Qafqaz, Lənkəran, Orta Araz
- 81.** Xanbulan, Sərsəng və Ceyranbatan su anbarlarının yerləşdiyi fiziki-coğrafi vilayətlərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.
 A) Kür dağarası çökəkliyi, Böyük Qafqaz, Lənkəran
 B) Kiçik Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Lənkəran
- C)** Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Orta Araz (Naxçıvan)
D) Orta Araz (Naxçıvan), Kür dağarası çökəkliyi, Böyük Qafqaz
E) Lənkəran, Kiçik Qafqaz, Böyük Qafqaz
- 82.** Landşaft qurşaqlarının daha çox yarandığı təbii vilayətlər:
 A) Orta Araz, Lənkəran
 B) Böyük Qafqaz, Lənkəran
 C) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
 D) Kiçik Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi
 E) Böyük Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi
- 83.** Orta Araz təbii vilayətinə aid *olmayan* cəhətlər:
 1. Hər tərəfdən xarici ölkələrlə əhatə olunmuşdur.
 2. Meşələr geniş yayılmışdır.
 3. Kür dağarası çökəkliyi təbii vilayəti ilə həmsərhəddir.
 4. Çaylarının qidalanmasında buzlaqların rolu böyükdür.
 5. Kəskin kontinental iqlimə malikdir.
 6. Polimetall filiz yataqları yayılmışdır.
 A) 2, 3, 4 B) 1, 4, 6 C) 1, 4, 5
 D) 2, 3, 5 E) 2, 3, 6
- 84.** Azərbaycan Respublikasında antropogen landşaftların daha çox yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:
 A) Qazax-Qarabağ, Qonaqkənd, Vulkanik yayla
 B) Qazax-Qarabağ, Lənkəran, Samur-Dəvəçi
 C) Qonaqkənd, Ceyrançöl-Acınohur, Vulkanik yayla
 D) Lənkəran, Zaqtala-Lahic, Ceyrançöl-Acınohur
 E) Samur-Dəvəçi, Zaqtala-Lahic, Şərur-Ordubad
- 85.** Böyük Qafqaz təbii vilayətinin şimal-şərq yamacı üçün səciyyəvi olan cəhətlər:
 1. çayların birbaşa Xəzərə tökülməsi
 2. vulkanik relyef formalarının geniş yayılması
 3. buzlaq relyef formalarının olması
 4. zəngin filiz yataqlarının olması
 5. rekreasiya ehtiyatlarının çox olması
 6. arid-denudasion relyef formalarının geniş yayılması
 A) 4, 5, 6 B) 2, 3, 4 C) 2, 4, 6
 D) 1, 5, 6 E) 1, 3, 5
- 86.** Ceyrançöl-Acınohur fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətlər:
 1. iqlimin kəskin kontinentallığı
 2. arid-denudasiya relyef formalarının yayılması
 3. yarımsəhra və quru çöl iqliminin olması
 4. neft-qaz ehtiyatlarının olması
 5. ərazidə meyvə bağlarının geniş yayılması
 6. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinə aid olması
 A) 1, 2, 5 B) 3, 5, 6 C) 3, 4, 5
 D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 6

- 87.** Kür-Araz fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətlər:
- ərazisində Ağgöl, Şirvan, Qızılıağac milli park və qoruqlarının yerləşməsi
 - yaylı quraq, qış rütubətli olan müləyim-isti iqlimin yayılması
 - minerallaşmış qurut sularının səthə yaxın yerləşməsi
 - qərb hissəsində maqmatik, şərqdə isə metamorfik süxurların üstünlüyü
 - Kaynozoyun çökəmə süxurlarının geniş yayılması
 - qara və tünd şabalıdı torpaqların yaranması üçün elverişli şərait
- A) 2, 3, 4 B) 1, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6 E) 2, 5, 6

- 88.** Lənkəran və Orta Araz (Naxçıvan) təbii vilayətlərini bir-birindən *fərqləndirən* cəhətlər:
- Cənubda İranla həmsərhəddirlər.
 - Kəskin kontinental iqlimə malikdirlər.
 - Meşa massivləri geniş yayılmışdır.
 - Filiz faydalı qazıntıları ilə zəngindirlər.
 - İki fiziki-coğrafi rayona bölünürler.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 3

- 89.** Ceyrançöl-Acınohur fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətlər:
- Ərazisinin əsas hissəsinin bugda və qarğıdalı əkinləri tutmuşdur.
 - Qış otaqları geniş yayılmışdır.
 - Çay və göl şəbəkəsi çox sıxdır.
 - Quru çöl və yarımsəhra landşaftları yayılmışdır.
 - Ərazisində Eldar şəmi, ardıc və saqqız ağaclarının mühafizə olunduğu qoruqlar vardır.
- A) 1, 2, 3 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 4, 5 E) 1, 3, 4

- 90.** Kür çökəkliyi vilayətinin mənimənənilməsini asanlaşdırın təbii amillər:
- qışın müləyim, şaxtasız keçməsi
 - məhsuldalar qara torpaqların olması
 - düzen reliyefin üstünlüyü
 - qar örtüyünün qalın olması
 - çay şəbəkəsinin sıxlığı
 - faal temperatur cəminin yüksək olması
- A) 3, 4, 5 B) 2, 3, 4 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 6 E) 2, 4, 5

- 91.** Qobustan-Abşeron fiziki-coğrafi rayonu üçün səciyyəvi olan cəhətlər:
- meşa ehtiyatı ilə yaxşı təmin olunması
 - çayların yayda quruması
 - ərazisində zəngin filiz yataqlarının olması
 - arid-denudasion reliyef formalarının geniş yayılması
 - palçıq vulkanlarının olması
 - vulkanik məşəli süxurların üstünlüyü
- A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 5, 6
D) 2, 4, 5 E) 1, 4, 6

- 92.** Lənkəran və Orta Araz (Naxçıvan) təbii vilayətlərinə aid oxşar cəhətlər:
- İki fiziki-coğrafi rayona bölünürələr.
 - Respublikanın ən isti və quraq vilayətləridir.
 - Iranla həmsərhəddirlər.
 - Eyni landşaft tiplərinə malikdirlər.
 - Dağ-kserofit bitkiləri yayılmışdır.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 4 E) 1, 2, 3

- 93.** Aqroiqlım ehtiyatları əkinçiliyə daha geniş imkən verən fiziki-coğrafi rayonlar:
- Ceyrançöl-Acınohur, Samur-Dəvəçi, Oonaqk ovalığı
 - Qazax-Qarabağ, Vulkanik yayla, Lənkəran ovalığı
 - Kür-Araz, Qazax-Qarabağ, Küdrü-Şirvan
 - Günnüt-Qapıcıq, Kür-Araz, Gəncə
 - Şərur-Ordubad, Talyış dağları, Qarabağ dağları

- 94.** Kür-Araz ovalığı üçün səciyyəvi *olmayan* əlamətlər:
- alçaq düzənlik olması; şərq hissəsinin okean səviyyəsindən aşağıda yerləşməsi
 - denudasion düzənlik, çox hissəsinin hündürlüyü 200-400 m olması
 - çökəmə süxurların üstünlük təşkil etməsi
 - quru subtropik iqlimə malik olması
 - hündür və sıx ot bitkiləri ilə örtülməsi
 - filiz ehtiyatları ilə zəngin olması
- A) 2, 5, 6 B) 2, 4, 5 C) 3, 5, 6
D) 1, 4, 5 E) 1, 3, 5

- 95.** Orta Araz (Naxçıvan) və Lənkəran təbii vilayətlər üçün oxşar *olmayan* cəhətlər:
- İranla sərhəddə malikdirlər.
 - Çayları il boyu bolsuludur.
 - Dağ-kserofit bitkiləri yayılmışdır.
 - 2 fiziki-coğrafi rayona bölünürələr.
 - Meşələri geniş əraziləri tutur.
 - Yağıntı orta dağlıqa doğru azalır.
- A) 2, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 1, 4, 5

- 96.** Dağ zirvələrinin yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətlər təyin edin.
1. Şahdağ, Babadağ	a. Kiçik Qafqaz
2. Kömürköy, Qızılyurdu	b. Böyük Qafqaz
3. Gamışdağ, Böyük Kirs	c. Lənkəran
- A) 1 - a; 2 - b; 3 - c B) 1 - c; 2 - a; 3 - b
C) 1 - a; 2 - c; 3 - b D) 1 - b; 2 - c; 3 - a
E) 1 - b; 2 - a; 3 - c

- 97.** Tufangöl, Sarısu, Batabat göllərinin yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətlər:
- Lənkəran, Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
 - Orta Araz, Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Lənkəran
 - Kiçik Qafqaz, Lənkəran, Orta Araz
 - Böyük Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Orta Araz
 - Kür dağarası çökəkliyi, Lənkəran, Orta Araz

98. Böyük Qafqaz fiziki-coğrafi vilayətində Mezozoy erasına məxsus süxurların üstünlük təşkil etdiyi fiziki-coğrafi rayon:

- A) Ceyrançöl-Acınohur B) Qobustan-Abşeron
 C) Samur-Dəvəçi D) Qanıx-Öyriçay
 E) Zaqatala-Lahic

99. Vəlvələçay Azərbaycanın hansı fiziki-coğrafi rayonlarının ərazisində axır?

- A) Qonaqkənd, Samur-Dəvəçi
 B) Zaqatala-Lahic, Samur-Dəvəçi
 C) Qonaqkənd, Şamaxı
 D) Qanıx-Öyriçay, Ceyrançöl-Acınohur
 E) Qobustan-Abşeron, Küdrü-Şirvan

100. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinə aid *olmayan* əlamətlər:

1. Yarimsəhra və quru çöl iqlimi geniş ərazi tutur.
 2. Filiz faydalı qazıntılarla zəngindir.
 3. Şorsulu göllər çoxdur.
 4. Yüksək dağ çəmənlikləri geniş yayılmışdır.
 5. Ərazidə tez-tez güclü zəlzələlər baş verir.
 6. Vulkan mənşəli süxurlara rast gəlinmir.
- A) 4, 5, 6 B) 2, 3, 5 C) 3, 4, 5
 D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 6

101. Aşağıda Böyük Qafqaz təbii vilayətinin hansı fiziki-coğrafi rayonun səciyyəsi verilmişdir?

1. Böyük Qafqazın cənub yamacında yerləşib.
 2. Şimaldan Baş Suayrıçı silsiləsi ilə sərhədlənir.
 3. Filizçay polimetal yatağı bu ərazidə yerləşib.
- A) Qobustan-Abşeron B) Qanıx-Öyriçay
 C) Zaqatala-Lahic D) Qonaqkənd
 E) Şamaxı

102. Kiçik Qafqaz tektonik zonasına daxil olan fiziki-coğrafi rayonlar:

1. Günnüt-Qapıcıq	2. Vulkanik yayla
3. Talış	4. Arazboyu
5. Qazax-Qarabağ	6. Qonaqkənd
- A) 2, 3, 4 B) 1, 4, 6 C) 1, 5, 6
 D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 5

103. Kiçik Qafqaz təbii vilayəti üçün səciyyəvi olan aşağıdakı təbii ehtiyatlardan hansıları tükənən və bərpa olunmayıandır?

1. meşə	2. polimetal filizləri
3. su	4. dəmir filizi
5. torpaq	6. alunit
- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 3, 4, 6
 D) 2, 4, 5 E) 2, 3, 5

104. Lənkəran və Kür dağarası çökəkliyi təbii vilayətləri üçün ümumi olan cəhət:

- A) torpaqların şoranlaşmaya məruz qalması.
 B) rütubətli subtropik iqlimin mövcud olması.
 C) meşə massivlərinin geniş yayılması.
 D) filiz faydalı qazıntılarının olmaması.
 E) pambıqcılığın yüksək inkişaf etməsi

105. Günnüt-Qapıcıq, Ceyrançöl-Acınohur, Abşeron-Qobustan fiziki-coğrafi rayonları üçün ümumi olan əlamətlər:

1. ərazilərində soyuq iqlim tipinin olması
 2. arid-denudasiya relyef formalarının yayılması
 3. palçıqlı sellərin müşahidə olunması
 4. rütubətli iqlima və sıx çay şəbəkəsinə malik olmaları
 5. Günəşli saatların miqdarının çox olması
 6. qara torpaqlı çöllərin geniş yayılması
- A) 4, 5, 6 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 4
 D) 2, 3, 5 E) 1, 3, 5

106. Böyük Qafqaz təbii vilayətində güclü zəlzələlərin baş verdiyi fiziki-coğrafi rayon:

- A) Qonaqkənd B) Qobustan-Abşeron
 C) Dağlıq Şirvan D) Samur-Dəvəçi
 E) Qanıx-Öyriçay

107. Azərbaycan Respublikasında dəvətikanı, yovşan, gəvən bitkilərinin geniş yayıldığı iqlim tipi və aid olduğu fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) müləyim-isti; Samur-Dəvəçi, Qonaqkənd
 B) müləyim-isti iqlim; Lənkəran, Mil-Muğan
 C) yarımsəhra və quru çöl; Kür-Araz, Lənkəran
 D) soyuq; Şərur-Ordubad, Qazax-Qarabağ
 E) yarımsəhra və quru çöl; Qobustan-Abşeron, Acınohur-Ceyrançöl

108. Əraziləri yalnız bir fiziki-coğrafi rayonda yerləşən inzibati rayonlar:

- A) Balakən, Zaqatala, Qax
 B) Göyçay, İsmayıllı, Şamaxı
 C) Tovuz, Şəmkir, Samux
 D) Tovuz, Masallı, Şəki
 E) Salyan, Saatlı, Zərdab

109. Böyük Qafqaz təbii vilayətində yerləşən şor göllər:

- A) Acınohur, Binəqədi, Masazır, Ağzıbirçala
 B) Candargöl, Masazır, Sarışu, Batabat
 C) Böyük Şor, Sarışu, Acınohur, Masazır
 D) Masazır, Tufangöl, Binəqədi, Candargöl
 E) Binəqədi, Böyük Şor, Masazır, Ağzıbirçala

110. Maralgöl, Sarışu, Batabat göllərinin yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətlər:

- A) Orta Araz, Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
 B) Böyük Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Orta Araz
 C) Kiçik Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Orta Araz
 D) Lənkəran, Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
 E) Kür dağarası çökəkliyi, Böyük Qafqaz, Orta Araz

111. Azərbaycan Respublikasında qrunt sularının yer sahini yaxın olduğu ərazilər:

- A) Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Ceyrançöl, Gəncə-Qazax
 B) Qanıx-Öyriçay, Kür-Araz, Samur-Dəvəçi
 C) Arazboyu, Gəncə-Qazax, Qobustan
 D) Qonaqkənd, Muğan, Samur-Dəvəçi
 E) Qanıx-Öyriçay, Lənkəran, Qobustan

112. Azərbaycan Respublikasında bataqlıqlaşmış sahələrə daha çox rast gəlinən düzənliliklər:

- A) Şirvan, Ceyrançöl
- B) Salyan, Muğan
- C) Qusar maili düzənlüyü, Acmohur
- D) Şəhur-Ordubad, Lənkəran
- E) Ceyrançöl, Mil

113. Orta Araz vilayətində yüksəklik üzrə landşaftların dayışmasının düzgün ardıcılığı:

- A) yarımsəhra, düzən meşə-çölü, dağ-çöl, subalp və alp çəmənlilikləri, subnival
- B) yarımsəhra, dağ-çöl, dağ-çəmən, qayalıq-buzlaq
- C) dağ-çöl, dağ-yarımsəhra, dağ-çəmən, nival
- D) quru çöl, dağ-meşə, dağ-çəmən, dağ-bozqıruları
- E) yarımsəhra, dağ çölü, nival, dağ çəmənləri

114. Lənkəran ovalığının Qanix-Öyriçay çökəkliyindən fərqli əlamətləri:

1. Yeraltı sular səthə yaxındır.
 2. Bir hissəsi okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
 3. Yağıntıların çoxu ilin soyuq dövründə düşür.
 4. Düzən meşələri geniş yayılmışdır.
 5. Yayı quraq keçən müləyim-isti iqlimə malikdirlər.
 6. IV dövr çökəmə səxurları ilə örtülmüşlər.
A) 2, 5, 6	B) 1, 2, 4	C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 5	E) 1, 3, 6	

115. Kür dağarası çökəkliyini və Orta Araz təbii vilayatını fərqləndirən əlamətlər:

1. Qişı quraq keçən müləyim-isti iqlimə malikdirlər.
 2. Yarımsəhra və quru çöl iqliminə malikdirlər.
 3. Suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
 4. Ərazilisinin bir hissəsi okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
 5. Arid-denudasıya relyef formaları yayılmışdır.
 6. Düzən meşə-çəmən landşaftı yayılmışdır.
A) 1, 4, 5	B) 2, 3, 5	C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 6	E) 1, 4, 6	

116. Fiziki-coğrafi rayonlara uyğun gələn müvafiq torpaq tipləri:

1. Qanix-Öyriçay	a. boz-çəmən
2. Vulkanik yayla	b. dağ-çəmən
3. Ceyrançöl-Acınohur	c. çəmən-meşə
4. Şəhur-Ordubad	d. şabalıdı
A) 1 - d, 2 - b, 3 - c, 4 - a
B) 1 - c, 2 - a, 3 - b, 4 - d
C) 1 - b, 2 - c, 3 - d, 4 - a
D) 1 - c, 2 - b, 3 - d, 4 - a
E) 1 - a, 2 - b, 3 - c, 4 - d

117. Fiziki coğrafi rayonlara uyğun gələn müvafiq torpaq tipləri:

1. Şamaxı (Dağlıq Şirvan)	a. sarı
2. Qazax-Qarabağ	b. dağ-qara
3. Kür-Araz	c. açıq-şabalıdı
4. Lənkəran ovalığı	d. boz-çəmən
A) 1 - c; 2 - a; 3 - d; 4 - b
B) 1 - b; 2 - c; 3 - d; 4 - a
C) 1 - b; 2 - c; 3 - a; 4 - d
D) 1 - d; 2 - c; 3 - b; 4 - a
E) 1 - d; 2 - a; 3 - c; 4 - b

118. Azərbaycan Respublikasında antropogen landşaftların nisbətən az yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Qonaqkənd, Samur-Dəvəçi
- B) Zaqatala-Lahic, Qanix-Öyriçay
- C) Ceyrançöl-Acınohur, Gündüt-Qapıcıq
- D) Lənkəran, Samur-Dəvəçi
- E) Samur-Dəvəçi, Zaqatala-Lahic

119. Azərbaycan Respublikasında alp və subalp çəmənliliklərinin geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Qazax-Qarabağ, Qonaqkənd
- B) Vulkanik yayla, Şəhur-Ordubad
- C) Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Ceyrançöl-Acınohur
- D) Gündüt-Qapıcıq, Zaqatala-Lahic
- E) Qanix-Öyriçay, Vulkanik yayla

120. Dağ-meşə torpaqları *olmayan* fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Gündüt-Qapıcıq, Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Həkəri, Mərkəzi Aran, Qobustan
- B) Ceyrançöl-Acınohur, Zaqatala-Lahic, Abşeron
- C) Küdrü-Şirvan, Qarabağ dağları, Gəncə
- D) Şamaxı (Dağlıq-Şirvan), Həkəri, Mərkəzi Aran
- E) Arazboyu, Ceyrançöl-Acınohur, Küdrü-Şirvan

121. Azərbaycan Respublikasında dağ çəmən, dağ sahə və boz-çəmən torpaqların yayıldığı fiziki-coğrafi vilayətlərin müvafiq ardıcılığı:

- A) Kür dağarası çökəkliyi, Orta Araz, Kiçik Qafqaz
- B) Lənkəran, Böyük Qafqaz, Orta Araz
- C) Orta Araz, Kiçik Qafqaz, Lənkəran
- D) Böyük Qafqaz, Lənkəran, Kür dağarası çökəkli
- E) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Lənkəran

122. Azərbaycan Respublikasında intrazonal və texnogen landşaftların səciyyəvi olduğu müvafiq fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Samur-Dəvəçi, Zaqatala-Lahic
- B) Acınohur-Ceyrançöl, Vulkanik yayla
- C) Lənkəran ovalığı, Qapıcıq-Gündüt
- D) Qobustan-Abşeron, Vulkanik yayla
- E) Samur-Dəvəçi, Qobustan-Abşeron

123. Azərbaycan Respublikasında intrazonal və texnogen landşaftların səciyyəvi olduğu müvafiq ərazilərlər:

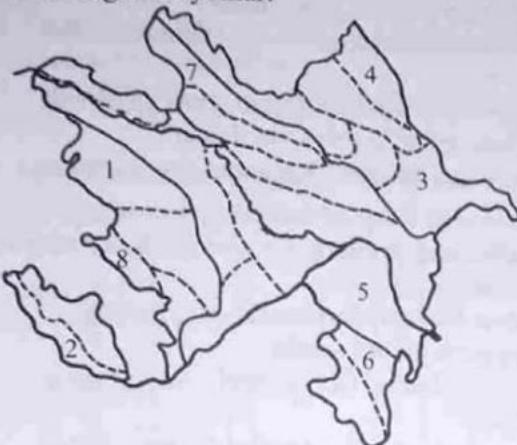
- A) Samur-Dəvəçi, Acınohur-Ceyrançöl
- B) Qonaqkənd, Qobustan-Abşeron
- C) Kür-Araz ovalığı, Abşeron
- D) Həkəri, Abşeron
- E) Taliş dağları, Qonaqkənd

124. Verilən əlamətlərin aid olduğu fiziki-coğrafi rayon:

- 1. Yay otaqlarına malikdir.
 - 2. Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
 - 3. Filiz faydalı qazıntılarla zəngindir.
A) Kür-Araz	B) Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
C) Taliş dağları	D) Vulkanik yayla
E) Qobustan-Abşeron	

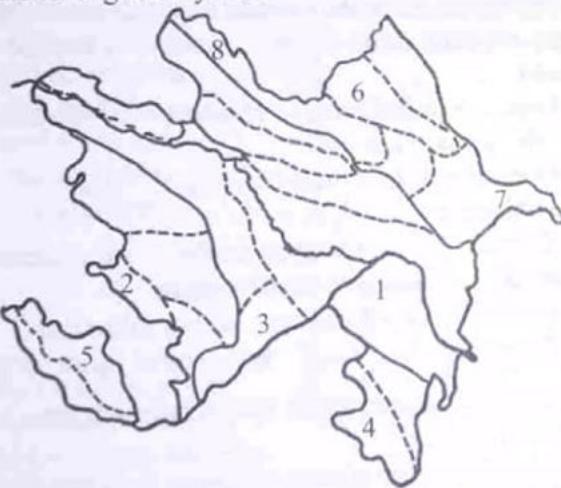
- 125.** Verilən əlamətlərin aid olduğu fiziki-coğrafi rayon:
1. Soyuq iqlim tipi hakimdir.
 2. Antropogen təsirə az məruz qalıb.
 3. Effuziv sūxurlar geniş yayılmışdır.
- A) Ceyrançöl-Açinohur
 B) Zaqtala-Lahic
 C) Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
 D) Vulkanik yayla
 E) Şərur-Ordubad

- 126.** Yarimsəhra və quru-çöl landşaftlarının yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) 1, 4, 5, 6 B) 2, 4, 6, 8 C) 1, 3, 6, 7
 D) 4, 5, 7, 8 E) 2, 3, 4, 5

- 127.** Subalp və alp çəmən landşaftlarının yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:

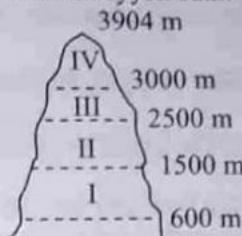
- A) 2, 4, 7, 8 B) 1, 2, 3, 4 C) 1, 3, 5, 6
 D) 2, 5, 6, 8 E) 3, 4, 5, 6

- 128.** Respublikamızda soyuq iqlim tipinin yayıldığı fiziki-coğrafi rayon və burada inkişaf edən kənd təsərrüfatı sahələri:

- A) Vulkanik yayla, yay otaqları və biçənəklər
- B) Taliş dağları, dəmyə əkinçilik və qış otaqları
- C) Qarabağ dağları, taxılçılıq və tərəvəzçilik
- D) Küdrü-Şirvan, pambıqcılıq və qış otaqları
- E) Zaqtala-Lahic, çayırdaqlı meyvəçilik və baramaçılıq

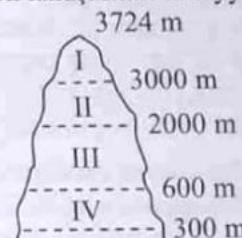
- 129.** Respublikamızda qışı soyuq keçən yarimsəhra quru çöl iqlim tipinin yayıldığı fiziki-coğrafi rayon və burada inkişaf edən kənd təsərrüfatı sahələri:
- A) Şərur-Ordubad, çayırdaqlı meyvəçilik
 B) Ceyrançöl-Açinohur, dəmyə əkinçilik və qış otaqları
 C) Qarabağ dağları, taxılçılıq və tərəvəzçilik
 D) Küdrü-Şirvan; pambıqcılıq və qış otaqları
 E) Qazax-Qarabağ; sitrus meyvəçiliyi və baramaçılıq

- 130.** Orta Araz vilayətində yerləşən məntəqələrə uyğun gələn landşaftları müəyyən edin.

1. Nival və subnival	2. Yarimsəhra
3. Dağ-çöl	4. Dağ-çəmən
5. Dağ-meşə	
- A) I – 3; II – 5; III – 2; IV – 4
 B) I – 2; II – 4; III – 3; IV – 1
 C) I – 2; II – 3; III – 4; IV – 1
 D) I – 3; II – 5; III – 4; IV – 1
 E) I – 2; II – 3; III – 5; IV – 4

- 131.** Kiçik Qafqaz vilayətində yerləşən məntəqələrə uyğun gələn landşaftları müəyyən edin.

1. Dağ-çöl	2. Dağ-meşə
3. Subnival	4. Dağ-çəmən
5. Yarimsəhra	
- A) I – 3; II – 4; III – 1; IV – 2
 B) I – 3; II – 4; III – 2; IV – 1
 C) I – 3; II – 4; III – 2; IV – 5
 D) I – 4; II – 3; III – 2; IV – 1
 E) I – 4; II – 3; III – 1; IV – 5

- 132.** Aqroiqlim ehtiyatlarının bol, rütubətlənmə əmsalının vahiddən kiçik olduğu fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Şərur-Ordubad, Qazax-Qarabağ, Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
 B) Qazax-Qarabağ, Vulkanik yayla, Lənkəran ovalığı
 C) Açınohur-Ceyrançöl, Samur-Dəvəçi, Qonaqkənd
 D) Günnüt-Qapıcıq, Kür-Araz, Gəncə
 E) Mərkəzi Aran, Abşeron-Qobustan, Arazboyu

- 133.** Aqroqlımlı ehtiyatlarının nisbətən az, rütubətlərin əmsalının vahiddən böyük olduğu fiziki-coğrafi rayonlar:

 - Qonaqkənd, Talyş dağları, Şərur-Ordubad
 - Samur-Dəvəçi, Vulkanik yayla, Gəncə
 - Zaqatala-Lahic, Qonaqkənd, Vulkanik yayla
 - Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Qarabağ dağları, Qazax-Qarabağ
 - Günnüt-Qapıcıq, Arazboyu, Zaqatala-Lahic

134. Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Samur-Dəvəçi və Vulkanik yayla fiziki-coğrafi rayonlarının müvafiq olaraq əsas iqlim tipləri:

 - yayı quraq keçən müləyim-isti; soyuq; dağ-tundra
 - yayı quraq keçən müləyim-isti; yarımsəhra quru çöl; soyuq
 - yağıntıları bərabər paylanan müləyim-isti; soyuq; dağ tundra
 - qişı quraq keçən müləyim-isti; yarımsəhra quru çöl; yağıntıları bərabər paylanan müləyim-isti
 - soyuq; yarımsəhra quru çöl; dağ-tundra

135. Zaqatala-Lahic, Günnüt-Qapıcıq və Həkəri fiziki-coğrafi rayonlarının müvafiq olaraq əsas iqlim tipləri:

 - qişı quraq keçən müləyim-isti; yağıntıları il boyu bərabər paylanan rütubətli soyuq; yarımsəhra və quru çöl
 - yayı quraq keçən müləyim-isti; dağ tundra; yağıntıları il boyu bərabər paylanan soyuq
 - yağıntıları il boyu bərabər paylanan soyuq; dağ tundra; yarımsəhra və quru çöl
 - yağıntıları il boyu bərabər paylanan soyuq; yayı quraq keçən soyuq; qişı quraq keçən müləyim-isti
 - yarımsəhra və quru çöl; yayı quraq keçən müləyim-isti; qişı quraq keçən müləyim-isti

136. Böyük Qafqaz təbii vilayətinin digər dörd fiziki-coğrafi rayonu ilə həmsərhəd olan fiziki-coğrafi rayonu:

 - Qonaqkənd
 - Zaqatala-Lahic
 - Gəncə
 - Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
 - Qobustan-Abşeron
 - Samur-Dəvəçi

137. Fiziki-coğrafi rayonlara müvafiq gələn ən mühüm mineral ehtiyatlar:

1. Kür-Araz	a. alunit
2. Zaqatala-Lahic	b. polimetall
3. Gəncə	c. neft
A) 1 - c; 2 - b; 3 - a	B) 1 - a; 2 - b; 3 - c
C) 1 - b; 2 - c; 3 - a	D) 1 - c; 2 - a; 3 - b
E) 1 - a; 2 - c; 3 - b	

138. Fiziki-coğrafi rayonlara müvafiq gələn ən mühüm mineral ehtiyatlar:

1. Kür-Araz	a. molibden
2. Günnüt-Qapıcıq	b. polimetall
3. Qarabağ dağları	c. yodlu-bromlu sular
A) 1 - a; 2 - c; 3 - b	B) 1 - c; 2 - a; 3 - b
C) 1 - b; 2 - c; 3 - a	D) 1 - b; 2 - a; 3 - c
E) 1 - a; 2 - b; 3 - c	

140. Qarabağ vulkanik yaylasına aid olan xüsusiyyətlər:

 - çayların qidalanmasında buzlaqların ərinti sularının payının çox olması
 - buzlaq-akkumulyativ relyef formalarının üstünlüyü
 - dağ-çəmən landşaftlarının geniş yayılması
 - axmaz göllərin geniş yayılması
 - dağ-meşə landşaftların geniş yayılması

141. Azərbaycan Respublikasında çəmən-meşə landşaftlarının yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar və bunun səbəbi:

 - Samur-Dəvəçi, Şamaxı (Dağlıq Şirvan) – kontinental iqlim şəraiti
 - Zaqatala-Lahic, Qonaqkənd – yağıntıların çoxluğu
 - Abşeron-Qobustan, Dağlıq Şirvan – külək eroziyasının inkişafı
 - Mərkəzi Aran, Gəncə – ifrat rütubətlənmə
 - Samur-Dəvəçi, Qanıx-Əyriçay – şirin yeraltı suların səthə yaxınlığı

142. Azərbaycan Respublikasında meşə landşaftlarının geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar və bunun səbəbi:

 - Gəncə, Samur-Dəvəçi – rütubətlənmə əmsalının vahidə yaxın olması
 - Qonaqkənd, Acınohur-Ceyrançöl – ifrat nəmlənmə
 - Zaqatala-Lahic, Qarabağ dağları – rütubətlənmə əmsalının vahiddən böyük olması
 - Həkəri, Qarabağ dağları – soyuq iqlim tipi
 - Zaqatala-Lahic, Talyş – kontinental iqlim şəraiti

143. Göstərilən xüsusiyyətlər Kür-Araz ovalığının həm düzənliyinə aiddir?

 - Səthi IV dövrün çökəmə səxurları ilə örtülmüşdür.
 - Kür və Araz çaylarının sağ sahilində yerləşir.
 - Pambıqcılıq geniş yayılmışdır.
 - Rütubətlilik əmsali vahiddən kiçikdir.
 - Şirvan Mil Qarabağ
 - Gəncə-Qazax Muğan

144. Göstərilən xüsusiyyətlər Kür çökəkliyi fiziki-coğrafi vilayətinin hansı düzənliyinə aid *deyil*?

 - Bir hissəsi okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
 - Torpaqlarında şoranlaşma baş verir.
 - Kollektor-drenaj şəbəkəsi yaradılıb.
 - Boz-çəmən torpaqlar yayılıb.
 - Şirvan Mil Salyan
 - Muğan

Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması

145. Şamaxı (Dağlıq Şirvan) fiziki-coğrafi rayonuna xas olan xüsusiyyətlər:

1. Filiz faydalı qazıntıları çoxdur.
2. Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
3. Fəal seysmik zonada yerləşir.
4. Şabaldı, qara və dağ-meşa torpaqları geniş yayılıb.
5. Qış soyuq keçən yarimsəhərə və quru çöl iqliminə malikdir.

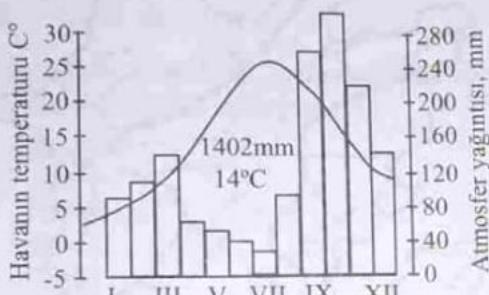
A) 3, 4 B) 1, 2 C) 1, 5 D) 4, 5 E) 3, 5

146. Fiziki-coğrafi rayonlaşmanın aparılmasında nəzərə alınan əsas amillər:

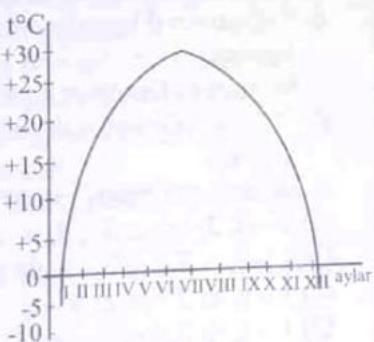
1. Əhalinin sıxlığı
2. Landşaft kompleksləri
3. Geomorfoloji struktur
4. Meşa örtüyü
5. Çay şəbəkəsinin sıxlığı

A) 2, 4 B) 1, 5 C) 2, 3 D) 1, 3 E) 4, 5

147. İqlim diaqramının uyğun gəldiyi fiziki-coğrafi rayon:

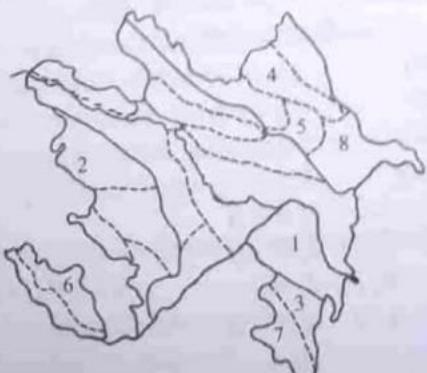
- A) Lənkəran
C) Qonaqkənd
E) Kür-Araz

- A) Vulkanik yayla
C) Günnüt-Qapıcıq
E) Qobustan-Abşeron

- B) Küdrü-Şirvan
D) Şərur-Ordubad

149. Xəritə-sxemə əsasən sarı (I) və qara torpaqların (II) yayıldığı müvafiq fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) I - 3, 7; II - 2, 5 B) I - 2, 3; II - 4, 7

- C) I - 1, 8; II - 3, 6 D) I - 3, 7; II - 1, 6

- E) I - 4, 8; II - 2, 5

150. Böyük Qafqaz və Kiçik Qafqaz təbii vilayətləri üçün səciyyəvi olan əlamətlər:

1. Mezozoy erasına aid olan sükurların geniş yayılması
2. palçıq vulkanlarının geniş yayılması
3. eroziya prosesinin güclü inkişaf etməsi
4. subalp və alp çəmənliklərinin yayılması
5. sarı torpaqların geniş yayılması
6. intrazonal və azonal landşaftların geniş yayılması

A) 1, 3, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 4

D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 5

151. Yarimsəhərə landşaftlarının geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Qobustan-Abşeron, Qazax-Qarabağ, Zaqtala-Lahic
- B) Samur-Dəvəçi, Qobustan-Abşeron, Kür-Araz
- C) Samur-Dəvəçi, Qonaqkənd, Gəncə
- D) Qobustan-Abşeron, Qanix-Əyriçay, Həkəri
- E) Küdrü-Şirvan, Acınohur-Ceyrançöl, Günnüt-Qapıcıq

152. Müvafiq olaraq uyğunluğu tamamlayın:

Qoruqlar	Fiziki-coğrafi rayon	Mühafizə olunan təbii komponent	İqlim tipi
e	Həkəri	f	Qış soyuq keçən yarimsəhərə və quru çöl
Zaqtala	g	Dağ landşaftı və faunası	h

- A) e-Bəsitçay, f-Şərq çinarı, g-Zaqtala-Lahic, h-Yağıntısı il boyu bərabər paylanan müləyim isti soyuq

- B) e-Qaragöl, f-Gölətrafi təbii komplekslər, g-Zaqtala-Lahic, h-Qış soyuq keçən yarimsəhərə və quru çöl

- C) e-Bəsitçay, f-Saqqız ağacı, g-Ceyrançöl-Acınohur, h-Dağ tundra və rütubəti il boyu bərabər paylanan soyuq

- D) e-Göygöl, f-təbii fauna və flora, g-Zaqtala-Lahic, h-Qış quraq keçən müləyim isti iqlim

- E) e-Qaragöl, f-Xallı maral, g-Qonaqkənd, h-Dağ tundra

153. Böyük Qafqaz fiziki-coğrafi vilayətində olan hansı iqlim tipinə Kiçik Qafqaz vilayətində rast **gəlinmir**?

- A) Qış quraq keçən müləyim-isti iqlim, yağıntıları bərabər paylanan müləyim-isti iqlim

- B) Yağıntıları bərabər paylanan müləyim-isti iqlim, bütün fəsillərdə bol rütubəti soyuq iqlim

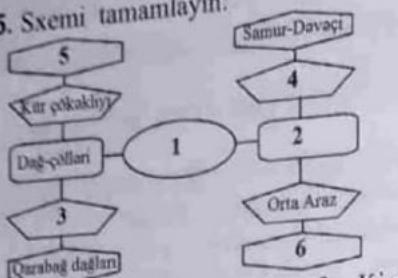
- C) Qış soyuq keçən yarimsəhərə və quru çöl iqlimi, bütün fəsillərdə bol rütubəti soyuq iqlim

- D) Dağ-tundra iqlimi, qış soyuq keçən yarimsəhərə və quru çöl iqlimi

- E) Yağıntıları bərabər paylanan müləyim-isti iqlim, dağ-tundra iqlimi

- 154.** Lənkəran fiziki-coğrafi vilayətində olan hansı iqlim tipinə Orta Araz vilayətində rast gəlinmir?
- Yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim, yağışları bərabər paylanan müləyim-isti iqlim,
 - Yağışları bərabər paylanan müləyim-isti iqlim, bütün fəsillərdə bol rütubətli soyuq iqlim,
 - Qışı müləyim keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi, qış soyuq keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi
 - Yağışları bərabər paylanan müləyim-isti iqlim, dağ-tundra iqlimi
 - Yayı quraq keçən soyuq iqlim, qışı soyuq keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi

155. Sxemi tamamlayın:

- 1 – landşaft; 2 – yarımsəhra; 3 – Kiçik Qafqaz; 4 – Böyük Qafqaz; 5 – Ceyrançöl – Acınohur; 6 – Şərur – Ordubad
- 1 – təbii zona; 2 – intrazonal; 3 – Böyük Qafqaz; 4 – Kiçik Qafqaz; 5 – Qanix – Əyriçay; 6 – Gunnüt – Qapıcıq
- 1 – təbii kompleks; 2 – düzən – meşə; 3 – Kür çökəkliyi; 4 – Böyük Qafqaz; 5 – Qazax – Qarabağ; 6 – Şərur – Ordubad
- 1 – landşaft; 2 – alp çəmənləri; 3 – Böyük Qafqaz; 4 – Kiçik Qafqaz; 5 – Küdrü – Şirvan; 6 – Gunnüt – Qapıcıq
- 1 – təbii zona; 2 – dağ – meşə; 3 – Kiçik Qafqaz; 4 – Lənkəran; 5 – Arazboyu; 6 – Gunnüt – Qapıcıq

156. Eyler-Venn diaqramına əsasən işarələnmiş hissəyə uyğun gələn bəndi müəyyən edin.

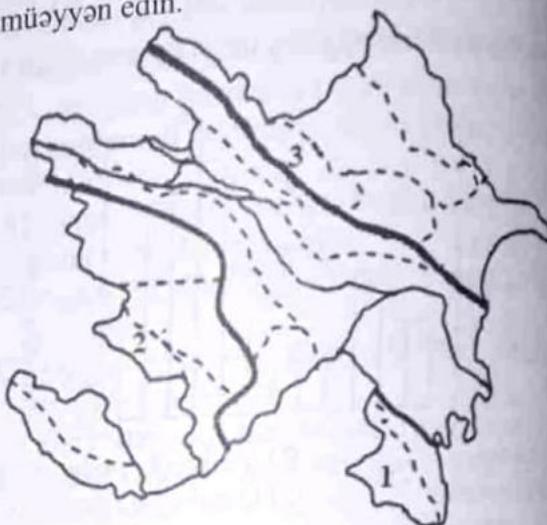
- Ehtiyatları daha çox olan filiz faydalı qazıntılar rast gəlinir.
- Azonal landşaftlar yayılmışdır.
- Mineral bulaqlarla zəngindir.
- Xarici ölkə ilə həmsərhəd mövqeyə malikdir.
- Ərazilərində bir neçə milli park yaradılmışdır.

- 157.** Xəritə-sxemə əsasən uyğunluğu müəyyən edin:
- Münbit dağ-qara torpaqlarına malikdir.
 - Palçıq vulkanlarına görə fərqlənir.
 - Xaltan mineral bulağı burada yerləşir.
 - İntrazonal landşaft tiplərinə rast gəlinir.

- I – 2; II – 3; III – 1; IV – 4
- I – 2; II – 4; III – 1; IV – 3
- I – 4; II – 2; III – 1; IV – 3
- I – 2; II – 4; III – 3; IV – 1
- I – 4; II – 1; III – 2; IV – 3

158. Xəritə-sxemədə rəqəmlərə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

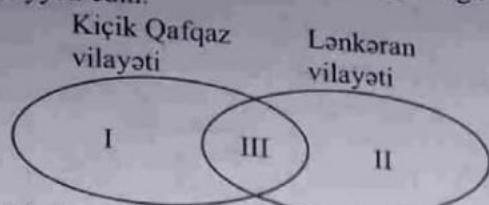

- Landşaft inversiyası müşahidə olunur.
 - Yağışları il boyu bərabər paylanan soyuq iqlim tipi var.
 - Sönmüş vulkanların konusları geniş yayılmışdır.
 - Dağ kserofit kolluqlar və dağ çölləri landşaftı yayılıb.
 - Filizçay polimetall yatağı burada yerləşir.
- 1 – b; 2 – a, c; 3 – d, e
 - 1 – b, c; 2 – e; 3 – a, d
 - 1 – a, d; 2 – b, c; 3 – e
 - 1 – a, d; 2 – c; 3 – b, e
 - 1 – b, d; 2 – a; 3 – c, e

159. Fiziki-coğrafi rayonlardan axan müvafiq çayları müəyyən edin.

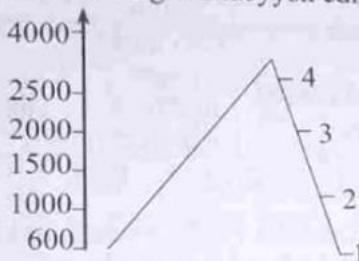
- Zaqatala-Lahic → Qanix-Əyriçay
 - Gəncə → Qazax-Qarabağ
 - Dağlıq Qarabağ → Qazax-Qarabağ
 - Qonaqqənd → Samur-Dəvəçi
- Qarqarçay
 - Katexçay
 - Şəmkirçay
 - Qudyalçay
- 1 – b; 2 – c; 3 – a; 4 – d
 - 1 – c; 2 – d; 3 – a; 4 – b
 - 1 – b; 2 – a; 3 – d; 4 – c
 - 1 – a; 2 – b; 3 – c; 4 – d
 - 1 – b; 2 – c; 3 – d; 4 – a

160. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. IV dövr çöküntülərinə rast gəlinir.
 2. Filiz mənşəli faydalı qazıntılarla zəngindir.
 3. Yağıntıları bərabər paylanan müləyim-isti iqlim tipi var.
 4. Paleogenin vulkanik sūxurları yayılmışdır.
 5. Subnival landşaft formalışmışdır.
- A) I – 1; II – 2, 3; III – 4, 5
 B) I – 3, 4; II – 1, 2; III – 5
 C) I – 3; II – 4, 5; III – 1, 2
 D) I – 4, 5; II – 2; III – 1, 2
 E) I – 2, 5; II – 3; III – 1, 4

161. Orta Araz təbii vilayətinin torpaq tiplərinin şəquli istiqamətdə ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 1-qonur, 2-açıq şabalıdı (açıq boz-qəhvəyi), 3-torflu-çimli, 4-ibtidai torpaqlar
 B) 1-açıq şabalıdı (açıq boz-qəhvəyi), 2-tünd şabalıdı, 3-torflu-çəmən, 4-ibtidai torpaqlar
 C) 1-boz-çəmən, 2-qəhvəyi dağ meşə, 3-qonur meşə, 4-çimli-torflu dağ çəmən
 D) 1-boz, boz-çəmən, 2-açıq şabalıdı (açıq boz-qəhvəyi), 3-qəhvəyi, 4-dağ-çəmən
 E) 1-çəmən-bataqlıq, 2-boz-şoran, 3-qəhvəyi meşə, 4-dağ-bozqır

162. Küdrü-Şirvan fiziki-coğrafi rayonunda yayılan torpaq (I) və iqlim (II) tipləri:

- A) I – allüvial-çəmən;
 II – yayı quraq keçən müləyim-isti
 B) I – boz-çəmən, qara;
 II – yarımsəhra və quru çöl
 C) I – boz, sarı;
 II – qışlı quraq keçən müləyim-isti
 D) I – şabalıdı, qəhvəyi meşə;
 II – yarımsəhra və quru çöl
 E) I – açıq şabalıdı, boz-çəmən;
 II – yarımsəhra və quru çöl

163. Həkəri fiziki-coğrafi rayonunun əsas iqlim (I) və torpaq (II) tipləri:

- A) I – qışlı quraq keçən soyuq;
 II – şabalıdı, dağ sarı

- B) I – yağıntıları bərabər paylanan müləyim-isti;
 II – allüvial çəmən, dağ meşə
 C) I – yayı quraq keçən soyuq;
 II – boz çəmən, torflu dağ çəmən
 D) I – qışlı quraq keçən müləyim-isti;
 II – şabalıdı, dağ meşə
 E) I – qışlı soyuq keçən yarımsəhra və quru çöl;
 II – açıq şabalıdı, çimli çəmən

164. Tərtər çayının keçdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:

- A) Qarabağ dağları, Vulkanik yayla, Kür-Araz, Qazax-Qarabağ
 B) Vulkanik yayla, Qarabağ dağları, Qazax-Qarabağ, Kür-Araz
 C) Qazax-Qarabağ, Kür-Araz, Vulkanik yayla, Qarabağ dağları
 D) Qarabağ dağları, Vulkanik yayla, Qazax-Qarabağ, Kür-Araz
 E) Kür-Araz, Qazax-Qarabağ, Qarabağ dağları, Vulkanik yayla

165. Türyançayın keçdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:

- A) Zaqtala-Lahic, Qanix-Öyriçay, Acinohur-Ceyrançöl, Küdrü-Şirvan, Kür-Araz
 B) Acinohur-Ceyrançöl, Küdrü-Şirvan, Zaqtala-Lahic, Kür-Araz, Qanix-Öyriçay
 C) Zaqtala-Lahic, Acinohur-Ceyrançöl, Küdrü-Şirvan, Qanix-Öyriçay, Kür-Araz
 D) Kür-Araz, Zaqtala-Lahic, Acinohur-Ceyrançöl, Qanix-Öyriçay, Küdrü-Şirvan
 E) Zaqtala-Lahic, Qanix-Öyriçay, Küdrü-Şirvan, Kür-Araz, Acinohur-Ceyrançöl

166. Cədvəli tamamlayın.

No	Təbii vilayət	Fiziki-coğrafi rayon	Iqlim tipi	Təbii ehtiyat
1	Kür dağarası çökəkliyi	qışlı quraq keçən müləyim-isti	Düzən meşələri
2	Kiçik Qafqaz	Qarabağ vulkanik yaylaşı	civə
3	Böyük Qafqaz	Zaqatala-Lahic	Müləyim-isti

- A) 1 – Mərkəzi Aran, 2 – qışlı quraq keçən müləyim-isti, 3 – mis
 B) 1 – Küdrü-Şirvan, 2 – yayı quraq keçən soyuq, 3 – yanar şist
 C) 1 – Qanix-Öyriçay, 2 – qışlı quraq keçən soyuq, 3 – polimetall
 D) 1 – Arazboyu, 2 – bərabər yağıntılı müləyim-isti, 3 – təbii qaz
 E) 1 – Acinohur-Ceyrançöl, 2 – yarımsəhra və quru çöl, 3 – alunit

167. Cədvəli tamamiləyin.

Nö	Təbii vilayət	Fiziki-coğrafi rayon	İqlim tipi	Təbii ehtiyat
1	Böyük Qafqaz	bərabər yağıntılı müləyim-isti	polimetal
2	Kür dağarası çökəkliyi	Qazax-Qarabağ	yarimsəhra və quru çöl
3	Kiçik Qafqaz	Gəncə	alunit

- A) 1 - Zaqtala-Lahic, 2 - molibden, 3 - il boyu bol yağıntılı soyuq
 B) 1 - Qonaqkənd, 2 - təbii qaz, 3 - yayı quraq keçən soyuq
 C) 1 - Qanix-Öyriçay, 2 - travertin, 3 - yarimsəhra və quru çöl
 D) 1 - Zaqtala-Lahic, 2 - tuğay meşələri, 3 - qışı quraq keçən soyuq
 E) 1 - Şamaxı (Dağlıq Şirvan), 2 - yanar şist, 3 - qışı quraq keçən soyuq

168. Eyni tektonik zonada yerləşən fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Qanix-Öyriçay, Qonaqkənd, Lənkəran
 B) Samur-Dəvəçi, Şamaxı, Qobustan-Abşeron
 C) Gündüt-Qapıcıq, Lənkəran, Kür-Araz
 D) Küdrü-Şirvan, Qazax-Qarabağ, Talyış
 E) Qanix-Öyriçay, Qazax-Qarabağ, Küdrü-Şirvan

169. Eyni tektonik zonada yerləşən fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Qarabağ vulkanik yayası, Talyış, Gündüt-Qapıcıq
 B) Kür-Araz, Samur-Dəvəçi, Qobustan-Abşeron
 C) Talyış, Qonaqkənd, Zaqtala-Lahic
 D) Qanix-Öyriçay, Gündüt-Qapıcıq, Qazax-Qarabağ
 E) Küdrü-Şirvan, Qobustan-Abşeron, Kür-Araz

170. Orta Araz vilayətinin (Naxçıvanın) alçaq və orta dağlılığına aid olan düzgün sıranı müəyyən edin:

N	Landşaft	Səth süxurlarının yaşı	İqlim tipi	Yağıntı (mm)
1	Subnival, nival	Yura	Dağ tundra	200-400
2	Çöl	Dördüncü dövr	Yarimsəhra quru çöl	200-300
3	Dağ kserofit dağ-çöl	Paleogen	Yayı quraq keçən soyuq	400-600
4	Düzən meşə-çəmən	Kembri	Müləyim isti	400-600
5	Dağ yarımsəhra	Paleogen	Qışı quraq keçən soyuq	100-200

- A) 4 B) 1 C) 2 D) 3 E) 5

171. Qusar maili düzənliyinə aid olan düzgün sıranı müəyyən edin:

N	Landşaft	Səth süxurlarının yaşı	İqlim tipi	Torpaq	Yağ (mm)
1	Alçaq dağlığın çöl landşaftı	Paleogen	Yarimsəhra və quru çöl iqlimi	Qara	40
2	Alçaq dağlığın və dağtəyi düzənliyin meşə landşaftı	Neogen çöküntüləri	Yağıntuları bərabər paylanan müləyim isti iqlim	Qonur dağ meşə	60
3	Alçaq dağlığın arid meşə landşaftı	Yura	Dağ tundra iqlimi	Dağ tünd şabalıdı	20
4	Yarimsəhra	IV dövr	Yayı quraq keçən soyuq iqlim	Boz	30
5	Quru çöl	Təbaşir	Yayı quraq keçən müləyim isti iqlim	Çimli-dağ	80

- A) 3 B) 1 C) 2 D) 4 E) 5

172. Dağ-çəmən, yovşan və dağ-kserofit bitkilərinin daha geniş yayıldığı müvafiq fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin:

- A) Gündüt-Qapıcıq, Qonaqkənd, Talyış dağları
 B) Zaqtala-Lahic, Qobustan-Abşeron, Ceyrançöl-Acinoğur
 C) Qarabağ dağları, Küdrü-Şirvan, Qonaqkənd
 D) Qobustan-Abşeron, Qazax-Qarabağ, Qanix-Öyriçay
 E) Qarabağ dağları, Kür-Araz, Gündüt-Qapıcıq

173. Yayda quruyan, yazda və payızda bol sulu olan, qidalanmasında qar və buzlaqların ərinti sularının iştirak etdiyi çayların yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:

- A) Qobustan-Abşeron, Lənkəran, Qonaqkənd
 B) Vulkanik yayla, Gündüt-Qapıcıq, Talyış
 C) Qobustan-Abşeron, Lənkəran, Qanix-Öyriçay
 D) Şamaxı (Dağlıq Şirvan), Qarabağ dağları, Qonaqkənd
 E) Qobustan-Abşeron, Ceyrançöl-Acinoğur, Talyış

174. Ən çox orta illik axıma, ən az orta illik axıma, qidalanmasında əsasən yeraltı suların iştirak etdiyi çayların yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:

- A) Zaqtala-Lahic, Abşeron-Qobustan, Vulkanik yayla
 B) Küdrü-Şirvan, Mərkəzi Aran, Qarabağ Dağları
 C) Qonaqkənd, Arazboyu, Ceyrançöl-Acinoğur
 D) Zaqtala-Lahic, Qanix-Öyriçay, Şamaxı
 E) Lənkəran, Mərkəzi Aran, Abşeron-Qobustan

Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması

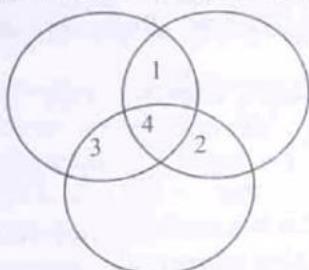
175. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin:

- Kiçik Qafqaz tektonik zonasında yerləşir.
 - Soyuq və dağ-tundra iqliminə malikdir.
 - Dağ-kserofit bitkiləri yayılmışdır.
 - Səthində effuziv mənşəli sūxurlar yayılmışdır.
 - Aid olduğu təbii vilayətdə müləyim-isti iqlim tipi geniş sahə tutur.
 - Ən hündür zirvəsi daimi qar xəttindən aşağıda yerləşir.
 - Çimli və torflu dağ-çəmən torpaqlarında alp çəmənlikləri yayılmışdır.
 - Dağ-çöl landşaftı 1000 metr və daha hündür ərazidə yerləşir.
- A) I – 5, 6; II – 2, 7; III – 3, 8; IV – 1, 4
 B) I – 5, 8; II – 2, 4; III – 1, 3; IV – 6, 7
 C) I – 6, 7; II – 1, 2; III – 3, 5; IV – 4, 8
 D) I – 3, 5; II – 1, 2; III – 7, 8; IV – 4, 6
 E) I – 1, 5; II – 2, 6; III – 3, 4; IV – 7, 8

176. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Qazax-Qarabağ Qanıx-Əyriçay

Lənkəran ovalığı

- Gürcüstan Respublikası ilə həmsərhəd mövqeyə malikdir.
 - Buzlaq ərinti suları ilə qidalanan çaylara rast gəlinmir.
 - Yeraltı sular səthə daha yaxın yerləşir.
 - Kaynazoy erasının IV dövr çökəmə sūxurları geniş yayılmışdır.
 - İntrazonal landşaftın yayıldığı fiziki-coğrafi rayondur.
- A) 1 – c; 2 – e; 3 – d; 4 – a, b
 B) 1 – a; 2 – c; 3 – b; 4 – d, e
 C) 1 – a; 2 – e; 3 – c; 4 – b, d
 D) 1 – e; 2 – d; 3 – b; 4 – a, c
 E) 1 – a; 2 – b; 3 – c; 4 – d, e

177. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

- Mezozoyun Yura və Tabaşır yaşılı sūxurları geniş yayılıb.
 - Nival-buzlaq landşaftlarına rast gəlinmir.
 - Soyuq iqlim tipində subalp, alp çəmənlikləri geniş yayılıb.
 - səthi IV dövrün vulkanik-çökəmə sūxurları ilə örtülüb.
 - yağıntıları bərabər paylanan müləyim-isti iqlim tipində meşələr geniş yayılıb.
- A) I – 1, 5; II – 2, 4; III – 3
 B) I – 4, 5; II – 1, 3 III – 2
 C) I – 4; II – 1, 5 III – 2, 3
 D) I – 2, 4; II – 3; III – 1, 5
 E) I – 2, 4; II – 1, 5; III – 3

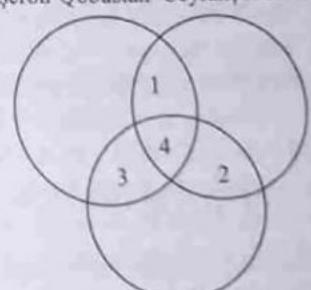
178. Xəritə-sxemdə rəqəmlərə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- Ərazisində Şırlan, Turşsu mineral bulaqları var.
- Tektonik mənşəli göllər mövcuddur.
- Oxçu və Həkəri çayları buradan keçir.
- Bu ərazidə dəmir filizi, alunit ehtiyatları yayılmışdır.

- A) 1 – b; 2 – d; 3 – c; 4 – a
 B) 1 – c; 2 – a; 3 – d; 4 – b
 C) 1 – d; 2 – a; 3 – c; 4 – b
 D) 1 – d; 2 – a; 3 – b; 4 – c
 E) 1 – d; 2 – b; 3 – c; 4 – a

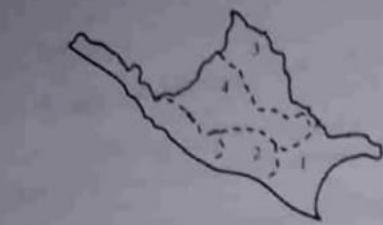
179. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Lənkəran

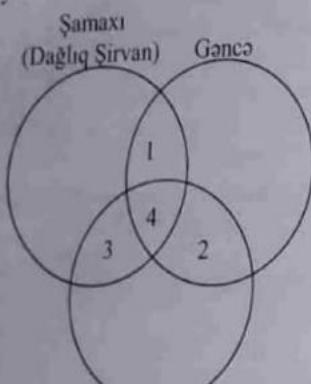
- Xarici ölkə ilə sərhəddir.
 - Kaynazoy erasının sūxurları geniş yayılıb.
 - Dənizsahili mövqeyə malikdir.
 - Arid-denudasion relyef formalarına rast gəlinir.
- A) 1 – b; 2 – a; 3 – d; 4 – c
 B) 1 – a; 2 – d; 3 – c; 4 – b
 C) 1 – a; 2 – b; 3 – d; 4 – c
 D) 1 – d; 2 – a; 3 – c; 4 – b
 E) 1 – b; 2 – a; 3 – c; 3 – d

180. Xəritə-sxemdə rəqamlarla işarələnmiş fiziki-coğrafi rayonlarda yayılan torpaq tiplərini müəyyən edin.

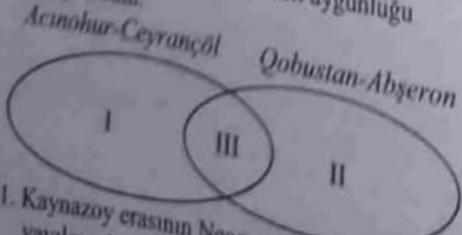
- I. Dağ-qara
- II. Qohvəyi dağ-meşə
- III. Çəmən-meşə
- IV. Boz-qonur
- A) I - 4; II - 1; III - 3; IV - 2
- B) I - 2; II - 4; III - 3; IV - 1
- C) I - 2; II - 4; III - 1; IV - 3
- D) I - 3; II - 4; III - 2; IV - 1
- E) I - 2; II - 3; III - 4; IV - 1

181. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Ərazilərinən axan çaylarda palçıqlı sellər müşahidə olunur.
- b. Filiz faydalı qazıntılarla zəngindir.
- c. Aktiv-seysmiq zona hesab olunur.
- d. Münbit dağ-qara torpaqlar yayılıb.
- e. Paleozoy yaşılı sűxurlara malikdir.
- A) 1 - b; 2 - d; 3 - a, c; 3 - e
- B) 1 - a, c; 2 - e; 3 - d; 4 - b
- C) 1 - a; 2 - b; 3 - e; 4 - c
- D) 1 - d; 2 - a, b; 3 - c; 4 - e
- E) 1 - d; 2 - b, e; 3 - a; 4 - c

182. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- 1. Kaynazoy erasının Neogen sűxurları geniş yayılmışdır.

2. Arid denudasion relyef formaları yayılmışdır.
3. Eldar şəmi qoruğu burada yerləşir.
4. Ərazisində şirin sulu göl yerləşir.
5. Çayları yay aylarında quruyur.
6. Ərazisinin bir hissəsi okean səviyyəsindən aşağı yerləşir.

- A) I - 4, 6; II - 1, 2; III - 3, 5
- B) I - 1, 6; II - 3, 4; III - 2, 5
- C) I - 2, 3; II - 5, 6; III - 1, 4
- D) I - 3, 4; II - 1, 2; III - 5, 6
- E) I - 3, 4; II - 5, 6; III - 1, 2

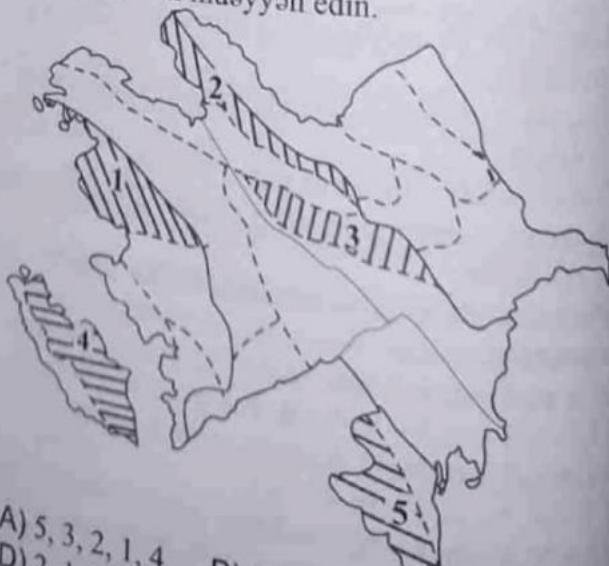
183. Böyük Qafqaz vilayətində hansı fiziki-coğrafi rayonlarda rütubətlilik əmsali əsasən vahiddən böyük (I) və vahiddən kiçikdir (II)?

1. Qobustan-Abşeron
2. Zaqtala-Lahic
3. Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
4. Samur-Dəvəçi
5. Qonaqkənd
- A) I - 2, 3, 4; II - 1, 5
- B) I - 1, 2, 3; II - 4, 5
- C) I - 2, 4, 5; II - 1, 3
- D) I - 1, 3, 5; II - 2, 4
- E) I - 2, 3, 5; II - 1, 4

184. Açıq və tünd şabalıdı (açıq və tünd boz-qəhvəyi boz-çəmən, qəhvəyi dağ-meşə və dağ-çəmən torpaqlarının daha geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) Həkəri, Acınohur-Ceyrançöl, Şamaxı, Arazboy
- B) Küdrü-Şirvan, Acınohur-Ceyrançöl, Lənkəran, Vulkanik yayla
- C) Kür-Araz, Samur-Dəvəçi, Zaqtala-Lahic, Qonaqkənd
- D) Acınohur-Ceyrançöl, Küdrü-Şirvan, Zaqtala-Lahic, Vulkanik yayla
- E) Şamaxı, Kür-Araz, Küdrü-Şirvan, Gəncə

185. Xəritə-sxemdə ştrixlənmiş fiziki-coğrafi rayonla mütləq hündürlüyüünün artma ardıcılığına görə verilmiş sıralı müəyyən edin.

- A) 5, 3, 2, 1, 4
- D) 2, 1, 5, 4, 3
- B) 3, 2, 5, 1, 4
- E) 3, 5, 2, 4, 1
- C) 1, 4, 3, 2, 5

Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması

186. Gəncə fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətlər:

1. Dağlıq ərazini əhatə edir.
2. Faydalı qazıntılarla zəngindir.
3. Yarımşəhra və quru-çöl iqlimi hakimdir.
4. Suvarma əkinçiliyi üstünlük təşkil edir.
5. Qrunt suları səthə yaxın yerləşir.
6. Dağ-meşə və dağ-qara torpaqları yayılmışdır.

187. Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətlər:

1. dağ-çöl landşaftının yayılması
2. arid-denudasion relyef formalarının olması
3. rütubətli subtropik iqlimin olması
4. neft-qaz ehtiyatlarının olması
5. suvarılan meyvə bağlarının geniş yayılması
6. Böyük Qafqaz tabii vilayətinə aid olması

188. Lənkəran və Samur-Dəvəçi ovalıqlarının fəal antropogen təsirə məruz qalmalarının səbəbləri:

1. aqroqlim ehtiyatlarının bolluğu
2. illik yağışlarının bol düşməsi
3. düzənlilik-hamar relyef
4. çaylarının suvarma əhəmiyyəti olması
5. Xəzər dənizinə çıxışın olması
6. əhalinin milli tərkibinin müxtəlifliyi

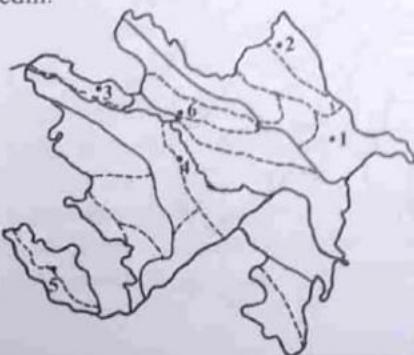
189. Cənub-Şərqi Şirvan və Qobustan alçaq dağlığının antropogen təsirə zəif məruz qalmasının səbəbləri:

1. arid iqlim şəraitü
2. qrunt sularının səthə yaxınlığı
3. relyefin mürəkkəb olması
4. zəif məskunlaşma
5. torpaqların az məhsuldarlığı
6. neft hasilatı rayonlarına yaxın olması

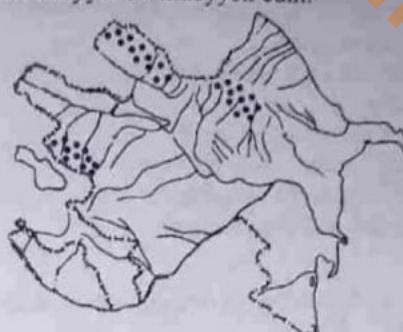
190. Azərbaycan Respublikasının düzən yarımşəhraları üçün səciyyəvi olan əlamətlər:

1. Arid-denudasion yüksək dağlıqda geniş yayılıb.
2. Müləyim qış, isti və quru yayı ilə fərqlənir.
3. Qəhvəyi və qara torpaqlar inkişaf edib.
4. Əsasən dəmyə əkin sahələri və bağlar inkişaf itmişdir.
5. Boz, boz-qonur torpaqlar səciyyəvidir.
6. Qış otaqları kimi istifadə olunur.

191. Xəritə-sxemə əsasən Azərbaycan Respublikasının dağ yarımşəhralarının yayıldığı əraziləri müəyyən edin.

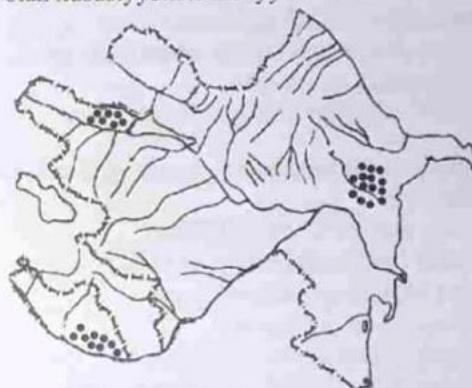

192. Xəritə-sxemda işarələnmiş ərazilər üçün ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Zəif mənimşənilmişdir.
2. Yay otaqları kimi istifadə olunur.
3. Filiz faydalı qazıntılarla zəngindir.
4. Bütün fəsillərdə bol yağışlı soyuq iqlim tipi mövcuddur.
5. Çay şəbəkəsi sıxdır.
6. Fiziki aşınma güclü gedir.

193. Xəritə-sxemda işarələnmiş ərazilər üçün ümumi olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Neftlə zəngindirlər.
2. Yarımşəhra və quru çöl iqliminə malikdirlər.
3. Rütubətlənmə əmsali vahiddən böyükdür.
4. Qərzəkli meyvəçilik yayılıb.
5. Arid-denudasion relyef formaları üstündür.
6. Zəif çay şəbəkəsinə malikdir.

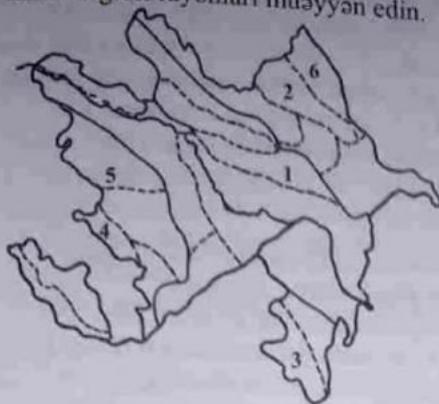
194. Kür-Araz fiziki-coğrafi rayonu üçün səciyyəvi olmayan əlamətlər:

1. Əsasən okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
2. Səthi Mezozoy yaşılı çökəmə sùxurlarla örtülmüşdür.
3. Rütubətli subtropik iqlim hakimdir.
4. Quru subtropik iqlim hakimdir.
5. Yarımşəhra landşaftı əsas yer tutur.
6. Fıstıq meşələri geniş yayılmışdır.
7. Sıx kollektor-drenaj şəbəkəsinə malikdir.
8. Qara torpaqlar geniş yayılmışdır.

- 195.** Kür-Araz fiziki-coğrafi rayonu üçün səciyyəvi olan əlamətlər:
1. Ərazisinin xeyli hissəsi okean səviyyəsindən aşağıda yerləşmişdir.
 2. Səthi Mezozoy yaşı çökkmə süxurlarla örtülmüşdür.
 3. Quru subtropik iqlim hakimdir.
 4. Yarimsəhra landşaftı əsas yer tutur.
 5. Düzən meşə landşaftı üstündür.
 6. Qara torpaqlar geniş yayılmışdır.
- 196.** Lənkəran və Samur-Dəvəçi ovalıqları üçün ümumi olan cəhətlər:
1. Gündəli saatların miqdari çoxdur.
 2. Düzən meşə landşaftı mövcuddur.
 3. Yanacaq faydalı qazıntılarla zəngindir.
 4. Səthləri alluvial mənşəli çökkmə süxurlarla örtülmüşdür.
 5. Birbaşa Xəzər dənizinə çıxışı var.
- 197.** Kür-Araz fiziki-coğrafi rayonunun torpaq örtüyü üçün səciyyəvidir:
1. Müləyim isti iqlim şəraitində yaranmışdır.
 2. İriqasiya eroziyası inkişaf etmişdir.
 3. Dəmyə əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
 4. Qalın və tünd rəngli humus qatına malikdir.
 5. Şoranalşmaya məruz qalır.
 6. Boz və boz-çəmən torpaqlar əsas yer tutur.
- 198.** Böyük Qafqazın şimal-şərqi yamacı üçün səciyyəvi olan cəhətlər:
1. çayların birbaşa Xəzərə tökülməsi
 2. vulkanik süxurların geniş yayılması
 3. buzlaq relief formalarının olması
 4. sarı torpaqların yayılması
 5. rekreasiya ehtiyatlarının çox olması
 6. arid-denudasion relief formalarının geniş yayılması
- 199.** Orta Araz təbii vilayətinə aid *olmayan* cəhətlər:
1. Hər tərəfdən xarici ölkələrlə əhatə olunmuşdur.
 2. Meşələr geniş yayılmışdır.
 3. Yağıntılar il boyu bərabər paylanır.
 4. Çaylarının qidalanmasında buzlaqların rolü böyükdür.
 5. Kəskin kontinental iqlimə malikdir.
 6. Polimetall filiz yataqları yayılmışdır.
- 200.** Qazax-Qarabağ fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətlər:
1. Kür dağarası çökəkliyi vilayətinə aiddir.
 2. Rütubətli subtropik iqlimə malikdir.
 3. Meşə və meşə-çöllərə malikdir.
 4. İqlimi kəskin kontinentaldir.
 5. Suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
 6. Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
- 201.** Şamaxı (Dağlıq Şirvan) fiziki-coğrafi rayonuna xüsusiyyətlər:
1. Aktiv seysmik zonaya aiddir.
 2. Çaylarının axın şəhəti zəifdir.
 3. Yayı quraq keçən müləyim-isti iqlimə malikdir.
 4. Vulkanik süxurlar üstünlük təşkil edir.
 5. Şabalıdı, dağ-qara və dağ-meşə torpaqları üstünlük təşkil edir.
 6. Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
- 202.** Böyük Qafqaz təbii vilayətinə aid əlamətlər:
1. Bütün çayları birbaşa Xəzərə tökülrən.
 2. Ərazisi iki tektonik zonada yerləşir.
 3. Sürüşmələrin çox yayıldığı ərazilidir.
 4. Respublikamızın əksər landşaft tiplərinə malikdir.
 5. Vulkanik süxurlar üstünlük təşkil edir.
 6. Ərazisi Paleozoy erasında yaranmışdır.
- 203.** Böyük Qafqazın yüksək dağ-çəmən qurşağı üçün səciyyəvi xüsusiyyətlər:
1. rütubətlik əmsalının vahiddən böyük olması
 2. çimli dağ-çəmən torpaqlarının yayılması
 3. müləyim isti iqlim üstündür
 4. çöllər və kolluqların geniş yayılması
 5. arid relyef əmələ gətirici proseslərin inkişafı
 6. dağ tundra və soyuq iqlimin formalması
- 204.** Xəritə-sxemə əsasən dağ meşələrinin geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.
-
- The map shows the mountainous terrain of the Caucasus region. Six numbered areas (1-6) are outlined and labeled on the map, corresponding to the regions defined in the question.
- 205.** Xəritə-sxemə əsasən düzənlik meşə landşaftının yayıldığı fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.
-
- The map shows the flatland areas of the Caucasus region. Six numbered areas (1-6) are outlined and labeled on the map, corresponding to the regions defined in the question.

Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması

206. Xəritə-sxemə əsasən dağ-tundra iqliminin yayıldığı fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.

207. Küdrü-Şirvan fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
2. Qışlı quraq keçən müləyim-isti iqlim hakimdir.
3. Yarımsəhra quru-çöl iqlimi hakimdir.
4. Boz, boz-çəmən, şoran torpaqlar yayılıb.
5. Qış olaqları kimi istifadə olunur.
6. Ərazisindən Yuxarı Qarabağ kanalı keçir.

208. Arazboyu fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
2. Yaylı quraq keçən müləyim-isti iqlim hakimdir.
3. Bir hissəsi Ermənistanın işğalına məruz qalmışdır.
4. Suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
5. Yanacaq faydalı qazıntıları vardır.
6. Qonaqkənd fiziki-coğrafi rayonu ilə həmsərhəddir.

209. Xəritədə rəqəmlərlə verilmiş fiziki-coğrafi rayonların oxşar cəhətlərini müəyyən edin.

1. Six meşə örtüyü var.
2. Suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdi.
3. Qrant suları səthə yaxındır.
4. Antropogen landşaftlar geniş yayılmışdır.
5. Müləyim-isti iqlim formalaşır.
6. Arid-denudasiya relyefi geniş yayılmışdır.

210. Xəritədə rəqəmlərlə verilmiş fiziki-coğrafi rayonların oxşar cəhətlərini müəyyən edin.

1. Kaynozoy erasının Dördüncü dövrünün sűxurları ilə örtülmüşdür.

2. Polimetall ehtiyatlarına malikdir.
3. Arid denudasiya prosesləri üstün inkişaf etmişdir.
4. Six çay şəbəkəsinə malikdir.
5. Maqmatik sűxurlar üstünlük təşkil edir.
6. Əsasən müləyim-isti və soyuq iqlim formalaşır.

211. Milli park və qoruqlar, orada qorunan komponentlər və yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların düzgün göstərildiyi sıraları müəyyən edin.

İllisu	qarmaqvari şam	
Qızılıqac	su quşları	1. Dağx.-Örincay
Pirqulu	dağ meşələri	2. Kür-Araz
Bəsütçay	şərqiçinari	3. Zaqqatala-Lahic
Türyançay	arid meşələr	4. Həkan
İllisu	Acinohur-Ceyrançöll	5. Acinohur-Ceyrançöll

212. Milli park və qoruqlar, orada qorunan komponentlər və yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların düzgün göstərildiyi sıraları müəyyən edin.

İsmayıllı	dağ meşələri	
Qarayazı	tuğay meşələri	1. Küdrü-Şirvan
Şirvan	ceyranlar	2. Acinohur-Ceyrançöll
Türyançay	arid meşələr	3. Kür-Araz
İllisu	meşə landşaftı	4. Acinohur-Ceyrançöll
	Osonaqkənd	5. Osonaqkənd

- 213.** Böyük Qafqaz fiziki-coğrafi vilayətinin geoloji quruluşunun Kiçik Qafqaz vilayətindən *fərqli* xüsusiyyətləri:
1. Mezozoy erasına aid süxurlar geniş yayılmışdır.
 2. Alp dağənmələğəlmə mərhələsində yaranmışdır.
 3. IV dövrə aid süxurlar yayılmışdır.
 4. Yanacaq faydalı qazıntıların mühüm yataqları yerləşir.
 5. Gilli şist, əhəngdaşı və qumdaşları səthini örtən süxurlardır.
 6. İki tektonik zonada yerləşir.

- 214.** Böyük Qafqaz və Kiçik Qafqaz fiziki-coğrafi vilayətlərinin oxşar xüsusiyyətləri:
1. Alçaq dağlıqlarda çöl landşaftı yayılmışdır.
 2. Dağ yarımsəhra landşaftı yayılmışdır.
 3. Ərazilərdən axan bütün çaylar Kür çayı sutoplayıcı hövzəsinə aiddir.
 4. Vulkanik süxurlar geniş yayılmışdır.
 5. Dağ-qara torpaqlara rast gəlinir.
 6. Meşə landşaftlarında palid, vələs və fistiq ağaclarının üstün inkişaf etmişdir.

- 215.** Kür-Araz, Lənkəran və Samur-Dəvəçi ovalıqlarına aid olan oxşar cəhətlər:
1. Səthləri Kaynozoy yaşılı çökəmə süxurlarla örtülmüşdür.
 2. Rütubətli subtropik meşələr inkişaf etmişdir.
 3. Okean səviyyəsindən aşağıda yerləşən sahələri var.
 4. Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları var.
 5. Neft və təbii qaz ehtiyatlarına malikdirlər.
 6. Yarımsəhra və quru-çöl iqliminə malikdirlər.

- 216.** Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Nö	Faydalı qazıntı	Fiziki-coğrafi rayon	İstifadə sahəsi
1		Gəncə	metallurgiya
2		Samur-Dəvəçi	tikinti
3		Qonaqkənd	kimya sənayesi
4		Vulkanik yayla	metallurgiya
5		Abşeron-Qobustan	şüşə istehsalı

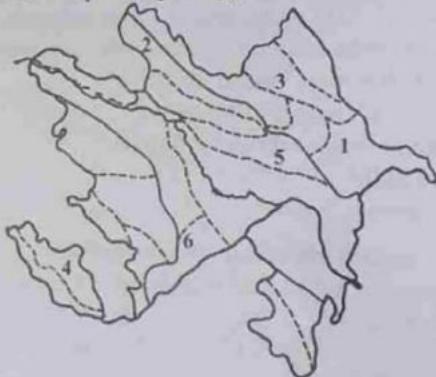
- 217.** Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonunu Qanix-Öyriçay fiziki-coğrafi rayonundan *fərqləndirən* əlamətlər:
1. Gürcüstanla sərhəddə yerləşir.
 2. Ərazisində həm şirin, həm şorsulu göllər vardır.
 3. Perspektivli neft yataqlarına malikdir.
 4. Kaynozoy erasının Neogen dövrü süxurları yayılmışdır.
 5. Kür çökəkliyi təbii vilayətində yerləşir.

- 218.** Acınohur-Ceyrançöl və Qanix-Öyriçay fiziki-coğrafi rayonları üçün ümumi əlamətlər:
1. Gürcüstanla sərhəddə yerləşir.
 2. Ərazilərdə həm şirin, həm şorsulu göllər vardır.
 3. Kaynozoy erasının süxurları geniş yayılmışdır.
 4. Perspektivli neft yataqlarına malikdir.
 5. Yeraltı şirin sular üstünlük təşkil edir.
 6. Kür çökəkliyi təbii vilayətində yerləşir.

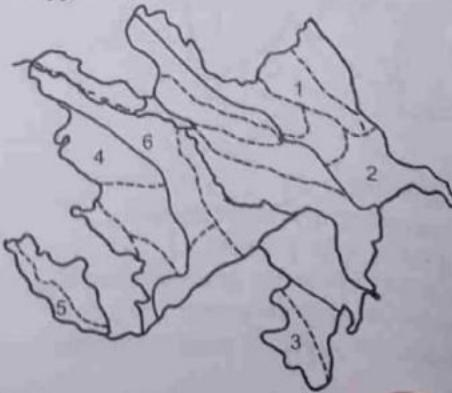
- 219.** Lənkəran və Samur-Dəvəçi fiziki-coğrafi rayonlarını *fərqləndirən* əlamətlər:
1. Akkumulyativ düzənlilikləri əhatə edir.
 2. Ərazisində buzlaqlarla qidalanan çaylar keçir.
 3. Şirin yeraltı su ehtiyatına malikdirlər.
 4. Yanacaq faydalı qazıntılarla zəngindirlər.
 5. IV dövr çökəmə süxurları geniş yayılmışdır.

- 220.** Qonaqkənd və Talış dağları fiziki-coğrafi rayonları üçün ümumi əlamətlər:
1. Şəquli qurşaqlıq qanunu pozulur.
 2. Çayları birbaşa Xəzərə tökürlür.
 3. Meşələr nisbətən geniş yayılmışdır.
 4. Vulkanik süxurlar səthə çıxır.
 5. Ən hündür zirvələri qar xəttindən aşağıda yerləşir.

- 221.** Xəritə-sxemə əsasən düzən-meşə, dağ-meşə və dağ-kserofit landşaftlarının yayıldığı əraziləri müvafiq olaraq müəyyən edin.

- 222.** Xəritə-sxemə əsasən neft, dəmir filizi və daş duz yataqlarının yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- 223.** Qanıx-Öyriçay fiziki-coğrafi rayonunun torpaqlarına aid xüsusiyyətləri müəyyən edin.
1. Yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim şəraitində formalaşır.
 2. Qışlı quraq keçən müləyim-isti iqlim şəraitində formalaşır.
 3. Üzərində alluvial-çəmən, çəmən-meşə landşaftları yayılmışdır.
 4. Mineral qrun suları şoranalşmaya səbəb olur.
 5. Üzərində dağ-çəmən landşaftları geniş yayılmışdır.
 6. Tütün becəriləməsi üçün əlverişlidir.

- 224.** Qanıx-Öyriçay fiziki-coğrafi rayonun torpaqlarına aid *olmayan* xüsusiyyətləri müəyyən edin.
1. Yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim şəraitində formalaşır.
 2. Qışlı quraq keçən müləyim-isti iqlim şəraitində formalaşır.
 3. Alluvial-çəmən, çəmən-meşə landşaftları geniş yayılmışdır.
 4. Dağ-çəmən landşaftı geniş yayılmışdır.
 5. Şirin qrun sularının səthə yaxın yerləşməsi torpaqların formalaşmasına təsir göstərir.
 6. Məhsuldarlığı artırmaq üçün kollektor-drenaj şəbəkəsindən geniş istifadə edilir.

- 225.** Küdrü-Şirvan və Qazax-Qarabağ fiziki-coğrafi rayonlarının *fərgli* cəhətləri:
1. Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonu ilə qonşuluq mövqeləri
 2. quru subtropik meyvəciliyin üstün inkişafı
 3. ərazilərdə respublika əhəmiyyətli kurort şəhərləri olması
 4. Dördüncü dövrün çökəmə sükurlarının geniş yayılması
 5. eyni tektonik zonada yerləşmələri
 6. ərazilərdən tranzit çayların keçməsi

- 226.** Küdrü-Şirvan və Qazax-Qarabağ fiziki-coğrafi rayonlarının oxşar cəhətləri:
1. dövlət sərhədlərinə birbaşa çıxışlarının olması
 2. Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonu ilə qonşu olmaları
 3. ərazilərdə əlvən metallurgiya sənayesinin inkişaf etməsi
 4. IV dövrün çökəmə sükurlarından təşkil olunmaları
 5. eyni tektonik zonada yerləşmələri
 6. ərazilərdən Yuxarı Şirvan kanalının keçməsi

- 227.** Fiziki-coğrafi vilayətlərin tərkibində olan fiziki-coğrafi rayonların sayının azalan sırasını müəyyən edin.
1. Büyük Qafqaz	2. Orta Araz
3. Kiçik Qafqaz	4. Kür çökəkliyi

- 228.** Fiziki-coğrafi rayonlara xas olan problemləri müəyyən edin.

Fiziki-coğrafi rayonlar

1. Abşeron-Qobustan
2. Vulkanik yayla
3. Kür-Araz ovalığı

Problemlər

- a. İşgal altında olması təbii landşaftların nəhayət səbəb olub.
- b. Neft və neft məhsulları çirkənmə dərəcəsi yüksəkdir.
- c. Dağ-mədən sənayesinin inkişaf etdiyi ərazilərdə gərgin ekoloji vəziyyət hökm sürür.
- d. Suvarma kanallarından sızan sular torpaqların şoranalşmasına götürib çıxarıb.

- 229.** Uyğunluğu müəyyən edin.

Fiziki-coğrafi rayon

1. Şərur-Ordubad
2. Qanıx-Öyriçay
3. Şamaxı (Dağlıq Şirvan)

Əlamətlər

- a. şabalıdı, dağ-qara və qəhvəyi torpaqlar geniş yayılmışdır
- b. yanar şist ehtiyatları vardır
- c. illik temperatur amplitudu çox yüksəkdir
- d. qışlı soyuq keçən yarimsəhra və quru-çöl iqlimi hakimdir
- e. çəmən-meşə torpaqları yayılıb

- 230.** Uyğunluğu müəyyən edin.

Fiziki-coğrafi rayon

1. Talış
2. Qarabağ dağları
3. Kür-Araz ovalığı

Əlamətlər

- a. Köçəri quşlar üçün qoruqlar təşkil olunmuşdur.
- b. yanacaq faydalı qazıntılar aşkar edilmişdir.
- c. Rusiya ilə həmsərhəddir.
- d. Əlvan metallurgiyanın inkişaf perspektivi vardır.
- e. Alçaq dağlıqdə yağıntısı il boyu bərabər paylanan müləyim isti iqlim hakimdir.

- 231.** Uyğunluğu müəyyən edin.

Fiziki-coğrafi rayonlar

1. Qazax-Qarabağ
2. Şərur-Ordubad

Xüsusiyyətlər

- a. Qışlı soyuq keçən yarimsəhra və quru çöl iqliminə malikdir.
- b. Kürboyu ərazilərdə tuğay meşələri yayılmışdır.
- c. Azərbaycanda ən qədim sükurlar burada tapılmışdır.
- d. Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonu ilə həmsərhəddir.
- e. Gilan çayının aşağı axını bu ərazidə yerləşir.

232. Uyğunluğu müəyyən edin.

Fiziki-coğrafi rayonlar

1. Qazax-Qarabağ

2. Şərur-Ordubad

Xüsusiyyətlər

- a. İl boyu bol yağlılıq soyuq iqlimə malikdir.
- b. Şabaldı torpaqlarda quru çöllər bütöv qurşaq yaradır.
- c. Azərbaycan Respublikasında ən çox günəş radiasiyası buradadır.
- d. Gəncə fiziki-coğrafi rayonu ilə həmsərhəddir.
- e. Palçıqlı sellərin götirdiyi süxurlar geniş yayılıb.

233. Uyğunluğu müəyyən edin.

Fiziki-coğrafi rayonlar

1. Vulkanik yayla

2. Zaqatala-Lahic

Xüsusiyyətlər

- a. qış quraq keçən soyuq iqlimə malikdir
- b. İl boyu bərabər yağlılıq müləyim-isti iqlim formalasılır.
- c. İki ölkə ilə həmsərhəddir.
- d. IV dövrün maqmatik süxurları yayılıb.
- e. Yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim formalasılır.

234. Uyğunluğu müəyyən edin:

*Fiziki-coğrafi
rayonlar:*

Əlamətlər:

1. Qanix-Əyriçay	a. Ərazisində şərq çinarının
2. Həkəri	mühafizə olunduğu qoruq
3. Günnüt-	yerləşir.
Qapıcıq	b. Ərazisində Eldar şəmi ağacları qorunur.
	c. Ərazisində alluvial-çəmən, meşə-çəmən torpaqları geniş yayılmışdır.
	d. Yayı quraq keçən soyuq iqlim tipində dağ-çəmən və dağ-çöl landşaftı yaranır.
	e. Ərazisində sarı torpaqlar üstünlük təşkil edir.

235. Uyğunluğu müəyyən edin.

*Fiziki-coğrafi
rayonlar:*

Əlamətlər

1. Acınohur-
Ceyrançöl	a. Ərazisində müalicəvi neft ehtiyatı var.
2. Qazax-Qarabağ	b. Ərazisində neogen dövrünün süxurları geniş yayılmışdır və arid meşə-kolluqların qorunduğu qoruq var.
3. Qonaqkənd	c. Daha böyük hündürlük amplitudasına malikdir və ərazisində sürüşmələr geniş yayılıb.
	d. Yayı quraq keçən soyuq iqlim tipində dağ-çəmən və dağ-çöl landşaftı üstünlük təşkil edir.
	e. Torpaqlarının suvarılması Bəhramtəpə su qovşağından istifadə olunur.

Dünya sivilizasiyaları

Dünyanın müasir siyasi xəritəsi

1. Bütövlükdə yarımadada yerləşən dövlətlər:
A) Türkiyə, Yunanistan, Malta, Kuba
B) Tailand, İspaniya, BƏΘ, Koreya Respublikası
C) İspaniya, Banqladeş, Somali, İndoneziya
D) Portuqaliya, İtaliya, Tunis, İran
E) Malayziya, Sinqapur, Liberiya, Anqola
2. Sahilləri 2 okean suları ilə əhatə olunan ölkələr qrupu:
A) Meksika, Avstraliya, Kolumbiya
B) Braziliya, Avstraliya, Panama
C) Tailand, ABŞ, Böyük Britaniya
D) İndoneziya, Fransa, Kanada
E) Yaponiya, Argentina, Yeni Zelandiya
3. Atlantik okeanı sahilində yerləşən ölkələr:
A) Argentina, Tacikistan, Belarus, Tanzaniya
B) Braziliya, Kanada, Yaponiya, Mozambik
C) Uruqvay, Kuba, Somali, Türkiyə
D) Mərakeş, Braziliya, Anqola, Argentina
E) Almaniya, İrlandiya, Polşa, Macaristan
4. Sardiniya, Tasmaniya, Havay adalarının mənsub olduğu ölkələrin müvafiq ardıcılığı:
A) Yaponiya, Yeni Zelandiya, İndoneziya
B) İtaliya, Avstraliya İttifaqı, ABŞ
C) Avstraliya İttifaqı, Yunanistan, Meksika
D) İtaliya, Yaponiya, Malayziya
E) Avstraliya İttifaqı, İspaniya, Kanada
5. Asyanın arxipelaqda yerləşən dövlətləri:
A) Pakistan, İndoneziya, Sinqapur
B) Filippin, Koreya Respublikası, Malayziya
C) İndoneziya, Sri-Lanka, Butan
D) Yaponiya, Suriya, Sri-Lanka
E) Filippin, Yaponiya, İndoneziya
6. Torpaq ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunmuş ölkələr:
A) Avstraliya, Kanada, Braziliya, Qazaxıstan
B) Çin, Niderland, Avstraliya, Rusiya
C) Kanada, Norveç, Yaponiya, Misir
D) Yaponiya, Kanada, Belçika, Çin
E) Braziliya, Azərbaycan, Danimarka, Misir
7. Sakit okean hövzəsində yerləşən inkişaf etmiş dövlətlər:
A) Yeni Zelandiya, Avstraliya, Yaponiya
B) Koreya Respublikası, Sri-Lanka, Çin
C) Sinqapur, İsrail, Yaponiya
D) Yaponiya, Malayziya, Meksika
E) ABŞ, Argentina, İndoneziya

8. Hind okeanı sahilində yerləşən Afrika dövlətləri:
A) Mozambik, Madaqaskar, Somali
B) Keniya, Anqola, Tunis
C) Konqo, Mali, Efiopiya
D) Tanzaniya, Liberiya, Mərakeş
E) Namibiya, Liviya, Konqo
9. Ərazisi yarımadada yerləşən ölkələr qrupu:
A) Koreya Respublikası, Mərakeş, Banqladeş
B) İspaniya, İsveç, Səudiyyə Ərəbistanı
C) Yunanistan, Əfqanistan, Filippin
D) Hindistan, Sri-Lanka, Monqolustan
E) Finlandiya, Pakistan, Nepal
10. Asyanın dünya okeanına birbaşa çıxışı olmayan ölkələri:
A) Sinqapur, Laos, Əfqanistan, Vyetnam
B) Nepal, Hindistan, Özbəkistan, Əfqanistan
C) Küveyt, Yəmən, Əfqanistan, Pakistan
D) Malayziya, İndoneziya, Pakistan, Filippin
E) Əfqanistan, Nepal, Butan, Monqolustan
11. Sakit okean hövzəsində yerləşən dövlətlər:
A) Liviya, Avstraliya, Kanada
B) Filippin, Yaponiya, Somali
C) Peru, Yeni Zelandiya, Koreya Respublikası
D) Kolumbiya, Braziliya, Mozambik
E) Cili, Tailand, Pakistan
12. Dünya okeanına birbaşa çıxışı *olmayan* Asiya ölkələri:
A) Əfqanistan, Monqolustan, Özbəkistan,
Qırğızistan
B) Monqolustan, Nepal, Türkmenistan, Sinqapur
C) Özbəkistan, Monqolustan, Pakistan, İraq
D) Qazaxistan, Vyetnam, Əfqanistan, Laos
E) Tacikistan, Türkmenistan, Banqladeş, Pakistan
13. Dənizsahili suları qurutmaqla ərazilərini genişləndirən ölkələr:
A) Almaniya, Böyük Britaniya, İsveç
B) Niderland, Belçika, Yaponiya
C) Polşa, Avstraliya, Macaristan
D) İtaliya, Çad, Fransa
E) Böyük Britaniya, Danimarka, Finlandiya
14. İran körfəzi hövzəsində yerləşən dövlətlər:
A) Livan, İraq, Misir, Bəhreyn
B) İran, İraq, Misir, BƏΘ
C) Küveyt, Qatar, Sudan, Oman
D) Küveyt, İran, Yəmən, Suriya
E) Küveyt, Qatar, Bəhreyn, BƏΘ
15. Atlantik okeanı sahilində yerləşən dövlətlər:
A) Kolumbiya, Tanzaniya, Peru
B) Portuqaliya, Fransa, Myanma
C) Braziliya, Meksika, Yəmən
D) İspaniya, Argentina, Nigeriya
E) İtaliya, Hindistan, Meksika

- 16.** Ancaq bir ölkə ilə quru sərhədinə malik olan ölkələr:
1. İspaniya	2. Haiti	3. Bruney
4. Malayziya	5. Portuqaliya	6. Polşa
A) 1, 4, 6	B) 2, 3, 5	C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 4	E) 3, 5, 6	

- 17.** Dəniz sahilində yerləşən ölkələr:
1. Pakistan	2. Öfqanistan	3. Tunis
4. Argentina	5. Monqolustan	6. Mali
A) 1, 3, 5	B) 2, 5, 6	C) 1, 3, 4
D) 2, 4, 6	E) 1, 4, 6	

- 18.** Verilən əlamətlərin aid olduğu dövlətlər:

- Dağlıq relyefə malikdirlər.
 - Əhalisi Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdurlar.
 - Dünya okeanına birbaşa çıxışları yoxdur.
- A) Özbəkistan, Tacikistan, Moldova
 B) Monqolustan, Çexiya, Pakistan
 C) Gürcüstan, Kanada, Belarus
 D) Avstriya, İsveçə, Öfqanistan
 E) Nepal, Slovakiya, Meksika

- 19.** Verilən əlamətlərin aid olduğu dövlətlər:

- Əhalinin təbii artımının I tipinə aiddirlər.
 - Bir-biri ilə həmsərhəd deyillər.
 - Eyni materikdə yerləşirlər.
- A) ABŞ, Kanada, Meksika
 B) Finlandiya, Belçika, İsveçə
 C) Avstraliya, CAR, Böyük Britaniya
 D) Yaponiya, Çin, Rusiya
 E) Polşa, Ukrayna, AFR

- 20.** Ölkələrin sayı daha çox olan yarımadalar:

- A) Skandinaviya, Yukatan
 B) Hind-Çin, Skandinaviya
 C) Hindistan, Pireney
 D) Yutlandiya, Balkan
 E) Balkan, Ərəbistan

- 21.** İndoneziyanın yerləşdiyi böyük adalar qrupu:

1. Yava	2. Tayvan	
3. Saxalin	4. Andaman	
5. Kalimantan	6. Sumatra	
A) 3, 4, 6	B) 1, 2, 3	C) 3, 4, 5
D) 1, 5, 6	E) 1, 2, 6	

- 22.** Yaponianın yerləşdiyi böyük adalar qrupu:

1. Hokkaido	2. Kalimantan	
3. Tayvan	4. Şikoku	
5. Saxalin	6. Honşu	
A) 1, 3, 5	B) 2, 4, 5	C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 6	E) 2, 3, 6	

- 23.** Cənub-Qərbi Asiya regionuna aid olan ölkələr:

- A) İsrail, Suriya, İndoneziya, Livan
 B) Öfqanistan, Türkiyə, Nepal, Butan
 C) Tailand, İran, İordaniya, Livan
 D) Səudiyyə Ərəbistanı, Pakistan, Kamboca, Bruney
 E) İran, Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı, İsrail

- 24.** Üç yarımküredə yerləşən dövlətlər qrupu:
- A) Venesuela, Monqolustan, İndoneziya
 B) Braziliya, Boliviya, Konqo
 C) İndoneziya, Braziliya, Konqo
 D) Rusiya, Braziliya, Kanada
 E) Ukrayna, Türkiyə, Avstraliya

- 25.** Qara dəniz sahilində yerləşən dövlətlər:

- A) Livan, Çad, Serbiya, Ruminiya
 B) Türkiyə, Bolqaristan, Almaniya, Ukrayna
 C) Bolqaristan, Yunanistan, İsvəç, Polşa
 D) Rusiya, Türkiyə, Belarus, Macaristan
 E) Ukrayna, Türkiyə, Gürcüstan, Bolqaristan

- 26.** Üç yarımküredə yerləşən dövlətlər:

- A) Kolumbiya, Peru, Pakistan
 B) Madaqaskar, Rusiya, Fransa
 C) Braziliya, Böyük Britaniya, İspaniya
 D) Paraqvay, Meksika, İspaniya
 E) Braziliya, Hindistan, Misir

- 27.** Ərazilərinin çox hissəsi yüksək dağlıqda yerləşən qərb yarımkürəsi ölkələri:

- A) Meksika, Paraqvay, Seneqal
 B) Braziliya, Nepal, Uruqvay
 C) Meksika, Boliviya, Peru
 D) Çili, Norveç, Peru
 E) Kanada, Braziliya, Ekvador

- 28.** Ərazilərinin çox hissəsi yüksək dağlıqda yerləşən şərqi yarımkürəsi ölkələri:

- A) Boliviya, Malayziya, Çin
 B) Özbəkistan, Pakistan, İran
 C) Nepal, Öfqanistan, Tacikistan
 D) İran, Nepal, Türkmenistan
 E) Monqolustan, Çili, Kolumbiya

- 29.** Azərbaycandan cənub-şərqdə yerləşən ölkələr:

- A) Səudiyyə Ərəbistanı, Avstraliya, Pakistan
 B) Türkmenistan, Çin, Monqolustan
 C) Türkiyə, İran, Öfqanistan
 D) Hindistan, İndoneziya, Avstraliya
 E) Monqolustan, Qazaxistan, Hindistan

- 30.** Daha çox ölkərlə həmsərhəd olan Asiya ölkələri:

1. Monqolustan	2. Çin			
3. Banqlades	4. Özbəkistan			
A) 2, 4	B) 1, 5	C) 1, 3	D) 3, 4	E) 2, 5

- 31.** Cənubi Amerikada Braziliya ilə həmsərhəd *olmayan* ölkələr:

1. Argentina	2. Çili			
3. Paraqvay	4. Ekvador			
A) 1, 5	B) 1, 4	C) 2, 3	D) 3, 5	E) 2, 4

- 32.** Üç yarımküredə yerləşən paytaxt şəhəri:

A) London	B) Moskva
D) Tokio	E) İstanbul
	C) Bakı

Dünya sivilizasiyaları

- 33.** Cənub-Şərqi Asiyanın müvafiq olaraq yarımadada və adada yerləşən ölkələri:
- Laos və Tailand
 - Vyetnam və Bruney
 - Nepal və Vyetnam
 - Myanma və Monqolustan
 - Banqladeş və Malayziya
- 34.** Şərqi Asiyanın müvafiq olaraq yarımadada və adada yerləşən ölkələri:
- Çin və Filippin
 - Koreya Respublikası və Yaponiya
 - Hindistan və Tayvan
 - Monqolustan və Yaponiya
 - Vyetnam və İraq
- 35.** Dünyanın siyasi xəritəsinin formallaşmasının ən yeni dövründə baş verən mühüm dəyişikliklər:
- müstəmləkə sisteminin dağıılması
 - Amerika və Avstraliyanın kəşfi
 - SSRİ-nin parçalanması nəticəsində yeni müstəqil dövlətlərin yaranması
 - müstəmləkə imperiyasının yaranması və genişlənməsi
 - mütəqədəmə monarxiya dövlət quruluşu formasına malik olan ölkələrin artması
 - SSRİ-də və Şərqi Avropa ölkələrində sosializm sisteminin süqutu
- A) 2, 5, 6 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 5
 D) 1, 3, 6 E) 1, 4, 6
- 36.** Tropik enliklərdə yerləşən ölkələr:
- Liviya, Qazaxıstan, Belarus
 - Fransa, Monqolustan, Yaponiya
 - Canada, Azərbaycan, Özbəkistan
 - Misir, Meksika, Səudiyyə Ərəbistanı
 - Türkiyə, AFR, Argentina
- 37.** Ölkələrə müvafiq gələn yarımadaları müəyyən edin.
1. Vyetnam	a. Pireney
2. Portuqaliya	b. Apennin
3. Danimarka	c. Ərəbistan
4. İtaliya	d. Hind-Çin
5. Oman	e. Yutlandiya
- A) 3 – e; 4 – b; 5 – c B) 1 – a; 2 – b; 5 – d
 C) 2 – a; 3 – b; 4 – c D) 1 – a; 4 – c; 5 – e
 E) 3 – c; 4 – d; 5 – e
- 38.** Asiyanın rütubətli iqlim şəraitinə malik şəhərləri:
- Kəlkətə, Cakarta, Tokio
 - Şanxay, Tokio, Aşqabad
 - Sinqapur, Hanoy, Ər-Riyad
 - Kolombo, Bəsrə, Tehran
 - Arxangelsk, Yakutsk, Astana (Nur-Sultan)
- 39.** Cənubi Avropa və Şimali Afrika ölkələrinin oxşar cəhətləri:
- İnkişaf etmiş ölkələrdir.
 - Aralıq dənizi sahilində yerləşmişlər.
 - İxracatlarında emaledici sənaye məhsulları üstünlük təşkil edir.
- 40.** Zeytun və sitrus meyvələri istehsalı üzrə ixtisaslaşmışlar
- Əhalinin təbii artımı yüksəkdir.
 - Beynəlxalq turizm rayonlarıdır.
 - 1, 3, 5
 - 2, 4, 6
 - 2, 3, 5
 - 1, 4, 6
 - 4, 5, 6
- 41.** Yalnız bir okean sahilində yerləşən ölkələr:
- Hindistan
 - Rusiya
 - Kanada
 - Braziliya
 - Madaqaskar
 - İndoneziya
 - Laos
 - Portuqaliya
 - 1, 3, 5, 6
 - 1, 4, 5, 8
 - 2, 4, 6, 8
 - 1, 5, 6, 7
 - 3, 6, 7, 8
- 42.** Ərazisində iki və daha artıq dövlətin yerləşdiyi adalar:
- Kalimantan, Haiti, Yamayka, İslandiya
 - Madaqaskar, Sri-Lanka, İrlandiya, Yeni Qvineya
 - Böyük Britaniya, Sri-Lanka, Kuba, İrlandiya
 - Sumatra, Sardiniya, Tasmaniya, Haiti
 - Kalimantan, Yeni Qvineya, İrlandiya, Haiti
- 43.** Avropanın dənizə birbaşa çıxışı *olmayan* ölkələri:
- Avstriya, Belarus, Macarıstan, İsvəçrə
 - İtaliya, Fransa, Ukrayna, Slovakiya
 - İsvəçrə, Avstriya, Lüksemburq
 - Belçika, İsvəçrə, AFR
 - Fransa, Portuqaliya, İtaliya
- 44.** İsvəçrə, İran, Nepal dövlətləri üçün oxşar xüsusiyyət:
- Monarxiya idarəetmə forması mövcuddur.
 - Alp-Himalay qurşağında yerləşmişlər.
 - Platforma sahələrində yerləşmişdir.
 - Unitar dövlətlərdir.
 - Federativ dövlətlərdir.
- 45.** Afrikaya aid olan ölkələr qrupunu müəyyən edin:
- Butan, Nepal, Laos, Kamboca
 - Honduras, Makedoniya, Kolumbiya, Liviya
 - Liviya, Qabon, Niger, Mozambik
 - Əfqanistan, Misir, CAR, Namibiya
 - Tanzaniya, Anqola, Mozambik, Vyetnam
- 46.** Aralıq dənizi hövzəsində yerləşən dövlətlər:
- İspaniya, Sudan, Türkiyə, Livan
 - İtaliya, Yunanistan, Əlcəzair, Pakistan
 - Polşa, Mərakes, Misir, İtaliya
 - Albaniya, Tunis, İtaliya, Fransa
 - Fransa, İordaniya, Livan, İraq

Dünya sivilizasiyaları

47. İsviç, Polşa, Macaristan və Albaniya ölkələri üçün ümumi olan xüsusiyyət:

- A) yeni sutkanın başlanması müxtəlif vaxtda qarşılıqlırlar
- B) Şərqi Avropa ölkələridirlər
- C) keçmiş sosialist sistemi ölkələridirlər
- D) Hind-Avropa dil ailəsinin eyni dil qrupuna aiddirlər
- E) yeni sutkanı eyni vaxtda qarşılıqlırlar

48. Şimali Amerikanın ucqar şimal, cənub, şərqi və qərbi nöqtələrinin yerləşdiyi ölkələrin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:

- A) Kanada, Panama, Kanada, ABŞ
- B) ABŞ, Kosta-Rika, Kanada, ABŞ
- C) Panama, Meksika, Qvatemala, Kanada
- D) Kuba, ABŞ, Meksika, Kanada
- E) ABŞ, Kanada, Nikaraqua, Salvador

49. Ölkənin adı, yerləşdiyi yarımadada və paytaxtinın müvafiq olaraq düzgün verildiyi sıra:

1.	Portuqaliya	Apennin	Lissabon
2.	Kamboca	Ərbəstan	Pnompen
3.	Tailand	Hind-Çin	Banqkok
4.	Yunanistan	Pireney	Afina
5.	Danimarka	Yukatan	Kopenhagen

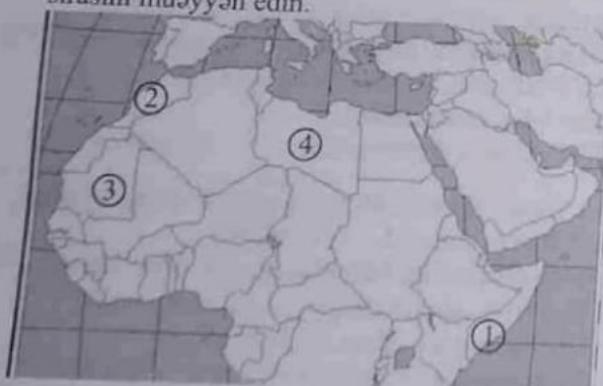
- A) 3
- B) 2
- C) 1
- D) 4
- E) 5

50. Ölkənin adı, yerləşdiyi region və paytaxtinın müvafiq olaraq düzgün verildiyi sıra:

1.	İran	Cənub-Şərqi Asiya	Tehran
2.	Filippin	Mərkəzi Asiya	Manila
3.	İrlandiya	Şərqi Avropa	Dublin
4.	Çin	Şərqi Asiya	Pekin
5.	Yaponiya	Cənub Qərbi-Asiya	Tokio

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 1
- E) 5

51. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş ölkələrin düzgün sırasını müəyyən edin.

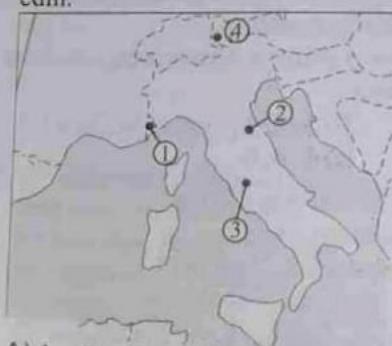
- A) 1 - Nigeriya, 2 - Niger, 3 - Çad, 4 - Konqo
- B) 1 - Mavritaniya, 2 - Niger, 3 - Efiopiya, 4 - Somali
- C) 1 - Əlcəzair, 2 - Mali, 3 - Niger, 4 - Misir
- D) 1 - Somali, 2 - Mərakeş, 3 - Mavritaniya, 4 - Liviya
- E) 1 - Somali, 2 - Nigeriya, 3 - Efiopiya, 4 - Liviya

52. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş ölkələrin düzgün sırasını müəyyən edin.

- A) 1 - Misir, 2 - Somali, 3 - Əlcəzair, 4 - Liviya
- B) 1 - Nigeriya, 2 - Niger, 3 - Çad, 4 - Efiopiya
- C) 1 - Seneqal, 2 - Mali, 3 - Çad, 4 - Misir
- D) 1 - Mavritaniya, 2 - Niger, 3 - Konqo, 4 - Somali
- E) 1 - Nigeriya, 2 - Əlcəzair, 3 - Çad, 4 - Efiopiya

53. Xəritə-sxemdəki rəqəmlərə uyğun gələn mikrodövlətlərin verildiyi düzgün sırasını müəyyən edin.

- A) 1 - San-Marino, 2 - Monako, 3 - Vatikan, 4 - Lixtenşteyn
- B) 1 - Andorra, 2 - Monako, 3 - San-Marino, 4 - İsviçre
- C) 1 - Lixtenşteyn, 2 - Vatikan, 3 - Lüksemburq, 4 - Monako
- D) 1 - Monako, 2 - San-Marino, 3 - Vatikan, 4 - Lixtenşteyn
- E) 1 - Vatikan, 2 - Andorra, 3 - Lixtenşteyn, 4 - Monako

54. Dünyanın siyasi xəritəsində keyfiyyət dəyişmələrinə aiddir:

1. mühəribələr nəticəsində ərazilərin zəbt edilməsi, yaxud itirilməsi
 2. dəniz dayazlıqlarının qurudulması ilə ərazilərin genişlənməsi
 3. dövlətlərarası siyasi təşkilatların və ittifaqların yaranması
 4. ictimai-iqtisadi formasiyaların tarixən əvəz olunması
 5. dövlət quruluşunun yeni formalarının meydana çıxmazı
A) 2, 3, 5	B) 1, 2, 4	C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 4	E) 1, 2, 5	

55. Sahillarını ancaq Atlantik okeanının suları yuyan Cənubi Amerika ölkələri:

- A) Braziliya, Argentina, Çili, Kolumbiya
- B) Argentina, Braziliya, Uruqvay, Venesuela
- C) Kuba, Meksika, Uruqvay, Ekvador
- D) Peru, Argentina, Kolumbiya, Çili
- E) Qayana, Honduras, Meksika, Braziliya

56. İngiltərənin paytaxtı London şəhərində çinlilər "Çin şəhəri" məhəlləsi yaratmışlar. Burada Çin musiqisi eşidilir, insanlar Çin dilində danışır, reklamlar heroqliflərlə yazılır, piştaxtalarda Çin malları satılır.

Mətndə hansı sivilizasiyaların qarşılıqlı əlaqəsi təsvir edilmişdir?

A) Qərb və Hind	B) Şərqi və Pravoslav
C) Çin və Latin Amerikası	
D) Qərb və Çin	E) Afrika və Budda

57. XX əsrin 80-90-cı illərində dünyanın siyasi xəritəsində baş verən mühüm dəyişikliklər:

1. SSRİ-nin, Yuqoslaviya və Çexoslovakianın parçalanması
 2. müstəmləkəçi ölkələr arasında dünyanın yenidən bölüşdürülməsi
 3. Almanianın birləşməsi
 4. Şərqi Avropa ölkələrində sosializm sisteminin süqutu
 5. Afrikanın əksər ölkələrinin müstəmləkəyə çevrilməsi
 6. Avstriya-Macaristan imperiyasının parçalanması
A) 2, 3, 6	B) 1, 3, 4	C) 1, 2, 4
D) 3, 5, 6	E) 1, 2, 5	

58. Qara dəniz sahili ölkələrin saat əqrəbinin hərəkəti istiqamətində ardıcıl sırası:

1. Rusiya	2. Türkiyə	
3. Gürcüstan	4. Bolqaristan	5. Ukrayna
A) 2, 4, 5, 1, 3	B) 1, 5, 4, 3, 2	
C) 3, 2, 4, 1, 5	D) 4, 2, 5, 1, 3	
E) 5, 1, 3, 4, 2		

59. Baltık dənizi sahili ölkələrin saat əqrəbinin hərəkəti istiqamətində ardıcıl sırası:

1. Almaniya	2. İsvəç	
3. Danimarka	4. Estoniya	
5. Polşa		
A) 3, 2, 5, 4, 1	B) 1, 4, 5, 2, 3	C) 2, 4, 5, 1, 3
D) 5, 1, 2, 3, 4	E) 4, 2, 3, 1, 5	

60. Kaliforniya yarımadasına aid xüsusiyyətlər:

1. Şimal tropik xətti cənubundan keçir.
2. Hersin qırışılığı zonasına aiddir.
3. Çox hissəsi codyarpaqlı həmişəyaşıl meşə və kolluqlar zonasında yerləşir.
4. Fəal seysmik qurşaqda yerləşir.
5. Ərazisi ABŞ-a məxsusdur.
6. Ərazisi Meksikaya məxsusdur.

Ölkələrin tipoloji xüsusiyyətləri

1. Cənubi Amerikanın federativ dövlətləri:
 - A) Venesuela, Braziliya
 - B) Ekvador, Kolumbiya
 - C) Braziliya, Uruqvay
 - D) Argentina, Peru
 - E) Venesuela, Çili
2. Konstitusiyalı monarxiya idarəetmə formasına malik ölkələr:
 - A) İndoneziya, Vietnam, Əfqanistan
 - B) Hindistan, İsvəç, Pakistan
 - C) Yaponiya, Mərakeş, Mongolustan
 - D) Böyük Britaniya, Belçika, Yaponiya
 - E) Türkiyə, İran, Bruney
3. Teokratik monarxiya idarəetmə formasına malik dövlətlər:
 - A) Oman, Malayziya
 - B) Səudiyyə Ərəbistanı, Vatikan
 - C) Belçika, Malayziya
 - D) Belçika, Fransa
 - E) Vietnam, Vatikan
4. Monarxiya idarəetmə formasına malik *olmayan* ölkələr:
 - A) Vatikan, Səudiyyə Ərəbistanı
 - B) Qatar, CAR
 - C) Misir, Əlcəzair
 - D) Oman, Efiopiya
 - E) Küveyt, Malayziya
5. Rusiya, Kanada, Meksika, Nigeriya, Avstriya dövlətləri üçün ümumi olan xüsusiyyət:
 - A) Federativ ərazi idarəetmə üsuluna malikdirlər.
 - B) Unitar dövlətlərdir.
 - C) Six məskunlaşmaya malik dövlətlərdir.
 - D) Əhali artımının II tipinə aiddirlər.
 - E) İnkışaf etməkdə olan dövlətlərdir.
6. Monarxiya idarəetmə formasına malik olan Cənub-Şərqi Asiya dövlətləri:
 - A) Filippin, Tailand
 - B) Bruney, Vietnam
 - C) Myanma, Laos
 - D) Tailand, Malayziya
 - E) Malayziya, İndoneziya
7. Avrasiyanın unitar dövlət quruluşuna malik ölkələri:
 - A) İsvəç, İsvəç, Danimarka, Qırğızistan, Belçika
 - B) Almaniya, Türkiyə, Türkmenistan, Rusiya, Bolqaristan
 - C) Hindistan, Ruminiya, Küveyt, Banqladeş, Belçika
 - D) Pakistan, Fransa, Böyük Britaniya, Avstriya, BƏƏ
 - E) Fransa, Böyük Britaniya, İtaliya, Qazaxıstan, İran
8. Rusiya, Ukrayna, Çin, ABŞ dövlətlərini birləşdirən ümumi xüsusiyyət:
 - A) unitar dövlətlərdir
 - B) iri şəkər qamışı istehsalçılarıdır
 - C) zəngin qalay yataqlarına malikdirlər
 - D) böyük daş kömür ehtiyatlarına malikdirlər
 - E) federativ ölkədirlər

24. Alternativ (qeyri-ənənəvi) enerji mənbələrindən daha çox istifadə edən ölkələr:

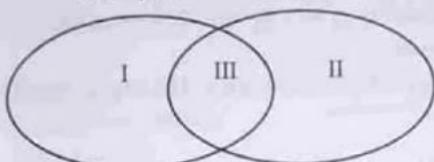
- A) Yaponiya, Almaniya, Kanada, Mərakeş
- B) Rusiya, Almaniya, İran, Türkiyə
- C) Fransa, İtaliya, Misir, Pakistan
- D) Əlcəzair, Liviya, Sudan, Konqo
- E) ABŞ, Rusiya, Fransa, Yaponiya

25. Daş kömür ehtiyatının çox olmasına görə fərqlənən ölkələr:

- A) Rusiya, Hindistan, İran B) AFR, Çin, Əfqanistan
- C) ABŞ, Rusiya, Küveyt
- D) Rusiya, ABŞ, Çin
- E) Kanada, AFR, Bolqaristan

26. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

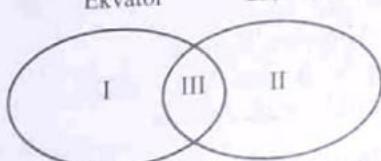
23,5° şm. e. 66,5 şm. e.

1. Meksika	2. ABŞ	5. Norveç
3. Kanada	4. Səudiyyə Ərəbistanı	
- A) I – 3; II – 1, 2; III – 4, 5
 - B) I – 3, 5; II – 2; III – 1, 4
 - C) I – 4, 5; II – 3; III – 1, 2
 - D) I – 1, 2; II – 3, 4; III – 5
 - E) I – 1, 4; II – 3, 5; III – 2

27. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Ekvator 23,5 c. e.

1. Braziliya	2. Avstraliya	5. Konqo
3. Madaqaskar	4. İndoneziya	
- A) I – 1, 4; II – 2, 5; III – 3
 - B) I – 2, 3; II – 1, 4; III – 5
 - C) I – 5; II – 1, 4; III – 2, 3
 - D) I – 4, 5; II – 2, 3; III – 1
 - E) I – 1; II – 2, 3; III – 4, 5

28. Ərazilərini Cənub tropiki xətti kəsən ölkələr:

1. Braziliya	2. Peru	3. Avstraliya İttifaqı
4. Çili	5. Uruqvay	6. Tanzaniya
7. Konqo	8. İndoneziya	
- A) 1, 5, 6
 - B) 2, 7, 8
 - C) 3, 5, 7
 - D) E) 1, 3, 4

29. Respublika idarəetmə formasına malik olan ölkələr:

1. İspaniya	2. Fransa	3. Türkiyə
4. Bolqarıstan	5. Küveyt	6. Danimarka
7. Belçika		
- A) 1, 3, 6
 - B) 2, 5, 6
 - C) 2, 5, 7
 - D) 3, 4, 7
 - E) 2, 3, 4

30. Mütləq monarxiya idarəetmə formasına malik ölkələr:

- A) Sudan, Danimarka, Somali, Türkiyə
- B) Fransa, Mərakeş, Misir, Çad
- C) Oman, Səudiyyə Ərəbistanı, Bruney, BƏƏ
- D) Uruqvay, İraq, Vatikan, Mongolustan
- E) İran, Peru, Nepal, Vyetnam

31. Avrasiyanın federativ dövlət quruluşuna malik dövlətləri:

- A) İspaniya, Almaniya, Fransa, Laos, Myanma
- B) Belçika, Polşa, Avstriya, Pakistan, Ukrayna
- C) Belarus, Belçika, Çexiya, Malayziya, Xorvatiya
- D) Qazaxıstan, Almaniya, Mongolustan, İtaliya, İsvəçə
- E) AFR, Rusiya, Avstriya, BƏƏ, Hindistan

32. İnzibati ərazi bölgüleri milli-ətnik əlamətlərə əsaslanan federativ dövlətlər:

- A) Rusiya, Hindistan, Nigəriya
- B) Fransa, Pakistan, AFR
- C) Böyük Britaniya, İtaliya, Avstraliya
- D) Braziliya, Türkiyə, İran
- E) İsvəç, Polşa, İtaliya

33. Konstitusiyalı monarxiya idarəetmə formasına malik ölkələr:

- A) Küveyt, Tailand, Mərakeş
- B) Pakistan, Tailand, İndoneziya
- C) İndoneziya, Malayziya, Türkmenistan
- D) Bruney, Lesoto, Özbəkistan
- E) Pakistan, Hindistan, Myanma

34. İqtisadi inkişafına zəngin təbii ehtiyatların daha güclü təsir etdiyi ölkələr:

- A) ABŞ, Yaponiya, Fransa, Belçika
- B) Avstraliya, Çin, Rusiya, Braziliya
- C) Rusiya, Avstriya, Böyük Britaniya, AFR
- D) Koreya Respublikası, İndoneziya, Yaponiya, Niderland
- E) Avstriya, İran, Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı

35. "Köçürmə kapitalizm ölkələri" qrupuna aid ölkələr:

1. CAR	2. İtaliya
3. Yeni Zelandiya	4. AFR
5. Avstraliya İttifaqı	6. Fransa
- A) 1, 2, 3
 - B) 1, 3, 5
 - C) 4, 5, 6
 - D) 3, 4, 5
 - E) 2, 4, 6

36. Səudiyyə Ərəbistanı, Küveyt, Qatar və Bəhreyn ölkələrinə aid *olmayan* cəhətlər:

1. Ərazilərdə səhralar geniş yayılmışdır.
 2. Zəngin neft ehtiyatlarına malikdirlər.
 3. Elmtutumlu sənaye sahələri yaxşı inkişaf edib.
 4. Əkinçilik ancaq suvarma şəraitində mümkündür.
 5. İri kapital idxlə edən ölkələrdir.
 6. Müləyim enlikdə yerləşirlər.
- A) 2, 4, 6
 - B) 1, 2, 4
 - C) 3, 5, 6
 - D) 1, 3, 5
 - E) 1, 5, 6

37. Aralıq dənizi sahilə ölkələrinin əsas xüsusiyyətləri:
1. Meşə ehtiyatları ilə zəngindirlər.
 2. Eyni iqlim tipinə malikdirlər.
 3. Eyni materikdə yerləşirlər.
 4. Sitrus meyvaçılıyi inkişaf etmişdir.
 5. Rekreasiya ehtiyatları ilə zəngindirlər.
 6. Yalnız bir donuzın sahilində yerləşirlər.
- A) 4, 5, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 3
 D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 5

38. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malik olan ölkələrin sayıının azalmasına görə materiklərin ardıcılılığı:

- A) 2, 1, 3 B) 1, 5, 2 C) 1, 4, 5
 D) 3, 4, 1 E) 3, 2, 1
39. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malik olan ölkələrin sayıının artmasına görə materiklərin ardıcılılığı:

- A) 2, 1, 3 B) 5, 2, 1 C) 3, 4, 5
 D) 1, 2, 5 E) 1, 5, 3

40. Rəqəmlərin yerini uyğun olaraq tamamlayın.

Ölkə	İdarəetmə formasına görə	İnzibati ərazi quruluşu	Paytaxt
Moldova	1	unitar	Kişinyov
	2	federativ	Vyana
Norveç	Konstitusiyalı monarxiya	3	Oslo

- A) 1 – respublika, 2 – Rusiya, 3 – federativ
 B) 1 – respublika, 2 – Çexiya, 3 – federativ
 C) 1 – monarxiya, 2 – Latviya, 3 – unitar
 D) 1 – respublika, 2 – Avstriya, 3 – unitar
 E) 1 – monarxiya, 2 – Estoniya, 3 – unitar

41. Rəqəmlərin yerini uyğun olanları müəyyən edin.

Ölkə	İdarəetmə formasına görə	Paytaxt
Braziliya	1	Braziliya
	2	Budapeşt
BƏƏ	Mütləq monarxiya	3

- A) 1 – respublika, 2 – Ukrayna, 3 – Manama
 B) 1 – respublika, 2 – Küveyt, 3 – Dublin
 C) 1 – konstitusiyalı monarxiya, 2 – Macarıstan, 3 – Amman
 D) 1 – respublika, 2 – Macarıstan, 3 – Əbu-Dabi
 E) 1 – monarxiya, 2 – Koreya Respublikası, 3 – Ər-Riyad

42. Adambaşına istehsal edilən müvafiq məhsullara görə dünyada birinci yeri tutan dövlətlərin düzgün verildiyi sırə:

- A) Braziliya-qəhvə, Rusiya-dəmir filizi, Fransa-dəş kömür
 B) İran-neft, Böyük Britaniya-dəş kömür, Rusiya oduncaq
 C) Yaponiya-avtomobil, Səudiyyə Ərəbistanı-neft, Çin-taxıl
 D) Kanada-oduncaq, Norveç-elektrik enerjisi, Yeni Zelandiya-ət
 E) Danimarka-stid, Polşa-kartof, Hindistan-dəmir filizi

43. Ərazilərdə səhra landşaftları geniş yayılan Afrika dövlətləri:

- A) Namibiya, Liviya, Əlcəzair, Misir
 B) Əlcəzair, Efiopiya, Konqo, Uqanda
 C) Mozambik, Madaqaskar, Somali, Liviya
 D) Nigeriya, Keniya, Konqo, Zimbabwe
 E) Keniya, Zambiya, Tanzaniya, Madaqaskar

44. Ərazilərdə səhra landşaftları geniş yayılan Afrika dövlətləri:

- A) Anqola, Tanzaniya, Niger, CAR
 B) Mali, Mavritaniya, Çad, Sudan
 C) Liviya, Tunis, Nigeriya, Keniya
 D) Əlcəzair, Efiopiya, Konqo, Madaqaskar
 E) Misir, Uqanda, Kamerun, Anqola

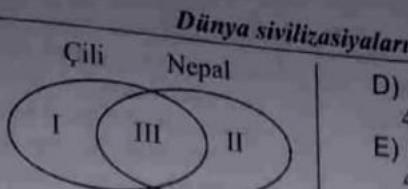
45. Amerika qıtəsində antropogen landşaftların az yayıldığı ərazilərlər:

- A) Mərkəzi Amerika, Braziliyanın şərqi, Alyaska ovalığı
 B) ABŞ-in şimal-şərqi, Kanadanın cənubu, Amazon
 C) Kanadanın şimalı, Amazon ovalığı
 D) Amazon ovalığı, ABŞ-in cənub-şərqi, Kanadanın
 E) La-Plata ovalığı, ABŞ-in şimal-şərqi, Mərkəzi Amerika

46. BƏƏ, Bruney, Omanın malik olduğu dövlət idarəetmə formaları:

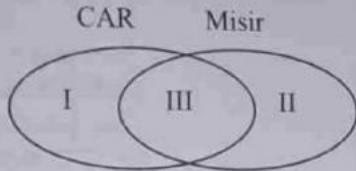
- A) konstitusiyalı monarxiya
 B) teokratik monarxiya
 C) mütləq monarxiya
 D) respublika
 E) parlamentli respublika

47. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

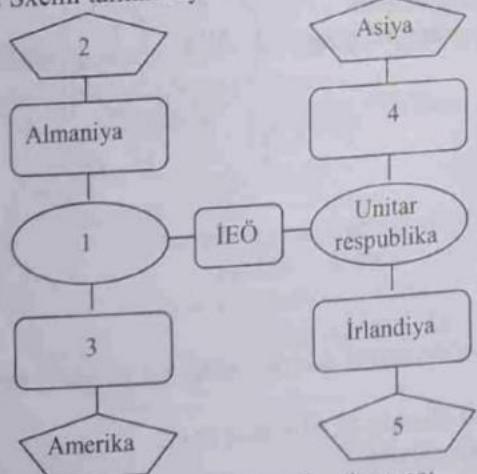
1. Mis hasilatı və əridilməsinə görə fərqlənir.
 2. Çay nəqliyyatı inkişaf etməmişdir.
 3. Dünyanın ən hündür zirvəsi bu ölkədədir.
 4. Yüksək dağlıq ərazilərində şərplər məskunlaşmışdır.
 5. Ərazisi soyuq okean cərəyanının təsirinə məruz qalır.
 6. İnkişaf etməkdə olan ölkədir.
- A) I – 5, 6; II – 1, 4; III – 2, 3
 B) I – 1, 5; II – 3, 4; III – 2, 6
 C) I – 2, 3; II – 5, 6; III – 1, 4
 D) I – 1, 4; II – 2, 3; III – 5, 6
 E) I – 3, 5; II – 1, 4; III – 2, 6

48. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin:

1. İnkişaf etmiş ölkədir.
 2. İki okeana çıxışı var.
 3. İki qitədə yerləşir.
 4. Filiz hasilatına görə fərqlənir.
 5. Əhalisi Afro-Asiya dil ailəsinə mənsubdur.
 6. Respublika idarəetmə formasına malikdir.
- A) I – 2, 5; II – 1, 3; III – 4, 6
 B) I – 2, 5; II – 1, 6; III – 3, 4
 C) I – 3, 6; II – 2, 5; III – 1, 4
 D) I – 1, 6; II – 2, 4; III – 3, 5
 E) I – 1, 4; II – 3, 5; III – 2, 6

49. Sxemi tamamlayın:

- A) 1 – unitar respublika; 2 – Avropa;
 3 – Kolumbiya; 4 – Hindistan; 5 – Avrasiya
 B) 1 – federativ respublika; 2 – Avropa; 3 – ABŞ;
 4 – Koreya Respublikası; 5 – Avropa
 C) 1 – federativ monarxiya; 2 – Avropa;
 3 – Kanada; 4 – Pakistan; 5 – Asiya

- D) 1 – federativ respublika; 2 – Afrika; 3 – Çili;
 4 – Malayziya; 5 – Avropa
 E) 1 – unitar monarxiya; 2 – Avropa; 3 – Uruqvay;
 4 – BƏƏ; 5 – Amerika

50. Sxemi tamamlayın:

Əhalisi Hind-Avropa dil ailəsinə aiddir

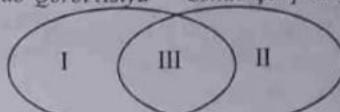
Federativ monarxiyadır

Okeana çıxışı var

- A) İsveçrə B) Əfqanistan C) İspaniya
 D) İran E) Çin

51. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Cənub-Qərbi Asiya Cənub-Şərqi Asiya

1. Türk dilli dövlət və dövlət qurumlarına malikdir.
 2. Tektonik cəhətdən fəal ərazilərdir.
 3. Su ehtiyatları ilə zəif təmin olunub.
 4. Böyük hissəsi subekvatorial iqlim qurşağında yerləşir.
 5. Çayları yay aylarında bol sulu olur.
- A) I – 1, 5; II – 2, 4; III – 3 B) I – 2, 4; II – 5; III – 1, 3
 C) I – 2, 3; II – 1; III – 4, 5 D) I – 5; II – 2, 3; III – 1, 4
 E) I – 1, 3; II – 4, 5; III – 2

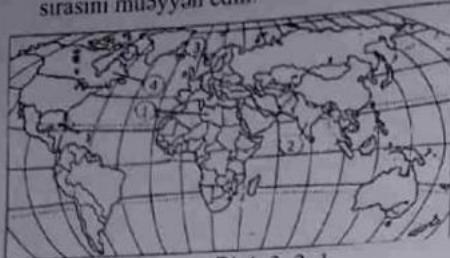
52. Xəritə-sxema

əsasən, rəqəmlərlə verilmiş ölkələrə aid əlamətləri müəyyən edin.

1. Regionun digər ölkələrindən fərqli olaraq, əhalinin böyük əksəriyyəti Ural dil ailəsinə mənsubdur.
 2. Qərbi Avropanın iri neft-qaz hasilatçılarından biridir.
 3. Respublika idarəetmə formasına malikdir.
 4. NATO hərbi-siyasi birliyinə daxil olsa da, Avropa İttifaqının üzvü deyildir.
 5. Maşınçayırma məhsulları həcmində görə fərqlənir.
 6. Regionda dəmir filizi hasilatına görə fərqlənir.
- A) I – 2, 4; II – 5, 6; III – 1, 3
 B) I – 2, 4; II – 3, 6; III – 1, 5
 C) I – 1, 2; II – 4, 5; III – 3, 6
 D) I – 4, 5; II – 1, 3; III – 2, 6
 E) I – 1, 3; II – 2, 4; III – 5, 6

53. Xəritə-sxemdə verilmiş ölkələr üzrə adambasına düşən ümumi daxili məhsulun miqdarının azalma sırasını müəyyən edin.

- A) 3, 4, 1, 2 B) 4, 3, 2, 1
C) 2, 3, 4, 1 D) 4, 2, 3, 1 E) 3, 4, 2, 1

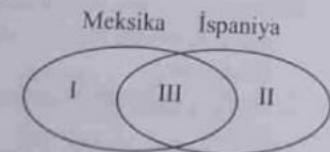
54. Verilən coğrafi koordinatların hansı ölkələrin paytaxtlarına uyğun olduğunu və bu ölkələrin beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsini müəyyən edin.

1. $41^{\circ}\text{c.e. } 175^{\circ}\text{s.u.}$
2. $41^{\circ}\text{şm.e. } 69^{\circ}\text{s.u.}$
A) 1. Argentina – taxılçılıq
2. Koreya Respublikası – gəmiqayırma
B) 1. CAR – qızıl və almaz hasilatı
2. Yaponiya – elektrotexnika
C) 1. Avstraliya İttifaqı – qoyunçuluq
2. Meksika – beynəlxalq turizm
D) 1. Yeni Zelandiya – ot-süd məhsulları
2. Özbəkistan – pamıqçılıq
E) 1. Filippin – balıqçılıq
2. Banqladeş – düyü istehsalı

55. Verilən coğrafi koordinatların hansı ölkələrin paytaxtlarına uyğun olduğunu və bu ölkələrin beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsini müəyyən edin.

1. $60^{\circ}\text{şm.e. } 25^{\circ}\text{q.u.}$
2. $10^{\circ}\text{şm.e. } 67^{\circ}\text{q.u.}$
A) 1. Finlandiya – meşə sənayesi
2. Venesuela – neft sənayesi
B) 1. İslandiya – balıqçılıq
2. Ölcəzair – neft sənayesi
C) 1. İspaniya – beynəlxalq turizm
2. Kuba – meşə sənayesi
D) 1. Niderland – gəmiqayırma
2. Uruqvay – ot – süd məhsulları
E) 1. İsveçrə – dağ turizmi
2. Sri-Lanka – çayçılıq

56. Eyler-Venn diaqramına uyğun olanları müəyyən edin.

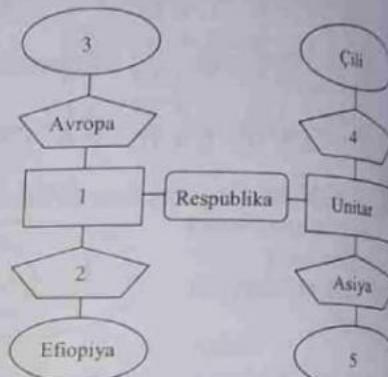
- a. Ərazinin əsas hissəsi yarımadada yerləşir.
b. Azərbaycanla eyni enlikdə yerləşir.
c. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.
d. İxracatında neft və neft məhsullarının payı üstündür.
e. Sahillərini iki okean suları yuyur.
A) I – c, e; II – a; III – b, d
B) I – b, e; II – a, d; III – c
C) I – d, e; II – a, b; III – c
D) I – b; II – a, c; III – d, e
E) I – d; II – a, c; III – b, e

57. İqtisadçılar bir qrup ölkələrin əhalisinin metropoliyalardan (müstəmləkəsi olan dövlətlərdən) əhalinin migrasiyası hesabına formalasdığını güman edirlər. Hətta bu qrup ölkələrin təsərrüfat sistemində qurulmasında və inkişafında metropolitiya şirkətləri mühüm paya malik olmuşdur.

Mətndə qeyd olunan xüsusiyyətlərin uyğun olduğu ölkələrin verildiyi sıranı müəyyən edin.

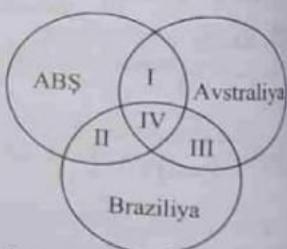
- A) CAR, Avstraliya İttifaqı, Yeni Zelandiya
B) İsrail, Fransa, Avstraliya İttifaqı
C) CAR, Finlandiya, Argentina
D) Almaniya, Türkiyə, Koreya Respublikası
E) Yeni Zelandiya, Argentina, Küveyt

58. Sxemi tamamlayın.

- A) 1 – Unitar; 2 – Asiya; 3 – Avstriya; 4 – Amerika; 5 – Hindistan
B) 1 – Federativ; 2 – Afrika; 3 – Avstriya; 4 – Amerika; 5 – Türkiyə
C) 1 – Federativ; 2 – Asiya; 3 – Türkmenistan; 4 – Amerika; 5 – Ukrayna
D) 1 – Unitar; 2 – Avropa; 3 – CAR; 4 – Amerika; 5 – Yaponiya
E) 1 – Federativ; 2 – Afrika; 3 – İspaniya; 4 – Avrasiya; 5 – İran

59. Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

1. Atlantik okeanı sahilərində yerləşir.
2. Sakit okean sahilində yerləşir.
3. Dünya bazarına daş kömür çıxarır.
4. Dəmir filizi ixracatçısıdır.
5. Savanna və seyrək meşələr təbii zonası geniş sahə tutur.
6. Paytaxtı ölkənin ən iri şəhəri deyil.
7. Federativ dövlətdir.
A) I – 3; II – 4, 5; III – 2, 6; IV – 1, 8
B) I – 2, 4; II – 6; III – 5, 7; IV – 1, 3
C) I – 1, 3; II – 2, 5; III – 6; IV – 4, 7
D) I – 2, 3; II – 1; III – 4, 5; IV – 6, 7
E) I – 4, 5; II – 3; III – 2, 7; IV – 1, 6

Dünya sivilizasiyaları

60. Qarbi Avropa və Şərqi Asiya regionlarının oxşar cəhətləri:

1. Əhalinin sıxlığı yüksəkdir.
2. Sahillərini iki okean suları əhatə edir.
3. Maşınqayırma sənayesi yaxşı inkişaf etmişdir.
4. Musson iqlimi hakimdir.
5. Əhalisi monqoloid irqinə mənsubdur.
6. Əkinçilikdə taxıl bitkiləri üstündür.

61. Cənubi Avropa və Şimali Afrika ölkələrinin fərqli xüsusiyyətləri:

1. Aralıq dənizi sahilində yerləşirlər.
2. Səhra landşaftı geniş yer tutur.
3. İnkişaf etmiş ölkələrdir.
4. Aralıq dənizi iqlim tipinə malikdirlər.
5. Sitrus meyvəciliyi inkişaf etmişdir.
6. Zəngin neft-qaz ehtiyatları var.

62. Braziliya, Rusiya və Kanada dövlətləri üçün ümumi *olmayan* xüsusiyyətlər:

1. Zəngin su resursları vardır.
2. Çoxlu ölkələrlə həmsərhəddirlər.
3. Atlantik okeanına çıxışları var.
4. İnkişaf etmiş ölkələrdir.
5. Federativ ərazi quruluşuna malikdirlər.
6. Əhalinin təbii artımı zəifdir.

63. Braziliya, Rusiya və Kanada dövlətləri üçün ümumi olan xüsusiyyətlər:

1. Bütövlükdə şimal yarımkürəsində yerləşirlər.
2. Monokultur təsərrüfat üstünlük təşkil edir.
3. Mənimsənilmə üçün əlverişsiz ərazilər daha çoxdur.
4. Təbii resurslarla zəngindirlər.
5. Yerləşdikləri materiklərin ən böyük dövlətləridirlər.
6. Çoxlu ölkələrlə həmsərhəddirlər.

64. Xəritə-sxemdə rəqəmlərə əsasən "köçürmə kapitalizm" ölkələrini müəyyən edin.

65. Xəritə-sxemdə rəqəmlərə əsasən "yeni sənayeləşmiş" ölkələri müəyyən edin.

66. Yüksəklik qurşaqlığının daha aydın müşahidə edildiyi ölkələr:

1. Polşa	2. Misir	3. Çad
4. Nepal	5. Cili	6. İsvəçə

67. Yüksəklik qurşaqlığının müşahidə *edilmədiyi* ölkələr:

1. Estoniya	2. Nepal	3. Butan
4. Belarus	5. Niderland	6. Cili

68. Verilən əlamətlərə aid olan ölkələri müəyyən edin.

- I. Monarxiya idarəetmə formasına malikdirlər.
- II. Ada dövlətləridir.
- III. Zəngin yanacaq ehtiyatlarına malikdirlər.
1. Malayziya
2. Böyük Britaniya
3. İndoneziya
4. Yaponiya
5. Bəhreyn
6. Bruney

69. Verilən əlamətlərə aid olan ölkələri müəyyən edin.

- I. Yarımada dövlətləridir.
- II. Monarxiya idarəetmə formasına malikdirlər.
- III. Eyni materikin ərazisində yerləşirlər.
1. İspaniya
2. Myanma
3. İtaliya
4. Lixtenşteyn
5. Tailand
6. Danimarka

70. İran, İtaliya və İspaniya üçün ümumi *olmayan* cəhətlər:

1. Əhalinin əsas hissəsi Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdur.
2. Ərazilərində Alp qırışıqlığına aid dağlara rast gəlinir.
3. Neft ixrac edən ölkələrdir.
4. Unitar inzibati-ərazi quruluşuna malikdirlər.
5. Kənd təsərrüfatında möhsulun çox hissəsini əkinçilik verir.
6. Aralıq dənizinə birbaşa çıxışları var.

Dünya sivilizasiyaları

71. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Hindistan, Pakistan – federativ respublikalardır.
2. Norveç, Polşa – unitar monarxiyalardır.
3. Qazaxıstan, Braziliya – federativ respublikalardır.
4. Yaponiya, İndoneziya – federativ respublikalardır.
5. Macaristan, Öfqanistan – materikdaxili ölkələrdir.
6. Rusiya, Nigəriya – milli-etnik əsasda federativ ölkələrdir.

72. Ukrayna respublikasına xas olan əlamətlər:

1. Qara torpaqlar geniş sahə tutur.
2. Şərqi sərhədi dağlıq ərazidən keçir.
3. Zəngin daş kömür və dəmir filizi ehtiyatlarına malikdir.
4. Şimaldan Rusiya Federasiyası və Estoniya ilə həmsərhəddir.
5. Taxil istehsalına və ixracatına görə dünyada fərqlənir.
6. Podzol və çimli-podzol torpaqlar geniş yayılmışdır.

73. Xəritə-sxemə əsasən intensiv heyvandarlığın daha çox inkişaf etdiyi ölkələr qrupunu müəyyən edin.

74. Xəritə-sxemə əsasən respublika idarəetmə formasına malik olan ölkələri müəyyən edin.

75. Verilmiş regiona aid olmayan xüsusiyyətləri seçin.

1. Qişı mələyim, yayı sərin keçir.
2. Qişı soyuq, yayı isti və quru keçir.
3. Atmosfer yağışlarının daha çox hissəsi ilin soyuq dövründə düşür.
4. Üç yarımkürədə yerləşir.
5. Neft və təbii qaz ehtiyatı ilə zəngindir.
6. Soyuq cərəyanların təsirinə məruz qalır.

76. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Braziliya
 2. İsvəçrə
 3. İslandiya
- a. Dəniz təsərrüfatı iqtisadiyyatın əsasını təşkil edir.
 - b. Böyük ərazi və zəngin təbii ehtiyatlar iqtisadi inkişafın əsasını təşkil edir.
 - c. Yarımada da yerləşir.
 - d. Dünya okeanına birbaşa çıxışı yoxdur.
 - e. Əhalinin təbii artımının II tipinə aid olur.

77. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Yaponiya
 2. Fransa
 3. İtaliya
- a. İnzibati ərazi quruluşuna görə federativ ölkədir.
 - b. Konstitusiyalı monarxiya idarəetmə formasına malikdir.
 - c. Materik və okean təvasının toqquşma zonasında yerləşir.
 - d. Yerləşdiyi regionda sahəsinə görə ən böyük ölkədir.
 - e. Daxilində teokratik dövlət yerləşir.

78. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. CAR və Avstraliya
 2. Niderland və Danimarka
 3. İspaniya və Portuqaliya
- a. Urbanizasiya səviyyəsi regionun digər ölkələrinə nisbətən aşağıdır.
 - b. Zəngin mineral-xammal ehtiyatlarına malikdirlər.
 - c. Əhalinin təbii artımı çox aşağıdır.
 - d. Dünya bazarına əsasən heyvandarlıq məhsulları çıxarırlar.
 - e. "Köçürmə kapitalizm" ölkələridir.

79. Qeyd olunan tarixi-coğrafi regionlara uyğun gələn xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Cənub-Şərqi Avropa
 2. Cənub-Qərbi Asiya
 3. Cənubi Avropa
- a. Şərabçılıq aparıcı sahələrdən biridir.
 - b. Mərakeş və İsrail dövlətləri bu regionda yerləşir.
 - c. Volfram-Qalay qurşağı burada yerləşir.
 - d. Ölkələrin əksəriyyəti yaxın zamana qədər sosialist ölkələri sistemini daxil olmuşdur.
 - e. Zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malikdir.

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi və geosiyasi mövqeyi

1. Azərbaycanla quru sərhədlərinin uzunluğunun azalmasına görə ölkələrin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.
 - A) İran, Gürcüstan, Rusiya, Türkiyə
 - B) Türkiyə, İran, Rusiya, Gürcüstan
 - C) Ermənistən, Türkiyə, İran, Gürcüstan
 - D) Gürcüstan, İran, Ermənistən, Türkiyə
 - E) Türkiyə, Rusiya, İran, Ermənistən
2. Azərbaycan Respublikası ilə quru sərhədlərinə malik olan dövlətlər:
 - A) Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Belarus, Litva
 - B) Gürcüstan, Rusiya, Tacikistan, Qırğızıstan, Ermənistən
 - C) İran, Türkiyə, Ermənistən, Gürcüstan, Rusiya
 - D) Türkiyə, Rusiya, İran, İraq, Küveyt
 - E) İran, Öfqanıstan, Pakistan, Gürcüstan, Özbəkistan
3. Quruda Azərbaycan Respublikası ilə daha uzun sərhəddə malik olan ölkələr:
 - A) Gürcüstan, Türkiyə
 - B) Ermənistən, İran
 - C) Gürcüstan, Rusiya Federasiyası
 - D) İran, Gürcüstan
 - E) Ermənistən, Rusiya Federasiyası
4. Azərbaycan Respublikası ilə dəniz sərhədlərinə malik olan dövlətlər:
 - A) Rusiya, Türkmenistan, Türkiyə, Qırğızıstan
 - B) Qazaxıstan, İran, Türkiyə, Gürcüstan
 - C) İran, Türkmenistan, Qazaxıstan, Rusiya
 - D) İran, Qazaxıstan, Ermənistən, Pakistan
 - E) Özbəkistan, İran, Rusiya, Gürcüstan
5. Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi mövqeininin son vaxtlar daha mühüm əhəmiyyət kəsb etməsinin səbəbləri:
 - A) Xəzər hövzəsi ölkələrində neft hasilatı, Avrasiya nəqliyyat dəhlizinin ölkədən keçməsi
 - B) Rusiyadan İrana neft və qaz kəmərlərinin çəkilməsi, SSRİ-nin dağılması
 - C) Azərbaycan Respublikasının dünya bazarına çıxməq imkanının yaranması, təbii artımın azalması
 - D) MDB ölkələri ilə nəqliyyat-iqtisadi əlaqələrin pozulması, Şimal neft kəmərinin fəaliyyətinə başlaması
 - E) Xəzər dənizində yeni neft və qaz yataqlarının aşkar edilməsi, Cənub-Şərqi Asiya ölkələri ilə əlaqələrin genişlənməsi

6. Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistən Respublikalarına aid olan ~~timanlı~~ cəhət:
 - A) Rusiya ilə sərhədləri Qafqaz dağlarından keçir.
 - B) Türkiyə Cumhuriyyəti ilə həmsərhəddir.
 - C) Kür üzərində SES tikimişlər.
 - D) Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdurular.
 - E) Pambıqçılıq və çayçılıq yüksək inkişaf etmişdir.
7. Azərbaycan Respublikasının Rusiya Federasiyası, İran və Gürcüstan Respublikaları həmsərhəd olan inzibati rayonlarının müvafiq ardıcılığı:
 - A) Xaçmaz, Daşkəsan, Qazax
 - B) Qusar, Astara, Ağstafa
 - C) Quba, Masallı, Gədəbəy
 - D) Qusar, Ağstafa, Şəmkir
 - E) Şabran, Beyləqan, Tovuz
8. Azərbaycan Respublikasının Rusiya Federasiyası, İran və Ermənistən Respublikaları ilə həmsərhəd olan inzibati rayonlarının müvafiq ardıcılığı:
 - A) Balakən, Kəlbəcər, Şərur
 - B) Quba, Qubadlı, Lənkəran
 - C) Qax, Laçın, Beyləqan
 - D) Zaqatala, Zəngilan, Sabirabad
 - E) Qəbələ, Cəbrayıł, Şahbuz
9. Azərbaycan Respublikasının dənizə birbaşa çıxışı olan inzibati rayonları:
 - A) Qusar, Lənkəran, Şamaxı
 - B) Astara, Lənkəran, Saatlı
 - C) Şabran, Astara, Masallı
 - D) Hacıqabul, Kürdəmir, Zərdab
 - E) Lerik, Yardımlı, Xızı
10. Azərbaycan Respublikasının İranla sərhədində yerləşən inzibati rayonları:
 - A) Biləsuvar, Fizuli, Qazax
 - B) Beyləqan, Saatlı, Astara
 - C) İmişli, Beyləqan, Kürdəmir
 - D) İmişli, Biləsuvar, Beyləqan
 - E) Salyan, Şamaxı, İmişli
11. Qarabağ və Mil düzlərində yerləşən inzibati rayonlar:
 - A) Bərdə, Ağsu, Salyan
 - B) Tərtər, Göyçay, Ucar
 - C) Ağcabədi, Biləsuvar, Kürdəmir
 - D) Beyləqan, Ağcabədi, Bərdə
 - E) Ağcabədi, Neftçala, Göyçay
12. Şirvan düzündə yerləşən inzibati rayonlar:
 - A) Lerik, Bərdə, Yevlax
 - B) Zərdab, Yevlax, Xaçmaz
 - C) Şərur, Beyləqan, Şamaxı
 - D) Şamaxı, Zaqatala, Füzuli
 - E) Kürdəmir, Ucar, Göyçay

13. Azərbaycan Respublikasının Rusiya Federasiyası ilə həmsərhəd iqtisadi-coğrafi rayonları:

- A) Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax
- B) Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala
- C) Abşeron, Dağlıq Şirvan
- D) Aran, Quba-Xaçmaz
- E) Şəki-Zaqatala, Abşeron

14. Ermənistanın təcavüzü ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında əhalinin daxili miqrasiyاسının əsas istiqamətləri:

- A) Kiçik Qafqaz Aran
Kəlbəcər-Laçın
- B) Abşeron Şəki-Zaqatala
Aran
- C) Naxçıvan Gəncə-Qazax
Kiçik Qafqaz
- D) Kiçik Qafqaz Gəncə-Qazax
Yuxarı Qarabağ
- E) Kiçik Qafqaz Gəncə-Qazax
Aran

15. Ermənistanın təcavüzü ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında əhalinin daxili miqrasiyاسının əsas istiqamətləri:

- A) Kiçik Qafqaz Gəncə-Qazax
Abşeron
- B) Abşeron Şəki-Zaqatala
Aran
- C) Gəncə-Qazax Naxçıvan
Kiçik Qafqaz
- D) Kiçik Qafqaz Yuxarı Qarabağ
Gəncə Qazax
- E) Kiçik Qafqaz Abşeron
Kəlbəcər-Laçın

16. Azərbaycan Respublikasının həm İran, həm də Ermənistanla həmsərhəd olan inzibati rayonları:

- A) Zəngilan, Ordubad B) Beyləqan, Kəlbəcər
- C) Yardımlı, Gədəbəy D) Biləsuvar, Füzuli
- E) Astara, Culfa

17. Azərbaycan Respublikası ilə həm quru, həm də su sərhədlərinə malik olan dövlətlər:

- A) İran, Rusiya B) Rusiya, Gürcüstan
- C) İran, Qazaxistan D) Rusiya, Ermənistan
- E) Qazaxistan, Rusiya

18. Naxçıvan MR ilə həmsərhəd *olmayan* dövlətlər:

- A) Gürcüstan, İran, Türkiyə
- B) İraq, Türkiyə, Rusiya
- C) Gürcüstan, İraq, Rusiya
- D) Ermənistan, İran, Gürcüstan
- E) Rusiya, Ermənistan, Türkiyə

19. Azərbaycan və Türkmanistan Respublikaları之间的
olan ümumi cəhət:

- A) geniş məsə massivləri vardır.
- B) nəqliyyat maşınçayırması yaxşı inkişaf etmişdir.
- C) Dünya okeanına birbaşa çıxışları yoxdur.
- D) qaragül qoynuçuluğu inkişaf etmişdir.
- E) Rusiya ilə quru sərhədə malikdirlər.

20. Azərbaycan Respublikasının İranla ~~sərhəd~~
təbii obyektlərdən keçir?

1. Talyş silsiləsi	2. Araz çayı
3. Şahdağ silsiləsi	4. Dərələyəz silsiləsi
5. Elbrus dağları	6. Bolqarçay
A) 1, 3, 5	B) 2, 3, 5
D) 1, 2, 6	E) 2, 4, 6
C) 3, 4, 6	

21. Azərbaycan Respublikasından şimal-qərbdə
yerləşən ölkələr:

- A) Bolqarıstan, Kanada, Ölcəzair, Fransa
- B) Norveç, İsveç, Finlandiya, Polşa
- C) Böyük Britaniya, Meksika, ABŞ, İtaliya
- D) İspaniya, Portuqaliya, Yunanistan, Çin
- E) Ukrayna, Polşa, Mərakeş, Braziliya

22. Azərbaycan Respublikasından cənubda yerləşən
ölkələr:

- A) Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxistan, Bolqarıstan
- B) İsrail, Kipr, Suriya, Macaristan
- C) Türkiyə, Bolqarıstan, Rumuniya, Pakistan
- D) İran, İraq, Səudiyyə Ərəbistanı, Somali
- E) Əfqanıstan, Monqolustan, Koreya, Hindistan

23. Naxçıvan MR ilə həmsərhəd dövlətlər:

- A) İran, Türkiyə, Ermənistan
- B) İran, Türkiyə, Rusiya
- C) İran, Türkiyə, Gürcüstan
- D) Ermənistan, İran, Gürcüstan
- E) Ermənistan, Türkiyə, Rusiya

24. Azərbaycan Respublikasına aid *olmayan* əlamətlər:

1. işçi qüvvəsinin çatışmaması
2. təbii sərvətlərin zənginliyi
3. aqroqlim ehtiyatlarının azlığı
4. hasilat sənayesinin yaxşı inkişafi

A) 2, 3 B) 1, 3 C) 1, 4 D) 3, 4 E) 1, 2

25. Azərbaycan Respublikasının Kür çayı sahilində
yerləşən inzibati rayonları:

- A) Neftçala, Kürdəmir, Salyan, Göyçay
- B) Biləsuvar, Ağdam, Yevlax, Ağsu
- C) Ağsu, Kürdəmir, Göyçay, Neftçala
- D) Salyan, Cəlilabad, Lənkəran, Ağcabədi
- E) Sabirabad, Salyan, Yevlax, Zərdab

26. Ərazilisi bütövlükə Kür çayının sağ sahilində
yerləşən inzibati rayonlar:

- A) Ağdaş, Kürdəmir
- B) Bərdə, Ağcabədi
- C) Bərdə, Şəki
- D) Neftçala, Ağcabədi
- E) Yevlax, Tovuz

27. Ərazisi bütövlüklə Kür çayının sol sahilində yerləşən inzibati rayonlar:
 A) Ağsu, Ağdam B) Bərdə, Ağcabədi
 C) Tərtər, Saatlı D) Ağdaş, Kürdəmir
 E) Salyan, Hacıqabul

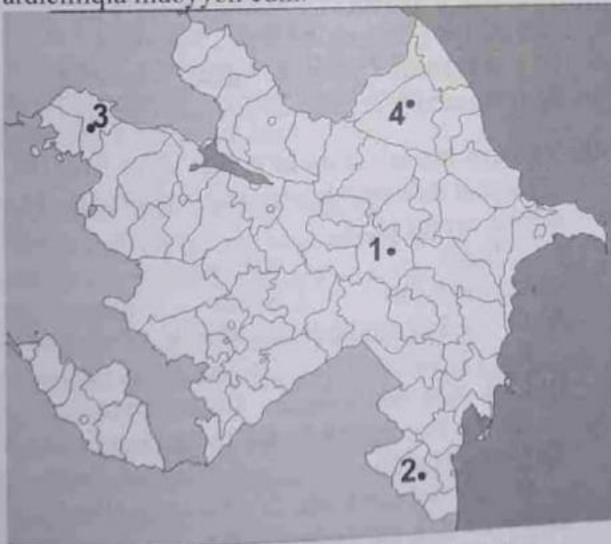
28. Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrlə sərhəddə malik olmayan inzibati rayonları:
 A) Cəlilabad, Cəbrayıl, Tərtər, Lerik
 B) Gədəbəy, Qusar, Şabran, Yardımlı
 C) Lənkəran, Masallı, Quba, Ağdam
 D) Salyan, Ucar, Qusar, Oğuz
 E) Gədəbəy, Ağstafa, Şərur, Beyləqan

29. Azərbaycan Respublikasının 2 xarici ölkə ilə sərhəddə malik olan inzibati rayonları:
 A) Zəngilan, Balakən, Culfa, Tovuz
 B) Qusar, Şəki, Oğuz, Ordubad
 C) Fizuli, Cəbrayıl, Kəlbəcər, Gədəbəy
 D) Şəki, Şərur, Xaçmaz, Qəbələ
 E) Tovuz, İmişli, Kəlbəcər, Astara

30. Xəzərin sahilində yerləşən inzibati rayonların cənubdan şimala ardıcıl sırası:
 A) Lənkəran, Salyan, Neftçala, Şabran, Siyəzən
 B) Astara, Lənkəran, Salyan, Siyəzən, Xızı,
 C) Astara, Masallı, Neftçala, Xızı, Şabran
 D) Astara, Masallı, Abşeron, Siyəzən, Xaçmaz
 E) Astara, Lənkəran, Neftçala, Quba, Xaçmaz

31. Xəzərin sahilində yerləşən inzibati rayonların şimaldan cənuba ardıcıl sırası:
 A) Şabran, Xızı, Neftçala, Masallı, Astara
 B) Xaçmaz, Siyəzən, Neftçala, Şabran, Astara
 C) Xaçmaz, Quba, Masallı, Lənkəran, Astara
 D) Şabran, Xaçmaz, Salyan, Masallı, Lənkəran
 E) Siyəzən, Xızı, Masallı, Salyan, Lənkəran

32. Xəritə-sxemə əsasən inzibati rayonları müvafiq ardıcılıqla müəyyən edin.

- A) 1. Kürdəmir; 2. Lerik; 3. Ağstafa; 4. Quba
 B) 1. Salyan; 2. Ucar; 3. Qazax; 4. Siyəzən
 C) 1. Neftçala; 2. Astara; 3. Laçın; 4. Qusar
 D) 1. Zəngilan; 2. İmişli; 3. Bərdə; 4. Şabran
 E) 1. Kürdəmir; 2. Neftçala; 3. Qubadlı; 4. Şamaxı

33. Xəritə-sxemədə rəqəmlər müvafiq gələn inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) 1 - Qazax, 2 - Tərtər, 3 - Xaçmaz, 4 - Sədərək
 B) 1 - Tovuz, 2 - Kəlbəcər, 3 - Qusar, 4 - Ordubad
 C) 1 - Qazax, 2 - Laçın, 3 - Quba, 4 - Culfa
 D) 1 - Ağstafa, 2 - Daşkəsən, 3 - Şabran, 4 - Şərur
 E) 1 - Ağstafa, 2 - Kəlbəcər, 3 - Xaçmaz,
 4 - Şahbuz

34. Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədlərində yerləşən ölkə və coğrafi obyektləri cədvəldə tamamlayıın.

Ölkə	Sərhədin uzunluğu	Coğrafi obyektlər
1.	1007 km	Şərqi Goyça
2.	471 km	Qabırı
3.	391 km	Sudur

- A) 1. İran, Araz
 2. Gürcüstan, Qanix
 3. Rusiya, Yan silsilə
 B) 1. Ermənistan, Dərələyəz
 2. Gürcüstan, Candargöl
 3. Rusiya, Samur çayı
 C) 1. Ermənistan, Qarabağ silsiləsi
 2. Gürcüstan, Qarayazı düzü
 3. Rusiya, Qusarçay
 D) 1. Ermənistan, Murovdag
 2. Rusiya, Samur
 3. Gürcüstan, Candargöl
 E) 1. Ermənistan, Zəngəzur
 2. Gürcüstan, Salavat aşırımı
 3. Rusiya, Babadağ

35. Azərbaycan Respublikası ilə oxşar İCM-ə malik olan ölkələr:

- A) Gürcüstan, Hindistan
 B) Özbəkistan, Monqolustan
 C) Qazaxıstan, Türkmanistan
 D) Rusiya Federasiya, Çin
 E) Qırğızıstan, Fransa

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi və geosiyasi mövqeyi

36. Xəritə-sxemə əsasən Kür çayının hər iki sahilində yerləşən inzibati rayonları rəqəmlərə müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) 1 - Şəmkir, 2 - Ağstafa, 3 - Ağdam, 4 - Tərtər,
5 - İmişli, 6 - Saatlı, 7 - Hacıqabul, 8 - Neftçala
B) 1 - Tovuz, 2 - Qazax, 3 - Bərdə, 4 - Goranboy,
5 - Ağdaş, 6 - Saatlı, 7 - Salyan, 8 - Neftçala
C) 1 - Qazax, 2 - Zərdab, 3 - Ağcabədi,
4 - Beyləqan, 5 - Saatlı, 6 - İmişli, 7 - Neftçala,
8 - Salyan
D) 1 - Tovuz, 2 - Tərtər, 3 - Ağcabədi,
4 - Beyləqan, 5 - Sabirabad, 6 - Saatlı,
7 - Salyan, 8 - Neftçala
E) 1 - Ağstafa, 2 - Tovuz, 3 - Şəmkir, 4 - Samux,
5 - Yevlax, 6 - Sabirabad, 7 - Salyan,
8 - Neftçala

37. Ərazisi, əsasən, akkumulyativ düzənliliklərdə yerləşən inzibati rayonlar:

- A) Kürdəmir, Ağcabədi, Cəlilabad, Qusar
B) Yevlax, Beyləqan, Salyan, Daşkəsən
C) Ucar, Ağdaş, Saatlı, Sabirabad
D) Sabirabad, Şamaxı, Ağsu, Qobustan
E) Bərdə, Göyçay, İsmayıllı, Lerik

38. Müvafiq olaraq bir və iki ölkə ilə həmsərhəd olan inzibati rayonlar:

- A) Oğuz, Xaçmaz; Zəngilan
B) Göyçay, Şamaxı; Balakən
C) Qəbələ, Tovuz; Kürdəmir
D) Daşkəsən, Göyçay; Ordubad
E) İsmayıllı, Şərur; Zaqatala

39. Azərbaycan Respublikasında çayların gətirmə konuslarının daha geniş yayıldığı inzibati rayonlar:

- A) Ordubad, Daşkəsən, Saatlı, Şəki
B) Şəki, Göyçay, Ağdaş, Qəbələ
C) Balakən, Zaqatala, Ucar, Xaçmaz
D) Göygöl, Cəbrayıł, İmişli, Qax
E) Oğuz, Şabran, İsmayıllı, Kəlbəcər

40. Verilən əlamətlərə uyğun gələn inzibati rayonu müəyyən edin.

1. Dəməyə və suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdir
2. Zəngin rekreasiya resurslarına malikdir
3. İnzəzonallı və düzən-məşə landşaftları yayılmışdır
4. Xarici ölkə ilə həmsərhəddir

- A) Şamaxı
B) Gədəbəy
C) Daşkəsən
D) Qusar
E) Xaçmaz
41. Kür çayının hər iki sahilində yerləşən inzibati rayonlar:
- A) Bərdə, Ağcabədi, İmişli, Neftçala
B) Salyan, Biləsuvar, Kürdəmir, Ağsu
C) Göyçay, Ağdaş, İmişli, Saatlı
D) Şəmkir, Ağstafa, Yevlax, Samux
E) Neftçala, Beyləqan, Zərdab, Cəlilabad

42. Ərazisi Dünya okeani səviyyəsindən aşağıda yerləşən inzibati rayonlar:

- A) Yevlax, Beyləqan, Qazax, Ağsu
B) Ucar, Ağdaş, Tovuz, Şəmkir
C) Salyan, Sabirabad, Saatlı, Neftçala
D) Göygöl, Biləsuvar, Beyləqan, Xaçmaz
E) Bərdə, Göyçay, Ucar, Şərur

43. Ərazisi Dünya okeani səviyyəsindən yuxarıda yerləşən inzibati rayonlar:

- A) Kürdəmir, Ağcabədi, Neftçala, Daşkəsən
B) Salyan, Masallı, Ağdaş, Yardımlı
C) Şərur, Tovuz, Ağstafa, Qazax
D) Xaçmaz, Göygöl, Zərdab, Saatlı
E) Ağstafa, Samux, Sabirabad, Gədəbəy

44. Ərazisi Kürün hər iki sahilində yerləşən inzibati rayonlar:

- A) Tovuz, Yevlax, Neftçala, Salyan
B) Salyan, Ağstafa, Beyləqan, Ucar
C) Sabirabad, Ağdam, Fizuli, Qazax
D) Yevlax, Ağstafa, Kürdəmir, Ağdaş
E) Neftçala, Ağsu, Göygöl, Samux

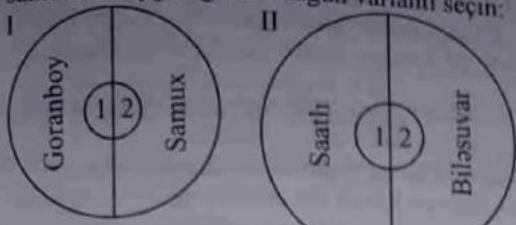
45. Ərazisi Kürün yalnız sağ (1) və yalnız sol (2) sahilində yerləşən inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) 1. Ağdaş, Kürdəmir; 2. Şəmkir, Sabirabad
B) 1. Bərdə, İmişli; 2. Şəmkir, Neftçala
C) 1. Salyan, Tovuz; 2. Qazax, Beyləqan
D) 1. Ağcabədi, Qazax; 2. Ağdaş, Kürdəmir
E) 1. Ağcabədi, Ağdaş; 2. Tovuz, Neftçala

46. Verilmiş inzibati rayonların Kür (I) və Araz (II) çaylarının sahillərində yerləşməsini düzgün əks etdirən cavabı seçin:

I - 1. İmişli	2. Sabirabad
II - 1. Beyləqan	2. Saatlı
A) I - 1 - Sağ sahilində; 2 - Hər iki sahilində	II - 1 - Sol sahilində; 2 - Sağ sahilində
B) I - 1 - Sağ sahilində; 2 - Sol sahilində	II - 1 - Hər iki sahilində; 2 - Sol sahilində
C) I - 1 - Hər iki sahilində; 2 - Sağ sahilində	II - 1 - Sol sahilində; 2 - Hər iki sahilində
D) I - 1 - Sağ sahilində; 2 - Hər iki sahilində	II - 1 - Sol sahilində; 2 - Hər iki sahilində
E) I - 1 - Sol sahilində; 2 - Hər iki sahilində	II - 1 - Hər iki sahilində; 2 - Sol sahilində

47. İnzibati rayonları (I) Kür və (II) Araz çaylarının sahilərinin uyğun gələn düzgün variantı seçin:

- A) 1 – 1 – Sağ sahili; 2 – Hər iki sahilində
II – 1 – Sağ sahilində; 2 – Sağ sahilində
- B) I – 1 – Sol sahili; 2 – Hər iki sahilində
II – 1 – Sol sahili; 2 – Hər iki sahilində
- C) I – 1 – Sağ sahili; 2 – Sol sahili
II – 1 – Hər iki sahilində; 2 – Sol sahili
- D) I – 1 – Hər iki sahilində; 2 – Sağ sahilində
II – 1 – Hər iki sahilində; 2 – Sağ sahilində
- E) I – 1 – Sağ sahili; 2 – Hər iki sahilində
II – 1 – Hər iki sahilində; 2 – Sağ sahilində

48. Azərbaycan Respublikası hansı ölkələr qrupu arasında tranzit mövqeyə malikdir?

- 1. Türkiyə-İran
- 2. Özbəkistan-Türkiyə
- 3. Rusiya-Ukrayna
- 4. Türkiyə-Qazaxıstan
- 5. Türkmenistan-Gürcüstan
- 6. Rusiya-İran

49. Mil düzü üçün səciyyəvi əlamətlər:

- 1. İmişli inzibati rayonu burada yerləşir.
- 2. Beyləqan, Biləsuvar və Göyçay inzibati rayonları burada yerləşir.
- 3. Onun ərazisindəki Milli parkda su quşları qorunur.
- 4. Arid meşələr geniş əraziləri əhatə edir.
- 5. Neft ehtiyatlarına malikdir.
- 6. İri mərmər və travertin yataqları var.
- 7. Kollektor-drenaj sistemi yaradılmışdır.
- 8. Qara torpaqlar geniş ərazi tutur.

50. Şirvan düzü üçün səciyyəvi əlamətlər:

- 1. İmişli inzibati rayonu burada yerləşir.
- 2. Ərazisində çayların gətirmə konusları geniş yayılmışdır.
- 3. Kürdəmir inzibati rayonu burada yerləşir.
- 4. Ərazisindən mühüm dəmir yolu və boru-kəmər xətləri keçir.
- 5. Qərbədə Gürcüstanla həmsərhəddir.
- 6. Buxarlanma və buxarlanma qabiliyyəti arasında fərq böyükdür.
- 7. Qəhvəyi meşə torpaqları geniş yayılıb.
- 8. Taxılçılıq və sitrus meyvəciliyi yaxşı inkişaf edib.

Dünya əhalisi

1. Ölkədə əhalinin mexaniki artımı növdür?
 - A) ölkəyə gələnlərlə gedənlər arasındaki fərq
 - B) əhalinin şəhərlərdən köçürülməsi
 - C) ekoloji problemlərlə əlaqədar əhalinin emiqrasiyası
 - D) kənd yerlərindən əhalinin sürətli miqrasiyası
 - E) doğulanlarla ölenlərin sayıının fərqi
2. Emiqrasiyanın üstün olduğu ölkələrdə əhalinin sayıının artımın mənbəyi:
 - A) əhalinin təbii artımı
 - B) əhalinin təbii və mexaniki artımı
 - C) əhalinin mexaniki artımı
 - D) suburbanizasiya prosesi
 - E) immigrantların üstünlüyü
3. Şimali Afrikanın an iri şəhərləri:
 - A) Əlcəzair, Dar-əs-Salam
 - B) Keypotaun, Tunis
 - C) Tripoli, Kinşasa
 - D) Qahirə, İskandəriyyə
 - E) Əddis-Əbəbə, Brazzavil
4. Avropanın an iri şəhər aqlomerasiyaları:
 - A) London, Paris, Moskva
 - B) Roma, Berlin, Madrid
 - C) Tallin, Belqrad, Oslo
 - D) London, Varşava, Afina
 - E) Paris, Afina, Hamburq
5. Dünyanın sərt təbiətli, zəif məskunlaşmış əraziləri:
 - A) Kanada-Arkтика arxipelağı, Böyük Səhra, Sibir
 - B) Qərbi Sibir, Cənub-Şərqi Avstraliya, Şərqi Asiya
 - C) Qrenlandiya, Braziliya yayları, Kiçik Asiya yarımadası
 - D) Böyük Səhra, Hindistan yarımadası, Cənubi Afrika
 - E) Kanada, Mərkəzi Afrika, Cənub-Şərqi Asiya
6. Aralıq dənizi sahili ölkələrinin paytaxt şəhərləri:
 - A) Tripoli, Afina, Əlcəzair
 - B) Buxarest, Qahirə, Praha
 - C) Beyrut, Tehran, Roma
 - D) Lissabon, Bağdad, Afina
 - E) Vyana, Dəmaşq, Əddis-Əbəbə
7. Müasir dövrdə formalasən iri immiqrasiya regionu:
 - A) Örəbistən dənizinin sahilində yerləşən ölkələr
 - B) Latın Amerikasının Atlantik sahili ölkələri
 - C) Mərkəzi və Şərqi Afrika ölkələri
 - D) İran körfəzi sahilində yerləşən ərəb ölkələri
 - E) Baltık dənizinin sahilində yerləşən ölkələr
8. Dünyanın an böyük şəhər aqlomerasiyaları:
 - A) Nju-York, Mexiko, Tokio
 - B) Paris, Vaşington, Praha
 - C) Ankara, Roma, Budapeşti
 - D) London, Mexiko, Kiyev
 - E) Tokio, Madrid, Bakı

Dünya əhalisi

9. Avrasiyada an geniş yayılan dil ailələri:
 - A) Hind-Avropa, Qafqaz
 - B) Afro-Asiya, Alay
 - C) Hind-Avropa, Cin-Tibet
 - D) Hind-Avropa, Ural
 - E) Ural, Altay
10. Urbanizasiya prosesini səciyyələndirən ölkələr:
 - A) yaş-cins tərkibinin dəyişməsi
 - B) fermer təsərrüfatının yaranması
 - C) şəhər əhalisinin kəndlərə axını
 - D) şəhər əhalisinin payının artması
 - E) kənd əhalisinin payının artması
11. Əhalinin yaş tərkibində uşaqların azlıq təşkilatı ölkələr:
 - A) Kamerun, Fransa, Mərakesh
 - B) Kanada, Keniya, Mali
 - C) Fransa, Almaniya, İsveç
 - D) Nigeriya, Ukrayna, Hindistan
 - E) Avstriya, Lüksemburq, Keniya
12. Əhalinin təbii artımını yüksəltməyə yönəldilən demografik siyaset yürüdən ölkələr:
 - A) Macarıstan, Meksika, CAR
 - B) Misir, İran, Hindistan
 - C) Əlcəzair, Avstraliya, Venezuela
 - D) Braziliya, Hindistan, Çin
 - E) Fransa, Almaniya, Böyük Britaniya
13. Roman dil qrupuna aid olan xalqlar:
 - A) yaponlar, koreyalılar
 - B) taciklər, əfşanlılar
 - C) ingilislər, amerikanlar
 - D) qazaxlar, tatarlılar
 - E) italyanlar, ispanlar
14. Əhalinin yaş tərkibində uşaqların üstünlük təşkil etdiyi ölkələr:
 - A) Keniya, Banqladeş, Mali
 - B) İsveç, Fransa, Danimarka
 - C) Almaniya, Fransa, Lüksemburq
 - D) Avstraliya, Kanada, İsveç
 - E) Lüksemburq, Çexiya, Avstriya
15. Slavyan dil qrupuna aid xalqlar:
 - A) ruslar, ispanlar, slovaklar
 - B) almanlar, ukraynalılar, ruslar
 - C) yakutlar, belaruslar, ukraynalılar
 - D) ruslar, bolqarlar, polyaklar
 - E) macarlar, finlər, əfşanlılar
16. Asiya ölkələrinin paytaxt şəhərləri:
 - A) Dehli, Cakarta, Bağdad
 - B) Ankara, Kərəçi, Mumbay
 - C) Kabul, Şanxay, Kobe
 - D) Manila, Tehran, Tirana
 - E) Ər-Riyad, Vyana, Əlcəzair
17. Urbanizasiya səviyyəsi yüksək olan ölkələr:
 - A) Cin, Avstraliya, İndoneziya, Mali
 - B) Çad, Argentina, Mongolustan, Vietnam
 - C) Efiopiya, İndoneziya, Kanada, Somali
 - D) Fransa, Yaponiya, Argentina, Efiopiya
 - E) Böyük Britaniya, Almaniya, İsveç, Avstraliya

- 33. Hind-Avropa dil ailəsinə mənsub xalqlar:**
- fransızlar, ərəblər, çinlilər
 - ingilislər, macarlar, türkmənlər
 - beloruslar, ingilislər, fransızlar
 - hindlilər, macarlar, finlər
 - amerikanlar, uyğurlar, braziliyalılar
- 34. Əhalinin təbii artımını azaltmaq məqsədi ilə demografik siyaset yürüdən ölkələr:**
- Çin, Hindistan, Meksika
 - Böyük Britaniya, Hindistan, Avstraliya
 - Kanada, İsviç, Çin
 - İtalya, Almaniya, Çin
 - Niderland, Israil, Finlandiya
- 35. Əhalinin təbii azalması müşahidə olunan ölkələr:**
- Estoniya, Bolqarıstan, Rusiya, Meksika
 - Kanada, Israil, Özbəkistan, Ukrayna
 - Fransa, Almaniya, İtalya, Myanma
 - Latviya, Belarus, Ukrayna, Rusiya
 - Belarus, Rusiya, Argentina, İspaniya
- 36. Yaponiya və İtalya kimi inkişaf etmiş ölkələrə aid olmayan ümumi cəhətlər:**
- Təsərrüfatları çoxmərkəzli quruluşa malikdir, adə dövlətləridir.
 - Dünya okeanına çıxışları vardır, eyni qitədə yerləşirlər.
 - Çoxmillətli dövlətdirlər, təbii artımın II tipinə aiddirlər.
 - Unitar dövlətdirlər, əhali təbii artımın I tipinə aiddir.
 - Təsərrüfatları götirmə xammala əsaslanır, əhali təbii artımın I tipinə aiddir.
- 37. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin kənd təsərrüfatında daha çox çalışdığı ölkələr:**
- Nigeriya, İtalya, Fransa, Almaniya
 - Banqladeş, Rusiya, Kanada, Hindistan
 - Banqladeş, Çad, Nigeriya, Sudan
 - Sudan, Fransa, Kanada, Albaniya
 - Çad, İtalya, Rusiya, İndoneziya
- 38. İqtisadi cəhətdən fəal əhalisinin qeyri-istehsal sahələrində daha çox çalıştığı ölkələr:**
- Qərbi Avropa və Afrika dövlətləri
 - İnkişaf etməkdə olan ölkələrin əksəriyyəti
 - Cənub-Şərqi və Şərqi Asiyadan inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələri
 - Qərbi-Avropa ölkələri, ABŞ, Kanada
 - Latin Amerikasının neft ixrac edən ölkələri
- 39. Inkişaf etməkdə olan ölkələrdə "yalançı" urbanizasiya prosesinin səbəbi:**
- kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı
 - kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişafı
 - elm tutumlu sənaye sahələrinin şəhərlərin kənarlarında yaxşı inkişaf etməsi
 - xarici miqrantların şəhərlərin kənarına toplanması
- 40. Ölkə əhalisinin təbii artımı:**
- Doğulanlarla ölenlər arasında fərqlidir.
 - Ölkəyə gələnlərin sayıının gedənlərdən çox olmasıdır.
 - Yerli əhali ilə miqrantlar arasında fərqlidir.
 - Ölkədən əhalinin işsizliklə əlaqədar çıxış getməsidir.
 - Əhalinin ölkə daxilində mexaniki hərəkətidir.
- 41. Əhalinin sıxlığı adlanır:**
- müəyyən regionda kənd və şəhər əhalisi arasındaki nisbəti
 - 1 km² əraziyə düşən əhalinin sayı
 - ərazidən həmişəlik köçüb gedənlərin sayı
 - əraziyə həmişəlik köçüb gələnlərin sayı
 - şəhər aqlomerasiyalarında yaşayınların sayı
- 42. Əhalinin təbii azalmasının səciyyəvi olduğu ölkələr:**
- ABŞ, Çin, Hindistan, Banqladeş
 - AFR, Rusiya, Latviya, Çexiya
 - Türkiyə, Azərbaycan, Özbəkistan, Braziliya
 - Keniya, Misir, Əlcəzair, Portuqaliya
 - Filippin, Yaponiya, Hindistan, Pakistan
- 43. Suburbanizasiyanın səciyyəvi olduğu ölkələr:**
1. Venesuela	2. ABŞ	3. Hindistan
4. İndoneziya	5. Fransa	6. Böyük Britaniya
A) 2, 3, 5	B) 1, 3, 4	C) 3, 5, 6
D) 1, 4, 6	E) 2, 5, 6	
- 44. "Yalançı urbanizasiyanın" səciyyəvi olduğu ölkələr:**
1. Sloveniya	2. Macaristan	3. Kolumbiya
4. Meksika	5. Çexiya	6. Braziliya
A) 1, 3, 4	B) 1, 3, 5	C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 5	E) 3, 4, 6	
- 45. Əhalinin sıxlığı daha çox olan nisbət:**
A) $\frac{8\ 000\ 000 \text{ nəfər}}{500\ 000 \text{ km}^2}$	B) $\frac{80\ 000 \text{ nəfər}}{8\ 000\ 000 \text{ km}^2}$
C) $\frac{1\ 000\ 000 \text{ nəfər}}{3100\ 000 \text{ km}^2}$	D) $\frac{6\ 000\ 000 \text{ nəfər}}{6\ 000\ 000 \text{ km}^2}$
E) $\frac{8\ 000\ 000 \text{ nəfər}}{80\ 000 \text{ km}^2}$	
- 46. Ölkənin əhalisinin orta sıxlığı 50 nəfər/km², sahəsi isə 80 min km² olarsa ölkə əhalisinin sayını hesablayın.**
A) 40 mln. nəfər	B) 4 mln. nəfər
C) 150 mln. nəfər	D) 66 mln. nəfər
E) 110 mln. nəfər	
- 47. Ölkədə əhalinin sıxlığı hər km²-də 65 nəfər, ölkə əhalisinin sayı 22 750 000 nəfərdir. Ölkənin sahəsini hesablayın.**
A) 275 min km ²	B) 350 min km ²
C) 45 min km ²	D) 27 min km ²
E) 325 min km ²	

Dünya əhalisi

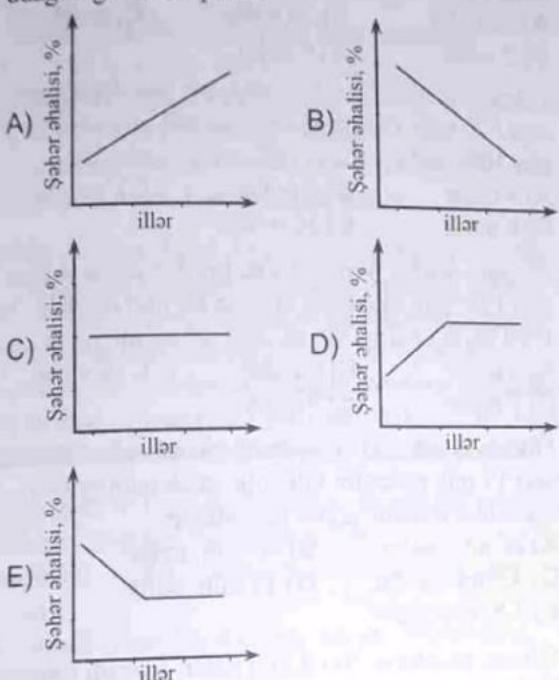
48. Ölkədə əhalinin sıxlığı hər km^2 -də 60 nəfər, ölkənin sahəsi 350000 km^2 -dir. Əhalinin sayını müəyyən edin.

- A) 74,28 mln. nəfər B) 32,46 mln. nəfər
 C) 21 mln. nəfər D) 7,428 mln. nəfər
 E) 21,26 mln. nəfər

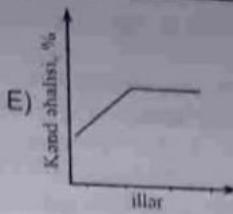
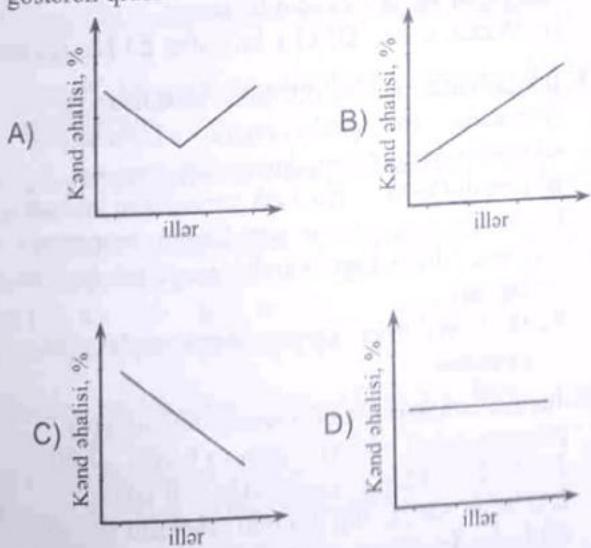
49. Ölkə əhalinin sayı 14 mln. 625 min nəfər, ölkənin sahəsi 195 min km^2 -dir. Əhalinin sıxlığını müəyyən edin.

- A) 68 nəfər/km^2 B) 195 nəfər/km^2
 C) 146 nəfər/km^2 D) 75 nəfər/km^2
 E) 85 nəfər/km^2

50. Dünyada urbanizasiya səviyyəsinin dinamikasını düzgün göstərən qrafik:

51. Dünyada kənd əhalisinin payının dinamikasını göstərən qrafik:

52. Xəritə-sxemda verilmiş rəqəmlərə əsasən dünya əhalisinin zəif məskunlaşduğu əraziləri müəyyən edin.

- A) 1, 3, 5, 6 B) 2, 3, 6, 7 C) 1, 4, 5, 8
 D) 2, 5, 6, 7 E) 4, 6, 7, 8

53. Urbanizasiya səviyyəsi yüksək olan ölkələr:

- A) 1, 4, 5, 8 B) 2, 4, 5, 7 C) 1, 6, 8, 9
 D) 3, 5, 7, 9 E) 4, 5, 6, 9

54. Ölkə əhalisinin sayı 8 mln. nəfər, kənd əhalisinin sayı isə 3,6 mln. nəfərdir. Urbanizasiya səviyyəsini hesablayın.

- A) 51 % B) 45 % C) 65 %
 D) 38 % E) 55 %

55. Ölkə əhalisinin 45%-i şəhərdə yaşayır. Əhalinin ümumi sayı 60 mln. nəfər olarsa, kənd əhalisinin sayını hesablayın.

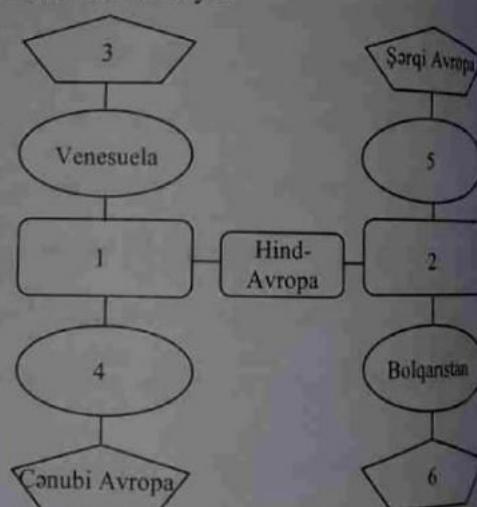
- A) 15 mln. nəfər B) 41 mln. nəfər
 C) 37 mln. nəfər D) 45 mln. nəfər
 E) 33 mln. nəfər

56. Verilən əlamətlər hansı ölkələrə aiddir?

1. Əhalisi eyni irəqə mənsubdur.
 2. Əlverişli dəniz sahili mövqeyinə malikdirlər.
 3. Musson iqlimi mövcuddur.
- A) Özbəkistan, Yaponiya
 B) Koreya, Mongolustan
 C) Qazaxistan, Çin
 D) Çin, Yaponiya
 E) Monqolustan, Banqlades

- 57.** İEOÖ-də əhalinin sürətlə artımının yaratdığı mühüm problemlər:
- naqliyyat şəbəkəsinin sıxlığının artması
 - təbii ehtiyatlardan istifadə edilməsinin çətinləşməsi
 - ixtisasi kadr hazırlığının çətinləşməsi
 - suburbanizasiya prosesinin intensivləşməsi
 - iqtisadi və sosial geriliyin dərinləşməsi
- 58.** Şəhər əhalisinin payı nisbatən yüksək olan regionlar:
- Mərkəzi Asiya, Latin Amerikası
 - Mərkəzi Afrika, Latin Amerikası
 - Şimali Afrika, Mərkəzi Asiya
 - Latin Amerikası, Cənub-Qərbi Asiya
 - Cənubi Asiya, Mərkəzi Afrika
- 59.** Suburbanizasiya və "yalançı" urbanizasiya proseslərinin səciyyəvi olduğu müvafiq regionlar:
- Cənubi Amerika, Şimali Amerika
 - Mərkəzi Afrika, Şimali Avropa
 - Cənub-Qərbi Asiya, Mərkəzi Avropa
 - Şimali Amerika, Latin Amerikası
 - Latin Amerikası, Mərkəzi Avstraliya
- 60.** Hind-Avropa dil ailəsinə aid *olmayan* Avropa xalqları:
1. Finlər	2. Çexlər	3. İngilislər
4. Macarlar	5. Estonlar	6. İspanlar
A) 2, 3, 6	B) 1, 4, 5	C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6	E) 1, 3, 4	
- 61.** Əhali sıxlığının daha az olduğu regionlar:
- Qanq ovalığı, Ərəbistan yarımadası, Böyük Səhər
 - Abşeron yarımadası, Amazon ovalığı, Cənubi Asiya
 - Hindistan, Turan ovalığı, Mərkəzi Amerika
 - Fərqliənə vadisi, Nilin deltaşı, Turan ovalığı
 - Amazon ovalığı, Turan ovalığı, Böyük Səhər
- 62.** Dünya əhalisinin çox sıx məskunlaşdığı böyük regionlar:
- Cənubi, Cənubi-Qərbi Asiya, Avropa, Şimali Afrika
 - Cənub-Şərqi və Cənubi Asiya, Qərbi Avropa, ABŞ-in şimal-şərqi
 - Şərqi Avstraliya, Cənubi Asiya, Qərbi Afrika
 - Cənub-Şərqi Asiya, Şərqi Avropa, Mərkəzi Afrika
 - Mərkəzi və Cənubi Asiya, Cənubi Avropa, ABŞ-in şimal-şərqi
- 63.** Qərbi Avropada əmək immiqrasiyasının mərkəzi olan əsas ölkələr qrupu:
- AFR, İslandiya, Türkiyə
 - İspaniya, Fransa, Yunanistan
 - Portuqaliya, Böyük Britaniya, Finlandiya
 - AFR, Fransa, Böyük Britaniya
 - İtaliya, İrlandiya, Albaniya
- 64.** Avropada əhalinin daha sıx məskunlaşdığı ölkələr:
- Belçika, Niderland, Danimarka
- 55.** İspaniya, Norveç, İtaliya
- 56.** İtaliya, Finlandiya, İslandiya
- 57.** Norveç, İsveç, İrlandiya
- 58.** Avstriya, İslandiya, Böyük Britaniya
- 59.** Avropada urbanizasiya *səviyyəsi nisbatən zəif* ölkələr:
- Almaniya, İtaliya, Yunanistan
 - Avstriya, Danimarka, Lüksemburq
 - Norveç, İsveç, Almaniya
 - Belçika, Niderland, Portugaliya
 - Albaniya, Portugaliya, İspaniya
- 60.** Əhalisinin sayı 6.000.000 nəfər olan ölkədə il ərzində təbii artım 30.000 nəfər olarsa, hər 1000 nəfərə düşən təbii artımı hesablayın.
- 18 nəfər
 - 20 nəfər
 - 5 nəfər
 - 2 nəfər
 - 6 nəfər
- 61.** Ölkənin əhalisi 60 mln. nəfər, bir ildə doğulanların sayı 620 min, ölenlərin sayı isə 140 min nəfərdir. Hər 1000 nəfərə düşən təbii artımı hesablayın.
- 9 nəfər
 - 8 nəfər
 - 7 nəfər
 - 6 nəfər
 - 10 nəfər
- 62.** Ölkənin əhalisi 8 mln. nəfər, bir ildə doğulanların sayı 120 min, ölenlərin sayı isə 80 min nəfərdir. Hər 1000 nəfər əhaliyə düşən təbii artımı müəyyən edin.
- 5 nəfər
 - 6 nəfər
 - 4 nəfər
 - 7 nəfər
 - 9 nəfər
- 63.** Ölkədə işsizlik 32%, iqtisadi cəhətdən fəal əhalinin sayı 17 mln nəfərdir. Ölkənin əmək qabiliyyəti əhalisinin ümumi sayını hesablayın.
- 25 mln. nəfər
 - 40 mln. nəfər
 - 4,9 mln. nəfər
 - 15 mln. nəfər
 - 7,5 mln. nəfər
- 64.** Ölkədə işsizlərin sayı 8 mln nəfər, iqtisadi cəhətdən fəal əhalinin payı 68%-dir. Ölkənin əmək qabiliyyəti əhalisinin ümumi sayını hesablayın.
- 17 mln. nəfər
 - 35 mln. nəfər
 - 25 mln. nəfər
 - 11 mln. nəfər
 - 12 mln. nəfər
- 65.** İnkışaf etməkdə olan ölkələrdə urbanizasiya prosesinin sürətlə getdiyi region və buna səbəb:
- Cənub-Şərqi Asiya, dağ-mədən sənayesi
 - Cənub-Qərbi Asiya, neft sənayesinin inkışafı
 - Cənubi Asiya, liman sahərlərinin yaranması
 - Şərqi Afrika, elm tutumlu sənaye sahərlərinin inkışafı
 - Mərkəzi Afrika, aqrar-sənaye kompleksinin yaranması
- 66.** İnkışaf etməkdə olan ölkələrdə urbanizasiya prosesinin zoif getdiyi region və bunun səbəbi:
- Mərkəzi Afrika, sənayesinin zoif inkışafı
 - Cənub Asiya, elm tutumlu sahərlərin inkışafı
 - Latin Amerikası, yüngül və yeyinti sənayesi
 - Cənubi və Cənub-Şərqi Asiya, əlverişli İCM
 - Cənub-Qərbi Asiya, neft sənayesinin inkışafı

- 73.** Əhalinin sıxlığı daha çox olan ölkələr:
- Misir, Monqolustan, Banqladeş, Argentina
 - Hindistan, Yaponiya, Banqladeş, Belçika
 - İndoneziya, Liviya, Meksika, Belçika
 - Yaponiya, ABŞ, Avstraliya, Braziliya
 - CAR, İran, Hindistan, Monqolustan
- 74.** Əhalinin daha sıx yerləşməsi ilə seçilən ərazilər:
- Yava adası, Mərkəzi Avstraliya, Mesopotamiya,
 - Nilin deltası, Amazon ovalığı, Böyük Səhra,
 - Kalimantan adası, Kanada-Arktik arxipelağı, Filippin arxipelağı
 - Nilin deltası, Yava adası, Abşeron yarımadası
 - Cənubi Afrika, Abşeron və Ərəbistan yarımadaları
- 75.** Urbanizasiya səviyyəsi aşağı olan regionlar:
- Şimali Amerika, Mərkəzi Afrika
 - Qərbi Avropa, Cənubi Asiya
 - Cənubi Asiya, Mərkəzi Afrika
 - Şimali və Şərqi Avropa
 - Şərqi Avropa, Cənub-Qərbi Asiya
- 76.** Qərbi Avropa, Şərqi Asiya, Cənubi Asiya və ABŞ-in şimal-şərqi hissələri üçün səciyyəvi olan əlamət:
- Əhalinin seyrək məskunlaşdığı ərazilər olmaları
 - Əhalinin təbii artımının II tipi mövcuddur
 - sənayedə ETİ-nin təsir etdiyi sahələrin üstünlüyü
 - emaledici sənayeləri yerli xammala əsaslanması
 - Əhalinin ən sıx məskunlaşdığı ərazilər olmaları
- 77.** Dünyanın yerli əmək ehtiyatları ilə yüksək təmin olunmuş əraziləri və bunun səbəbi:
- Asiya, Afrika, Latin Amerikası; yüksək təbii artım
 - Şimali Amerika, Avropa, Asiya; yüksək təbii artım
 - Asiya, Afrika, Latin Amerikası; təbii artımın I tipi
 - Amerika, Avstraliya, Afrika; yüksək mexaniki artım
 - Cənubi Amerika, Asiya, Rusiya; mexaniki və təbii artım
- 78.** Əhalisinin yaş tərkibində uşaqların payı çox olan ölkələr:
1. Nigəriya	2. Almaniya	3. Hindistan
4. Rusiya	5. Belarus	6. İran
A) 1, 3, 4	B) 2, 4, 5	C) 1, 2, 5
D) 3, 4, 6	E) 1, 3, 6	
- 79.** Əhalinin yüksək artım sürəti ilə bağlı meydana çıxan problemlər:
- sənayenin inkişaf səviyyəsinin yüksəlməsi
 - uşaq bağçaları və tədris müəssisələrinə ehtiyacın azalması
 - sosial, ərzaq problemi, iş yerlərinin çatışmazlığı
 - xarici kapitalın rolunun azalması
 - xarici iqtisadi əlaqələrin genişlənməsi
- 80.** İnkışaf etməkdə olan ölkələrdə urbanizasiyanın fərqləndirici xüsusiyyəti:
- əhalinin böyük şəhərlər ətrafında cəmlənməsi
 - əhalinin kiçik şəhərlərdə cəmlənməsi
 - şəhərlərin xidmət sahələrində çalışanların artması
 - əhalinin şəhərlərdən kənd yerlərinə miqrasiyası
 - şəhər əhalisinin sayıının azalması
- 81.** İnkışaf etmiş ölkələr (IEÖ) və inkişaf etməkdə olan ölkələrin (IEOÖ) demoqrafik siyasetindəki xüsusiyyət:
- hər iki qrupda əhalinin təbii artımının yüksəldilməsi
 - IEÖ-lərdə əhalinin təbii artımının yüksəldilməsi, IEOÖ-də isə məhdudlaşdırılması
 - hər iki qrupda immiqrasiyanın stimullaşdırılması
 - IEÖ-lərdə əhalinin mexaniki artımının, IEÖ-lərdə isə təbii artımının stimullaşdırılması
 - IEOÖ-lərdə kənd əhalisinin artırılması, IEÖ-lərdə isə məhdudlaşdırılması
- 82.** Təbii artımın I tipinə aid ölkələrdə iqtisadi cəhətdən fəal əhalinin xüsusi çəkisinin yüksək olmasının səbəbi:
- uşaqların üstünlük təşkil etməsi
 - yaşlıların və qadınların istehsala geniş cəlb edilməsi
 - kənd təsərrüfatı və sənayenin zəif inkişafı
 - yaşlıların istehsala cəlb edilməməsi
 - əhalinin təbii artımının yüksək olması
- 83.** Əhalinin sıxlığının böyük olmasına baxmayaraq, immiqrasiya prosesi müşahidə edilən region və bunun səbəbi:
- Şərqi Avropa, demoqrafik böhran, sürətli iqtisadi artım
 - Qərbi Avropa; təbii artımın yüksək olması
 - Cənubi Asiya, təbii artımın zəifləməsi
 - Qərbi Avropa, yerli əmək ehtiyatlarının məhdudluğu
 - Cənub-Qərbi Asiya; yerli əhalinin emiqrasiyası
- 84.** Dünya dinlərini digər dinlərdən fərqləndirən əsas cəhət:
- qədim olması
 - kənd əhalisinin üstünlük təşkil etdiyi ölkələrdə yayılması
 - yalnız inkişaf etmiş ölkələrdə yayılması
 - əksər ölkələrdə ona sitayış edilməsi
 - əsasən Asiyada yayılması
- 85.** Urbanizasiya prosesi üçün xarakterik *olmayan* əlamət:
- kənd əhalisinin xüsusi çəkisinin azalması
 - əhalinin böyük şəhərlərdə cəmlənməsi
 - şəhər əhalisinin yüksək artım sürəti
 - təsərrüfatın böyük şəhərlərdə cəmlənməsi
 - kənd əhalisinin xüsusi çəkisinin yüksək artım sürəti

- A) 1 – Slavyan dil qrupu; 2 – Roman dil qrupu;
Latin Amerikası; 4 – İsveç; 5 – Rusiya; 6 – Sırbistan
Avropa

B) 1 – German dil qrupu; 2 – Slavyan dil qrupu;
Afrika; 4 – İrlandiya; 5 – Belarus; 6 – Qərbi Avropa

C) 1 – Roman dil qrupu; 2 – Slavyan dil qrupu;
Latin Amerikası; 4 – İspaniya; 5 – Ukrayna; 6 – Sırbistan
Şərqi Avropa

D) 1 – Roman dil qrupu; 2 – German dil qrupu;
Latin Amerikası; 4 – Bolqaristan; 5 – Böyük Britaniya; 6 – Qərbi Avropa

E) 1 – German dil qrupu; 2 – Slavyan dil qrupu;
Afrika; 4 – İtaliya; 5 – Uruqvay; 6 – Şərqi Asiya

98. Əhalinin sayının dəyişməsində "nəsillərin evəz olunması" (təbii artımın sıfır bərabər olması) prosesinin müşahidə olunduğu Avropa ölkələri:
- Avstriya, İspaniya, Albaniya
 - İspaniya, Rusiya, Ruminiya
 - Danimarka, Türkiyə, Almaniya
 - İspaniya, Avstriya, Danimarka
 - İsveç, Finlandiya, Danimarka

99. Müvafiq olaraq əhalinin sıx (I) və seyrək (II) məskunlaşdırılmış əraziləri müəyyən edin.

- Orta Sibir yayları
 - Qrenlandiya adası
 - Mesopotamiya ovalığı
 - Böyük Çin düzənlüyü
 - Hindistan yarımadası
 - Qobi sahəsi
- I - 3, 5, 6; II - 1, 2, 4
 - I - 2, 3, 6; II - 1, 4, 5
 - I - 1, 3, 5; II - 2, 4, 6
 - I - 1, 2, 3; II - 4, 5, 6
 - I - 3, 4, 5; II - 1, 2, 6

100. "insanın inkişaf ərmsalı"nın müəyyən edilməsi zamanı nəzərə alınan amillər:

- Təsərrüfatın strukturu, emaledici sənayenin inkişafı
- Sağlamlıq, uzunömürlülük, maddi təminat və təhsil səviyyəsi
- Əhalinin milli-etnik xüsusiyyətləri, təhsil səviyyəsi
- Sağlamlıq, əhalinin sayı, məşğulluq probleminin həlli
- Uzunömürlülük, əhalinin yaş tərkibində uşaqların sayının çox olması

101. Suburbanizasiyanın səciyyəvi olduğu başlıca ölkələr:

- Böyük Britaniya, ABŞ, Fransa
- Böyük Britaniya, Səudiyyə Ərəbistanı, Çin
- ABŞ, Meksika, Küveyt
- Misir, Polşa, Ukrayna
- Böyük Britaniya, Türkiyə, İran

102. Urbanizasiyanın səciyyəvi əlamətləri:

- şəhər əhalisinin artması
 - əhalinin və sənayenin böyük şəhərlərdə cəmləşməsi
 - əhalinin kənd yerlərinə miqrasiyası
 - müəssisələrin kənd yerlərində tikilməsi
 - şəhərlərin ərazisinin genişlənməsi
 - şəhərlərin ancaq dəniz sahilərində yerləşməsi
- A) 1, 3, 4
 - B) 1, 2, 5
 - C) 2, 4, 5
 - D) 3, 5, 6
 - E) 2, 3, 6

103. Məqalopolislərin daha çox yerləşdiyi regionları müəyyən edin.

- Qərbi Avropa, Cənub-Şərqi Asiya, Afrika
- Şimali Amerika, Qərbi Avropa, Yaponiya

- Yaponiya, Cənubi Avropa, Avstraliya
- Cənubi Amerika, Cənub-Qərbi Asiya, Şimali Amerika
- Şimali Avropa, Şərqi Afrika, Cənubi Asiya

104. Qərbi Avropanın məqalopolisləri:
- Göllərstrafi
 - Reynstrafi
 - Şimal-Şərqi
 - Osako
 - Ingiltərə
 - Kaliforniya
- A) 2, 5
 - B) 3, 5
 - C) 3, 6
 - D) 1, 2
 - E) 1, 4

105. Qərbi Avropada german dil qrupuna mənsub olan xalqlar:
- almanlar, fransızlar, polyaklar
 - portugallar, almanlar, albanlar
 - italyanlar, ingilislər, isveçlər
 - ingilislər, niderlandlar, isveçlər
 - italyanlar, ispanlar, macarlar

106. Hind-Avropa dil ailəsinin roman dil qrupuna aid olan xalqların daha çox yaşadığı regionlar:
- Şimali Avropa
 - Cənubi Avropa
 - Mərkəzi Asiya
 - Cənub-Qərbi Asiya
 - Latin Amerikası
- A) 2, 3
 - B) 3, 4
 - C) 2, 5
 - D) 4, 5
 - E) 1, 4

107. Daha çox dil ailəsi yayılan ərazilər:

- Avropa
 - Cənubi Amerika
 - Şimali Amerika
 - Asiya
 - Afrika
- A) 1, 4
 - B) 1, 2
 - C) 3, 5
 - D) 2, 5
 - E) 4, 5

108. Ölkələrə uyğun gələn paytaxt şəhərləri:

1. İspaniya	a. Buenos-Ayres
2. Argentina	b. Mexiko
3. Meksika	c. Nyu-Dehli
4. Hindistan	d. Madrid
- A) 1 - d; 2 - a; 3 - c; 4 - b
 - B) 1 - d; 2 - c; 3 - b; 4 - a
 - C) 1 - c; 2 - a; 3 - d; 4 - b
 - D) 1 - c; 2 - d; 3 - b; 4 - a
 - E) 1 - d; 2 - a; 3 - b; 4 - c

109. Əhalisi əsasən yüksək dağlıqda məskunlaşan ölkələr:

- Boliviya, Niderland, Kanada
- Boliviya, Əfqanistan, Nepal
- Fransa, Polşa, Peru
- Polşa, Rumuniya, Türkmenistan
- Yaponiya, Türkiyə, Ukrayna

110. Qərbi Avropanın ən böyük şəhər aqlomerasiyaları:

1. Mançester	2. London	3. Milan
4. Reyn-Rur	5. Marsel	6. Paris
- A) 2, 4, 6
 - B) 1, 3, 5
 - C) 3, 5, 6
 - D) 1, 2, 4
 - E) 2, 4, 5

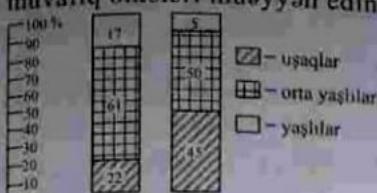
Dünya əhalisi

- 111.** Dünya əhalisinin dəha six məskunlaşdırılmış regionlar:
- Sərqi Avstraliya, Cənubi Asiya, Qərbi Afrika, Mərkəzi Amerika
 - Cənubi, Cənub-Qərbi Asiya, Avropa, Şimali Afrika
 - Şərqi, Cənub-Şərqi və Cənubi Asiya, Qərbi Avropa
 - Cənub-Şərqi Asiya, Şərqi Avropa, Mərkəzi Afrika, Mərkəzi Asiya
 - Mərkəzi və Cənubi Asiya, Cənubi Avropa, Şimali Amerika
- 112.** Savanna və seyrök meşələr zonasında yerləşən şəhərlər:
1. Qahirə	2. Dehli	3. Pekin
4. Braziliya	5. Tripoli	
- 3, 5
 - 1, 2
 - 3, 4
 - 1, 5
 - 2, 4
- 113.** Əhalinin dəha six yerləşməsi ilə seçilən ərazilər:
- Frans-İosif torpağı, Kalimantan, Filippin adaları
 - Reynətrafi, Nilin deltaşı, Yava adası
 - Amazon ovalığı, Pataqoniya, Orta Sibir yaylaşısı
 - Mərkəzi Avstraliya, Mesopotamiya, Monqolustan
 - Cənubi Afrika, Hindistan, Ərabistan yarımadası
- 114.** Demografik siyaset hansı ölkələrdə təbii artımın yüksəldilməsinə xidmət edir?
1. Fransa	2. Avstriya	3. İndoneziya
4. Braziliya	5. Danimarka	6. Hindistan
- 1, 2, 3
 - 2, 3, 4
 - 1, 2, 5
 - 4, 5, 6
 - 1, 4, 6
- 115.** "Demografik partlayış" in səciyyəvi olduğu ölkələr:
- Yunanistan, Polşa, Belçika
 - Estoniya, Nigəriya, Çili
 - Yeni Zelandiya, Polşa, İsveç
 - Keniya, Moldova, Ukrayna
 - Nigəriya, Keniya, Banqladeş
- 116.** Yer kürəsində əhalinin qeyri-bərabər məskunlaşmasına təsir göstərən əsas amillər:
- ölkələrin inzibati-ərazi quruluşu
 - əmək tutumlu istehsal sahələrinin inkişafı
 - iqlim şəraiti
 - dövlət idarəetmə forması
 - relyef
 - ocean cərçyanları
- 3, 4, 5
 - 1, 2, 5
 - 2, 3, 5
 - 1, 2, 4
 - 1, 3, 6
- 117.** Dünya əhalisinin six məskunlaşma arealları:
- Şimali Amerika, Avstraliya, Şərqi Avropa, Cənubi Asiya
 - Latin Amerikası, Mərkəzi Afrika, Cənub-Şərqi Asiya, Qərbi Avropa
 - Cənub, Cənub-Şərqi və Şərqi Asiya, Qərbi Avropa və ABŞ-in şimal-şərqi
 - Qərbi Avropa, Şimali Afrika, ABŞ-in mərkəzi, Braziliya
 - Cənubi Afrika, Şimali Avstraliya, Cənubi Avropa, Mərkəzi Asiya

- 118.** Urbanizasiya səviyyəsinin nisbətən yüksək olan Afrika ölkələri:
1. Əlcəzair	2. Efiopiya	3. CAR
4. Misir	5. Madaqaskar	6. Niger
- 1, 3, 4
 - 1, 4, 5
 - 2, 3, 6
 - 2, 4, 6
 - 2, 3, 5
- 119.** Əmək immiqrasiyasının yüksək səviyyəsinə fərqlənən ölkələr qrupu:
- Səudiyyə Ərəbistanı, Almaniya, ABŞ
 - Səudiyyə Ərəbistanı, ABŞ, Misir
 - Yəmən, ABŞ, Polşa
 - Meksika, Yaponiya, Hindistan
 - Almaniya, Polşa, Çin
- 120.** Əhalinin təbii artımının II tipinə aid olan ölkələr qrupunu müəyyən edin:
- ABŞ, Fransa, İtaliya
 - Almaniya, İspaniya, Böyük Britaniya
 - Polşa, İsrail, Koreya Respublikası
 - Misir, İran, Nigəriya
 - Tunis, Yeni Zelandiya, Avstraliya
- 121.** Niderland, Danimarka, Belçika dövlətlərinə aid olmayan cəhətlər:
- Konstitusiyalı monarxiya dövlətləridir.
 - İnkişaf etmiş ölkələrdir.
 - Eyni okeana çıxışları vardır.
 - Əhalinin artımının II tipinə aiddirlər.
 - Qərbi Avropa ölkələridir.
- 122.** İran dil qrupuna aid olmayan xalqlar:
- kürdlər, azərbaycanlılar, talişlər, farslar
 - belucilər, taciklər, türklər, albanlar
 - farslar, kürdlər, afganlar, taciklər
 - türkmənlər, ərəblər, benqallar, hindililər
 - qaquazlar, farslar, özbəklər, qırğızlər
- 123.** Dünyada əhalisinin təbii artımı ən aşağı səviyyədə olan ölkələr:
- İtaliya, Fransa, İran
 - Böyük Britaniya, Almaniya, Pakistan
 - ABŞ, Kanada, Nigəriya
 - Almaniya, Fransa, Somali
 - Fransa, Almaniya, Rusiya
- 124.** Urbanizasiya səviyyəsi aşağı olan ölkələr:
- İsveç, Küveyt, Avstraliya, Çin
 - Çad, Sudan, Vietnam, Namibiya
 - Argentina, Fransa, Kanada, Yaponiya
 - Yaponiya, ABŞ, Kuba, İspaniya
 - İtaliya, Monqolustan, İsveçrə, Braziliya
- 125.** Daha aşağı urbanizasiya səviyyəsinə malik olan Afrika ölkələri:
1. CAR	2. Çad	3. Efiopiya
4. Namibiya	5. Əlcəzair	6. Misir
- 1, 5, 6
 - 3, 4, 6
 - 1, 2, 3
 - 2, 3, 4
 - 2, 5, 6

Dünya əhalisi

126. Əhalinin yaş tərkibi sxemində uyğun gələn müvafiq ölkələri müəyyən edin.

- A) I – Misir, Almaniya, Hindistan;
II – Peru, Belçika, Polşa
- B) I – Fransa, İtaliya, ABŞ;
II – B. Britaniya, Angola, Avstraliya
- C) I – Fransa, Avstraliya, Çexiya;
II – Nigeriya, Keniya, İndoneziya
- D) I – Kanada, Meksika, Braziliya;
II – Belçika, İtaliya, ABŞ
- E) I – Almaniya, Rusiya, Kanada;
II – CAR, Hindistan, Avstraliya

127. Yüksək dağ silsilələrində əhalinin seyrək məskunlaşmasının əsas səbəbləri:

1. temperaturun aşağı olması
 2. faydalı qazıntıların azlığı
 3. yamacların meyliyinin çox olması
 4. təbii şəraitin əkinçilik üçün əlverişiz olması
 5. yağışlarının azlığı
 6. qara torpaqların geniş sahə tutması
- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 6
 - D) 1, 2, 4 E) 3, 5, 6

128. Çində əhalinin sayca çoxluğu və təbii artımı dövləti hansı tədbirlər görməyə vadar edir?

1. ölkənin şimal və qərb rayonlarında təsərrüfatı inkişaf etdirməyi
2. əhalinin təbii artımını tənzimləmək üçün daha ciddi tədbirlər görməyi
3. okean və dənizlərin sərvətindən daha geniş istifadə etməyi
4. Tibet və Qobi yaylalarında çox əmək tələb edən çəltik əkinlərini genişləndirməyi
5. Şərqi Çində sənaye müəssisələrinin bir qismini ləğv etməyi və onların yerində buğda əkinləri yaratmağı

- A) 2, 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 5
- D) 1, 2, 3 E) 3, 4, 5

129. Latin Amerikası ölkələri üçün səciyyəvi əlamətlər:

1. Kənd təsərrüfatı zəif inkişaf etmişdir.
2. Suburbanizasiya prosesi gedir.
3. Əsasən roman dil qrupuna aiddirlər.
4. "Yalançı" urbanizasiya səciyyəvidir.
5. Əhalinin təbii artımının II tipinə aiddirlər.
6. Filiz ehtiyatları azdır.

- A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 3, 4, 5
- D) 2, 3, 6 E) 1, 2, 6

130. Yüksək urbanizasiya səviyyəsi ilə seçilən inkişaf etməkdə olan dövlətlər:

1. İndoneziya	2. Hindistan	3. Argentina
4. Meksika	5. Niger	6. Braziliya

- A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 3
- D) 3, 4, 5 E) 4, 5, 6
- C) 3, 4, 6

131. Urbanizasiya səviyyəsinin yüksək, orta və aşağı olduğu Asiya ölkələrinin ardıcıl sırasını müəyyən edin.

1.	Yaponiya	Çin	Sinqapur
2.	Küveyt	Bəhreyn	Səudiyyə Ərəbistanı
3.	Yaponiya	Çin	Banqladeş
4.	Çin	Hindistan	Yaponiya
5.	Tailand	Yaponiya	Sinqapur

- A) 1 B) 3 C) 4 D) 2 E) 5

132. Cədvəldə verilən məlumatlara əsasən ölkələri əhalisinin sayının azalmasına görə ardıcıl düzün.

Ölkələr	Əhalinin sıxlığı, nəfər/km ²	Sahəsi, min km ²
1	89	781
2	43	1648
3	232	357

- A) 3, 1, 2 B) 3, 2, 1 C) 1, 2, 3
- D) 1, 3, 2 E) 2, 3, 1

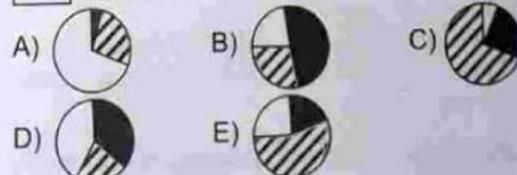
133. Cədvəldə verilən məlumatlara əsasən ölkələri əhalisinin sayının artmasına görə ardıcıl düzün.

Ölkələr	Əhalinin sıxlığı, nəfər/km ²	Sahəsi, min km ²
1	89	781
2	43	1648
3	232	357

- A) 1, 2, 3 B) 3, 2, 1 C) 1, 3, 2
- D) 2, 3, 1 E) 2, 1, 3

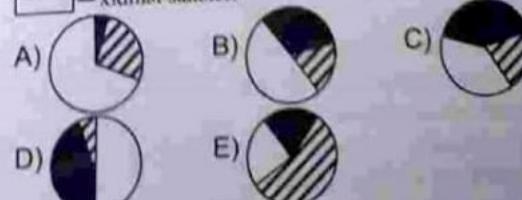
134. Fransa iqtisadiyyatında əhalinin məşğulluq strukturunu əks etdirən sxem:

■ sənaye
■ kənd təsərrüfatı
□ xidmət sahələri

135. Böyük Britaniya iqtisadiyyatında əhalinin məşğulluq strukturunu əks etdirən sxem:

■ sənaye
■ kənd təsərrüfatı
□ xidmət sahələri

Dünya əhalisi

136. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin təsərrüfat sahələri üzrə bölgüsünə görə İEOÖ-i müəyyən edin.

Ölkələr	Sənayedə çalışanlar, %-la	Kənd təsərrüfatində a çalışanlar, %-la	Xidmət sahəsində çalışanlar, %-la
I	30,5	40	29,5
II	32	38	30
III	29	11	60
IV	28	9	63
V	27,7	3,1	69,2

- A) I, II, IV
B) I, III, V
C) I, II, III
D) II, IV, V
E) III, IV, V

137. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin təsərrüfat sahələri üzrə bölgüsünə görə İEOÖ-i müəyyənləşdirin.

Ölkələr	Sənayedə çalışanlar, %-la	Kənd təsərrüfatində a çalışanlar, %-la	Xidmət sahəsində çalışanlar, %-la
I	18	64	18
II	26	58	16
III	33	11	56
IV	12	71	17
V	27	4	69

- A) II, IV, V
B) II, III, V
C) I, III, V
D) I, II, IV
E) I, III, IV

138. Hind-Avropa dil ailəsinə aid olan dil qrupları:

1. Hami-Sami	2. Roman	3. Monqol
4. German	5. Tunqus-Mancur	6. İran
A) 3, 4, 5	B) 1, 2, 5	C) 2, 5, 6
D) 2, 4, 6	E) 1, 3, 4	

139. Əhalisinin orta sıxlığı az lakin şəhər əhalisinin payı çox olan ölkələr qrupu:

- A) Çin, Avstraliya B) Kanada, Avstriya
C) Mongolustan, Yaponiya
D) ABŞ, Niderland E) Kanada, Avstraliya

140. "Yalançı" urbanizasiyanın səciyyəvi olduğu region:

- A) Şərqi Avropa B) Qərbi Avropa
C) Latin Amerikası D) İnkışaf etmiş ölkələr
E) Şimali Amerika

141. Əhalisinin sıxlığının az, şəhər əhalisinin payının isə yüksək olması ilə fərqlənən ölkələr:

- A) Norveç, Fransa B) Norveç, Avstraliya
C) Niderland, Kanada D) Kanada, Hindistan
E) Yaponiya, Vyetnam

142. Dünya əhalisinin daha sıx məskunlaşdırılmış iqlim qurşaqları:

- A) subekvatorial, subarktik
B) cənub müləyim, ekvatorial
C) subarktik, subekvatorial
D) subtropik, cənub tropik
E) subtropik, şimal müləyim

143. Ölkələrin demografik inkişafını müqayisə etmək üçün istifadə edilən göstərici:

- A) əhalinin sayının ölkənin sahəsinə olan nisbəti
B) əhalinin təbii artımı
C) emigrasiyanın immigrasiyaya olan nisbəti
D) əhalinin mütləq aylıq artımı
E) şəhər əhalisinin sayı

144. XX əsrin sonundan etibarən əhalinin təbii azalma müşahidə edilən region:

- A) Şərqi Avropa B) Qərbi Afrika
C) Şimali Amerika D) Şərqi Asiya
E) Cənub-Qərbi Asiya

145. Sakit okeanın sahillərində yerləşən megalopolislər:

- A) Reynoldsili, Nyu-York B) San-San, Tokaydo
C) İngilis, Gölətrafi D) San-San, Meksika
E) Tokaydo, Bos-Vaş

146. Atlantik okeanın sahillərində olan megalopolislər:

- A) Bos-Vaş, Tokaydo B) Tokaydo, Reynoldsili
C) San-San, Paris D) Gölətrafi, Meksiko
E) Bos-Vaş, İngiltərə

147. Kütləvi miqrasiyalar dövründə əsas immigrasiyalar rayonlarından biri olub, müasir dövrədə emigrasiya zonasına çevrilən region:

- A) Cənubi Avropa B) Orta Avropa
C) Latin Amerikası D) Şimal-Şərqi Avropa
E) Qərbi Avropa

148. Emigrasiya regionundan immigrasiya regionuna çevrilən ərazi:

- A) Şimali Amerika B) Cənubi Asiya
C) Qərbi Avropa D) Cənub-Şərqi Afrika
E) Şərqi Asiya

149. Avrasiya və Şimali Amerikanın şimal hissələrinin zəif məskunlaşmasının səbəbi:

- A) hidroenerji ehtiyatlarının olmaması
B) faydalı qazıntıların olmaması
C) əlverişsiz təbii şərait
D) iri şəhərlərin olmaması
E) günəş radiasiyasının bolluğu

150. Əhalisinin bir hissəsinin dəniz səviyyəsindən 5000 m-dən yüksəkdə yaşıdığı ərazilər:

- A) Çin, İndoneziya, Fransa
B) Peru, Gürcüstan, Polşa
C) Türkmenistan, Kolumbiya, Peru
D) Boliviya, Peru, Tibet
E) Avstraliya, Peru, İsvəçrə

151. Urbanizasiya prosesi üçün səciyyəvi olan əlamətlər:

- A) əhalinin yüksək təbii artımı
B) şəhər əhalisinin payının sürətlə artması
C) kənd əhalisinin sürətlə artması
D) kənd təsərrüfatı məhsullarının ümumi mili məhsulun strukturunda yüksək payı
E) maddi istehsal sahəsində daha çox işçi qüvvəsi cəmlənməsi

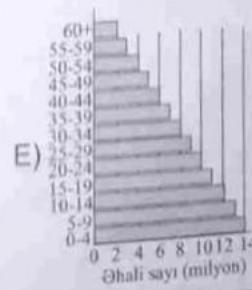
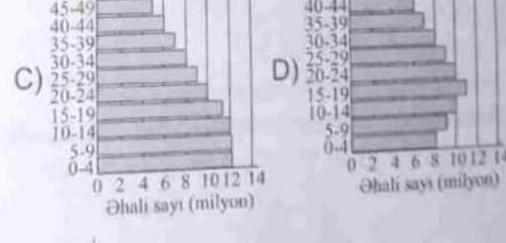
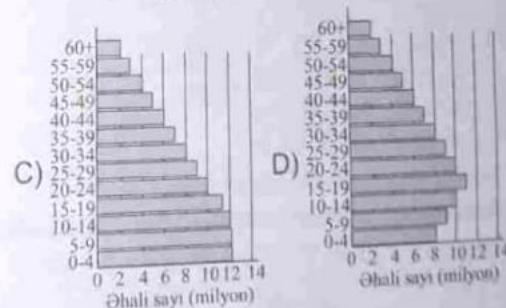
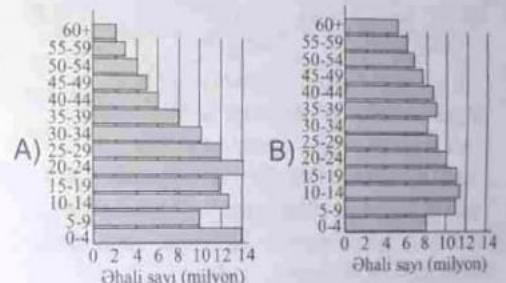
152. "Demoqrafik partlayış" müşahidə edilir:
- təbii artımın məhdud olduğu ölkələrdə
 - Afrika və Cənubi Asiya ölkələrində
 - milli tərkibi müxtəlif olan ölkələrdə
 - müləyim qurşaqda yerləşən ölkələrdə
 - Qərbi Avropa ölkələrində
153. Əhalinin təbii artımının II tipi üçün səciyyəvi olmayan əlamət:
- təbii artımın yüksək olması
 - inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün səciyyəvi olması
 - doğumun və təbii artımın yüksək olması
 - ölümün doğuma nisbətən daha yüksək olması
 - doğumun yüksək, ölümün aşağı olması
154. Qərb yarımkürəsində əhalisinin sayı 100 milyondan çox olan ölkələr:
- Kanada, ABŞ
 - Braziliya, ABŞ
 - Çili, Yaponiya
 - Braziliya, Yaponiya
 - Kanada, Meksika
155. Nöqtələrin yerini müvafiq ifadələrlə tamamlayın: Venesuela üçün ..., Böyük Britaniya üçün ... səciyyəvidir.
- təbii artımın I tipi, təbii artımın II tipi
 - immiqrasiya, emiqrasiya
 - mexaniki artım, təbii artım
 - yalançı urbanizasiya, suburbanizasiya
 - german dil qrupu, roman dil qrupu
156. Ölkə daxilində etnik tərkibin müxtəlifliyi onun hansı xüsusiyyətlərinə təsir edir?
- çoxmillətli olmasına
 - inkişaf səviyyəsinə
 - inzibati-ərazi quruluşuna
 - ərazisinin böyüklüyünə
 - ərazisinin kiçikliyinə
- A) 4, 5 B) 1, 3 C) 3, 5 D) 2, 4 E) 1, 2
157. İmmiqrasiyanın üstün olduğu ölkələrdə əhalinin sayının artım mənbəyi:
- əhalinin təbii artımı
 - əhalinin təbii və mexaniki artımı
 - ölkədaxili miqrasiya
 - doğulanların sayının ölenlərdən az olması
 - ölkədən gedənlərin sayının gələnlərdən çox olması
158. Əhalini səciyyələndirən əsas xüsusiyyətlər:
- Əhali cəmiyyətin başlıca məhsuldar qüvvəsidir.
 - Əhali yeraltı və yerüstü sərvətlərin yaradıcısıdır.
 - Əhali istehsal etdiyi məhsulların böyük hissəsinin istehlakçısıdır.
 - Əhalinin daimi təzələnməsi prosesi gedir.
 - Əhali ənənəvi enerji mənbələrinin yaradıcısıdır.
 - Əhali təbiətlə (coğrafi mühitlə) daim qarşılıqlı əlaqələrdədir və onun dəyişməsində fəal rol oynayır.
- A) 1, 3, 4, 6 B) 1, 2, 3, 5 C) 2, 3, 4, 6
 D) 2, 3, 4, 5 E) 1, 4, 5, 6

159. "Demoqrafik böhran"ın səciyyəvi olduğu ölkələrdə əhalinin artımının əsas mənbəyi:
- daxili miqrasiya
 - mexaniki artım
 - emiqrasiya
 - suburbanizasiya

160. Şimali Amerikan regionunun megalopolisləri:
- Tokaydo
 - Reynətrafi
 - Bos-Vaş
 - Meksika
 - İngiltərə
 - San-San
- A) 3, 6 B) 1, 2 C) 3, 5 D) 2, 5 E) 1, 4
161. Hansı ölkənin əhalisi Hind-Avropa dillərində danışır və islam dininə sitayış edir:
- Monqolustan
 - Iran
 - Misir
 - Çin
 - Əlcəzair

162. İnkışaf etməkdə olan ölkələrdə əhalinin yaş tərkibində uşaqların payının çox olmasının səbəbi:
- şəhər əhalisinin üstünlük təşkil etməsi
 - təbii artımın II tipinə malik olması
 - əhalinin sayının çox olması
 - şəhər həyat tərzinin geniş yayılması
 - əhalinin cinsi tərkibində qadınların çox olması
163. İnkışaf etməkdə olan ölkələrin əhalisinin sürətlə artmasının nəticəsi:
- kənd təsərrüfatının inkişafı
 - sənayenin intensiv inkişafı
 - işsizliyin artması
 - turizmin sürətlə inkişafı
 - həyat səviyyəsinin yüksəlməsi

164. Əhalinin yaş qrupu göstərilən qrafiklərdən Mərkəzi və Şərqi Afrika ölkələrinə uyğun gələni müəyyən edin.

Dünya əhalisi

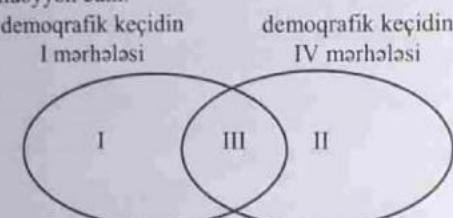
165. Demografik keçidin I mərhələsi üçün səciyyəvidir:
- doğum və ölüm arasında fərqli olmaması ilə tabii artımın aşağı düşməsi
 - doğumun yüksək olması, sohiyyənin inkişafı, ölümün azalması və təbii artımın yüksəlməsi
 - ölümün səviyyəsinin dəyişməməsi şərti ilə doğumun səviyyəsinin aşağı düşməsi
 - yüksək doğum, yüksək ölüm nəticəsində təbii artımın aşağı olması
 - İEO-lar üçün səciyyəvi olması

166. Demografik keçidin II mərhələ üçün səciyyəvidir:
- immiqrasiyanın üstün olması
 - demografik partlayış
 - tabii artımın aşağı olması
 - demografik böhran
 - əhalinin sayının sabitləşməsi

167. Demografik keçidin IV mərhələsi üçün xarakterik deyil.

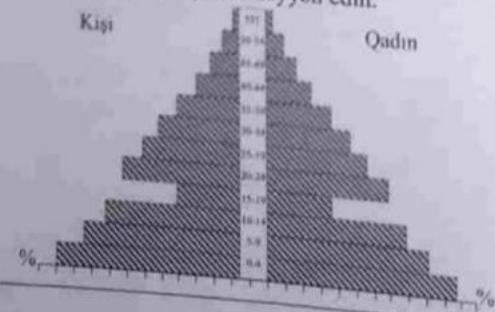
- Avropa qitəsi üçün səciyyəvidir.
- Təbii artımın aşağıdır.
- İEO-lar üçün səciyyəvidir.
- Bəzi ölkələrdə təbii azalma müşahidə edilir.
- Demografik partlayış baş verir.

168. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

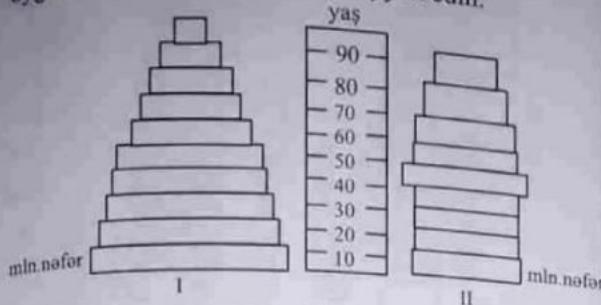
- Yeni Qvineya adası, Amazon, Konqo meşələrindəki qabilələr bu mərhələdədir.
 - Təbii artımın aşağı olması səciyyəvidir.
 - İEO-lərin əksariyyəti üçün səciyyəvidir.
 - Yüksək doğum, yüksək ölüm səciyyəvidir.
 - Bu mərhələdə olan bəzi ölkələrdə hətta təbii azalma prosesi gedir.
- I - b, d; II - c, e; III - a
 - I - a, d; II - c, e; III - b
 - I - b, e; II - d; III - a, c
 - I - c, e; II - b, d; III - a
 - I - d, e; II - c; III - a, b

169. 2005-ci il üçün tərtib olunmuş cins-yaş piramidasına əsasən, demografik böhranın neçənci illarda baş verdiyini müəyyən edin.

Dünya əhalisi

172. Aşağıda verilmiş əhalinin yaş-cins piramidalarının uyğun gələ biləcəyi ölkələri müəyyən edin.

- A) I – İtaliya, Əfqanistan, Çin;
II – Rusiya, İspaniya, Vyetnam
- B) I – Yəmən, İran, İsveç;
II – Hindistan, İtaliya, Almaniya
- C) I – Böyük Britaniya, ABŞ, Liviya;
II – Çin, Rusiya, Qazaxistan
- D) I – Kanada, Braziliya, Misir;
II – ABŞ, Almaniya, Liviya
- E) I – Misir, Suriya, Meksika;
II – ABŞ, Yaponiya, Almaniya

173. Ölkə əhalisinin sayı 10500 min nəfər, təbii artım hər 1000 nəfərə 6 nəfər olarsa və 5 il belə davam edərsə ölkə əhalisinin sayını (proqnoz) hesablayın.

- A) 10815 min nəfər B) 13650 min nəfər
- C) 11300 min nəfər D) 11450 min nəfər
- E) 12815 min nəfər

174. Ölkə əhalisinin sayı 11500 min nəfər, təbii artım hər 1000 nəfərə 7 nəfər olarsa və 5 il belə davam edərsə ölkə əhalisinin sayını (proqnoz) hesablayın.

- A) 11900,5 min nəfər B) 15525 min nəfər
- C) 11902,5 min nəfər D) 12302,5 min nəfər
- E) 11875,5 min nəfər

175. Ölkənin əhalisi 2000-ci ildə 3 mln. 150 min nəfər, 2005-ci ildə 3 mln. 228, 75 min nəfər olmuşdur. Bu dövrdə orta illik artım neçə min nəfər təşkil etmişdir?

- A) 78,75 min nəfər B) 15,75 min nəfər
- C) 10,55 min nəfər D) 22,25 min nəfər
- E) 18,25 min nəfər

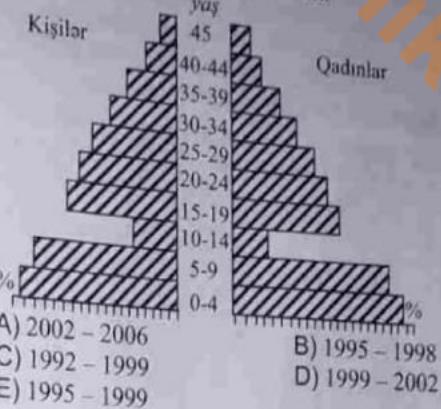
176. Ölkənin əhalisi 1995-ci ildə 3 mln. 200 min nəfər, 2000-ci ildə 3 mln. 296 min nəfər olmuşdur. Bu dövrdə orta illik artım neçə min nəfər olmuşdur?

- A) 25,2 min nəfər B) 96,1 min nəfər
- C) 15,4 min nəfər D) 19,2 min nəfər
- E) 18,3 min nəfər

177. Ölkə əhalisinin sayı 17 mln. nəfərdir. Əmək ehtiyatı 60%-dir. Əmək ehtiyatının 15% işsizdir. Ölkədəki fəal əhalinin və işsizlərin müvafiq sayılarını hesablayın.

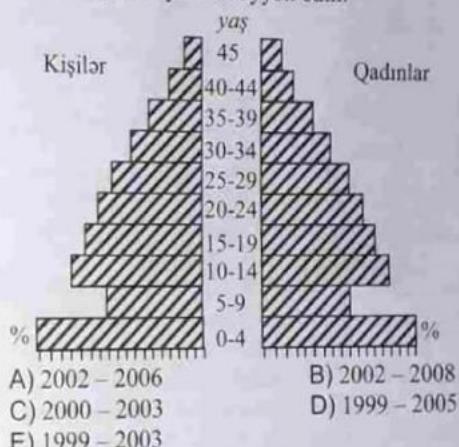
- A) 7,0 mln; 1,53 mln B) 10,2 mln; 2,0 mln
- C) 8,67 mln; 1,53 mln D) 9,0 mln; 1,53 mln
- E) 8,67 mln; 3,0 mln

178. 2009-cu il üçün tərtib edilmiş əhalinin cins-yaş piramidasına əsasən demografik böhranın neçənci illərdə baş verdiyini müəyyən edin:

- A) 2002 – 2006 B) 1995 – 1998
- C) 1992 – 1999 D) 1999 – 2002
- E) 1995 – 1999

179. 2008-ci il üçün tərtib edilmiş əhalinin cins-yaş piramidasına əsasən demografik böhranın neçənci illərdə baş verdiyini müəyyən edin.

- A) 2002 – 2006 B) 2002 – 2008
- C) 2000 – 2003 D) 1999 – 2005
- E) 1999 – 2003

180. Cədvəldə verilmiş ölkələrin urbanizasiya səviyyəsinə görə artma ardıcılığı:

Nö	Əhalinin sayı, mln. nəfər	Kənd əhalisinin sayı, mln. nəfər
1	127,6	43,4
2	306,8	55,2
3	180,8	115,7

- A) 1, 3, 2 B) 2, 1, 3 C) 1, 2, 3
- D) 3, 2, 1 E) 3, 1, 2

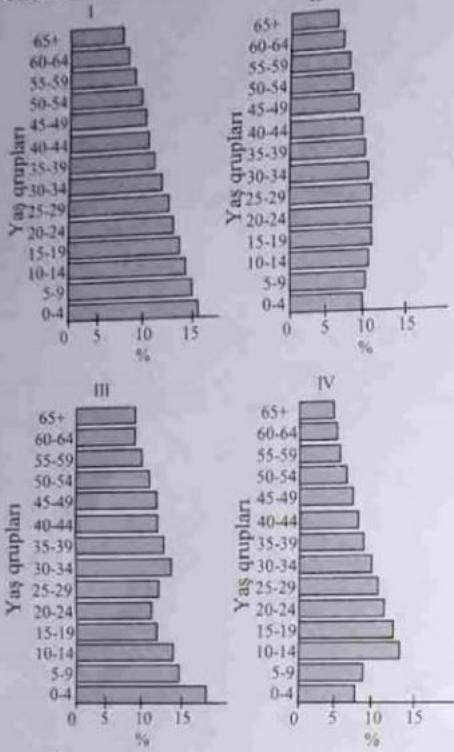
181. Ölkələrin urbanizasiya səviyyəsinin azalmasına görə ardıcılığı:

Nö	Əhalinin sayı, mln. nəfər	Kənd əhalisinin sayı, mln. nəfər
1	82,8	68,7
2	21,9	2,4
3	141,8	38,3

- A) 2, 3, 1 B) 2, 1, 3 C) 1, 2, 3
- D) 3, 2, 1 E) 1, 3, 2

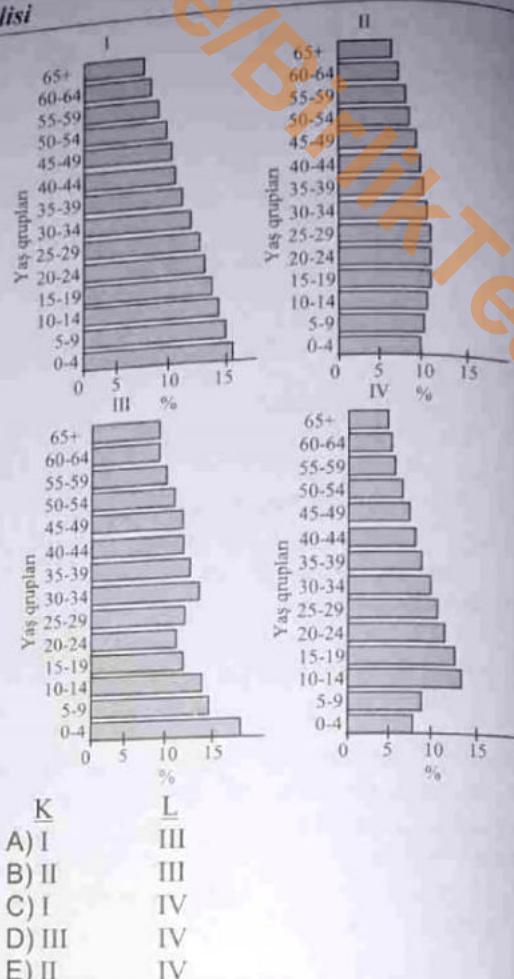
Dünya əhalisi

182. K ölkəsində əhalinin artım sürəti yüksək olmasına baxmayaraq, son illərdə həyata keçirilən demografik siyaset nticəsində əhalinin artım sürəti azalmağa başlamışdır. L ölkəsində isə əhalinin artım sürəti aşağı, yetkin və yaşılı insanlar isə daha çoxdur. Aşağıdakı əhali piramidalarından hansı verilən ölkələrə müvafiq olaraq uyğundur.

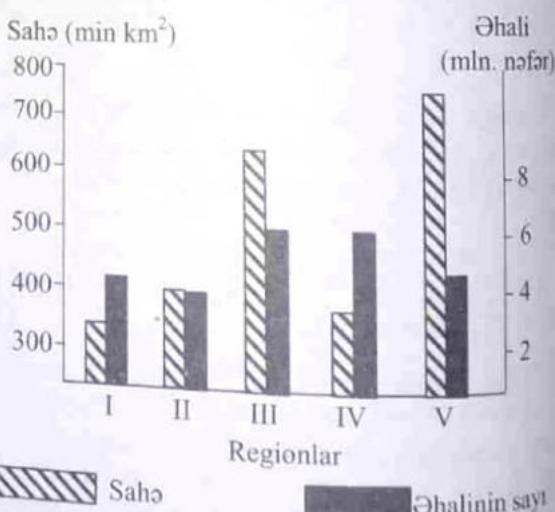
- K L
 A) IV III
 B) II I
 C) III II
 D) IV II
 E) II III

183. K ölkəsində əhalinin artım sürəti çox olmasına baxmayaraq əhalinin azaltmağa doğru heç bir demografik siyaset aparılmamışdır. L ölkəsində isə əhalinin təbii artım sürəti azaldığını görə əhalinin sayının artırmağa yönəlmış demografik siyaset aparılmışdır. Aşağıdakı əhali piramidalarından hansı verilən ölkələrə müvafiq olaraq uyğundur?

- K L
 A) I III
 B) II III
 C) I IV
 D) III IV
 E) II IV

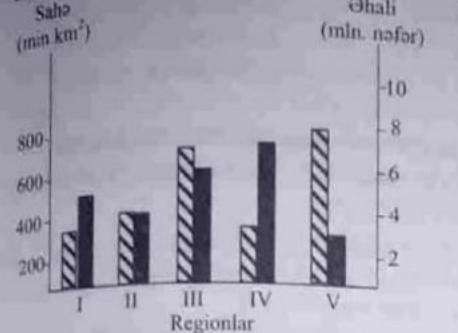
184. Qrafikə əsasən regionların əhali sıxlığının artma sırasını müəyyən edin.

- A) III, II, V, I, IV
 B) III, II, I, IV, V
 C) V, I, III, II, IV
 D) V, III, II, I, IV
 E) IV, I, V, III, II

Dünya əhalisi

185. Orafikə əsasən hansı cavabda regionların əhali sıxlığının azalma sırası düzgün göstərilmişdir.

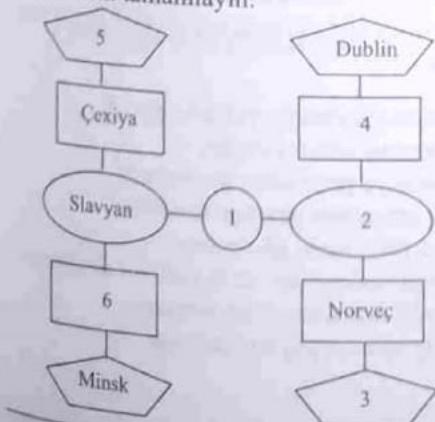
- A) IV, I, II, III, V
B) I, IV, II, V, III
C) III, IV, II, V, I
D) IV, III, II, I, V
E) II, IV, I, V, III

186. Sxemi tamamlayın:

- A) 1 – urbanizasiya; 2 – aqlomerasiya; 3 – Asiya; 4 – məhdud maddi imkan; 5 – meqalopolis; 6 – Hindistan
B) 1 – aqlomerasiya; 2 – suburbanizasiya; 3 – Amerika; 4 – yüksək maddi imkan; 5 – şəhər daxilinə; 6 – Argentina
C) 1 – meqalopolis; 2 – yalançı urbanizasiya; 3 – Afrika; 4 – məhdud maddi imkan; 5 – iri şəhərlərə; 6 – Meksika
D) 1 – suburbanizasiya; 2 – urbanizasiya; 3 – Asiya; 4 – yüksək həyat səviyyəsi; 5 – şəhərdən kənara; 6 – Əlcəzair
E) 1 – urbanizasiya; 2 – suburbanizasiya; 3 – Avropa; 4 – məhdud maddi imkan; 5 – şəhərdən kənara; 6 – Braziliya

187. Sxemi tamamlayın:

- A) 1 – Sami-Hami; 2 – German; 3 – Stockholm;
4 – İrlandiya; 5 – Sofiya; 6 – Belorus
B) 1 – Hind-Avropa; 2 – Roman; 3 – Oslo;
4 – İslandiya; 5 – Bratislava; 6 – Ukrayna
C) 1 – Hind-Avropa; 2 – German; 3 – Oslo;
4 – İrlandiya; 5 – Praqa; 6 – Belorus
D) 1 – Afro-Asiya; 2 – Slavyan; 3 – Kopenhagen;
4 – İrlandiya; 5 – Varşava; 6 – Moldova
E) 1 – Afro-Asiya; 2 – Roman; 3 – Lissabon;
4 – İrlandiya; 5 – Vyana; 6 – Varşava

188. Sxemi tamamlayın:

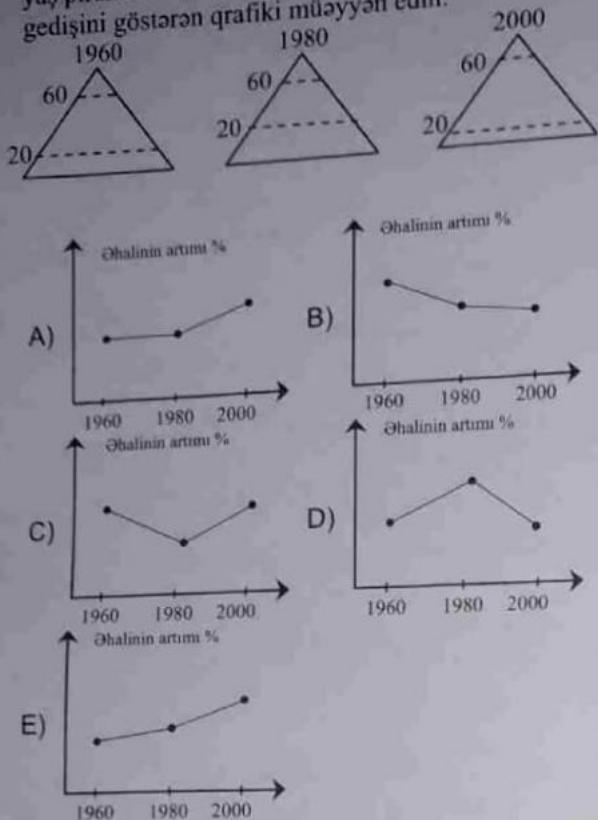

- A) 1 – təbii artımın yüksəldilməsi; 2 – təbii artımın azaldılması; 3 – Cənubi Asiya; 4 – Hindistan; 5 – Qərbi Avropa; 6 – Rusiya
B) 1 – təbii artımın yüksəldilməsi; 2 – təbii artımın azaldılması; 3 – Mərkəzi Asiya; 4 – Malayziya; 5 – Şərqi Avropa; 6 – Ukrayna
C) 1 – təbii artımın azaldılması; 2 – təbii artımın yüksəldilməsi; 3 – Cənub-Qərbi Asiya; 4 – Hindistan; 5 – Qərbi Avropa; 6 – ABŞ
D) 1 – təbii artımın azaldılması; 2 – təbii artımın yüksəldilməsi; 3 – Şərqi Asiya; 4 – Hindistan; 5 – Şərqi Avropa; 6 – Fransa
E) 1 – təbii artımın azaldılması; 2 – təbii artımın yüksəldilməsi; 3 – Şərqi Avropa; 4 – Pakistan; 5 – Şərqi Avropa; 6 – Türkiyə

189. Əhalisinin sayı 12 mln. nəfər olan ölkədə il ərzində doğulanların sayı 70 min nəfər, ölenlərin sayı 22 min nəfər olmuşdur. Təbii artım tipinə uyğun olan dövlətlər qrupu:

- A) İtaliya, Rusiya, Yaponiya, Monqolustan
B) Avstraliya, Kanada, ABŞ, Yeni Zelandiya
C) Böyük Britaniya, AFR, Macaristan, Meksika
D) Ukrayna, Belarus, İordaniya, Bolqarıstan
E) Polşa, İspaniya, Yunanistan, Türkiyə

190. Ölkə əhalisinin 1960, 1980 və 2000-ci illərə aid yaş piramidalarına əsasən əhalinin sayının artım gedisini göstərən qrafiki müəyyən edin:

191. Cədvəldə A və B ölkələrinin demoqrafik göstəriciləri verilmişdir. Həmin ölkələrin əhalisi üçün doğru ifadələri müəyyən edin.

Göstəricilər	A ölkəsi	B ölkəsi
Ölkənin sahəsi, min km ²	380	121
Ölkə əhalisinin sayı, mln. nəfər	128	23
15 yaşa kimi olanların payı, %	25	40
15-65 yaşda olanların payı, %	66	57
Anadan olanlar, hər 1000 nəfərə	18	27
Ölüm, hər 1000 nəfərə	10	12
Şəhər əhalisinin payı, %	73	36

1. A ölkəsində əhalinin illik mütləq artımı daha yüksəkdir.
 2. B ölkəsi aşağı urbanizasiya səviyyəsinə malikdir.
 3. B ölkəsi əhali artımının ikinci tipinə malikdir.
 4. Urbanizasiya səviyyəsi B ölkəsində daha yüksəkdir.
 5. Orta sıxlıq A ölkəsində daha yüksəkdir.
 6. A ölkəsi əhali artımının ikinci tipinə malikdir.
- A) 1, 3, 4 B) 2, 4, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 5 E) 2, 5, 6

192. Əhalinin təbii artımının II tipinə aid olan göstəriciləri müəyyən edin.

1. 17-9=8 2. 36-11=25
3. 16-13=3 4. 28-10=18
5. 47-15=32 6. 19-12=7

193. Əhalinin təbii artımının I tipinə aid olan göstəriciləri müəyyən edin.
1. 18-10=8 2. 16-11=5
3. 46-17=29 4. 38-8=30
5. 18-11=7 6. 31-10=21

194. İnkışaf etməkdə olan ölkələrdə iqtisadi fəal əhalinin payının nisbətən az olmasının səbəbələri
1. iş yerlərinin azlığı
2. təbii şəraitin əlverişsiz olması
3. qadınların əməyə zəif cəlb olunması
4. nəqliyyatın zəif inkişafı
5. iqtisadiyyatın yüksək inkişaf səviyyəsi
6. əməktutumlu sənaye sahələrinin zəif inkişafı

195. Əhalinin kənddən şəhərə miqrasiyasının yaradılacağı problemlər:
1. kəndlərin boşalması, torpaqlardan istifadənin çətinləşməsi
2. ölkədə şəhər əhalisinin çoxalması, urbanizasiy় prosesinin güclənməsi
3. şəhərdə sosial infrastruktur xidmətlərin çətinləşməsi
4. ölkənin demoqrafik inkişafının sürətlənməsi
5. sənayedə əhalinin daha çox çalışması
6. kənd əhalisinin demoqrafik quruluşunun pozulması

196. Ölkədən gedən əmək emiqrantlarının sayıının olması səbəb olur:

1. mexaniki azalmaya
2. ölkənin inzibati ərazi bölgüsünün dəyişməsinə
3. əmək ehtiyatlarının azalmasına
4. əhalinin yaş tərkibində yaşılıların payının artmasına
5. təbii artımın yüksəlməsinə
6. əmək ehtiyatlarının artmasına

197. Ölkəyə gələn əmək immiqrantlarının sayıının olması səbəb olur:

1. əhalinin sayıının mexaniki artmasına
2. əhalinin təbii artımın aşağı düşməsinə
3. əmək ehtiyatlarının sayıının artmasına
4. ölkənin inzibati ərazi bölgüsünün dəyişməsinə
5. əhalinin sayıının mexaniki azalmasına
6. əhalinin yaş tərkibində orta yaş qrupunun pay artmasına

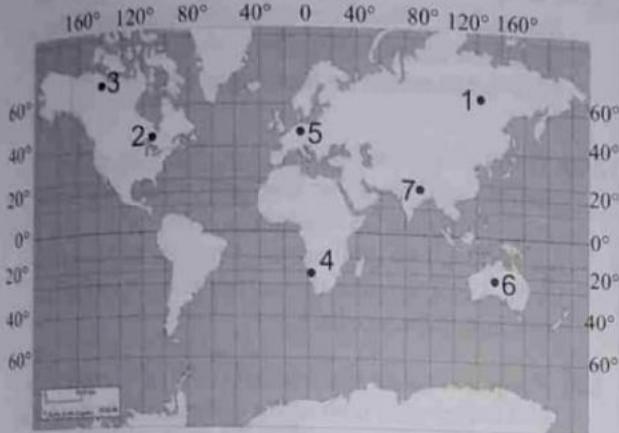
198. Qərbi Avropa ölkələrinin yüksək iqtisadi inkişafının demoqrafik nöticələri:

1. suburbanizasiya prosesinin güclənməsi
2. yuxarı yaş qrupunun payının azalması
3. emiqrasiya prosesinin güclənməsi
4. immiqrasiya nöticəsində etnik tərkibin dəyişməsi
5. əhalinin təbii artım surətinin azalması
6. aşağı yaş qrupunun payının artması

Dünya əhalisi

- 199.** Qərbi Avropa ölkələrinin yüksək iqtisadi inkişafının demoqrafik nticələri:
1. "demoqrafik böhran"
 2. "demoqrafik partlayış"
 3. orta ömür müddətinin yüksəlməsi
 4. əhalinin yaşı tərkibində yaşlıların payının artması
 5. emiqrasiyanın güclənməsi
 6. işçi qüvvəsi artıqlığının yaranması

- 200.** Xəritə sxemə əsasən dünya əhalisinin daha seyrək məskunlaşdırılmış əraziləri müəyyən edin.

- 201.** Əhalinin təbii artımının I tipinə malik olan əksər ölkələr üçün səciyyəvi əlamətlər:

1. əhalinin ümumi sayında uşaqların payının yüksək olması
2. yaşılı əhalinin payının çoxalması
3. suburbanizasiyanın baş verməsi
4. işçi qüvvəsinə tələbatın çox yüksək olması
5. urbanizasiya səviyyəsinin aşağı olması
6. təhsil səviyyəsinin aşağı olması

- 202.** Əhalinin təbii artımının II tipinə malik olan əksər ölkələr üçün səciyyəvi əlamətlər:

1. təqəḍ yaşılı əhalinin sayının çoxluğu
2. əhalinin həyat səviyyəsinin yüksək olması
3. kənd əhalisinin payının çox olması
4. suburbanizasiya prosesinin baş verməsi
5. sosial xidmət və məşğulluqda problemlərin yaranması
6. emiqrasiyanın intensiv olması

- 203.** Cədvələ əsasən şəhər yol verilmis sıraları seçin:

İşsizlər	İşsizliyin növü		
	Friksion	Sturktur	Döri
1. ilk iş yerini axtaran universitet məzunu		+	
2. yeni texnologiyaların tətbiqi ilə ixtisara düşən insanlar	+		
3. ixtisas dərəcəsi aşağı olduğuna görə şirkətə işlə bağlı müraciəti qəbul olmayan şəxs		+	
4. ticarətin zəifləməsi nticəsində öz iş yerini itirən satıcı			+
5. əmək haqqı aşağı olduğuna görə ona təklif edilən işdən imtina edən insan	+		
6. öz istəyi ilə iş yerini tərk edib, yeni iş yeri axtaran insan			+

- 204.** Mətni diqqətlə oxuyun və aşağıdakı sualı cavablandırın.

Demoqraflar tədqiqat apardığı regionda əhalinin ölüm səviyyəsinin dəyişmədiyini, doğum səviyyəsinin isə aşağı düşməsini müşahidə etmişlər. Bunu iqtisadiyyat və sahiyyənin inkişafı, həyat səviyyəsinin yüksəlməsi və qadınların fəal ictimai fəaliyyəti ilə əlaqələndirmişlər.

Bu xüsusiyyətlər qeyd olunan hansı ölkələrdə müşahidə oluna bilər?

1. Argentina
2. Albaniya
3. Madaqaskar
4. Meksika
5. Türkiyə
6. Braziliya

- 205.** Qərbi Avropada immiqrasiyanın yaratdığı problemlər:

1. Migrasiyada kişilərin üstünlük təşkil etməsi əhalinin cins tərkibinin pozulmasına gətirib çıxarır.
2. Əhalinin sayının artımında olan geriləmələr aradan qalxır.
3. Yerli əhalinin xüsusi çökisi nisbətən azalır.
4. Bu proses nticəsində təbii artımın azalması demoqrafik siyasətə çəkilən xərclərin artmasını tələb edir.
5. Əmək qabiliyyətli əhalinin gəlməsi gələcəkdə təqəḍ yaşıda olanların faiz göstəricisini yüksəldə bilər.
6. Əhalinin kəndlərə migrasiyası əkinə yararlı torpaq sahələrinin azalmasına gətirib çıxarır.

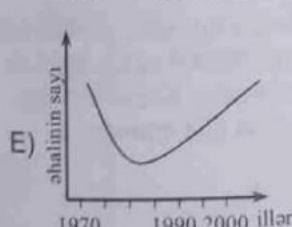
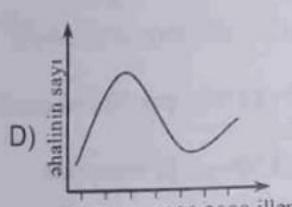
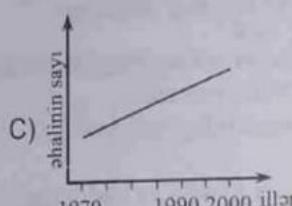
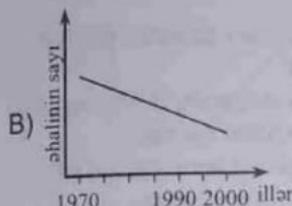
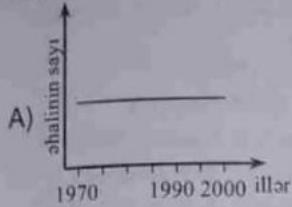
- 206.** İEÖ-də immigrasiya prosesinin yüksək olması hansı demografik problemlərin həllinə müsbət təsir göstərir?
1. Şəhər əhalisinin sayı artur, şəhərlərin arazisi genişlənir.
 2. Əhalinin sayının artması ölkələrdə yüngül sənayenin inkişafına müsbət təsir göstərir.
 3. Əhalinin sayının artımı təmin edilir, əmək qabiliyyətli əhalinin faiz göstəricisi çoxalır.
 4. Təsərrüfat sahələrinin işçi qüvvəsi ilə təminatı asanlaşır.
 5. Əhalinin yaş tərkibində olan uyğunsuzluqlar aradan qaldırılır.
 6. Ölkələrdə əhalinin və təsərrüfatın tək mərkəzli formada yerləşməsi aradan qaldırılır.
- 207.** Ölkədə iqtisadi cəhətdən fəal əhalinin 5,7 mln nəfəri maddi istehsal, 2,7 mln nəfəri isə qeyri-istehsal sahələrində çalışırlar. İşsiz əhalinin 30% təşkil etdiyini bilmək ölkənin əmək qabiliyyətli əhalisinin sayını hesablayın (mln. nəfərlə).
- 208.** Ölkənin əmək qabiliyyətli əhalisinin 68%-ni iqtisadi cəhətdən fəal əhalisi, 8 mln. nəfərini isə işsizlər təşkil edir. Ölkənin əmək qabiliyyətli əhalisinin ümumi sayını mln. nəfərlə hesablayın.
- 209.** 2004-cü ildə ölkədə əhalinin sayı 8265 min nəfər, illik təbii artım 66120 nəfər olmuşdur. Hər 1000 nəfərə düşən təbii artımı müəyyən edin.
- 210.** Ölkə əhalisinin sayı 80 mln nəfərdir. Bir ildə ölkədə doğulanların sayı 1,9 mln nəfər, ölenlərin sayı 0,7 mln nəfərdür. Hər 1000 nəfərə düşən təbii artımı hesablayın.
- 211.** Ölkə əhalisinin sayı 100 mln nəfərdir. Bir ildə ölkədə doğulanların sayı 2,8 mln nəfər ölenlərin sayı 1,6 mln nəfərdür. Hər 1000 nəfərə düşən təbii artımı hesablayın.
- 212.** 2004-cü ildə ölkədə əhalinin sayı 8265 min nəfər, təbii artım hər 1000 nəfərə 8 nəfər olmuşdur. Illik mütlaq artımı hesablayın.
- 213.** 2008-ci ildə ölkədə əhalinin sayı 8800 min nəfər, təbii artım hər 1000 nəfərə 11 nəfər olmuşdur. Illik mütlaq artımı hesablayın.
- 214.** Ölkədə dəmir yollarının ümumi uzunluğu 20000 km, orta sıxlığı isə $400 \frac{\text{m}}{\text{km}^2}$ -dir. Ölkədə əhalinin orta sıxlığı 100 nəfərdirsə, ölkə əhalisinin sayını hesablayın (mln. nəfər).
- 215.** Ölkədə dəmiryollarının orta sıxlığı $400 \frac{\text{m}}{\text{km}^2}$, uzunluğu isə 32000 km-dir. Bu ölkədə əhalinin sayı 8 mln. nəfərdirsə, əhalisinin orta sıxlığını hesablayın. ($\text{nəfər}/\text{km}^2$)

- 216.** Ölkə əhalisinin sayı 35 mln. nəfərdir. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin 45%-nə, işsizlər isə 7%-nə bərabər olarsa, əmək qabiliyyətli əhalinin sayını hesablayın (mln. nəfər).
- 217.** İsvəçərə əhalisinin milli tərkibinin 65%-ni almanın 19%-ni fransızlar, 10%-ni isə italyanlar təşkil edir. Ölkənin əhalisinin sayının 7,2 mln. nəfər olduğunu bilmək, digər xalqların sayını hesablayın (min nəfər).
- 218.** Belçika əhalisinin milli tərkibinin 55%-ni flamandlar, 33%-ni isə vallonlar təşkil edir. Ölkənin əhalisinin sayının 10,3 mln. nəfər olduğunu bilmək, digər xalqların sayını hesablayın (min nəfər).
- 219.** Qərbi Avropada əhalinin sayı 190 mln. nəfər, əhalinin təbii artımı isə hər 1000 nəfərə 1 nəfərdür. Şərqi Avropada isə əhalinin sayı 295 mln. nəfər və hər 1000 nəfərə təbii artım -1 (mənfi bir) nəfərdür. Qərbi Avropada illik təbii artım Şərqi Avropadan neçə min nəfər çoxdur?
- 220.** Şərqi Avropada əhalinin sayı 295 mln. nəfər, hər 1000 nəfərə görə təbii artım -1 (mənfi bir) nəfərdür. Demografik göstəricilərin dəyişmədiyi şəraitdə 5 ildən sonra regionda əhalinin sayı neçə min nəfər olar?
- 221.** Şimali Amerikada 1990-cı ildə əhalinin sayı 275 mln. nəfər, 2010-cu ildə 344 mln. nəfər olmuşdur. Əhalinin artımının sayı miqrasiya hesabına 7,5% artmışsa, təbii artımın neçə mln. nəfər olduğunu müəyyən edin.
- 222.** Şimali Amerikada 1990-cı ildə əhalinin sayı 275 mln. nəfər, 2010-cu ildə 344 mln. nəfər olmuşdur. Əhalinin sayı təbii artım hesabına 17,8% artmışdırsa, miqrasiya hesabına artımın neçə mln. nəfər olduğunu müəyyən edin.
- 223.** Avropada 1990-cı ildə əhalinin sayı 680 mln. nəfər, 2010-cu ildə 739 mln. nəfər olmuşdur. Əhalinin sayı miqrasiya hesabına 2,5% artmışdırsa, təbii artımın neçə mln. nəfər olduğunu müəyyən edin.
- 224.** Ölkə əhalisinin sayı 62850 min nəfər, illik təbii artım hər 1000 nəfərə 4 nəfər, əhalinin ümumi illik artımı 0,6% olarsa, mexaniki artımı hesablayın.
- 225.** Ölkədə əhalinin sayı 2008-ci ilin əvvəlində 52185,2 min nəfər, 2009-cu ilin əvvəlində 52218,5 min nəfər olmuşdur. 2008-ci ildə əhalinin sayı miqrasiya hesabına 12,9 min nəfər artmışdırsa, təbii artım (min nəfər ilə) müəyyən edin.

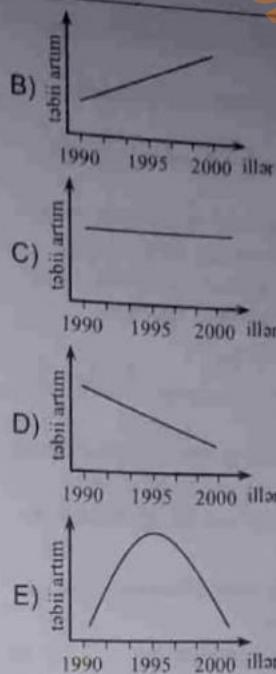
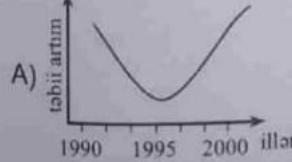
Azərbaycan Respublikasının əhalisi

Əhalinin təbii və mexaniki artımı. Əmək ehtiyatları

1. Azərbaycanda əhalinin sayının 1970-2000-ci illərdə dəyişməsini düzgün əks etdirən qrafiki müəyyən edin.

2. Azərbaycanda 1990-2000-ci illərdə əhalinin təbii artımının dəyişməsini düzgün əks etdirən qrafiki müəyyən edin.

3. Azərbaycanda əhalinin təbii artımının azalması səbəb ola bilər:

- A) Qeyri-istehsal sahələrində çalışanların payı yüksək artar.
- B) Əhalinin şəhərlərdən kəndlərə miqrasiyası sürətlənər.
- C) Əhalinin cins tərkibində kişi və qadınların xüsusi çöküsü bərabər olar.
- D) Əmək ehtiyatları azalar, yaşılı əhalinin xüsusi çöküsü artar.
- E) Kənd əhalisinin sıxlığı artar, torpaq qılığının yaranar.

4. Azərbaycanda kənd əhalisinin azalması səbəb ola bilər:

- A) kənd təsərrüfatının inkişafının çətinleşməsinə, demoqrafiq qocalmaya
- B) əhalinin yaş-cins tərkibinin dəyişməsinə, əmək ehtiyatlarının artmasına
- C) kənd əhalisinin sıxlığının artmasına, kəndlərin boşalmasına
- D) demoqrafiq qocalmaya, təbii artımın çıxalmasına
- E) ifrat məskunlaşma areallarının yaranmasına, ərzaq çatışmazlığına

5. Azərbaycanda şəhər əhalisinin payının nisbətən çox olmasının səbəbləri:

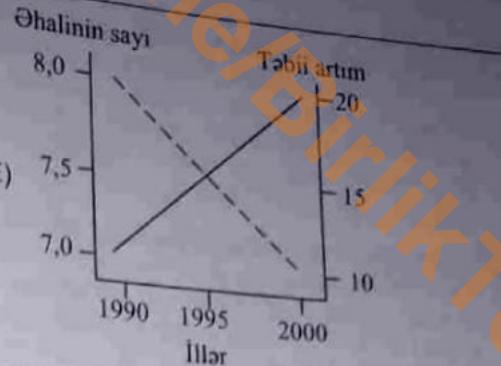
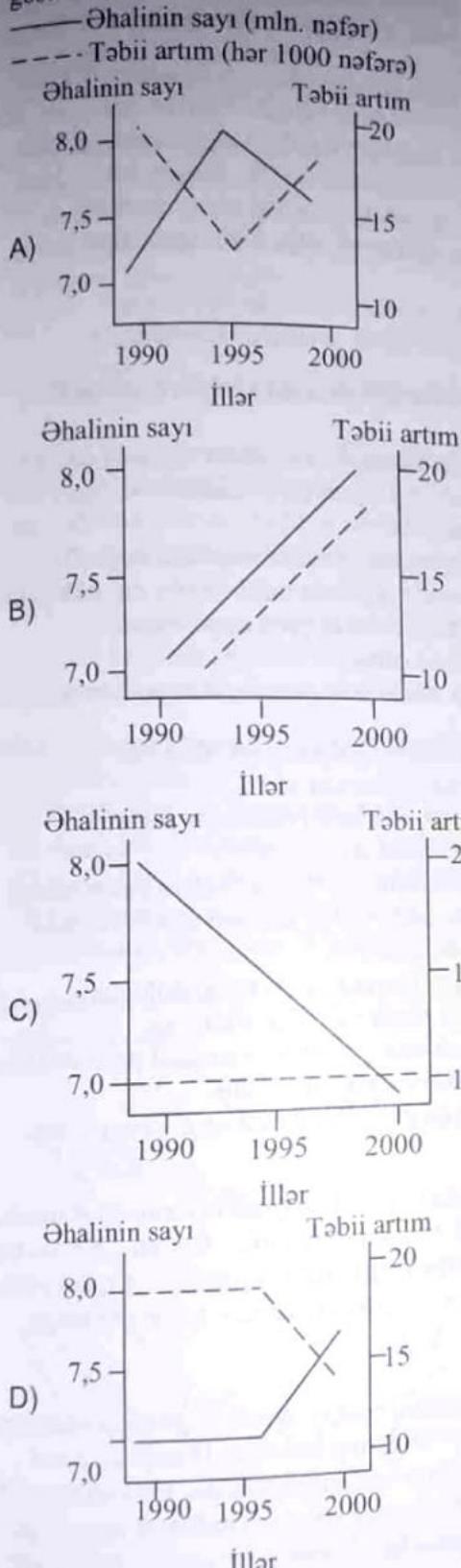
1. sənayenin şəhərlərdə inkişafi, iş yerlərinin nisbətən çox olması
 2. şəhərlərdə təbii artımın daha çox olması
 3. kənd yerlərində təbii artımın az olması
 4. kənd yaşayış məntəqələrində sosial-iqtisadi çətinliklər
 5. şəhərlərdə infrastrukturun yaxşı inkişaf etməsi
 6. kənd yerlərində ekoloji şəraitin pis olması
A) 1, 4, 5	B) 1, 2, 6	C) 1, 2, 3
D) 2, 4, 5	E) 3, 4, 6	

- 6.** Azərbaycanda kənd əhalisinin payının nisbətən azalmasının səbəbləri:
- şəhərlərdən sənaye sahələrinin kənarlara köçürülməsi
 - kənd yaşayış məntəqələrində sosial-iqtisadi çətinliklər
 - kəndlərdə işsizliyin artmasına görə şəhərə axın
 - kəndlərdə təhsil səviyyəsinin aşağı olması
 - şəhərlərdə infrastrukturun yaxşı inkişaf etməsi
 - şəhərlərdə ekoloji gərginliyin azalması tədbirlərinin görünməsi
- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 2, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 3, 4, 6
- 7.** Azərbaycanda kənd əhalisinin əsas artım mənbəyi:
- A) immiqrasiya B) təbii artım
C) mexaniki artım D) reemiqrasiya
E) emiqrasiya
- 8.** Respublikamızda əhalinin təbii artımının azalması göləcəkdə səbəb ola bilər:
- A) əmək ehtiyatlarının çatışmamasına
B) yaşılıların xüsusi çekisiinin azalmasına
C) əhalinin emiqrasiyasının güclənməsinə
D) aşağı yaş qrupunun payının artmasına
E) əmək ehtiyatlarında qadınların payının artmasına
- 9.** Azərbaycan Respublikasının əhalisi üçün səciyyəvi *olmayan* əlamət:
- A) əhalinin düzən yerlərdən dağlıq kəndlərə kütləvi axını
B) ərazi üzrə əhalinin qeyri-bərabər yerləşməsi
C) əhalinin əsasən düzənliliklərdə məskunlaşması
D) şəhər əhalisinin xüsusi çekisiinin çox olması
E) yüksək dağ rayonlarında əhalinin sıxlığının az olması
- 10.** Azərbaycanda əhalinin ən sıx məskunlaşdığı iqtisadi rayon və bunun səbəbi:
- A) Kür-Araz; yüksək təbii artım və əlverişli təbii şərait
B) Naxçıvan; əhalinin mexaniki artımı
C) Şəki-Zaqatala; intensiv mexaniki və təbii artım
D) Lənkəran-Astara; yüksək təbii artım
E) Abşeron; sənayenin inkişafı və əhalinin mexaniki artımı
- 11.** Azərbaycanda əhalinin məşgulluq problemini həll etməyin səmərəli istiqaməti:
- A) əhalinin sürətli təbii artımına şərait yaradan demografik siyaset aparmaq
B) əməktutumlu istehsal sahələrini, xüsusilə emaledici sənayeni inkişaf etdirmək
C) xaricə işçi qüvvəsi göndərmək
D) ekstensiv kənd təsərrüfatını inkişaf etdirmək
E) şəhər əhalisini kəndlərə köçürmək

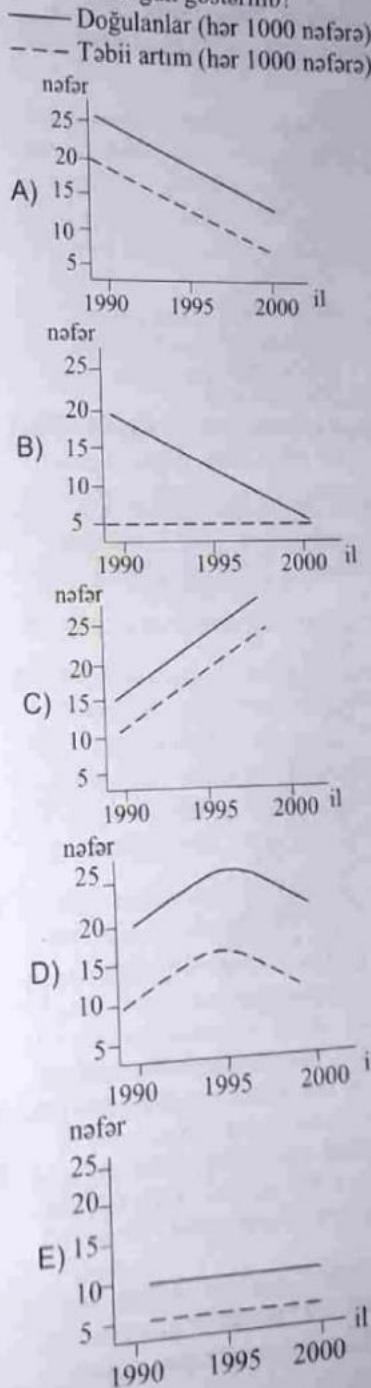
- 12.** Azərbaycanda əhalinin məşgulluq problemini həll etmək üçün inkişaf etdirilməsi məqsədə uyğun olaraq əmək tutumlu sənaye sahələri:
- hasılat sənayesi
 - cihazqayırma
 - toxuculuq, tikiş
 - yanacaq-energetika
 - elektrotexnika
 - dağ-mədən sənayesi
- A) 1, 3, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 2, 4, 5 E) 2, 3, 5
- 13.** Azərbaycanın əhalisinin sayı nisbətən çox olan iqtisadi-coğrafi rayonları:
- A) Abşeron, Aran, Gəncə-Qazax
B) Abşeron, Naxçıvan, Quba-Xaçmaz
C) Kəlbəcər-Laçın, Abşeron, Dağlıq Şirvan
D) Gəncə-Qazax, Naxçıvan, Şəki-Zaqatala
E) Abşeron, Yuxarı Qarabağ, Kəlbəcər-Laçın
- 14.** Azərbaycanda əhalisinin sayı nisbətən az olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- A) Kəlbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala
B) Naxçıvan, Abşeron, Quba-Xaçmaz
C) Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın, Naxçıvan
D) Naxçıvan, Lənkəran-Astara, Aran
E) Dağlıq Şirvan, Yuxarı Qarabağ, Abşeron
- 15.** Azərbaycan Respublikasının əmək ehtiyatlarına aid *olmayan* xüsusiyyətləri müəyyən edin.
- A) Əmək ehtiyatlarının savadlılıq səviyyəsi yüksəkdir.
B) Əmək ehtiyatlarının çox hissəsi iqtisadi cəhətdən fəal əhaliyə daxildir.
C) İşsizlərin sayı əmək ehtiyatlarının az hissəsini təşkil edir.
D) İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin çox hissəsi maddi istehsal sahəsində çalışır.
E) Əmək ehtiyatlarının çatışmazlığı müşahidə olunur.
- 16.** Azərbaycan Respublikasında iqtisadi cəhətdən fəal əhalinin 2000-ci ildə sayı 3700000 nəfər, 2005-ci ildə isə 3848000 nəfər olmuşdur. Keçən müddət ərzində bu qrup əhalinin orta illik artımını hesablayın.
- A) 148000 nəfər
B) 29800 nəfər
C) 35000 nəfər
D) 19000 nəfər
E) 29600 nəfər

Azərbaycan Respublikasının əhalisi

17. 1990-2000-ci illərdə Azərbaycanda əhalinin sayının və təbii artımının dəyişməsi hansı qrafikdə doğru göstərilib?

18. 1990-2000-ci illərdə Azərbaycanda əhalinin təbii artımı və doğumun səviyyəsinin dəyişməsi hansı qrafikdə düzgün göstərilib?

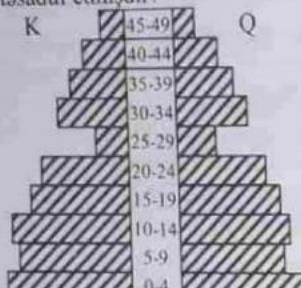

Azərbaycan Respublikasının əhalisi

19. Azərbaycan Respublikasının əhalisinin sayı 2010-cu ildə 9 000 000 nəfər, orta illik artım isə 1000 nəfərə 10 nəfər olmuşdur. Artım sürətinin saxlanıldığı şəraitdə 2015-ci ildə əhalinin sayı neçə nəfər olar?
 A) 9 500 000 B) 9 900 000 C) 9 605 000
 D) 9 450 000 E) 9 355 000

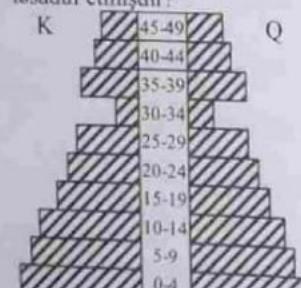
20. Azərbaycan Respublikasının əhalisinin sayı 2010-cu ildə 9 000 000 nəfər, orta illik artım isə 1000 nəfərə 10 nəfər olmuşdur. Artım sürətinin saxlanıldığı şəraitdə 2020-ci ildə əhalinin sayı neçə nəfər olar?
 A) 9 900 000 B) 9 450 000 C) 10 500 000
 D) 9 500 000 E) 10 560 000

21. Azərbaycanın 2010-cu il üçün tərtib edilmiş cins-yaş piramidasına əsasən həqiqi hərbi xidmətə çağırışçıların toplanması problemi neçənci illərə təsadüf etmişdir?

- A) 1998-1999 B) 1999-2003 C) 1999-2005
 D) 1995-2000 E) 1997-2002

22. Azərbaycanın 2010-cu il üçün tərtib edilmiş cins-yaş piramidasına əsasən həqiqi hərbi xidmətə çağırışçıların toplanması problemi neçənci illərə təsadüf etmişdir?

- A) 2019-2023 B) 1994-1998 C) 1990-1994
 D) 1980-1985 E) 1995-2005

23. Respublikamızda əhalinin sayının 2000-ci ildə 8 mln., 2008-ci ildə isə 8,6 mln. nəfər olduğunu nəzərə alıb, orta artım göstəricilərinən istifadə edərək 2002-ci ildə ölkəmizdə əhalinin sayını hesablayın.
 A) 8 075 000 B) 8 500 000 C) 8 150 000
 D) 8 400 000 E) 8 675 000

24. Respublikamızda əhalinin sayının 1999-cu ildə 7,9 mln., 2009-cu ildə isə 8,9 mln. nəfər olduğunu nəzərə alıb, orta artım göstəricilərinən istifadə

edərək 2001-ci ildə ölkəmizdə əhalinin sayı hesablayın.

- A) 8 275 000 B) 8 500 000 C) 8 150 000
 D) 8 100 000 E) 8 075 000

25. Azərbaycanın Respublikasının demografik kecid mərhələsinə aid olan düzgün fikirləri müəyyən edin.
 A) Yüksək doğum və yüksək ölüm xarakterikdir.
 B) Ölümün səviyyəsi əvvəlki illərdə olduğu kimi qalır, doğumun səviyyəsi isə aşağı düşür.
 C) Doğum səviyyəsi artır, ölüm isə azalmağa başlayır.
 D) Doğum və ölüm arasında fərq azalır.
 E) Doğum və ölüm səviyyəsi bərabərləşir.

26. Azərbaycanın əhalisi üçün səciyyəvi *olmayan* xüsusiyyətlər:

1. Şəhər əhalisinin xüsusi çəkisi nisbətən çoxdur.
2. Qobustan və Ceyrançöldə əhalinin sıxlığı yüksəkdir.
3. Abşeron və Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonlarında əhalinin milli tərkibi mürəkkəbdür.
4. Əmək ehtiyatlarının çoxu qeyri-istehsal sahələrində çalışır.
5. Əhalinin tərkibində qadınların sayı daha çoxdur.

27. Respublikamızın əhalisinə aid *olmayan* xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Əhalinin əksəri hissəsi düzən və dağətəyi ərazilərdə məskunlaşmışdır.
2. Əhalinin tərkibində milli azlıqlara rast gəlinmir.
3. Şəhərlərin əksəriyyəti inzibati rayon mərkəzi funksiyası daşıyır.
4. XX əsrin sonlarında təbii artım doğumun çoxalması hesabına sürətlənmişdir.
5. Əhalinin miqrasiyası bir sıra sosial problemlərin yaranmasına səbəb olmuşdur.
6. Əhalinin cins tərkibində kişilərin sayı çoxdur.

28. Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunda əhalinin ümumi sayı 488,3 min nəfərdir. Bunun 77,5%-i türk mənşəli azərbaycanlılardır. İqtisadi rayonda yaşayan digər azsaylı xalqların neçə min nəfər olduğunu hesablayın.

29. Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunda əhalinin ümumi sayı 488,3 min nəfərdir. Bunun 22,5%-i müxtəlif millətli azsaylı xalqlardır. İqtisadi rayonda yaşayan türk mənşəli azərbaycanlıların neçə min nəfər olduğunu hesablayın.

30. Gəncə şəhərində 1990-ci ilin əvvəlində əhalinin sayı 282,2 min nəfər, 2010-cu ilin əvvəlində isə 314,6 min nəfər olmuşdur. Keçən dövr ərzində şəhərdə təbii artım hesabına əhalinin sayı 5,2 min nəfər artmışdır. Əhalinin miqrasiya hesabına artımının neçə min nəfər olduğunu müəyyən edin.

31. Mingəçevir şəhərində 1990-cı ilin əvvəlində əhalinin sayı 84,6 min nəfər, 2010-cu ilin əvvəlində 96,9 min nəfər olmuşdur. Keçən dövr ərzində şəhərdə miqrasiya hesabına əhalinin sayı 2,8 min nəfər artmışdır. Təbii artım hesabına əhalinin artımının neçə min nəfər olduğunu müəyyən edin.
32. Azərbaycanın əhalisinin sayı 2009-cu ilin məlumatına görə 8 milyon 973 min nəfər idi. Əhalinin 49%-ni kişilərin təşkil etdiyini nəzərə alaraq, qadınların kişilərdən neçə min nəfər çox olduğunu müəyyən edin.

Əhalinin sıxlığı və məskunlaşması

1. Əhalinin daha sıx məskunlaşdığı iqtisadi-coğrafi rayon və bunun səbəbi:
 A) Kəlbəcər-Laçın; əhalinin mexaniki artımı
 B) Kür-Araz; yüksək təbii artım və əlverişli təbii şərait
 C) Lənkəran-Astara; yüksək təbii artım
 D) Şəki-Zaqatala; yüksək mexaniki və təbii artım
 E) Quba-Xaçmaz; yüksək təbii artım
2. Əhalisinin sayının azalmasına görə təbii-coğrafi rayonların sırası:
 A) Böyük Qafqaz, Lənkəran, Orta Araz
 B) Aran, Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
 C) Kiçik Qafqaz, Aran, Böyük Qafqaz
 D) Lənkəran, Aran, Böyük Qafqaz
 E) Lənkəran, Naxçıvan, Kiçik Qafqaz
3. Əhalinin ən seyrək məskunlaşduğu məntəqələri müəyyən edin.

- A) 1, 2, 4
 B) 2, 3, 5
 C) 3, 4, 7
 D) 1, 3, 6
 E) 5, 6, 7

4. Əhalinin ən sıx məskunlaşdığı məntəqələri müəyyən edin.

- A) 2, 5, 7
 B) 1, 4, 6
 C) 3, 4, 5
 D) 1, 6, 7
 E) 2, 3, 5
5. Azərbaycanda urbanizasiya səviyyəsi daha yüksək olan iqtisadi rayon və bunun səbəbi:
 A) Abşeron; neft-kimya və yüngül sənaye
 B) Kür-Araz; yüngül və energetika sənayesi
 C) Gəncə-Qazax; dağ-madən sənayesi və dağlıq relyef
 D) Abşeron; çoxsahəli sənaye və paytaxt amili
 E) Abşeron; kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı və dəniz sahili mövqeyi

6. Azərbaycanda kənd əhalisinin daha üstün olduğu iqtisadi rayonlar:
 A) Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ
 B) Kəlbəcər-Laçın, Abşeron
 C) Kəlbəcər-Laçın, Dağlıq Şirvan
 D) Aran, Lənkəran-Astara
 E) Naxçıvan, Gəncə-Qazax

7. Əhalinin daha seyrək məskunlaşdığı ərazilər:
 A) Vulkanik yayla, Qobustan, Ceyrançöl-Açinohur
 B) Kür-Araz ovalığı, Qobustan, Abşeron yarımadası
 C) Abşeron yarımadası, Quba-Xaçmaz, Lənkəran
 D) Abşeron yarımadası, Lənkəran, Naxçıvan
 E) Dağlıq Şirvan, Lənkəran, Gəncə-Qazax
8. Azərbaycanın böyük şəhərlərində əhalinin sayının əsas artım mənbələri:
 A) əhalinin yüksək təbii artımı, suburbanizasiya
 B) doğulanlarla ölənlərin nisbəti, emiqrasiya
 C) əhalinin mexaniki artımı, ekstensiv inkişaf
 D) əhalinin mənfi miqrasiya saldosu, imiqrasiya
 E) təbii və mexaniki artım

9. Azərbaycanda əhalinin sıx məskunlaşdığı ərazilər:
 A) Ceyrançöl, Samur-Dəvəçi, Kəlbəcər-Laçın
 B) Böyük Qafqazın yüksək dağlığı, Qobustan, Mil düzü
 C) Açınohur, Abşeron, Muğan düzü
 D) Abşeron, Lənkəran, Gəncə-Qazax
 E) Qobustan, Abşeron, Şəki-Zaqatala

Azərbaycan Respublikasının əhalisi

10. Əhalisinin sayının artmasına görə Böyük Qafqazın iqtisadi-coğrafi rayonlarının sırasını müəyyən edin.
- Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan, Abşeron
 - Quba-Xaçmaz, Abşeron, Şəki-Zaqatala
 - Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz
 - Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala
 - Şəki-Zaqatala, Abşeron, Quba-Xaçmaz

11. Böyük Qafqazın iqtisadi-coğrafi rayonlarının əhalisinin sayına görə azalan sırasını müəyyən edin.
- Quba-Xaçmaz, Abşeron, Şəki-Zaqatala
 - Abşeron, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz
 - Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz
 - Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala
 - Abşeron, Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan

12. Rəqəmlərə əsasən milli azlıqların məskunlaşduğu müvafiq əraziləri müəyyən edin.

- 4 – ləzgilər, 6 – almanlar, 7 – gürcülər
- 4 – ruslar, 5 – avarlar, 7 – tatarlar
- 1 – talyşlər, 3 – kürdlər, 4 – ləzgilər
- 1 – talyşlər, 2 – ruslar, 3 – tatlar
- 2 – kürdlər, 5 – türklər, 6 – avarlar

13. Azərbaycanda urbanizasiya səviyyəsi daha yüksək olan iqtisadi rayonlar:

1. Yuxarı Qarabağ	2. Abşeron
3. Kəlbəcər-Laçın	4. Dağlıq Şirvan
5. Gəncə-Qazax	6. Şəki-Zaqatala
- 1, 6
 - 2, 3
 - 4, 5
 - 2, 5
 - 3, 6

14. Əhalinin milli tərkibinin daha müxtəlif olduğu əraziləri müəyyən edin.

15. Əhalinin milli tərkibinin əsasən daha yekcinsədən məntəqələri müəyyən edin.

16. Azərbaycanda əhalinin sayı 1960-ci ildə 3815,7 min nəfər, 1990-ci ildə isə 7131,9 min nəfər olmuşdur. Bu dövrə əhalinin sıxlığının artımını hesablayın ($\text{nəfər}/\text{km}^2$)?

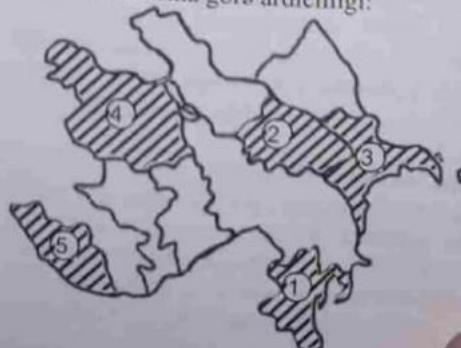
17. Azərbaycanın əhalisi 1980-ci ildə 6114,1 min nəfər, 2005-ci ildə isə 8322,4 min nəfər olmuşdur. Bu dövrə əhalinin sıxlığı nə qədər artmışdır ($\text{nəfər}/\text{km}^2$)?

18. Azərbaycanın əhalisi 1970-ci ildə 5115,1 min nəfər, 2000-ci ildə isə 8016,2 min nəfər olmuşdur. Keçən dövrə əhalinin sıxlığı nə qədər artmışdır ($\text{nəfər}/\text{km}^2$)?

19. Verilmiş iqtisadi-coğrafi rayonların əhalisinin sayının azalmasına görə ardıcılılığı:

20. Verilmiş iqtisadi-coğrafi rayonların əhalisinin sayının artmasına görə ardıcılığı:

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

Dünya ölkələrinin İCM-yi. Dünya iqtisadiyyatı ETİ dövründə

- Ölkənin iqtisadi-coğrafi mövqeyinin səciyyələndirilməsi zamanı nəzərə alınmayan xüsusiyyəti:
 - A) okean və dənizə birbaşa çıxışının olması
 - B) iqtisadi-coğrafi mövqeyin tarixən dəyişməsi
 - C) mühüm nəqliyyat yollarına yaxınlıq
 - D) urbanizasiya prosesinin səviyyəsi
 - E) okean və dənizə birbaşa çıxışının olmaması
- Ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsini əks etdirən əsas göstərici:
 - A) zəngin xammal ehtiyatı
 - B) kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişafı
 - C) adambaşına istehsal olunan ümumadxili məhsul
 - D) zəngin enerji mənbələri
 - E) əmək ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunması
- Əlverişsiz iqtisadi-coğrafi mövqeyə malik ölkələr qrupu:
 - A) Çad, Monqolustan, Əfqanistan, Boliviya
 - B) Polşa, Əfqanistan, Almaniya, Pakistan
 - C) Fransa, Monqolustan, İngiltərə, İsvəç
 - D) Yaponiya, Avstriya, Çin, Fransa
 - E) Hindistan, Pakistan, Türkiyə, Fransa
- Qara metallurgiya sənayesi yerli kömür və dəmir filizi əsasında formalasən ölkələr:
 - A) Fransa, İtaliya, Yaponiya
 - B) Yaponiya, Çin, Belorus
 - C) Rusiya, Çin, Ukrayna
 - D) Kanada, İsvəçrə, Fransa
 - E) Çin, Yaponiya, Rusiya
- Qeyri-istehsal sahələrinə aiddir:
 - A) kənd təsərrüfatı, tikinti, elm
 - B) elm, təhsil, səhiyyə
 - C) elektroenerji istehsalı, tibbi avadanlıqlar istehsalı
 - D) ticarət, ictimai-işə, ərzaq məhsulları istehsalı
 - E) nəqliyyat xidməti, ümumi maşınqayırma
- Neft idxlə edən ölkələr:
 - A) Qərbi Avropa ölkələri, Yaponiya, Rusiya
 - B) Qərbi Avropa ölkələri, ABŞ, Yaponiya
 - C) Şimali Amerika ölkələri, Yaponiya, İran
 - D) Cənubi Amerika ölkələri, Çin, İraq
 - E) Qərbi Avropa ölkələri, Nigəriya, Hindistan
- Ölkənin beynəlxalq coğrafi əmək bölgüsündə iştirakının başlıca şərti:
 - A) beynəlxalq ixtisaslaşma
 - B) sənayenin daxili bazara istiqamətlənməsi

- İdxalda xammalın üstünlüyü
 - C) idxləda xammalın üstünlüyü
 - D) ticarət balansının mənfi olması
 - E) qeyri-istehsal sahələrinə çalışdanın üstünlüyü
- ETİ dövründə sənayenin strukturunda baş verən dəyişiklik:
 - A) emal sənayesinin payının artması
 - B) dağ-mədən sənayesinin rolunun yüksəlməsi
 - C) metal tutumlu sahələrin payının artması
 - D) hasilat sənayesinin payının artması
 - E) emal sənayesinin payının azalması
- Ərazinin böyükülüyü və təbii resurs amili bu ölkələrdən hənsilərinin iqtisadi inkişafında əsas rol oynamışdır:
 - A) ABŞ və Niderland
 - B) Rusiya və Macaristan
 - C) Hindistan və İsvəçrə
 - D) Çin və Yaponiya
 - E) Avstraliya və Braziliya
- Iqtisadiyyatları təbii resurslarının zənginliyinə əsaslanan ölkələr:
 - A) Çin, Əfqanistan, Avstriya
 - B) Səudiyyə Ərbistanı, Küveyt, Braziliya
 - C) Meksika, Almaniya, Belçika
 - D) Rusiya, Çexiya, Haiti
 - E) Peru, Türkiyə, Gürcüstan
- Asiyanın iqtisadi cəhətdən daha yüksək inkişaf etmiş regionu:
 - A) Cənubi Asiya
 - B) Şərqi Asiya
 - C) Orta Asiya
 - D) Mərkəzi Asiya
 - E) Şimal-Şərqi Asiya
- AFR, Fransa, Böyük Britaniya və Belçikanı birləşdirən ümumi xüsusiyyət:
 - A) Federativ quruluşlu ölkələrdir
 - B) Sənaye sahələri, əsasən, idxlə xammala əsaslanır
 - C) Zəngin faydalı qazıntıları vardır
 - D) Yerli əmək ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunublar
 - E) Unitar quruluşlu ölkələrdir
- Istehsalın ərazi təşkili:
 - A) məhsuldar qüvvələrin ərazidə səmərəli yerləşdirilməsidir
 - B) sənayenin əsasən paytaxtda yerləşdirilməsidir
 - C) kənd təsərrüfatının ərazidə ekstensiv yolla inkişafıdır
 - D) ərazidə sənaye qoşaqlarının intensiv inkişafıdır
 - E) sənayenin ərazi üzrə qeyri-bərabər yerləşməsidir
- ETİ şəraitində maşınqayırma sənayesinin xüsusiyyəti:
 - A) Qadın əməyinə tələbat artmışdır.
 - B) Xammala tələbat artmışdır.
 - C) İxtisash kadrlara tələbat artmışdır.
 - D) Su və enerjiyə tələbat artmışdır.
 - E) Xammal mənbələrinə daha çox meyl etmişdir.

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

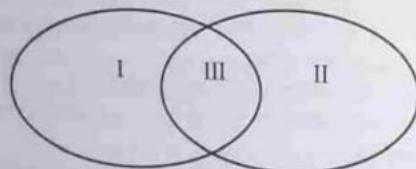
15. Elmi-texniki inqilab dövründə əmək ehtiyatlarına qoyulan tələblər:
A) kişi əməyini daha çox tələbat
B) coxlu işçi qüvvəsi
C) xammala tələbat
D) qadın əməyinə daha çox tələbat
E) yüksək ixtisaslı kadrlara tələbat
16. ETİ şəraitində maddi istehsalın strukturunda baş verən dayışıklılıq:
A) elmin rolunun azalması
B) kənd təsərrüfatının payının artması
C) xammal ticarətinin genişlənməsi
D) sənaye məhsulunun payının azalması
E) elm tutumlu sənaye sahələrinin sürətli inkişafı
17. Beynəlxalq coğrafi əmək bölgüsünə görə ölkənin hansı xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirmək mümkündür?
A) inzibati ərazi bölgüsünü
B) əhalinin mexaniki hərəkatını
C) məhsul istehsalının ixtisaslaşmasını
D) məhsulun emal edilmə xüsusiyyətini
E) ölkənin idarə etmə formasını
18. İstehsalın təmərküzləşməsi adlanır:
A) istehsalın müasir texnika ilə təchiz olunması
B) məhsulun bir neçə müəssisədə birgə istehsalı
C) istehsalın iri müəssisələrdə cəmləşməsi
D) istehsalın xammalla tam təchizatlı olması
E) müəssisələrin sahələr üzrə ixtisaslaşması
19. Ərazi-istehsal kompleksi adlanır:
A) müxtəlif rayonların müəyyən məhsul istehsalı üzrə ixtisaslaşması
B) istehsalın iri müəssisələrdə cəmlənməsi
C) rayonlar arasında əmək bölgüsünün həyatə keçirilməsi
D) vahid xammal və enerji mənbələrindən istifadə edən müəssisələrin yiğcam ərazidə yerləşməsi
E) eyni təbii şəraitə malik rayonların təsərrüfat olaqası
20. İstehsalın kooperasiyası adlanır:
A) istehsalın müasir texnika ilə təchiz olunması
B) müəssisənin ayrı-ayrı məhsul istehsalı üzrə ixtisaslaşması
C) məhsulun istehsalı prosesində bir neçə müəssisənin birgə iştirakı
D) istehsalın vahid müəssisədə cəmləşməsi
E) istehsalın xammalla tam təchizatlılığı
21. Yarımfabrikat adlanır:
A) xammaldan alınan son məhsul
B) yalnız əmtəə kim istehsal olunan məhsul
C) əlavə emal tələb edən məmulat
D) yalnız yeyinti sənayesi üçün hazırlanın məmulat
E) satış üçün istehsal olunan məhsul
22. İstehlak rayonlarında yerləşən müəssisələr:
A) ekoloji cəhətdən zararlı olan sahələr
- B) məhsullarının uzaq məsafəyə daşınması əlavənlər
C) xammal tutumluğunu ilə fərqlənən sahələr
D) tez xarab olan məhsul istehsal edən sahələr
E) şirin suya tələbatı çox olan sahələr
23. İqtisadi-coğrafi mövqeyi əlverişli olan, gömənlik rejimində və vergidə güzəştər verilmiş rayon və ya şəhər adlanır:
A) ticarət mübadiləsi zonası
B) muxtar rayon
C) müstəqil ərazi
D) azad iqtisadi zona
E) regional mərkəz
24. Qərbi Avropanın iqtisadiyyatında aparıcı rol oynayan dövlətlər:
A) Böyük Britaniya, Niderland, Rusiya, İtaliya
B) Almaniya, Rusiya, Fransa, Ukrayna
C) Böyük Britaniya, Almaniya, Polşa, İsvəç
D) Almaniya, Böyük Britaniya, Fransa, İtaliya
E) Ukrayna, İspaniya, Fransa, Almaniya
25. Texnopolis adlanır:
A) iri elmututumlu istehsal mərkəzlərinin cəmləşdiyi ərazi
B) əhalinin şəhər ətrafında cəmlənəməsi
C) sənaye obyektləri altında qalan torpaq sahəsi
D) meqalopolislərin ətrafindakı çirkənmiş sahələr
E) əhalisi 10 mln-dan çox olan şəhərlər qrupu
26. Məhsulun istehsalında bir neçə müəssisənin birgə iştirakı adlanır:
A) təmərküzləşmə
B) istehsalın ekstensiv inkişafı
C) istehsalın kooperasiyası
D) istehsalın intensiv inkişafı
E) ixtisaslaşma
27. Ümumi daxili məhsul (ÜDM) adlanır:
A) ölkə sənayesinin istehsal etdiyi məhsulların ümumi həcmi
B) ölkə daxilində milli və aqrar-sənaye kompleksində istehsal olunan ümumi məhsulun dəyəri
C) yalnız ölkəyə məxsus şirkətlərin istehsal etdiyi məhsulun dəyəri
D) ölkə daxilində milli və xarici şirkətlərin istehsal etdiyi məhsulun ümumi dəyəri
E) idxlə və ixrac olunan məhsulların ümumi dəyəri
28. Ümumi milli məhsul (ÜMM) adlanır:
A) ölkənin və ölkədəki xarici şirkətlərin istehsal etdiyi məhsulun dəyəri
B) milli şirkətlərin ölkə daxilində və xaricdə istehsal etdiyi ümumi məhsulun dəyəri
C) ölkənin yalnız sənaye müəssisələrinin istehsal etdiyi məhsul
D) ölkənin iri şəhərlərində istehsal olunan məhsulun dəyəri
E) ölkənin aqrar-sənaye kompleksində istehsal olunan məhsulun ümumi dəyəri

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

- 29.** Yerli xammal ehtiyatları məhdud olan, lakin ETİ dövründə sürətlə inkişaf edən ölkələr:
- Sinqapur, Yaponiya, Koreya Respublikası, İsrail
 - ABŞ, Kanada, Rusiya, İsrail
 - Yaponiya, Çin, Hindistan, Braziliya
 - Sinqapur, CAR, Macaristan, Çexiya
 - Böyük Britaniya, Avstraliya, İtaliya, Koreya Respublikası
- 30.** XX əsrin ikinci yarısında dünyada yüngül sənaye məhsullarının istehsalında baş vermiş dəyişiklik:
- okean sahillərinə meyl etməsi
 - inkişaf etmiş ölkələrin payının yüksəlməsi
 - qeyri-ənənəvi sahələrin inkişafı
 - inkişaf etməkdə olan ölkələrin payının artması
 - əhalinin az məskunlaşdırıldığı ərazilərə meyl etməsi
- 31.** XX əsrin I yarısında dünyanın yanacaq-energetika balansında baş verən ən mühüm dəyişiklik:
- Atom enerjisindən istifadə həllədici rola malik olmuşdur.
 - Daş kömür istehsali artmışdır.
 - Hidroenerji ehtiyatlarından istifadə azalmışdır.
 - Daş kömür mərhələsi neft-qaz mərhələsi ilə əvəz olunmuşdur.
 - Günəş və külək enerjisindən istifadə həllədici əhəmiyyət kəsb etmişdir.
- 32.** Sənaye qovşağı:
- xammalın son məhsula qədər emalı formasıdır.
 - kənd təsərrüfatı ilə sənayenin qarşılıqlı fəaliyyət formasıdır.
 - qarşılıqlı əlaqədə olan müəssisələrin yiğcam ərazi təşkili formasıdır.
 - yanacaq-energetika sənayesinin fasiləsiz fəaliyyətidir.
 - sənaye üsulu ilə işləyən heyvandarlıq kompleksidir.
- 33.** Ticarət balansı:
- ölkənin idxal etdiyi məhsulun istehsal etdiyi məhsula olan nisbatdır
 - ölkənin istehsal etdiyi məhsulun istehlak etdiyi məhsula olan nisbatdır
 - ölkənin istehsal etdiyi məhsulun idxal etdiyi məhsula olan nisbatdır
 - ölkənin bir ildə əldə etdiyi gəlirdir
 - ölkənin ixrac etdiyi məhsulla idxal etdiyi məhsulun dəyərinin fərqidir
- 34.** Ticarət balansı müsbət hesab edilir:
- ölkənin sənayesi götiirmə xammala əsaslandıqda
 - ixrac olunan malların dəyəri idxal olunan malların dəyərindən az olduqda
 - ölkənin sənayesi yerli xammal əsasında işlədikdə
 - ixrac olunan malların dəyəri idxal olunan malların dəyərindən çox olduqda
 - şəhərlər birləşərək iri aqlomerasiyalar əmələ gətirdikdə
- 35.** Qeyri-istehsal sahələrində çalışınan xüsusi çəkisinin çox olduğu ölkələr:
- Braziliya, Misir, Çad, Almaniya
 - Yeni Zelandyə, Belçika, Yaponiya, Kanada
 - Efiopiya, Çexiya, Meksika, Fransa
 - İsveç, Belçika, Hindistan, Böyük Britaniya
 - Fransa, Malayziya, İtaliya, Mozambik
- 36.** Təsərrüfat sahələri arasında əlaqə hansı cavabda *səhv* göstərilmişdir?
- baramaçılıq → sintetik parça istehsalı
 - qarğıdalı istehsalı → heyvandarlıq
 - qoyunçuluq → xalça istehsalı
 - təbii qaz hasilatı → azot gübrəsi istehsalı
 - neft hasilatı → dizel yanacağı istehsalı
- 37.** Təsərrüfat sahələri arasında əlaqə hansı cavabda *səhv* göstərilmişdir?
- baramaçılıq → ipək parça istehsalı
 - heyvandarlıq → mineral gübrə
 - əsas kimya → mineral gübrə istehsalı
 - qoyunçuluq → xalça istehsalı
 - heyvandarlıq → gön dəri istehsalı
- 38.** Ölkənin iqtisadi-coğrafi mövqeyinin səciyyələndirilməsi zamanı nəzərə *ahməyən* xüsusiyyəti:
- əhalinin təbii artımı
 - iqtisadi-coğrafi mövqeyin tarixən dəyişməsi
 - mühüm nəqliyyat yollarına yaxınlıq
 - okean və dənizə çıxışın olması
 - okean və dənizə birbaşa çıxışın olmaması
- 39.** Elmi-texniki inqilab dövründə əhali miqrasiyasının səciyyəvi xüsusiyyəti:
- kənd əhalisinin miqrasiyada üstünlüyü
 - fiziki iş tələb edən işçi qüvvəsinin üstünlük təşkil etməsi
 - qadınların kişilərə nisbətən daha çox miqrasiyası
 - daha gənc işçilərə tələbatın çox olması
 - miqrasiyada yüksək ixtisaslı kadrların böyük rol oynaması
- 40.** ETİ dövründə inkişaf etmiş ölkələrdə qara metallurgiya müəssisələrinin yerləşməsindən baş verən əsas dəyişiklik:
- şirin su mənbələrinə meyl etməsi
 - xammal rayonlarına meyl etməsi
 - elmi mərkəzlərə meyl etməsi
 - ucuz enerji mənbələrinə meyl etməsi
 - dəniz limanlarına meyl etməsi
- 41.** Qeyri-istehsal sahəsinə aid *deyil*:
- səhiyyə, təhsil, elm
 - elm, təhsil, idman
 - təhsil, rabitə, incəsənət
 - idarəetmə orqanları, səhiyyə, turizm
 - tikinti, kənd təsərrüfatı, yüngül sənaye

42. Sənaye, kənd təsərrüfatı və tikintinin aid olduğu istehsal sahəsi:
- yüksək ixtisaslı kadrların hazırladığı sahə
 - qeyri istehsal
 - az əməktutumlu istehsal sahəsi
 - maddi istehsal sahəsi
 - elmi-əməkdaşlığın aparıldığı sahə
43. Mebel sənayesinin istehlak rayonlarında yerləşdirilməsinin səbəbi:
- istehsal tullantılarından istifadə edilməsi
 - çoxlu enerji tələb etməsi
 - həzir məhsulun daşınmasının baha başa gəlməsi
 - çoxlu qadın əməyi tələb etməsi
 - həzir məhsulun daşınmasının ucuz başa gəlməsi
44. ETİ dövründə hansı təsərrüfat sahəsinin təbii ehtiyat amilindən asılılığı daha çox azalmışdır?
- hidroenergetika
 - dağ-mədən
 - neft hasilatı
 - dəqiq maşınqayırma
 - qara metallurgiya
45. Ölkədə əməktutumlu istehsal sahələrini inkişaf etdirməklə hansı problemi həll etmək olar?
- əhalinin işsizlik problemini
 - hasılat sənayesinin intensivləşdirilməsini
 - yalnız qadınların işlə təmin olunmasını
 - yalnız kənd əhalisinin işlə təmin olunmasını
 - təbii artımın tənzimlənməsini
46. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

İslandiya adası Yapon adaları

- Litosfer tavalarının toqquşmasından yaranıb.
 - Divergent zonada yerləşir.
 - Ərazilərində İEÖ-lər yerləşir.
 - GEO ES-dən geniş istifadə olunur.
 - Sakin okeanda yerləşir.
- I - 2, 3; II - 1, 4; III - 5
 - I - 1, 5; II - 2; III - 3, 4
 - I - 5; II - 1, 3; III - 2, 4
 - I - 3; II - 4, 5; III - 1, 2
 - I - 2; II - 1, 5; III - 3, 4

47. Sənaye təsərrüfatının hansı sektorunu əks etdirir?
meşə sənayesi	mekaniki emal	ağac tədarükü, taxta
şalban, mebel
	kimyavi emal	kağız, karton, kanifol
- I sektor
 - II sektor
 - III sektor
 - IV sektor
 - qeyri-istehsal sektoru

48. innovasiya texnologiyalarının işlənilməsi, elmi-tutumlu sahələrin inkişafı və elmi-kadrların hazırlanması məqsədilə yaradılmış mərkəzlərdür. Onlar əri elm və sənaye mərkəzləri ətrafında salınan "peyk-şəhərcik"lər rolunu oynayır. Anlayışı müəyyən edin.
- bidonvil
 - urbanizasiya
 - meqalopolis
 - aqlomerasiya
 - texnopolis

49. Ölkənin iqtisadi-coğrafi mövqeyinin qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər:
- təbii ehtiyatlar, dənizə çıxışın olması, kənd əhalisinin üstünlüyü
 - urbanizasiya səviyyəsi, nəqliyyat, əhalinin təbii artımı, ixtisaslı kadrlar
 - iqlim şəraiti, relyef, əhalinin cins və yaş tərkibi
 - qonşuluq mövqeyi, faydalı qazıntılar, dövlət quruluşu və şəhər əhalisinin sayı
 - təbii şərait, təbii ehtiyatlar, qonşuluq mövqeyi, dəniz və quru ticarət yollarına yaxınlıq

50. Qərbi Avropa ölkələrinin iqtisadi-coğrafi mövqeyinin səciyyələndirən əlamətlər:
- region ölkələrinin bir-biri ilə sıx qonşuluq mövqeyi
 - yüksək təbii artımın olması
 - mühüm dəniz və quru ticarət yollarının yaxınlığında yerləşmələri
 - Şərqi Avropa ölkələri ilə böyük məsafədə sərhədlərə malik olmaları
 - region ölkələrinin hamisinin okeana birbaşa çıxışlarının olması
- 1, 3, 5
 - 2, 4, 5
 - 1, 2, 5
 - 1, 3, 4
 - 2, 3, 4

51. Toxuculuq müəssisələrinin tikilməsində əsas məqsədlərdən biri:
- Qadın əməyindən səmərəli istifadə etmək.
 - Ekoloji gərginliyi azaltmaq.
 - Tullantılardan səmərəli istifadə etmək.
 - Digər sənaye rayonları ilə dəha sıx iqtisadi əlaqəyə girmək.
 - Ağır sənaye müəssisələrini xammalla təmin etmək.

52. Coğrafi xüsusiyyətlərdən yanlış oları müəyyən edin.
- Cənub-Şərqi Asiya əhalinin sıx yerləşdiyi regiondur.
 - Təbii ehtiyatların azlığı ölkənin iqtisadi geriliyinin əsas səbəbidir.
 - Hasılat sənayesi xammal mənbələrinə meyl edir.
 - ETİ dövründə emaledici sənayenin rolü artır.
 - Urbanizasiyanın yüksək səviyyəsi əsasən inkişaf etmiş ölkələr üçün xarakterikdir.

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

53. ETİ-nin daha çox təsir etdiyi sənaye sahələri hansılardır?

- A) elektroenergetika, kimya və yeyinti sənayesi
- B) maşınqayırma, elektroenergetika və kimya
- C) maşınqayırma, yanacaq və qara metallurgiya
- D) maşınqayırma, kimya və yüngül sənaye
- E) kömür sənayesi, metallurgiya və maşınqayırma

54. İstehsal kombinatlarına aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Xammal bütün texnoloji mərhələlərdən keçir.
 2. Nəqliyyat xərcləri azdır.
 3. Məhsulun maya dəyəri aşağıdır.
 4. Sexlər bir-birindən aralıda yerləşdiyinə görə nəqliyyat xərcləri çoxdur.
 5. İstehsal əlaqələri zəif olduğundan böyük xammal itkisinə yol verilir.
- A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 3, 4, 5
 - D) 1, 2, 3 E) 1, 3, 4

55. Toxuculuq sənayesinin sahələrinin yerləşdirilməsi zamanı nəzərə alınan amillər:

1. tələbat rayonlarına yaxınlıq
 2. ucuz elektrik enerjisi mənbəyinə yaxınlıq
 3. xammala yaxınlıq
 4. ekoloji amil
 5. qadın əmək ehtiyatlarının olması
- A) 2, 3, 4 B) 1, 3, 5 C) 1, 4, 5
 - D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 4

56. Aşağıdakı xüsusiyyətlər hansı ölkələr üçün səciyyəvidir?

- Adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun miqdarı yüksəkdir.
 - Çoxmərkəzli təsərrüfat strukturuna malikdirlər.
 - Yeni və ən yeni sənaye sahələri güclü inkişaf etmişdir.
 - Beynəlxalq maliyyə mərkəzləri yerləşir.
- A) Böyük Britaniya, Yaponiya, ABŞ, AFR
 - B) Böyük Britaniya, Çin, Rusiya, Türkmenistan
 - C) Fransa, Səudiyyə Ərəbistanı, İran, CAR
 - D) Yaponiya, Braziliya, Avstriya, Yunanistan
 - E) Hindistan, Yaponiya, Braziliya, Qazaxistan

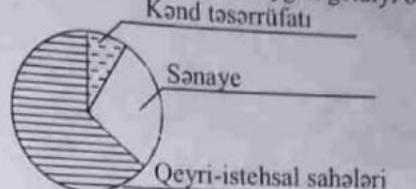
57. ETİ dövründə xarici ticarətin strukturunda baş verən əsaslı dəyişikliklər:

- A) ticarətdə əsas yeri yüngül sənaye və kənd təsərrüfatı məhsullarının tutması
- B) xammal məhsullarının emal sənayesi məhsullarına nisbətən üstünlüyü
- C) ticarətdə əsas yeri dağ-mədən sənayesi məhsullarının tutması
- D) ticarətdə əsas yeri yeyinti və kənd təsərrüfatı məhsullarının tutması
- E) ticarətdə xammala nisbətən hazır məhsulların üstünlük təşkil etməsi

58. İxrac və idxlə məhsullarının dəyərinin fərqi adlanır:

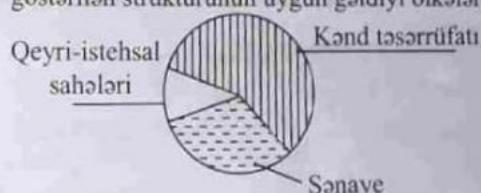
- A) yük dövriyyəsi
- B) ticarət balansı
- C) ticarət dövriyyəsinin həcmi
- D) məhsulun daşınması və satışına çəkildən xərc
- E) rəqabətə davamlılıq

59. Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) diaqramda göstərilən strukturunun uyğun gəldiyi ölkələr:

- A) Cənubi Amerikanın federativ ölkələri
- B) Şərqi Asyanın inkişaf etməkdə olan ölkələri
- C) Qərbi Avropanın yüksək inkişaf etmiş ölkələri
- D) Cənub-Qərbi Asyanın neft hasil edən ölkələri
- E) Mərkəzi Afrikanın ən zəif inkişaf etmiş ölkələri

60. Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) diaqramda göstərilən strukturunun uyğun gəldiyi ölkələr:

- A) Avropanın cərtdən ölkələri
- B) Qərbi Avropanın yüksək inkişaf etmiş ölkələri
- C) Şərqi Afrikanın daha az inkişaf etmiş ölkələri
- D) Cənub-Qərbi Asyanın neft çıxaran ölkələri
- E) Şimali Amerikanın inkişaf etmiş ölkələri

61. Elmi-texniki inqilabin tərkib hissələri:

- A) idarəetmə, elektroenergetika, qara və əlvan metallurgiya
- B) idarəetmə, kimya və elektroenergetika, elm
- C) elm, maşınqayırma, istehlak və idarəetmə
- D) elm, texnika və texnologiya, istehsal, idarəetmə
- E) texnologiya, maşınqayırma, elektroenergetika, idarəetmə

62. Təsərrüfat sahələrinin ərazi üzrə qeyri-bərabər yerləşməsində kəskin fərqlərin olduğu ölkələr:

- A) Böyük Britaniya, Çexiya, Danimarka, Kanada
- B) Avstraliya, Belçika, Avstriya, Fransa
- C) Niderland, Fransa, CAR, Ukrayna
- D) Almaniya, Rusiya, Polşa, Braziliya
- E) Rusiya, Avstraliya, Kanada, Braziliya

63. Sxemdə təsvir olunan regionda müasir dövrdə çoxsahəli sənayenin və nəqliyyatın yüksək inkişafı səbəb olur:

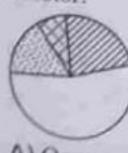
- A) şəhər infrastrukturunun zəifləməsinə
 B) suburbanizasiya prosesinin intensivləşməsinə
 C) sənayenin inkişafının ləngiməsini
 D) istehsal və qeyri-istehsal sahələrində çalışanların sayıının azalmasına
 E) regiondan kütləvi işçi qüvvəsi axınına

64. Sxemdə təsvir olunan regionda, son dövrlərdə təsərrüfatın strukturunda baş verən ciddi dəyişiklər əlaqədardır:

- A) əhalinin təbii artımının çoxalması ilə
 B) yeni mineral yataqlarının istismar edilməsi ilə
 C) iqtisadi integrasiya prosesinin güclənməsi ilə
 D) əhalinin yaşı tərkibində uşaqların payının artması ilə
 E) yeni daha kiçik dövlətlərin yaranması ilə

65. Təsərrüfatın sahə strukturu diaqramına uyğun gələn ölkələr:

- - sənaye və tikinti
- - ticarət və xidmət
- - kənd təsərrüfatı
- ☒ - digər sahələr

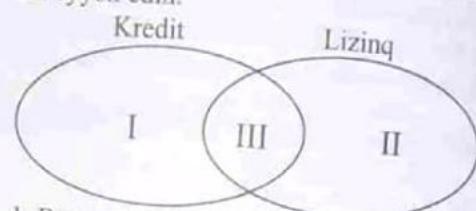
- A) Qazaxistan, Belçika, Kamerun
 B) Kanada, Qazaxistan, Bolqarıstan
 C) İndoneziya, Hindistan, Paraqvay
 D) İndoneziya, Hindistan, Fransa
 E) Tailand, İndoneziya, Almaniya

66. Təsərrüfat sektorlarına uyğun gələn sahələr hansılardır?

Sektorlar	Sahələr
1. Birinci sektor	a. turizm
2. Üçüncü sektor	b. kənd təsərrüfatı
3. Dördüncü sektor	c. informasiya
	d. meşə tədarükü
	e. sahiyyə

- A) 1 - b, d; 2 - a, e; 3 - c
 B) 1 - a; 2 - c, e; 3 - b, d
 C) 1 - d; 2 - a, b; 3 - c, e
 D) 1 - c; 2 - d, e; 3 - a, b
 E) 1 - b; 2 - c; 3 - a, d

67. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndi müəyyən edin.

1. Bu vəsait birbaşa müştərinin hesab nömrəsinə köçürülə bilər.
 2. Geri qaytarmaq şərti ilə faizlə verilən pul vəsaitidir.
 3. Müştəridən əlavə girov tələb etmir.
 4. Sənaye avadanlığı, maşın, istehsal təyinatlı bina və tikililər şəklində olur.
 5. Investisiya vasitəsi ola bilər.
 A) I - 2, 5; II - 3, 4; III - 1
 B) I - 1, 3; II - 2, 5; III - 4
 C) I - 4, 5; II - 1, 2; III - 3
 D) I - 3, 4; II - 1, 5; III - 2
 E) I - 1, 2; II - 3, 4; III - 5

68. "Yeni dünyada" yerleşən texnopolis və texnoparkları seçin.

- A) Texnium, Kembriq
 B) Silikon, Kumminqs tədqiqat parkı
 C) Otaniemi, Kansai Elm şəhəri
 D) Kansai, Kumminqs tədqiqat parkı
 E) Silikon, Otaniemi

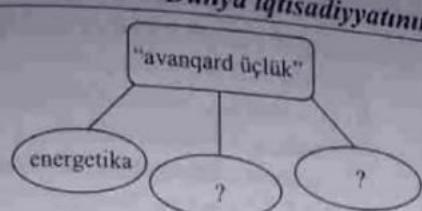
69. Texnika və texnologiyaların "təkamül yolu" ilə inkişaf etdiyi ölkələr:

- A) Braziliya, Tunis, Əlcəzair
 B) Norveç, Braziliya, İndoneziya
 C) Çin, Rusiya, İsvəçrə
 D) Almaniya, Fransa, Tailand
 E) ABŞ, Böyük Britaniya, Koreya Respublikası

70. Texnika və texnologiyaların "inqilab yolu" ilə inkişaf etdiyi ölkələr:

- A) Çanubi Koreya, Braziliya, İndoneziya
 B) ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniya
 C) Hindistan, Rusiya, İsvəçrə
 D) Çin, Fransa, Tailand
 E) Meksika, Misir, Argentina

71. Uyğunluğu müəyyən edin.

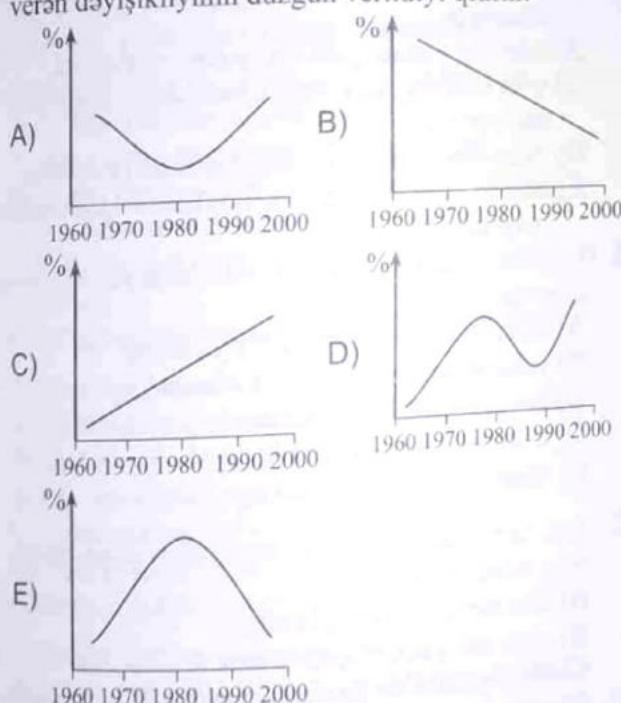

- A) metallurgiya, kimya
- B) kənd təsərrüfatı, maşınqayırma
- C) hasilat sənayesi, emal sənayesi
- D) yanacaq-energetika, alternativ enerji
- E) maşınqayırma, kimya sənayesi

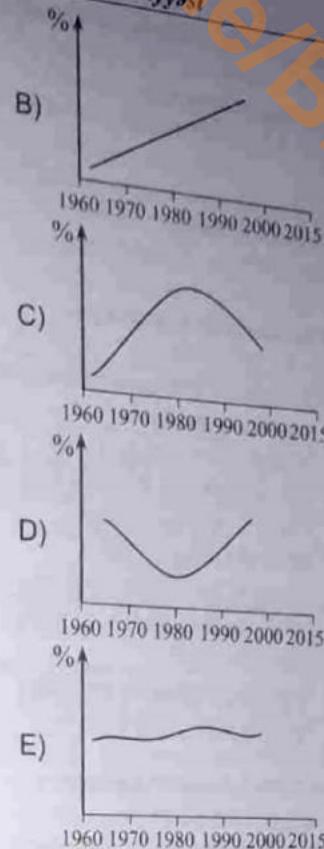
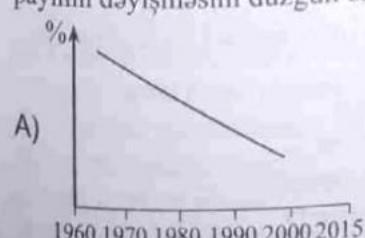
72. Elmi-texniki inqilabın əsas əlamətlərini müəyyən edin.

1. kənd təsərrüfatında əkin sahələrinin genişləndirilməsi
 2. insan fəaliyyətinin bütün sahələrini və dünyanın bütün regionlarını əhatə etməsi
 3. elmi-texniki tərəqqinin olduqca sürətlənməsi
 4. istehsalın avtomatlaşdırılması ilə əlaqədar əmək ehtiyatlarına tələbatın artması
 5. elmin məhsuldar qüvvəyə çevriləməsi
 6. tükənən təbii sərvətlərin daha geniş istifadə edilməsi
- A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 5 C) 2, 3, 6
D) 3, 4, 6 E) 1, 2, 4

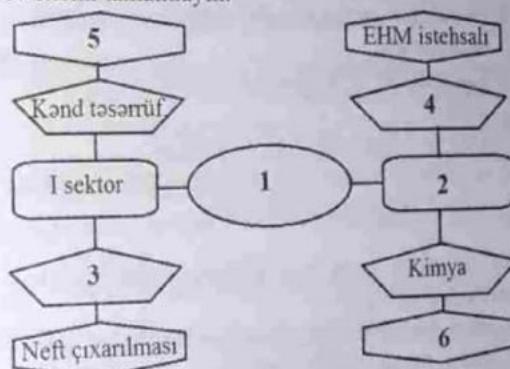
73. Dünyada hazır sənaye məhsulları istehsalında baş verən dəyişikliyinin düzgün verildiyi qrafik:

74. Xarici ticarətin strukturunda mineral xammalların payının dəyişməsini düzgün əks etdirən qrafik:

75. Sxemi tamamlayın:

- A) 1 – Maddi – istehsal; 2 – II sektor; 3 – Hasılat sənayesi; 4 – Maşınqayırma; 5 – Əkinçilik; 6 – Gübrə istehsalı
- B) 1 – Qeyri – istehsal; 2 – IV sektor; 3 – Bitkiçilik; 4 – Metallurgiya; 5 – Əkinçilik; 6 – yanacaq istehsalı
- C) 1 – Maddi – istehsal; 2 – Emal sənayesi; 3 – Kimya sənayesi; 4 – Yüngül sənayesi; 5 – Əkinçilik; 6 – Kağız istehsalı
- D) 1 – Qeyri – istehsal; 2 – II sektor; 3 – Yeyinti sənayesi; 4 – Maşınqayırma; 5 – Heyvandarlıq; 6 – Kauçuk istehsalı
- E) 1 – İnformasiya; 2 – III sektor; 3 – Metallurgiya sənayesi; 4 – Meşə və ağac emalı; 5 – Bitkiçilik; 6 – Süni lif istehsalı

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

76. Elmi-texniki tərəqqini təmin edən maşınqayırma sahələri:

1. dağ-mədən avadanlıqları istehsalı
2. cihazqayırma
3. elektrotexnika
4. dəzgahqayırma
5. kənd təsərrüfatı maşınqayırması
6. elektronika

77. ETİ ilə bağlı hansı variantlarda uyğunluq gözlənilmişdir?

1. Kosmiklaşmə	İstehsaldə mikroprosessorların robotların tətbiqidir.
2. İdarəetmə	Müasir dövrdə özünü GIS formasında əks etdirmişdir.
3. Texnoparklar	Ağır sənaye mərkəzləri ətrafında salınan "peyk şəhərcik"lər rolunu oynayır.
4. Biotexnologiya	GMO məhsullarının istehsalı genişlənmişdir.
5. Texnika və texnologiya	Təbii ehtiyatlardan qənaətlə istifadə etməyə imkan verir.

78. ETİ-nin təsərrüfatın sahəvi strukturuna təsiri nəticəsində baş verən əsas dəyişikliklər:

1. Nəqliyyatın növləri arasında əlaqələr genişlənir.
2. İqtisadi-coğrafi mövqenin rolu artır.
3. Emaledici sənayenin təbii ehtiyat amilindən asılılığı artır.
4. Təsərrüfatın yerləşməsində ekoloji amilin rolu azalır.
5. Yeni sahələrin yaranması hesabına maşınqayırmanın sahə strukturu mürrəkkəbləşir.
6. Xidmət sahələrinə tələbat artır.

79. ETİ dövründə kənd təsərrüfatının strukturunda baş verən dəyişikliklər:

1. Əkin sahələrinin genişləndirilməsi ilə hər nəfərə düşən ərzaq istehsalı artır.
2. Təsərrüfatın strukturunda kənd təsərrüfatının payı azalır.
3. İEO-də ekstensiv becərilmə geniş tətbiq edilir.
4. Bitkiçiliyin payı azalır.
5. Təsərrüfatda payının artması ilə bu sahədə çalışanların sayı çoxalır.
6. Tərkibində heyvandarlığın payı getdikcə yüksəlir.

Dünya sənayesi

1. Ekvatorial meşələr hansı ölkələrdə daha sürətlə möhv edilir?

- A) Braziliya, Konqo, İndoneziya
- B) İndoneziya, Səudiyyə Ərəbistanı, Konqo
- C) Avstraliya, Braziliya, Meksika
- D) Rusiya, Braziliya, Misir
- E) Paraqvay, Konqo, Finlandiya

2. Emaledici sənaye sahələri yerli xammala əsaslanan dövlətlər:

- A) Danimarka, Böyük Britaniya, Ukrayna
- B) Fransa, Niderland, CAR
- C) Səudiyyə Ərəbistanı, Yaponiya, İtaliya
- D) ABŞ, Yaponiya, Belçika
- E) Rusiya, Avstraliya, Kanada

3. Hasilat sənayesinin sahələri:

- A) metallurgiya, maşınqayırma, neftayırma
- B) dağ-mədən, toxuculuq, yeyinti
- C) neftçixarma, əsas kimya, əlvan metallurgiya
- D) dağ-mədən, neftçixarma, qazçixarma
- E) yüngül, yeyinti, ağaç emalı

4. Müasir dövrdə dünya neft hasilatının başlıca xüsusiyyəti:

- A) şelf zonasında neftin istismarının azalması
- B) dənizdə neft çıxarılmasının azalması
- C) neft hasilatının əsasən inkişaf etməkdə olan ölkələrdə cəmləşməsi
- D) neft hasilatının çox hissəsi Qərbi Avropa ölkələrinin payına düşür
- E) neft hasilatının əsasən inkişaf etmiş ölkələrdə cəmlənməsi

5. Yanacaq-energetika sənayesinin gələcək inkişafı əsaslanmalıdır:

- A) hidroenergetika və kömür enerjisindən istifadəni artırmağa
- B) mövcud yanacaq hövzələrinin istismarına
- C) yeni neft və daş kömür hövzələrinin kəşfi və istismarına
- D) tükməməyən enerji mənbələrindən istifadəyə
- E) kömür və maye yanacaq növlərinin istifadəsini artırmağa

6. Dəzgahqayırma və traktor istehsalının yerləşməsində əsas amil:

- A) metallurgiya mərkəzlərinə yaxınlıq
- B) yüksək ixtisaslı kadrların olması
- C) enerji mənbələrinə yaxınlıq
- D) ucuz işçi qüvvəsinin olması
- E) su ehtiyatlarının mövcudluğu

7. Qara metallurgiyanın yerləşməsində nəzərə alınan əsas xüsusiyyət:

- A) elm mərkəzlərinə yaxınlıq
- B) suya ehtiyacının çox olması
- C) ətraf mühiti az şirkətləndirməsi
- D) işçi qüvvəsinə ehtiyacının çox olması
- E) xammala yaxın olması

8. Dağ-mədən kimyası müəssisələri yerləşdirilməsi məqsədə uyğundur:

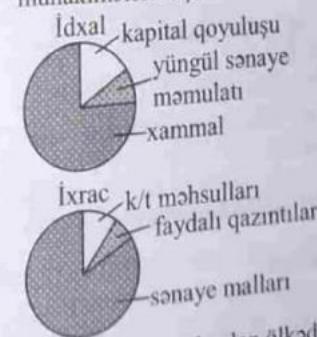
- A) elm mərkəzlərində
- B) tələbat rayonlarında
- C) nəqliyyat qovşaqlarında
- D) xammal mənbələrində
- E) kənd təsərrüfatı rayonlarında

Dünya iqtisadiyyatının ümumicoğrafi səciyyəsi

- 9.** Mis və sink istehsal edən müəssisələrin yüngül əlvan metallardan fərqli olaraq xammal bazasına meyl etməsi nə ilə əlaqədardır?
- mis və sinkin daşınmasının təhlükəli olması
 - filizin metal tərkibinin zənginliyi olması
 - filizin metal tərkibinin az olması
 - saflaşdırmanın ekoloji cəhətdən sərfəli olması
 - misin istehsali üçün ucuz enerji tələb olunması
- 10.** İEM və AES-lərin yerləşməsində ümumi cəhət:
- Əsasən istehlak rayonlarına yaxın tikilir.
 - Yalnız düzənlik ərazilərdə yerləşdirilir.
 - Inkişaf etməkdə olan ölkələrdə tikilir.
 - Yalnız dağlıq rayonlarda tikilir.
 - Yalnız yanacaq xammal yaxınlığında yerləşdirilir.
- 11.** Ekoloji cəhətdən çirkli sənaye sahələri:
- yüngül, yeyinti, kimya, kömür
 - yeyinti, neft, kimya, toxuculuq
 - ipəkçilik, qara metallurgiya, sellüloz-kağız
 - tikinti materialları, tikiş, yağı istehsah
 - neft-kimya, metallurgiya, sellüloz-kağız
- 12.** Yeyinti sənayesinin yerləşməsinə təsir edən əsas əməllər:
- xammal və enerji mənbəyi
 - xammal və su ehtiyatları
 - istehlak və ucuz yanacaq mənbələri
 - xammal və istehlak
 - əmək ehtiyatları və enerji mənbəyi
- 13.** Elektrotexnika və cihazqayırma sənayesinin yerləşməsinin əsas xüsusiyyəti:
- dağ-mədən mərkəzlərində yerləşməsi
 - ucuz enerji mənbələrinə yaxın yerləşməsi
 - xammal mənbələrinə meyl etməsi
 - ixtisaslı kadrların cəmləşdiyi ərazilərə meyl etməsi
 - iri daş kömür yataqlarına yaxın yerləşməsi
- 14.** Yer kürəsində neft və qaz ehtiyatlarının yerləşməsinə aid **olmayan** cəhəti müəyyən edin:
- Şelf zonasında geniş yayılmışdır.
 - Ən çox inkişaf etmiş ölkələrdə yerləşirlər.
 - Üzvü mənşəlidirlər.
 - Çökmə süturlarda rast gəlinir.
 - Əsasən IEOÖ-də yerləşir.
- 15.** "Mis qurşağı"nın yerləşdiyi ərazi:
A) Şərqi Avropa	B) Mərkəzi Afrika
C) Qərbi Avropa	D) Şimali Amerika
E) Avstraliya	
- 16.** Qərbi Avropada yerli xammalla təminatın azalması ilə əlaqədar olaraq sənaye sahələrinin harada yerləşdirilməsi daha məqsədə uyğundur?
- nəqliyyat qovşaqlarında və liman şəhərlərində
 - xammal mərkəzlərində
 - elm mərkəzlərində
 - işçi qüvvəsi çatışmayan yerlərdə
 - istehlakçıya yaxın yerlərdə
- 17.** Regional siyaset adlanır:
- inkişaf etmiş ölkələrdə əhalinin azalmasına yönəldilmiş tədbirlər sistemi
 - kənd təsərrüfatını ekstensiv inkişafdan intensiv yola keçirmək üsulu
 - sənayenin yüksək texnologiya hesabına məhsuldarlığını artırmaq tədbirləri
 - məhsuldar qüvvələrin arazidə səmərəli yerləşdirilməsi və əhalinin həyat səviyyəsini yüksəltmək üçün tədbirlər kompleksi
 - inkişaf etməkdə olan ölkələrdə əhalinin təbii artım sürətini yüksəltmək üçün həyata keşfılan tədbirlər sistemi
- 18.** Meşə ehtiyatları ilə daha az təmin olunmuş ölkələr:
- Iran, İraq, Liviya, Braziliya, Meksika
 - Hindistan, Konqo DR, Anqola, Yaponiya, Türkmenistan
 - Hindistan, Liviya, Çin, Yaponiya, Meksika
 - Azərbaycan, Qırğızistan, İsveç, Venezuela, Sudan
 - Belarus, Polşa, Tacikistan, ABŞ, Meksika
- 19.** Kimya sənayesinə aid olan xüsusiyyət:
- Yeni süni məhsullar istehsal edir.
 - Yalnız liman şəhərlərində yerləşdirilir.
 - Xammal kimi metallurgiya məhsulu istifadə edir.
 - Yalnız qadın əməyindən istifadə edir.
 - Ekoloji cəhətdən təmiz sahədir.
- 20.** Məhsulun maya dəyəri hesab olunur:
- başqa ölkələrdən gətirilən xammalın miqdarı
 - xammalın alınmasına sərf olunan pulun miqdarı
 - məhsul vahidinin istehsalına, daşınmasına və satışına sərf olunan xərc
 - məhsulun nəql olunmasına və satışına sərf olunan pul fərqi
 - dünya bazarına çıxarılan məhsulun dəyəri
- 21.** Kağız istehsalına görə fərqlənən ölkələr:
- Finlandiya, Kanada, İsveç
 - Konqo, Misir, Almaniya
 - Kanada, Türkiyə, Rusiya
 - Meksika, Portuqaliya, ABŞ
 - Çin, Rusiya, Liviya
- 22.** Daş kömür hasilatı və metallurgiya sənayesinin inkişaf etdiyi ölkələr:
- Rusiya, Qazaxıstan, Özbəkistan
 - Rusiya, Ukrayna, Moldova
 - Rusiya, Ukrayna, Qazaxıstan
 - Ukrayna, Belarus, Tacikistan
 - Rusiya, Ukrayna, Azərbaycan
- 23.** Hasılat sənayesinə daxil olan sahələr:
1. qaz çıxarma	2. ticarət, rabito	3. dağ-mədən
4. yüngül	5. neftçixarma	6. yeyinti
A) 1, 3, 6	B) 1, 3, 5	C) 2, 3, 4
D) 4, 5, 6	E) 2, 5, 6	

- 24.** Dönyada avtomobil istehsalına görə fərqlənən ölkələr qrupu:
- ABŞ, Malta, İspaniya, Kipr
 - Fransa, Yaponiya, Sudan, İlandiya
 - Polşa, Bolqarıstan, Nepal, Ukrayna
 - İtaliya, Niger, Norveç, Lüksemburq
 - Çin, Yaponiya, ABŞ, Almaniya
- 25.** Qabarma elektrik stansiyalarına malik olan ölkələr:
- Çin, Nepal, Sudan
 - Rusiya, Mongolustan, Çexiya
 - ABŞ, Kanada, Rusiya
 - ABŞ, Qazaxıstan, Nigeriya
 - Kanada, Kuba, Albaniya
- 26.** Elektrik enerjisi istehsalında AES-lərin payı nisbatən çox olan ölkələr:
- İndoneziya, Liberiya, AFR
 - ABŞ, Braziliya, Nepal
 - Fransa, Yaponiya, Vietnam
 - Böyük Britaniya, Çili, Fransa
 - ABŞ, Belçika, Fransa
- 27.** Kimya sənayesinin sürətli inkişafının səbəbləri:
- Məhsullarına böyük tələbat var.
 - Ətraf mühiti çirkənləndirmir.
 - Inkişafı ETİ-dən asılı deyil.
 - Təbii xammalları sünü materiallərlə əvəz edir.
 - Kənd təsərrüfatında məhsuldarlığı əsaslı artırmağa imkan verir.
- 2, 3, 5
 - 1, 2, 3
 - 3, 4, 5
 - 2, 3, 4
 - 1, 4, 5
- 28.** Elmtutumlu məhsullar ixrac edən əsas ölkələr:
- Fransa, Misir, Hindistan
 - Çin, Əlcəzair, Rusiya
 - AFR, Mali, Türkiyə
 - ABŞ, AFR, Böyük Britaniya
 - İtaliya, Qazaxıstan, Avstriya
- 29.** Avropada meşə sənayesinin ixtisaslaşma sahəsi olduğu region:
- Cənubi Avropa
 - Şimali Avropa
 - Orta Avropa
 - Mərkəzi Avropa
 - Cənub-Şərqi Avropa
- 30.** Qərbi Avropada daş kömür istehsalının azalmasının əsas səbəbi:
- daşınma xərclərinin böyük olması, xammala tələbatın azalması
 - kəskin təbii şərait, xammal ehtiyatlarının dərində yerləşməsi
 - ixtisasi işi qüvvəsinin çatışmaması, xammala tələbatın olmaması
 - qara metallurgiyasının inkişafı, dağlıq relyefin üstün olması
 - xammal ehtiyatlarının tükmənişi, idxl olunan kömürün ucuz başa gəlməsi
- 31.** Qərbi Avropada bəzi yataqlarda dəmir filizi hasilatının dayandırılmasıın səbəbi:
- sərt təbii şəraitin hasilati çatinləşdirməsi
 - hasilat ərazilərində ekoloji vəziyyətin yaxşılaşması
 - hasilat texnologiyasının zəif inkişaf etməsi
 - idxl olunan filizin ucuz başa gəlməsi
 - hasil olunan filizin keyfiyyətinin aşağı olması
- 32.** Zəngin oduncaq ehtiyatına görə fərqlənən ölkələr:
- İsveç, Çin, Niderland, Böyük Britaniya
 - ABŞ, Rusiya, Kanada, Braziliya
 - Konqo, ABŞ, Hindistan, Qazaxıstan
 - İran, Koreya Respublikası, İndoneziya, Mozambik
 - ABŞ, Konqo, Braziliya, İraq
- 33.** Yanacaq-energetika sənayesi beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsi olan İEOÖ:
- Misir, Argentina, Sri-Lanka
 - Braziliya, Niderland, Fransa
 - Hindistan, Çin, Avstraliya
 - Küveyt, BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı
 - Vietnam, Tanzaniya, Suriya
- 34.** Qara metallurgiya sənayesi yerli xammal ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunmuş ölkələr:
1. Ukrayna	2. Fransa	3. Niderland
4. Qazaxıstan	5. Kanada	6. Türkmenistan
A) 1, 3, 5	B) 1, 2, 3	C) 2, 4, 6
D) 4, 5, 6	E) 1, 4, 5	
- 35.** Qara metallurgiya sənayesi üçün xammal ehtiyatları məhdud olan ölkələr:
1. Yaponiya	2. Rusiya	3. Niderland
4. CAR	5. Kanada	6. Danimarka
A) 1, 3, 6	B) 2, 4, 5	C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6	E) 1, 2, 6	
- 36.** Alüminium sənayesi gətirmə xammala əsaslanan ölkələr:
- Azərbaycan, Kanada, Yaponiya, Çin
 - Rusiya, ABŞ, Norveç, Macaristan
 - Avstraliya, Fransa, Kanada, Serbiya
 - Macaristan, Braziliya, ABŞ, İtaliya
 - Yaponiya, Kanada, Norveç, Koreya Respublikası
- 37.** Emaledici sənayesinin başlıca olaraq gətirmə xammala əsaslandığı ölkələr:
- İtaliya, Kanada, Braziliya, Avstraliya
 - Böyük Britaniya, Avstraliya, Rusiya, Çin
 - İtaliya, Danimarka, Niderland, Belçika
 - Almaniya, Hindistan, CAR, Danimarka
 - ABŞ, Çin, Niderland, Banqladeş
- 38.** Elmtutumlu sənaye sahələri:
- cihazqayırma, əlvan metallurgiya, dağ-mədən
 - radioelektron, meşə, qara metallurgiya
 - elektronika, cihazqayırma, radioelektronika
 - avtomobil maşınqayırması, kimya, yeyinti
 - elektronika, dəzgahqayırma, toxuculuq

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

- 39.** Dönyanın neft hasilatına görə daha çox fərqlənən ölkələri:
- Rusiya, ABŞ, Səudiyyə Ərəbistanı, İran
 - Kanada, Rusiya, Küveyt, Pakistan
 - Meksika, Liviya, Çad, Rusiya
 - İran, Argentina, Venesuela, ABŞ
 - Özbəkistan, İraq, ABŞ, Misir
- 40.** Şimal meşə qurşağında meşə sənayesi üzrə ixtisaslaşmış ölkələr:
- ABŞ, Meksika, İsvəçrə, Finlandiya
 - Finlandiya, Rusiya, Kanada, İsvəç
 - Braziliya, İndoneziya, Rusiya, Kanada
 - Kanada, Finlandiya, Konqo, İndoneziya
 - Fransa, İsvəç, Finlandiya, Ukrayna
- 41.** Cənub meşə qurşağında meşə tədarükünün inkişaf etdiyi əsas dövlətlər:
- Venesuela, CAR, Çili, Norveç
 - Argentina, Qabon, Sinqapur, Çin
 - Braziliya, Argentina, Niger, Belarus
 - Braziliya, Konqo DR, İndoneziya, Malayziya
 - Braziliya, Somali, Filippin, Misir
- 42.** Əlvən metallurgiya sənayesinin əsas məhsulları:
- alüminium, mis, sink, qurğuşun
 - civə, nikel, alunit, çuqun
 - mis, polad, civə, prokat
 - alüminium, mis, fosforit, apatit
 - dəmir, qurğuşun, sink, nefelin
- 43.** Neft-kimya sənayesinin əsas məhsulları:
- rezin, xörək duzu, mineral gübrə
 - mineral gübrə, rəng, sement
 - plastik kütə, kimyəvi lif, sintetik kauçuk
 - benzin, sellüoz, kalium gübrəsi
 - kimyəvi lif, soda, kağız
- 44.** Təbii qaz ixrac edən əsas ölkələr:
- Liviya, Gürcüstan, Yaponiya, İran
 - ABŞ, İtaliya, Çin, Türkmenistan
 - İran, Azərbaycan, Ukrayna, Əlcəzair
 - Türkmenistan, Əlcəzair, İran, Qazaxistan
 - Avstriya, Vyetnam, İsvəçrə, Rusiya
- 45.** Təbii qaz hasilatına görə daha çox fərqlənən ölkələr:
- Venesuela, İran, Türkiyə, Norveç
 - Kanada, Böyük Britaniya, Rusiya, ABŞ
 - Norveç, Sudan, Koreya Respublikası, Vyetnam
 - Yaponiya, Belarus, Venesuela, Türkmenistan
 - Kanada, Meksika, Polşa, Rusiya
- 46.** Ölkənin beynəlxalq ixtisaslaşma sahələrini müəyyən edən amillər:
- ölkənin təbii sərvətlərlə zəngin olması, əhalinin milli tərkibi, dənizsahili mövqə
 - dəniz sahili mövqə, xarici ölkələrdən çoxlu xammal gətirilməsi, düzənlik reliyef
 - iri sənaye rayonlarının əmələ gəlməsi və burada elmi-tutumlu sənaye sahələrinin yaranması
 - qonşu dövlətlərlə iqtisadi əlaqələrin genişlənməsi, qadın əməyindən istifadə olunması, əmək qabiliyyətli əhalinin coxluğu
- 47.** Alternativ enerjiyə əsaslanan bilən elektrik stansiyaları:
- QES və İEM
 - DRES və AES
 - İEM və DRES
 - KES və GES
 - KES və İES
- 48.** Inkişaf etmiş ölkələrdə alternativ enerji ehtiyatlarından geniş istifadənin səbəbi:
- Inkişaf etməkdə olan ölkələrdə alternativ enerji ehtiyatlarının az olması
 - Onların əhalisinin sayıının daha çox olması
 - Onlardan istifadə üçün elm, texnika və texnologiyannın yüksək inkişaf səviyyəsi
 - Inkişaf etmiş ölkələrin sahələrinin daha böyük olması
 - Inkişaf etməkdə olan ölkələrin əlavə enerji ehtiyatlarına ehtiyacının olmaması
- 49.** Yeni hasilat rayonları əldə etmək imkanı olan dövlətlər:
1. Braziliya	2. Fransa	
3. Rusiya Federasiyası	4. İtaliya	
5. Yaponiya	6. Avstraliya İttifaqı	
A) 1, 2, 3	B) 1, 2, 4	C) 2, 3, 5
D) 4, 5, 6	E) 1, 3, 6	
- 50.** Qeyri-ənənəvi enerji mənbələrinin əsas xüsusiyyətləri:
- Ekoloji cəhətdən təmizdir.
 - İEOÖ-lərdə çox istifadə edilir.
 - Tükənməyən ehtiyatlardır.
 - Ekoloji problemlər yaradır.
 - Yanacaq-energetika balansında payı xeyli azalmışdır.
 - Payı tədricən artır.
A) 3, 4, 5	B) 2, 4, 5	C) 1, 3, 4
D) 2, 5, 6	E) 1, 3, 6	
- 51.** Sxemlərə əsasən ölkə haqqında verilmiş düzgün mühakimələri seçin:
-
- A) İnkışaf etməkdə olan ölkədir.
 - B) İnkışaf etmiş ölkədir.
 - C) Ekstensiv təsərrüfat üstündür.
 - D) İşsizlik yüksək səviyyədədir.
 - E) Əhali ərazi üzrə bərabər yerləşmişdir.

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

52. Sxemlərə əsasən ölkə haqqında verilmiş ifadələrdən hansı doğrudur:

- A) Şəhər əhalisi çoxdur.
- B) İntensiv təsərrüfat üstündür.
- C) İnkişaf etməkdə olan ölkədir.
- D) İnkişaf etmiş ölkədir.
- E) Əhalinin sənayedə məşğulluğu yüksəkdir.

53. İşçilərin sayına və istehsal etdiyi məhsulun dəyərinə görə fərqlənən sənaye sahəsi:

- A) Dağ-mədən sənayesi
- B) Qara metallurgiya
- C) Kimya sənayesi
- D) Meşə sənayesi
- E) Maşınqayırma

54. Metallurgiyada ən çox elektrik enerjisi tələb edən sənaye sahəsi:

- A) alüminium istehsalı
- B) dəmir istehsalı
- C) nikel, xromit istehsalı
- D) qalay, prokat istehsalı
- E) civa, çuqun istehsalı

55. Metalkəsən dəzgahlar, məişətdə istifadə edilən cihazlar istehsalı sənayenin hansı sahəsinə aiddir?

- A) maşınqayırma
- B) yüngül
- C) kimya
- D) metallurgiya
- E) energetika

56. Energetika ehtiyatları olmayan, lakin çox enerji tələb edən regionlarda tikilməsi möqsədə uyğun olan elektrik stansiyası:

- A) IES
- B) SES
- C) AES
- D) IEM
- E) GeoTES

57. Yeyinti sənayesinin istehlak rayonuna meyl *etməyən* sahələri:

- A) meyvə-tərəvəz konservləri, qənnadı
- B) qənnadı, şərab doldurma
- C) çörəkbişirmə, şəkar istehsalı
- D) tütün fermentləmə, meyvə-tərəvəz konservləri
- E) qənnadı, çay istehsalı

58. Yeyinti sənayesinin istehlak rayonuna meyl edən sahələri:

- A) çörəkbişirmə, qənnadı
- B) un üyütmə, şərab istehsalı
- C) mineral su doldurma, konserv
- D) konserv, şəkar istehsalı
- E) qənnadı, pambıqtəmizləmə

59. Yüksək ixtisaslı əmək ehtiyatlarına meyl edən maşınqayırma sahəsi:

- A) neft maşınqayırması
- B) kənd təsərrüfatı maşınqayırması

- C) vaqonqayırma
- D) cihazqayırma
- E) traktorqayırma

60. Ağır sənaye sahələrini müəyyənləşdirin:
- A) maşınqayırma, kimya, elektroenergetika
 - B) toxuculuq, tikiş, gön-dəri
 - C) xalçaçılıq, şərabçılıq, elektronika
 - D) meşə sənayesi, kimya, çörəkbişirmə
 - E) dağ-mədən, kauçuk istehsalı, un üyütmə

61. Turşu, gübərə və duz istehsalının aid olunduğu *kimyə* sənayesi:

- A) əsas kimya
- B) məişət kimyası
- C) dağ-mədən kimyası
- D) polimerlər kimyası
- E) neft kimyası

62. Mebel sənayesinin əsas yerləşdirilmə xüsusiyyəti:
- A) nəqliyyat qovşaqları
 - B) xammal mənbələri
 - C) istehlak rayonları
 - D) kiçik və orta şəhərlər
 - E) oduncaq tədarükü rayonları

63. Qara metallurgiya müəssisələri meyl edir:

- A) şirin su mənbələrinə
- B) xammal mənbələrinə
- C) istehlak rayonlarına
- D) işçi qüvvəsinə
- E) elm mərkəzlərinə

64. Toxuculuq sənayesinin yerləşməsinə daha çox *tasir* edən amillər:

- A) nəqliyyat və xammal
- B) ekoloji və təbii ehtiyatlar
- C) istehlak və əmək ehtiyatları
- D) coğrafi mövqə və yanacaq ehtiyatları
- E) elm və nəqliyyat

65. Yüngül sənayenin xammal mənbələri:

- A) kimya sənayesi, bitkiçilik, heyvandarlıq
- B) bitkiçilik, maşınqayırma, meşə
- C) kimya, əlyan metallurgiya, baramaçılıq
- D) kimya, metallurgiya, hasılat
- E) metallurgiya, maşınqayırma, heyvandarlıq

66. Dünyada adambaşına daha çox elektrik enerjisi istehsal edən ölkələr:

- A) ABŞ, Hindistan, İtaliya
- B) Norveç, Çin, Fransa
- C) Yaponiya, CAR, Braziliya
- D) Norveç, Kanada, İsveç
- E) AFR, B. Britaniya, Koreya Respublikası

67. Kooperativləşmənin daha güclü olduğu sənaye sahəsi:

- A) metallurgiya
- B) maşınqayırma sənayesi
- C) dağ-mədən sənayesi
- D) yanacaq-energetika
- E) nəqliyyat

68. Daha çox enerji tutumlu sənaye sahələri:

- A) qara metallurgiya və dəzgahqayırma
- B) kağız-sellüloz və əlyan metallurgiya
- C) mebel və maşınqayırma
- D) yeyinti və toxuculuq
- E) kimya və toxuculuq

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

- 69.** Yanacaq-energetika kompleksini tam əhatə edən sahələr:
- kömür sənayesi, SES-lər
 - yanacaq sənayesi, elektroenergetika
 - yanacaq sənayesi və AES-lər
 - təbii qaz hasilatı və geotermal stansiyalar
 - neft sənayesi və neft-kimya
- 70.** Şimali Afrikada sənayenin aparıcı sahəsi:
- neft-qaz hasilatı
 - dəqiq maşınqayırma
 - atom energetikası
 - kömür hasilatı
 - qara və əlvən metallurgiya
- 71.** Dönyada daha çox ərzaq istehsal edən ölkə və bunun səbəbi:
- Yaponiya, arxipelaq dövləti olması
 - Fransa, kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişafı
 - Almaniya, kənd təsərrüfatının sənayeləşməsi
 - Çin, böyük daxili tələbat
 - Böyük Britaniya, əhalinin sayının çox olması
- 72.** Qeyd edilmiş xüsusiyyətlərdən hansı kimya sənayesi üçün xarakter *deyif*?
- digər sahələr ilə kooperasiya əlaqələrinin olması
 - ətraf mühiti çirkəndirmə
 - yeni materiallar yaratmaq
 - xammal bazasının müxtəlif olması
 - xammal bazasının tükənməsi
- 73.** Kimya sənayesinə aid *olmayan* xüsusiyyət:
- Ətraf mühiti çirkəndirmir.
 - Yeni sümü materiallar alınır.
 - Başqa sənaye tullantılarından istifadə edir.
 - Geniş xammal bazası vardır.
 - ETİ-nin nəticələrindən geniş istifadə edir.
- 74.** Hasıl sənayesinin inkişafı əsasən asıldır:
- dövlətin sahilboyu mövqeyindən
 - ölkənin iqtisadi inkişaf səviyyəsindən
 - ölkənin coğrafi mövqeyindən
 - sənayenin strukturundan
 - mineral xammal ehtiyatlarından
- 75.** Kağız-sellüloz istehsalının çayların sahilində yerləşdirilməsi əlaqədardır:
- Çaylar boyu meşa daha çox yayılır.
 - İstehsal üçün çay qumu tələb olunur.
 - Su tutumlu istehsal sahəsidir.
 - Çaylara istehsal tullantılarını təmizləmədən atmaq olar.
 - Elmtutumlu istehsal sahəsidir.
- 76.** Oduncığın kimyo emalından alınan məhsullar:
- sümü lif, taxta, şalban
 - pambıq lifi, tara, parket
 - mebel, sellüloz, faner
 - sellüloz, kağız, yapışqan
 - kibrıt, mebel, parket
- 77.** Yüngül sənaye hansı xammalları heyvandarlıqdan alır?
- ipək xammalı, pambıq, heveya, cut
- B) gön-dəri, ipək xammalı, kətan, cut**
C) gön-dəri, xəz-dəri, yun, ipək xammalı
D) yun, kətan, xəz-dəri, pambıq
E) xəz-dəri, ipək xammalı, kətan, sümü lif
- 78.** Dünya bazarına çıxarılmayan yerli yanacaq növləri:
- oduncaq, torf, yanar şist, qonur kömür
 - neft, təbii qaz, daş kömür, oduncaq
 - oduncaq, daş kömür, yanar şist, neft
 - yanar şist, torf, neft, daş kömür
 - oduncaq, təbii qaz, torf, qonur kömür
- 79.** Neft maşınqayırması müəssisələrini xammalla təchiz edən sənaye sahəsi:
- yüngül sənaye
 - qara metallurgiya
 - meşa və ağac emalı sənayesi
 - neft-qaz hasilatı
 - elektrotexnika
- 80.** Cənub-Qərbi və Cənub-Şərqi Asiya ölkələri üçün ümumi *olmayan* cəhətlər:
- Musson iqliminə malikdir.
 - Ərazilərdə səhralar geniş yayılmışdır.
 - Təbii artım yüksəkdir.
 - Dünya bazarına təbii kauçuk, düyü və qalay çıxarır.
 - İxracatda xammal əhəmiyyətli yer tutur.
 - A) 1, 3, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 5
 D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 4
- 81.** Yanacaq-energetika balansında neft və təbii qazın üstünlük təşkil etdiyi ölkələr:
- Fransa, Monqolustan, Əfqanistan, Çin
 - İran, İraq, Azərbaycan, Küveyt
 - Küveyt, Braziliya, Əlcəzair, Norveç
 - Almaniya, Türkmenistan, Kanada, Çad
 - Əlcəzair, Yaponiya, Küveyt, Banqladeş
- 82.** Tam dövriyyəli qara metallurgiya sənayesində istehsal prosesinin hansı ardıcılıqla getdiyini müəyyən edin:
- filizin çıxarılması → saflaşdırılması → çuqun → polad → prokat istehsalı
 - filizin çıxarılması → çuqun istehsalı → prokat → saflaşdırma
 - filizin saflaşdırılması → polad istehsalı → energetika avadanlıqları
 - filizin çıxarılması → saflaşdırılması → metalin əridiləməsi → prokat istehsalı → polad
 - filizin çıxarılması → saflaşdırılması → ferroərinti → çuqun istehsalı
- 83.** Qara metallurgiyanın istehsal mərhələləri:
- dəmir filizinin çıxarılması
 - sosial infrastrukturların yaradılması
 - intensiv və ekstensiv təsərrüfatlar
 - metalin əridiləməsi
 - prokat istehsalı
- 1, 4, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 4
 D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 4

- 84.** Neft ixrac edən ərab ölkələri:
- Əlcəzair, Somali, Misir, Liviya
 - Küveyt, İran, İraq, Livan
 - Suriya, İraq, Səudiyyə Ərəbistanı, Əfqanistan
 - Səudiyyə Ərəbistanı, İraq, Küveyt, BƏƏ
 - Liviya, Misir, Səudiyyə Ərəbistanı, İordaniya
- 85.** Mis sənayesi yerli xammal əsasında formalasmış ölkələr qrupunu müəyyən edin:
- Kanada, Azərbaycan, Türkiyə, Çad
 - Almaniya, Əlcəzair, Çin, Vyetnam
 - ABŞ, Avstraliya, Polşa, Misir
 - İspaniya, Rusiya, İtaliya, Albaniya
 - Peru, Rusiya, Çili, Konqo DR
- 86.** Toxuculuq sənayesinin yerləşməsinin əsas prinsipləri:
- Liman şəhərlərinə, əmək ehtiyatlarına, su mənbələrinə meyl edir.
 - Tələbata, kənd təsərrüfatı tullantılarına, maşınqayırma mərkəzlərinə meyl edir.
 - Yüksək ixtisasi kadrlara, xammala, su mənbələrinə meyl edir.
 - Xammala, istehlakçıya, əmək ehtiyatlarına meyl edir.
 - Xammal, sənaye qoşşaqları, okean sahillərinə meyl edir.
- 87.** Polad istehsal edən, lakin yerli xammalla yaxşı təmin olunmayan ölkələr:
- Yaponiya, Hindistan, Rusiya, ABŞ
 - CAR, Hindistan, Cənubi Koreya, Çin
 - Rusiya, Ukrayna, Polşa, Çexiya
 - Çin, Qazaxistan, Kanada, Braziliya
 - Yaponiya, AFR, İtaliya, Fransa
- 88.** Daha çox təbii qaz hasilatına görə fərqlənən ölkələr:
- Venesuela, İran, Türkiyə
 - Kanada, Böyük Britaniya, Türkmenistan
 - Norveç, Sudan, Koreya Respublikası
 - Yaponiya, Belarus, Venesuela
 - Rumuniya, Meksika, Polşa
- 89.** Şimal dənizində neft hasil edən ölkələr:
- Belçika və İspaniya
 - Fransa və Finlandiya
 - Norveç və AFR
 - Böyük Britaniya və Polşa
 - Böyük Britaniya və Norveç
- 90.** Adambaşına daha çox meşə sahəsinin düşdürüyü ölkələr:
- Konqo DR, Uruqvay, Hindistan
 - Konqo DR, Kanada, Rusiya
 - Argentina, Kanada, İran
 - Kolumbiya, Venesuela, İspaniya
 - Cili, Argentina, İtaliya
- 91.** Metallurgiya kombinatları əsasən kömür və dəniz filizi hövzələri yaxınlığında yerləşən ölkələr:
- Əlcəzair
 - Rusiya
 - Danimarka
 - Ukrayna
 - Çin
 - Yaponiya
 - 1, 3, 4
 - 2, 4, 5
 - 4, 5, 6
 - 1, 2, 3
 - 1, 2, 6
- 92.** Günəş elektrik stansiyalarının tikilməsinə təsir edən amillər:
- bolsulu çayların və termal bulaqların olması
 - günəşli saatların miqdarının çox olması
 - il boyu alçaq təzyiq və enən hava axımlarının üstünlüyü
 - ölkənin iqtisadi inkişaf səviyyəsinin yüksək olması
 - əmək ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunma
- 93.** Neft sənayesinin başlıca xüsusiyyətləri:
- Yanacaq-energetika sənayesinə aiddir.
 - Məhsullarından yeyinti sənayesində daha geniş istifadə olunur.
 - Hasılat və emaledici sahələrdən ibarətdir.
 - Qara metallurgiya ilə kompleks yaradır.
 - Kimya sənayesi ilə kompleks yaradır.
- 94.** Elektrik enerjisi istehsalında mühüm yer tutan Asiya dövlətləri:
- Yaponiya
 - Vyetnam
 - Hindistan
 - Laos
 - Çin
 - Nepal
 - 1, 2, 4
 - 2, 3, 4
 - 1, 3, 5
 - 1, 3, 6
 - 2, 5, 6
- 95.** Qara metallurgiya sənayesi, əsasən, götirmə xammalla işləyən ölkələr:
- Hindistan
 - Braziliya
 - Böyük Britaniya
 - Yaponiya
 - Kanada
 - Almaniya
 - 3, 4, 6
 - 2, 3, 4
 - 1, 2, 3
 - 2, 4, 5
 - 1, 5, 6
- 96.** Ağır əlvan metallar istehsalına aid olan xüsusiyyətlər:
- xammal mənbələrinə meyl etmə
 - filizlərinin tərkibində metalin çox olması
 - istehsalında daş kömür, dəmir filizindən geniş istifadə edilmə
 - filizlərinin tərkibində metalin az olması
 - yalnız düzənlük rayonlarında yerləşdirilməsi
- 97.** Alüminium istehsalına aid olan xüsusiyyətlər:
- duzlu göllərin sahilərinə meyletmə
 - xammal kimi boksit, alunit, nefelindən istifadə olunma
 - elektrik enerjisi mənbələrinə meyl etmə
 - filizin tərkibində metalin çox olması
 - filizlərinin tərkibində metalin az olması
 - xammalının tükənən və bərpa olunan ehtiyatlara aid olması

- A) 2, 3, 6 B) 1, 2, 4 C) 4, 5, 6
 D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 5

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

- 98. Qərbi Avropada ən böyük təbii qaz hasilatçıları:**
1. İsveçrə	2. Niderland	3. İslandiya
4. Böyük Britaniya	5. Norveç	6. İspaniya
A) 3, 4, 5	B) 1, 4, 6	C) 1, 2, 3
D) 2, 5, 6	E) 2, 4, 5	

99. Dünayada çıxarılan boksitin üçdə biri ixrac edilir və istehlak rayonunda emal olunur. Bu nə ilə əlaqədardır:

- A) boksitin tərkibində metalin çox olması və emalının çox elektrik enerjisi tələb etməsi
- B) alüminium istehsalının daha çox su tələb etməsi
- C) alüminiuma bütün rayonlarda tələbatın olması
- D) boksitin hasilat rayonunda emalının baha başa gəlməsi
- E) boksitin tərkibində qeyri-metal birləşmələrin çox olması

100. Təsərrüfatı neftin idxləndən asılı *olmayan* ölkə və bunun səbəbi:

- A) AFR, Baltık dənizinin neft ehtiyatları
- B) İtaliya, Aralıq dənizinin neft ehtiyatları
- C) Böyük Britaniya, Şimal dənizinin neft ehtiyatları
- D) Fransa, Biskay körfəzinin neft ehtiyatları
- E) Yaponiya, Yapon dənizinin neft ehtiyatları

101. Beynəlxalq iqtisadi integrasiya nəticəsində:

1. Dövlətlər iqtisadi cəhətdən zəifləyir.
 2. Regional və sahəvi iqtisadi təşkilatlar yaranır.
 3. Ölkələrəsi əlaqələrin yaranmasına imkan verir.
 4. Hərbi təhlükə daha da artır.
 5. Dövlətlər arası münaqişənin qarşısını almaq imkanı yaranır.
 6. Elmi-texniki inkişaf ləngiyir.
A) 1, 4, 6	B) 3, 5, 6	C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 4	E) 2, 4, 5	

102. Sənayenin tələbatını öz mineral ehtiyatları ilə təmin edən inkişaf etmiş ölkələr:

- A) Böyük Britaniya, ABŞ, Yaponiya
- B) Kanada, Avstraliya, CAR
- C) Belçika, Mali, Norveç
- D) ABŞ, İtaliya, Nepal
- E) Yəmən, Portuqaliya, Kanada

103. Uyğunluğu müəyyən edin.

- I. Yeni sənaye ölkəsi
 - II. İran körfəzində neft hasil edən ölkə
 - 1. Türkənistan 2. Suriya 3. BƏƏ
 - 4. Əfqanistan 5. Yəmən 6. Malayziya
A) I - 6, II - 3	B) I - 4, II - 6	C) I - 1, II - 3
D) I - 6, II - 1	E) I - 2, II - 5	

104. İstehlak malları istehsalının məhsullarına aiddir:

- A) parça, paltar, ayaqqabı, möşət əşyaları
- B) ayaqqabı, soyuducu, alunit, boksit
- C) paltar, ayaqqabı, xam neft, gil
- D) paltar, ayaqqabı, parça, təbii qaz
- E) parça, qapı, duz, qum

105. Əsas kimya sənayesi müəssisələrinin yerləşdirilməsi daha məqsədən yugundur:

- A) istehlak və kənd təsərrüfat rayonlarında
- B) istehlak rayonlarında, AES-lərin yaxınlığında
- C) dəmir filizi hasilatı yataqlarında
- D) kənd təsərrüfatı rayonları və iri çayların yaxınlığında
- E) tələbat rayonlarında, elm mərkəzlərində

106. Əmək ehtiyatları və istehlak rayonlarına meyli edən yüngül sənaye sahələri:

- A) tikiş, trikotaj, ayaqqabı istehsalı, yun yuma
- B) pambıq təmizləmə, tikiş, trikotaj, xalçaçılıq
- C) toxuculuq, trikotaj, tikiş, ayaqqabı istehsalı
- D) pambıq parça və yun parça istehsalı, kətan və cut təmizləmə
- E) toxuculuq, tikiş, trikotaj, ayaqqabı istehsalı, tütün fermentləmə

107. Xammal rayonlarında yerləşdirilən yüngül sənaye sahələri:

- A) trikotaj, pambıqtəmizləmə, yun yuma, tikiş
- B) pambıqtəmizləmə, yun yuma, kətan və cut təmizləmə
- C) toxuculuq, trikotaj, tikiş, yun yuma
- D) xalça toxuma, yun yuma, pambıqtəmizləmə, ayaqqabı
- E) kimya, toxuculuq, tikiş, trikotaj

108. ABŞ-da Kolumbiya və Kolorado çayları ətrafında alüminium sənaye müəssisələrinin təmərküzləşməsinin səbəbi:

- A) kaskad SES-lərin çox olması
- B) alüminiuma tələbatın çox olması
- C) boksit ehtiyatlarının bol olması
- D) ixtisasi işçi qüvvəsinin çox olması
- E) maşınqayırma sənayesinin güclü inkişafı

109. Ukraynada qara metallurgiya sənayesinin yüksək inkişaf etməsinin səbəbi:

- A) Belarusun faydalı qazıntı yataqlarına yaxın yerləşməsi
- B) daş kömür, neft, dəmir filizi yataqlarının çox olması
- C) zəngin daş kömür ehtiyatları, dəniz sahilinə yaxın mövqə tutması
- D) Rusiya ilə əlverişli qonşuluq mövqeyi
- E) zəngin daş kömür, dəmir və manqan filizi yataqlarının bir-birinə yaxın yerləşməsi

110. Maşınqayırma sənayesinə aid olan sahələr:

1. Sənaye avadanlığı istehsalı
 2. Elektrotexnika
 3. Elektroenergetika
 4. Gəmiqayırma
 5. Boru-prokat istehsalı
A) 1, 3, 4	B) 1, 3, 5	C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 4	E) 2, 3, 5	

Dünya iqtisadiyyatının ümumiçografi səciyyəsi

- 111.** Maşınqayırma sənayesinə aid olan sahələr:
1. Elektroenergetika
 2. Elektrotexnika
 3. Vəqonqayırma
 4. Təyyarəqayırma
 5. Boru-prokat istehsalı
- A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 4
 D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 5
- 112.** Mis, nikel, qalay filizlərindən fərqli olaraq boksitin daha çox istehlak rayonlarında emal olunmasının səbəbi:
- A) boksitin hasilat rayonunda meşə ehtiyatının olmaması
 - B) alüminium alınmasına kömürün çox tələb edilməsi
 - C) alüminium istehsalının daha çox işçi qüvvəsi tələb etməsi
 - D) boksitin tərkibində metalin çox olması və emalının çox elektrik enerjisi tələb etməsi
 - E) boksitin tərkibində əsasən ağır əlvan metal qarışqlarının çox olması, daşınmasının ucuz başa gəlməsi
- 113.** Boksit ehtiyatlarına malik olmalarına baxmayaraq, dünya bazarına hazır alüminium deyil, əsasən xammal çıxaran ölkələr və bunun səbəbi:
- A) Avstraliya, Avstriya; elektrik enerjisinin AES-lərdə istehsalı
 - B) Yamayka, Surinam; ucuz elektrik enerjisi istehsalının az olması
 - C) Kanada, Norveç; elektrik enerjisinin baha başa gəlməsi
 - D) ABŞ, Yaponiya; boksitin satışından gəlirin çox olması
 - E) AFR, Polşa; dünya bazارında xammala tələbatın daha çox olması
- 114.** Meşə sənayesi üzrə beynəlxalq ixtisaslaşmaya malik olan ölkələr:
- A) Braziliya, Hindistan, Konqo DR
 - B) Kanada, İsviç, Finlandiya
 - C) Rusiya, Meksika, İspaniya
 - D) Konqo, Rusiya, Misir
 - E) Kanada, Çad, Finlandiya
- 115.** Kağız-sellüloz sənayesinin yerləşməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər:
- A) istehlakçıya yaxınlıq, nəqliyyat, xammal, kimya sənayesi mərkəzlərinə meyl
 - B) xammal və su ehtiyatı, relyef, ixtisaslı işçi qüvvəsi
 - C) yüksək ixtisaslı işçi qüvvəsi, enerji mənbəyi, limanlara yaxınlıq, iqlim şəraiti
 - D) su ehtiyatı, iqlim şəraiti, iri sənaye mərkəzlərinə yaxınlıq, enerji mənbəyi
 - E) su, xammal ehtiyatı, ucuz enerji mənbəyi, ekoloji amil
- 116.** Meşə sənayesinin yerləşdirilməsi, əsasən, asildir:
1. əlverişli nəqliyyat imkanlarından
 2. aqroiqlim ehtiyatlarından
3. torpağın mənbitliyindən
 4. əhalinin sıxlığından
 5. oduncağın olmasından
 A) 1, 5 B) 2, 3 C) 3, 4 D) 4, 5
- 117.** Meşə-kimya sənayesinə aid olan məhsullar:
1. kağız
 2. mebel
 3. yapisan
 4. karton
 5. oduncaq
 6. kibrıt
- A) 2, 5, 7 B) 2, 4, 5 C) 4, 5, 6
 D) 1, 3, 7 E) 1, 3, 4
- 118.** SES-lərə aid olan mənfi xüsusiyyətlər:
1. Tikilməsi baha başa gəlir.
 2. Təbii şəraitdən asılıdır.
 3. Ətraf mühiti daha çox çirkəndirir.
 4. Bərpa olunmayan resurslardan istifadə edir.
 5. Geniş ərazilər suyun altında qalır.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 1, 3, 5
 D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 4
- 119.** Kimya sənayesinin məhsullarını müəyyən edin.
1. sintetik liflər
 2. mebel
 3. polad
 4. avtomobil şinləri
 5. azot gübrələri
 6. kondisionerlər
- A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 2, 4, 6
 D) 1, 3, 5 E) 1, 4, 6
- 120.** Meşə sənayesinin məhsulları:
1. mebel
 2. yod-brom
 3. kağız
 4. dəzgahlar
 5. parket və faner istehsalı
 6. sintetik kauçuk
- A) 1, 3, 6 B) 1, 2, 4 C) 1, 3, 5
 D) 2, 5, 6 E) 3, 4, 5
- 121.** Düzgün olan ifadəni seçin.
- A) Subarktik iqlim qurşağında qışda mülayim, yayda isə tropik hava kütłələri hakim olur.
 - B) Ət-süd sənayesi müəssisələri istehlak rayonlarında yerləşdirilir.
 - C) Dünyanın ən böyük axarsız hövzəsi Cənubi Amerikada yerləşir.
 - D) Şimali Avropa, Mərkəzi və Cənub-Qərbi Asiya əhalinin ən sıx məskunlaşduğu regionlardır.
 - E) Qanıx-Öyriçay və Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonları Böyük Qafqaz təbii vilayətində yerləşirlər.
- 122.** Dünyanın ən iri qalay-volfram yataqlarının yerləşdiyi regionlar:
- A) Çin, Filippin, İran, Türkmenistan
 - B) Hindistanın şərqi, Yaponiya, Çinin Şərqi
 - C) Hind-Çin yarımadası ölkələri və İndoneziya
 - D) Ərəbistan yarımadası ölkələri və İndoneziya
 - E) Mərkəzi Afrika, Yaxın Şərqi ölkələri
- 123.** Son illərdə dünya enerji istehsalında daha çox yer tutan enerji növləri:
- A) su və külək enerjisi
 - B) daş kömür, torf
 - C) nüvə yanacağı, oduncaq
 - D) nefti və təbii qaz
 - E) geotermal və külək

124. Qara metallurgiya sənayesində istifadə olunan xammallara aid olan əlamət:
 A) Ovalıqlarda daha çox yayılmışdır.
 B) Tükənən və bərpa olunmayan ehtiyatlardır.
 C) Tükənən və bərpa olunan ehtiyatlardır.
 D) Tükənməyən ehtiyatlardır.
 E) Çökəm mənşəli faydalı qazıntılardır.

125. Potensialı çox olan yataqların istismarı və bunun nəticəsi:
 A) dərininə – faydalı qazıntılarından kompleks istifadə azalır
 B) eninə – maya dəyəri artır
 C) eninə – maya dəyəri aşağı düşür
 D) dərininə – maya dəyəri aşağı düşür
 E) eninə – mədənin dərinliyi artır

126. Potensialı çox az olan yataqların istismarı və bunun nəticəsi:
 A) eninə – mənimsənilmə potensialı artır
 B) dərininə – maya dəyəri artır
 C) dərininə – maya dəyəri aşağı düşür
 D) dərininə – hasilat ucuz başa gəlir
 E) eninə – maya dəyəri artır

127. Neft, təbii qaz və daş kömürün beynəlxalq ticarətdə əsas yanacaq növləri olmasının səbəbi:
 A) ehtiyatların tükənməz olması
 B) daşınmasının ucuz başa gəlməsi
 C) istilikvermə qabiliyyətlərinin yüksək olması
 D) digər yanacaq növlərinə nisbətən ucuz olması
 E) ekoloji cəhətdən təmiz olması

128. Torf, qonur kömür, yanar şistin beynəlxalq ticarətdə az istifadə edilməsinin əsas səbəbi:
 A) ehtiyati kifayət qədər deyildir
 B) daşınması baha başa gəlməsi
 C) nəqlinin mümkün olmaması
 D) ehtiyatları az olduğu üçün ölkə daxilində istifadə
 E) istilikvermə qabiliyyətinin zəif olması

129. Uyğunluğu müəyyən edin.
Ölkə	Əsas ixrac məhsulları
I. Argentina	a. qamış şəkəri
II. Sri-Lanka	b. avtomobil
III. Braziliya	c. çay
	d. kətan
	e. taxiil

- A) I – e; II – c; III – a B) I – e; II – b; III – d
 C) I – a; II – c; III – b D) I – c; II – e; III – a
 E) I – b; II – e; III – d

130. Elektrik stansiyalarının yerləşdiyi ölkələr və amillərin düzgün verildiyi sırası müəyyən edin:
 A) Avstriya, Almaniya, Çili; QES; qabarmanan tez-tez müşahidə edilməsi
 B) Avstraliya, Böyük Britaniya, Yaponiya; SES; çayların çox olması

- C) Braziliya, Rusiya, Kanada; AES; yanacaq və çayların olmaması, enerjiya tələbatı
 D) İndoneziya, Norveç, Braziliya; HES; günəş şüalarının bolluğu
 E) ABŞ, Rusiya, Böyük Britaniya; IES; yanacaqın olması, enerjiya tələbatı

131. Ölkənin ÜDM-un dəyəri 8 mlrd. ABŞ dolları, ÜMM dəyəri isə 3,5 mlrd. dollardır. Bu dövlətin ölkə xaricindəki məhsulunun dəyərinin 1,5 mlrd. dollar olduğunu bilib, ÜDM-də xarici şirkətlərin payını hesablayın.
 A) 10 mlrd. dollar B) 4,5 mlrd. dollar
 C) 11,5 mlrd. dollar D) 6 mlrd. dollar
 E) 2 mlrd. dollar

132. Dünya bazارında ixracat payının ən yüksək olduğu sənaye sahələri:
 A) elektronika və elektrotehnika
 B) daş kömür və qonur kömür sənayesi
 C) avtomobilqayırma və mebel
 D) plastik kütlə və süni lif istehsalı
 E) meşə və ağac emalı sənayesi

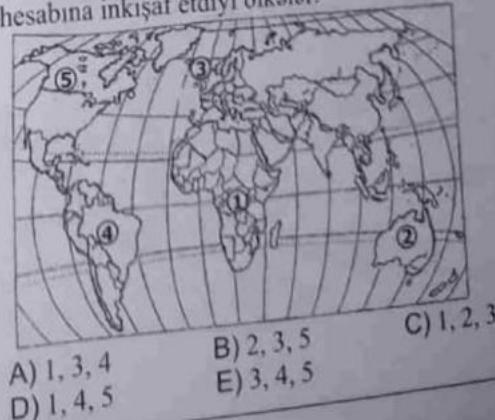
133. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilən ölkələrə uyğun olan əlamətləri müəyyən edin:

- I. Dövlət quruluşuna görə sosialist ölkəsidir.
 II. OPEK təşkilatının üzvüdür.
 III. Gəmiçilikdə dünyada qabaqcıl mövqeyə malikdir.

- IV. Ölkənin adı məşhur səyyahın adını daşıyır.
 A) I – 2; II – 1; III – 3; IV – 4
 B) I – 1; II – 4; III – 3; IV – 2
 C) I – 3; II – 4; III – 5; IV – 2
 D) I – 4; II – 2; III – 1; IV – 5
 E) I – 1; II – 5; III – 4; IV – 3

134. Əlvan metallurgiyasının yerli enerji ehtiyatları hesabına inkişaf etdiyi ölkələr:

- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 3
 D) 1, 4, 5 E) 3, 4, 5

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

135. Eyni miqdarda enerji əldə ediləcək yanacaq növlərinin kütləsinin azalma ardıcıllığı ilə müəyyən edin.

1. Daş kömür	2. Qonur kömür	
3. Neft	4. Yanar şist	
A) 4, 3, 1, 2	B) 1, 2, 4, 3	C) 2, 1, 3, 4
D) 4, 2, 1, 3	E) 3, 2, 4, 1	

136. İstehsal infrastrukturunu şabəkəsinə aiddir:

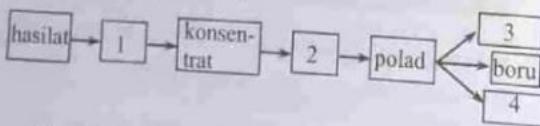
1. Yanacaq – enerji təminatı
 2. Səmisin nəqliyyatı sistemi
 3. Kurort-rekreasiya və turizm kompleksi
 4. Neft, qaz və su kəmərləri sistemi
 5. İstilik təminatı və anbarlar şabəkəsi
 6. Ticarət mərkəzləri və sosial təminat şabəkəsi
A) 2, 3, 6	B) 3, 4, 6	C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 5	E) 2, 4, 5	

137. Cədvələ əsasən ölkənin təbii ehtiyatlarla təminat səviyyəsini müqayisə edin.

Mineral ehtiyatlar	Ümumi ehtiyatı	İllik hasilatı
Daş kömür	2,1 mlrd. ton	60 mln. ton
Neft	1,4 mlrd. ton	35 mln. ton
Dəmir filizi	950 mln. ton	25 mln. ton

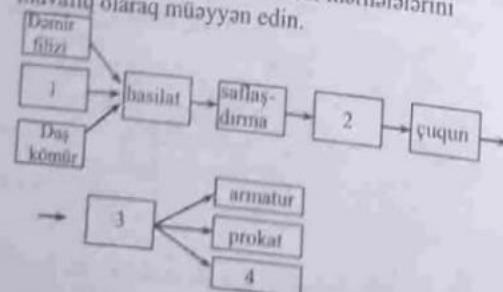
- A) neft > dəmir filizi > daş kömür
- B) neft > daş kömür > dəmir filizi
- C) daş kömür > neft > dəmir filizi
- D) dəmir filizi > daş kömür > neft
- E) daş kömür > dəmir filizi > neft

138. Sxemdə qara metallurgiyanın texnoloji istehsal mərhələləri verilmişdir. Rəqəmlərin yerinə uyğun sözləri müəyyən edin.

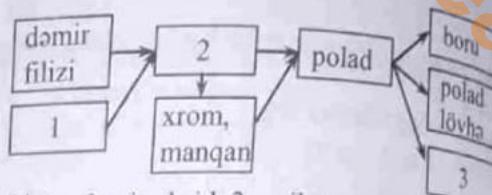
- A) prokat, rebs, konsentrat, çuqun
- B) prokat, çuqun, saflasdırma, boru
- C) saflasdırma, çuqun, hasilat, prokat
- D) saflasdırma, çuqun, rebs, prokat
- E) çuqun, saflasdırma, boru, polad

139. Sxemdə rəqəmlərə uyğun qara metallurgiyanın xammalları və texnoloji istehsal mərhələlərini müvafiq olaraq müəyyən edin.

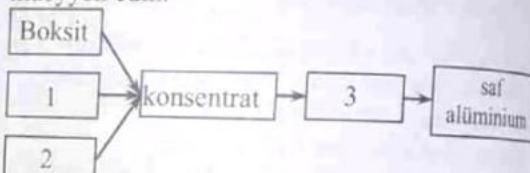
- A) boksit, konsentrat, polad, manqan filizi
- B) polimetal filizi, polad, konsentrat, boru
- C) dəmir filizi, manqan filizi, boru, konsentrat
- D) manqan filizi, polad, çuqun, rebs
- E) manqan filizi, konsentrat, polad, boru

140. Sxemdə rəqəmlərə uyğun, qara metallurgiyanın istifadə olunan xammallar və alınan məhsullar müəyyən edin.

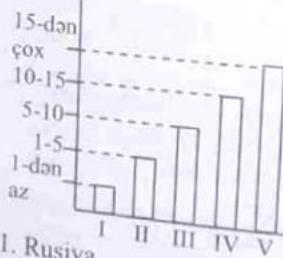
- A) 1 – dəmir oksid, 2 – gil-torpaq, 3 – çuqun
- B) 1 – prokat, 2 – mis, 3 – dəmir-oksid
- C) 1 – volfram, 2 – boksit, 3 – rebs
- D) 1 – daş kömür, 2 – çuqun, 3 – rebs
- E) 1 – çuqun, 2 – rebs, 3 – daş kömür

141. Sxemdə rəqəmlərə uyğun, alüminium istehsalında istifadə olunan xammalları və emal mərhələsini müəyyən edin.

- A) 1 – çuqun, 2 – nefelin, 3 – alüminium oksidi
- B) 1 – alunit, 2 – xrom, 3 – manqan
- C) 1 – gil-torpaq, 2 – mis, 3 – alunit
- D) 1 – alunit, 2 – nefelin, 3 – alüminium oksidi
- E) 1 – xrom, 2 – qalay, 3 – alunit

142. Diaqrama əsasən əhalinin hər nəfərinə düşən elektrik enerjisi istehsalının uyğun gəldiyi müvafiq ölkələri müəyyən edin. min kv/s

1. Rusiya

2. Çin

3. Braziliya

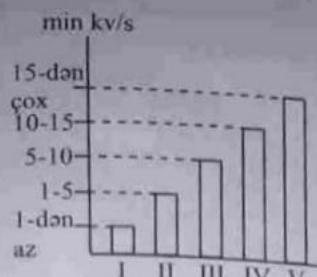
4. Norveç

5. ABŞ

- A) I – 3; II – 1; III – 4; IV – 2; V – 5
- B) I – 2; II – 3; III – 1; IV – 5; V – 4
- C) I – 1; II – 3; III – 4; IV – 2; V – 5
- D) I – 4; II – 5; III – 1; IV – 3; V – 2
- E) I – 2; II – 5; III – 3; IV – 4; V – 1

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

143. Diagrama əsasən əhalinin hər nəfərinə düşən elektrik enerjisi istehsalının uyğun gəldiyi müvafiq ölkələri müəyyən edin.

1. Argentina
2. İsviçre
3. Kanada
4. Hindistan
5. Avstraliya
A) I - 4; II - 1; III - 5; IV - 2; V - 3
B) I - 1; II - 5; III - 4; IV - 3; V - 2
C) I - 3; II - 4; III - 1; IV - 2; V - 5
D) I - 5; II - 3; III - 2; IV - 1; V - 4
E) I - 2; II - 5; III - 3; IV - 4; V - 1

144. Cədvələ əsasən düzgün sıraları müəyyən edin.

Nº	IES	SES	AES
I	Niderland	Norveç	Fransa
II	İsviçre	Kanada	Çin
III	Polşa	Belarus	Koreya Respublikası
IV	Rumınıya	Braziliya	Belçika

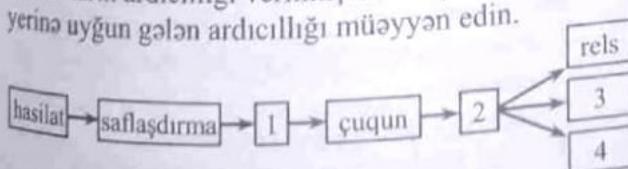
- A) II, IV
B) II, III
C) I, III
D) I, II
E) I, IV

145. Cədvələ əsasən düzgün sıraları müəyyən edin.

Nº	IES	SES	AES
I	CAR	Kanada	Koreya Respublikası
II	Efiopiya	İsviçrə	Ukrayna
III	Meksika	Braziliya	Belçika
IV	Çin	Kanada	Albaniya

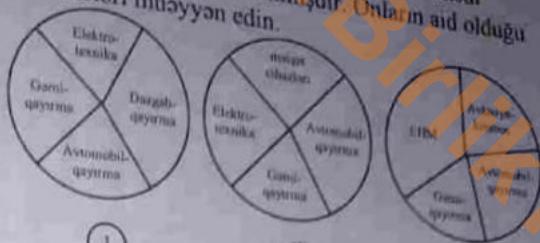
- A) II, IV
B) II, III
C) I, IV
D) I, III
E) I, II

146. Sxemdə dəmir filizinin hasilatı, emalı və alınan məhsulların ardıcılılığı verilmişdir. Rəqəmlərin yerinə uyğun gələn ardıcılılığı müəyyən edin.

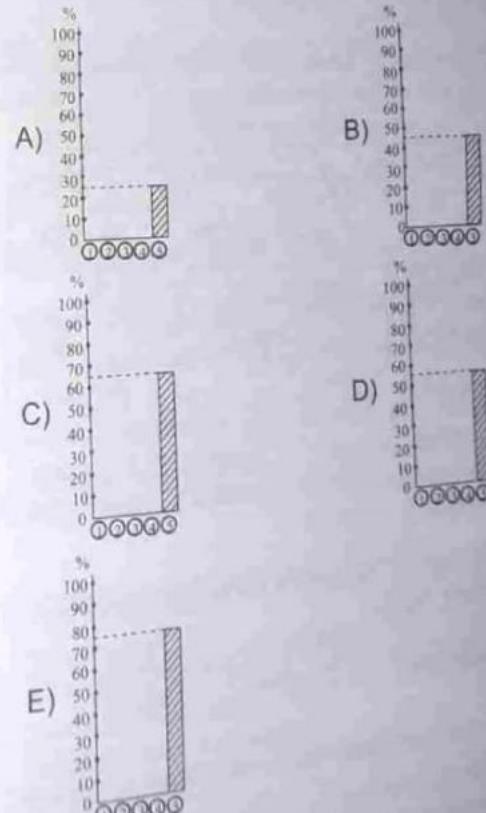
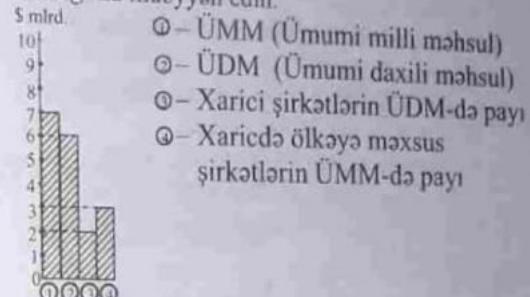
- A) boru, prokat, çuqun, konsentrat
B) polad, mis, gil-torpaq, boru
C) konsentrat, polad, boru, prokat
D) gil-torpaq, çuqun, polad, manqan
E) konsentrat, boru, alüminium, azot

147. Sxemdə maşınqayırma sənayesinin məhsul istehsalı strukturu verilmişdir. Onların aid olduğu ölkələri müəyyən edin.

- 1) A) 1 - Kanada; 2 - Avstraliya; 3 - Fransa
B) 1 - AFR; 2 - Yaponiya; 3 - ABŞ
C) 1 - AFR; 2 - Rusiya; 3 - Braziliya
D) 1 - ABŞ; 2 - Çin; 3 - Ukrayna
E) 1 - İtaliya; 2 - Norveç; 3 - Meksika

148. Ölkə şirkətlərinin ÜDM-də payının neçə faiz olduğunu müəyyən edin.

149. Cədvəldə A və B ölkələrinin sosial-iqtisadi inkişaf göstəriciləri verilmişdir. Buna əsasən doğru ifadələri müəyyən edin.

Ölkələr	Əhalisi, mln. nəfər	Ümumi dəxili məhsul (ÜDM)	ÜDM-nin sahəvi tərkibi, %			İxracın ümumi həcmi, mld. dollar	Kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı, mld. dollar
			Kənd təsərrüfatı	Sənaye	Xidmət		
A ölkəsi	29	940	11	24	65	170	7
B ölkəsi	40	515	53	14	33	35	28

1. B ölkəsində adambaşına düşən ÜDM-in həcmi daha yüksəkdir.
 2. B ölkəsinin ÜDM-də sənayenin payı A ölkəsinə nisbətən çoxdur.
 3. A ölkəsində xidmət sahəsində çalışanlar B ölkəsindən çoxdur.
 4. A ölkəsində ÜDM-in strukturunu inkişaf etmiş ölkələr üçün daha xarakterikdir.
 5. A ölkəsinin ixracatında kənd təsərrüfatı məhsullarının payı B ölkəsindən çoxdur.
 6. B ölkəsinin ÜDM-də kənd təsərrüfatının payı daha çoxdur.
- A) 3, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 4, 5, 6

150. Xəritə-sxema əsasən alüminium istehsalının ilkin (I) və son mərhələsinin (II) daha çox inkişaf etdiyi müvafiq olaraq ölkələr qrupunu müəyyən edin.

- A) I - 3, 4; II - 2, 5
B) I - 2, 3; II - 4, 6
C) I - 4, 6; II - 2, 3
D) I - 2, 3; II - 1, 5
E) I - 1, 4; II - 3, 6

151. Mis istehsali beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsi olmayan ölkələr:

1. Çili 2. Misir 3. Liviya
4. Niderland 5. Zambiya 6. Kanada

152. Mis istehsali beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsi olan ölkələr:

1. Çili 2. Səudiyyə Ərəbistanı
3. Malayziya 4. Belarus
5. Zambiya 6. Kanada

153. Geotermal elektrik stansiyalarının tikilməsi daha çox perspektivi olan ərazilər:

154. Qabarma elektrik stansiyalarının tikintisi üçün olverişli şəraiti olan ərazilər:

155. Elmtutumlu maşinqayırma sahələrini seçin:

1. cihazqayırma
2. neft-mədən avadanlıqları istehsalı
3. elektrotexnika
4. elektroenergetika
5. kənd təsərrüfatı maşinqayırması
6. elektronika

156. Ağır əlvan metal istehsal edən müəssisələrin xammal mənbələrinə meyl etmələrinin səbəbləri:

1. ağır əlvan metalların filizlərinin tərkibində metalin az olması
2. urbanizasiya səviyyəsinin yüksək olması
3. filizlərin daşınmasının iqtisadi cəhətdən sərfəli olmaması
4. ixtisaslı işçi qüvvəsinin çatışmaması
5. filizin tərkibində ağır əlvan metalların çox olması

157. Yüngül əlvan metal istehsal edən müəssisələrin enerji mənbələrinə meyl etmələrinin səbəbləri:

1. xammalın tərkibində faydalı elementlərin çox olması
2. ucuz işçi qüvvəsinin çox olması
3. metal istehsalının enerji tutumlu olması
4. filizin tərkibində metalin az olması
5. daşınmasının olverişli olmaması

Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi

158. Xəritə-sxemdə verilmiş rəqəmlərə əsasən əsas pambıq parça istehsalçıları olan ölkələrin yerləşdiyi regionları müəyyən edin.

159. İstehsal sahələrini yerləşmə qanuna uyğunluğunun düzgün verildiyi sırası müəyyən edin.

İstehsal sahəsi	Yerləşmə prinsipi
1. yüngül sənaye	xammal və işçi qüvvəsi
2. metallurgiya (ağır əlvan metallar)	enerji mənbələrinə yaxın
3. kimya sənayesi	xammala, suya və enerjiyə yaxınlıq
4. neft maşınqayırması	ixtisaslı kadrların çoxluğu
5. metallurgiya (yüngül əlvan metallar)	xammal mənbələrinə yaxınlıq
6. turizm	rekreasiya ehtiyatları

160. Xəritə-sxemdə işarələnmiş ərazilərin ümumi əlamətləri:

1. sənaye müəssisələri sıx yerləşmişdir
2. alternativ enerji mənbələrinin payı yüksəkdir
3. əhalinin sıxlığı yüksəkdir
4. hasilat sənayesinin payı üstündür
5. əsas immiqrasiya mərkəzləridir
6. ekoloji vəziyyət gərgindir

161. Alüminium xammalını həm hasil, həm də son məhsula qədər emal edən ölkələr:

1. Yamayka	2. Rusiya
3. Qvineya	4. Qayana
5. Fransa	6. Macarıstan
7. Çin	8. Surinam

162. Yerləşməsi təbii şəraitdən daha çox asılı olan elektrik stansiyaları:

1. IES	2. Helio ES	3. AES
4. IEM	5. Qabarma ES	6. Külək ES

163. Məhsulun maya ~~dayarının~~ aşağı düşməsinə təsir göstərən amillər:

1. Yerli xammaldan istifadə
2. İstehsalın kiçik müəssisələrdə ~~compləməntəsi~~
3. Müasir texnologiyanın tətbiqi
4. Ucuz işçi qüvvəsindən istifadə
5. Gətirmə xammallardan istifadə
6. Ərazinin okean və dənizlərə çıxışının olmasının

164. Elektrotexnika və elektronika sənaye sahələrinin yerləşməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər:

1. İxtisaslı kadrlara yaxınlıq
2. Metallurgiya mərkəzlərinə yaxınlıq
3. İri sənaye rayonlarına yaxınlıq
4. İstehlak rayonlarına yaxınlıq
5. Sahil rayonlarına yaxınlıq

165. Metallurgiya sənayesi əsasən liman şəhərlərində inkişaf edən ölkələr:

1. Hindistan	2. Almaniya
3. Braziliya	4. Belçika
5. Avstraliya	6. Yaponiya

166. İnfrastruktur sahələrinə aididir:

1. Coğrafi mühit	2. Nəqliyyat
3. İdarəetmə formaları	4. Təhsil və xidmət
5. İnformasiya	6. Beynəlxalq təşkilatlar
7. Su və istilik təchizatı	8. Təbii sərvətlər

167. İnfrastruktur sahələrinə aid *deyil*:

1. Coğrafi mühit	2. Nəqliyyat
3. İdarəetmə formaları	4. Təhsil və xidmət
5. İnformasiya	6. Beynəlxalq təşkilatlar
7. Su və istilik təchizatı	8. Təbii sərvətlər

168. Düzgün səbəb-nəticə əlaqəsini seçin:

SƏBƏB	NƏTİCƏ
1. Çinin sənaye sahələri idxlə xammalına əsaslandığı üçün	Sənaye müəssisələri sahilboyu ərazilərdə yerləşir.
2. Beynəlxalq iqtisadi integrasiya nəticəsində	Ölkələrə hərbi müdaxilə təhlükəsi azalır.
3. Tam iqtisadi integrasiya	Üzv ölkələr iqtisadi siyaseti təkbaşa həyata keçirə bilmir.
4. Təbii ehtiyatları mənimsəmək üçün	Transamazon magistralı çəkilmişdir.
5. Müəssisələrdə bütün texnoloji proseslərin vahid elektron mərkəzdən idarə olunması üçün	GIS yaradılmışdır.
6. Azad iqtisadi zonaların yaradılması	Yeni texnologiyaların tətbiqinə imkan yaranmış.

169. Mətni diqqətlə oxuyun və aşağıdakı suali cavablandırın.

Məhsul istehsal edən bir müəssisədə yeni texnologiyalardan istifadə edilmişdir. Nöticədə müəssisənin istehsal etdiyi məhsul daha ucuz başa gəlmış və daha keyfiyyətli olmuşdur. Müəssisənin əldə etdiyi nöticələrə müsbət təsir edən amilləri müəyyən edin:

1. Təkrar emal və tullantısız texnologiyaların tətbiq olunması;
2. Enerji sərfiyyatının daha çox olması;
3. İstehsalın avtomatlaşdırılması;
4. Əsasən fiziki əməkdan istifadə olunması;
5. Daha çox xammal işlədilməsi və tullantıların miqdarının çoxluğu;
6. Maya dəyərinin aşağı düşməsi.

170. Müəssisənin illik enerji tələbatı 75000 ton daş kömürdür. Kömür əvəz etmək üçün bu müəssisəyə neçə ton neft lazım olar?

171. Müəssisənin illik enerji tələbatını ödəmək üçün 80000 ton neft lazımdır. Nefti əvəz etmək üçün müəssisəyə neçə ton daş kömür lazım olar?

172. Ölkənin ÜDM-un dəyəri 30 mlrd. dollar, ÜMM-un dəyəri isə 18,5 mlrd. dollardır. Bu dövlətin ölkə xaricindəki məhsulunun dəyəri 4,5 mlrd. dollardır. ÜDM-də xarici şirkətlərin payını hesablayın (mlrd. dollar).

173. Ölkənin ÜDM-nin dəyəri 45 mlrd. dollar, ÜMM-nin dəyəri isə 20 mlrd. dollardır. Bu dövlətin ölkə xaricindəki məhsulunun dəyəri 3,5 mlrd. dollardır. ÜDM-də xarici şirkətlərin payını hesablayın (mlrd. dollar).

174. 1 l neftin yanmasından 10,5 min kkal istilik alınır. Neçə l neft 5 kq şərti yanacağa bərabərdir?

175. 2012 ildə ölkə 420 mln. manatlıq məhsul ixrac etmişdir. Ticarət balansı müsbət olub ixracın dəyərinin 30%-na bərabərdir. İdxalin dəyərini hesablayın (%-la).

176. 2010 ildə ölkə 380 mln. manatlıq məhsul ixrac etmişdir. Ticarət balansı müsbət olub ixracın dəyərinin 20%-na bərabərdir. İdxalin dəyərini hesablayın (%-la).

177. ÜMM-un ölkə xaricindəki payı ÜDM-un 5%-i qədərdir. ÜMM 100 mlrd. dollar, ÜDM 140 mlrd. dollar olarsa, xarici şirkətlərin ÜDM-dəki payının neçə mlrd. dollar olduğunu hesablayın.

178. ÜMM-un ölkə xaricindəki payı ÜDM-un 15%-i qədərdir. ÜMM 22 mlrd. dollar, ÜDM 30 mlrd. dollar olarsa, xarici şirkətlərin ÜDM-dəki payının neçə mlrd. dollar olduğunu hesablayın.

179. Dünya enerji istehsalında payının azalmasına elektrik stansiyalarının müvafiq ardıcılığı:

1. Qabarma ES	2. IES
3. AES	4. SES

180. Dünya enerji istehsalında payının artmasına elektrik stansiyalarının müvafiq ardıcılığı:

1. Helio-ES
2. IES
3. AES
4. SES

181. Uyğunluğu müəyyən edin.

İstehsal sahəsi:

1. Kompyuter (EHM)
2. Toxuculuq avadanlığı
3. Traktorqayırma

Yerləşmənin əsas principları:

- a. Şirin su mənbəyi rayonlarında
- b. İnkışaf etmiş nəqliyyat şəbəkəsinə yaxın
- c. Elm mərkəzlərinə meyl edirlər
- d. Metallurgiya bazalarına yaxın
- e. Yüngül sənaye mərkəzlərinə yaxın

182. Uyğunluğu müəyyən edin.

Kimya sənayesi sahələri:

1. Mineral gübrələr, ziyanvericilərə qarşı kimyəvi maddələr
2. Boyalar, sünü liflər
3. Plastik kütłə

İstehlak sahələri:

- a. Maşınqayırma
- b. Kənd təsərrüfatı
- c. Toxuculuq sənayesi
- d. Əlvan metallurgiya
- e. Neft-kimya

183. Uyğunluğu müəyyən edin.

a. Qvineya

b. Norveç

c. Polşa

d. Braziliya

e. Venesuela

Dünyanın kənd təsərrüfatı

Dünya kənd təsərrüfatında əkinçilik

1. Kənd təsərrüfatının ixtisaslaşmasına təsir edən təbii amillər:
 - A) Torpaq, iqlim, relyef
 - B) Tələbat rayonlarına yaxınlıq
 - C) Əhalinin sıxlığı və artım sürəti
 - D) Yanacaq-xammal bazasının mövcudluğu
 - E) Nəqliyyat şəbəkəsinin sıxlığı
2. Suvarmanın düzgün **aparılmaması** nəticəsində baş verə bilər:
 - A) İqlimin kontinentallığı artar.
 - B) Meşələrin sahəsi azalar.
 - C) Şoranalma və bataqlıqlaşma baş verər.
 - D) Kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsuldarlığı artar.
 - E) Savannalar yaranar.
3. Afrikanın ekvator boyu ərazilərində kənd təsərrüfatının zəif inkişafının səbəbi:
 - A) boz və boz-qonur torpaqlar üzərində meşələrin geniş yayılması
 - B) keçilməz meşələr, ifrat rütubətlilik
 - C) istilik və rütubətliyin kifayət qədər olmaması
 - D) kənd təsərrüfatı məhsullarına ehtiyacın az olması
 - E) sənayenin daha güclü inkişafı
4. Aqrar Sənaye Kompleksi (ASK) adlanır:
 - A) istehsalın əsasən iri müəssisələrdə cəmləşməsi
 - B) bitkiçilik və yüngül sənaye müəssisələrinin sıx cəmləşdiyi ərazi
 - C) kənd təsərrüfatı və toxuculuq müəssisələrinin cəmləşdiyi ərazi
 - D) bir-biri ilə əlaqədar olan sənaye qovşaqlarının birlüyü
 - E) bir-biri ilə əlaqədar olan kənd təsərrüfatı və sənaye müəssisələrinin birlüyü
5. Dünya bazarına cut və cut məhsulları çıxaran ölkələr:
 - A) İndoneziya, Filippin
 - B) Monqolustan, Hindistan
 - C) Sri-Lanka, Ukrayna
 - D) Hindistan, Banqladeş
 - E) Qazaxistan, Banqladeş
6. Pambıq lifi ixrac edən ölkələr:
 - A) ABŞ, Hindistan, Özbəkistan
 - B) Niger, Çin, Pakistan
 - C) Çad, Özbəkistan, Ukrayna
 - D) Hindistan, Argentina, Uruqvay
 - E) İndoneziya, Peru, Azərbaycan
7. Kənd təsərrüfatının inkişafının ekstensiv yoluna aiddir:
 - A) yüksək məhsuldarlıqlı bitki və heyvan növlərinin çoxaldılması hesabına məhsul istehsalının artırılması

- B) əkin sahələrini genişləndirmədən, əvvəller becərilən torpaqları istifadə etməklə kənd təsərrüfatı məhsulu istehsalının artırılması
- C) mövcud əkin sahələrini artırmadan, texnikadan istifadə etmədən məhsul istehsalının artırılması
- D) əkin sahələrinin genişləndirilməsi və heyvanların sayıni çoxaltmaqla istehsalın artırılması
- E) əkin sahələrinin azaldılması, heyvanların sayınu çoxaldılması hesabına kənd təsərrüfatı məhsulu istehsalının artırılması

8. Qəhvə ixracı ilə seçilən ölkələr:
 - A) CAR, İran, Kolumbiya
 - B) Meksika, Kanada, Braziliya
 - C) Braziliya, Venesuela, Ukrayna
 - D) Meksika, Braziliya, Bolqarıstan
 - E) Kolumbiya, Venesuela, Braziliya
9. Cənubi Amerikanın ekvator boyu ərazilərində kənd təsərrüfatının zəif inkişafının səbəbi:
 - A) sıx meşəlik, rütubətliliyin az olması
 - B) sənayenin daha güclü inkişafı
 - C) ifrat rütubətlənmə şəraiti
 - D) istilik və rütubətliyin kifayət qədər olmaması
 - E) dağlıq relyefin üstün olması
10. Verilən xüsusiyyətlər Asiyanın hansı regionuna aiddir?
 1. Pamir, Tyan-Şan və Altay dağları burada yerləşir.
 2. Pambiqçılıq yaxşı inkişaf etmişdir.
 3. Ölkələrin okeana birbaşa çıxışları yoxdur.
 - A) Şərqi Asiya
 - B) Mərkəzi Asiya
 - C) Cənubi Asiya
 - D) Cənub-Şərqi Asiya
 - E) Cənub-Qərbi Asiya
11. Şəkər çuğunduru əkinlərinin geniş sahə tutduğu böyük düzənliklər:
 - A) Konqo çökəkliyi, Şərqi Avropa düzənliyi
 - B) Turan ovalığı, Amazon ovalığı
 - C) Meksika yayları, Şərqi Avropa düzənliyi
 - D) Şərqi Avropa, Mərkəzi düzənliklər
 - E) Braziliya yayları, Mərkəzi düzənliklər
12. Taxila olan daxili tələbatı idxlə əsasında ödəyən ölkələr:
 - A) AFR, Əlcəzair, Avstraliya
 - B) ABŞ, Braziliya, Yaponiya
 - C) Gürcüstan, Əlcəzair, Qazaxistan
 - D) Yaponiya, Gürcüstan, Əlcəzair
 - E) Kanada, Gürcüstan, Belçika
13. Şəkər qəmişi plantasiyalarının geniş yayıldığı ölkələr:
 - A) Braziliya, Kolumbiya, Kanada
 - B) Türkiyə, Polşa, Kuba
 - C) Braziliya, Hindistan, Kuba
 - D) Hindistan, Sudan, Finlandiya
 - E) Kuba, Çili, Belarus

- 14.** "Arid iqlimə malik olan ərazilərdə əkinçilik"
fikrini tamamlayın.
 A) Dəmyə şəraitində aparıla bilər.
 B) Pambiq becərilmir.
 C) İnkişaf etdirmək mümkün deyil.
 D) İqtisadi cəhətdən səmərəli deyil.
 E) Suvarma tətbiq etmədən mümkün deyil.
- 15.** Polikultur təsərrüfatı:
 A) Yalnız Latın Amerikası üçün səciyyəvi kənd təsərrüfatı sahəsidir.
 B) Dar ixtisaslı kənd təsərrüfatı sahəsidir.
 C) Yalnız dağlıq ölkələr üçün səciyyəvi kənd təsərrüfatı sahəsidir.
 D) Çoxsəhəli kənd təsərrüfatı sahəsidir.
 E) Ekstensiv xarakterli kənd təsərrüfatı sahəsidir.
- 16.** Dünyada təbii kauçukun istehsalına görə fərqlənən dövlətlər:
 A) CAR, Sudan, İndoneziya
 B) Myanma, Avstraliya, Malayziya
 C) Malayziya, İndoneziya, Braziliya
 D) Argentina, Braziliya, Malayziya
 E) Kamboca, Venesuela, Sri-Lanka
- 17.** Qarğıdalı istehsalı üzrə ixtisaslaşan dövlətlər:
 A) ABŞ, Kanada, İndoneziya
 B) ABŞ, Meksika, Argentina
 C) Mongolustan, ABŞ, Meksika
 D) Meksika, İran, Norveç
 E) Misir, Braziliya, Azərbaycan
- 18.** Təbii kauçuk istehsalı ilə fərqlənən region və ölkələr:
 A) Mərkəzi Amerika; Kuba, Panama
 B) Cənub-Qərbi Asiya; Yəmən, Oman
 C) Cənubi və Şərqi Avropa; Yunanistan, Bolqarıstan
 D) Cənub-Şərqi Asiya; Malayziya, İndoneziya
 E) Mərkəzi Asiya; Monqolustan, Tacikistan
- 19.** İri şəhərlərin ətrafında inkişaf etdirilən kənd təsərrüfatı sahələri:
 A) çayçılıq, quşçuluq, bostançılıq
 B) quşçuluq, taxılçılıq, donuzçuluq
 C) qoyunçuluq, torəvəzçilik, südlük heyvandarlıq
 D) torəvəzçilik, südlük heyvandarlıq, quşçuluq
 E) torəvəzçilik, bostançılıq, meyvəçilik
- 20.** Kənd təsərrüfatında suvarmadan daha çox istifadə edən ölkələr:
 A) ABŞ, Avstraliya, Danimarka
 B) Hindistan, Özbəkistan, Sudan
 C) Misir, Böyük Britaniya, Hindistan
 D) Norveç, İspaniya, Özbəkistan
 E) Ukrayna, Sudan, İran
- 21.** Əkin sahələri, əsasən, qış aylarında suvarılan ölkələr:
 A) Tailand, Rusiya, Meksika
 B) Hindistan, Banqladeş, Tailand
- C) Misir, Konqo, İndoneziya
 D) Rusiya, Banqladeş, Hindistan
 E) Braziliya, Kamerun, ABŞ
- 22.** Şəkər çuğunduru emal zavodlarının yerləşdirilmə məqsədə uyğundur:
 A) əhali sıxlığının yüksək olduğu rayonlarda
 B) şirin su mənbələrinə yaxın
 C) yüksək urbanizasiyaya malik regionlarda
 D) iri istehlak rayonlarında
 E) xammal rayonlarında
- 23.** Pambiq becəriləməsi üçün tələb olunur:
 A) quru və isti iqlim, suvarma şəraiti
 B) rütubətli və isti iqlim, dağlıq ərazi
 C) ekvatorial və subekvatorial iqlim, dəmyə şəraiti
 D) çöl zonası, rütubətlilik əmsalının vahidən böyük olması
 E) isti, rütubətli iqlim, yağışlarının il boyu bərabər paylanması
- 24.** Pambiq ixracı üzrə fərqlənən ölkələr:
 A) İraq, CAR
 B) Misir, Sudan
 C) Efiopiya, Cad
 D) Səudiyyə Ərəbistanı, İraq
 E) Küveyt, Somali
- 25.** Cənubi Avropada kənd təsərrüfatının beynəlxalq ixtisaslaşma sahələri:
 A) qoz, qarğıdalı və qəhvə becəriləməsi
 B) efiroyağlı bitkilər, çəltikçilik, südlük maldarlıq
 C) kartofçuluq, bostançılıq, çəltikçilik
 D) sitrus meyvəçiliyi, üzümçülük, zeytunçuluq
 E) tropik bitkilər, taxılçılıq, kətançılıq
- 26.** Dəmyə əkinçiliyi adlanır:
 A) heyvandarlığın çay şəbəkəsinin zəif olduğu yerlərdə inkişafi
 B) əkinçiliyin suvarma yolu ilə inkişafi
 C) kənd təsərrüfatı bitkilərinin artezian suları ilə becəriləməsi
 D) bitkiçiliyin sünə yağış yağıdırıq qurğuların köməyi ilə inkişaf etdirilməsi
 E) kənd təsərrüfatı bitkilərinin suvarılmadan becəriləməsi
- 27.** Kənd təsərrüfatının inkişafının intensiv yolu:
 A) əkin sahələrini genişləndirmədən, heyvanların sayını çoxaltmadan məhsuldarlığın artırılması
 B) əkin sahələrini genişləndirmək və heyvanların sayını çoxaltmaqla məhsul istehsalının artırılması
 C) yeni müəssisələr tikmək və işçilərin sayını artırmaq hesabına məhsul istehsalının artırılması
 D) əkin sahələrinin genişləndirilməsi və müəssisələrin sayının artırılması yolu ilə məhsulun istehsalının artırılması
 E) yeni texnologiya tətbiq etmədən məhsul istehsalının artırılması

Dünyanın kənd təsərrüfatı

28. Əkin sahələrini dəniz dayazlığının (1) və səhraların hesabına (2) müvafiq olaraq genişləndirən ölkələr:
- Meksika, İspaniya, Çin
 - İsrail, İraq, Konqo DR
 - Böyük Britaniya, Niderland, Misir
 - Sinqapur, Liviya, İran
 - Yaponiya, Niderland, Belçika
 - Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ, Qatar
 - Çili, Niderland, Yeni Zelandiya
 - Yeni Zelandiya, Çad, Sudan
 - Norveç, Belçika, Fransa
 - Çad, Sudan, Çexiya
29. Kənd təsərrüfatının ixtisaslaşdırılmasına daha çox təsir edən amillər:
- ərazinin iqtisadi-coğrafi mövqeyi
 - məhsul istehlakçılarına yaxınlıq və urbanizasiya səviyyəsi
 - əhalinin sıxlığı və artım sürəti
 - torpaq, iqlim xüsusiyyətləri və təbii yem bazası
 - nəqliyyat şəbəkəsinin sıxlığı
30. Kənd təsərrüfatının inkişafına mənfi təsir göstərən amillər:
- yüksək dağ çəmənliklərinin geniş sahə tutması, rütubətlilik əmsalının vahidə yaxın olması
 - əhalinin sıxlığı, intensiv inkişaf
 - soyuq iqlim, ifrat rütubətlənmə
 - nəqliyyatın zəif inkişafı, suvarma əkinçiliyinin üstünlüyü
 - istehsal müəssisələrinin istehlakçıya yaxın yerləşdirilməsi
31. Yarimsəhra və quru çöl iqlim tipinin üstün olduğu ərazilərdə yaradılan təsərrüfat sahələri:
- subtropik meyvəçilik, çayçılıq, arıcılıq
 - meyvəçilik, tütünçülük, qoyunçuluq (yay otaqları)
 - pambıqçılıq, tərəvəzçilik, üzümçülük
 - arıçılıq, kartofçuluq, sitrus meyvəçiliyi
 - çayçılıq, qoyunçuluq (yay otaqları), tütünçülük
32. Müləyim-kontinental iqlim tipində üstünlük təşkil edən təsərrüfat sahələri:
- taxılçılıq, kartofçuluq, südlük-ətlik maldarlıq
 - kartofçuluq, quru-subtropik meyvəçilik, tütünçülük
 - otlaq maldarlığı, çayçılıq, şəkər çuğunduru əkilməsi
 - taxılçılıq, donuzçuluq, çəltikçilik
 - taxılçılıq, tütünçülük, çayçılıq
33. Monokultur təsərrüfat:
- Yalnız Avropa ölkələri üçün xarakterikdir.
 - Çoxsahəli ixtisaslaşması olan heyvandarlıq sahəsidir.
 - İntensiv yolla inkişaf edən təsərrüfat sahəsidir.
 - Dar ixtisaslı kənd təsərrüfatı sahəsidir.
 - Geniş ixtisaslı sənaye sahəsidir.
34. Polikultur təsərrüfatıdır və onun xüsusiyyəti olduğu ölkələr:
- çoxsahəli kənd təsərrüfatı; İallya, Almaniya, Fransa
 - çoxsahəli kənd təsərrüfatı; Çili, Niger, Etiopiya, Qana
 - dar ixtisaslı kənd təsərrüfatı; Peru, Kolumbiya
 - geniş ixtisaslı sənaye sahələri; Fransa, İtaliya, Braziliya
 - mənfi ticarət balansı; İtaliya, Oğuzair, Misir
35. Kənd təsərrüfatı torpaqlarının meliorasiyasına aididir:
- bağçılıq, suvarma, meşə qoruyucu zolaqların salınması
 - suvarma, bataqlıqların qurudulması, meşələrin qırılması
 - qar toplama, daşların yıgilması, taxıl bitkilərinin bacarılməsi
 - gübərləmə, taxıl bitkilərinin əkilməsi, kanalların çəkilməsi
 - suvarma, gübərləmə, meşə qoruyucu zolaqların salınması
36. Monokultur təsərrüfata malik *olmayan* ölkələr:
- Rusiya, Qana, İtaliya
 - Kanada, Braziliya, Sudan
 - Almaniya, Fransa, İtaliya
 - Fransa, Banqlades, Sudan
 - Mali, Almaniya, Kolumbiya
37. Dünyada böyük çəltik istehsalı regionları:
- Şərqi, Cənubi-Qərbi və Cənubi Asiya
 - Şərqi Asiya, Şimali Amerika, Mərkəzi Asiya
 - Şimali, Mərkəzi, Şərqi Asiya
 - Şərqi Afrika, Cənubi Asiya, Cənub-Qərbi Asiya
 - Şərqi, Cənubi, Cənub-Şərqi Asiya
38. Çəltikciliyin inkişafında əsas rol oynayan amillər:
- subtropik iqlim, dəməyə əkinçiliyi, ixtisaslı kadrların olması
 - müləyim iqlim, dəməyə əkinçiliyi, əmək ehtiyatları
 - rütubətli və isti iqlim, suvarma şərait, əmək ehtiyatları
 - tropik iqlim, suvarma şərait, yeyinti sənaye müəssisələri
 - quru kontinental iqlim, günəş radiasiyyası, emal müəssisələri, suvarma şəraitı
39. Qəhvə, katən və zeytin istehsal üçün daha olverişli olan müvafiq iqlim qurşaqları:
- subekvatorial, müləyim, subtropik
 - tropik, müləyim, subekvatorial
 - müləyim, subarktik, subtropik
 - subekvatorial, ekvatorial, müləyim
 - subtropik, tropik, subtropik

Dünyanın kənd təsərrüfatı

- 40.** "Yaşıl inqilab" prosesinin səciyyəvi xüsusiyyəti:
 A) inkişaf etmiş ölkələrdə kənd təsərrüfatında əkin sahələrini artırmaqla məhsuldarlığın tədricon artırılması
 B) yeni, daha məhsuldar sortların, mütarəqqi texnika və texnologiyanın tətbiqi ilə əkinçilikdə məhsuldarlığın artırılması
 C) otlaq sahələrini artırmaqla heyvanların yem bazasını möhkəmləndirmək və bunun hesabına məhsul istehsalının artımını təmin etmək
 D) yeni meşə zolaqları salmaq, yaşlılıq sahələrini genişləndirmək
 E) əkin sahələrini artırılması, yeni kənd təsərrüfatı müəssisələrinin yaradılması
- 41.** Həm şəkar qamışı, həm də şəkar çuğunduru becərilən ölkələr:
 A) Braziliya, Böyük Britaniya
 B) Kuba, Polşa
 C) ABŞ, Çin
 D) Fransa, Kuba
 E) Ukrayna, Almaniya
- 42.** Terraslaşdırılmış çəltikçiliyin inkişaf etdiyi ölkələr:
 A) İndoneziya, Belçika B) ABŞ, Kanada
 C) Yaponiya, Filippin
 D) Hindistan, Böyük Britaniya E) Filippin, Estoniya
- 43.** Kənd təsərrüfatı sahələrindən asılı olan sənaye sahələri:
 A) xidmət sahələri və kimya
 B) kimya və qida
 C) maşinqayırma və toxuculuq
 D) yüngül və dəzgahqayırma
 E) qida və yüngül
- 44.** Suvarma tədbiqi *edilməyən* əkinçilik növü:
 A) rekultivasiya B) eroziya C) meliorasiya
 D) dəmyə E) irriqasiya
- 45.** Kənd təsərrüfatının əsasən bir sahə üzrə ixtisaslaşması adlanır:
 A) iqtisadi inşəat B) intensiv inkişaf
 C) ekstensiv inkişaf D) monokultur təsərrüfat
 E) "Yaşıl inqilab"
- 46.** Torpaqların suvarılması adlanır:
 A) irriqasiya B) dəmyə əkinçiliyi
 C) rekultivasiya D) eroziya E) denudasiya
- 47.** Torpağın məhsuldarlığını artırmaq üçün görülən tədbirlər adlanır:
 A) yeyinti sənayesinin inkişafı
 B) torpaqların meliorasiyası
 C) torpaq eroziyası
 D) torpaqların aşınması
 E) torpaqların tez-tez şumlanması
- 48.** Pambıq becərilən əsas iqlim qurşağı:
 A) ekvatorial, subtropik B) tropik, subtropik
 C) tropik, ekvatorial
 E) tropik, subekvatorial
- 49.** Dünya bazarına qarğıdalı çıxaran əsas ölkələr:
 A) Uruqvay, Fransa
 C) Rusiya, Çin
 E) ABŞ, Argentina
 B) Cili, Kanada
 D) Braziliya, Peru
- 50.** Kətan bitkisi əsasən hansı düzənlilikdə becərilir?
 A) Braziliya yayları B) Kongo çökəkliliyi
 C) Amazon ovalığı
 E) Dekan yayları
- 51.** Avropada zeytun, üzüm və sitrus meyvaları becərilən region:
 A) Şərqi Avropa B) Şimali Avropa
 C) Cənubi Avropa
 E) Mərkəzi Avropa
- 52.** Çin, ABŞ, Hindistanın əsas istehsalçıları olduğunu kənd təsərrüfatı bitkiləri:
 A) qəhvə və kakao B) çay və şəkar çuğunduru
 C) kartof və zeytun D) zeytun və bugda
 E) pambıq və şəkar qamışı
- 53.** Toxuculuq sənayesi üçün xammal olan kənd təsərrüfatı bitkiləri:
 A) pambıq, tütün, soya
 B) pambıq, kətan, cut
 C) qəhvə, kətan, pambıq
 D) şəkar qamışı, cut, günəbaxan
 E) cut, soya, şəkar çuğunduru
- 54.** "Yeni Dünya"dan "Köhnə Dünya"ya gətirilən bitkilər:
 A) pomidor, qarğıdalı, kartof, tütün
 B) kartof, banan, bugda, kələm
 C) kartof, bugda, kətan, üzüm
 D) zeytun, kartof, bugda, çəltik
 E) qarğıdalı, bugda, kartof, qəhvə
- 55.** Kənd təsərrüfatının intensiv inkişaf yolu hansı ölkələrin iqtisadiyyatı üçün səciyyəvi *deyildir*?
 A) ABŞ, İtaliya B) Kanada, İsrail
 C) Banqladeş, Somali D) Fransa, Namibiya
 E) Mərakeş, AFR
- 56.** Suvarma əkinçiliyi inkişaf edən ölkələr üçün əməkçi cəhət:
 A) Yüksək dağlığda yerləşir.
 B) İqlimi isti və quru olur.
 C) Dağ-cəmən torpaqlara malik olur.
 D) Rütubətlənmə əmsali vahiddən yuxarıdır.
 E) İl boyu dəmyə əkinçiliyi inkişaf edir.
- 57.** Kənd təsərrüfatının inkişafına və onun intensivliyinə təsir edən sənaye sahələri:
 A) kimya və cihazqayırma
 B) kimya və maşinqayırma
 C) toxuculuq və elektroenergetika
 D) yeyinti və radiotexnika
 E) yüngül sənaye və dəzgahqayırma

Dünyanın kənd təsərrüfatı

58. «Subtropik və tropik enliklərdə daha çox becərilən lifli bitkidir. Bu bitkidən həm də yağ istehsal olunur. Böyükə dövründə isti və rütubət, yetişmə dövründə isə isti və quru hava şəraiti tələb edir. Əkin sahəsinə və məhsul yığımına görə Asiya qitəsi dünyada birinci yeri tutur».
- Yuxarıdakı fikirlərin aid olduğu kənd təsərrüfatı bitkisi:
- A) tütün B) cut C) kətan
 D) çəltik E) pambıq
59. Təbii kauçuk, şəkər çugunduru və üzümün becəriləməsi üçün daha əlverişli olan müvafiq iqlim qurşaqlarını müəyyən edin.
- A) ekvatorial, müləyim, subtropik
 B) tropik, subtropik, subekvatorial
 C) müləyim, subarktik, arktik
 D) subekvatorial, ekvatorial, müləyim
 E) subtropik, tropik, subarktik
60. Toxuculuq sənayesinin tələbatını ödəmək üçün becərilən bitkilər:
- A) pambıq, kətan B) qarabaşaq, pambıq
 C) yonca, şəkər çugunduru D) çəltik, qarğıdalı
 E) kətan, buğda
61. Aqroiqlim ehtiyatlarının əsas göstəricisi:
- A) havanın maksimum və minimum temperaturları arasında fərq
 B) il ərzində +10°C-dən yuxarı orta sutkalıq temperaturlar cəmi
 C) havanın +10°C-dən aşağı olan temperaturlarının cəmi
 D) torpaqların münbitliyi
 E) əkinə yararlı torpaqların şoranlaşması
62. Adambaşına düşən torpaq ehtiyatı ilə zəif təmin olunmuş ölkələr:
- A) Yaponiya, Niderland, Belçika, Banqladeş
 B) Avstraliya, Kanada, Yaponiya, Misir
 C) Kanada, ABŞ, Türkmenistan, Braziliya
 D) Monqolustan, Avstraliya, Rusiya, Çin
 E) Qazaxistan, Meksika, Argentina, Rusiya
63. Becərilən torpaqların daha çox sahə tutduğu düzənliliklər:
- A) Şərqi Avropa düzənlüyü, Kür-Araz ovalığı, Amazon ovalığı
 B) Amazon ovalığı, Mərkəzi düzənliliklər, Nallarbor düzənlüyü
 C) Orinoko ovalığı, Konko çökəkliyi, Qərbi Sibir ovalığı
 D) Pataqoniya yayları, Amazon ovalığı, Orta Sibir yayları
 E) Böyük Çin düzənlüyü, Hind-Qanq ovalığı, Böyük düzənliliklər
64. Dünyada çayın başlıca ixracatçısı olan dövlətlər:
- A) Çin, Yaponiya, Türkiyə
 B) Çin, Monqolustan, Koreya
 C) Sri-Lanka, Keniya, Mozambik
- D) Hindistan, Zambiya, Misir
 E) Hindistan, Sri-Lanka, Çin
65. Adambaşına daha çox əkin sahəsi düşən ölkələr:
- A) Argentina, CAR, ABŞ, Belçika
 B) Braziliya, İspaniya, ABŞ, Hindistan
 C) Avstraliya, Kanada, Rusiya, ABŞ
 D) Braziliya, Avstraliya, Yaponiya, Rusiya
 E) Avstraliya, Kanada, Niderland, İran
66. Ərazilərdə qara torpaqların geniş yayıldığı ölkələr:
- A) Rusiya, Ukrayna, ABŞ, Qazaxistan
 B) Tailand, Sudan, Ukrayna, Monqolustan
 C) Braziliya, Meksika, Argentina, Çin
 D) AFR, İndoneziya, Türkiyə, Suriya
 E) Efiopiya, Hindistan, Liviya, Venezuela
67. Dəməyə əkinçiliyinin inkişaf etmadıyi ərazilər:
- A) Qazaxistanın şimalı, Böyük Qafqazın və Tyan-Şanın dağətəyi əraziləri
 B) Turan ovalığı, Kür-Araz ovalığı, Nallarbor düzənlüyü
 C) Qızılqum, Kiçik Qafqazın dağətəyi sahələri, And dağları
 D) Qaraqum, Kopetdağ, Altay dağlarının ətəkləri
 E) Kalaxarı, Qərbi Sibir, Tyan-Şan dağlarının ətəyi
68. Dəməyə əkinçiliyinin daha üstün inkişaf etdiyi ölkələr:
- A) Böyük Britaniya, Kanada, Rusiya
 B) ABŞ, Avstraliya, Rusiya
 C) Ukrayna, Braziliya, Özbəkistan
 D) Çin, Əfqanistan, Norveç
 E) Böyük Britaniya, Rusiya, Liviya
69. Zeytunçuluğun inkişafı üçün əlverişli şəraitə malik olan ölkələr:
- A) Yunanistan, Koreya Respublikası, Polşa
 B) Türkiyə, Yunanistan, İtaliya
 C) İtaliya, İspaniya, Norveç
 D) Belarus, ABŞ, Azərbaycan
 E) Latviya, Türkiyə, İspaniya
70. Aşağıdakı lifli bitkilərin istehsalı üzrə ixtisaslaşmış ölkələr:
I. kətan	1. Rusiya
II. pambıq	2. Özbəkistan
III. cut	3. Türkiyə
	4. Belarus
	5. Sri-Lanka
	6. Peru
	7. Hindistan
	8. Çin
- A) I – 5, 6; II – 2, 3; III – 4, 7
 B) I – 3, 4; II – 1, 6; III – 2, 8
 C) I – 2, 5; II – 1, 4; III – 3, 6
 D) I – 1, 4; II – 2, 8; III – 5, 7
 E) I – 2, 4; II – 5, 6; III – 3, 8

71. Dünyanın torpaq fondunun tərkib hissələrinin sahəsinə görə **azalma** sırası:
- becarılan torpaqlar, meşə və kolluqlar, az yararlı və yararsız torpaqlar
 - meşə və kolluqlar, becarılan torpaqlar, az yararlı və yararsız torpaqlar
 - yaşayış məntəqələri və sənaye obyektləri altındaki torpaqlar, çəmən və otlaqlar, az yararlı və yararsız torpaq
 - becarılan torpaqlar, çəmən və otlaqlar, meşə və kolluqlar
 - az yararlı və yararsız torpaqlar, çəmən və otlaqlar, becarılan sahələr

72. Xəritə-sxemdə yaxda suvarma əkinçiliyinin üstün olduğu əraziləri göstərin.

- A) 1, 7 B) 4, 6 C) 2, 7 D) 2, 6 E) 3, 5

73. Xəritə-sxemdə qısha suvarma əkinçiliyinin üstün olduğu əraziləri göstərin.

- A) 2, 3 B) 4, 6 C) 1, 7 D) 1, 5 E) 6, 7

74. Ştrixlənmiş ölkələri birləşdirən ümumi xüsusiyyətlər:

- A) Rütubətli tropik və subtropik iqlim şəraitinə malikdirlər.
 B) Dəməyə əkinçiliyinin üstün inkişaf etdiyi ölkələrdir.
 C) Ən iri şəkər qamışı və şəkər çuğunduru ökilən ölkələrdir.
 D) Suvarılan torpaqların üstün olduğu ölkələrdir.
 E) İri buğda ixracatçılarıdır.

75. Ştrixlənmiş ölkələri birləşdirən ümumi xüsusiyyətlər:

- A) Ən iri qarğıdalı ixracatçılarıdır.
 B) Dünya bazارında iri çəltik ixracatçıları olan ölkələrdir.
 C) Üzüm istehsalında mühüm yer tuturlar.
 D) Kakao əkinləri üstünlük təşkil edir.
 E) İri pambıq ixracatçılarıdır.

76. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilən ölkələrə aid olan xüsusiyyətlər:

- a. Buğda və şərab istehsalına görə fərqlənir.
 b. Zeytin istehsalına görə dünyada qabaqcıl mövqeyə malikdir.
 c. Katan istehsalına və daş kömür hasilatına görə fərqlənir.
 d. Qonur kömür hasilatına və maşinqayırma məhsullarının ixracatına görə dünyada fərqlənir.

- A) 1 - d; 2 - a; 3 - c; 4 - b
 B) 1 - a; 2 - b; 3 - d; 4 - c
 C) 1 - b; 2 - d; 3 - a; 4 - c
 D) 1 - a; 2 - c; 3 - b; 4 - d
 E) 1 - b; 2 - a; 3 - d; 4 - c

77. Amerika qitəsinin iri taxılçılıq və heyvandarlıq təsərrüfatları yaradılmış düzənlikləri:

- A) Pataqoniya yayları, Böyük Hövzə, Böyük düzənliklər
 B) Braziliya yayları, Mərkəzi düzənliklər, Orinoko ovalığı
 C) Mərkəzi düzənliklər, Böyük düzənliklər, La-Plata ovalığı
 D) Qviana yayları, Meksika yayları, Braziliya yayları
 E) Amazon ovalığı, La-Plata ovalığı, Meksika yayları

Dünyanın kənd təsərrüfatı

78. Amerika qıtəsində taxıl əkinlərinin daha geniş yayıldığı ərazilər:
- Meksika yayası, Mərkəzi And, pampa
 - Böyük göllər ətrafi, pampa, Amazon ovalığı
 - Pampa, Böyük göllər ətrafi, prerilər
 - Böyük Hövzə, prerilər, Böyük göllər ətrafi
 - Prerilər, kampos, Pataqoniya

79. Əkinçiliyin heyvandarlıqdan üstün inkişaf etdiyi ölkələr:
- Ispaniya, Yeni Zelandiya, Yunanistan
 - İtaliya, Avstraliya, Monqolustan
 - Ispaniya, İtaliya, Yunanistan
 - Avstraliya, İspaniya, Yeni Zelandiya
 - İtaliya, Yunanistan, Peru

80. Çəltik, qəhvə, çay, təbii kauçuk istehsal edən əlkələrin müvafiq ardıcılığı:
- Yaponiya, ABŞ, Hindistan, Ukrayna
 - Çin, Belarus, Suriya, İndoneziya
 - Hindistan, Qana, Ukrayna, İndoneziya
 - Çin, Braziliya, Hindistan, Malayziya
 - Rusiya, Kolumbiya, Sri-Lanka, Braziliya

81. Dünyada çəltik əkinlərinin buğda əkinini sahələrinə nisbətən iki dəfə az olmasına baxmayaraq, məhsul yığımının taxminən eyni olmasının səbəbi:
- ancaq inkişaf etmiş ölkələrdə əkilməsi və yüksək məhsuldarlıq
 - əkin sahələrinin əsasən müləyim qurşaqda yerləşməsi
 - çəltiyin daha çox işçi qüvvəsi tələb etməsi
 - məhsuldarlığın yüksək olması və ildə iki dəfə məhsul almaq imkani
 - çəltiyin nəqli zamanı böyük itkiyə yol verilməsi

82. Dünyada çəltik və buğda istehsalının təqribən bərabər olmasına baxmayaraq çəltik ixracının buğdaya nisbətən az olmasının səbəbi:
- Buğdanın daşınması daha ucuz başa gəlir.
 - Çəltik daşınması zamanı itkiyə yol verilir.
 - Çəltik istehsalçıları həm də onun əsas istehlakçılarıdır.
 - Inkişaf etmiş ölkələrdə çəltik daha çox becərilir.
 - Inkişaf etməkdə olan ölkələrdə çəltiyə tələbat azdır.

83. Xəritə - sxemdə rəqəmlərə uyğun gələn ərazilərin kənd təsərrüfatının ixtisaslaşma sahələri:

- A) 1 - üzümçülüq, zeytunculuq, qəhvə, çayçılıq
B) 1 - pambıqçılıq, tərəvəzçilik, 2 - üzümçülüq
C) 1 - kətan, şəkar çuğunduru; 2 - çəltikçilik, tərəvəzçilik
D) 1 - çəltikçilik, çayçılıq; 2 - qəhvə, kakaо
E) 1 - üzümçülüq, zeytunculuq; 2 - pambıqçılıq, becərilməsi; 3 - çəltikçilik, çayçılıq

84. Buğda əkinlərinin inkişafı üçün alverişli tabii şəraita malik olan ölkələr:

- A) 1, 3, 5
B) 1, 2, 3
C) 1, 4, 5
D) 2, 4, 6
E) 2, 3, 6

85. Buğda əkinlərinin inkişafı üçün alverişsiz tabii şəraita malik olan ölkələr:

- A) 4, 5, 6
B) 1, 2, 3
C) 2, 5, 6
D) 2, 4, 5
E) 1, 3, 4

86. Rəqəmlərə əsasən dünya təsərrüfatında çəltik, şəkar çuğunduru və qəhvə istehsalına görə liderlik edən ölkələrin yerləşdiyi regionların müvafiq ardıcılığı:

- A) 3, 4, 5
B) 2, 3, 4
C) 1, 2, 3
D) 1, 4, 6
E) 2, 4, 6

87. Rəqəmlərə əsasən dünya təsərrüfatında buğda, qarğıdalı və şəkər qamışlı yiğimlənə görə liderlik edən ölkələrin yerləşdiyi regionların müvafiq ardıcılığı:

- A) 5, 4, 1 B) 1, 3, 6 C) 2, 5, 4
D) 2, 5, 6 E) 1, 2, 3

88. Dünyada şəkər qamışlı becərilən əsas ölkələr:

- A) 3, 5, 7, 8 B) 2, 3, 6, 7 C) 4, 5, 6, 7
D) 1, 3, 5, 8 E) 1, 2, 3, 5

89. Dünyada şəkər çugunduru becərilən əsas regionlar:

- A) 1, 2, 3, 4 B) 2, 4, 6, 8 C) 2, 4, 5, 6
D) 3, 5, 6, 7 E) 1, 3, 5, 7

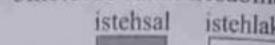
90. Yeyinti sənayesinin xammal mənbələrinə meyl edən sahələri:

- A) konserv istehsalı, üzüm emalı, şəkər istehsalı
B) unlüyütmə, cörəkbışırma, şərabçılıq
C) qənnadı, tütün sənayesi, makaron istehsalı
D) bitki yağları istehsalı, cörəkbışırma, qənnadı
E) şəkər istehsalı, qənnadı, unlüyütmə

91. Diaqramda kənd təsərrüfatı məhsullarının beş ölkə daxilində istehsal və istehlak səviyyələri verilmişdir. Bu məhsullara tələbat hansı ölkələrdə daxili istehsal hesabına daha zəif ödənilir?

92. Diaqramda kənd təsərrüfatı məhsullarının beş ölkə daxilində istehsal və istehlak səviyyələri verilmişdir. Bu məhsullara olan tələbatın müəyyən hissəsi ölkələrdə idxlə hesabına ödənilir?

- A) I və IV B) II və IV C) I və III
D) III və V E) IV və V

93. Suvarma əkinçiliyinə görə fərqlənən dövlətlər:

1. Kanada 2. Çin
3. Hindistan 4. Norveç
5. İndoneziya 6. Avstraliya
A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 6
D) 2, 3, 5 E) 1, 3, 4

94. Əkinçiliyin inkişafı üçün əlverişli şərait yaranan əsas amillər:

- aqroiqlim ehtiyatları
 - kəskin parçalanmış relyef
 - meşələrdə ağacların növ tərkibi
 - hamar relyef
 - kontinental iqlim
 - yağıntıların vegetasiya dövründə düşməsi
- A) 1, 4, 6 B) 3, 4, 5 C) 2, 5, 6
D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 3

95. Suvarma əkinçiliyinin ilboyu, yalnız yada və ya qışda tətbiq olunduğu təbii zonaların müvafiq ardıcılılığı:

- A) tropik səhra və yarımsəhralar, codyarpaqlı və kolluqlar, savannalar
B) həmişəyaşıl ekvatorial meşələr, savannalar və çöllər
C) musson meşələr, tropik səhra və yarımsəhra, meşə-çöllər
D) tropik səhra və yarımsəhralar, tundra və qışlı meşələr
E) enliyarpaq meşələr, səhra və yarımsəhralar, codyarpaqlı meşə və kolluqlar

96. Suvarma əkinçiliyinin yalnız qışda, yalnız yayda və il boyu tətbiq olunduğu təbii zonaların müvafiq ardıcılığı:
- səhra və yarımsəhralar, həmişəyaşıl meşələr, tayqa
 - savannalar, ekvatorial meşələr, səhra və yarımsəhralar
 - dəyişkən rütubətli musson meşələri, codyarpaqlı meşə və kolluqlar, tropik səhra və yarımsəhralar
 - nundra, savanna, seyrök kolluqlar
 - tayqa, qarışq meşə, savannalar

97. Statistik məlumatə görə müvafiq olaraq kənd təsərrüfatının ÜDM-dəki, heyvandarlığın isə kənd təsərrüfatundakı xüsusi çəkisini faizlə hesablayın.

ÜDM	Kənd təsərrüfatı	Heyvandarlıq
36 mlrd.	7,2 mlrd	2,88 mlrd

- 20; 40
- 15; 60
- 18; 43
- 40; 25
- 22; 48

98. Statistik məlumatə görə müvafiq olaraq kənd təsərrüfatının ÜDM-dəki, heyvandarlığın isə kənd təsərrüfatundakı xüsusi çəkisini faizlə tapın.

ÜDM	Kənd təsərrüfatı	Heyvandarlıq
65 mlrd. dollar	12,8 mlrd dollar	4,6 mlrd dollar

- 9,7; 35,9
- 7,8; 30,2
- 18,5; 45,3
- 19,7; 50
- 19,7; 35,9

99. Kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişaf etdiyi ölkələr:

- Çad, Boliviya, Banqladeş
- Argentina, Venesuela, Kanada
- ABŞ, Kanada, Meksika
- Almaniya, Fransa, Norveç
- Yaponiya, İtaliya, Türkiyə

100. Aşağıdakı məhsulların istehsalı üzrə ixtisaslaşan ölkələr:

1. pambıq, çəltik, çay	a. Rusiya, Ukrayna
2. qəhvə, kakao, banan	b. Braziliya, Kolumbiya
3. şəker çuqunduru, kartof, günəbaxan	c. Çin, Hindistan
- 1 - c, 2 - b, 3 - a
 - 1 - c, 2 - a, 3 - b
 - 1 - a, 2 - c, 3 - b
 - 1 - a, 2 - b, 3 - c
 - 1 - b, 2 - c, 3 - a

101. Xarici ticarətdə çuqundur şəkarının qamış şəkarından geri qalmasının əsas səbəbi:
- Əsasən daxili istehlak bazarı üçün istehsal olunur.
 - Şəkar qamışı hər yerdə becərilir.
 - Coxlu rütubət və istilik tələb edir.
 - Tropik ölkələrdə becərilir.
 - Qamış şəkarına nisbətən çox zəhmət tələb edir.

102. Afrikən yerlənən xəritə-sxemində göstərilən məntəqələr üçün müvafiq olaraq səciyyəvidir:

- 1 - yağıntıların çox düşməsi, 2 - əhalinin sıxlığının yüksək olması, 3 - emaledici sənayenin yüksək inkişafı
- 1 - kakao istehsalının inkişafı, 2 - oduncunəq tədarükünün inkişafı, 3 - pambıqçılıq
- 1 - tropik səhra iqliminin yayılması, 2 - qəhvə əkinlərinin geniş yayılması, 3 - musson meşələrinin olması
- 1 - əlvan metallurgiyasının inkişafı, 2 - quraq iqlimin hakim olması, 3 - dağ-mədən sənayesinin inkişafı
- 1 - ərəb xalqlarının geniş yayılması, 2 - turizmin inkişafı, 3 - intensiv kənd təsərrüfatının inkişafı

103. Ölkənin ümumi torpaq fondunda əkin və çəmən-otlaq sahələrinin payı asılıdır:

- kənd təsərrüfatının və yüngül sənayenin inkişaf səviyyəsindən
- urbanizasiyanın səviyyəsindən, heyvandarlığın inkişafından
- əkinçiliyin ixtisaslaşma sahələrindən və əhalinin sıxlığından
- təbii şəraitdən və ərazinin mənimsənilmə səviyyəsindən
- əhalinin təbii artumından, ölkənin iqtisadi inkişafından

104. Düzgün *olmayan* ifadəni seçin.

- Cənubi Avropanın kənd təsərrüfatında dəməyə əkinçiliyi üstündür.
- Avstraliya qoyunçuluqda qabaqcıl yer tutur.
- Böyük Britaniya - Qərbi Avropada iri neft istehsalçısıdır.
- Daş kömürün ən böyük ehtiyatları Asiyadadır.
- Çili iri mis istehsalçılarından biridir.

105. Su ehtiyatları ilə az təmin olunmuş regionlar:

1. Cənub-Şərqi Asiya	2. Mərkəzi Asiya
3. Cənub-Qərbi Asiya	4. Cənubi Amerika
5. Şimali Afrika	6. Şimali Amerika
- 3, 4, 6
 - 1, 2, 3
 - 4, 5, 6
 - 2, 3, 5
 - 1, 2, 5

96. Səvərmiş əkinçiliyinin yalnız qışda, yalnız yayda və ilbəyi tətbiq olunduğu təbii zonaların müvafiq ardıcılığı:

- A) sahra və yarımsəhralar, həmişəyaşıl meşələr, tayqa
 B) savannalar, ekvatorial meşələr, sahra və yarımsəhralar
 C) dəyişkən rütubətli musson meşələri, codyarpaqlı meşə və kolluqlar, tropik sahra və yarımsəhralar
 D) tundra, savanna, seyrək kolluqlar
 E) tayqa, qarışq meşə, savannalar

97. Statistik məlumatata görə müvafiq olaraq kənd təsərrüfatının ÜDM-dəki, heyvandarlığın isə kənd təsərrüfatundakı xüsusi çökisini faizlə hesablayın.

ÜDM	Kənd təsərrüfatı	Heyvandarlıq
36 mlrd.	7,2 mlrd	2,88 mlrd

- A) 20; 40 B) 15; 60 C) 18; 43
 D) 40; 25 E) 22; 48

98. Statistik məlumatata görə müvafiq olaraq kənd təsərrüfatının ÜDM-dəki, heyvandarlığın isə kənd təsərrüfatundakı xüsusi çökisini faizlə tapın.

ÜDM	Kənd təsərrüfatı	Heyvandarlıq
65 mlrd. dollar	12,8 mlrd dollar	4,6 mlrd dollar

- A) 9,7; 35,9 B) 7,8; 30,2 C) 18,5; 45,3
 D) 19,7; 50 E) 19,7; 35,9

99. Kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişaf etdiyi ölkələr:

- A) Çad, Boliviya, Banqladeş
 B) Argentina, Venesuela, Kanada
 C) ABŞ, Kanada, Meksika
 D) Almaniya, Fransa, Norveç
 E) Yaponiya, İtaliya, Türkiyə

100. Aşağıdakı məhsulların istehsalı üzrə ixtisaslaşan ölkələr:

1. pambıq, çəltik, çay	a. Rusiya, Ukrayna
2. qəhvə, kakao, banan	b. Braziliya, Kolumbiya
3. şəkər çuğunduru, kartof, günəbaxan	c. Çin, Hindistan
- B) 1 – a, 2 – b, 3 – c
 C) 1 – c, 2 – a, 3 – b
 D) 1 – b, 2 – c, 3 – a
 E) 1 – a, 2 – c, 3 – b

101. Xarici ticarətdə çuğundur şəkərinin qamış şəkərindən geri qalmasının əsas səbəbi:

- A) Əsasən daxili istehlak bazarı üçün istehsal olunur.
 B) Şəkər qamışı hər yerdə becərilir.
 C) Çoxlu rütubət və istilik tələb edir.
 D) Tropik ölkələrdə becərilir.
 E) Qamış şəkərinə nisbətən çox zəhmət tələb edir.

Dünyanın kənd təsərrüfatı

102. Afrikən verilən xəritədə göstərilən manşetlər üçün müvafiq ölkələr sırasıyla:

- A) 1 – yağışlarının çox düşməsi, 2 – əhalinin yüksək olması, 3 – emaledici sənayenin yüksək inkişafı
 B) 1 – kakao istehsalının inkişafı, 2 – oduncaq tədarükünün inkişafı, 3 – pambıqçılıq
 C) 1 – tropik sahra iqliminin yayılması, 2 – qəhvə əkinlərinin geniş yayılması, 3 – musson meşələrinin olması
 D) 1 – əlvan metallurgianın inkişafı, 2 – quraq iqlimin hakim olması, 3 – dağ-mədən sənayesinin inkişafı
 E) 1 – ərəb xalqlarının geniş yayılması, 2 – turizmin inkişafı, 3 – intensiv kənd təsərrüfatının inkişafı

103. Ölkənin ümumi torpaq fondunda əkin və çəmən-otlaq sahələrinin payı asıldır:

- A) kənd təsərrüfatının və yüngül sənayenin inkişaf səviyyəsindən
 B) urbanizasiyanın səviyyəsindən, heyvandarlığın inkişafından
 C) əkinçiliyin ixtisaslaşma sahələrindən və əhalinin sıxlığından
 D) təbii şəraitdən və ərazinin mənimşənilmə səviyyəsindən
 E) əhalinin təbii artımından, ölkənin iqtisadi inkişafından

104. Düzgün *olmayan* ifadəni seçin.

- A) Cənubi Avropanın kənd təsərrüfatında dəməyə əkinçiliyi üstündür.
 B) Avstraliya qoyunçuluqda qabaqcıl yer tutur.
 C) Böyük Britaniya – Qərbi Avropada iri neft istehsalçısıdır.
 D) Daş kömürün ən böyük ehtiyatları Asiyadadır.
 E) Çili iri mis istehsalçılarından biridir.

105. Su ehtiyatları ilə az təmin olunmuş regionlar:

1. Cənub-Şərqi Asiya	2. Mərkəzi Asiya
3. Cənub-Qərbi Asiya	4. Cənubi Amerika
5. Şimali Afrika	6. Şimali Amerika
- A) 3, 4, 6 B) 1, 2, 3
 D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 5
 C) 4, 5, 6

- 106.** Adambaşına ökin sahəsi ilə daha çox təmin olunmuş ölkələr:

 - A) Kanada, ABŞ, Braziliya, Çin
 - B) Avstraliya, Kanada, Rusiya, ABŞ
 - C) Rusiya, Kanada, ABŞ, Hindistan
 - D) ABŞ, Rusiya, Avstraliya, Niderland
 - E) Belçika, Kanada, Danimarka, Braziliya

107. "Köhnə Dünyadan" "Yeni Dünyaya" (1), "Yeni Dünyadan" "Köhnə Dünyaya" (2) aparılan bitkilərin müvafiq sırası:

 - A) 1. qəhvə, buğda, şəkər qamışı
2. tütün, qarğıdalı, kartof

1. Məhsul istehsalının artırılmasına yönəlir.
2. ETİ nailiyyətlərinə əsaslanaraq əmək məhsuldarlığının yüksəldilir.
3. Ökin sahələrinin genişləndirilməsi hesabına məhsuldarlıq yüksəldilir.
4. İEOÖ üçün səciyyəvidir.
5. Əmtəəlik tipli kənd təsərrüfatı hesab olunur.
6. Amerika qitəsi ölkələri üçün xarakterikdir.

- B) 1. banan, çəltik, lobya
2. kartof, pomidor, qəhvə

C) 1. kartof, pomidor, qarğıdalı
2. banan, çəltik, lobya

D) 1. arpa, buğda, qarğıdalı
2. qəhvə, banan, kələm

E) 1. tütün, qarğıdalı, lobya
2. qəhvə, buğda, kələm

111. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun bəndlər müəyyən edin.

Əmtəəlik tipli kənd təsərrüfatı	İstehlak tipli kənd təsərrüfatı	
I	III	II

- 108.** Verilən məlumatlara əsasən, buğda istehsalının artmasına baxmayaraq, ixracatın azalma səbəbini göstərin:

<i>İl</i>	<i>İstehsal min. ton</i>	<i>İxracat min. ton</i>	<i>Əhalinin sayı, mln. nəfər</i>
1996	12600	500	30
2000	13500	200	32

- A) istehlakin artması
 - B) tələbatın azlığı
 - C) daxili məqrasiyanın artması
 - D) qiymətlərin bahalaşması
 - E) məhsuldarlığın artması

- 109.** Əkinçiliyi suvarma şəraitində (I), dəməyə şəraitində (II) aparıla bilən və aqroiqlim şəraitinin əkinçiliyin inkişafına imkan *vermədiyi* (III) rütubətlənmə əmsallarını müəyyən edin.

1. $R_a = 150/100$ 2. $R_a = 700/600$
 3. $R_a = 200/750$ 4. $R_a = 800/750$
 5. $R_a = 200/150$ 6. $R_a = 200/1500$
 A) I – 4, 6; II – 2, 3; III – 1, 5
 B) I – 3, 5; II – 1, 2; III – 4, 6
 C) I – 1, 3; II – 4, 5; III – 2, 6
 D) I – 3, 6; II – 2, 4; III – 1, 5
 E) I – 2, 3; II – 1, 4; III – 5, 6

- 110.** Eyler-Venn diaqramına əsasən, uyğun olan həndləri müəyyən edin.

1. Məhsul istehsalının artırılmasına yönəlir.

2. ETİ nailiyyətlərinə əsaslanaraq əmək məhsuldarlığının yüksəldilir.

3. Əkin sahələrinin genişləndirilməsi hesabına məhsuldarlıq yüksəldilir.

4. İEOÖ üçün səciyyəvidir.

5. Əmtəəlik tipli kənd təsərrüfatı hesab olunur.

6. Amerika qitəsi ölkələri üçün xarakterikdir

A) I - 1, 2; II - 4, 6; III - 3, 5

B) I - 2, 5; II - 3, 6; III - 1, 4

C) I - 2, 5; II - 3, 4; III - 1, 6

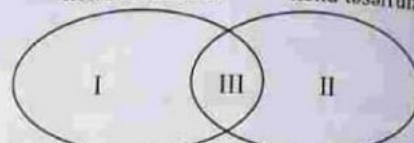
D) I - 4, 5; II - 1, 3; III - 2, 6

E) I - 5, 6; II - 1, 3; III - 2, 4

111. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun bəndlər müəyyən edin.

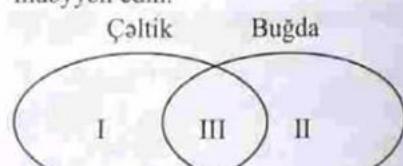
Əmtəəlik tipli kənd təsərrüfat

İstehlak tipli
kənd təsərrifatı

1. Əsasən İEÖ üçün səciyyəvidir.
 2. Yüksək məhsuldarlıq ilə seçilir.
 3. Ekstensiv xüsusiyyət xarakterikdir.
 4. Kənd təsərrüfatı tipidir.
 5. Aşağı məhsuldarlıqla malikdir.
A) I - 3; II - 2, 5; III - 1, 4
B) I - 4, 5; II - 1; III - 2, 3
C) I - 1, 3; II - 2, 4 III - 5
D) I - 1, 2; II - 4; III - 3, 5
E) I - 1, 2; II - 3, 5; III - 4

- 112.** Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun bəndlər müəyyən edin.

1. İsti və rütubətli iqlimə malik ərazilərdə əkilir.
 2. Əsas ixracatçıları Kanada, Fransa, Argentina, ABŞ və s-dir.
 3. Azərbaycanda becərilir.
 4. Əsasən, çöl təbii zonasında əkilir.
 5. Yerli istehlak xarakteri daşıdığı üçün dünya bazarına az çıxarılır.
 6. Dünya əhalisinin əsas qidasını təşkil edən danış bitkidir.

A) I – 1, 6; II – 2, 3 III – 4, 5
B) I – 4, 5; II – 1, 2; III – 3, 6
C) I – 1, 5; II – 2, 4; III – 3, 6
D) I – 1, 2; II – 3, 5; III – 4, 6
E) I – 1, 5; II – 2, 3; III – 4, 6

Dünyanın kənd təsərrüfatı

Kənd təsərrüfatı istiqaməti	Xüsusiyyətləri
1. GMO məhsullar	a. Zərərvericilərə qarşı davamsız olur.
2. Organik məhsullar	b. Yeni organizmlərin yaradılmasıdır. c. gübrə kimi bitki tullantıları və mal peyini verilir. d. Məhsulları təbii şəraitdən daha az asılı olur.

- A) 1 – a, b; 2 – c, d
B) 1 – b, c; 2 – a, d
C) 1 – a, d; 2 – b, c
D) 1 – b, d; 2 – a, c
E) 1 – a, c; 2 – b, d

114. Cədvəldə verilmiş göstəricilərə əsasən məhsuldarlığın artma ardıcılığının verildiyi sıramı müəyyən edin.

Ərazi	Əkin sahəsi (min.ha-la)	Məhsul yığımı (min tonla)
I	100	700
II	400	1600
III	300	1500

- A) II – III – I B) I – II – III C) III – II – I
D) II – I – III E) III – I – II

115. Cədvəldə verilmiş göstəricilərə əsasən məhsuldarlığın artma ardıcılığının verildiyi sıramı müəyyən edin.

Ərazi	Əkin sahəsi (min.ha-la)	Məhsul yığımı (min tonla)
I	400	2400
II	300	1200
III	200	1000

- A) III – II – I B) I – II – III C) II – III – I
D) II – I – III E) I – III – II

116. Uyğunluğu müəyyən edin.

Nö	Region	Ölkə	İstehsal etdiyi əsas məhsullar
1.	Cənubi Asiya	Şri-Lanka	Çay, cut
2.	Sərqi Asiya	Nepal	Taxıl, xına
3.	Cənub-Şərqi Asiya	Malayziya	Təbii kauçuk, çəltik
4.	Cənub Qərbi Asiya	Pakistan	Təbii kauçuk, pambıq
5.	Cənub-Qərbi Asiya	İran	Quru meyvə, xalça

- A) 2, 4, 5
B) 1, 2, 3
C) 1, 2, 4
D) 1, 3, 5
E) 3, 4, 5

117. Kətan, cut, pambıq və qarğıdalı becərilməsinə görə fərqlənən ölkələrin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) Polşa, Hindistan, Misir, Argentina
B) Ukrayna, Gürcüstan, İndoneziya, Vietnam

- C) Konqo, Sri-Lanka, Efiopiya, Qazaxıstan
D) Rusiya, Çin, Avstraliya, İsvəç
E) Filippin, Özbəkistan, Türkiye, Argentina

118. Qahva, çay, tutun və qarğıdalı becərilməsinə görə fərqlənən ölkələrin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.
- A) Peru, Özbəkistan, Türkmenistan, Argentina
B) Braziliya, Rusiya, İndoneziya, Vietnam
C) Kanada, Şri-Lanka, Efiopiya, Qazaxıstan
D) İtalya, Çin, Avstraliya, Meksika
E) Kolumbiya, Hindistan, Kuba, Argentina

119. Düzgün *olmayan* sıramı müəyyən edin.

	Bitkiçilik	Əkilması üçün zəruri şərait	Daha çox istehsal edən ölkələr
1.	Kətan	Tropik iqlim qurşağında suvarma	Efiopiya, Braziliya, Misir, Ölcəzair
2.	Bugda	Dağətəyi və düzən ərazilərdə müləyim iqlimdə	Kanada, ABŞ, Qazaxıstan, Ukrayna
3.	Pambıq	Tropik və subtropik iqlim qurşağında	Çin, ABŞ, Hindistan, Özbəkistan
4.	Şəkər çuqunduru	Müləyim iqlim qurşağında	Fransa, ABŞ, Ukrayna, Rusiya
5.	Qəhvə	Tropik və subekvatorial qurşaqlar	Braziliya, Kolumbiya, Hindistan

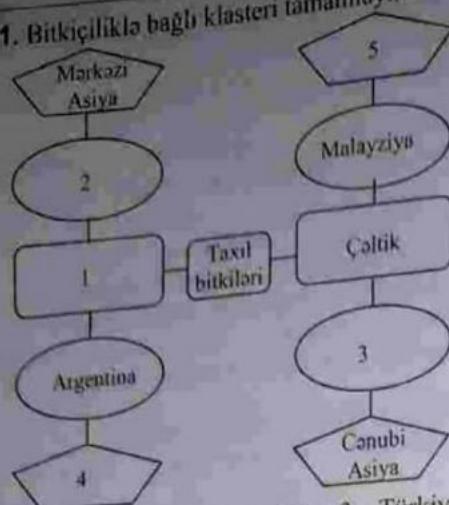
- A) 2 B) 1 C) 3 D) 4 E) 5

120. Xəritə-sxemə əsasən ABŞ-in rəqəmlərə uyğun gələn ərazilərdə kənd təsərrüfatının ixtisaslaşma sahələrini müəyyən edin.

- A) 1 – pambıqçılıq; 2 – çəltikçilik; 3 – cut
B) 1 – kətan; 2 – şəkər çuqunduru; 3 – qəhvə
C) 1 – bugda; 2 – qarğıdalı; 3 – kətan
D) 1 – sitrus meyvaları; 2 – kətan; 3 – pambıqçılıq
E) 1 – sitrus meyvaları; 2 – pambıqçılıq; 3 – bugda

121. Bitkiçiliklə bağlı klasteri tamamlayın:

- A) 1 - çəltik; 2 - Türkmənistan; 3 - Türkiye;
4 - Şimali Amerika; 5 - Cənubi Asiya
B) 1 - qarğıdalı; 2 - Özbəkistan; 3 - İndoneziya;
4 - Latin Amerikası; 5 - Cənub-Qərbi Asiya
C) 1 - buğda; 2 - Qazaxıstan; 3 - Yaponiya;
4 - Şimali Amerika; 5 - Cənubi Asiya
D) 1 - buğda; 2 - Qazaxıstan; 3 - Hindistan;
4 - La-Plata hövzəsi; 5 - Cənub-Şərqi Asiya
E) 1 - qarğıdalı; 2 - Rusiya; 3 - İran; 4 - Latin Amerikası; 5 - Cənub-Şərqi Asiya

122. Dünyada şirin su ehtiyatı ilə daha az təmin olunmuş ölkələr:

1. Rusiya	2. Türkmənistan
3. Konqo	4. Küveyt
5. Laos	6. Kanada
7. Ölcəzair	8. ABŞ

123. Dünyada daha çox şirin su ehtiyatına malik olan ölkələr:

1. Rusiya	2. Sudan
3. Türkmənistan	4. Konqo DR
5. Namibiya	6. İran
7. Meksika	8. Kanada

124. Rütubətlənmə əmsalının hansı göstəricilərində kifayət qədər istilik təminatı olduqda dəmyə əkinçiliyi inkişaf etdirilir?

$$1. R.a = \frac{700}{600} \quad 2. R.a = \frac{800}{1100}$$

$$3. R.a = \frac{500}{500} \quad 4. R.a = \frac{500}{1200}$$

$$5. R.a = \frac{150}{1500} \quad 6. R.a = \frac{1000}{800}$$

125. Rütubətlənmə əmsalının hansı göstəricilərində müvafiq istilik təminatı olduqda suvarma əkinçiliyi inkişaf etdirilir:

$$1. R.a = \frac{500}{400} \quad 2. R.a = \frac{300}{800} \quad 3. R.a = \frac{300}{1000}$$

$$4. R.a = \frac{200}{1500} \quad 5. R.a = \frac{1500}{1200} \quad 6. R.a = \frac{250}{150}$$

126. Dünya torpaq fondu üçün səciyyəvi olmayan əlamətlər:

1. əkinə yararlı torpaqların artması
2. əkinə yararlı torpaqların azalması
3. eroziya, çırklonma, sahralaşma nəticəsində yararsız torpaqların artması
4. meşə sahələrinin genişlənməsi
5. yaşayış məntəqələri altında qalan torpaq sahələrinin azalması
6. sahralaşma təhlükəsi olan ərazilərin artması

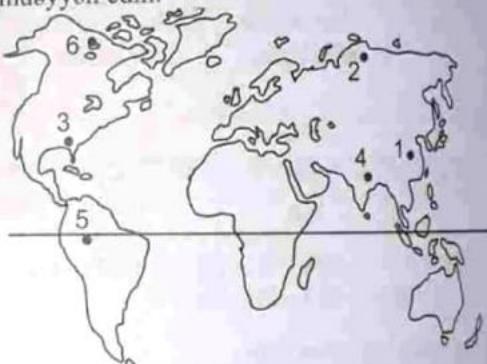
127. Dünyanın torpaq fondunda baş verən əsas dəyişikliklər:

1. əkinə yararlı torpaq sahələrinin genişlənməsi
2. əkinə yararlı torpaq sahələrinin azalması
3. sahraların sahəsinin genişlənməsi
4. yaşayış məntəqələri altında qalan torpaq sahələrinin azalması
5. meşə sahələrinin azalması
6. şoran torpaq sahələrinin azalması

128. Əkinçiliyin heyvandarlığa nisbətən daha üstün inkişaf etdiyi ölkələr:

1. Yaponiya	2. Norveç	3. İsvəç
4. Portuqaliya	5. İspaniya	6. Danimarka

129. Xəritə-sxemə əsasən pambıqcılığın inkişafı üçün əlverişli təbii şəraitin mövcud olduğu məntəqələrin müəyyən edin.

130. Xəritə-sxemə əsasən pambıqcılığın inkişafı üçün əlverişsiz təbii şəraitin mövcud olduğu məntəqələrin müəyyən edin.

131. Panbiq beçerilən düzənliliklər:

1. Şərqi Avropa düzənliliyi
2. Turan ovalığı
3. Kür-Araz ovalığı
4. Amazon ovalığı
5. Braziliya yayları
6. Orinoko ovalığı

132. Əkinçiliyin heyvandarlığa nisbətən üstünlük təşkil etdiyi ərazilər:

1. Şimali Avropa
2. Şərqi Asiya
3. Cənub-Şərqi Asiya
4. Cənubi Avropa
5. Şimali Afrika
6. Mərkəzi Avstraliya

133. Kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişaf yolu:

1. işçi qüvvəsinin sayının çoxaldılması
2. bitkilərin və heyvanların məhsuldarlığının artırılması
3. kənd təsərrüfatı müəssisələrinin sayının artırılması
4. əkin sahələrinin genişləndirilməsi və heyvanların sayının çoxaldılması
5. əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsi
6. texnikadan səmərəli istifadə edilməsi

134. Kənd təsərrüfatının intensiv inkişaf yolu:

1. əkin sahələrinin genişləndirilməsi və heyvanların sayının artırılması
2. kiçik kənd təsərrüfatı müəssisələrinin yaradılması
3. bitkilərin və heyvanların məhsuldarlığının artırılması
4. kənd təsərrüfatında işçi qüvvəsinin sayının çoxaldılması
5. əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsi
6. texnikadan səmərəli istifadə edilməsi

135. Əkinçiliyin inkişafına təsir edən əsas amillər:

1. fəal temperaturlar cəmi
2. ərazinin rütubətlənmə dərəcəsi
3. yer qabığının qalınlığı
4. süxurların yaşı
5. ərazinin seysmikliyi
6. torpaq örtüyü

136. La-Plata ovalığına aid olan cəhətlər:

1. Subtropik və müləyim iqlim qurşağında yerləşir.
2. Vulkanik süxurlar səthə yaxın yerləşib.
3. Qədim platformaların çökən sahəsidir.
4. Başlıca taxılçılıq regionudur.
5. Filiz faydalı qazıntılarla zəngindir.
6. Buzlaq mənşəli relyef formaları geniş yayılıb.

137. Qərbi Avropada kənd təsərrüfatının daha çox əməkli məhsul istehsal etməsi izah olunur:

1. Qışın yumşaq, yayın müləyim olması ilə
2. Dəmiryol nəqliyyatının sıx olması ilə
3. İdxal məhsullarına tələbatın böyük olması ilə
4. Kənd təsərrüfatının sənayeləşməsi ilə
5. İqtisadi-coğrafi mövqeyin əlverişli olması ilə
6. Tələbatın çox olması ilə

Dünyanın kənd təsərrüfatı

138. Cənubi Avropanın kənd təsərrüfatı:

1. əkinçiliyin heyvandarlıqdan əsir olduğunu
2. heyvandarlığın əkinçilikdən əsir olduğunu
3. sitrus meyvələri yetişdirilməsi
4. kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı
5. bıçanokların daha geniş yayılması
6. suvarılan sahələrin daha geniş yer tutması

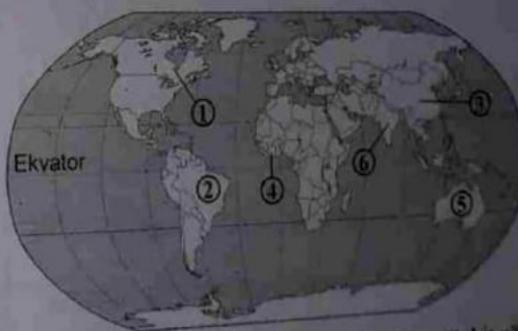
139. Doğru ifadələri müəyyən edin.

1. Ağ, Qırmızı, Sarı və Şimali dənizləri eyni qitanın sahilində yerləşmişlər.
2. Hind-Qanq, Kür-Araz və Qərbi Sibir ovalıqları akkumulyativ düzənliliklərdir.
3. Balxaş, İssık-Kul və Van gölləri türk dövlətləri ərazisindədir.
4. Belçika, İspaniya və İran inkişaf etmiş ölkələrdər.
5. Fransa, Böyük Britaniya və Danimarka dövlətləri üçün intensiv kənd təsərrüfatı səciyyəvidir.
6. Şimali və Cənubi Amerika materiklərin düzənliliklərinin bir hissəsi IV dövr buzlaşmasına məruz qalmışdır.

140. Rəqəmlərə əsasən fəal əshənin tərkibində kənd təsərrüfatında çalışanların üstünlük təşkil etdiyi ərazilər:

141. Qəhvə və kakaonun daha çox istehsal edildiyi ölkələr:

142. ABŞ-da pambıq və çəltik bitkilərinin münbit çöl zonasından kənarda əkilməsinin səbəbi:

1. çöl zonasının bugda əkinləri üçün daha sərfli olması
2. çöl zonasında temperaturun yüksək olması
3. çəltiyin dəha çox isti və rütubətə tələbkar olması
4. çöl zonasının tez-tez arktik hava kütlələrinin təsirinə məruz qalması
5. pambıq əkinləri üçün iqlimin isti, quru olması

Dünyanın kənd təsərrüfatı

143. GMO vasitəsilə kənd təsərrüfatında məhsuldarlığı artırmaq mümkündür. Bu məqsədlə bir çox ölkələrdə seleksiya işləri aparılıraq, daha yüksək məhsuldarlıqla malik olan və olverişsiz hava şəraitinə dözümlü bitki sortları əldə edilmişdir.

- Mənədəki fikirlərə aid olan ölkələri müəyyən edin.
1. Finlandiya
 2. Öfqanistan
 3. Kanada
 4. Yeni Zelandiya
 5. Madaqaskar
 6. Böyük Britaniya
 7. Çad

144. "Yaşlı inqilab" haqqında deyilənlərdən hansılar doğrudur?

1. aşağı məhsuldarlıqla malik kənd təsərrüfatı bitkilərinin bacarılmışı
2. gübərlərin və zərərvericilərə qarşı dərman preparatlarının tətbiq edilməsi
3. təbii şəraitdən asılı olan orqanik məhsulların istehsalı
4. yüksək məhsuldarlıqla malik taxıl sortlarının əldə edilməsi
5. yalnız təbii gübərlərdən istifadə etməklə məhsuldarlığın artırılması
6. aqrotexniki qaydaların kənd təsərrüfatına tətbiqi

145. Cədvələ əsasən düzgün olanları müəyyən edin:

Nº	Kənd təsərrüfatı bitkiləri	İxracatçı ölkələr	İdxalçı ölkələr
1	Şəkər çugunduru	ABŞ, Çin	Ukrayna, Rusiya
2	Buğda	Kanada, Avstraliya	Azərbaycan, İsvəçərə
3	Qəhvə	ABŞ, AFR	Braziliya, Kolumbiya
4	Qarğıdalı	Argentina, CAR	Niderland, Yaponiya
5	Çay	Çin, Sri-Lanka	Rusiya, Kanada

146. Cədvələ əsasən doğru sıraları seçin.

Nº	Kənd təsərrüfatı bitkiləri	İxracatçı ölkələr	İdxalçı ölkələr
1	Şəkər qamışı	Braziliya, Kuba	Yaponiya, AFR
2	Çəltik	Tailand, AFR	Türkmenistan, Braziliya
3	Buğda	Kanada, Pakistan	Fransa, Qazaxıstan
4	Kakao	Qana, Kot-d'Ivuar	ABŞ, Rusiya
5	Pambiq	Misir, Özbəkistan	Fransa, Böyük Britaniya

147. Cədvələ əsasən düzgün olan cavabları müəyyən edin.

Nº	Kənd təsərrüfatı bitkiləri	İxracatçı ölkələr	İdxalçı ölkələr
1	Çay	Hindistan, Tanzaniya	Keniya, Filippin
2	Pambiq	Braziliya, Misir	Yaponiya, AFR
3	Kakao	Qana, Kot-d'Ivuar	Ekvador, Nigəriya
4	Çəltik	Tailand, Vyetnam	Sinqapur, Belçika
5	Qarğıdalı	ABŞ, CAR	Almaniya, Böyük Britaniya
6	Buğda	Yaponiya, Böyük Britaniya	Avstraliya, Azərbaycan

148. Cədvələ əsasən düzgün *olmayan* sıraları müəyyən edin.

Nº	Kənd təsərrüfatı bitkiləri	İxracatçı ölkələr	İdxalçı ölkələr
1	Çay	Hindistan, Tanzaniya	Keniya, Filippin
2	Pambiq	Braziliya, Misir	Yaponiya, AFR
3	Kakao	Qana, Türkiyə	Ekvador, Nigəriya
4	Çəltik	Tailand, Vyetnam	Oman, Polşa
5	Qarğıdalı	ABŞ, CAR	AFR, Böyük Britaniya
6	Buğda	Yaponiya, Böyük Britaniya	Avstraliya, Azərbaycan

149. Xəritə sxemə əsasən kətan istehsalına görə fərqlənən ölkələri müəyyən edin.

Dünyanın kənd təsərrüfatı

150. Xəritə sxemə əsasən dünyada şəkər çuğunduru istehsalına görə fərqlənən ölkələri müəyyən edin.

151. Şəkər çuğundurunun şəkər qamışından fərqi:
1. Əsasən tropik işıqlanma qurşağında əkilir.
 2. Əsasən Cənub yarımkürəsində yetişdirilir.
 3. Əsasən daxili bazar üçün yetişdirilir.
 4. Respublikamızda onun yetişdirilməsi üçün əlverişli aqroiqlim şəraiti var.
 5. Latin Amerikası ölkələri onun becərilməsində ixtisaslaşmışlar.
 6. Əsasən müləyim işıqlanma qurşağında becərilir.

152. Şəkər qamışının şəkər çuğundurundan fərqi:

1. Əsasən tropik işıqlanma qurşağında əkilir.
2. Əsas istehsalçıları Latin Amerikası və Asiya ölkələridir.
3. Əsasən daxili bazar üçün istehsal olunur.
4. Respublikamızda yetişdirilməsi üçün əlverişli aqroiqlim şəraiti var.
5. Əsas ixracatçıları Braziliya və Kubadır.
6. Onun yetişdirilməsində Qərbi Avropa ölkələri ixtisaslaşırlar.

153. Aqrobiznes təsərrüfatına aididir:

1. bir-biri ilə əlaqədar olan sənaye və kənd təsərrüfatı müəssisələrinin cəmi
2. markəzləşmiş təsərrüfatlarda məhsulların istehsalı ilə yanaşı onun emalı, saxlanılması, daşınması, satışı daxil olması
3. Dünya ölkələrində kənd təsərrüfatının intensiv və ekstensiv forması
4. texnika və gübə ilə təchizatı sistemli və əlaqəli şəkildə həyata keçirilməsi
5. İEO üçün səciyyəvi olması
6. ölkənin ixrac etdiyi məhsulun idxaldan çox olması

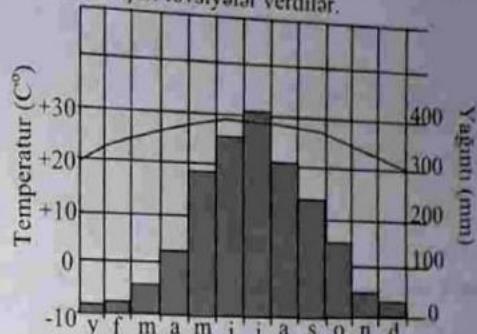
154. Aqrobiznes təsərrüfatına *aid deyil*:

1. Bir-biri ilə əlaqədar olan kənd təsərrüfatı müəssisələrinin cəmidir.
2. Mərkəzləşmiş təsərrüfatlarda məhsulların istehsalı ilə yanaşı onun emalı, saxlanılması, daşınması, satışı daxildir.

3. Dünya ölkələrində kənd təsərrüfatının intensiv və ekstensiv inkişaf formasıdır.
4. Texnika və gübə ilə təchizatı sistemli və əlaqəli şəkildə həyata keçirilir.
5. İEO-də yaradılır.
6. Ölkənin ixrac etdiyi kənd təsərrüfatı məhsulun miqdarını göstərir.

155. Mətni diqqətlə oxuyun və aşağıdakı sualı cavablandırın:

Bir qrup iqlimşunas alimlərin Hindistan, fermerlərlə "İqlimin kənd təsərrüfatuna təsirinin qiymətləndirilməsi" mövzusunda seminarı oldu. Seminarda iqlimşunas alimlər fermerlərə aşağıdakı iqlim diaqramını təqdim etdilər və öz fəaliyyətlərində iqlimin xüsusiyyətlərini nəzər almaqla bir çox tövsiyələr verdilər.

Aşağıdılardan hansılar alimlərin fermerlərə verdikləri tövsiyələrə aid ola bilər?

1. yay aylarında suvarmadada yeni texnologiyalardan istifadə
2. qış aylarında torpaqların suvarılması zamanı suya qənaət edən texnologiyaların tətbiqi
3. rütubət və istiliksevən bitkilərin becərilməsinə xüsusi diqqət ayırmak
4. aqroiqlim ehtiyatları ilə zəif təmin olunduğu zamanı görə bəzi bitki növlərinin becərilməsinə nail olmaq
5. ildə 2 dəfə məhsul yığıldığı üçün daha çox bitki növlərinin becərilməsinə nail olmaq

156. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı ilə seçilən ərazilər
2. kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişafı ilə seçilən ərazilər

Dünyanın kənd təsərrüfatı

157. Uyğunluğu müəyyən edin.

Ölkələr	Ixtisaslaşma sahələri
1. İspaniya	a. pambıqçılıq
2. Türkmanistan	b. üzüm
3. Kuba	c. şəkər qamışı
	d. çut
	e. zeytin

158. Uyğunluğu müəyyən edin.

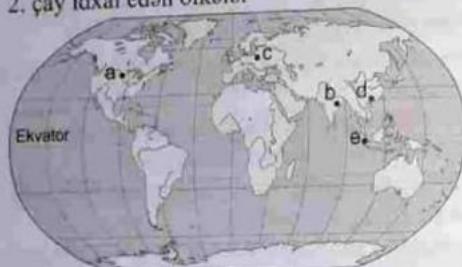
Kənd təsərrüfatının inkişaf istiqaməti	Ölkələr
1. intensiv inkişaf	a. Fransa
2. ekstensiv inkişaf	b. Sudan
	c. Banqlades
	d. Niderland
	e. İsvəçərə

159. Uyğunluğu müəyyən edin.

Kənd təsərrüfatının inkişaf istiqaməti	Ölkələr
1. ekstensiv inkişaf	a. Avstriya
2. intensiv inkişaf	b. Efiopiya
	c. Belçika
	d. Papua-Yeni Qvineya
	e. Filippin

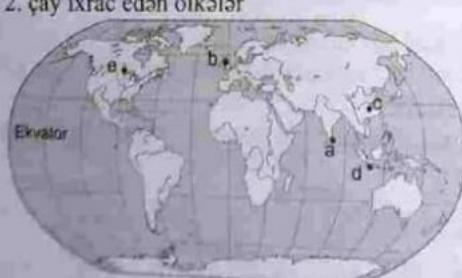
160. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. çay ixrac edən ölkələr
2. çay idxlə edən ölkələr

161. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. çay idxlə edən ölkələr
2. çay ixrac edən ölkələr

162. Uyğunluğu müəyyən edin:

1. marikultur
2. agrobiznes
3. bioteknoloji inqilab
 - a. Bitkilərin təbii şəraitdən asılılığının azaldılmasıdır.
 - b. Dəniz münitində müxtəlif orqanizmlərin artırılmasıdır.

- c. Ən çox İEÖ-ə aiddir.
- d. Maşın və gübərlərin kənd təsərrüfatına tələb olunur.
- e. Məhsulun istehsalı, saxlanması və satışı ilə məşğul olan təsərrüfatdır.

163. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. heveya (kauçuk ağacı)
2. pambıq
3. çay
- a. Beçərilməsində isti və quru iqlimlə yanaşı, su ehtiyatları da tələb olunur.
- b. Kimya sənayesində xammal kimi geniş istifadə olunur.
- c. Təbii şəraitlə əlaqədar Konqoda əkilmir, Mürəkkəb Sudanda əkilir.
- d. Əsas əkinləri tropik və subtropik enliklərin rütubətli rayonlarında yerləşir.
- e. Əsas beçərilmə areali Cənub-Şərqi Asiya və Cənubi Amerikadır.

164. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. qəhvə
2. şəkər qamışı
3. kətan
- a. Əsas beçərilmə arealları Braziliya, Hindistan və Kubada yerləşir.
- b. Yüngül sənayedə xammal kimi istifadə olunur.
- c. Əsas əkinləri Latin Amerikasında olsa da, vətəni Efiopiyyadır.
- d. Ukrayna, Polşa və Belarus əkinlərin sahəsinə görə fərqlənlərdir.
- e. İxracatda iştirak edən şəkərin əsas xammalıdır.

Dünya kənd təsərrüfatında heyvandarlıq

1. İEÖ ölkələrdə heyvandarlıq məhsullarının əsasən əmətəlik olmasının səbəbi:

- A) Yem bazasının zəif inkişafi
- B) Heyvandarlığın intensiv inkişafı
- C) Heyvandarlığın ekstensiv inkişafı
- D) Yay otlqlarının çox olması
- E) Heyvandarlıqda çalışanların çox olması

2. Torpaq ehtiyatlarının strukturunda otlqların üstündə təşkil etdiyi ölkələr:

- A) Yeni Zelandiya, Belçika, Özbəkistan
- B) Avstraliya, Ukrayna, Kanada
- C) Misir, Moldova, Belarus
- D) Monqolustan, Danimarka, Əfqanistan
- E) Avstraliya, Monqolustan, Əfqanistan

3. Qoynuluğu maldarlıqdan fərqləndirən cəhət:

- A) təvələ şəraitində bəslənilməsi
- B) şəhər ətrafında yerləşdirilməsi
- C) ərzaq tullantısından yem kimi istifadə etməsi
- D) təbii otlaga tələbatın daha çox olması
- E) əsasən subtropik və müləyim iqlimlə bəslənilməsi

4. Şimal qışlı dairəsində şimalda yaşayan xalqların anənəvi məşğulliyat sahəsi:
 A) maralçılıq, ovçuluq, balıqcılıq
 B) maldarlıq, əkinçilik, maralçılıq
 C) qoyunçuluq, meyvaçılık, ovçuluq
 D) ovçuluq, baramaçılıq, taxılçılıq
 E) maralçılıq, arıcılıq, xəz-dəri ovçuluğu
5. Donuzçuluq təsərrüfatının yerləşdirilməsi məqsədə uyğundur:
 A) yeyinti sənayesi və ərzaq tullantılarının bol olduğu rayonlarda
 B) əhalinin seyrək məskunlaşdığı ərazilərdə
 C) iri quşçuluq təsərrüfatlarına yaxın
 D) tayqa məşələrinin yem ilə zəngin olan sahələrində
 E) tərəvəz əkinin rayonlarında
6. Balıqcılıq təsərrüfatının inkişafı ilə fərqlənən ölkələr:
 A) Çili, Koreya Respublikası, Belarus
 B) Yaponiya, Avstriya, Almaniya
 C) Peru, ABŞ, Çad
 D) Finlandiya, Çili, Boliviya
 E) Peru, Çili, ABŞ
7. Qoyunçuluq təsərrüfatının inkişafı ilə fərqlənən ölkələr:
 A) Avstraliya, Hindistan, Fransa
 B) Yaponiya, Braziliya, Əfqanistan
 C) Əfqanistan, Avstraliya, Türkmenistan
 D) Yeni Zelandiya, Monqolustan, Kanada
 E) Norveç, Misir, İordaniya
8. Tropik səhraların otaq kimi daha geniş istifadə edildiyi materiklər:
 A) Avrasiya və Şimali Amerika
 B) Afrika və Cənubi Amerika
 C) Avstraliya və Afrika
 D) Şimali Amerika və Afrika
 E) Cənubi Amerika və Şimali Amerika
9. Heyvandarlıq məhsullarından xammal kimi istifadə edən sənaye sahələri:
 A) meşə, tikinti B) maşınqayırma, kimya
 C) kimya, yanacaq D) metallurgiya, yeyinti
 E) yüngül, yeyinti
10. Şəkər çugunduru emal edən zavodların ətrafında heyvandarlığın hansı sahəsini yerləşdirmək məqsədə uyğundur?
 A) donuzçuluq B) qaraqul qoyunçuluğu
 C) balıqcılıq D) atçılıq E) arıcılıq
11. Qoyunçuluğun inkişafına, ət və yun istehsalına görə fərqlənən ölkə:
 A) Əfqanistan B) Avstraliya C) Danimarka
 D) Filippin E) Rusiya
12. Qoyunçuluğun daha yüksək inkişaf etdiyi təbii zonalar:
 A) intensiv əkinçilik rayonları
 B) yarımsəhra və quru çöllər
 C) meşə zonası
 D) tayqa zonası
 E) tundra və meşə tundra zonası

13. Südlük istiqamətli mətnin sahəsi:
 A) meşə, meşə-çöl B) meşə, meşə-çöl
 C) sahra, çöl D) meşə, meşə-çöl
 E) sahra, yarımsəhra

14. Torpaq fondunun strukturunda əllaqanlılıq təşkil etdiyi ölkələr:
 A) Ruminiya, Belçika, Özbəkistan
 B) Azərbaycan, Moldova, AFR
 C) Fransa, Danimarka, Niderland
 D) Ukrayna, Kanada, Danimarka
 E) Avstraliya, Mongolustan, Boliviya
15. İntensiv südlük və südlük-ətlik heyvandarlığının inkişaf etdiyi ərazilər:

- A) 2, 3, 6, 8 B) 1, 3, 5, 7 C) 2, 4, 6, 8
 D) 3, 4, 5, 6 E) 1, 2, 7, 8

16. Ekstensiv otaq heyvandarlığının üstünlük təşkil etdiyi ərazilər:

- A) 3, 4, 5, 6 B) 2, 4, 6, 8 C) 1, 2, 7, 8
 D) 1, 3, 5, 6 E) 1, 4, 5, 7

17. Düzgün verilən sıranı müəyyən edin.

	Heyvandarlıq	Inkişaf etdirməsi üçün şərait	Daha yaxşı inkişaf etdiyi ölkələr
1.	Qaramal	meşə və meşə-çöl	ABŞ, Almaniya, Fransa
2.	Qoyunçuluq	yem bazası çox olan ərazilərdə	Almaniya, ABŞ, Rusiya
3.	Donuzçuluq	ərzaq və yeyinti sənayesi olan şəhərlərdə	İndoneziya, Pakistan, Hindistan
4.	Quşçuluq	taxılçılıq rayonlarında	Qazaxistan, Özbəkistan, Hindistan
5.	Balıqcılıq	sahil mövqeyi əlkələrdə	Monqolustan, Avstriya, Macarıstan

- A) 4 B) 2 C) 1 D) 3 E) 5

- 18.** Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilən ölkələrə uyğun olan xüsusiyyətlər:
- Kartof və kətan istehsalı ilə fərqlənir.
 - ÜDM həcmində görə Qərbi Avropada qabaqcıl yerə malikdir.
 - Əkinçilik süni suvarma əsasında aparılır.
 - Oabarma elektrik stansiyalarında enerji istehsalına görə fərqlənir.

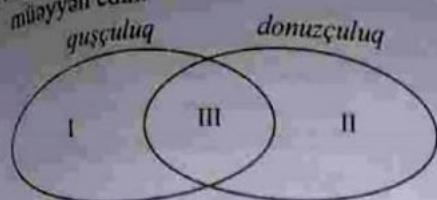
- 1 - c; 2 - b; 3 - a; 4 - d
- 1 - b; 2 - d; 3 - c; 4 - a
- 1 - a; 2 - b; 3 - c; 4 - d
- 1 - d; 2 - c; 3 - a; 4 - b
- 1 - c; 2 - d; 3 - b; 4 - a

- 19.** Heyvandarlığın daha çox inkişaf etdiyi ölkələr:
- Argentina, Niderland, Avstraliya
 - Hindistan, Səudiyyə Ərəbistanı, İran
 - Vyetnam, Bolqaristan, ABŞ
 - Rumınıya, Liviya, KXDR
 - Laos, Braziliya, Hindistan
- 20.** ETİ şəraitində heyvandarlığın məhsuldarlığının yüksəlməsinə daha çox təsir edən tədbirlər:
- davamlı yem bazasının yaradılması
 - dağ yamacların terraslaşdırılması
 - kollektor-drenaj şəbəkəsinin yaradılması
 - əkin sahələrinin artması
 - məhsuldar heyvan cinslərinin artırılması
 - biotexnologiyanın tətbiq olunması
- 4, 5, 6
 - 2, 3, 4
 - 1, 5, 6
 - 1, 2, 5
 - 3, 4, 5

- 21.** Heyvandarlıq təsərrüfatında qaragül qoyunçuluğunu daha çox inkişaf etdiyi ölkələr:
- Özbəkistan, Türkmənistan, Əfqanistan
 - Türkiyə, İran, Monqolustan
 - Hindistan, Türkmənistan, Əfqanistan
 - Türkmenistan, Özbəkistan, Azərbaycan
 - İran, Avstraliya, CAR

- 22.** Avropanın hansı ölkələrində səni suvarma məqsədi ilə çox istifadə olunur və bunun sababı:
- Polşa, Estoniya, Latviya, məlumat-konfederasiya
 - Almaniya, Fransa, Avstriya, yaz-yay yağıntının olmaması
 - İtaliya, İsveçrə, Norveç; geniş orazilərdə kontinental iqlimin üstünlüyü
 - İspaniya, İtaliya, Yunanistan; Aralıq dəniz şəhəri tipi
 - Norveç, İsveç, Portuqaliya; rütubatsevən bitkiçiliyin geniş yayılması
- 23.** ABŞ-da süd istehsalının yüksək səviyyəsi əlaqədardır:
- heyvandarlığın ekstensiv xarakterli olması
 - ət istehsalının çoxluğu ilə
 - südə tələbatın olmaması ilə
 - heyvandarlığın sonayeləşməsi ilə
 - qaramalın yalnız çöl-otlaq şəraitində başlaması ilə
- 24.** Qoyunçuluq, pambiqçılıq və bunlarla bağlı olan yüngül sənaye sahələri yaxşı inkişaf etmiş ölkələr:
- Monqolustan, Özbəkistan, Kanada
 - Qazaxistan, Türkiyə, Gürcüstən
 - Türkiyə, Özbəkistan, Türkmanistan
 - Qırğızistan, Tacikistan, Kanada
 - Türkmənistan, Monqolustan, Hindistan
- 25.** Heyvandarlığın əkinçilikdən üstün olduğu ölkələr:
- Cənub-Şərqi Asiya ölkələri, Mərkəzi Asiya ölkələri
 - Cənubi Avropa ölkələri, Vyetnam, Avstraliya İttifaqı
 - Avstraliya İttifaqı, Yeni Zelandiya, Monqolustan
 - Yeni Zelandiya, Fransa, Bangladeş
 - Azərbaycan, Tailand, Monqolustan
- 26.** Cədvələ əsasən uyğunluğunu müəyyən edin.
Heyvandarlıq sahələri	Yerləşmə prinsipləri
1. quşçuluq	a. yarımsəhra və dağlıq ərazilər
2. donuzçuluq	b. iri şəhər aqlomerasiyaları
3. qoyunçuluq	c. supalp, alp çəmənləri
4. arıcılıq	d. kartof nullantları
- 1 - b; 2 - d; 3 - c; 4 - a
 - 1 - b; 2 - d; 3 - a; 4 - c
 - 1 - d; 2 - a; 3 - c; 4 - b
 - 1 - a; 2 - c; 3 - b; 4 - d
 - 1 - c; 2 - e; 3 - d; 4 - a

27. Eyler-Ven diaqramına əsasən uyğun bəndləri müəyyən edin.

1. Yem bazasını əsasən dənli bitkilər təşkil edir.
 2. Məhsullarına dünyadan bütün ölkələrində tələbat böyükdür.
 3. Ən böyük təsərrüfatı Çində yerləşir.
 4. Təbii şəraitdən asılılığı daha azdır.
 5. Kartof və şəkər çuğunduru əkinləri rayonlarına meyl edir.
 6. İri yaşayış məntəqələrinə yaxın yerləşir.
- A) I - 4, 5; II - 1, 2; III - 3, 6
 B) I - 1, 2; II - 3, 5; III - 4, 6
 C) I - 1, 6; II - 3, 5; III - 2, 4
 D) I - 1, 2; II - 3, 4; III - 5, 6
 E) I - 1, 5; II - 2, 3; III - 4, 6

28. Cədvələ əsasən uygunluğu müəyyən edin.

Heyvandarlıq sahələri	Yem bazası
1. südlük-ətlik maldarlıq	a. şəkər çuğunduru
2. ətlik-südlük maldarlıq	tullantıları
3. quşçuluq	b. dənli bitkilər
4. donuzçuluq	c. quru ot, saman
	d. yaşıl ot, silos

- A) 1 - a; 2 - c; 3 - b; 4 - d
 B) 1 - b; 2 - d; 3 - c; 4 - a
 C) 1 - d; 2 - a; 3 - c; 4 - b
 D) 1 - d; 2 - c; 3 - b; 4 - a
 E) 1 - c; 2 - e; 3 - d; 4 - a

29. Təbii zonalara müvafiq gələn kənd təsərrüfatı sahələrini təyin edin:

1. Çöllər	2. Meşə və meşə-çöllər
3. Yarımsəhra	a. Südlük maldarlıq
b. Qoyunçuluq	c. Taxılçılıq
- A) 1 - c; 2 - b; 3 - a B) 1 - a; 2 - b; 3 - c
 C) 1 - b; 2 - c; 3 - a D) 1 - c; 2 - a; 3 - b
 E) 1 - b; 2 - a; 3 - c

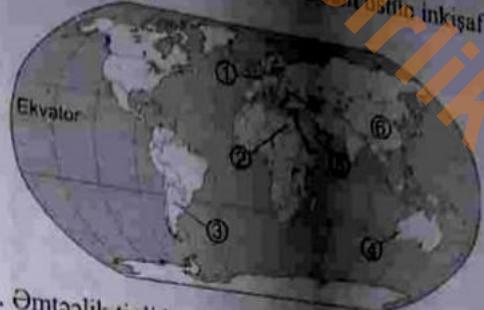
30. Kənd təsərrüfatında heyvandarlığın əkinçiliyiə nisbətən üstünlük təşkil etdiyi ölkələr:

1. Danimarka	2. Çin	3. Əfqanistan
4. Türkiyə	5. İspaniya	6. Qırğızıstan

31. Mərkəzi Asiya regionunun kənd təsərrüfatının səciyyəvi əlamətləri:

1. Taxılçılıq Qazaxıstanın ixtisaslaşma sahəsidir.
2. Suvarma əkinçiliyi üstünlük təşkil edir.
3. Sitrus meyvəçiliyi ixtisaslaşmış sahədir.
4. Turan ovalığında dəməyə əkinçiliyi sürətlə inkişaf edir.
5. Pamıqçılıq regionun kənd təsərrüfatının əsas ixtisaslaşma sahəsidir.
6. Kənd təsərrüfatında əmək ehtiyatlarının çatışmazlığı hiss olunur.

32. Heyvandarlığın əkinçiliyiə nisbətən üstünlük təşkil etdiyi ərazilər:

33. Əmtəəlik tipli kənd təsərrüfatına aid xüsusiyyətlər:

1. Yüksək məhsuldarlıqla malikdir.
2. Ekstensiv əkinçilikdir.
3. Daxili bazara yönələn heyvandarlıqdır.
4. Yem bazasına əsaslanan intensiv heyvandarlıqdır.
5. Əsasən, İEO-lər üçün xarakterikdir.

34. İstehlak tipli kənd təsərrüfatına aid xüsusiyyətlər:

1. Yüksək məhsuldarlıqla malik əkinçilikdir.
2. Ekstensiv əkinçilikdir.
3. Daxili bazara yönəlmüşdir.
4. Yem bazasına əsaslanan intensiv heyvandarlıqdır.
5. İEO-lərdə maşınların tətbiq edildiyi plantasiya təsərrüfatıdır.
6. Əsasən İEOÖ üçün xarakterikdir.

35. Balıqcılıq təsərrüfatına aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Sakit okeanın rolu daha sürətlə artır.
2. Yerləşməsi təbii şəraitdən daha az asılıdır.
3. Marikultur və akvakultur təsərrüfatları seçilir.
4. Tropik enliklərin dəniz və okeanları məhsuldarlığına görə fərqlənir.
5. Dünya okeanın bioloji resurslarına aiddir.
6. Cənubi, Şərqi və Mərkəzi Asiya regionlarında daha çox inkişaf edib.

36. Xəritə-sxemdə verilmiş regiona aid olan xüsusiyyətlər:

1. Aqroqlim ehtiyatları ilə pis təmin olunub.
2. Etnik tərkibi mürəkkəbdir.
3. Əkinçilik qoyunçuluqdan üstündür.
4. Neft və qaz hasilatunda dünya lideridir.
5. Zəngin qalay-volfram yataqları var.
6. Dünya bazarına yalnız kənd təsərrüfatı məhsulları ilə çıxır.

Dünyanın kənd təsərrüfatı

37. Xəritə-sxemdə verilmiş regiona aid *olmayan* xüsusiyyətlər:

1. Təbii kauçuk və çəltik ixrac edir.
2. Dünyanın "mis qurşağı" burada yerləşir.
3. Əhalinin əksər hissəsi islam və buddizm dininə sitayış edir.
4. Şəkər çuğunduru, qarğıdalı və kətan yetişdirilməsi üzrə ixtisaslaşmışdır.
5. Aqroiqlim ehtiyatı ilə yaxşı təmin olunub.
6. Regionun əhalisi Altay dil ailəsinə aiddir.

38. Şimali Avropa və Cənubi Avropa regionlarının fərqli xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

1. Hind-Avropa dil ailəsinə mənsub olan xalqların olması
2. bitkiçiliyin heyvandarlıqdan üstün inkişafı
3. qərb küləklərinin təsirinə məruz qalması
4. fəaliyyətdə olan vulkanların mövcud olması
5. buzlaq mənşəli göllərin geniş yayılması
6. iki okeanının sahilində yerləşməsi

39. Şimali Avropa və Cənubi Avropa regionlarının oxşar xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

1. monarxiya idarəetmə formasına malik ölkələrin olması
2. ada və yarmadalarda yerləşməsi
3. əhalinin German dil qrupuna mənsub olması
4. iynəyarpaqlı və qarışq meşələrin yayılması
5. eyni iqlim tipində yerləşməsi
6. əhalinin təbii artımının I tipinə aid olması

40. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. donuzçuluq a. Müləyim iqlim şəraitində əsasən süd və et istehsalı inkişaf etdirilir.
2. qoyunçuluq b. Şimali Afrika və Mərkəzi Asiyada zoif inkişaf etmişdir.
3. maldarlıq c. İnkışaf üçün geniş olaq sahələrinin olması vacibdir.
-
- d. Kartof və şəkər çuğunduru becərilən rayonlara yaxın inkişaf etdirilir.
- e. Əsasən müsəlman ölkələrinə ixrac edilir.

41. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. quşçuluq a. Əsasən isti iqlimə malik rayonlarda inkişaf etmişdir.
2. qoyunçuluq b. Yaponiya, Çili, Peru məhsul istehsalına görə fərqlənir.
3. balıqçılıq c. Əsasən şəhər ətrafında inkişaf etdirilir.
- d. Örüş-otlaq şəraitinə tələbkarlıq
- e. Az vaxt ərzində böyük miqdarda məhsul istehsalına imkan verir.

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı

Azərbaycan Respublikasının sənaye sahələri

1. Su elektrik stansiyaları kaskadı nədir?
 - A) Gücü çox böyük olan istilik elektrik stansiyalarıdır.
 - B) Qonşu çaylar üzərindəki elektrik stansiyalarıdır.
 - C) İstilik elektrik mərkəzləridir.
 - D) Çayın mənsəbində tikilmiş qabarma stansiyalarıdır.
 - E) Bir çayın üzərində ardıcıl tikilmiş su elektrik stansiyalarıdır.
2. Azərbaycan neftini dünyada məşhurlaşdırın ən müümətələmə:
 - A) dünya bazarında qiyməti ən ucuz olması
 - B) ehtiyatlarının qurunun ən böyük yataqlarında yerləşməsi
 - C) respublikanın hər yerində olması
 - D) hasilatın çox ucuz başa gəlməsi
 - E) tərkibində yararsız qatışlıların az olması
3. Respublikamızın ən böyük dağ-mədən sənayesi mərkəzi hansı inzibati rayonda yerləşir?
 - A) Daşkəndə
 - B) Balakəndə
 - C) Zaqatalada
 - D) Naxçıvanda
 - E) Gəncədə
4. Azərbaycanda elektroenergetikanın ən böyük mərkəzi:
 - A) Şirvan
 - B) Gəncə
 - C) Sumqayıt
 - D) Mingəçevir
 - E) Bakı
5. Azərbaycan neftini Qərb ölkələrinə daha qısa yolla ixrac etmək üçün ən vacib liman:
 - A) Mahaçqala
 - B) İstanbul
 - C) Aktau
 - D) Rotterdam
 - E) Ceyhan
6. Azərbaycanın maşınqayırma kompleksinin yeni və sürətlə inkişaf edən sahələri:
 - A) gəmiqayırma, elektrotexnika, təyyarəqayırma
 - B) avtomobilqayırma, neft maşınqayırması, energetika
 - C) cihazqayırma, kənd təsərrüfatı maşınqayırması, dəzgahqayırma
 - D) cihazqayırma, elektrotexnika, radio-elektronika
 - E) vəqonqayırma, dəzgahqayırma, radiotexnika
7. Abşeron yarımadasında hansı növ elektrik stansiyası tikmək mümkün *deyil*:
 - A) günəş elektrik stansiyası
 - B) külək elektrik stansiyası
 - C) istilik elektrik mərkəzi
 - D) istilik elektrik stansiyası
 - E) su elektrik stansiyası

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı
səbəbi:

- A) əmək ehtiyatlarının azlığı və ETI-nin inkişafı
- B) tarixi-coğrafi inkişaf xüsusiyyətləri
- C) əhalinin çoxluğu və etnik tərkibin müxtəlifliyi
- D) Xəzər dənizinə yaxınlıq
- E) təbii şərait və təbii sərvətlərin müxtəlifliyi

Azərbaycanda istilik elektrik stansiyalarının (IES) iri şəhərlərdə yerləşməsinin səbəbi:

- A) maddi və sosial infrastrukturların tələbatı
- B) ixtisaslı kadrlar tələb etməsi
- C) elm tutumlu sahələrin böyük tələbatı
- D) böyük çayların olması və tələbatın çoxluğu
- E) xammal tutumlu olması

Azərbaycanda tikintidə və mebel istehsalında istifadə olunan əsas xammallar:

- A) Böyük Qafqazın meşə ehtiyatları, kimyəvi lək
- B) gətirilmə meşə materialları, sümü məmulatlar
- C) Kiçik Qafqazın meşələri, müxtəlif oduncuq
- D) Türkiyədən gətirilən oduncuq, plastik məmulatlar
- E) Lənkəran meşələri, tikinti daşı

Azərbaycanda meşə sənayesinin inkişaf etmiş sahələri:

- A) faner və kağız istehsalı
- B) kağız və mebel istehsalı
- C) tikinti materialları və mebel istehsalı
- D) kibrıt və tikinti materialları istehsalı
- E) kibrıt və tara istehsalı

Azərbaycanda xalçaçılığın inkişafına əlverişli şərait yaranan başlıca amillər:

- A) xammal bolluğu, kətançılığın inkişafı
- B) kənd əhalisinin əmək vərdişləri, müasir texnologiyaların inkişafı
- C) yun xammalının bolluğu, ənənəvi məşğulluq
- D) qoyunçuluğun inkişafı, istehsalın elmutumluğu
- E) kətançılığın və pambıqçılığın yüksək inkişafı

Mingəçevir su anbarının iqtisadi əhəmiyyəti:

- A) ucuz enerji istehsalı, Kürün axınının tənzimlənməsi, suvarma
- B) suvarma, enerji istehsalı, gəmiçilik
- C) çayın axın sürətinin artırması, enerji istehsalı, baliqçılıq
- D) quşçuluq, baliqçılıq, gəmiçilik
- E) Kürün axınının tənzimlənməsi, enerji istehsalı, sellüloz-kağız istehsalı

Abşeronda tikilməsi ekoloji cəhətdən daha sərfəli olan elektrik stansiyaları:

- A) kömürlə və mazutla işləyən istilik elektrik stansiyaları
- B) qabarma, su və külək elektrik stansiyaları
- C) günəş, qabarma və geotermal elektrik stansiyaları
- D) külək və günəş elektrik stansiyaları
- E) külək və su elektrik stansiyaları

- 15.** Turşular, duzlar, mineral gübrələr istehsal edən müəssisələrin yerləşdirilməsində nəzərə alınan əsas amillər:
- demografik potensialı böyük olan rayonlara və xammala yaxınlıq
 - enerji mənbələrinə və nəqliyyat qovşaqlarına yaxınlıq
 - su və filiz ehtiyatları ilə zəngin olan rayonlara yaxınlıq
 - təlabat və xammal rayonlarına yaxınlıq
 - yüksək ixtisaslı kadrlara və xammal mənbələrinə yaxınlıq
- 16.** Azərbaycanın dağlıq rayonlarında əsas təsərrüfat sahələri:
- dəməyə əkinçiliyi, bostançılıq, tərəvəzçilik
 - heyvandarlıq, dəməyə əkinçiliyi, arıçılıq
 - qoynuçluq, suvarma əkinçiliyi, kartofçuluq
 - dəməyə əkinçiliyi, arıçılıq, pambıqcılıq
 - arıçılıq, bostançılıq, heyvandarlıq
- 17.** Son illərdə Azərbaycanda tikilmiş böyük neft terminalı:
- Şüvəlan
 - Ələt
 - Siyazən
 - Qaradağ
 - Səngəçal
- 18.** Son dövrdə Azərbaycanda kəşf edilən və ixrac etmək imkanı verən ən böyük təbii qaz yatağı:
- Şahdəniz
 - Qaradağ
 - Muradxanlı
 - Daşgil
 - Qum adası
- 19.** Azərbaycanda istilik elektrik stansiyalarının üstün inkişafının səbəbi:
- xammal bazasının olması
 - əmək ehtiyatlarının olması
 - hidroenerji potensialının yüksək olması
 - il boyu havanın temperaturunun yüksək olması
 - daş kömür ehtiyatlarının olması
- 20.** Azərbaycanda qara metallurgiyanın inkişafına mane olan amil:
- bu sahəyə təlabatın az olması
 - daş kömür ehtiyatlarının olmaması
 - hasıl olan filizin tərkibində metalin azlığı
 - işçi qüvvəsinin çatışmaması
 - əlverişsiz iqtisadi-coğrafi mövqə
- 21.** Gəncə-Daşkəsən sənaye qovşağında qara metallurgiyanın hansı istehsal mərhələləri vardır?
- filizin saflaşdırılması və çuqun istehsalı
 - dəmir filizi hasilatı və polad istehsalı
 - dəmir filizi hasilatı və prokat istehsalı
 - metalın əridilməsi və prokat istehsalı
 - dəmir filizi hasilatı və saflaşdırılması
- 22.** Gəncə-Daşkəsən sənaye qovşağında əlvan metallurgiyanın hansı istehsal mərhələləri vardır?
- alunit hasilatı, alüminium-oksid istehsalı
 - nefelin hasilatı və saflaşdırılması
 - polimetal hasilatı və emalı
- 23.** Azərbaycanda atmosferi daha çox çirkialect sənaye sahələri:
- sement istehsalı, kimya, cihazçılıq
 - kimya, qida, toxuculuq
 - kimya, sellüloz-kağız, tikiş
 - əlvan metallurgiya, şorab emalı, pambıqtəmizləmə
 - kimya, neftayırma, metallurgiya
- 24.** Azərbaycanın dağ-mədən sənayesine daxildir:
- dəmir filizi və uran hasilatı
 - neft və qonur kömür hasilatı
 - dəmir filizi və qızıl hasilatı
 - molibden və yanar şistin çıxarılması
 - neft emalı və neft-kimya
- 25.** Dağ-mədən sənayesi ibarətdir:
- xammalın daşınmasından və emalından
 - xammalın saflaşdırılmasından və əridilmesindən
 - xammal hasilatından və tam emalından
 - filiz çıxarılması və saflaşdırılmasından
 - filizin istehlakçıya çatdırılmasından
- 26.** Doğru *olmayan* ifadəni müəyyən edin.
- Lənkəran-Astara sitrus meyvaçılıyi rayonudur
 - Şəki, Lənkəran və Quba şəhərləri əsas kimya sənayesi mərkəzləridir.
 - Əsas yay otaqları Böyük və Kiçik Qafqaz tabii vilayətlərindədir.
 - Kiçik Qafqaz təbii vilayətində zəngin rekreasiya ehtiyatları vardır.
 - Gəncə-Qazax iqtisadi rayonu həm qış, həm də yay otaqlarına malikdir.
- 27.** Düzgün *olmayan* ifadəni seçin:
- İES-lər təbii qaz və mazutla işləyirlər.
 - Azərbaycanda istehsal olunan elektrik enerjisi çox hissəsi SES-lərin payına düşür.
 - SES-lər güclü hidroenerji ehtiyatlarına malik olan çaylar üzərində tikilir.
 - Azərbaycanda Şahdəniz ən böyük təbii qaz yatağıdır.
 - Təbii qaz kimya sənayesi üçün xammaldır.
- 28.** Düzgün *olmayan* ifadəni tapın:
- Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunda kartofçuluq yaxşı inkişaf etmişdir.
 - Xəzər dənizi respublikamızın ən mübənnə neft hövzəsidir.
 - Azərbaycanda qida sənayesinin bütün sahələri gətirmə xammala əsaslanır.
 - Əhalinin təbii artımı demografik siyasetlər tənzimlənir.
 - İstehsal və qeyri-istehsal sahələrində çalışıb fəal əhali adlanır.

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı

29. Qara metal istehsalı üçün Azərbaycanda *olmayan* təbii ehtiyat:
A) polimetall B) dəmir filizi C) daş kömür
D) bentonit gili E) hidroenerji

30. Azərbaycanın əsas elektroenergetika mərkəzləri olan şəhərləri:
A) Bakı, Şirvan, Mingəçevir
B) Mingəçevir, Şəki, Lənkəran
C) Şirvan, Sumqayıt, Salyan
D) Bakı, Yevlax, Ağdaş
E) Mingəçevir, Astara, Gəncə

31. Kür çayı üzərində yerləşən SES-lər:
A) Yenikənd, Şəmkir, Varvara
B) Şəmkir, Sərsəng, Yenikənd
C) Varvara, Arpaçay, Xudafərin
D) Mingəçevir, Kür, Sərsəng
E) Şəmkir, Nohurqışlaq, Zurnabad

32. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın dünya bazarına çıxardığı məhsullar:
A) pambıq, tütün, kağız, kətan
B) kürű, ipək, çay, avtomobil
C) neft, ipək, şəkər, qəhvə
D) tütün, baliq, kürű, mineral gübrələr
E) baliq, kürű, neft, ipək

33. Azərbaycanda günəş enerjisindən istifadənin perspektivi daha böyük olan ərazilər:
A) Abşeron, Qanix-Öyriçay, Lənkəran ovalığı
B) Lənkəran ovalığı, Qobustan, Büyük Qafqazın cənub yamacı
C) Şollar düzü, Büyük Qafqazın yüksək dağlığı, Naxçıvanın Arazboyu düzənlilikləri
D) Naxçıvanın Arazboyu düzənlilikləri, Abşeron, Kür-Araz ovalığı
E) Şollar düzü, Kiçik Qafqazın orta dağlığı, Acınohur ön dağlığı

34. Azərbaycanda külək enerjisindən istifadənin perspektivi daha böyük olan ərazilər:
A) Xəzərsahili, Şirvan, Ceyrançöl
B) Qobustan, Arazboyu, Muğan
C) Abşeron, Xəzərsahili, Qobustan
D) Abşeron, Muğan, Acınohur
E) Samur-Dəvəçi ovalığı, Ceyrançöl, Şirvan

35. Ham ağır, həm də yüngül sənaye müəssisələri olan Azərbaycan şəhərləri:
A) Gəncə, Sumqayıt, Mingəçevir
B) Quba, Bakı, Sabirabad
C) Bakı, Şamaxı, Şəki
D) Gəncə, Zaqatala, Astara
E) Bakı, Naxçıvan, Saatlı

36. Yüngül və yeyinti sənaye müəssisələri ağır sənaye müəssisələrindən çox olan Azərbaycan şəhərləri:
A) Gəncə, Şəki, Şamaxı
B) Şəki, Bakı, Mingəçevir
C) Xaçmaz, Sumqayıt, Şirvan

- D) Lənkəran, Şəki, Xaçmaz
E) Şəki, Lənkəran, Bakı

37. Azərbaycanda istilik elektrik mərkəzlərinin (İEM) iri şəhərlərdə yerləşdirilməsinin təlabatın çox olması
A) elektrik və istilik enerjisine tələbat
B) ixtisaslı kadrlar tələb etməsi
C) elm tutumlu olması, istiliyi böyük tələbat
D) böyük çayların olması, elektrik enerjisine tələbatın çox olması
E) istiliyi tələbatın az, elektrik enerjisine tələbatın çox olması

38. Respublikamızda neft hasilatının artırılmasının əsas yolları:
A) quruda qədim neft yataqlarının istismarını artırmaq
B) qonşu regionlardan neft kəmərlərinin çökilməsini sürətləndirmək
C) başqa ölkələrdən yüksək ixtisaslı kadrlar gətirmək
D) neft hasilatı texnologiyasını təkmilləşdirmək, yeni yataqları istifadəyə vermək
E) daşınması zamanı itkinin qarşısını almaq, neftin hasilatı texnologiyasını təkmilləşdirmək

39. Respublikamızda təbii qaz hasilatının artırılmasının əsas yolları:
A) qaz hasilatı texnologiyasını təkmilləşdirmək, dəniz qaz yataqlarını mənimsəmək
B) yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlamaq, quruda hasilatı çoxaltmaq
C) emaledici sənayenin və kimya sənayesini inkişaf etdirmək
D) qaz hasilatı texnologiyasını təkmilləşdirmək, qaz idxlərini artırmaq
E) quruda qədim və yeni qaz yataqlarını istismara vermək

40. Azərbaycanın şorq hissəsində yerləşən sənaye qovşaqları:

- A) Bakı-Sumqayıt, Şirvan-Salyan
B) Sumqayıt-Şirvan, Gəncə-Daşkəsən
C) Lənkəran-Astara, Şirvan-Salyan
D) Mingəçevir-Yevlax, Bakı-Sumqayıt
E) Bakı-Sumqayıt, Naxçıvan-Ordubad

41. Əhalinin tələbatını ödəmək məqsədi ilə Azərbaycan əsasən idxlərdir:

- A) toxuculuq məhsulları, təbii qaz, taravəz, metal, avtobus
B) tibbi avadanlıqlar, qara kürű, televizor, toxuculuq məhsulları, ayaqqabı
C) televizor, metal, pambıq lifi, ərzaq məhsulları, avtomobil
D) əzəçiqliq məhsulları, metal, meşə materialları, avtomobil, taxi
E) tibbi avadanlıq, alüminium, neft-maddən avadanlığı, pambıq lifi

- 42.** Azərbaycan Respublikasında yeyinti və yüngül sənaye sahələrinin geniş yayılmasının sabablari:
- məhsullarına yüksək tələbat, xammal bolluğu
 - əmək ehtiyatlarının bolluğu, texniki təchizatın olması
 - düzen reliyef, məhsullarına tələbatın çox olması
 - nəqliyyat şəbəkəsinin sıxlığı, xammal bolluğu
 - məhsullarına yüksək tələbat, pambıqçılığın inkişafı
- 43.** Azərbaycan Respublikasında alüminium sənayesinin inkişafını təmin edən əsas amillər:
- ucuz gətirilmə xammal və inkişaf etmiş nəqliyyat şəbəkəsinin mövcudluğu
 - kifayət qədər işçi qüvvəsinin və ucuz elektrik enerjisinin olması
 - ixtisasi kadrların mövcudluğu, zəngin boksit ehtiyatları
 - zəngin alunit ehtiyatının və ucuz elektrik enerjisinin olması
 - dağ-mədən sənayesinin yüksək inkişafı, ixtisasi kadr bolluğu
- 44.** Azərbaycanda külək energetikasının inkişafı üçün daha uyğun olan ərazilər:
- Talış yüksək dağlılığı
 - Kiçik Qafqazın yüksək dağlığı
 - Lənkəran ovalığı
 - Abşeron-Qobustan
 - Böyük Qafqazın cənub yamacları
- 45.** Azərbaycanda bentonit gilinin istifadə edildiyi əsas sənaye sahəsi:
- meşə sənayesi
 - tikinti materialları sənayesi
 - metallurgiya
 - maşınqayırma
 - yüngül sənaye
- 46.** Bakı şəhərinin su təchizatında istifadə olunan su obyekti:
- Ceyranbatan su anbarı
 - Mingəçevir su anbarı
 - Pir saat çayı
 - Hacıqabul gölü
 - Masazır gölü
- 47.** Bakı şəhərinin su təchizatında istifadə olunan su obyekti:
- Sarisu gölü
 - Böyükşor gölü
 - Masazır gölü
 - Dəvəçi
 - E) Samur-Abşeron kanalı
- 48.** Azərbaycanın ixtisaslaşmış ağır sənaye sahələri:
- yanacaq-energetika, neft maşınqayırması
 - maşınqayırma, toxuculuq
 - yanacaq-energetika, yeyinti
 - metallurgiya, tikiş
 - neft maşınqayırması, meşə sənayesi
- 49.** Azərbaycanın ağır sənaye sahələrində istehsal edilir:
- enerji reaktorları
 - gündəlik tələbat malları
 - bütün növ sənaye məhsulları
- 50.** Azərbaycanın yüngül və yeyinti sənayesində istehsal olunur:
- kənd təsərrüfatı texnikası
 - istehsal vasitələri
 - texniki avadanlıqlar
 - gündəlik tələbat malları
 - yüngül əlvan metallar
- 51.** Respublikamızın yanacaq-energetika sənayesində istifadə **edilməyən** təbii ehtiyatlar:
- qonur kömür, neft, təbii qaz
 - neft, təbii qaz, hidroenerji
 - nüvə, neft, geotermal
 - daş kömür, atom enerjisi, torf
 - hidroenerji, yanar şist, neft
- 52.** Azərbaycanda alüminium sənayesinin istehsal mərhələləri:
- boksit hasilatı, alüminium istehsalı
 - alunit hasilatı, boksit istehsalı
 - nefelin hasilatı, prokat istehsalı
 - alüminium-oksid, saf alüminium istehsalı
 - alunit hasilatı və mis istehsalı
- 53.** Azərbaycanın toxuculuq sənayesinin qədim sahələrindən biri və onun əsas mərkəzi:
- kətan parça istehsalı; Ordubad
 - ipək parça istehsalı; Şamaxı
 - yun parça istehsalı; Mingəçevir
 - pambıq parça istehsalı; Lənkəran
 - ipək parça istehsalı; Şəki
- 54.** Respublikamızda dönyanın iri neft şirkətlərinin istismarına daha çox maraq göstərdikləri neft yataqları:
- Şahdəniz, Çıraq, Ceyrançöl
 - Neft daşları, Pirallahi, Qaradağ
 - Günəşli, Bahar, Qum
 - Azəri, Neft daşları, Lökbatan
 - Günəşli, Azəri, Çıraq
- 55.** Kür çayının respublika təsərrüfatında rolü:
- xarici və daxili yükdaşınma, hidroenerji, suvarma
 - balıqçılıq, nəqliyyat, suvarma, hidroenerji
 - sərnişin daşima, turizm, balıqçılıq, böyük kabotaj hasilatı
 - yükdaşınma, çay turizmi, suvarma, istilik enerjisi
 - rekreasiya, böyük kabotaj, su enerjisi, sərnişin daşima
- 56.** Azərbaycan Respublikasının sənaye əhəmiyyətli filiz faydalı qazıntıları və onların yerləşdiyi yataqlar
- domir filizi – Hamançay
 - mis filizi – Goranboy
 - mərmər – Quba
 - polimetall – Filizçay
 - 3, 4, 5
 - 1, 4, 5
 - 1, 2, 3
 - 2, 3, 4
 - 1, 5, 6

57. Respublikamızda energetikanın inkişafı üçün hansı yeni, ucuz mənbələrdən istifadə etmək olar və bu mənbələrin üstün cəhati:
- Külək, günəş - ekoloji cəhətdən təmizdirlər.
 - Daş kömür, külək - daha ucuz enerji verirlər.
 - Daş kömür, uran - zəngin təbii ehtiyatlar.
 - Külək, qabarma-çəkilmə - Xəzərdə daha güclüdürler.
 - Külək, dəniz cərəyanları - Xəzər sahilində il boyu fəaliyyət göstərirler.
58. Azərbaycanın ağır sənayesinin hansı sahələri daxili tələbatı əsasən ödəyir?
- energetika, nəqliyyat maşınqayırması, dəzgahqayırma, neftçixarma
 - qara və əlvan metallurgiya, maşınqayırma, kimya, meşə sənayesi
 - neft, qaz, meşə materialları istehsalı, kimya
 - neft, elektroenergetika, neft maşınqayırması, kimya
 - neftçiyarma, traktorqayırma, elektroenergetika, mebel istehsalı
59. Azərbaycanın iri tikinti materialları sənayesi müəssisələrinin Bakı, Gəncə, Sumqayıt şəhərlərində yerləşməsinin səbəbi:
- tələbatın çox olması
 - əsas nəqliyyat mərkəzləri olması
 - dəmiryoluna yaxın olması
 - xammal ehtiyatının bol olması
 - dövlət idarəetmə orqanlarının burada yerləşməsi
60. Mebel sənayesinin Azərbaycanın iri şəhərlərində inkişaf etməsi əlaqədardır:
- yerli mebelin ixrac edilməsindən böyük miqdarda gelir götürülməsi ilə
 - yerli mebelin daha keyfiyyətli və ucuz başa gəlməsi ilə
 - xammal və yüksək ixtisaslı kadrların çox olması ilə
 - mebel istehsalı müəssisələrinin əsasən tələbat rayonlarına meyl etməsi ilə
 - respublikamızın mebel sənayesinin beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsi olması ilə
61. Azərbaycanın əlvan metallurgiya sənayesi müəssisələri olan şəhərləri:
- Yevlax, Şəki
 - Gəncə, Sumqayıt
 - Şirvan, Bakı
 - Naftalan, Bakı
 - Mingəçevir, Lənkəran
62. Xəzərin Azərbaycan hissəsində neft hasilatında respublikamızla əməkdaşlıq edən ölkələr:
- ABŞ, İsrail, Böyük Britaniya, Yunanistan
 - Norveç, Finlandiya, Moldova, Polşa
 - Rusiya, ABŞ, Norveç, Böyük Britaniya
 - Yaponiya, Misir, Koreya Respublikası, Rusiya
 - Türkmənistan, İran, Qırğızistan, Bolqarıstan
63. Azərbaycanda elektrik enerjisinin çox hissəsi istehsal edən stansiyalar və ən böyük mərkəzlər:
- su elektrik stansiyaları; Mingəçevir, Qazax
 - Günəş elektrik stansiyaları; Yevlax, Qazax
 - istilik elektrik stansiyaları; Mingəçevir, Qazax
 - DRES-lər, Şabran, Naxçıvan
 - istilik elektrik mərkəzləri; Bakı, Lənkəran
64. Gəncədə əlvan metallurgiyasının inkişafının əsas səbəbləri:
- Xammal və ucuz enerji bazasına yaxınlıq
 - Alunit ehtiyati və əsas nəqliyyat qovşağı olması
 - Qərb rayonlarının enerji tələbatını ödəmək
 - Daşkəsənin dəmir filiz ehtiyatı və ixtisaslı işçilərin qüvvəsi
 - Şəhərdəki maşınqayırma və yüngül sənayenin tələbatını ödəmək
65. Azərbaycanda tikinti materialları sənayesində istehsal olunan əsas məhsullar:
- mineral gübrələr
 - dəmir-beton konstruksiyalar
 - meşə materialları
 - sement
 - bentonit gilləri
 - mişar daşı
- 1, 2, 3
 - 2, 4, 6
 - 2, 3, 4
 - 1, 4, 5
 - 4, 5, 6
66. Azərbaycanın neft sənayesi üçün səciyyəvi cəhətlər:
- Hasilat və emaledici sahələrdən ibarətdir.
 - Hazır məhsulları metallurgiya sənayesi üçün xammaldır.
 - Yalnız Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunda inkişaf etmişdir.
 - Həm xam neft, həm də neft məhsulları ixrac edilir.
 - Xam neft əsasən avtomobil nəqliyyatı ilə daşınır.
 - Xam neft əsasən boru kəmərləri ilə ixrac olunur.
- 1, 5, 6
 - 1, 2, 3
 - 1, 4, 6
 - 2, 5, 6
 - 3, 4, 5
67. Şirvan və Mingəçevir şəhərləri üçün ümumi əlamətlər:
- Böyük Qafqaz təbii vilayətində yerləşirlər.
 - Kür dağarası çökəkliyi təbii vilayətində yerləşirlər.
 - Eyni iqtisadi-coğrafi rayonda yerləşirlər.
 - metallurgiya mərkəzləri hesab olunurlar.
 - böyük elektroenergetika mərkəzləridir.
- 1, 2, 4
 - 2, 3, 4
 - 1, 4, 5
 - 2, 3, 5
 - 3, 4, 5
68. Azərbaycanın yanacaq-energetika sənayesinin tərkib hissələri:
1. Kömür sənayesi	2. Neft-qaz sənayesi	5. IES
3. SES	4. AES	6. Qaz sənayesi
A) 1, 3, 4	B) 1, 3, 5	C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 4	E) 2, 3, 5	

81. Azərbaycanın dağ regionlarının iqtisadi inkişafı üçün lazımlı olan tədbirlər:
1. suvarlı sahələrin artırılması
 2. əməkutumlu sənaye sahələrinin inkişaf etdirilməsi
 3. rekreasiya və turizm təsərrüfatını genişləndirmək
 4. elmtutumlu maşınqayırma sahələrini inkişaf etdirmək
 5. sosial infrastrukturların inkişaf etdirilməsi
 6. artıq işçi qüvvəsinin iri şəhərlərə göndərmək
- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 4 E) 1, 5, 6

82. Azərbaycanda iqtisadiyyatın sürətli inkişafına təsir edə bilar:
1. işgal edilmiş torpaqların azad edilməsi
 2. təsərrüfatın ekstensiv inkişafı
 3. qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi
 4. müasir texnologiyanın geniş tətbiqi
 5. xaricdən çoxlu işçi qüvvəsinin axımı
 6. elmtutumlu istehsal sahələrinin kiçik şəhərlərə köçürülməsi
- A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 4, 5 D) 2, 3, 6 E) 3, 5, 6

83. Yevlax və Salyan şəhərlərini birləşdirən ümumi olamətlər:
1. çay nəqliyyatından istifadə imkanı
 2. respublikamızın əsas nəqliyyat qovşaqları olmaları
 3. eyni iqtisadi-coğrafi rayonda yerləşmələri
 4. iri kimya sənayesi mərkəzləri olmaları
 5. qədim şəhərlər olmaları
 6. yarımsəhra və quru-çöl iqliminə malik olmaları
- A) 2, 4, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 4, 5 E) 1, 5, 6

84. Azərbaycanda rekreasiya və turizmin inkişafı üçün daha əlverişli şəraitin olduğu ərazilər:
1. Quba-Xaçmaz	2. Ceyrançöl
3. Abşeron	4. Arazboyu düzənliklər
5. Şəki-Zaqatala	6. Şirvan düzü
- A) 1, 2, 4 B) 1, 5, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 4

85. Azərbaycanda rekreasiya və turizmin inkişafı üçün imkanları məhdud olan ərazilər:
1. Küdrü-Şirvan	2. Şəki-Zaqatala
3. Arazboyu düzənliklər	4. Ceyrançöl
5. Lənkəran ovalığı	6. Quba-Xaçmaz
- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 4 C) 1, 4, 5
D) 2, 3, 5 E) 2, 3, 6

86. Sumqayıtda boru-prokat zavodunun yerləşdirilməsinin əsas səbəbləri:
- A) filiz ehtiyatı və tələbatın olması
 - B) xammal və ucuz enerji bolluğu
 - C) yanacaq və maşınqayırma sənayesinin tələbatı
 - D) neft-qaz sənayesinin tələbatı və elm tutumlu olması
 - E) yanacaq və yeyinti sənayesinin tələbatı

87. Azərbaycanda neft hasilatının artırması birbaşa hanas sahələrin inkişafına səbəb ola bilər:

- A) əlvan metallurgiya və inşaat materialları sənayesinin
B) dağ-mədən kimyası və sellüloz-kağız istehsalı
C) əsas kimya və meşə sənayesinin
D) maşınqayırmanın, kafium və azot gübrələri istehsalının
E) üzvi sintez və polimerlər kimyası sənayesinin

88. Azərbaycanda qaz hasilatının artırması birbaşa hanas sahələrin inkişafına səbəb olar?

- A) kimya, cihazqayırma
B) üzvi sintez kimyası, meşə sənayesi
C) polimerlər kimyası, elektrotexnika
D) yanacaq-energetika, mebel istehsalı
E) kimya, yanacaq-energetika

89. Azərbaycanda rekreasiya və turizm təsərrüfatının inkişafına şərait yaradan amillər:

- A) landşaft-iqlim, six çay şabakası
B) təbii sərvətlərin bol olması, mineral bulaqlar
C) tarixi abidələr, sənayenin inkişafı
D) torpaqların məhsuldar olması, rütubətli yay
E) landşaft-iqlim, tarixi abidələr

90. Azərbaycanda İstilik Elektrik Mərkəzləri yerləşdirilir:

- A) yanacaq xammallı mənbələrində
B) tələbat rayonlarında
C) neft-qaz hasilatı rayonlarında
D) nəqliyyat qovşaqlarında
E) bolsulu çaylar üzərində

91. Azərbaycanda yüngül sənaye sahələri geniş yayılmış, bu sahəyə tələbatın ödənilməməsinin səbəbi:

- A) sintetik liflər istehsalının olmaması
B) işçi qüvvəsinin çatışmaması, müasir texnologiyalardan zəif istifadə
C) xammal idxləminin baha başa gəlməsi
D) yerli istehsalda müasir texnika və texnologiyanın zəif tətbiq olunması
E) yüksək ixtisaslı kadrların azlığı

92. Respublikamızda neft və təbii qazın dünya bazarına çıxarılması üçün nəzərdə tutulan layihələrin həyata keçirilməsi səbəb olmuşdur:

1. iqlim və təbii şəraitin dəyişməsinə
2. Azərbaycanın qlobal nəqliyyat sistemini qoşulmasına
3. strateji mövqeyin daha da möhkəmlənməsinə
4. ölkəmizin dünya dövlətləri arasında "siyasi çəkisinin" artmasına
5. işçi qüvvəsi artlığının yaranmasına
6. iqtisadiyyatın xarici bazardan asılılığının olmamasına

- A) 4, 5, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 3, 5
D) 2, 5, 6 E) 1, 2, 6

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı

93. Ölkəmizin kimya sənayesində istifadə edilən yerli xammallar:
- fosforit, neft, daş kömür, uran
 - daş kömür, meşə, glauber duzu, dəmir filizi qalıqları
 - dəniz suyu, torf, təbii kauçuk, meşə sənayesi qalıqları
 - neft, təbii qaz, mədən suları, alunitin tərkibindəki birləşmələr
 - neft, təbii qaz, apatit, idxlə qonur kömür

94. Uyğunluğu müəyyən edin.

- plastik kütlə
 - Yod-brom
 - yun emali
 - xalçaçılıq
- 1 - b; 2 - c; 3 - d; 4 - a
 - 1 - b; 2 - a; 3 - c; 4 - d
 - 1 - c; 2 - a; 3 - b; 4 - d
 - 1 - b; 2 - a; 3 - d; 4 - c
 - 1 - a; 2 - b; 3 - d; 4 - c

95. Verilmiş rəqəmlərə görə Azərbaycanda ÜDM-də sənaye məhsullarının payının na qədər azaldığını və əhalinin hər nəfərinə düşən sənaye məhsulları istehsalının neçə manat artıdığını müəyyən edin.

İllər	Əhalinin sayı, min nəfər	ÜDM, mln. manat	Sənaye məhsulları istehsalı, mln. manat
2005	8553,1	12522,5	9308,8
2010	9111,1	41574,7	27978,2

- 10 % və 1964,1 manat
- 15 % və 4500 manat
- 7 % və 1982,4 manat
- 25 % və 3099 manat
- 8 % və 5064,3 manat

96. Azərbaycan sənayesinin strukturunun təkmilləşdirilməsi tələb edir:

- materialtutumlu sahələrin üstün inkişafını
 - əməkli tutumlu emal sənayesinin payının artırılmasını
 - müasir texnologiyanın tətbiqini
 - idxal xammala əsaslanan yeyinti sənayesinin yüksək inkişafını
 - yerli xammalın kompleks emalını
 - əməkli yarımfabrikat ixracının artırılmasını
- 2, 3, 5
 - 1, 4, 6
 - 2, 3, 6

97. Azərbaycanda kimya sənayesinin inkişaf etmək üçün inkişaf etmək üçün amillər:

- zəngin neft-təbii qaz xammalının mövcudlığı
- meşə massivlərinin geniş yayılması
- yodlu-bromlu mədən sularının bolluğu
- bentonit gili ehtiyatlarının olması
- tələbatın böyük olması

98. Respublikamızda aid *olmayan* əlamətlər:

- Əhalinin təbii artımının azalması qadınların xüsusi çəkisinin artmasına səbəb olmuşdur.
- Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan və Kəlbəcər-Ləpə iqtisadi-coğrafi rayonlarında ağır sənaye zəif inkişaf edir.
- Ceyrançöl-Acınohur və Qobustanda antropogen landşaftlar geniş yayılmışdır.
- İxracatda neft və neft məhsulları əsas yer tutur.
- Gəncə-Qazax, Aran və Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonlarından Avrasiya (Transqafqaz) naqliyyat dəhlizi keçir.

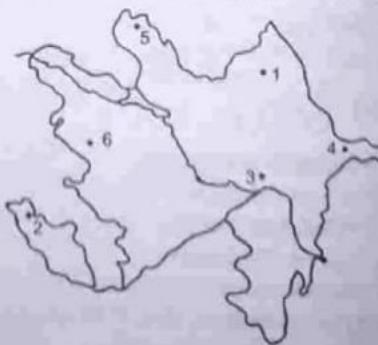
99. Azərbaycanın İES-lərinə aid olan xüsusiyyətlər:

- Gətirmə xammalla işləyir.
- Yerli xammalla işləyir.
- DRES və İEM-lərdən ibarətdir.
- Əsəsən, Abşeron, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan iqtisadi-coğrafi rayonlarında yerləşir.
- Əsəsən, Gəncə-Qazax, Abşeron, Aran iqtisadi-coğrafi rayonlarında yerləşir.
- Elektrik enerjisinin 20%-i onun payına düşür.

100. Respublikamızda elektroenergetika sənayesinin xüsusiyyətlər:

- Böyük yanacaq-enerji xammal bazasına malikdir.
- İdxal olunan xammala əsaslanır.
- İstilik və su elektrik stansiyalarından ibarətdir.
- Tükənməyən qeyri-ənənəvi enerji mənbələrinə malikdir.
- Enerji istehsalında su elektrik stansiyalarının pənahı daha çoxdur.
- Elektrik enerjisi istehsalının çoxu AES-lərin payına düşür.

101. Azərbaycanda metallurgiya sənayesinin inkişaf üçün xammal bazasına malik ərazilər:

102. Azərbaycanda etmək üçün inkişaf etmək üçün inkişaf etmək üçün amillər:

- Hasılat sənayesi
- Toxuculuq, təbii qaz
- Elektrotexnik

103. Azərbaycan Fiziki təbii qaz:

- Qızılı Kəlbəcər
- Mis filizi
- Mis kolçedan
- Alunit - Zəyin
- Polimetal - Çəmən
- Bentonit gili

104. Azərbaycan Fiziki təsərrüfat sahələrinə aid olan xüsusiyyətlər:

- emigrantları
- təbii ehtiyatlara
- müsəbat miqrantları
- ixracatda hasilat
- kənd təsərrüfatının artmasına
- yarımfabrika

105. Azərbaycan Fiziki təsərrüfat sahələrinin inkişaf etmək üçün amillər:

- əhalinin həyəti
- idxalda hazırlanma
- ixracatda xalis azalmasına
- xarici nəqliy
- emiqrantları
- urbanizasiya

106. Mövcud şəraitlərin inkişaf etmək üçün amillər:

- dinamik inkişaf
- adambaşına çoxluğu
- hündürlük qazalarının inkişaf etmək üçün amillər
- vərdişləri
- ölkə daxilində bolluğu
- istehsalda ucuz məsələlər
- bütün ölkə əkinçiliyinin inkişaf etmək üçün amillər

107. Azərbaycanda mahdudiyyət yaradıcı amillər:

- adambaşına çoxluğu
- kişi əmək ehtiyatı
- yeni texnologiya tətbiqi

102. Azərbaycanda əhalinin məşğulluq problemini həll etmək üçün inkişaf etdirilməsi məqsədəyənən olan əmək tutumlu sənaye sahələri:

1. Hasılət sənayesi
2. Cihazçayırma
3. Toxuculuq, tikiş
4. Yanacaq-energetika
5. Elektrotexnika
6. Dağ-mədən sənayesi

103. Azərbaycan Respublikasının sənaye əhəmiyyətli filiz faydalı qazıntıları və onların yerləşdiyi yataqlar:

1. Qızıl - Kəlbəcər
2. Mis filizi - Şəki
3. Mis kolçedanı - Quba
4. Alunit - Zəylək
5. Polimetal - Gümüşlü
6. Bentonit gili - Qazax

104. Azərbaycan Respublikasında əməktutumlu təsərrüfat sahələrinin inkişaf etdirilməsi səbəb olə bilər:

1. emigrantların sayının artmasına
2. təbii ehtiyatlardan kompleks istifadəyə
3. müsbət miqrasiya balansına
4. ixracatda hazır məhsulların artmasına
5. kənd təsərrüfatının təbii şəraitdən asılılığının artmasına
6. yarımfabrikat ixracının artmasına

105. Azərbaycan Respublikasında əməktutumlu sənaye sahələrinin inkişaf etdirilməsi səbəb olə bilər:

1. əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə
2. idxlədə hazırlı sənaye məhsullarının artmasına
3. ixracatda xammal və yarımfabrikatların payının azalmasına
4. xarici nəqliyyat-iqtisadi əlaqələrin zəifləməsinə
5. emigrantların sayının artmasına
6. urbanizasiya səviyyəsinin yüksəlməsinə

106. Mövcud şəraitdə Azərbaycanda təsərrüfatın dinamik inkişafına səbəb olə bilər:

1. adambaşına düşən əkinə yararlı torpaqların çoxluğu
2. hündürlik qurşaqları üzrə müxtəlif təsərrüfat sahələrinin inkişaf mümkünülüyü
3. əmək ehtiyatları, əhalinin müxtəlif istehsal vərdişləri
4. ölkə daxilində formalasən su ehtiyatlarının bolluğu
5. istehsalda ucuz yanacaq-enerji təminatının mümkünülüyü
6. bütün ölkə ərazisində ilboyu suvarma əkinçiliyinin mümkünülüyü

107. Azərbaycanda iqtisadiyyatın dinamik inkişafına məhdudiyyət yaradır:

1. adambaşına düşən əkinə yararlı torpaqların azlığı
2. kişi əmək ehtiyatlarının çatışmazlığı
3. yeni texnologiyaların təsərrüfat sahələrinə zəif tətbiqi

4. aqroiqlim və məsə ehitiyalları ilə zəif tətbiqi
5. emaledicə sənaye müəssisələrinin regionlarda yerləşdirilməsi
6. torpaqlarımızın bir hissəsinin işgal altında olması

108. Azərbaycan Respublikasında qara metallurgiya sənayesinin kimya sənayesindən fərqli xüsusiyyətləri:

1. Xammal ehtiyatları əsasən respublikamızın qətb rayonlarında cəmlənmişdir.
2. İstehsal prosesində lazımlı yanacaq ehtiyat respublikamızda yoxdur.
3. İstehsal prosesində bentonit gilindən istifadə olunur.
4. Xammal ehtiyatları əsasən respublikamızın qətb rayonlarında cəmlənmişdir.
5. Əsas xammal bazasını neft-qaz sənayesinin tullantıları təşkil edir.
6. Məhsullarından kənd təsərrüfatında geniş istifadə edilir.

109. 2009-cu ildə Azərbaycanda sənaye sahələrinə qoyulan investisiyaların 1,4 mlrd. manat xarici investisiyaların, 60%-i daxili investisiyaların payına düşməndür. 2010-cu ildə sənaye sahələrinə yönəldilən investisiyaların 5,25 mlrd. manat olduğunu nəzərə alaraq, onun artımının neçə faiz olduğunu müəyyən edin.

110. 2007-ci ildə Azərbaycanda sənaye sahələrinə qoyulan investisiyaların 60%-i xarici investisiyaların, 2 mlrd. manat daxili investisiyaların hesabına olmuşdur. 2008-ci ildə sənaye sahələrinə 4,5 mlrd. manat investisiya qoyulduğunu nəzərə alaraq, onun neçə faiz azaldığını müəyyən edin.

111. Uyğunluğu müəyyən edin.

<i>Alüminium istehsalının mərhələləri:</i>	<i>Müvafiq mərkəzlər:</i>
1. alunit hasıləti	a. Gəncə
2. alüminium oksidin istehsalı	b. Zəylək
3. saf alüminium istehsalı	c. Gədəbəy
	d. Sumqayıt
	e. Parağacay

112. Uyğunluğu müəyyən edin.

<i>Qara metallurgiya istehsalının mərhələləri:</i>	<i>Müvafiq mərkəzlər:</i>
1. filizçixarma	a. Sumqayıt
2. filizin saflaşdırılması	b. Daşkəsan
3. boru-prokat istehsalı	c. Zəylək
	d. Qusçu
	e. Filizçay

113. Uyğunluğu müəyyən edin.

Azərbaycanda:	
1. yüngül sənaye	a. kətan parça istehsal edən müəssisələr
2. ağır sənaye	b. kənd təsərrüfatı maşınqayırması müəssisələri c. dağ-mədən sənayesi müəssisələri d. pambıqtəmizləmə müəssisələri e. şəkər istehsalı

114. Uyğunluğu müəyyən edin.

Azərbaycanda:	
1. qida sənayesi	a. pambıq təmizləmə müəssisələri
2. yüngül sənaye	b. şəkər istehsalı c. qənnadı d. kənd təsərrüfatı maşınları e. kətan parça istehsalı

115. Uyğunluğu müəyyən edin.

Davamlı İnkışaf modeli	Xüsusiyyətləri
1. iqtisadi	a. neft məhsulları ilə çirkənmiş torpaqların təmizlənməsi
2. sosial	b. əhalinin məşgullüğünün təmin edilməsi, yeni iş yerlərinin yaradılması
3. ekoloji	c. qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi d. Kür-Arazda şoranlaşmış torpaqların yuyulması e. emal sənayesinin payının artırılması

Azərbaycan Respublikasının kənd təsərrüfatı

- Azərbaycanda hansı iqlim tipi quru subtropik bitkilərin becərilməsi üçün daha əlverişlidir?
 - A) yağıntıları fəsillər üzrə bərabər paylanan müləyim-isti iqlim
 - B) yarımsəhra və quru çöl iqlimi
 - C) yayı sərin, qış müləyim keçən quru çöl iqlimi
 - D) qış quraq keçən müləyim-isti iqlim
 - E) yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim
- Azərbaycanda rütubətli subtropik əkinçiliyin geniş yayıldığı təbii vilayət:
 - A) Naxçıvan
 - B) Kiçik Qafqaz
 - C) Lənkəran
 - D) Kür-Araz
 - E) Böyük Qafqaz

- Lənkəran fiziki-coğrafi rayonunda iqlimin kənd təsərrüfatının inkişafı üçün yaratdığı ətinlik A) Düz radiosiyanın **cox olmasi**
B) yağıntıların əsasən **yaz və yayda düşməsi**
C) buludluğun az olması
D) yağıntıların əsasən ilin soyuq dövründə düşməsi
E) yarımsəhra landşaftının böyük **ərazi tutmamasi**

- Aqrar Sənaye Kompleksi (ASK) nədir?
 - A) Xırda müəssisələrin iri müəssisələrlə birləşməsidir.
 - B) Sənaye müəssisələrinin six cəmləşdiyi ərazilər
 - C) Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin cəmləşdiyi ərazilər.
 - D) Bir-birilə əlaqədar olan sənaye qovşaqlarının birliyidir.
 - E) Bir-birilə əlaqədar olan kənd təsərrüfatı və sənaye müəssisələrinin birliyidir.

- Azərbaycanda aqroqlim ehtiyatlarının əkinçilik nisbətən məhdud olduğu ərazilər:
 - A) Acınohur, Lənkəran ovalığı
 - B) Qarabağ vulkanik yayası, Yan silsilə
 - C) Muğan düzü, Samur-Dəvəçi ovalığı
 - D) Mil, Salyan düzəlleri
 - E) Qarabağ düzü, Ceyrançöl

- Respublikamızda kənd təsərrüfatının hansı sahələrə geniş yayılmasına baxmayaraq, ixtisaslaşma sabab hesab olunmur?
 - A) tütünçülük, pambıqcılıq
 - B) pambıqcılıq, baramaçılıq
 - C) taxılçılıq, heyvandarlıq
 - D) üzümçülük, tərəvəzçilik
 - E) meyvəçilik, tərəvəzçilik

- Azərbaycanda əhalinin ərzaq məhsullarına olan tələbatını ödəmək üçün inkişaf etdirilməsi dəha vacib olan kənd təsərrüfatı sahələri:
 - A) tərəvəzçilik, tütünçülük
 - B) üzümçülük, taxılçılıq
 - C) pambıqcılıq, çayçılıq
 - D) taxılçılıq, heyvandarlıq
 - E) baliqçılıq, arıcılıq

- Respublikada dəməyə şəraitində taxılçılığın, üzümçülüyünün və kartofçuluğun inkişafı üçün dəha əlverişli olan torpaq tipləri:
 - A) dağ-çəmən və açıq şabalıdı
 - B) boz-qonur və dağ-çəmən
 - C) boz-çəmən və dağ-qara torpaqları
 - D) şabalıdı və dağ-qara torpaqları
 - E) boz-qonur və şabalıdı

- Kür-Araz ovalığında əkin sahələrinin genişləndirilməsinin nəticəsi:
 - A) qış otlaqları artmışdır
 - B) antropogen təsirlər azalmışdır
 - C) yay otlaqları azalmışdır
 - D) qış otlaqlarının sahəsi azalmışdır
 - E) sürüşmə prosesləri güclənmişdir

10. Kollektor-drenaj şəbəkəsinin yaradılmasının məqsədi:
- qurultuların səviyyəsini aşağı salmaq,
 - şoranalşmanın qarşısını almaq
 - bitkilərdə vegetasiya proseslərini sürətləndirmək və sahralaşma prosesinin qarşısını almaq
 - artezian suların səviyyəsini tənzimləmək, müsbət relyef formalarını hamarlamaq
 - su anbarlarında səviyyəni tənzimləmək, dəməyə əkinçiliyini inkişaf etdirmək
 - torpaqda humus qatının qalınlığını artırmaq, iqlimin rütubətliyini artırmaq

11. Azərbaycanda becərilən əməktutumlu bitkiçilik sahələri:
- pambıq, tərəvəz, tütün
 - tütün, pambıq, arpa
 - qızaklı meyvələr, qarğıdalı, buğda
 - şəkar çuğunduru, çəltik, arpa
 - pambıq, zeytin, buğda

12. Azərbaycanda becərilən əsas dənli bitkilər:
- arpa, vələmir, çovdar
 - çovdar, buğda, çuğundur
 - arpa, dari, qarabaşaq
 - buğda, dari, qarabaşaq
 - buğda, qarğıdalı, arpa

13. Azərbaycanda əhalinin ərzaq məhsullarına olan tələbatını ödəmək üçün inkişaf etdirilməsi daha vacib olan kənd təsərrüfatı sahələri:
- qoyunçuluq, arıcılıq, çayçılıq
 - tərəvəzçilik, çayçılıq, maldarlıq
 - üzümçülüklük, taxılçılıq, pambıqcılıq
 - tərəvəzçilik, tütünçülüklük, üzümçülüklük
 - taxılçılıq, heyvandarlıq, şəkar çuğundurçuluğu

14. Azərbaycanda bitkiçiliyin ixtisaslaşma sahələri:
- kartofçuluq, tütünçülüklük, çəltikçilik
 - kətançılıq, çəltikçilik, çayçılıq
 - üzümçülüklük, gülçülüklük, sitrus meyvaçılıyi
 - pambıqcılıq, üzümçülüklük, tərəvəzçilik
 - pambıqcılıq, çəltikçilik, tərəvəzçilik

15. Azərbaycanda suvarma əkinçiliyinin yayıldığı ərazilərin təbii xüsusiyyətləri:
- düzenən ərazilərdə rütubətlik əmsalının vahiddən kiçik olması, boz, boz-qonur torpaqlar
 - rütubətlik əmsalının vahidə bərabər olması, şabəlidi torpaqlar
 - rütubətlik əmsalının vahiddən böyük olması, boz, boz-qonur torpaqlar
 - çay və göl şəbəkəsinin yaxşı inkişaf etməsi, qəhvəyi torpaqlar
 - yağıntıların il boyu bərabər paylanması, dağçəmən torpaqlar

16. Azərbaycanda çayırdeklər meyvaçılıyın daha çox inkişaf etdiyi ərazilərin təbii xüsusiyyətləri:
- rütubətli subtropik iqlim, boz və boz qonur torpaqlar
 - qış soyuq keçən yarıməshəra və quru çöl iqlimi, boz qonur və şabəlidi torpaqlar
 - qış müləyim keçən quru subtropik iqlim, boz və şabəlidi torpaqlar
 - yayı quraq keçən müləyim isti iqlim, boz və boz qonur torpaqlar
 - qış soyuq keçən yarıməshəra və quru çöl iqlimi, qonur və qəhvəyi torpaqlar

17. Kür-Araz ovalığında payızlıq buğda və arpanın becəriləsinə imkan verən əsas şərait:
- qışın müləyim keçməsi
 - aqroiqlim ehtiyatının az olması
 - şoran torpaqların geniş sahə tutması
 - rütubətliyin yüksək olması
 - iqlimin kontinental olması

18. Azərbaycanın orta dağlıq ərazilərində yazılıq buğda və arpanın becəriləsinin əsas səbəbi:
- münbit torpaqların olmaması, kəskin şaxtalar
 - qışın soyuq və şaxtali keçməsi
 - qışın müləyim olması, rütubətin çatışmaması
 - əkinə yararlı torpaq sahələrinin az olması
 - suvarma üçün suyun çatışmaması

19. Azərbaycanda payızlıq taxılçılığının inkişaf etdiyi fiziki-coğrafi rayonlar:
- Acınohur-Ceyrançöl, Lənkəran ovalığı, Həkəri
 - Qobustan-Abşeron, Zaqtala-Lahic, Acınohur-Ceyrançöl
 - Küdrü-Şirvan, Qazax-Qarabağ, Kür-Araz
 - Kür-Araz, Talyış, Qonaqkənd
 - Qazax-Qarabağ, Vulkanik yayla, Həkəri

20. Azərbaycanda yazılıq taxılçılığının daha çox inkişaf etdiyi fiziki-coğrafi rayonlar:
- Qazax-Qarabağ, Qanix-Öyriçay, Qonaqkənd
 - Acınohur-Ceyrançöl, Göncə, Kür-Araz
 - Qonaqkənd, Dağlıq Şirvan, Zaqtala-Lahic
 - Talyış, Qanix-Öyriçay, Samur-Dəvəçi
 - Arazboyu, Küdrü-Şirvan, Günnüt-Qapıcıq

21. Azərbaycanın dağlıq ərazilərində heyvandarlığın əkinçiliyə nisbətən daha üstün inkişaf etməsinin səbəbləri:
- əhalinin istehsal vərdişinin olmaması, rütubəti iqlim
 - əkinə yararlı torpaqların bolluğu, soyuq iqlim
 - otlaqların geniş yayılması, əkinə yararlı torpaqların azlığı
 - heyvandarlıq məhsullarına yerli tələbatın çox olması, münbit torpaqlar
 - bitkiçilik məhsullarına tələbatın olmaması, otlaqların geniş yayılması

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı

22. Azərbaycanın düzən ərazilərində əkinçiliyin heyvandarlıqla nisbətən daha yaxşı inkişaf etməsinin səbəbləri:
- əkinə yararlı torpaqların geniş sahə tutması, aqroiqlim ehtiyatlarının çox olması
 - otlaqların geniş yayılması, məhdud aqroiqlim ehtiyatı
 - düzənlilik relyef, yağıntıların miqdarının çox olması
 - əkinçilik məhsullarına əhalinin tələbatının böyük olması, sənayenin sürətli inkişafı
 - əkinə yararlı torpaqların bolluğu, əhalinin yüksək təbii artımı
23. Son illərdə Azərbaycanda qoyunçuluğun inkişafına mane olan əsas səbəb:
- qış otlaqlarının çox hissəsinin işgal olunması
 - bu sahəyə tələbatın azalması
 - yay otlaqlarının bir hissəsinin işgal olunması
 - yem bitkiləri əkin sahələrinin azalması
 - qoyunçuluğun inkişafının iqtisadi cəhətdən səmərəli olmaması
24. Azərbaycanın yüksək dağ çəmənlərinin əlverişli yay otlaqları olmasının səbəbləri:
- Torpaqlar münbətidir, yem bazası boldur.
 - Yay isti və quraq keçir, ot və kolluqlar çoxdur.
 - Dağlıq relyefdə isti və rütubətli iqlim yaranır.
 - Yay sərin keçir və yem bazası boldur.
 - Relyef mürəkkəbdür, sıx çay şəbəkəsi mövcuddur.
25. Azərbaycanın yarımsəhra və quru-çöl landşaftlarının əlverişli qış otlaqları olmasının səbəbləri:
- düzən relyefin üstünlüyü, yağıntıların bol düşməsi
 - yayın isti keçməsi, ot və kolluqların çox olması
 - qışın mülayim keçməsi, yem bazasının olması
 - yarımsəhra və quru çöl iqlimin hakim olması və çay şəbəkəsinin yüksək sıxlığı
 - qışın isti və qalın qar örtüyünün olması
26. Azərbaycanın düzən ərazilərində kənd əhalisinin daha çox çalışdığı təsərrüfat sahələri:
- baramaçılıq, qoyunçuluq, tərəvəzçilik, kətançılıq
 - pambıqcılıq, üzümçülük, arıcılıq, bostançılıq
 - üzümçülük, kartofçuluq, baramaçılıq, arıcılıq
 - tərəvəzçilik, pambıqcılıq, üzümçülük, quru subtropik meyvaçılık
 - arıçılıq, pambıqcılıq, çayçılıq, baramaçılıq
27. Azərbaycanda yetişdirilən rütubətli subtropik (sitrus) meyvalar:
- naringi, heyva, ərik
 - zeytin, portagal, alma
 - badam, limon, şeftali
 - naringi, feyxoa, limon
 - feyxoa, nar, əncir

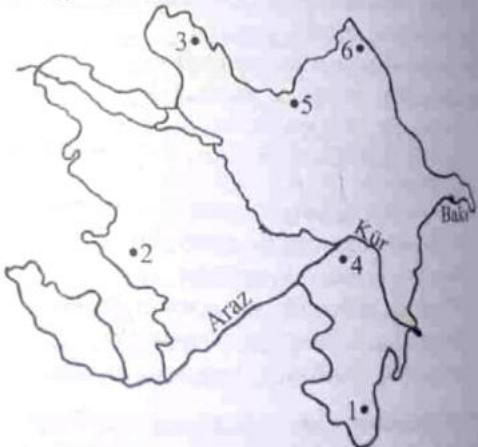
28. Azərbaycanda yetişdirilən quru subtropik meyvalar:
- zeytin, portagal, alma
 - limon, feyxoa, nar
 - naringi, heyva, çay
 - badam, limon, ərik
 - nar, heyva, əncir

29. Torpaq-iqlim şəraitinin pambıqcılığın inkişafına imkan verdiyi əraziləri müəyyən edin.

- A) 2, 3, 6 B) 1, 6, 7 C) 2, 4, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 4, 7

30. Torpaq və iqlim şəraitinin tərəvəzçilik və bostançılığın inkişafına imkan verdiyi əraziləri müəyyən edin.

- A) 1, 3, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 4, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5

31. Azərbaycanda taxılçılığın inkişaf etməsinə baxmayaraq onun ixtisaslaşma sahəsi ~~olmamış~~ səbəbi:

- A) əhalinin tələbatını ödəməməsi
B) kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı
C) əmək məhsuldalarlığının yüksək olması
D) tələbatın az olması
E) iqtisadi cəhətdən sərfəli olmaması

32. Azərbaycanda yetişdirilən quru subtropik meyvalar:
- tələbat
 - kənd təsərrüfatı
 - əmək məhsuldalarlığı
 - heyvançılıq
 - iqtisadi cəhətdən sərfəli olmaması

33. Rəqəmlərlə meyvaçılığın inkişafına imkan verdiyi əraziləri müəyyən edin.

- A) 1 – sənayenin sürətli inkişafı
B) 1 – təsərrüfatın intensiv inkişafı
C) 1 – çayçılığın inkişafına imkan verdiyi əraziləri müəyyən edin

34. Xəritə-sənayenin iqtisasişaslaşdırma sahəsi ~~olmamış~~ imkan verdiyi əraziləri müəyyən edin.

- A) 1 – qar örtüyünün yüksək sıxlığı
B) 1 – təsərrüfatın intensiv inkişafı
C) 1 – çayçılığın inkişafına imkan verdiyi əraziləri müəyyən edin
D) 1 – qar örtüyünün yüksək sıxlığı
E) 1 – təsərrüfatın intensiv inkişafı

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı

32. Azərbaycanda heyvandarlığın inkişaf etməsinə baxmayaraq onun ixtisaslaşma sahəsi **olmamasının** sabibi:

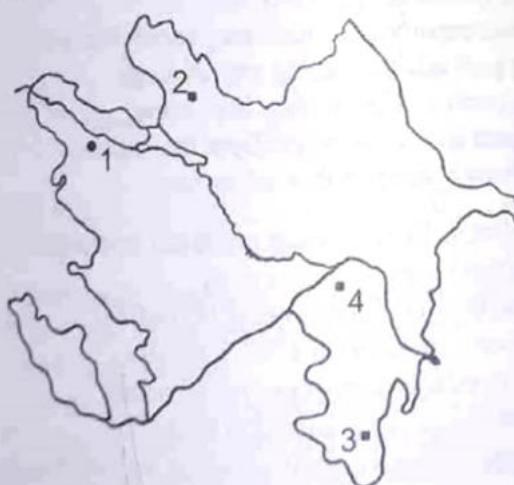
- A) tələbatın az olması
- B) kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı
- C) əmək məhsuldarlığının yüksək olması
- D) heyvandarlığın ekstensiv inkişafı
- E) iqtisadi cəhətdən sərfəli olmaması

33. Rəqəmlərə uyğun gələn ərazilər üçün ixtisaslaşmış meyvəçilik sahələrini müəyyən edin.

- A) 1 - sitrus, 2 - qərzəkli, 3 - tumlu, 4 - çayirdəkli
- B) 1 - tumlu, 2 - sitrus, 3 - qərzəkli, 4 - çayirdəkli
- C) 1 - çayirdəkli, 2 - sitrus, 3 - qərzəkli, 4 - tumlu
- D) 1 - qərzəkli, 2 - sitrus, 3 - çayirdəkli, 4 - tumlu
- E) 1 - çayirdəkli, 2 - tumlu, 3 - sitrus, 4 - qərzəkli

34. Xəritə-sxemdə rəqəmlərə uyğun gələn ərazilərin ixtisaslaşlığı texniki bitkiçilik sahələrini müəyyən edin.

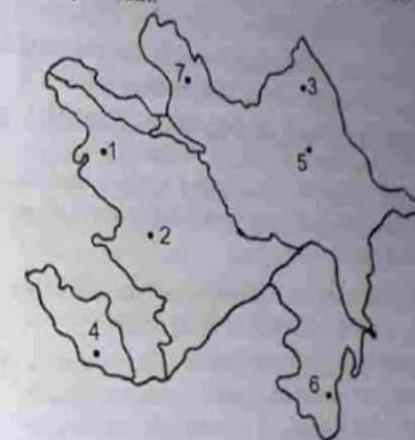

- A) 1 - çayçılıq, 2 - pambıqçılıq, 3 - üzümçülük, 4 - tütünçülük
- B) 1 - tütünçülük, 2 - kətançılıq, 3 - çəltikçilik, 4 - taxılçılıq
- C) 1 - üzümçülük, 2 - tütünçülük, 3 - çayçılıq, 4 - taxılçılıq
- D) 1 - üzümçülük, 2 - sitrus, 3 - taxılçılıq, 4 - pambıqçılıq
- E) 1 - zəfərancılıq, 2 - pambıqçılıq, 3 - tütünçülük, 4 - zeytunculuq

35. Faraş (tezyetişən) tərəvəzçilik, təmircilik və çayirdəkli meyvəçiliyin inkişaf etdiyi müvafiq əraziləri müəyyən edin.

- A) 3, 5, 6
 - B) 3, 4, 6
 - C) 1, 4, 5
 - D) 2, 4, 6
 - E) 1, 2, 3
36. Tumlu meyvəçilik, çayçılıq və qərzəkli meyvəçiliyin inkişaf etdiyi müvafiq əraziləri müəyyən edin.

- A) 3, 5, 7
- B) 2, 4, 6
- C) 3, 6, 7
- D) 1, 2, 3
- E) 4, 6, 7

37. Azərbaycanda quru subtropik meyvəçiliyin inkişaf etdiyi torpaq tipi:

- A) şabalıdı
- B) boz-qonur
- C) dağ-çəmən
- D) sarı
- E) qahvayı meşə

38. Azərbaycanda arıcılığın inkişafı üçün daha olverişli olan landsaflar:

- A) yarımsəhra və quru çöllər
- B) subalp və alp çəmənləri
- C) dağ yarımsəhraları və alp çəmənləri
- D) subalp çəmənləri və quru çöllər
- E) arid çöllər, kserofit kolluqlar

39. Azərbaycanda əhalinin tələbatını, əsasən, əldəyən kənd təsərrüfatı sahələri:

- A) meyvəçilik, tarəvəzçilik, üzümçülük
- B) tarəvəzçilik, quşçuluq, çəltikçilik
- C) bağçılıq, üzümçülük, kətançılıq
- D) heyvandarlıq, üzümçülük, çayçılıq
- E) pambıqçılıq, maldarlıq, çəltikçilik

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı

40. Pambıqcılığın daha geniş yayıldığı inzibati rayonlar:
 A) Beyləqan, Ağdaş, Ağdam, Quba
 B) Kürdəmir, İmişli, Şəki, Zaqatala
 C) Bərdə, Sabirabad, Saatlı, Ağcabədi
 D) Yevlax, Ucar, Zərdab, Şabran
 E) Salyan, Neftçala, Culfa, Qusar
41. Üzüm akiňlarının çox sahə tutduğu inzibati rayonlar:
 A) Göygöl, Bərdə, Ağcabədi, Laçın
 B) Şamaxı, İsmayıllı, Ağstafa, Gədəbəy
 C) Şəmkir, Göygöl, Tovuz, Şamaxı
 D) Tovuz, İsmayıllı, İmişli, Şahbuz
 E) Şəmkir, Ağcabədi, Zaqatala, Kəlbəcər
42. Azərbaycanda payızlıq buğdanın əkildiyi əsas ərazilər:
 A) Talyış orta dağlıq sahəsi, Qonaqkənd
 B) Kür-Araz ovalığı, Böyük Qafqazın yüksək dağlıq sahələri
 C) Şirvan düzü, Böyük Qafqazın dağətəyi sahələri
 D) Mil-Muğan düzü, Böyük Qafqazın yüksək hissələri
 E) Qanix-Öriçay vadisi, Vulkanik yayla
43. Azərbaycanda yazılıq buğdanın əkildiyi əsas ərazilər:
 A) Qanix-Öriçay vadisi, Muğan düzü
 B) Qarabağ vulkanik yaylaşı, Kür-Araz ovalığı
 C) Talyış dağlarının dağ ətəyi, Abşeron
 D) Böyük Qafqazın alçaq dağlıq əraziləri, Mil düzü
 E) Dağlıq Şirvan, Böyük və Kiçik Qafqazın alçaq və orta dağlığı
44. Respublikamızda pambıqcılığın və quru subtropik meyvəciliyin inkişaf etdiyi torpaq tipləri:
 A) boz-çəmən və qəhvəyi meşə
 B) boz-qonur və çəmən-meşə
 C) boz və dağ-çəmən
 D) boz-çəmən və boz-qonur
 E) sarı və dağ-qonur
45. Respublikamızda çayçılığın və sitrus meyvəciliyin inkişaf etdiyi torpaq tipləri:
 A) boz-qonur və dağ-çəmən B) sarı və boz
 C) sarı və dağ-sarı D) sarı və boz-çəmən
 E) şabalıdı və çimli dağ-çəmən
46. Qobustan və Ceyrançöl-Açinohur ərazilərinən qış otlqlarını kimi istifadə olunmasının səbəbləri:
 A) qışın müləyim keçməsi, təbii yem ehtiyatının olması
 B) arid-denudasion reliyef, iqlimin rütubətli olması
 C) qışın müləyim keçməsi, zəngin arid meşələr
 D) subalp və alp çəmənliliklərinin olması
 E) təbii yem ehtiyatının olması, çay şəbəkəsinin sıxlığı
47. Cənubi-Şərqi Şirvan və Ceyrançöldən qış otlqlarını kimi istifadə olunmasının səbəbləri:
 A) düzən reliyef, yağışların çox düşməsi
48. B) təbii yem ehtiyatının olması, qışın müləyim keçməsi
 C) arid meşələrin geniş yayılması, iqlimin rütubətli olması
 D) yem ehtiyatının olması, suvarma əkinçiliyinin inkişafı
 E) düzən reliyef, əhalinin istehsal vərdişləri
49. Azərbaycanın cənubundan şimalına doğru geniş yayılmış müvafiq bitkiçilik sahələrini göstərir:
 A) qərzəkli meyvəcilik, bostan bitkiləri, zafaran üzümçülük
 B) tumlu meyvəcilik, qərzəkli meyvəcilik, sitrus meyvəciliyi
 C) pambıqcılıq, tumlu meyvəcilik, sitrus meyvəciliyi
 D) çayirdəkli meyvəcilik, sitrus meyvəciliyi, tərəvəzçilik
 E) faraş tərəvəzçilik, pambıqcılıq, qərzəkli meyvəcilik
50. Şamaxı, Gədəbəy, İsmayıllı rayonları ərazisində məhsuldar torpaqların yayılması və rütubətin kifaya qədər olmasına imkan verir:
 A) bostançılığın və sitrus meyvəciliyinin inkişafına
 B) qış otlqlarının geniş yayılmasına
 C) suvarma əkinçiliyinin inkişafına
 D) quru subtropik bitkiçiliyinin inkişafına
 E) dəməyə əkinçiliyinin inkişafına
51. Kürdəmir, Ucar, Zərdab rayonları ərazisində qışın müləyim keçməsi imkan verir:
 A) payızlıq taxiçiliğin geniş inkişafına
 B) dəməyə əkinçiliyinin geniş inkişafına
 C) yay otlqlarının geniş yayılmasına
 D) pambıqcılıq və arıcılığın inkişafına
 E) quşçuluğun və qoyunçuluğun inkişafına
52. Respublikamızda aqroiqlim ehtiyatları məhdud ərazi:
 A) Lənkəran ovalığı B) dağların ətəkləri
 C) alçaq dağlıq zonalar D) Mərkəzi Aran
 E) yüksək dağlıqlar
53. Azərbaycanda şirin sudan ən çox istifadə edilir:
 A) sənayedə B) kənd təsərrüfatında
 C) heyvandarlıqda D) nəqliyyatda
 E) məişətdə
54. Azərbaycanda sitrus torpaqlar
 A) yaylı quraq keçə
 B) rütubətli subtropik
 C) soyuq iqlim, şalqar torpaqlar
 E) quru subtropik
55. Azərbaycanda qış
 A) Kiçik Qafqaz, B) Kürdəmir, C) Muğan düzü, D) Lənkəran ovalı, E) Qonaqkənd, Z.
56. Kür-Araz ovalığında azalma səbəbi:
 A) meşə zolaqları
 B) əkin sahələrinin
 C) qrun sularının
 D) eroziyaya qar
 E) faydalı qazıntı
57. Pambıq, zeytun müəyyən edin.

54. Azərbaycanda sitrus meyvəciliyinin inkişaf etdiyi ərazi şəraitləri:
- yay quraq keçən müləyim-isti iqlim, sarı torpaqlar
 - rütubətli subtropik iqlim, şoran torpaqlar
 - soyuq iqlim, şabalıdı torpaqlar
 - yay quraq keçən müləyim-isti iqlim, boz torpaqlar
 - quru subtropik iqlim, qara torpaqlar

55. Azərbaycanda qış otaqlarının yerləşdiyi ərazilər:
- Kiçik Qafqaz, Talyş dağları
 - Küdrü Şirvan, Qobustan
 - Muğan düzü, Yan silsilə
 - Lənkəran ovalığı, Murovdag
 - Qonaqənd, Zaqatala-Lahic

56. Kür-Araz ovalığında qış otaqlarının sahəsinin azalma səbəbi:
- meşe zolaqlarının salınması
 - akin sahələrinin genişlənməsi
 - qrunt sularının səviyyəsinin aşağı düşməsi
 - eroziyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin həyata keçirilməsi
 - faydalı qazıntı yataqlarının mənimsənilməsi

57. Pambıq, zeytun və qızılğülün becərildiyi əraziləri müəyyən edin.

- A) 4, 6, 3 B) 2, 3, 6 C) 1, 4, 5
D) 3, 2, 4 E) 5, 2, 1

58. Azərbaycanda rütubətlənmə əmsalinin vahiddən kiçik olduğu ərazilərdə kənd təsərrüfatının ixtisaslaşlığı sahələri:
- pambıqçılıq, çayçılıq, quru subtropik meyvəçilik
 - dəməyə əkinçiliyi, taxılçılıq, tütünçülük
 - üzümçülük, dəməyə əkinçiliyi, kartofçuluq
 - suvarma əkinçiliyi və sitrus meyvəçiliyi
 - suvarma əkinçiliyi və quru subtropik meyvəçilik

59. Respublikamızda dəməyə şəraitində taxılçılığın, üzümçülüğün və kartofçuluğun inkişafı üçün daha əlverişli olan torpaq tipləri:
- boz-çəmən və dağ qara torpaqları
 - tünd şabalıdı və dağ qara torpaqları
 - dağ-çəmən və qonur-meşa
 - boz-qonur və boz-çəmən
 - boz-qonur və şabalıdı

60. Azərbaycanda suvarma tətbiq edilənən akınçılık istifadəsi mümkün olan torpaq tipləri:
- qohxayı dag-meşa
 - boz
 - dağ-qara
 - açıq şabalıdı
 - boz qonur
 - boz-çəmən
 - boz-şəman
- 5, 6, 7
 - 2, 4, 5
 - 3, 4, 7
 - 1, 2, 3

61. Azərbaycanda aqroqlim ehtiyatları ilə əki dəfs məhsul götürməyə imkan verən ərazilər:
- Böyük və Kiçik Qafqazın orta və yüksək dağlıq əraziləri
 - Qarabağ düzü, Naxçıvanın dağlıq hissəsi, Qusar maili düzənlüyü
 - Ceyrançöl, Qarabağ vulkanik yayası, Lənkəran ovalığı
 - Muğan duzu, Murovdag silsiləsi, Lənkəran ovalığı
 - Kür-Araz ovalığı, Gəncə-Qazax düzənlüyü, Abşeron yarımadası

62. Pambıqçılıq üzrə ixtisaslaşan inzibati rayonlar:
- Daşkəsən, Tərtər, Cəbrayıl, Göyçay
 - Yevlax, Samux, Şəmkir, Zəngilan
 - Şərur, Cəlilabad, Xızı, Siyazən
 - Sabirabad, Oğuz, Qəbələ, Xocalı
 - Nefitçala, Beyləqan, Bərdə, Ağdaş

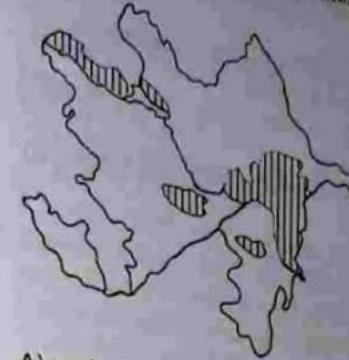
63. Azərbaycanın yüksək dağ çəmənlərinin təsərrüfat əhəmiyyəti:
- yay otaqları, biçənək
 - yay otaqları, suvarma əkinçiliyi
 - dəməyə əkinçiliyi, üzümçülük
 - üzümçülük, pambıqçılıq
 - suvarma əkinçiliyi, otaqlar

64. Azərbaycanda rütubətlilik əmsalinin vahiddən çox olduğu ərazilərdə inkişaf etdirilən əsas kənd təsərrüfatı sahələri:
- pambıqçılıq, üzümçülük
 - situs meyvəçiliyi, çayçılıq
 - bostançılıq, şeker çugunduru
 - maldarlıq, quru subtropik meyvəçilik
 - narçılıq, tərəvəzçilik

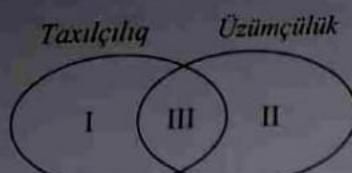
65. Azərbaycanın qida sənayesinin əsasən idxlə xammalla işləyən müəssisələri:
- mineral suların qablaşdırılması müəssisələri
 - tütün məmulatı istehsal edən müəssisələr
 - pambıqtəmizləmə müəssisələri
 - tərəvəz konservləri istehsal edən müəssisələr
 - dənəyütmə müəssisələri

66. Azərbaycanda dəməyə əkinçiliyinin daha çox inkişaf etdiyi ərazilər:
- Kür-Araz ovalığı və Qobustan
 - Böyük və Kiçik Qafqazın alçaq və orta dağlıq
 - Acmohur-Ceyrançöl və Muğan
 - yüksək dağlıq və Xəzərsahili
 - Samur-Dəvəçi və Lənkəran ovalıqları

- 67.** Suvarma əkinçiliyinin daha yüksək inkişaf etdiyi ərazilər:
- Abşeron, Talyş dağları, Şamaxı
 - Naxçıvan, Böyük Qafqazın cənub yamacı, Qobustan
 - Kür-Araz, Samur-Dəvəçi, Arazboyu
 - Muğan, Ceyrançöl, Həkəri
 - Kiçik Qafqaz, Naxçıvan, Lənkəran
- 68.** Azərbaycanda kənd təsərrüfatının hansı sahələri respublikanın daxili tələbatını, əsasən, ödəyir?
- taxılçılıq, bağçılıq, üzümçülük
 - pambıqcılıq, tərəvəzçilik, üzümçülük
 - tərəvəzçilik, quşçuluq, heyvandarlıq
 - çəltikçilik, üzümçülük, şəkər çugundurçuluğu
 - kartofçuluq, maldarlıq, taxılçılıq
- 69.** Dəmyə əkinçiliyi nədir və Azərbaycanın hansı inzibati rayonlarında üstünlük təşkil edir?
- bitkiçiliyin suvarılmadan inkişaf etdirilməsi; Qobustan, Salyan, Kürdəmir
 - kənd təsərrüfatı bitkilərinin artezian suları ilə suvarılması; Zərdab, Yevlax, Şəki
 - əkin sahələrinin süni yağış yağıdırın qurğularla becərilməsi; Şamaxı, Sabirabad, Ucar
 - əkin sahələrinin suvarma yolu ilə becərilməsi; Ağcabədi, Gədəbəy, Saatlı
 - əkin sahələrinin suvarılmadan becərilməsi; Şamaxı, İsmayıllı, Qəbələ
- 70.** Azərbaycanda suvarma əkinçiliyinin daha çox inkişaf etdiyi ərazilər:
- Yuxarı Qarabağ, Kiçik Qafqazın orta dağlığı, Gəncə-Qazax
 - Aran, Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran ovalığı
 - Samur-Dəvəçi ovalığı, Günnüt-Qapıcıq, Qanıx-Əyriçay
 - Aran, Abşeron, Gəncə-Qazax
 - Dağlıq Şirvan, Arazboyu düzənlik, Böyük Qafqazın cənub yamacı
- 71.** Dəmyə şəraitində kartofçuluğun inkişaf etdiyi inzibati rayonlar:
- Yevlax, Ağdaş, Ordubad
 - Ağsu, Sabirabad, Qəbələ
 - Salyan, Gədəbəy, Şamaxı
 - Şəki, Göyçay, Kürdəmir
 - Gədəbəy, Daşkəsən, Qusar
- 72.** Azərbaycanda quru subtropik bitkilərin becərildiyi təbii şərait:
- rütubətli subtropik iqlim
 - dik dağ yamacları
 - quru subtropik iqlim
 - yasti hamar düzənliklər
 - qara torpaqlar
 - boz, boz-çəmən torpaqlar
- 1, 3, 5
 - 2, 4, 6
 - 3, 5, 6
 - 1, 2, 3
- 73.** Azərbaycanda pambıqcılığın inkişaf etdiyi şərait:
- yarımsəhra və quru çöl iqlimi
 - qiş rütubəti keçən mülayim-isti iqlim
 - boz və boz-çəmən torpaqları
 - şabalıdı və dağ qara torpaqları
 - azmeyilli dağ yamacları və yüksək yaylalar
 - yasti hamar düzənliklər
- 1, 3, 6
 - 2, 4, 6
 - 3, 4, 5
 - 2, 3, 4
 - 2, 4, 6
- 74.** Azərbaycanda həm dağlıq, həm də düzənlik ərazilərdə becərilən kənd təsərrüfatı bitkilər:
- dənli bitkilər, zeytin, tərəvəz
 - pambıq, üzüm, nar
 - bostan, tütün, tərəvəz
 - üzüm, çəltik, buğda
 - üzüm, dənli bitkilər, kartof
- 75.** Kür-Araz ovalığında intensiv suvarılan əkin sahələrinin genişləndirilməsinin nəticələri:
- Qiş otlqlarının sahəsi genişlənməsidir.
 - Təkrar şoranlaşmış torpaqların sahəsi artmışdır.
 - Six kanal və kollektor şəbəkəsi yaranmışdır.
 - Tuqay meşələrinin sahəsi artmışdır.
 - Qiş otlqlarının sahəsi azalmışdır.
 - Çay şəbəkəsinin sixlığı artmışdır.
- 2, 4, 6
 - 4, 5, 6
 - 1, 2, 3
 - 1, 3, 4
 - 2, 3, 5
- 76.** Əkinçiliyin əsasən arid iqlim şəraitində aparıldığı inzibati rayonlar və onların ərazisində geniş yayılan torpaq tipləri:
- Samux, Zərdab, Saatlı, Neftçala; boz, boz-çəmən
 - Sabirabad, Göyçay, Qəbələ, Laçın; boz-qonur, dağ-çəmən
 - Ağcabədi, Bərdə, Qax, Lerik; qəhvəyi-meşə, şabalıdı
 - Şəki, Qusar, Şamaxı, Hacıqabul; çımlı dağ-çəmən, boz-qonur
 - Gədəbəy, Daşkəsən, İmişli, Salyan; dağ qara, boz-çəmən
- 77.** Əkinçiliyin əsasən rütubətli iqlim şəraitində aparıldığı inzibati rayonlar və onların ərazisində geniş yayılan torpaq tipləri:
- Sabirabad, Şamaxı, Saatlı, Beyləqan; qonur dağ - meşə, açıq şabalıdı, boz
 - Gədəbəy, Lənkəran, İsmayıllı, Astara; dağ qara, qəhvəyi meşə, sarı
 - Daşkəsən, Qusar, Quba, Zərdab; ibtidai dağ-çəmən, alluvial çəmən, açıq şabalıdı
 - Masallı, Qəbələ, Ordubad, Lənkəran; boz, boz - qonur, sarı
 - Gədəbəy, Şamaxı, Bərdə, İsmayıllı; qonur meşə, qara, torflu çəmən

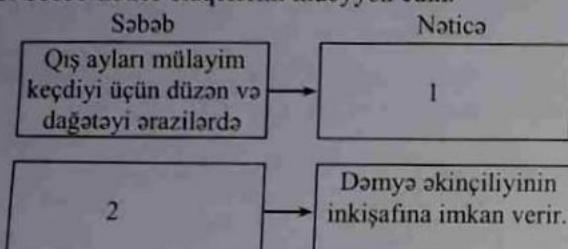
- Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı*
78. Aşağıdakı əlamətlər Azərbaycanın kənd təsərrüfatının hansı sahəsinə aiddir:
 I. Yarimsəhra və quru çöl iqlimi şəraitində inkişaf edir.
 2. Suvarma şəraitində inkişaf edir.
 3. Əməktutumluudur.
 4. İxtisaslaşma sahəsidir.
 A) kartofçuluq B) çayçılıq C) taxılçılıq
 D) pambıqcılıq E) tumlu meyvəçilik
79. Aşağıdakı əlamətlər Azərbaycanın kənd təsərrüfatının hansı sahəsinə aiddir:
 I. Yarimsəhra və quru çöl, müləyim-isti iqlimi şəraitində inkişaf edir.
 2. Suvarma və dəmyə şəraitində inkişaf edir.
 3. Əməktutumluudur.
 4. İxtisaslaşma sahəsidir.
 A) üzümçülük B) çayçılıq
 C) kartofçuluq D) çeyirdəkli meyvəçilik
 E) qərzəkli meyvəçilik
80. Azərbaycanda əlamətlərə uyğun gələn müvafiq əkinçilik sahələrini müəyyən edin.
 I. Düzən relyef, suvarma, isti iqlim şəraitində becərilir.
 II. Həm suvarma, həm də dəmyə şəraitində becərilir, ilkin emalı xammal mənbələrinə meyl edir.
 III. Əsasən 2 iqtisadi-coğrafi rayonun ixtisaslaşma sahəsidir.
 A) I – taxıl; II – pambıq; III – üzüm
 B) I – pambıq; II – üzüm; III – tərəvəz
 C) I – yazılıq buğda; II – günəbaxan; III – pambıq
 D) I – tərəvəz; II – çay; III – payızlıq buğda
 E) I – üzüm; II – tərəvəz; III – pambıq
81. Azərbaycanda əlamətlərə uyğun gələn əkinçilik sahələrini müəyyən edin.
 I. Hamar relyef, suvarma, isti və rütubətli iqlim şəraitində becərilir.
 II. Yalnız suvarma və quru isti iqlim şəraitində boz, boz-qonur torpaqlarında becərilir.
 III. İki iqtisadi-coğrafi rayon ixtisaslaşma sahəsidir.
 A) I – üzüm; II – tərəvəz; III – pambıq
 B) I – çay; II – bostan; III – tərəvəz
 C) I – yazılıq taxıl; II – şəkər çuğunduru;
 III – payızlıq taxıl
 D) I – pambıq; II – bostan; III – çay
 E) I – çay; II – yazılıq taxıl; III – qərzəkli meyvə
82. Azərbaycanda bitkiçiliyin aparıcı sahələri:
 1. çəltikçilik 2. üzümçülüklük
 3. kətançılıq 4. pambıqcılıq
 5. şəkər çuğunduru əkilməsi
 A) 1, 5 B) 1, 4 C) 2, 3 D) 3, 5 E) 2, 4
83. Azərbaycanda yazılıq buğdanın becərildiyi əsas ərazilər:
 A) Samur-Dəvəçi ovalığı, Böyük Qafqazın orta dağlığı
 B) Mil düzü, Talyış dağları
 C) Şirvan düzü, Kiçik Qafqazın alçaq dağlığı
- D) Böyük və Kiçik Qafqazın orta dağlığı
 E) Böyük Qafqazın dağetay, Mıll-Mugan düzənləri
84. Suvarma taxılçılığının əsas inkişaf eddiyi ərazilər müəyyən edin.
 A) Qarabağ Vulkanik yayası
 B) Qusar maili düzənlüyü
 C) Samur-Dəvəçi ovalığı
 D) Kiçik Qafqazın şimal-şərqi yamacı
 E) Böyük Qafqazın cənub yamacı
85. Xəritə-sxemdə strixlənmiş ərazilərin əsas təsərrüfat əhəmiyyəti:
-
- A) taxılçılıq sahələri B) qış otaqları olması
 C) üzüm əkinləri olması D) yay otaqları olması
 E) biçənək olması
86. Xəritə-sxemdə strixlənmiş ərazilərə müvafiq gələn bitkiçilik sahələrini müəyyən edin.
-
- A) 1 – çayçılıq, 2 – tərəvəzçilik, 3 – pambıqcılıq
 B) 1 – tərəvəzçilik, 2 – pambıqcılıq, 3 – çayçılıq
 C) 1 – pambıqcılıq, 2 – tərəvəzçilik, 3 – çayçılıq
 D) 1 – çayçılıq, 2 – pambıqcılıq, 3 – tərəvəzçilik
 E) 1 – tərəvəzçilik, 2 – çayçılıq, 3 – pambıqcılıq
87. Respublikamızda kənd təsərrüfatının intensiv inkişaf üçün vacib olan tədbirlər:
 1. qış otaqlarının əkin sahələrinə çevrilmesi
 2. yüksək dağlıq ərazilərdə payızlıq əkinçilik sahələri yaratmaq
 3. torpaqların müasir agrotexniki qaydada becəriləməsi
 4. daha məhsuldar bitki növlərinin inkişaf etdirilməsi
 5. otaq şəraitində bəslənən mal-qarəm sayının artırılması
 6. yüksək məhsuldarlıqla malik heyvan cinslərindən istifadə
 A) 2, 4, 6 B) 1, 4, 5 C) 3, 4, 6
 D) 1, 2, 5 E) 1, 3, 5

88. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

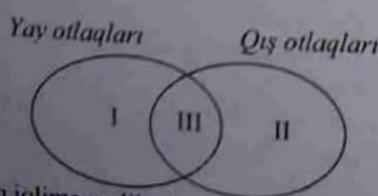
1. Texniki bitkidir, Azərbaycanın qərb rayonlarından daha çox əkilir.
 2. Azərbaycanın yerli təlabətini ödəmir, bir hissəsi idxl olunur.
 3. Ölkəmizdə onun emalından alınan məhsullar dünya bazarına çıxarılır.
 4. Respublikamızda həm dağlıq, həm də düzənlik ərazilərdə əkilir.
 5. Azərbaycanda əkin sahələrinə görə birinci yeri tutur.
- A) I - 4; II - 1, 3; III - 2, 5
 B) I - 3; II - 1, 5; III - 2, 4
 C) I - 2, 5; II - 1, 3; III - 4
 D) I - 2, 5; II - 4; III - 1, 3
 E) I - 1, 4; II - 3, 5; III - 2

89. Səbəb-nəticə əlaqələrini müəyyən edin.

- A) 1 - Yazlıq buğda əkinləri geniş yayılıb.
 2 - yüksək dağlıq zonalarda qışın şaxtalı keçməsi
 B) 1 - Payızlıq taxıl əkinləri geniş yayılıb.
 2 - orta dağlıqda rütubətin bol olması
 C) 1 - Düzən quru ərazilər yay otaqları kimi istifadə olunur.
 2 - isti və quru iqlimə malik olan ərazilərdə
 D) 1 - İldə iki dəfə məhsul götürməyə imkan yaradır.
 2 - Naxçıvanda müləyim-kontinental iqlimin hakim olması
 E) 1 - Çayçılığı inkişaf etdirilməsi məqsədə uyğundur.
 2 - Aranda qışın soyuq keçməsi

90. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. Soyuq iqlimə malik olan yüksək dağlıq ərazilərdə yayılıb.
2. Qoyunçuluğun inkişaf etdiriləsi üçün əlverişli yem bazasına malikdir.

3. Subalp və alp çəmənlilikləri bu məqsədi ilə olunur.

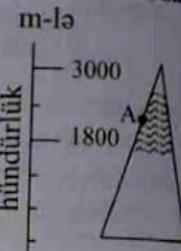
4. Düzən və dağətəyi zonalarda və qışın yumşaq keçdiyi ərazilərdə geniş sahə tutur.

5. Əsasən əkinçiliyin inkişaf etmədiyi ərazilərdə geniş yayılıb.

6. Ceyrançöl-Açinohur alçaqdagiğında geniş yayılıb.

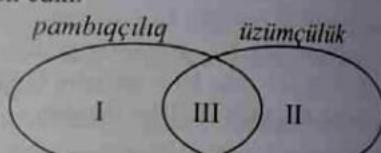
- A) I - 1, 4; II - 3, 6; III - 2, 5
 B) I - 3, 6; II - 1, 5; III - 2, 4
 C) I - 1, 3; II - 4, 6; III - 2, 5
 D) I - 2, 5; II - 4, 6; III - 1, 3
 E) I - 1, 6; II - 3, 4; III - 2, 5

91. Sxemdə ştrixlənmiş hündürlüklərdə ərazilərdə inkişaf etdirilən kənd təsərrüfatı sahəsi:

- A) dəmyə əkinçiliyi
 C) qış otaqları
 E) suvarma əkinçiliyi
 B) faraş tərəvəzçilik

92. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bandı müəyyən edin.

1. Suvarma olmadan bacarılməsi mümkün deyil.
 2. Əsas əkin sahələri yarımsəhra quru-çöl iqlimlərində malik hamar düzənliklərdədir.
 3. Naxçıvan, Gəncə-Qazax, Şamaxı iqtisadi-cənən rayonlarında geniş sahədə əkilir.
 4. Azərbaycanda geniş yayılmış texniki bitkidir.
 5. Şərab istehsalı üçün xammal rolunu oynayır.
 6. Xarici ölkələrə ixrac olunan kənd təsərrüfatı məhsulu istehsal edir.
- A) I - 1, 2; II - 5, 6 III - 3, 4
 B) I - 4, 5; II - 1, 3 III - 2, 6
 C) I - 1, 2; II - 3, 5; III - 4, 6
 D) I - 2, 4; II - 3, 5; III - 1, 6
 E) I - 1, 5; II - 2, 3; III - 4, 6

93. Azərbaycanda qida sənayesi müəssisəlarının yerləşmə prinsipləri:

1. qənnadı müəssisələri a. İstehlakçıya meyl edir.
2. şərabçılıq b. Xammal mənbələrinə meyl edir.
3. unüyütmə c. Şirin su mənbələrinə meyl edir.

- A) 1 - b; 3 - c B) 2 - b; 3 - c C) 1 - a; 2 - d
 D) 1 - c; 3 - b E) 1 - a; 2 - b

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı

94. Azərbaycanda qış quraq keçən müləyim-isti iqlim şəraitində becərilən bitkilər:
- sitrus meyvələri, faraş tərəvəz, çay
 - tütün, qərzəkli meyvələr, taxıl
 - şəkər çuğunduru, tütün, cənub meyvələri
 - payızıq buğda, pambıq, nar
 - üzüm, kartof, zəfəran

95. Azərbaycanda yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim şəraitində becərilən bitkilər:

- sitrus bitkiləri, üzüm, qərzəkli meyvə
- tütün, qərzəkli meyvə, yazılıq buğda
- tütün, pambıq, yazılıq buğda
- sitrus bitkiləri, faraş tərəvəz, çay
- kartof, üzüm, yazılıq buğda

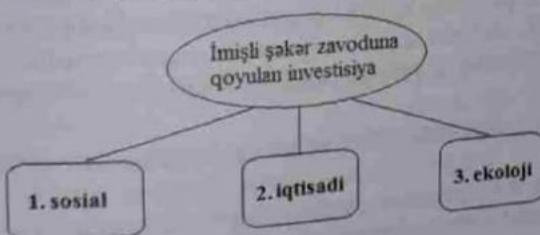
96. Xəritə-sxemə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

I – əkinçiliyin üstün olduğu ərazilər
II – heyvandarlığın üstün olduğu ərazilər

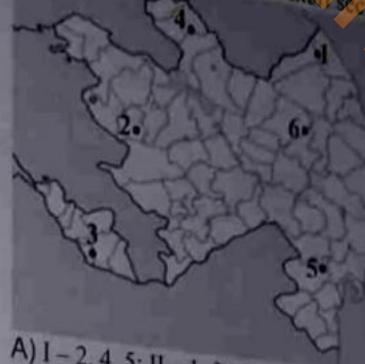
- I – 2, 3, 5; II – 1, 4, 6
- I – 2, 4, 6; II – 1, 3, 5
- I – 1, 2, 3; II – 4, 5, 6
- I – 1, 4, 5; II – 2, 3, 6
- I – 3, 4, 5; II – 1, 2, 6

97. Sxemə əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- İş yerləri yaradıldı.
 - Respublikamız şəkər ixracatçısına çevrildi.
 - Heyvandarlıq üçün yem bazası formalasdırıldı.
- 1 – a; 2 – b; 3 – c
 - 1 – b; 2 – c; 3 – a
 - 1 – a; 2 – c; 3 – b
 - 1 – b; 2 – a; 3 – c
 - 1 – c; 2 – a; 3 – b

98. Xəritə-sxemə əsasən dəməyə (I), suvarılma (II) əkinçiliyin inkişaf etdiyi ərazilər seviyəsi:

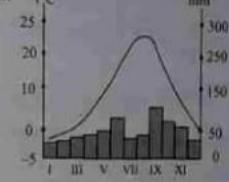

- I – 2, 4, 5; II – 1, 3, 6
- I – 2, 4, 6; II – 1, 3, 5
- I – 1, 2, 3; II – 4, 5, 6
- I – 3, 4, 5; II – 1, 2, 6
- I – 2, 3, 4; II – 1, 5, 6

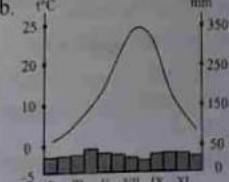
99. Respublikamızda havanın temperaturunun və yağışlarının illik gedişinə əsasən meyvəçiliyin inkişafına imkan verən iqlim diaqramı:

- qərzəkli meyvəçilik
- tumlu meyvəçilik
- sitrus meyvəçiliyi

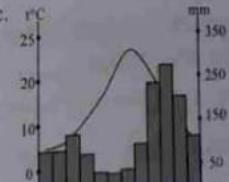
a.

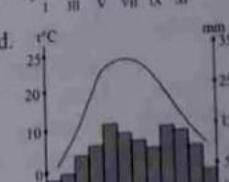
b.

c.

d.

e.

- 1 – d; 2 – c; 3 – a
- 1 – b; 2 – c; 3 – a
- 1 – c; 2 – d; 3 – b
- 1 – a; 2 – d; 3 – c
- 1 – d; 2 – a; 3 – b

100. Xəritədə ştrixlənmiş ərazilər üçün ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Yarımsəhra landşaftlarıdır.
2. Düzən meşə landşaftlarıdır.
3. Dəməyə əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
4. Suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
5. Fəal temperaturların cəmi yüksəkdir.
6. Buludluq yüksəkdir.

101. Azərbaycanda yay otaqlarının geniş yayıldığı ərazilərin səciyyəvi xüsusiyyətləri:

1. Müləyim-isti iqlim hakimdir.
2. Dağ-çəmən torpaqları yayılmışdır.
3. Dağ kserofit bitkiləri geniş yayılıb.
4. Alp və subalp çəmənlilikləri yayılıb.
5. Soyuq iqlim tipinə malikdir.
6. Quru çöl landşaftları yayılıb.

102. Azərbaycanda qış otaqlarının geniş yayıldığı ərazilərin səciyyəvi xüsusiyyətləri:

1. Yarımsəhra və quru çöl iqlimi hakimdir.
2. Rütubətlənmə əmsali vahidən böyükdür.
3. Dik dağ yamaclarında yerləşirlər.
4. Düzənlilik və dağətəyi ərazilərdir.
5. Boz, boz-qonur torpaqlar yayılıb.
6. Dağ-çəmən landşaftı hakimdir.

103. Xəritə-sxemdə payızlıq buğda əkinlərinin daha geniş sahə tutduğu əraziləri müəyyən edin.

104. Açıncıbur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi ərazilərin qış otaqları kimi istifadəsi ilə:

1. qış müləyim və yumşaq keçməsi ilə
2. yayın isti və quru keçməsi ilə
3. təbii yem bazasının olmasına
4. mənimşənilməyən geniş inkişaf etməsi
5. suvarma əkinçiliyinin geniş inkişaf etməsi
6. dəməyə əkinçiliyinin üstün inkişaf etməsi

105. Küdrü-Şirvan və Qobustanın qış otaqları istifadəsi əlaqədardır:

1. daimi istifadə olunmayan geniş ərazilər ilə
2. qışın soyuq və rütubətli keçməsi ilə
3. təbii yem bazasının mövcudluğu ilə
4. əkinçilikdə suvarmadan istifadənin geniş yayılması ilə
5. qışın müləyim və yumşaq olması ilə
6. dəməyə əkinçiliyinin üstün inkişafı ilə

106. Azərbaycanda faraş tərəvəzçiliyin inkişaf etdiyi təbii şərait:

1. qışı quraq keçən müləyim isti iqlim
2. akkumulyativ düzənliliklər
3. yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim
4. denudasion düzənliliklər
5. sarı torpaqlar
6. şabalıdı və dağ-meşə torpaqları

107. Azərbaycanın pambıqcılıq və heyvandarlıq məhsullarının müasir texnika və texnologiya əsasında ölkə daxilində tam emal olunması səbəb olar:

1. meyvə-tərəvəz konserv sənayesinin ixracat sahəsinə çevrilməsinə
2. xarici ölkələrdən yüngül sənaye məhsullarının idxləminin artmasına
3. pambıqcılığın və heyvandarlığın sürətli inkişaf etməsinə
4. əhalinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşmasına
5. ölkədən yarımfabrikat məhsullarının ixracatına artmasına
6. əmək ehtiyatlarının məşğulluluğunun artmasına

108. Azərbaycanın pambıqcılıq və heyvandarlıq məhsullarının müasir texnika və texnologiya hesabına ölkə daxilində kompleks emalı səbəb olar:

1. yüngül sənaye məhsullarının idxləminin azalmasına
2. regionlarda artan əmək ehtiyatlarının yerlərdə qalmasına
3. ölkənin iqtisadi-coğrafi rayonlarının sayının artmasına
4. ölkədən xammal və yarımfabrikat məhsullarının ixracının azalmasına
5. əhalinin cins-yaş tərkibinin dəyişməsinə
6. urbanizasiya səviyyəsinin dəyişməz qalmasına

- 109.** "Azərbaycan Respublikasının ərzaq təhlükəsizliyi programı"nın əsas məqsədi:
1. yerli kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalını artırmaq
 2. az yararlı sahələrdə suvarma şəraitində taxıl əkinlərini genişləndirmək
 3. xaricdən alınan xammal əsasənda kənd təsərrüfatı müəssisələrini artırmaq
 4. ərzaq məhsullarının qiymətlərini müəyyən edilən səviyyədə saxlamaq və ya aşağı endirmək
 5. istehlak səbətinin tərkibinə daxil olan məhsulların qiymətlərini qaldırmaq
 6. ərzaq qılıqlı hallarına yol verməmək

- 110.** Azərbaycanda böyük həcmidə kənd təsərrüfatı məhsullarını ixrac etmək üçün hansı tədbirlər görülməlidir?
1. texniki bitki əkinlərini genişləndirmək
 2. dağlıq rayonlarda yeni suvarma şəbəkələri yaratmaq
 3. aqrar-sənaye komplekslərini inkişaf etdirmək
 4. Aqrobiznes təsərrüfatlarının təkmilləşdirilməsini təmin etmək
 5. ekstensiv kənd təsərrüfatı formasını inkişaf etdirmək
 6. intensiv heyvandarlığı inkişaf etdirmək

- 111.** Azərbaycanda payızlıq taxıl əkinlərinə xas olan əlamətləri müəyyən edin.
1. Əsasən, dəmyə şəraitində alçaq dağlıqda inkişaf etdirilir.
 2. Aqroiqlim ehtiyatları ilə zəngin olan ərazilərdə inkişaf etdirilir.
 3. Dağətəyi və orta dağlıq üçün səciyyəvidir.
 4. Dağlıq ərazilərdə suvarma şəraitində inkişaf etdirilir.
 5. Düzənliliklərdə suvarma şəraitində inkişaf etdirilir.
 6. Akkumulyativ relyef formalarının üstün inkişaf etdiyi ərazilər üçün səciyyəvidir.

- 112.** Azərbaycanda üzümçülüyünün pambıqcılıqdan fərqli xüsusiyyətləri:
1. Əsas əkin sahələri bir iqlim tipini əhatə edir.
 2. Suvarma və dəmyə şəraitində yaxşı inkişaf etmişdir.
 3. Yalnız bir iqtisadi-coğrafi rayon daxilində yetişdirilir.
 4. Əməktutumlu kənd təsərrüfatı sahəsidir.
 5. Yarımsəhra, quru-cöl və müləyim-isti iqlim tipləri şəraitində yetişdirilir.
 6. Məhsulundan qida sənayesində xammal kimi daha çox istifadə edilir.

- 113.** Azərbaycanda pambıqcılığın üzümçülükdən fərqli xüsusiyyətləri:
1. Əsas əkin sahələri tünd şabalıdı və boz qonur torpaqları əhatə edir.

- 114.** Azərbaycanda agrar islahatlar zamanı hayata keçirilməsi zəruri olan tədbirlər:
1. torpaqların çox hissəsini dövlət mülkiyyətində saxlamaq
 2. sənaye və kənd təsərrüfatı müəssisələrinin əlaqələrini genişləndirmək
 3. müasir, daha məhsuldar texnologiyani tətbiq etmək üçün kiçik kənd təsərrüfatı müəssisələri yaratmaq
 4. heyvandarlıqda məhsuldar cinslər, bitkiçilikdə yeni sortlar əldə etmək
 5. əmtəəlik məhsul istehsalını genişləndirmək
 6. hazır məhsul emalı müəssisələrini xarici ölkələrdə yerləşdirmək

- 115.** Azərbaycanda 1990-ci ildə üzüm yığımı 1 mln. 200 min ton idi, 2010-ci ildə 72 min ton olmuşdur. Bu müddət ərzində məhsul yığımının orta illik azalma faizini hesablayın.

- 116.** Azərbaycanda 2012-ci ildə 284,9 min ton at istehsal olunmuşdur. Onun 76,0 min tonu qoynu və keçi əti, 89,3 min tonu isə quş əti olmuşdur. İnək və dana ətinin faizlə payını hesablayın.

- 117.** 1991-ci ildə çay tarlaları Azərbaycanda 13 min ha sahəni əhatə etmişdir. Onların 60%-i məhsul verən sahələr idi. Həmin ildə 31,2 min t məhsul toplanmışdırsa, orta məhsuldarlığı ($\frac{t}{ha}$) hesablayın.

- 118.** 2000-ci ildə Azərbaycanda üzümlükler 14 min ha sahəni əhatə etmişdir. Onların 95%-i məhsul verən sahələr idi. Həmin ildə 66,5 min t məhsul toplanmışdırsa, orta məhsuldarlığı ($\frac{t}{ha}$) hesablayın.

- 119.** Uyğunluğunu müəyyən edin.
- Azərbaycanda:
1. payızlıq taxıl əkinləri
 2. yazılıq taxıl əkinləri
 - a. Dağlıq ərazilər üçün səciyyəvidir.
 - b. Qış müləyim keçən düzən ərazilərdə becərilir.
 - c. Əsasən Sabirabad, Ağcabədi, Cəlilabad, Beyləqan rayonlarında inkişaf etdirilir.
 - d. Dəmyə şəraitində yetişdirilir.
 - e. Əsas əkinləri Gədəbəy, Balakən, Daşkəsən və Şamaxı rayonlarında yayılmışdır.

*Azərbaycan Respublikasının
nəqliyyatı, beynəlxalq iqtisadi əlaqələri*

1. Bakı-Supsa boru kəmərinin keçdiyi inzibati rayonlar:
 - A) Abşeron, Kürdəmir, Yevlax, Tovuz
 - B) Abşeron, Kürdəmir, Şəki, Balakən
 - C) Qazax, Qobustan, Xaçmaz, Ağsu
 - D) Kürdəmir, Masallı, Abşeron, Şamaxı
 - E) Yevlax, Samux, Şəmkir, Lerik
2. Bakı-Novorossiysk neft kəmərinin keçdiyi inzibati rayonlar:
 - A) Xızı, Qusar, Sabirabad
 - B) Abşeron, Şəki, Qazax
 - C) Quba, Xaçmaz, Göyçay
 - D) Qusar, Salyan, Tovuz
 - E) Abşeron, Şabran, Xaçmaz
3. Bakı-Haştxan su yolu ilin hansı dövründə *işləmir* və bunun səbəbi:
 - A) qışda, dənizin şimal hissəsinin buz bağlaması
 - B) yayda, Xəzərin şimalında suyun səviyyəsinin kəskin aşağı enməsi
 - C) qışda, Xəzərin cənub hissəsində güclü dalgaların olması
 - D) yayda, Volqa çayının sularından suvarmada daha çox istifadə olunması
 - E) qışda, dənizdə güclü küləklərin əsməsi və sıx dumanlığın yaranması
4. Son illər Bakı-Naxçıvan marşrutu ilə uçan təyyarələrin sayının kəskin artmasının səbəbi:
 - A) dəmiryol və avtomobil vasitələrinin sürətinin aşağı olması
 - B) hava nəqliyyatının ucuz və sərfli olması
 - C) sənayenin intensiv inkişafı
 - D) respublikanın dünya ölkələrinə yeganə çıxışının Naxçıvan vasitəsilə olması
 - E) blokada şərait və digər nəqliyyat növlərindən istifadənin çətinliyi
5. Bakı – Tbilisi – Ceyhan neft kəmərinin keçdiyi ölkələrin müvafiq ardıcılığı:
 - A) Azərbaycan, Gürcüstan, İran
 - B) Azərbaycan, Türkiyə, Gürcüstan
 - C) Türkmənistan, Türkiyə, Azərbaycan
 - D) Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə
 - E) Rusiya, Azərbaycan, Türkiyə
6. Azərbaycanda hasil edilən neftin çoxunu beynəlxalq bazara çıxaran əsas neft kəmərləri:
 - A) Bakı-Supsa, Bakı-Novorossiysk, Bakı-Ərzurum
 - B) Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Supsa, Bakı-Novorossiysk
 - C) Bakı-Novorossiysk, Bakı-Önzəli, Bakı-Supsa
 - D) Bakı-Tbilisi-Ərzurum, Bakı-Supsa, Bakı-Astara
 - E) Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Qrozni-Türkmənbaşı, Bakı-Ərzurum

7. Respublikamızın ən mühüm nəqliyyat qovşaqları:
 - A) Yevlax, Lənkəran, Naxçıvan, Qazax
 - B) Yevlax, Göyçay, Ağdam, Ağdaş
 - C) Bakı, Yevlax, Gəncə, Şirvan
 - D) Gəncə, Bərdə, Quba, Lənkəran
 - E) Bakı, Quba, Gəncə, Şamaxı
8. Respublikamızın şərqində və qərbində yerləşən müvafiq nəqliyyat qovşaqları:
 - A) Bakı, Lənkəran; Qazax, Yevlax
 - B) Şirvan, Bakı; Gəncə, Yevlax
 - C) Şirvan, Qazax; Gəncə, Astara
 - D) Bakı, Gəncə; Yevlax, Şirvan
 - E) Lənkəran, Şəki; Şirvan, Mingəçevir
9. Azərbaycanın dünya ölkələri ilə iqtisadi əlaqələrinin genişlənməsində aparıcı rol oynayan nəqliyyat növləri:
 - A) dəmir yolu, çay nəqliyyatı, hava nəqliyyatı
 - B) dəmir yolu, avtomobil nəqliyyatı, boru kəməri
 - C) avtomobil, hava nəqliyyatı, çay nəqliyyatı
 - D) boru-kəməri, elektron, hava nəqliyyatı
 - E) dəniz nəqliyyatı, elektron, hava nəqliyyatı
10. Azərbaycanın beynəlxalq yükdaşımalarda nisbətən az rol oynayan nəqliyyat növləri:
 - A) hava, avtomobil
 - B) dəmir yolu, havayla
 - C) boru kəməri, hava
 - D) hava, elektron
 - E) elektron, avtomobil
11. Azərbaycanın dəmir yol xətti *keçməyən* şəhərləri:
 - A) Oğuz, Lənkəran, Yardımlı, Qubadlı
 - B) Yevlax, Bərdə, Şəki, Quba
 - C) Qusar, Salyan, Neftçala, Kürdəmir
 - D) Oğuz, Quba, İsləməlli, Kəlbəcər
 - E) Qusar, Xaçmaz, Ucar, Naftalan
12. Azərbaycanın dəmir yol xətti keçən şəhərləri:
 - A) Lerik, Yardımlı, Gədəbəy, Naxçıvan
 - B) Şəki, Oğuz, Kürdəmir, Şamaxı
 - C) Yevlax, Lənkəran, Şirvan, Xaçmaz
 - D) Bakı, Şirvan, Quba, Şabran
 - E) Bakı, Naxçıvan, Yardımlı, Oğuz
13. Bakı-Ərzurum qaz kəmərinin çəkilməsini zəruri edən əsas amil:
 - A) "Çıraq" və "Günəşli" yataqlarının qaz ehtiyatı
 - B) Respublikamızın qaza olan tələbatı
 - C) Şahdəniz yatağında böyük qaz ehtiyatının aşırı edilməsi
 - D) Rusiya qazının Türkiyəyə ixrac edilməsi
 - E) Türkmənistandan İrana qazın nəqli
14. Bakı-Qazax və Bakı-Astara avtomobil yollarının ayrıldığı yaşayış məntəqəsi:
 - A) Cəlilabad
 - B) Neftçala
 - C) Kürdəmir
 - D) Ələt
 - E) Salyan
15. Bakı-Tbilisi və Bakı-Astara dəmir yollarının ayrıldığı yaşayış məntəqəsi:
 - A) Yevlax
 - B) Şirvan
 - C) Ələt
 - D) Biləsuvar
 - E) Salyan

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı

16. Xəzər dənizinin Azərbaycan hissəsində hasil edilən neftin ixrac edildiyi əsas boru kəməri:
- Bakı-Türkmənbaşı
 - Bakı-Həştərxan
 - Bakı-Tbilisi-Ceyhan
 - Bakı-Önzəli
 - Bakı-Aktau

17. Azərbaycandan xarici ölkələrə çəkilmiş neft kəmərləri:
- Bakı-Tbilisi, Bakı-Mahacqala
 - Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Novorossiysk
 - Səngəçal-Supsa, Bakı-Moskva
 - Bakı-Önzəli, Bakı-Stavropol
 - Bakı-Supsa, Bakı-Ankara

18. Bakı-Supsa boru kəməri vasitəsi ilə neftin daşındığı liman:
- Samsun
 - Poti
 - Novorossiysk
 - Manqistau
 - Soçi

19. Kür çayında hansı şəhərə qədər gəmiçilik mümkündür və hansı şəhərdən sonra bu çay heç bir qol qəbul *etmir*?
- Mənsəbdən Sabirabadadək; Yevlaxdan mənsəbə qədər
 - Mingəçevirə qədər; Kürdəmirdən Xəzərə qədər
 - Mənsəbdən Salyanadək; Yevlaxdan Salyana qədər
 - Şəmkirə qədər; Mingəçevirdən sonra
 - Mənsəbdən Yevlaxadək; Sabirabad şəhərindən mənsəbə qədər

20. Xəzərin sahil zonasının daha böyük rekreatiya ehtiyatlarına malik olan ərazilərini müəyyən edin.
- Salyan düzü, Qobustan, Şah dili
 - Zarat-Giləzi, Abşeronun cənub sahilləri, Qobustan
 - Nabran-Yalama, Cənub-Şərqi Şirvan, Kür çayının mənsəbi
 - Nabran-Yalama, Abşeronun şimal sahilləri, Lənkəran zonası
 - Cənub-Şərqi Şirvan, Ceyrançöl, Sumqayıt-Giləzi

21. Azərbaycanın üzv olduğu beynəlxalq və regional təşkilatlar:
- BMT, ATƏT, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT)
 - AB, NAFTA, OPEK
 - ASEAN, İƏT, FAO
 - MDB, BMT, AİB
 - ATƏT, AB, OPEK

22. Azərbaycanın su yolu ilə bilavasitə ticarət apardığı ölkələr qrupu:
1. Belarus	2. Türkmenistan
3. Özbəkistan	4. İran
5. Tacikistan	6. Qazaxıstan
A) 3, 5, 6	B) 1, 2, 3
D) 3, 4, 5	E) 2, 4, 6

23. Azərbaycan gəmilərinin Dünya okeanına çıxa bildiyi su yolları:
- Xəzər dənizi, Volqa çayı, Volqa-Don kanalı, Don çayı-Azov dənizi
 - Bakı-Aşqabad, Volqa-Don kanalı, Don çayı, Qara dəniz
 - Bakı-Batumi, Bakı-Novorossiysk, Volqa su sistemi
 - Bakı-Kiyev, Volqa çayı, Şimal dənizi
 - Bakı-Batumi, Qara dəniz, Bosfor və Dardanel boğazları

24. Azərbaycanın beynəlxalq əhəmiyyətli magistral avtomobil yolları:
- Bakı-Şamaxı
 - Bakı-Rostov
 - Bakı-Tbilisi
 - Yevlax-Balakən
 - Bakı-Şirvan

25. Azərbaycanın xarici-iqtisadi əlaqələrində əsas rol oynayan dəmir yolu xətləri:
- Bakı-Qars
 - Bakı-Önzəli
 - Yevlax-Balakən
 - Bakı-Tbilisi
 - Bakı-Rostov

- A) 1, 3, 4 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 5
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 5

26. Azərbaycanın nəqliyyat növlərinə aid olan xüsusiyyətlər:
- dəniz nəqliyyatı
 - avtomobil nəqliyyatı
 - boru kəməri nəqliyyatı
 - a. yalnız xammal ixracı ilə məşguldur
 - b. sərnişin dövriyyəsinə görə birincidir
 - c. Xəzərətrafi ölkələrlə əlaqədə mühüm rol oynayır

- A) 1 - a; 2 - b; 3 - c B) 1 - b; 2 - a; 3 - c
C) 1 - a; 2 - c; 3 - b D) 1 - c; 2 - a; 3 - b
E) 1 - c; 2 - b; 3 - a

27. Azərbaycanın 2000-ci ildə idxlə etdiyi məhsulun ümumi dəyəri 1172 mln. ABŞ dolları, ixrac etdiyi isə 1745,2 mln. dollar olmuşdur. Respublikanın ticarət balansını (mln. ABŞ dolları ilə) və növünü müəyyən edin.
- 2917,2; müsbət
 - 437,2; aktiv
 - 500,5; mənfi
 - 333,5; passiv
 - 573,2; müsbət

28. Azərbaycanın 2006-ci ildə idxlə etdiyi məhsulun ümumi dəyəri 5267,6 milyon, ixrac etdiyi isə 6372,2 milyon ABŞ dolları olmuşdur. Respublikanın ticarət balansını və növünü müəyyən edin.
- 1205,3 mln.; müsbət
 - 1104,6 mln.; müsbət
 - 1105,6 mln.; mənfi
 - 2325,0 mln.; passiv
 - 3305,2 mln.; aktiv

29. Xəritə-sxemdə xarici yükdaşımalarada mühüm rol oynayan dəniz yollarının rəqəmlərə müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 1. Bakı-Mahacqala, 2. Bakı-Aktay,
3. Bakı-Astara
- B) 1. Bakı-Türkmenbaşı, 2. Bakı-Ənzəli,
3. Bakı-Aktau
- C) 1. Bakı-Bektaş, 2. Bakı-Mahacqala,
3. Bakı-Aktau
- D) 1. Bakı-Bektaş, 2. Bakı-Türkmenbaşı,
3. Bakı-Ənzəli
- E) 1. Bakı-Aktay, 2. Bakı-Həstərxan,
3. Bakı-Lənkəran

30. Xəritə-sxemdə xarici yükdaşımalarada mühüm rol oynayan dəniz yollarını rəqəmlərə müvafiq ardıcılıqla müəyyən edin.

- A) 1. Bakı-Türkmenbaşı, 2. Bakı-Aktau,
3. Bakı-Ənzəli
- B) 1. Bakı-Bektaş, 2. Bakı-Mahacqala,
3. Bakı-Ənzəli
- C) 1. Bakı-Aktau, 2. Bakı-Həstərxan,
3. Bakı-Lənkəran
- D) 1. Bakı-Türkmenbaşı, 2. Bakı-Həstərxan,
3. Bakı-Ənzəli
- E) 1. Bakı-Həstərxan, 2. Bakı-Bektaş,
3. Bakı-Mahacqala

31. Azərbaycanda faydalı qazıntılarının hasilatı və daşınması ilə əlaqədar çəkilmiş dəmiryol xətləri:
- A) Yevlax-Ağdam, Ələt-Culfa
 - B) Alabaşlı-Quşçu, Salyan-Neftçala
 - C) Ağdam-Xankəndi, Gəncə-Daşkəsən
 - D) Yevlax-Mingəçevir, Salyan-Neftçala
 - E) Gəncə-Ağstafa, Abşeron-dairəvi

32. Bakıdan müvafiq olaraq, şimal və qərb istiqamətlərinə gedən əsas dəmir yol xətləri:
- A) Bakı-Tbilisi, Bakı-Şəki

- B) Bakı-Moskva, Bakı-Lənkəran
- C) Bakı-Dərbənd, Bakı-Tbilisi
- D) Bakı-Rostov, Bakı-Dərbənd
- E) Bakı-Naxçıvan, Bakı-Qazax

33. Dəmir yol nəqliyyatının inkişaf etmadığı fiziki coğrafi rayonlar:

- A) Vulkanik yayla, Qonaqkənd, Günnüt-Qapıcıq
- B) Zaqatala-Lahic, Qazax-Qarabağ, Şəhər
- C) Qonaqkənd, Lənkəran, Küdrü-Şirvan
- D) Qonaqkənd, Açınohur-Ceyrançöl, Küçük Açınohur
- E) Günnüt-Qapıcıq, Arazboyu, Qanıx-Öyrüçay

34. Azərbaycanda dəmir yolu nəqliyyatı olmayan fiziki coğrafi rayonlar:

- A) Vulkanik yayla, Qazax-Qarabağ, Talyış dağları
- B) Mərkəzi Aran, Qonaqkənd, Günnüt-Qapıcıq
- C) Lənkəran, Mərkəzi Aran, Qazax-Qarabağ
- D) Qonaqkənd, Vulkanik yayla, Talyış dağları
- E) Talyış dağları, Küdrü-Şirvan, Qobustan-Abşeron

35. 2002-ci ildə Azərbaycanın ixrac etdiyi məhsulun dəyəri 2167 mln., idxləti isə 1665 mln. ABŞ dolları olmuşdur. Ticarət balansını (mln. ABŞ dolları ilə) onun növünü müəyyən edin.

- A) 502; mənfi
- B) 502; müsbət
- C) 3832; müsbət
- D) 3832; mənfi
- E) 420; müsbət

36. 2007-ci ildə Azərbaycanın ixrac etdiyi məhsulun dəyəri 6060 mln., idxləti isə 5710 mln. ABŞ dolları olmuşdur. Ticarət balansını (mln. ABŞ dolları ilə) onun növünü müəyyən edin.

- A) 350; mənfi
- B) 350; müsbət
- C) 11770; mənfi
- D) 503; mənfi
- E) 11770; müsbət

37. Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələri üçün səciyyəvi olmayan cəhət:

- A) pambıq lifi və xam ipək ixracı
- B) neft və neft məhsulları ixracı
- C) balıq kürüstü ixracı
- D) ixracatda hazır sənaye məhsullarının üstünlüyü
- E) tərəvəz, meyvə və şərab ixracı

38. Azərbaycanın iqtisadiyyatında mühüm əhəmiyyət olan Şimal-Cənub nəqliyyat magistralının əlaqələndirdiyi regionlar və ölkələr:

- A) Cənubi Qafqaz, Sərqi Asiya, Şimali Qafqaz
- B) Rusiya, Gürcüstan, Mərkəzi Asiya
- C) Cənubi Qafqaz, Şimali Afrika, Ukrayna
- D) Rusiya, Türkiyə, Orta Asiya
- E) Rusiya, İran, Cənub-Qərbi Asiya

39. Bakı-Astara avtomobil magistralının ardıcılıqları keçdiyi inzibati rayonları müəyyən edin.

- A) Salyan, Biləsuvar, Cəlilabad, Masallı, Lənkəran
- B) Hacıqabul, Biləsuvar, Cəlilabad, Masallı, Sabirabad
- C) Neftçala, Salyan, Saatlı, Lənkəran, Astara
- D) Salyan, Yardımlı, Cəlilabad, Masallı, Lənkəran
- E) Hacıqabul, Cəlilabad, İmişli, Masallı, Astara

40. I Bakı-Ceyhan və II Bakı-Novorossiysk borukamərlərinin keçdiyi fiziki-coğrafi rayonları müvafiq ardıcılıqla müəyyən edin.
- A) I - Qobustan-Abşeron → Kür-Araz → Qazax-Qarabağ;
 II - Qobustan-Abşeron → Samur-Dəvəçi
 B) I - Kür-Araz → Küdrü-Şirvan → Qanix-Öyriçay;
 II - Kür-Araz → Samur-Dəvəçi
 C) I - Qobustan-Abşeron → Kür-Araz → Acınohur-Ceyrançöl;
 II - Qobustan-Abşeron → Şamaxı
 D) I - Qobustan-Abşeron → Küdrü-Şirvan → Qanix-Öyriçay;
 II - Qobustan-Abşeron → Samur-Dəvəçi
 E) I - Qobustan-Abşeron → Şamaxı → Qazax-Qarabağ;
 II - Qobustan-Abşeron → Samur-Dəvəçi
41. I Bakı-Ceyhan və II Bakı-Novorossiysk borukamərlərinin keçdiyi müvafiq inzibati rayonları müəyyən edin.
- A) I - Abşeron → Qəbələ → Goranboy → Qazax;
 II - Abşeron → Şamaxı → Xaçmaz
 B) I - Qobustan → Şamaxı → Kürdəmir → Gədəbəy;
 II - Xızı → Quba → Oğuz
 C) I - Abşeron → Hacıqabul → Yevlax → Şəmkir;
 II - Abşeron → Siyəzən → Şabran
 D) I - Neftçala → Zərdab → Yevlax → Samux;
 II - Qobustan → Qusar → Şabran
 E) I - Abşeron → Ucar → Daşkəsən → Tovuz;
 II - Siyəzən → Oğuz → Qusar

42. Bakıdan İstanbula gedən gəminin keçdiyi su yollarının ardıcılığını müəyyən edin.
- A) Xəzər → Volqa → Ural → Volqa-Don kanalı → Azov dənizi → Qara dəniz → Bosfor boğazı
 B) Xəzər → Kür → Azov dənizi → Kerç boğazı → Qara dəniz
 C) Xəzər → Kür → Azov dənizi → Qara dəniz → Bosfor boğazı
 D) Xəzər → Volqa → Volqa-Baltik kanalı → Dunay → Azov dənizi → Kerç boğazı → Qara dəniz
 E) Xəzər → Volqa → Volqa-Don kanalı → Don → Azov dənizi → Kerç boğazı → Qara dəniz
43. İstanbuldan Bakıya gələn gəmilərin keçdiyi su yollarının düzgün ardıcılığını müəyyən edin.
- A) Azov dənizi → Kerç boğazı → Qara dəniz → Volqa-Don kanalı → Volqa → Don çayı → Xəzər
 B) Azov dənizi → Kerç boğazı → Volqa → Xəzər kanalı → Don çayı → Volqa → Xəzər
 C) Qara dəniz → Kerç boğazı → Azov dənizi → Don çayı → Volqa → Volqa-Don kanalı → Xəzər

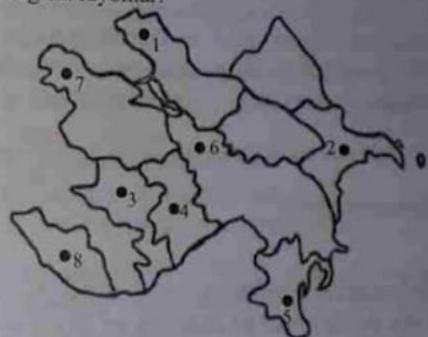
- D) Qara dəniz → Kerç boğazı → Azov dənizi → Don çayı → Volqa-Don kanalı → Volqa → Xəzər
 E) Qara dəniz → Volqa → Don çayı → Kerç boğazı → Xəzər

44. 2016-ci ildə Azərbaycanın ticarət dövriyyəsi 22 mlrd. dollar, ticarət balansı isə müsbət olmuş 8 mlrd. dollar olmuşdur, müvafiq olaraq ixrac və idxlərin həcmini müəyyən edin (ABŞ mird. dollar ilə).
- A) 12 və 10 B) 16 və 6 C) 10 və 12
 D) 8 və 14 E) 15 və 7

45. Azərbaycanda avtomobil yollarının sıxlığının daha az olduğu ərazilər:
1. Vulkanik yayla
 2. Samur-Dəvəçi ovalığı
 3. Kür-Araz ovalığı
 4. Talış dağları
 5. Acınohur-Ceyrançöl
 6. Göncə-Qazax düzü

46. Azərbaycanın kiçik kəbətajla yükdaşımalar həyata keçirdiyi dəniz yolları:
1. Bakı-Lənkəran
 2. Bakı-Salyan
 3. Bakı-Aktau
 4. Bakı-Türkmenbaşı
 5. Bakı-Astara
 6. Bakı-Önzəli

47. Əsas ixrac neft-qaz kəmərlərinin keçdiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:

48. Azərbaycan Respublikasında dəmir yollarının uzunluğunun 2010 km olduğunu nəzərə alıb, onun sıxlığını hesablayın ($\frac{m}{km^2}$ ilə).

49. Azərbaycan Respublikasında avtomobil yollarının uzunluğunun 16346 km olduğunu nəzərə alıb, onun sıxlığını hesablayın ($\frac{m}{km^2}$ ilə).

50. Azərbaycanda dəmir yolu ümumi uzunluğu 2008 km-dir. Hər 100 km^2 -də dəmir yolu sıxlığını hesablayın.

51. Verilmiş məlumatlar əsasında (2005) yükdaşımalarla dəmir yolu və avtomobil nəqliyyatının birlikdə payını hesablayın (%-lə).

	Dəmir yolu	Dəniz	Avtomobil	Boru kəməri	Aviasiya
Yükdaşımalar, min ton	34487	13680	83138	29597	74
Onların payı, %-lə					

52. Verilmiş məlumatlar əsasında (2008) yükdaşımalarla dəmir yolu və boru kəməri nəqliyyatının birlikdə payını hesablayın (%-lə).

	Dəmir yolu	Dəniz	Avtomobil	Boru kəməri	Aviasiya
Yükdaşımalar, min tonla	37396	11898	103756	56732	43
Onların payı, %-lə					

53. Azərbaycanda dəmir yollarının ümumi uzunluğu 2008 km, avtomobil yollarının ümumi uzunluğu isə 16346 km-dir. Avtomobil və dəmiryol yolları

şəbəkəsinin orta sıxlığı arasında fərqiň neçə $\frac{m}{km^2}$ olduğunu hesablayın.

54. Azərbaycanda əsas neft kəmərlərinin uzunluğu 4000 km, dəmir yollarının uzunluğu isə 2008 km-dir. Neft kəmərləri və dəmiryol şəbəkəsinin orta sıxlığı arasında fərqiň neçə $\frac{m}{km^2}$ olduğunu hesablayın.

Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri

İnkişaf etmiş ölkələr

1. Qərbi Avropa ölkələrinə xas olan ən mühüm əlamət:
 - A) təbii artımın yüksək olması
 - B) zəngin təbii sərvətlərə malik olması
 - C) bütün ölkələrin dənizə birbaşa çıxışının olması
 - D) bütün ölkələrdə monarxiya dövlət quruluşunun olması
 - E) yüksək sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsinə malik olması
2. Emaledici sənayesi başlıca olaraq gətirmə xammala əsaslanan ölkələr:
 - A) ABŞ, Çin, Ukrayna
 - B) Danimarka, Kanada, Braziliya
 - C) AFR, Hindistan, CAR
 - D) Böyük Britaniya, Avstraliya, Rusiya
 - E) Yaponiya, Danimarka, Niderland
3. Yaponiya sənayesinin əsas inkişaf istiqaməti:
 - A) elm tutumlu sahələrin üstün inkişafı
 - B) yüngül sənayenin üstün inkişafı
 - C) kimya, yeyinti və yüngül sənayenin rolunun artırılması
 - D) aviaraket-kosmik və müdafiə sənayesinin sürətli inkişafı
 - E) əmək tutumlu maşinqayırma sahələrinin genişləndirilməsi
4. Qərbi Avropa ölkələrinin əksəriyyətində sənaye müəssisələrinin dəniz sahilində yerləşdirilməsinin səbəbi:
 - A) gətirmə xammala əsaslanması
 - B) xammal mərkəzlərinin sahildə yerləşməsi
 - C) elm mərkəzlərinin burada yerləşməsi
 - D) işçi qüvvəsinin burada cəmləşməsi
 - E) istehlakçıya daha yaxın yerləşməsi
5. Avstraliya İttifaqını Qərbi Avropa ölkələrindən fərqləndirən əsas əlamət:
 - A) Çoxsahəli təsərrüfata malik olması
 - B) İxracatında xammalın nisbətən üstün olması
 - C) Urbanizasiya səviyyəsinin yüksək olması
 - D) Fəal əhalinin sayının çox olması
 - E) Əhalinin təbii artımının zəif olması
6. Yaponiyada maşinqayırmanın beynəlxalq ixtisaslaşma sahələri:
 - A) təyyarəqayırma və gəmiqayırma
 - B) dəzgahqayırma və kənd təsərrüfatı maşinqayırması
 - C) elektronika və avtomobilqayırma
 - D) kənd təsərrüfatı və məşət avadanlıqlarının istehsalı
 - E) dəzgahqayırma və dağ-mədən maşınları istehsalı

7. ABŞ-in Gölər ətrafi rayonunun ixtisaslaşduğu sənaye sahələri:
 - A) kimya və neftçixarma
 - B) aviasiya və kimya
 - C) avtomobilqayırma və metallurgiya
 - D) neftayırma və dəzgahqayırma
 - E) yeyinti və yüngül
8. ABŞ-in qərb hissəsinin fərqləndiyi sənaye sahələri:
 - A) yanacaq və metallurgiya
 - B) neft-kimya və toxuculuq
 - C) avtomobil və meyvə-konserv
 - D) elektronika, aviaraket və kosmik
 - E) elektron və neft-kimya
9. Böyük Britaniyanın neft idxlərindən onu ixrac edən ölkəyə çevriliməsinin səbəbi:
 - A) Yaponiyadan daha çox neft alıb başqa ölkələrə satması
 - B) ölkədə neft emalının çox zəif inkişaf etməsi
 - C) Niderlanddan ucuz neft idxlərindən edilməsi
 - D) Şimal dənizində zəngin neft yataqlarının mənimşənilməsi
 - E) ölkənin quru ərazilərində iri neft yataqlarının tapılması
10. Qərbi Avropa ölkələri və Yaponiyada əlvan metallurgiya müəssisələrinin yerləşməsinin xüsusiyyəti:
 - A) Xammal bazasına yaxın yerləşir.
 - B) Dəniz limanlarına və nəqliyyat qovşaqlarına yaxın yerləşir.
 - C) Daxili rayonlarda yerləşir.
 - D) Böyük şəhərlərə meyl edir.
 - E) İxtisaslı işçi qüvvəsinə meyl edir.
11. Yaponiya, İslandiya, Böyük Britaniya dövlətlərinə aid ümumi xüsusiyyətlər:
 1. Ada dövlətləridir.
 2. Neft-qaz sənayesi yüksək inkişaf etmişdir.
 3. İEOÖ-lərdir.
 4. Dəniz nəqliyyatı yaxşı inkişaf etmişdir.
 5. Respublika idarəetmə quruluşuna malikdirlər.
 6. Bəliqçılığın inkişafı üçün geniş imkanları vardır.

A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 4 C) 1, 5, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 4, 6
12. Kanada, Avstraliya İttifaqı və CAR-ı birləşdirən ümumi əlamətlər:
 1. Təbii ehtiyatlarla yaxşı təmin olmuşdur.
 2. "Böyük yeddilər"ə daxildirlər.
 3. Zəngin meşə ehtiyatlarına malikdirlər.
 4. "Köçürmə kapitalizm" ölkələridir.
 5. Federativ ərazi quruluşuna malikdirlər.
 6. Təbii artımın II tipində aiddirlər.

A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 6 E) 1, 4, 5

- 13.** Verilən xüsusiyyətlərin aid olduğu dövlət:
1. İqtisadiyyatında idxl xammal üstün yer tutur.
 2. Əhalisinin çox hissəsi qeyri-istehsal sahələrində çalışır.
 3. Əhalisi roman dil qrupuna daxildir.
 4. Dünyada şərab istehsalına görə qabaqcıl yer tutur.
 5. Ərazisi üç yarımkürrədə yerləşir.
- A) Polşa B) AFR C) Fransa
D) Latviya E) İtaliya
- 14.** Verilən xüsusiyyətlərin aid olduğu dövlət:
1. İnzibati ərazi quruluşuna görə federativ dövlətdir.
 2. Əhalisi german dil qrupuna aiddir.
 3. Maşınqayırma məhsullarının ixracatına görə dünyada qabaqcıl yeri tutur.
 4. Sənaye istehsalı gətirmə xammala əsaslanır.
 5. Kənd təsərrüfatında heyvandarlıq məhsulları üstünlük təşkil edir.
- A) Almaniya B) Fransa C) Böyük Britaniya
D) İspaniya E) İtaliya
- 15.** ABŞ-in Göllər ətrafi meqalopolisində ən böyük şəhər aqlomerasiyaları:
- A) Boston, San-Fransisko B) Klivlend, Baltimor
C) Detroyt, Çikaqo D) Çikaqo, Xouston
E) Detroyt, Los-Anceles
- 16.** Cənubi Afrika Respublikası hansı faydalı qazıntıların hasilatına görə aparıcı yer tutur?
- A) alunit, fosforit, mis, uran
B) qızıl, civa, neft, alunit
C) daş kömür, gümüş, təbii qaz, almaz
D) torf, mis, qurğunun, apatit
E) qızıl, almaz, daş kömür, uran
- 17.** Yaponianın idxl etdiyi əsas məhsullar:
- A) dəzgahlar, traktorlar, kimya sənayesi məhsulları
B) avtomobil, sənaye avadanlıqları, ərzaq məhsulları
C) sənaye avadanlıqları, yanacaq, kimya məhsulları
D) yanacaq, filiz, meşə materialları
E) elektron avadanlığı, yanacaq, kimyəvi lif
- 18.** Avstraliyanın ixracatında əsas yer tutan məhsullar:
- A) pambıq və ipək parça, qalay, nikel
B) avtomobil, kağız, alüminium, kətan
C) yun, dəmir filizi, daş kömür, dəri
D) şəkar qamışı, kətan parça, cut, avtomobil
E) təyyarə, neft maşınqayırması məhsulları, kombayn
- 19.** Qərbi Avropada balıqcılığın yaxşı inkişaf etdiyi ölkələr:
- A) Norveç, Danimarka, İlandiya
B) Norveç, Avstriya, İlandiya
C) İlandiya, İsveçrə, Fransa
D) Danimarka, Lüksemburq, İtaliya
E) İlandiya, Danimarka, Avstriya
- 20.** Avropanın meşə ehtiyatları ilə daha yaxşı təmin olunmuş ölkələri:
- A) Polşa, İspaniya, İtaliya
B) İsveç, Finlandiya, Norveç
- 21.** Elektrik enerjisi istehsalında SES-larin payına çok olduğu Avropa ölkələri:
- A) Polşa, Latviya, Ukrayna
B) Almaniya, İrlandiya, Polşa
C) Niderland, Belçika, Almaniya
D) Norveç, İsveç, İsveçrə
E) Böyük Britaniya, Niderland, Norveç
- 22.** İqtisadiyyati orta inkişaf səviyyəsinə malik olan Avropa ölkələri:
- A) Avstriya, Finlandiya, Almaniya
B) İspaniya, Portuqaliya, Yunanistan
C) Niderland, Belçika, Fransa
D) İsveçrə, Böyük Britaniya, Yunanistan
E) İspaniya, Portuqaliya, İtaliya
- 23.** Avropanın, əsasən, dağlıq ərazidə yerləşmiş ölkələri:
- A) Almaniya, Belçika, Avstriya
B) İsveçrə, Avstriya, Norveç
C) Niderland, İspaniya, Böyük Britaniya
D) İrlandiya, Polşa, Finlandiya
E) Böyük Britaniya, İsveçrə, İrlandiya
- 24.** Şimali Avropa ölkələri üçün səciyyəvi *olmayan* xüsusiyyətlər:
1. İqlimi kəskin kontinentaldir.
 2. İxracatda emaledici sənaye məhsulları üstünlük təşkil edir.
 3. Əkinçiliyin inkişafı üçün əlverişli şərait vardır.
 4. Hidroenerji və meşə ehtiyatları ilə zəif təmin olunmuşlar.
 5. Kənd təsərrüfatında heyvandarlıq üstün rol oynayır.
 6. Bütün ölkələrin Dünya okeanına çıxışı vardır.
- A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5
- 25.** Cənubi Avropa ölkələrinin iqtisadi-coğrafi mövqeləri üçün səciyyəvidir:
1. dənizə çıxışın olması
 2. mühüm çay yolları və kanalların mövcudluğu
 3. mühüm nəqliyyat və ticarət yolları üzərində yerləşməsi
 4. materikdaxili mövqeyə malik olması
 5. sərt təbii şəraitin mövcudluğu
 6. Aralıq dənizi iqlim tipinin təsiri
- A) 2, 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 5, 6 E) 1, 3, 6
- 26.** ABŞ və AFR ölkələrinə aid *olmayan* cəhət:
- A) daha çox kapital ixrac edən ölkələrdir
 - B) əhalinin əsas hissəsi qeyri istehsal sahəsində çalışır
 - C) istehsal əsasən idxl xammala əsaslanır
 - D) əhalinin əsas hissəsi maddi istehsal sahəsində çalışır
 - E) əhalinin əsas hissəsi şəhərlərdə yaşayır

Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri

27. Fransada Atom Elektrik Stansiyalarının çox olmasının səbəbi:
- A) hidroenerji potensialının güclü olması
 - B) böyük su ehtiyatlarının və iri metallurgiya bazalarının olması
 - C) tikintisinin qısa müddətə və ucuz başa gəlməsi
 - D) energetika bazasının zəif, enerjiyə tələbatın çox olması
 - E) energetika bazasının güclü, enerjiyə tələbatın az olması
28. ABŞ-in alüminium istehsal edən müəssisələrinin xeyli hissəsinin Kolumbiya çayı hövzəsində yerləşməsinin səbəbi:
- A) yüksək ixtisaslı işçi qüvvələrinin çoxluğu
 - B) Kanadanın boksit yataqlarına meyl etməsi
 - C) ucuz enerji mənbələrinə meyl etməsi
 - D) burada onların tikintilərinin ucuz başa gəlməsi
 - E) əlverişli iqlim şəraitinin olması
29. Inkişaf etmiş ölkələrin yüksək və orta inkişaf etmiş ölkələrə bölgünmə göstəricisi:
- A) turizmin və xidmət sahələrinin inkişaf səviyyəsi
 - B) əmək ehtiyatlarının xüsusi çəkisi
 - C) şəhər əhalisinin xüsusi çəkisi
 - D) elm və əməktutumlu sənaye sahələrinin üstünlüyü
 - E) adambaşına düşən ümumi daxili məhsul
30. Kanada iqtisadiyyatının inkişaf etməkdə olan ölkələrlə oxşar xüsusiyyəti:
- A) ixracatda xammalın üstünlüyü
 - B) emaledici sənayenin payının daha yüksək olması
 - C) istehsal sahələrində çalışanların daha çox olması
 - D) mineral ehtiyatlarının çatışmazlığı
 - E) elektrik enerjisi istehsalında SES-lərin payının az olması
31. Yaponiyada elmin inkişafına və ixtisaslı kadr hazırlığına böyük həcmdə kapital qoyulmasının səbəbi:
- A) elmtutumlu sahələrin daha güclü inkişaf etdirilməsi
 - B) sərbəst kapitalın çoxluğu və kənd təsərrüfatının yüksək inkişaf səviyyəsi
 - C) elmi kadrları xaricə göndərərək xeyli gəlir əldə olunması
 - D) inkişaf etməkdə olan ölkələrə elmi-texniki kadrlar hazırlanmağın daha galırlı olması
 - E) ekoloji vəziyyəti yaxşılaşdırmaq üçün elmi kadrların hazırlanmasının vacibliyi
32. Müasir dövrda inkişaf etmiş ölkələr arasında xammal mənbələri uğrunda mübarizənin kəskinləşməsinin səbəbi:
- A) başqa ölkələrdən xammal idxlərinin baha başa gəlməsi
 - B) xammal mənbələrinin bərabər yerləşməsi
 - C) yerli xammalla təminatın pisləşməsi
 - D) hasilat sənayesinin güclü inkişaf etməsi
33. Kanada və Avstraliyaya aid *almayan cəhət*:
- A) Əhali Hind-Avropa dil nüshasına mənsubdur.
 - B) Tabii ehtiyatlarla zəif təmin olmuşdur.
 - C) İnkışaf etmiş ölkələrdir.
 - D) Əhalinin sixlığı azdır.
 - E) Əhalinin təbii artımının I tipinə aiddirlər.
34. Fransa, AFR, İtalya və Avstriya ilə həmsərhəd olan dövlət:
- A) Cəxiya
 - B) İspaniya
 - C) Albaniya
 - D) Danimarka
 - E) İsveçrə
35. Bosvaş (Atlantik sahili), San-San (Sakit okean sahili) və Ci-Pits (Göllər ətrafi) megalopolislərinə daxil olan müvafiq şəhərlər:
- A) Çikaqo, Pitsburq, San-Fransisko
 - B) Boston, Nyu-York, Vaşington
 - C) Nyu-York, Los-Anceles, Detroyt
 - D) San-Diego, San-Fransisko, Los-Anceles
 - E) Vaşington, San-Fransisko, Boston
36. Yaponiyanın Qərbi Avropanın inkişaf etmiş ölkələri ilə müvaffaqiyətlə rəqabət apara bilməsinin səbəbi:
- A) elmin və elmtutumlu sənaye sahələrinin yüksək inkişafı
 - B) təbii ehtiyatların zənginliyi
 - C) kənardan çoxlu ucuz xammal alması
 - D) dəmir yolu nəqliyyatının üstün inkişafı
 - E) daha çox əmək ehtiyatlarına malik olması
37. ABŞ-in Qərbi Avropa ölkələri ilə müvaffaqiyətlə rəqabət apara bilməsinin səbəbi:
- A) əhali artımının II tipinə aid olması
 - B) hasil olunan xammalın çox hissəsini ixrac etməsi
 - C) dəmir yolu nəqliyyatının hava nəqliyyatından üstün olması
 - D) elmin və texnikanın inkişafına daha çox vəsait sərf etməsi
 - E) hərbi potensialının yüksək olması, əhalinin six yerləşməsi
38. İEO-larə xas olan əlamətlər:
- A) həyat səviyyəsinin yüksək olması, iqtisadiyyatının idxlə xammalından asılılığı, urbanizasiyanın yüksək olması
 - B) həyat səviyyəsinin yüksək olması, ekoloji gərginlik, işsizlik
 - C) urbanizasiyanın yüksək olması, ixracatunda xammalın üstün olması, yüksək sənayenin yüksək inkişafı
 - D) demoqrafik böhran, hasilat sənayenin yüksək inkişafı, idxləndə sənaye məhsullarının üstün olması
 - E) ixracatında xammalın üstün olması, həyat səviyyəsinin yüksək olması, sənayenin yüksək inkişafı

- 39.** Yaranmasına və inkişaf xüsusiyyətlərinə görə bir-birinə oxşar olan, təbii şəraitdən görə iso kəskin fərqli olan ölkələr:
- Fransa və Böyük Britaniya
 - Kanada və Avstraliya İttifaqı
 - ABŞ və Yaponiya
 - İtalya və Avstraliya İttifaqı
 - Kanada və Danimarka
- 40.** Elmin inkişafına çəkilən xərclərin həcmindən görə hansı Asiya ölkəsi dünyada an qabaqcıl yerlərdən birini tutur və bunun əsas səbəbi:
- İndoneziya – meşə-kimya kompleksinin yaradılması
 - Çin – dağlıq oraziların mənimsanılması
 - Hindistan – ölkənin ağır sənayesinin inkişaf etdirilmesi
 - Yaponiya – elmtutumlu sahələrin inkişaf etdirilmesi
 - Koreya Respublikası – ölkənin şelf zonasının mənimsanılması
- 41.** On çox neft hasil edən ölkələrdən biri olmasına baxmayaraq neft idxlərən əsas ölkə:
- Rusiya
 - ABŞ
 - Avstraliya
 - Kanada
 - Yaponiya
- 42.** Qabarmanın elektrik stansiyaları olan ölkələr:
- İndoneziya, Singapur
 - Litva, Misir
 - İtalya, Türkiyə
 - Filippin, Yeni Zelandiya
 - Fransa, Rusiya
- 43.** Təbii ehtiyatlarla təminatın ölkənin yüksək iqtisadi inkişaf səviyyəsini müəyyən edən əsas amil olması fikrini öz inkişafı ilə inkar edən ölkə:
- Yaponiya
 - ABŞ
 - Kanada
 - Avstraliya
 - Pakistan
- 44.** İdxal xammalları əsasında yüksək inkişaf səviyyəsinə nail olan ölkələr:
- Türkiyə
 - Əlcəzair
 - Sinqapur
 - Yaponiya
 - Braziliya
- 1, 3
 - 2, 5
 - 2, 4
 - 3, 4
 - 1, 5
- 45.** Yüksək inkişaf etmiş ölkələrin yerləşdiyi regionlar:
- Qərbi Avropa, Şimali Amerika
 - Latin Amerikası, Cənub-Şərqi Asiya
 - Qərbi Avropa, Cənubi Asiya
 - Şimali Amerika, Şimali Afrika
 - Cənub-Qərbi Asiya, Mərkəzi Afrika
- 46.** Yaponiyanın sənaye sahələrinin yerləşdiyi region və onun əsas xüsusiyyətləri:
- şimal-şərq, şərqi idxlə mahsullarının qərb ölkələrindən gətirilməsi
 - cənub-şərq, şərqi, idxlə xammalların Sakit okean vasitəsilə gətirilməsi
 - şərqi, qərb, Şərqi Asiya ölkələri ilə ticarət əlaqələri
 - cənub-qərb, şimal Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinə ixrac mahsullarının göndərilməsi
 - cənub-şərq, qərb ölkə əhalisinin əsasən burada cəmlənməsi
- 47.** Yaponiyanın on böyük limanlarının ölkənin cənub-şərqi hissəsində yerləşməsi əlaqədardır:
- sənayesinin inkişafının yerli xammala əsaslanması ilə
 - ixrac xammallarını ucuz başa gəlməsi və ülkənin miqrantlarının axını ilə
 - ölkə əhalisinin əsasən burda yerləşməsi ilə
 - Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinə xammalın istehsalı ilə
 - xammalların xarici ölkələrdən dəniz yolu vasitəsilə gətirilməsi ilə
- 48.** İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin daha çox istehsal sahələrində çalışdığı ölkələr:
- İsrail, Banqladeş, ABŞ, Meksika, Almaniyə
 - Çin, Hindistan, Banqladeş, İndoneziya, Nigéria
 - Rusiya, Pakistan, Türkiyə, İran, Azərbaycan
 - Fransa, İsveç, Yaponiya, Belçika, Kanada
 - ABŞ, Braziliya, Kanada, Norveç, Mərakeş
- 49.** Qərbi Avropa ölkələri üçün səciyyəvi olmayan əlamətlər:
- əhalinin sıxlığı yüksək və milli tərkibi yekincidir
 - əhalinin təbii artımının II tipi səciyyəvidir
 - ölkələr bir-biri ilə sıx qoşuluq mövqeyinə malikdirlər
 - urbanizasiya səviyyəsi yüksəkdir
 - zəngin yanacaq-energetika və filiz ehtiyatlarının malikdirlər
- 1, 2
 - 1, 5
 - 3, 4
 - 2, 3
 - E) 2, 5
- 50.** İri şəhərləri və sənaye mərkəzləri əsasən dəniz sahillərində yerləşdiyi regionlar:
- Avstraliya, Orta Avropa, Mərkəzi Asiya
 - Mərkəzi Afrika, Mərkəzi Asiya, Şərqi Avropa
 - Cənubi Afrika, Şimali Asiya, Mərkəzi Avropa
 - Qərbi Avropa, Yaponiya, Şimali Amerika
 - Qərbi Afrika, Mərkəzi Asiya, Cənubi Asiya
- 51.** Son illərdə inkişaf etmiş ölkələrdə qara metallurgiya sənayesinin inkişaf sürətinin xeyli azalmasının səbəbləri:
- az metaltutumlu sahələrin daha çox inkişaf etdirilmesi
 - kömür ehtiyatlarının çox olması
 - konstruksiya materialı kimi tədricən plastik kütlənin metalı əvəz etməsi
 - dəmir filiz ehtiyatlarının zəngin olması
 - qara metala tələbatın az olması
- 2, 3
 - 1, 3
 - 4, 5
 - 1, 4
 - E) 2, 5
- 52.** İnkişaf etmiş ölkələrin əksəriyyəti üçün səciyyəvi olan əlaməti müəyyən edin:
- ixracatda emaledici sənaye mahsullarının üstünlüyü
 - kənd təsərrüfatında əkinçiliyin üstünlük təşkil etməsi
 - ərazilərinin zəif öyrənilməsi və mənimsanılması
 - emaledici sənayenin əsasən yüngül və qida sahələri ilə təmsil olunması
 - təsərrüfatın mineral-xammal hasilatı və kənd təsərrüfatı üzrə ixtisaslaşması

Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri

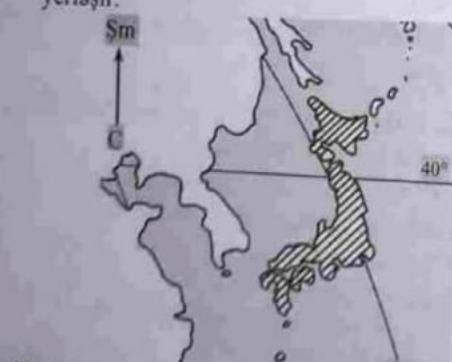
- 53.** İqlisadiyyatı daha yüksək inkişaf etmiş ölkələr qrupunu müəyyən edin.
- ABŞ, Yaponiya, İtaliya, Avstraliya, Yeni Zelandiya, İspaniya, Finlandiya
 - ABŞ, Yaponiya, Almaniya, İspaniya, Portuqaliya, İrlandiya, Avstriya
 - Yaponiya, Almaniya, Fransa, Böyük Britaniya, İspaniya, İtaliya, Yunanistan
 - ABŞ, İtaliya, Almaniya, Kanada, Portuqaliya, Avstriya, Norveç
 - ABŞ, Yaponiya, Almaniya, Fransa, Böyük Britaniya, İtaliya, Kanada
- 54.** Inkişaf etmiş ölkələr qrupu:
- Belçika, Avstriya, Uruqvay, Yeni Zelandiya
 - Avstraliya İttifaqı, İsveç, Danimarka, Kanada
 - ABŞ, Almaniya, Yaponiya, Pakistan
 - Kanada, Böyük Britaniya, Misir, Koreya Respublikası
 - Fransa, Norveç, Peru, CAR
- 55.** Yaponiya hansı məhsulların istehsalına görə dünyada qabaqcıl yer tutur?
- taxlıyğan kombaynlar, dəniz gəmiləri, televizor, plastik kütłə
 - minik avtomobiləri, neft avadanlıqları, kimyəvi lif, mis
 - minik avtomobiləri, polad, dəniz gəmiləri, sənaye robotları
 - kənd təsərrüfatı maşınları, polad, mis, robotlar
 - təyyarə, elektrik enerjisi, televizor, dağ-mədən avadanlıqları
- 56.** Dünya bazarına daha çox hazır məhsullar çıxaran ölkələr:
- Nigeriya, Misir, Səudiyyə Ərəbistanı, Çin
 - Rusiya, Avstraliya, Kanada, Nigeriya
 - ABŞ, Fransa, Böyük Britaniya, Almaniya
 - Yaponiya, Avstraliya, Filippin, İran
 - İndoneziya, Yamayka, Kuba, Meksika
- 57.** Kanada və Avstraliya İttifaqı üçün ümumi əlamət:
- Demoqrafik vəziyyət fərqlidir.
 - Bitkiçilik üstünlük təşkil edir.
 - İxracatı yalnız hazır məhsullardan ibarətdir.
 - Sənaye daxili mineral ehtiyatlara əsaslanır.
 - Urbanizasiyanın aşağı səviyyəsi xarakterikdir.
- 58.** Kanada, Norveç və İsveç birleşdirən ümumi əlamət:
- Enerjisi istehsalında SES-in payı üstündür.
 - Sənaye idxlə xammallına əsaslanır.
 - Sahillərini Sakit Okeanın suları yuyur.
 - Dağlıq ölkələrdir.
 - Iri neft hasilatçılarındandır.
- 59.** ABŞ, Fransa, Böyük Britaniya dövlətlərinə *aid olmayan* ümumi əlamət:
- Qeyri-istehsal sahəsində çalışsanların payı çoxdur.
 - Dəmir filizi ixrac edən ölkələrdir.
 - Əhalinin əksəriyyəti Hind-Avropa dil ailəsinə aiddir.
- 60.** İnkışaf etmiş ölkələrdir.
- Avstraliya İttifaqına aid olan cəhətlər:
 - zəngin təbii ehtiyatların olması
 - əhalinin sıxlığının çox olması
 - unitar dövlət olması
 - federativ quruluşa malik olması
 - hasılat sənayesinin yüksək inkişaf etməsi
 - zəngin şirin su ehtiyatlarına malik olması
A) 1, 3, 6	B) 1, 3, 4	C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 5	E) 2, 4, 5	
- 61.** Dünyanın iri sənaye regionları:
- Şimali Avropa, Mərkəzi Asiya, Avstraliya
 - ABŞ, Şərqi Avropa, Cənubi Asiya
 - Qərbi Avropa, Şimali Amerika, Şərqi Afrika
 - Latin Amerikası, ABŞ, Qərbi Avropa
 - ABŞ və Kanada, Qərbi Avropa, Şərqi Asiya
- 62.** Yararlı torpaq sahələrinin az olmasına baxmayaraq, Qərbi Avropa ölkələrinin əksəriyyətinin kənd təsərrüfatı məhsulları ilə dünya bazarına çıxmalarının səbəbi:
- qışın yumşaq, yayın mülayim keçməsi, intensiv inkişaf
 - yaşlı əhalinin çoxluğu və onların ərzaq məhsullarına olan aşağı tələbatı
 - ABŞ və Kanadadan götürülmə məhsulların yerli məhsulları sıxışdırması
 - əhalinin qidasında balıq və tərəvəzin üstün olması
 - neft və təbii qaz almaq məqsədi ilə kənd təsərrüfatı məhsullarını ixrac etmək məcburiyyəti
- 63.** Singapur və Koreya Respublikası dövlətlərinə aid ümumi xüsusiyyət:
- neft, təbii qaz hasıləti inkişaf etmişdir
 - dağ-mədən sənayesi ixtisaslaşmış sahədir
 - kənd əhalisi üstünlük təşkil edir
 - elm tutumlu sənaye sahələri yaxşı inkişaf etmişdir
 - dəzgahqayırmaya və traktorqayırmaya yaxşı inkişaf etmişdir
- 64.** IEÖ-də fəal əhalinin əsas hissəsinin qeyri-istehsal sahələrində çalışmasının səbəbləri:
- təsərrüfat sahələrinin sahil rayonlarında cəmləşməsi, aşağı əmək məhsuldarlığı
 - istehsal sahələrində qadınların çox çalışması, xidmət sahələrinə böyük tələbat
 - əmək məhsuldarlığının yüksək olması, xidmət sahələrinə böyük tələbat
 - xammal çatışmaması ilə əlaqədar hazır məhsul idxlə edilməsi
 - IEÖ-də emal sahələrinin üstün inkişafı, məhsul istehsahının azalması

65. Avropa dünyada əhalimin sıx məskunlaşdığı regionlardan biri olduğu halda, həm də güclü inmiqrasiya regionudur. Bunun səbəbləri:
1. Təbii artımın zəif olması
 2. Əhalinin II tipinə aid olması
 3. Yaşlı əhalimin yüksək xüsusi çökisi
 4. Əmək ehtiyatlarının artıq olması
 5. Dağ-mədən sənayesinin sürətli inkişafı olması
 6. İnkışaf etmiş çoxsahili təsərrüfat strukturunun olması
- A) 2, 3, 4 B) 1, 3, 6 C) 1, 2, 6
D) 3, 5, 6 E) 2, 4, 5

66. ABŞ iqtisadiyyatının güclü inkişafına təkan verən amillər:

1. Daxili bazarın böyük olması
 2. Təbii ehtiyatlarla zənginliyi
 3. Əhalinin böyük hissəsinin Afrikadan gəlməsi
 4. Kənd təsərrüfatında iri feodal mülkiyyətinin olması
 5. Yüksək texnologiya və ixtisaslı kadrlar
 6. Meksika və Kanada ilə həmsərhəd olması
- A) 1, 4, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 5
D) 2, 3, 6 E) 1, 2, 3

67. Xəritə-sxemdəki ştrixlənmiş ölkəyə aid əlamətləri müəyyən edin:
1. İdxal xammalı əsasında mühüm qara metallurgiya mərkəzinə çevrilmişdir.
 2. Müləyim və subtropik iqlim qurşaqlarında yerləşir.
 3. Subtropik və subekvatorial iqlim qurşaqlarında yerləşir.
 4. Yağıntılar il ərzində qeyri-bərabər paylanmışdır.
 5. Boru kəməri və çay nəqliyyatı daha yüksək inkişaf etmişdir.
 6. Yun parça istehsalına görə dünyada birinci yeri tutur.
 7. Cənubi-Çin dənizinin suları ilə yuyulur.
 8. Litosfer tavalarının konvergent sərhədində yerləşir.

- A) 2, 3, 4, 6
B) 1, 3, 5, 6
C) 1, 2, 4, 8
D) 2, 5, 7, 8
E) 1, 4, 5, 7

68. Dünya maşınqayırma sənayesinin təmərlərlə mərkəz və onların müvafiq olaraq daha çox fərqləndiyi istehsal sahələri:
- A) Avstraliya, ABŞ, Çin; elektronika, gəmişqayırma energetika maşınqayırması
 - B) Yaponiya, Şimali Avropa, Rusiya; elektronika sənaye robotları, dəzgahqayırma
 - C) Qərbi Avropa, Mərkəzi Asiya, Braziliya; avtomobilqayırma, gəmişqayırma, neft maşınqayırması
 - D) ABŞ, Qərbi Avropa, Yaponiya; təyyarələr dəqiq maşınqayırma, sənaye robotları
 - E) Qərbi Avropa, ABŞ, Şərqi Avropa; dəzgahqayırma, neft maşınqayırması, təyyarəqayırma

69. Fransa, Danimarka, Böyük Britaniya dövlətlərinə aid **olmayan** cəhət:
- A) Emaledici sənaye yüksək inkişaf etmişdir.
 - B) Əhalinin təbii artımının yüksəldilməsi siyaseti aparılır.
 - C) İnkışaf etmiş ölkələrdir.
 - D) Əhalinin təbii artımının azaldılması siyaseti aparılır.
 - E) Mineral ehtiyatlarla zəif təmin olunmuşlar.

70. Qərbi və Şərqi Avropa ölkələrinə aid olan təmər cəhət:
- A) İnkışaf etmiş ölkələr qrupuna daxildirlər.
 - B) Təbii artımı zəifdir.
 - C) Monarxiya idarəetmə formasına malik ölkələrdir.
 - D) Kapital ixrac edən ölkələrdir.
 - E) Xammal ixracatçılarıdır.

71. Neft, qaz, dəmir filizi, boksit, mis kimi faydalı qazıntıları həm hasil edən, həm də idxlə edən ölkələr:
- A) ABŞ B) Kanada C) Böyük Britaniya
D) Fransa E) CAR

72. Sənayenin tələbatını öz mineral-xammal ehtiyatları ilə təmin edən inkişaf etmiş ölkələr:
- A) Belçika, Norveç, İrlandiya
 - B) Böyük Britaniya, ABŞ, AFR
 - C) Kanada, Avstraliya, CAR
 - D) ABŞ, İtaliya, İspaniya
 - E) Yəmən, Portuqaliya, Kanada

73. İslandiyani Şimali Avropanın digər ölkələrindən fərqləndirən əsas xüsusiyyətlər:
1. Zəngin neft və təbii qaz ehtiyatlarına malikdir.
 2. Ərazisi seysmik cəhətdən fəaldır.
 3. Ada ölkəsidir.
 4. Aqroiqlim ehtiyatları kənd təsərrüfatı üçün əlverişlidir.
 5. Federativ-inzibati ərazi quruluşuna malikdir.
 6. Əsas enerji mənbəyi geotermal enerjidir.
- A) 2, 3, 6 B) 3, 5, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 5 E) 1, 2, 4

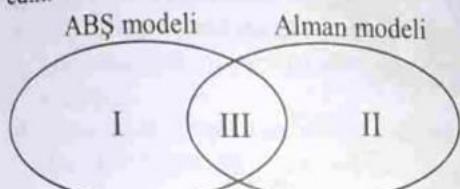
Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri

74. Xəritə-sxemdə verilən ölkənin ixtisaslaşma sahələri və bunun səbəbi:

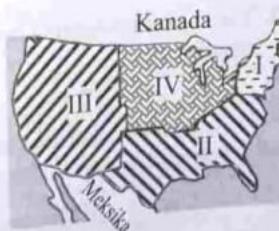
- A) alüminium və dəmir filizləri; ucuz enerji mənbələri
- B) təyyarə və məişət cihazları; ixtisaslı kadrlar, xammal bazası
- C) avtomobil və gəmiqayırma; yüksək texnologiya, ixtisaslı kadrlar
- D) avtomobil və gəmiqayırma; xammal ehtiyatları, dənizsahili mövqə
- E) ağac emalı və sellüloz kağız istehsalı; meşə və hidroenerji ehtiyatları

75. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

1. İqtisadiyyatda dövlət mülkiyyətinin payının az olması
 2. Bazar iqtisadi münasibətlərinin mövcud olması
 3. İqtisadi göstəricilərin proqnozlaşdırılması
 4. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin əməkhaqqlarında fərqlərin böyük olmaması
 5. Kiçik sahibkarlığın dəstəklənməsi
- A) I - 1, 5; II - 3, 4; III - 2
 - B) I - 3, 4; II - 1, 5; III - 2
 - C) I - 2, 3; II - 1 III; - 4, 5
 - D) I - 1, 5; II - 2; III - 3, 4
 - E) I - 5; II - 1, 2; III - 3, 4

76. ABŞ-in Bos-Vaş (1), Ci-Pits (2) və San-San (3) megalopolislərinin yerləşdiyi müvafiq regionlar:

- A) I - 1; II - 2; III - 3
- B) II - 1; III - 2; IV - 3
- C) II - 3; III - 1; IV - 2
- D) I - 3; II - 2; IV - 1
- E) I - 1; III - 3; IV - 2

77. Xəritə-sxemdə verilən ərazi üçün səciyyəvidir.

1. İki okeana çıxışı var.
2. Kanadanın ən böyük daş kömür yataqları buradadır.
3. Musson küləklərinin təsiri altında yayda bol yağıntı alır.
4. Zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malikdir.
5. Daimi donmuşluq geniş yayılmışdır.
6. Çaylarından suvarmadada istifadə olunur.

78. Xəritə-sxemdə verilən ərazi üçün səciyyəvi *deyil*.

1. Sakit və Şimal Buzlu okeana çıxışı var.
2. ABŞ-in ən böyük daş kömür yataqları buradadır.
3. Zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malikdir.
4. Faal seysmik zonada yerləşir.
5. Əhali sıx məskunlaşdırıb.
6. Aid olduğu ölkənin ən alçaq yeri burdadır.

79. ABŞ-a aid *olmayan* əlamətlər:

1. Kaliforniya ştatı elmtutumlu maşınqayırma sahələri ilə fərqlənir.
2. Əhali sıx immiqrasiya nəticəsində formalşmışdır.
3. Qərb ştatlarında əhalinin sıxlığı daha yüksəkdir.
4. Neft və neft-kimya sənayesi şimal ştatlarında daha yüksək inkişaf etmişdir.
5. Kənd təsərrüfatı ekstensiv yolla inkişaf edir.
6. Neft və neft-kimya sənayesi əsasən Meksika körfəzi sahilərində inkişaf etmişdir.

80. ABŞ-a aid olan əlamətlər:

1. Daş kömür hasilatına görə Appalaç hövzəsi fərqlənir
2. Qərb ştatlarında əhalinin sıxlığı daha yüksəkdir
3. Əhali əsasən immiqrasiya və təbii artım hesabına çoxalır
4. Miçigan ştatı avtomobilqayırmanın ən mühüm mərkəzidir
5. Neft və neft-kimya sənayesi şimal ştatlarında daha yüksək inkişaf etmişdir
6. Kənd təsərrüfatı ekstensiv yolla inkişaf edir

81. Qərbi Avropa ölkələrinin yüksək iqtisadi inkişafının nöticələri:

1. Əhalinin təbii artım sürətinin azalması
2. Təbii ehtiyatların "eninə" mənimşənilməsi
3. Emigrasiyanın güclənməsi
4. Alternativ enerji mənbələrindən istifadənin sürətlənməsi
5. İdxal xammallandırılmışlığın güclənməsi
6. Maddi istehsal sahələrinin payının yüksəlməsi

82. Qərbi Avropa ölkələrinin yüksək iqtisadi inkişafının nöticələri:

1. "Demografik partlayışın" yaranması
2. Texnogen landşaftların genişlənməsi
3. Xammallutumlu sahələrin payının artması
4. Əhalinin "qocalması" prosesinin dərinləşməsi
5. Qeyri-istehsal sahələrinin payının artması
6. Əhalinin təbii artımının azaldılması istiqamətində demografik siyasetin aparılması

83. Avropanın nəqliyyat sisteminin səciyyəvi xüsusiyyətləri:

1. Bütün nəqliyyat növlərinin yüksək inkişafi
2. Avtomobil nəqliyyatının zəif inkişafı
3. Dəniz nəqliyyatının böyük əhəmiyyət kəsb etməsi
4. Avtomobil və dəməriyol şəbəkəsinin sıx olması
5. Düzən relyeflə bağlı olaraq çay gəmiçiliyinin inkişaf etməsi

84. Kanada və Avstraliyanın oxşar xüsusiyyətləri:

1. Hər ikisi İEÖ-dir.
2. Xammal və hazır məhsul ixrac edirlər.
3. Təbii şəraitləri uyğundur.
4. Tropik sahrlar üstünlük təşkil edir.
5. Federativ dövlətlərdir.
6. Qərb yarımkürəsində yerləşirlər.

85. Orta və Şimali Avropa ölkələrinin oxşar xüsusiyyətləri:

1. Inkişaf etmiş ölkələrdir.
2. Meşə və ağaç emalı sənayesi ixtisaslaşma sahələridir.
3. Əhalinin I tipinə aiddirlər.
4. Ərazilərinin çox hissəsi sərt iqlimə malikdir.
5. Emaledici sənaye sahələri üstünlük təşkil edir.

86. Qərbi Avropanın Aralıq dənizi sahilində yerləşən ölkələrinə aid olan xüsusiyyətlər:

1. Yay rütubəti və qış quru keçən iqlimə malikdirlər.
2. Əhalinin təbii artımı nisbətən yüksəkdir.
3. Inkişaf etməkdə olan ölkələrdir.
4. Yay quru və qış rütubəti keçən iqlimə malikdir.
5. Beynəlxalq turizm rayonudur.
6. İxracatlarında xammal üstünlük təşkil edir.

87. AFR-i Yaponiyadan fərqləndirən əlamətlər:

1. Emaledici sənayesi güclü inkişaf etmişdir

2. Yüksək inkişaf etmiş ölkədir
3. Təmamilə mülayim iqlim qurşağındadır
4. NATO hərbi blokuna daxildir
5. Kapital ixrac edən ölkədir
6. İri daş-kömür hasilatçıdır

88. Kanada, Avstraliya İttifaqı və Yeni Zelandyaya ölkələrinə aid ümumi xüsusiyyətlər:

1. Əhalinin II tipinə aiddirlər
2. İEOÖ-lərdir.
3. Avropadan gələn mühacirlərin və kapital hesabına sürətlə inkişaf etmişlər.
4. "Köçürmə kapitalizm" ölkələridir.
5. Su ehtiyatları bol olan ölkələrdir.
6. İEÖ-lərdir.

89. Xəritə-sxemdə strixlənmiş ölkəyə xas olan xüsusiyyətlər:

1. Monarxiya idarəetmə formasına malikdir.
2. Mebel sənayesi inkişaf edib.
3. Kənd təsərrüfatının strukturunda əkinçilik məhsullarının payı çoxdur.
4. Elektrotexnika sənayesi inkişaf edib.
5. Meşələrində iynəyarpaqlı ağaclar üstünlük təşkil edir.
6. Daxili yük daşınmalarında çay nəqliyyatı üstündür.

90. Xəritə-sxemdə verilən ərazi üçün səciyyəvi xüsusiyyətlər:

1. Musson küləklərinin təsiri altındadır.
2. Daimi donuşluq geniş yayılmışdır.
3. Zəngin qızıl ehtiyatlarına malikdir.
4. Yerləşdiyi materikin ən hündür zirvəsi buradadır.
5. Yerləşdiyi materikin ən alçaq məntəqəsi buradadır.
6. Materikin ən böyük daş kömür yatağı burada yerləşir.

91. Xəritə-sxemda
verilən ölkəyə aid
olan xüsusiyyatlar:

1. Sahilləri iki okeanın suları ilə yuyulur.
 2. Ərazisinin çox hissəsi arktik iqlim qurşağında yerləşir.
 3. Yalnız bir ölkə ilə həmsərhəddir.
 4. Yerli bokxit ehtiyatları ilə zəngindir.
 5. İqliminə isti cərəyan təsir edir.
 6. Enerji balansında SES-lərin payı çoxdur.
92. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Norveç və Danimarka
 2. Avstriya və İsvəçrə
 3. Yunanistan və Portuqaliya
 - a. Aqroqlim şəraiti daha əlverişlidir.
 - b. Dağ turizmi yaxşı inkişaf etmişdir.
 - c. Konstitusiyalı monarxiya idarəetmə formasına malikdir.
 - d. Sitrus və subtropik meyvəçilik mühüm yer tutur
 - e. Əraziləri üç yarımkürdə yerləşir.
93. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Norveç və İsvəç
 2. Avstriya və İsvəçrə
 3. Yunanistan və Portuqaliya
 - a. Aqroqlim şəraiti əkinçiliyin inkişafi üçün əlverişli deyil.
 - b. Okeana birbaşa çıxışları yoxdur.
 - c. Urbanizasiya səviyyəsi digər Qərbi Avropa ölkələrinə nisbətən aşağıdır.
 - d. Sellüoz-kağız istehsalı yaxşı inkişaf etmişdir
 - e. Əraziləri üç yarımkürdə yerləşir.
94. Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Finlandiya
 2. Norveç
 3. Danimarka
 - a. Ancaq bir ölkə ilə quru sərhədi vardır.
 - b. Dünya bazarına daha çox heyvandarlıq məhsulları və pivə çıxarır.
 - c. Respublika idarəetmə formasına malikdir.
 - d. Adambəşinə düşən elektrik enerjisi istehsalına görə fərqlənir.
 - e. Ərazisi əsasən qədim dağlardan ibarətdir.

İnkişaf etməkdə olan ölkələr

1. Afrikanın əksər ölkələrində iqtisadi inkişafın ləngiməsinin əsas səbəbi:
 - A) faydalı qazıntıların bol olması
 - B) beynəlxalq turizmin yüksək inkişafı

Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri

C) kənd təsərrüfatında aqrar işləhəti keçirilməsi
D) uzun müddət siyasi və iqtisadi müstəqilliyin olmaması
E) əhalinin milli tərkibinin müxtalif olması

2. Afrikanın neft və qaz hasilatına görə fərqlənən ölkələri:
 - A) Namibiya, Misir, Somali
 - B) Nepal, Sudan, Mavritaniya
 - C) Liviya, CAR, Zambiya
 - D) Əlcəzair, Liviya, Nigeriya
 - E) Sudan, Çad, Qvineya
3. Inkişaf etməkdə olan kasib ölkələr:
 - A) Argentina, Braziliya, Salvador, Liberiya, Somali
 - B) Tailand, Uruqvay, Mavritaniya, Nepal, Misir
 - C) Braziliya, Meksika, Səudiyyə Ərəbistanı, İordaniya, Somali
 - D) Myanma, Əfqanistan, Haiti, Nepal, Bangladeş
 - E) Meksika, Kamerun, Qayana, Seneqal, Çad
4. Çinin təsərrüfatı üçün səciyyəvi *olmayan* əlamət:
 - A) Kənd təsərrüfatında əsas əkinçilik sahisi taxılçılıqdır.
 - B) Yanacaq-energetika balansında neftin payı daha çoxdur.
 - C) Yanacaq-energetika balansında kömürün payı çoxdur.
 - D) Sənaye sahələri ərazi üzrə qeyri-bərabər yerləşir.
 - E) Yüngül sənayesi güclü inkişaf etmişdir.
5. Cənub-Qərbi Asiya ölkələrinin əlverişli iqtisadi-coğrafi mövqeyi izah edilir:
 - A) quru və çay nəqliyyatının yaxşı inkişaf etməsi ilə
 - B) şimal tropikindən uzaqda yerləşmələri ilə
 - C) ekvator xəttində yaxın yerləşmələri ilə
 - D) üç qitənin hava və dəniz yollarının kəsişdiyi yerde yerləşməsi ilə
 - E) cənub tropik xəttində yaxın yerləşmələri ilə
6. IEOÖ-lərdə metallurgiya və kimya sənayesinin inkişaf etməsinin əsas səbəbləri:
 1. Ucuz işçi qüvvəsinin olması
 2. Kənardan xammal gətirilməsinin ucuz olması
 3. Xammal bazasının mövcudluğu
 4. Bu sahələrin enerji tutumlu olması
 5. "Çirkili" sahələrin IEOÖ-lərə köçürülməsi siyasetinin aparılması

A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 5

7. Elmi-tutumlu sənaye sahələrinin yüksək inkişaf sürətinə görə fərqlənən Şərqi və Cənub-Şərqi Asiya ölkələri:
 - A) Malayziya, Banqladeş, Vyetnam
 - B) Koreya Respublikası, Malayziya, Singapur
 - C) Tailand, Laos, Malayziya
 - D) Singapur, Vyetnam, Myanma
 - E) Koreya Respublikası, Filippin, Laos

- 8. Maşınçayırmanın nisbatən yüksək inkişaf səviyyəsi ilə fərqlənən İEOÖ-lər:**
- Kolumbiya, Pakistan, Paraqvay
 - Paraqvay, Indoneziya, Meksika
 - Braziliya, Hindistan, Meksika
 - Argentina, Öfqanistan, KXDR
 - Pakistan, Somali, Nigəriya
- 9. Cənubi-Şərqi Asiya ölkələrinin son dövrlərdə sürətə inkişaf etməsinin səbəbi:**
- ucuz işçi qüvvəsi, zəngin təbii ehtiyatları, alverişli coğrafi mövqeyi
 - urbanizasiya səviyyəsinin yüksək olması, Avropadan uzaqlığı
 - yüksək inkişaf etmiş ölkələrlə qonşuluq mövqeyi, ixtisaslı kadrların çox olması
 - elmin inkişaf səviyyəsinin yüksək olması, ixtisaslı kadrların olması
 - əhalinin tələbatının çox sürətlə artması, demografik böhranın olması
- 10. Inkişaf etməkdə olan ölkələrdə "yalançı urbanizasiya" prosesinin sürətlənməsinin səbəbləri:**
- kənd əhalisinin sürətli artımı, kəndlərdə kütləvi işsizlik
 - emiqrasiya prosesinin sürətlənməsi, "demoqrafik böhran"
 - şəhərlərdə işçi qüvvəsinə tələbatın artması, "demoqrafik böhran"
 - ölkələrin monokultur təsərrüfata malik olmaları, elmtutumlu istehsalın inkişafı
 - turizmin ləng inkişafı, dəmyə əkinçiliyi, immiqrant axımı
- 11. Latin Amerikasının əsas sənaye ölkələri:**
- Braziliya, Qvatemala, Argentina
 - Cili, Surinam, Argentina
 - Qviana, Meksika, Braziliya
 - Argentina, Braziliya, Meksika
 - Meksika, Nikaraqua, Braziliya
- 12. İqtisadi inkişaf sürətinə və səviyyəsinə görə fərqlənən İEOÖ-in yerləşdiyi regionlar:**
- Cənub-Qərbi Asiya, Mərkəzi Afrika
 - Şimali Afrika, Şərqi Afrika
 - Latin Amerikası, Cənub-Şərqi Asiya
 - Cənub-Şərqi Asiya, Şərqi Afrika
 - Şərqi Afrika, Cənubi-Qərbi Asiya
- 13. Cənub-Şərqi Asiyada iqtisadi inkişaf sürətinə görə fərqlənən ölkələr:**
- Kamboca, Sinqapur, Bruney, Hindistan
 - Sinqapur, Malayziya, Tailand, Indoneziya
 - Indoneziya, Laos, Banqladeş, Malayziya
 - Tailand, Myanma, Kamboca, Vyetnam
 - Malayziya, Filippin, Laos, Bruney
- 14. Şimali Afrika ölkələrinin iqtisadi inkişafını ləngidən amillər:**
- təbii şərait və bütün ölkələrin dənizə çıxışlarının olması
- 15. Tropik enliklərin İEOÖ-da toxuculuqda və istehsalının xüsusi çəkisinin az olmasına səbəbləri:**
- cüt və kətan parçaların çox istehsal olmasası
 - xammalın və texnologiyaların olmaması
 - işçi qüvvəsinin çatışmaması
 - kimyəvi lif istehsalının xüsusi çəkisinin və olması
 - iqlim şəraiti ilə əlaqədar tələbatın az olması
- 16. Yüksək urbanizasiya səviyyəsinə malik olan ölkələr:**
- BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı, Küveyt, Cili
 - Türkiyə, Mongolustan, Misir, Iran
 - Misir, Səudiyyə Ərəbistanı, Cili, Çin
 - Küveyt, Vyetnam, BƏƏ, Qətar
 - Braziliya, Kamboca, Küveyt, BƏƏ
- 17. Yüksək urbanizasiya səviyyəsinə malik olan ölkələr:**
- Bahreyn, Qətar, Küveyt, Argentina
 - Qazaxistan, BƏƏ, Boliviya, İran
 - Vyetnam, Küveyt, Laos, Özbəkistan
 - Türkiyə, Braziliya, Nigeriya, Qırğızstan
 - Səudiyyə Ərəbistanı, Azərbaycan, Hindistan
- 18. İran, Öfqanistan, Tacikistan ölkələri üçün ümumi cəhət:**
- neft hasilatı və neft emalı üzrə ixtisaslaşmaları
 - emal sənayesinin güclü inkişaf etməsi
 - əlvan və qara metal istehsalı üzrə ixtisaslaşmaları
 - xalqlarının əsasən Hind-Avropa dil ailəsinə olması
 - six nəqliyyat şəbəkəsinə malik olmaları
- 19. İEOÖ-lərə xas olan əlamətlər:**
- ərzaq problemi, kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı, xammal çatışmazlığı
 - demoqrafik böhran, suburbanizasiya prosesinin sürətli inkişafı, ətraf mühitin çirkəlməsi
 - ərzaq problemi, demoqrafik "partlayış", hasilat sənayesinin üstün inkişafı
 - demoqrafik "partlayış", gəmiçiliyin güclü inkişafı, əhali artımının I tipi, suburbanizasiya
 - iqtisadi cəhətdən fəal əhalinin əsasən xidmət sahələrində çalışması, hasilat sənayesinin sürətli inkişafı, sünə materiallarının geniş tətbiqi
- 20. Monokultur təsərrüfata malik olan ölkələr gruppı:**
- Qana, Qayana, Hindistan
 - Sudan, Peru, Türkiyə
 - Qana, Panama, Seneqal
 - Meksika, Argentina, Kuba
 - Kuba, Gürcüstan, Braziliya

- Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri*
21. Inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün səciyyəvi xüsusiyyət:
- yaşlı əhalinin üstünlük təşkil etməsi
 - əmək ehtiyatlarının çatışmazlığı
 - hasilat sənayesinin emaledici sənayedən üstün olması
 - kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı
 - maliyyə və xidmət sahələrinin yüksək inkişafı
22. IEOÖ-lər üçün səciyyəvi *olmayan* əlamət:
- emaledici sənayenin zəif inkişafı
 - urbanizasiya səviyyəsinin çox yüksək olması
 - monokultur təsərrüfat
 - maddi istehsalda kənd təsərrüfatının üstünlüyü
 - əhalinin təbii artımının yüksək olması
23. Yamaykanın gələcəkdə alüminium istehsalı rayonuna çevrilə bilməsinin əsas səbəbi:
- Panama kanalına yaxın yerləşməsi
 - bolsulu çayların olması
 - ABS-a yaxın yerləşməsi
 - dünya bazارında əlvan metala tələbatın çoxalması
 - iri boksit yataqlarının olması
24. Daxili tələbatı ödəmək məqsədilə daha çox ərzaq məhsulları istehsal edən ölkələr:
- İtalya və Avstraliya
 - Hindistan və Çin
 - Kanada və Yaponiya
 - Niderland və Yeni Zelandiya
 - Danimarka və Küveyt
25. Venesuela, Rusiya və Böyük Britaniyani birləşdirən ümumi xüsusiyyət:
- OPEK-in üzvüdürler
 - Federativ ölkələrdir
 - İri şəkər qəmişi istehsalçılarıdır
 - İri neft hasılçılarıdır
 - Unitar ölkələrdir
26. İranın təsərrüfatının başlıca ixtisaslaşma sahəsi:
A) kimya sənayesi	B) yüngül sənaye
C) maşınçayırma	D) yeyinti sənayesi
E) neft-qaz sənayesi	
27. Afrikanın nisbətən yüksək iqtisadi inkişaf səviyyəsinə malik olan, beynalxalq əmək bögüsünə daha geniş cəlb olunmuş regionu:
A) Ərəbistan yarımadası	B) Qərbi Afrika
C) Mərkəzi Afrika	D) Şərqi Afrika
E) Şimali Afrika	
28. Mərkəzi Asiya regionu üçün səciyyəvi olan əsas xüsusiyyətlər:
- Okeanlardan uzaqda yerləşmişdir.
 - Meşə ehtiyatları çoxdur.
 - Faydalı qazıntırlarla zəngindir.
 - Pambıqçılıq və heyvandarlıq üzrə ixtisaslaşmışdır.
 - Əhalinin təbii artımı azdır.
 - Su ehtiyatı azdır.
A) 1, 2, 3, 4	B) 2, 3, 4, 5	C) 1, 2, 5, 6
D) 3, 4, 5, 6	E) 1, 3, 4, 6	

29. Səudiyyə Ərəbistanı, Küveyt və Qatar ölkələrinə aid ümumi cəhətlər:
- Əmək mühacirəti ölkələridirlər.
 - OPEK-a daxildirlər.
 - Münbit torpaq ehtiyatına malikdirlər.
 - Kapital ixracatçılarıdır.
 - Zəngin filiz ehtiyatına malikdirlər.
A) 1, 2, 4	B) 1, 3, 5	C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 5	E) 2, 3, 5	
30. Cənub-Qərbi Asiya regionuna aid olan ölkələr:
- Pakistan, Hindistan, Tailand, Myanma
 - Əfqanistan, Türkiyə, Nepal, Butan
 - Iran, Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı, Suriya
 - Nepal, Pakistan, Kamboca, Bruney
 - Koreya Respublikası, Singapur, İndoneziya, Livan
31. Sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsinə görə geri qalan ölkələrin səciyyəvi xüsusiyyətləri:
- ekstensiv kənd təsərrüfatının aparıcı rolu, əhalinin təbii artımının II tipi
 - kənd təsərrüfatının hakim mövqeyi, yüksək urbanizasiya
 - sənayenin yüksək inkişafı, zəif urbanizasiya
 - kənd təsərrüfatının intensiv inkişaf yolu, ağır sənayenin sürətli inkişafı
 - sənayenin zəif inkişafı, əhalinin yaşayış səviyyəsinin yüksək olması
32. Nisbətən yüksək inkişaf səviyyəsi ilə fərqləndirən ölkələr:
1. Niger	2. Meksika	3. Somali
4. Argentina	5. Braziliya	6. Əfqanistan
A) 1, 5, 6	B) 2, 4, 5	C) 1, 3, 4
D) 2, 5, 6	E) 2, 3, 4	
33. Avstraliya İttifaqını Hindistandan fərqləndirən cəhətlər:
- Əhalinin təbii artımının I tipinə aiddir.
 - Urbanizasiya səviyyəsi yüksəkdir.
 - Zəngin daş kömür ehtiyatlarına malikdir.
 - Federativ dövlət quruluşuna malikdir.
 - Qədim platformalarda yerləşmişdir.
 - Respublika idarəetmə tipinə malikdir.
 - Cənub yarımkürəsində yerləşmişdir.
A) 1, 2, 7	B) 3, 5, 6	C) 1, 5, 7
D) 2, 4, 5	E) 3, 4, 6	
34. Hindistan və Avstraliya İttifaqı dövlətlərinin oxşar cəhətləri:
- Respublika idarəetmə tipinə malikdirlər.
 - Hind okeanına birbaşa çıxışları var.
 - Federativ dövlətlərdir.
 - Zəngin kömür ehtiyatlarına malikdirlər.
 - Əhalinin təbii artımının I tipinə aiddirlər.
A) 2, 3, 4	B) 1, 3, 5	C) 2, 3, 5
D) 1, 4, 5	E) 1, 2, 4	

- 35.** İstehsalın ümumi həcmindən görə dünyada qabaqcıl yer tutan ölkə və onun adambaşına milli gəlirə görə geridə qalmasının səbəbi:
- Çin; əhalinin sayıının coxluğu
 - Yaponiya; sonayenin əsas sahələri üçün xammalın xaricdən götürülməsi
 - Kanada; iqlim şəraitinin istehsalın genişləndirilməsinə imkan verməməsi
 - Almaniya; kənd təsərrüfatında əmək mahsuldarlığının aşağı olması
 - ABŞ; həbi xərclərin çox olması
- 36.** Şimali Afrika və Cənub-Qərbi Asiya ölkələrinin oxşar əlamətləri:
- emaledici sənayenin üstünlüyü
 - neft sənayesinin inkişafı
 - tropik səhərlərin geniş yayılması
 - ərab ölkələri olması
 - vahalərin olmaması
 - kənd təsərrüfatında sitrus bitkiçiliyin güclü inkişafı
- 1, 2, 3
 - 1, 3, 5
 - 2, 4, 6
 - 4, 5, 6
 - 2, 3, 4
- 37.** Neft ehtiyatlarının coxluğuna görə aparıcı mövqə tutan ölkələr:
- BƏƏ, Peru, İraq, Yaponiya, Küveyt
 - Rumuniya, Norveç, Finlandiya, Çili, Meksika
 - İran, Türkiyə, Yunanistan, Küveyt, Venesuela
 - Rusiya, Böyük Britaniya, Fransa, Azərbaycan, Bolqaristan
 - Səudiyyə Ərəbistanı, İran, İraq, Küveyt, BƏƏ
- 38.** Qeyd edilən mineral ehtiyatlarla fərqlənən ölkələr:
- Ölkələr: Mineral ehtiyatlar:*
1. Braziliya	a. Dəmir
2. Malayziya	b. Mis
3. Yamayka	c. Kömür
	d. Boksit
	e. Qalay
- 1 - c; 2 - d; 3 - e
 - 1 - b; 2 - a; 3 - d
 - 1 - d; 2 - e; 3 - b
 - 1 - e; 2 - c; 3 - a
 - 1 - a; 2 - e; 3 - d
- 39.** Afrikanın neft ehtiyatlarına görə fərqlənən dövlətləri:
1. Liviya	2. Uqanda	3. Nigeriya
4. CAR	5. Əlcəzair	6. Zambiya
A) 4, 5, 6	B) 2, 3, 5	C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 4	E) 1, 2, 6	
- 40.** Şimali Afrika ölkələrinə aid olan coğrafi xüsusiyyətləri müəyyən edin.
- rütubətli tropik meyvəciliyin inkişafı
 - Aralıq dənizi tipli subtropik iqlim
 - zəngin su ehtiyatlarının olması
 - neft-qaz yataqlarının yayılması
 - iri şəhərlərin sahil boyunca yerləşməsi
 - əhalinin çox sıx məskunlaşması
- 2, 4, 5
 - 3, 4, 6
 - 2, 3, 4
 - 1, 2, 3
 - 3, 5, 6
- 41.** Cənub-Qərbi Asiyaya xas olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.
- Ərazisində yaylalar və tropik səhərlər üstünlük təşkil edir.
 - Dünyanın neft və qazla zəngin ərazisidir.
 - Filiz faydalı qazıntılarla çox zəngindir.
 - Regionda qarışq və iynəyarpəçili məqsədlər üstünlük təşkil edir.
 - İslam dininin müqəddəs yerləri buradadır.
- 1, 2, 5
 - 1, 2, 4
 - 1, 3, 4
 - 3, 4, 5
 - 2, 3, 5
- 42.** İxracatunda xammal və kənd təsərrüfatı məhsullarının üstünlük təşkil etdiyi ölkələr:
- İspaniya, Fransa, Çin, Efiopiya
 - Braziliya, Əlcəzair, İndoneziya, Meksika
 - Yunanistan, Türkiyə, Azərbaycan, Avstriya
 - Meksika, Kanada, Əfqanistan, Çexiya
 - İtaliya, Ukrayna, Rusiya, Niger
- 43.** Latin Amerika ölkələri:
- Meksika, Venesuela, Çili, Peru, Braziliya
 - Meksika, İspaniya, Çili, Kuba, Argentina
 - Braziliya, İtaliya, Peru, Yunanistan, Hindistan
 - Boliviya, ABŞ, Konqo, Kuba, Uruqvay
 - Çili, Misir, Livan, Anqola, Paraqvay
- 44.** Inkişaf etməkdə olan ölkələrdə urbanizasiya səviyyəsinin yüksək olduğu region və buna səbəb:
- Cənub-Şərqi Asiya; dağ-mədən sənayesi
 - Cənubi Asiya; liman şəhərlərinin yaranması
 - Şərqi Afrika; emaledici sənayenin inkişafı
 - Cənub-Qərbi Asiya; neft sənayesinin inkişafı
 - Mərkəzi Afrika; aqrar-sənaye sahələrinin yaranması
- 45.** Təsərrüfatı əsasən ekstensiv yolla inkişaf edən ölkələr:
- ABŞ, Fransa, Hindistan, Koreya
 - Nigeriya, Misir, İran, Paraqvay
 - Suriya, Nigeriya, Almaniya, Çexiya
 - Latviya, Belarus, Braziliya, Almaniya
 - Misir, Türkiyə, Danimarka, Belçika
- 46.** Afrikanın daş kömür, mis, neft, ehtiyatlarının coxluğuna görə fərqlənən ölkələrinin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:
- Mərakeş, Sudan, Zambiya
 - Misir, Konqo, Çad
 - CAR, Konqo DR, Liviya
 - Anqola, Tanzaniya, Uqanda
 - Somali, Niger, Nigeriya
- 47.** Urbanizasiya səviyyəsinin nisbətən yüksək olduğu Latin Amerika ölkələri:
1. Braziliya	2. Boliviya	3. Argentina
4. Paraqvay	5. Meksika	6. Ekvador
A) 2, 4, 5		
B) 1, 3, 5		
C) 4, 5, 6		
D) 1, 2, 3		
E) 2, 3, 4		

- Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri*
- 48.** Asiya və Afrikanın inkişaf etməkdə olan ölkələri üçün ümumi cəhətləri müəyyən edin:
1. Əhalinin təbii artımının yüksək olması
 2. İxracatda emal sənayesi məhsullarının üstünlüyü
 3. İxracatda xammalın üstünlüyü
 4. Əhalinin yerləşməsində meqalopolislərin mühüm rolü
 5. Hasılat sənayesinin təsərrüfatda üstünlüyü
 6. Təbii ehtiyatlardan daha səmərəli istifadə edilməsi
- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 3, 5
D) 2, 5, 6 E) 4, 5, 6
- 49.** İndoneziya, Tailand və Filippinə xas *olmayan* cəhətlər:
1. Cənub-Şərqi Asiya ölkələridir
 2. Urbanizasiya səviyyəsi çox yüksəkdir
 3. Quru subtropik meyvəçilik ixtisaslaşma sahələridir
 4. Çəltikçilik kənd təsərrüfatında mühüm yer tutur
 5. Pambıqcılıq ixtisaslaşmış sahədir
 6. Dənizsahili mövqeyə malikdirlər
- A) 2, 3, 5 B) 1, 3, 4 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 6
- 50.** Vietnam, Tailand, Banqladeş və Filippin dövlətlərinə xas olan ümumi cəhətlər:
1. Musson iqlim şəraiti
 2. Çəltikçiliyin iqtisadiyyatda üstün mövqeyi
 3. Cihazqayrmanın yüksək səviyyədə inkişaf etməsi
 4. Əhalinin II tipinə aid olmaları
 5. Urbanizasiyanın yüksək səviyyəsi
 6. Konstitusiyalı monarxiya quruluşuna malikdirlər
- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 6 C) 2, 4, 5
D) 3, 5, 6 E) 1, 2, 4
- 51.** Hindistan üçün səciyyəvi olan əlamətlər:
1. Sənayenin ərazi strukturunda təkmərkəzlilik mövcuddur.
 2. Kənd təsərrüfatında əkinçilik üstündür.
 3. Boru-kəmər nəqliyyatı güclü inkişaf etmişdir.
 4. Urbanizasiyanın səviyyəsi yüksəkdir.
 5. Kömür ehtiyatları zəngindir.
- A) 1, 3 B) 3, 5 C) 2, 4 D) 2, 5 E) 1, 4
- 52.** Malayziya, İndoneziya, Tailandda aid *olmayan* ümumi əlamət:
- A) ASEAN təşkilatının üzvüdürler.
 - B) Əhalinin təbii artımının II tipinə aiddirlər.
 - C) Yüksək urbanizasiyalışmış dövlətlərdir.
 - D) Təbii kauçuk istehsalına görə fərqlənlərlər.
 - E) Cənub-Şərqi Asiya ölkələridir.
- 53.** Avstraliya və Braziliyaya aid olan ümumi əlamətlər:
1. Boksit hasılçılarıdır.
 2. Dəmir filizin ixracatçılarıdır.
 3. Neft-kimya məhsullarını ixrac edirlər.
 4. Federativ quruluşa malik dövlətlərdir.
 5. Inkişaf etmiş ölkələrdir.
 6. Roman dil qrupuna aiddirlər.
- A) 1, 5, 6 B) 1, 2, 4 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 5 E) 3, 5, 6
- 54.** Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinə xas olan xüsusiyyətləri müəyyən edin:
1. Kəskin kontinental iqliminə malikdirlər.
 2. ASEAN iqtisadi təşkilatının tərkibinə daxildirlər.
 3. Əsasən musson iqliminə malikdirlər.
 4. Əksəriyyəti yeni sənayeləşmiş ölkələrdir.
 5. Inkişaf etmiş ölkələrdir.
- A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 2, 3
- 55.** Latin Amerikası ölkələrinə aid olan xüsusiyyətlər:
1. Dünya bazarına, əsasən, hazır sənaye məhsulları ilə çıxırlar
 2. Argentina, Cili yeni sənaye ölkələri qrupuna aiddir
 3. Əhalisi Hind-Avropa dil ailəsinə aiddir
 4. Braziliya, Meksika inkişaf etməkdə olan ölkələrin əsas qrupuna aiddir
 5. Bütün ölkələrin birbaşa Dünya okeanına çıxışı vardır
 6. Təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə olunur və ekoloji problemlər yoxdur
- A) 2, 5, 6 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 4
D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 6
- 56.** İndoneziya, Tailand və Filippinə xas olan ümumi cəhətlər:
1. Cənub-Şərqi Asiya ölkələridir
 2. Urbanizasiya səviyyəsi çox yüksəkdir
 3. Quru subtropik meyvəçilik ixtisaslaşma sahələridir
 4. Çəltikçilik kənd təsərrüfatında mühüm yer tutur
 5. Pambıqcılıq ixtisaslaşmış sahədir
 6. Dənizsahili mövqeyə malikdirlər
- A) 1, 3, 4 B) 1, 5, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 2, 5, 6
- 57.** Inkişaf etməkdə olan ölkələrin geriliyinin əsas səbəbləri:
1. Yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin çatışmazlığı
 2. Qeyri-maddi istehsal sahələrində çalışanların çox olması
 3. Emaledici sənayenin zəif inkişafı
 4. Mineral ehtiyatlarının çatışmazlığı
 5. Təsərrüfatının inkişafında ekstensiv yolun üstünlüyü
 6. Əmək ehtiyatlarının çoxluğu
- A) 1, 4, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 3, 5, 6 E) 1, 2, 4
- 58.** Inkişaf etmiş ölkələri inkişaf etməkdə olan ölkələrdən fərqləndirən sosial-iqtisadi göstəricilər:
1. Hasılat sənayesinin üstünlüyü
 2. İxracatda xammalın və yanacağın üstünlüyü
 3. Əlverişli coğrafi mövqeyi və təbii şəraiti
 4. Adambaşıma istehsal olunan hazır məhsulun çoxluğu
 5. Emaledici sənayenin üstünlüyü
 6. Əhalinin üstünlük təşkil etməsi
- A) 1, 2, 6 B) 2, 3, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 6 E) 2, 4, 5

59. Afrika ölkələrinin iqtisadi geriliyinin səbəbləri:
1. keçmişdə müstəmləkə olmaları
 2. əhalinin qeyri-bərabər yerləşməsi
 3. təbii ehtiyatlarla zəif təmin oлunnuları
 4. əksar ölkələrin dənizə çıxışlarının olması
 5. təsərrüfatın ekstensiv inkişafı
 6. maliyyə vəsaitinin çatışmaması
- A) 1, 2, 4 B) 2, 3, 4
C) 1, 3, 6 D) 1, 5, 6 E) 2, 5, 6

60. Inkişaf etməkdə olan ölkələrdə əhalinin sürətli artımının nticələri:
1. yaşayış səviyyəsinin aşağı düşməsi
 2. elm və mədəniyyətin inkişafı
 3. təsərrüfatın intensiv inkişafı
 4. emigrasiyanın güclənməsi
 5. immigrasiyanın sürətlənməsi
 6. natamam maşğulluq, issizlik
- A) 1, 5, 6 B) 2, 3, 4 C) 2, 3, 5
D) 1, 4, 6 E) 1, 2, 3

61. Latin Amerikası və Cənub-Şərqi Asiya ölkələrini birləşdirən ümumi xüsusiyyət:
- A) Emaledici sənaye hasilat sənayesindən üstündür.
 - B) Əhali artımının 1 tipinə keçmişlər.
 - C) İqtisadi cəhətdən nisbətən yaxşı inkişaf etmiş regionlardır.
 - D) Sənayesi gətirmə xammalına əsaslanır.
 - E) Urbanizasiya səviyyəsi yüksəkdir.

62. Rəqəmlərə uyğun olan ölkələrə aid xüsusiyyətlər:

- A) Federativ idarəetmə quruluşuna malik inkişaf etmiş ölkələrdir.
 B) İntensiv kənd təsərrüfatına və materikdaxili mövqeyə malikdirlər.
 C) Coxsayılı IES-lərə və zəngin daş kömür ehtiyatlarına malikdirlər.
 D) Ərazilərinin çox hissəsini qədim dağlar tutur və ekstensiv kənd təsərrüfatına malikdirlər.
 E) Zəngin neft, təbii qaz, boksit yataqlarına malikdirlər və qızılıqlı yağı istehsalına görə seçilirlər.

63. Xəritə-sxemdəki regiona aid əlamətləri müəyyən edin.
1. Subtropik iqlim qurşağında yerləşir

2. Sunanı dalğalarının baş verme ettimatlıdır.
3. Yağıntılar aracə ilə soyuq dövründə düşmən təşkil edir.
4. Qışda müləyim, yayda tropik hava kütləsi təşkil edir.
5. Ağır əlvan metal fili təşkil edir.
6. Ərazinin bir hissəsi üç yarım örtüdə yerləşir.
7. Yağıntıların orta illik miqdarı 500 mm-dən çoxdur.
8. Əmək tutumlu kənd təsərrüfatı yayılmışdır.

- A) 1, 4, 5, 8 B) 1, 2, 4, 7
D) 2, 3, 5, 7 E) 3, 6, 7, 8 C) 2, 5, 6
64. Verilən əlamətlərin aid olduğu ölkələr:
1. Sahillərini Atlantik okeanının suları əhatə edir.
 2. İnzibati-ərazi quruluşuna görə federativ ölkələrdir.
 3. OPEK üzvü olan ölkələrdir.
- A) Braziliya, Venesuela B) Liviya, Argenziya
C) Braziliya, Əlcəzair D) Nigəriya, Qədər
E) Nigəriya, Venesuela

65. Verilən əlamətlərin aid olduğu ölkələr:
1. Sahillərini Hind okeanının suları əhatə edir.
 2. İnzibati-ərazi quruluşuna görə unitar ölkələrdir.
 3. OPEK üzvü olan ölkələrdir.
- A) Səudiyyə Ərəbistanı, İran B) Bədə, Malayziya
C) Küveyt, Hindistan D) Pakistan, İran
E) Bəhreyn, Tailand

66. Monokultur təsərrüfata malik olan ölkələr grupu:
- A) Panama, Meksika, Peru, Fransa
 - B) Haiti, Qana, Panama, Sudan
 - C) Kuba, Braziliya, İsrail, ABŞ
 - D) Meksika, Argentina, Kanada, Peru
 - E) Argentina, Yaponiya, İran, İtaliya

67. Rusiya Federasiyasının coğrafi mövqeyinə aid olmayan əlamətləri müəyyən edin:
1. Belarus, Norveç və Çin Xalq Respublikası ilə həmsərhəddir.
 2. Qırğızistan, Özbəkistan və Tacikistan Respublikaları ilə həmsərhəddir.
 3. Arktik, subarktik, müləyim iqlim qurşaqlarında yerləşmişdir.
 4. İki okeana çıxışı vardır.
- A) 1, 4 B) 2, 4 C) 3, 4 D) 2, 3 E) 1, 2

68. CAR, Qazaxistan, Hindistan, Səudiyyə Ərəbistanı üçün ümumi cəhət:
- A) Respublika quruluşuna malikdirlər.
 - B) Xammal ixrac edən ölkələrdir.
 - C) Inkişaf etməkdə olan ölkələrdir.
 - D) Zəngin kömür yataqlarına malikdirlər.
 - E) Federativ dövlət quruluşuna malikdirlər.

Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri

- 69. Rusiya, Braziliya, Kanada və Avstraliyaya aid olmayan ümumi əlamət:**
- Dəmir filizi idxlə edən ölkələrdir.
 - Su cəhiyatları bol olan ölkələrdir.
 - Federativ dövlətlərdir.
 - Təbii cəhiyatlarla zəngin ölkələrdir.
 - Ərazisinə görə böyük dövlətlərdir.
- 70. Neft, təbii kauçuk, qalay, oduncuq məhsullarının iri ixracatçısı olan Cənub-Şərqi Asiya ölkəsi:**
- İndoneziya
 - Vyetnam
 - Myanma
 - Singapur
 - Şri-Lanka
- 71. Inkişaf etməkdə olan ölkələrdə nisbətən yüksək inkişaf etmiş sonaye sahələri:**
- hasılat, yüngül və yeyinti
 - metallurgiya, elektrotexnika, kimya
 - təyyarəqayırma, kimya, yüngül
 - energetika, cihazqayırma, maşınqayırma
 - kimya, aviasiya-kosmik, yeyinti
- 72. İri kapital ixracatçıları olan İEOÖ-lər:**
- Argentina, Kuba, Sudan
 - Hindistan, Braziliya, Vyetnam
 - Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ, Küveyt
 - İran, Küveyt, Paraqvay
 - İndoneziya, Azərbaycan, İran

Xərita-sxemdə ştrixlənmiş ölkələrə xas olan ümumi xüsusiyyətlər:

- Suburbanizasiya prosesi müşahidə edilir.
 - Turizm və rekreatiya imkanları genişdir.
 - Beynəlxalq əhəmiyyətli neft-qaz və dəmir filizi ehtiyatlarına malikdir.
 - Əhali artımının birinci tipinə aiddirlər.
 - Ərazilərdə Alp qırışıqlığına mənsub dağ sistemləri var.
 - Dünyanın iri immiqrasiya mərkəzlərinə çevrilmişlər.
 - Kənd məskunlaşmasında qrup forması üstünlük təşkil edir.
 - İqtisadi inkişafları xarici ticarətdən az asılıdır.
- 1, 4, 5, 6
 - 2, 4, 5, 7
 - 3, 4, 6, 7
 - 1, 5, 7, 8
 - 2, 4, 5, 6

Xərita - sxemdə ştrixlənmiş ölkələrə xas olmayan xüsusiyyətlər:

- Turizm və rekreatiya imkanları genişdir.
 - Beynəlxalq əhəmiyyətli neft-qaz və dəmir filizi ehtiyatlarına malikdir.
 - Ərazilərdə Kaledon qırışıqlığına mənsub dağ sistemləri geniş sahə tutur.
 - Əhali artımının birinci tipinə aiddirlər.
 - Elektroenergetika sənayesinin əsasını AES-lər təşkil edir.
 - Qrup tipli kənd yaşayış məntəqələri daha geniş yayılıb.
 - Bu ölkələrin sənayesi əsasən yerli mineral-xammal mənbələrinə əsaslanır.
 - Kənd təsərrüfatında bitkiçilik heyvandarlıqdan üstündür.
- 2, 3, 4, 5
 - 1, 3, 6, 7
 - 3, 4, 5, 8
 - 2, 3, 5, 7
 - 1, 4, 6, 7

75. Xərita-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş ölkələrə xas olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- İEOÖ-dir, dünya bazarına əsasən hasılat sənayesi məhsulları çıxarır.
- Ölkənin əsas istehsal potensialı La-Plata ovalığında cəmlənmişdir.
- Paytaxtı dünyanın ən böyük şəhərlərindən biri olan bu ölkəyə beynəlxalq turizm böyük gəlir gətirir.
- Əhalisi əsasən çay vadisində yerləşmişdir, regionun ən mühüm pambıqçılıq ölkəsidir.

- I - 2, II - 4, III - 1, IV - 3
- I - 3, II - 1, III - 4, IV - 2
- I - 4, II - 2, III - 1, IV - 3
- I - 1, II - 3, III - 2, IV - 4
- I - 4, II - 1, III - 2, IV - 3

Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri

- 76. Afrika ölkələri üçün səciyyəvi *olmayan* cəhətlər:**
1. Səhralaşma prosesi sürətlə inkişaf edir, içmali su problemi mövcuddur
 2. Əhalinin təbii artımı məhduddur, "demoqrafik böhran" müşahidə edilir
 3. Dünyanın geridə qalmış regionudur, ekoloji problemlərin daha çox olduğu regiondur
 4. Dönyada zəngin nəft, təbii qaz, boksit, almaz, mis ehtiyatlarına görə fərqlənir
 5. Təsərrüfatında emaledici sənaye hasilat sonayesindən üstündür, əmək ehtiyatları çatışır
 6. Ölkələrin əksəriyyətində ticarət balansı müsbətdir, ixracatda hazır məhsullar üstünlük təşkil edir

- 77. Xərİtə-sxemdə ştrixlərlə göstərilən ölkələrin ümumi xüsusiyyətləri:**

1. Federativ ərazi quruluşuna malikdirlər.
2. Rütubətli ekvatorial meşələr yayılır.
3. Materikin nisbətən yaxşı inkişaf etmiş ölkələridir.
4. Akkumulyativ düzənliliklər mövcuddur.
5. Boksit ixrac edən ölkələrdür.
6. Slavyan dil qrupuna aiddirlər.

- 78. Xərİtə-sxemdə ştrixlərlə verilmiş ölkələrə xas olan ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.**

1. Federativ ərazi quruluşuna malikdirlər.
2. Çəltik, çay və pambıq üzrə ixtisaslaşmışlar.
3. Roman dil qrupuna aiddirlər.
4. Akkumulyativ düzənliliklər mövcuddur.
5. Əraziləri üç yarımküredə yerləşir.
6. Çöl və yarımsəhra landşaftları geniş yayılmışdır

- 79. Braziliya, Nigəriya, Türkiyə dövlətləri üçün ümumi olan əlamətlər:**

1. Demografik böhran səciyyəvidir
2. Geosinklinal sahələrdə yerləşirlər
3. Atlantik okeanına birbaşa çıxışları vardır
4. Kənd təsərrüfatında əkinçilik hakim mövqə tutur
5. Yalançı urbanizasiya səciyyəvidir
6. Müləyim işıqlanma qurşağında yerləşirlər

- 80. Xərİtə-sxemdə ştrixlə verilən ölkə üçün xarakterikdir:**

1. Zeytun, qəhvə və təbii kauçukun ən böyük ixracatçısıdır.
2. Çəltik və paxlalı bitkilərin ən böyük idarəcədir.
3. Ərazisi Hind-Avstraliya tavasına aiddir.
4. İlin isti dövründə əkinçilikdə suvarmadan geniş istifadə olunur.
5. Pambıq parça, cut məhsullarının ixracatçısıdır.
6. İlin soyuq dövründə əkinçilikdə suvarma istiqaməti olunur.

- 81. Xərİtə-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş ölkələr üçün ümumi olan xüsusiyyətlər:**

1. OPEK təşkilatına daxildirlər.
2. Əhalinin təbii artımının artırılması istiqamətində siyaset aparırlar.
3. Alternativ enerji mənbələrinə malikdirlər.
4. Su təchizatında yeraltı sulardan geniş istifadə edirlər.
5. Dünyanın əsas emiqrasiya ölkələridir.
6. Əhali Afro-Asiya dil ailəsinə mənsubdur.

- 82. Xərİtə-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş ölkələrə xas olmayan xüsusiyyətlər:**

1. Yüksek urbanizasiya səviyyəsinə malikdirlər.
2. Kənd təsərrüfatı intensiv yolla inkişaf etdilər.
3. Alternativ enerji mənbələrinə malikdirlər.
4. Su təchizatında yeraltı sulardan geniş istifadə edirlər.
5. Yeni sənayeləşmiş ölkələrə aiddirlər.
6. Əhali Afro-Asiya dil ailəsinə mənsubdur.

1. İEOÖ-lərin təmumi cəhətləri:
2. Ucuz işçi qüvvəsinə malikdirlər.
3. Emaledici sənaye güclü inkişaf etmişdir.
4. Kənd təsərrüfatında heyvandarlıq üstündür.
5. Ekstensiv təsərrüfata malikdirlər.
6. Dünya bazarına əsasən kənd təsərrüfatı məhsulları və xammal çıxarırlar.

84. İEOÖ-lərin iqtisadiyyatına xas olan xüsusiyyətlər:

1. Qeyri-istehsal sahələrində çalışanların sayı çoxdur.
2. Təbii resurslarla yaxşı təmin olunmuşlar.
3. Dünya bazarına əsasən xammal çıxarırlar.
4. Maddi istehsal sahələrində əsasən yüksək texnologiya tətbiq olunur.
5. Yüngül və yeyinti sənayesinin inkişafı üçün əlverişli şərait vardır.
6. Kənd təsərrüfatında intensiv inkişaf üstündür.

85. Latin Amerikası ölkələrinə xas olan xüsusiyyətlər:

1. sənayenin əsas hissəsinin paytaxt və iri liman şəhərlərində cəmlənməsi
2. energetika resursları ilə zəif təmin olunmaları
3. polikultur təsərrüfatın üstünlüyü
4. inkişafda olan ölkələr içərisində yüksək sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsinə malik olmaları
5. İEÖ-lər üçün xammal tədarükçüsü rolunda çıxış etmələri
6. bitkiçilikdə çəltik və buğda əkinlərinin üstünlüyü

86. Latin Amerikası ölkələrinə xas olan xüsusiyyətlər:

1. XVIII- XX əsrlərdə kütləvi mühacirətin əhalinin artımına böyük təsiri
2. əksər ölkələrində yerli dillərin rəsmi dil olması
3. sənayenin çox hissəsinin Argentina, Meksika və Braziliyanın payına düşməsi
4. sənaye istehsalının böyük hissəsinin daxili rayonlarda tamərküzləşməsi
5. ən iri təsərrüfat sahələrinin subtropik və mülayim qurşaqla yerləşməsi
6. son illərdə təsərrüfatda sənayenin payının artması

87. Sxemdə təsvir olunmuş ölkəyə aid əlamətlər:

1. Cənubdan Aralıq dənizi ilə əhatə olunub
2. Cənubdan Qara dənizlə əhatə olunub
3. Şəkər çugunduru əkinləri geniş yayılıb
4. Çöl və meşə-çöllər geniş yayılıb
5. Neft-qaz ehtiyatları ilə zəngindir
6. Ağır sənaye nisbatən zəif inkişaf edib

88. Kanada, Avstraliya, İtalyan və Yeni Zelandiya ölkələri üçün ümumi xüsusiyyətlər:

1. Əhalinin artımının II tipini aid edir.
2. İEOÖ-lərdir.
3. Avropadan gələn mühacirlərin və kapitalın hesabına stürtələ inkişaf etmişlər.
4. "Köçürülmə kapitalizm" ölkələridir.
5. Xammal idxləçiləridir.
6. İEÖ-lərdir

89. Şimali Afrika regionunun iqtisadi-coğrafi mövqeyinin əlverişli olması izah olunur:

1. Aralıq dənizində çıxışın olması ilə
2. Düzənlik relyefin və bolsulu çayların mövcudluğu ilə
3. Süveyş kanalının regionda yerləşməsi ilə
4. Tropik səhraların geniş ərazi tutması ilə
5. Avropa və Cənub-Qərbi Asiya ölkələrinə yaxınlığı ilə

90. Cənub-Şərqi Asiya regionunun iqtisadi-coğrafi mövqeyinin əlverişli olması izah olunur:

1. Əmək ehtiyatlarının bolluğu ilə
2. Mühüm dəniz və hava yollarının buradan keçməsi ilə
3. Yaponiyaya yaxın olması ilə
4. Neft ehtiyatının çox olması ilə
5. İki okeana çıxışının olması ilə

91. Liviya, Əlcəzair, Türkmanistan üçün ümumi xüsusiyyətlər:

1. Ərazilərinin çox hissəini sahralar tutur.
2. Zəngin neft və təbii qaz ehtiyatlarına malikdirlər.
3. Əhalinin sıxlığı çox azdır.
4. Dünya okeanına birbaşa çıxışları var.
5. Tropik iqlim qurşağında yerləşmişlər.
6. Əhalisi Altay dil ailəsinə mənsubdur.

92. İran, Əfqanistan və Tacikistan üçün ümumi xüsusiyyətlər:

1. Üzvi məşəli faydalı qazıntılarla zəngindir.
2. Əhalisi eyni dil ailəsi və dil qrupuna aiddir.
3. Dağlıq relyef üstünlük təşkil edir.
4. Kənd təsərrüfatı intensiv inkişafa malikdir.
5. Əhalinin təbii artımının II tipini aid ölkələrdir.
6. Mərkəzi Asiya ölkələridir.

93. Küveyt, Bəhreyn, Qətər və BƏƏ dövlətlərinə xas olan ümumi cəhətlər:

1. Tropik iqlim qurşağında yerləşirlər.
2. Dünya okeanına birbaşa çıxışları var.
3. Adalarda yerləşirlər.
4. Əhalinin yüksək təbii artımı möveuddür.
5. Federativ ölkələrdir.
6. Mineral ehtiyatları çox azdır.

94. Mərkəzi Afrika regionuna aid olan əlamətlər:

1. Əhalinin çoxu Afro-Asiya dil ailəsinə mənsubdur.
2. Aşağı təbii artım, yüksək urbanizasiya səviyyəsi xarakterikdir.
3. Ərazinin təbii şəraiti kənd təsərrüfatının inkişafına mane olur.
4. Ağır sənayedə neft və təbii qaz hasilatı mühüm yer tutur.
5. İllik temperatur amplitudası kiçik, orta illik temperatur böyüktdür.
6. Meşələr geniş yayılmışdır.

95. Uyğunluğun pozulduğu sıraları müəyyən edin.

Nö	Ölkələr	Qərbi Avropa	Şimali Afrika	Şərqi Asiya
1.	Qətər		+	
2.	Niderland	+		
3.	Yamayka			+
4.	Çin			+
5.	Əlcəzair		+	
6.	Yeni Qvineya		+	

96. Uyğunluğu müəyyən edin.

Nö	Ölkə	Təbii ehtiyat	Kənd təsərrüfatı bitkisi
1	Malayziya	qalay	təbii kauçuk
2	Norveç	təbii qaz	şəkər qamışı
3	Nigeriya	neft	şəkər çuqunduru
4	Cili	mis	çəltik
5	Hindistan	dəmər filizi	çəltik
6	Rusiya	qızıl	kətan

97. Cənub-Şərqi Asiyadan yeni sənayeləşmiş ölkələri üçün səciyyəvi əlamətlər:

1. Xidmət sahələrində çalışanların payı regionun digər ölkələrinə nisbətən çoxdur.
2. Yerli ehtiyatlardan geniş istifadə ilə yanaşı, digər ölkələrdən də xeyli xammal alırlar.
3. Kənardan cəlb edilən ixtisaslı kadrlar sənayenin inkişafına kömək edir.
4. Elm və təhsilin inkişafına ayrılan vəsaitin miqdarı nisbətən çoxdur.
5. Material və enerji tutumlu sahələr çox yüksək inkişaf etmişdir.
6. Əlverişli ICM-yə malikdirlər, elmtutumlu məhsulların ixracında fərqlənlərlər.

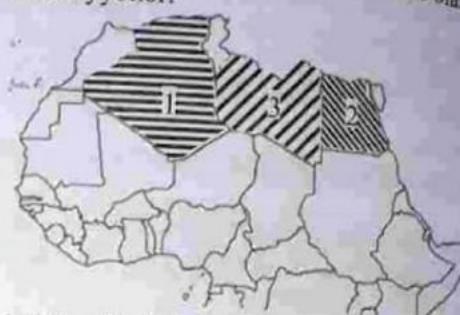
98. Cənub-Qərbi Asiya regionuna aid olan xüsusiyyətlər:

1. İqtisadi-coğrafi mövqeyi çox əlverişlidir.
2. Əksər ölkələrdə suburbanizasiya səviyyəsi yüksəkdir.
3. Relyefində ovalıqlar üstünlük təşkil edir.
4. Region ölkələrinin bir çoxunun sosial-iqtisadi inkişaf səviyyələri nisbətən yüksəkdir.
5. Regionda səhra və yarımsəhra landşaftının üstünlük təşkil etməsi suvarma əkinçiliyinin inkişafına səbəb olmuşdur.
6. Mineral ehtiyatlarla zəif təmin olunmuşdur.

99. Cənub-Şərqi Asiya regionuna aid xüsusiyyətlər:

1. Regionun bütün ölkələrinin Dünya okeanına birbaşa çıxışı vardır.
2. Ərazi tez-tez tayfunların təsirinə maruz qalır.
3. Meşə sənayesində oduncuq tədarükü yaxşı inkişaf etmişdir.
4. Əlvan metallurgiya sənayesi əsasən iddal olunan xammala əsaslanır.
5. Kənd təsərrüfatında heyvandarlıq ekstensiv tətbiq istiqamətində inkişaf etmişdir.
6. Region ölkələrinin əksəriyyəti idarəetmə formasına görə konstitusiyalı monarxiyadır.

100. Xəritə-sxemdə verilmiş ölkələrə xas olan ümumi xüsusiyyətlər:

1. Atlantik okeanına aid olan dənizin sahilində yerləşirlər.

2. Zəngin filiz ehtiyatına malikdirlər.

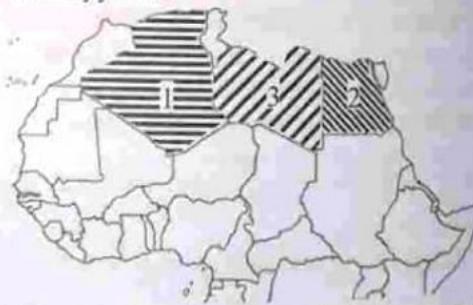
3. Olduqca geri qalmış iqtisadiyyata malikdirlər.

4. ÜDM-də yanacaq-energetika sənayesinin payı çox böyükdür.

5. Ərazilərində yağıntılar əsasən qış aylarında düşür.

6. Unitar dövlətlərdir.

101. Xəritə-sxemdə verilmiş ölkələrə xas olan ümumi xüsusiyyətlər:

1. Zəngin alternativ enerji ehtiyatlarına malikdirlər.

2. Cənub yarımkürəsində yerləşirlər.

3. Unitar dövlətlərdir.

4. Federativ ölkələrdir.

5. Çökəmə mənşəli sűxurlar geniş yayılıb.

6. Yüksək təzyiq qurşağında yerləşirlər.

Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri

102. Xəritə-sxemdə verilən ölkə üçün səciyyəvi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

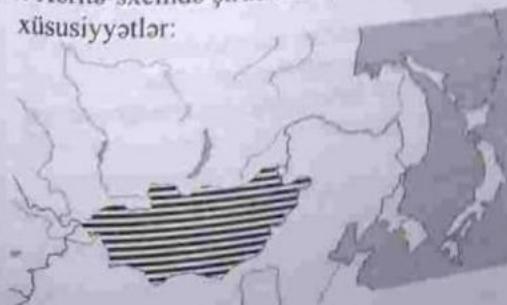
1. Subtropik və tropik iqlim qurşaqlarında yerləşir.
2. Monarxiya dövlət quruluşuna malikdir.
3. Zəngin neft, təbii qaz və aqroiqlim ehtiyatlarına malikdir.
4. Urbanizasiya səviyyəsi aşağıdır.
5. Ərazisinin çox hissəsini düzənliliklər təşkil edir.
6. Ağır maşınqayırma məhsulları, nəqliyyat avadanlıqları ixrac edir.

103. Xəritə-sxemdə verilən ölkə üçün səciyyəvi xüsusiyyətləri göstərin.

1. Federativ dövlət quruluşuna malikdir
2. Son illərdə sənayenin payı azalmış, kənd təsərrüfatının payı artmışdır
3. Tropik və subtropik iqlim qurşağında yerləşir
4. Urbanizasiya səviyyəsi aşağıdır
5. Zəngin neft, təbii qaz və mis ehtiyatına malikdir
6. İxracatında maşın və avadanlıq üstünlük təşkil edir

104. Xəritə-sxemdə ştrixlənmiş ölkəyə aid olmayan xüsusiyyətlər:

1. Təbii artımın I tipində addır.
2. Meşə massivləri azdır.
3. Hidroressurslarla zəif təmin olunmuşdur.
4. Geri qalmış agrar iqtisadiyyata malikdir.
5. Xarici yük daşınmalarında çay nəqliyyatı üstündür.
6. Yüngül və gən-dəri sənayesi zəif inkişaf etmişdir.

105. Xəritə-sxemdə ştrixlənmiş ölkəyə aid olmayan xüsusiyyətlər:

1. Dünyada daş kömür hasilatına görə fərqlənir.
2. Energetika sənayesində AES-lərin payı gündikcə artır.
3. Zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malikdir.
4. Xarici ticarətdə emaledici sənaye məhsullarının payı çoxdur.
5. Mühüm pambıq parça istehsalçısı və ixracatçısıdır.
6. Regionun iri sənaye ölkələrindəndir.

106. Şimali və Qərbi Afrikanın yerləşdiyi ərazilər üçün xarakterikdir:

1. Günsə elektrik stansiyası (HelioES) qurulması üçün təbii şərait mövcuddur.
2. Tanqanika, Nyassa gölləri yerləşir.
3. Çökəm mənşəli faydalı qazıntılarla zəngindir.
4. Almaz və qızıl faydalı qazıntıları ilə zəngindir.
5. Alp qırışıqlığında yaranan dağlar mövcuddur.
6. Materikin ən yüksək nöqtəsi burada yerləşir.

107. Cənubi və Şərqi Afrika üçün xarakterikdir:

1. Materikin böyük tektonik çatlar zonası yerləşir.
2. Materikin zəngin neft-qaz ehtiyatları yerləşir.
3. Materikin ən dərin və ən böyük gölü yerləşir.
4. Alp qırışıqlığında formalanşan dağlar yerləşir.
5. Sahilində ən uzun boğaz yerləşir.
6. Ərazisində "şahid dağları" geniş yayılır.

Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri

- 108.** Xəritə-sxemdə işarələnmiş regiona xas olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Afro-Asiya, Altay, Hind-Avropa dil ailəsinə mənsub xalqlar yaşayır
2. Geridə qalmış iqtisadiyyata malik olan ölkələr üstünlük təşkil edir
3. Dünyanın siyasi münaqişə regionlarından biridir
4. Ərazidə yerləşən ölkələrin əksəriyyətində islam dininə etiqad geniş yayılmışdır
5. Musson küləkləri kənd təsərrüfatının inkişafına mənfi təsir göstərir
6. Əhalinin yüksək təbii artımı müşahidə olunsa da, bütün ölkələrdə əhalinin artırılması istiqamətində demoqrafik siyaseti aparılır

- 109.** Uyğunluğu müəyyən edin.

İdarəetmə formalıları:

Ölkələr:	
1. Respublika	a. Misir
2. Monarxiya	b. Mərakeş
	c. Svazilend
	d. Nigeriya
	e. Əlcəzair

- 110.** Xəritə-sxemdə göstərilən ölkələrlə bağlı uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Rütubətin daha bol olduğu ərazilərdə kənd təsərrüfatı daha zəif inkişaf etmişdir.
- b. Kamposlар geniş yayılıb.
- c. Musson iqlim tipinə malikdir.
- d. Unitar dövlətdir.
- e. Ərazisində dekabr-fevral aylarında suvarmaya ehtiyac daha çox olur.

- 111.** Uyğunluğu müəyyən edin.
1. Cənub-Qərbi Asiya
 2. Cənubi Asiya
 3. Cənub-Şərqi Asiya

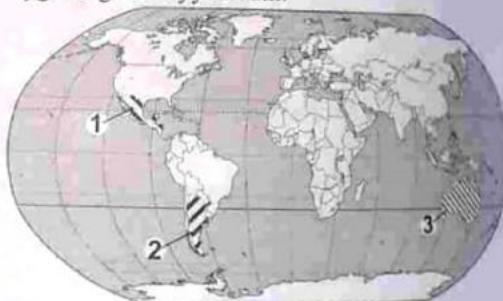
- a. İslam dünyasının mərkəz ocaqları yerləşir.
- b. Nefti eltiyatları və hasilatı gərə dənizdə liderdir.
- c. Qalay-volfram qurşağı yerləşir.
- d. Əhalisinin sayına görə dünyadan 2-ci dövlət, burada yerləşir.
- e. Dəmir filizi hasilatı, pambı və çay istehsalı üzrə dünyə liderlərindən biridir.

- 112.** Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Cənub-Qərbi Asiya
2. Şərqi Asiya
3. Cənubi Asiya

- a. Regionun bəzi ölkələri OPEC-in üzvləridir.
- b. Regionun bütün ölkələrinin Səhər okeana birbaşa çıxışı var.
- c. Rusiya ilə daha böyük quru sərhədinə malikdir.
- d. Ərazisində tropik sahra və yarımsəhralar geniş yayılmışdır.
- e. Əhalinin sayına görə dünyada 2-ci yeri tutan ölkə burada yerləşir.

- 113.** Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş ölkələrlə bağlı uyğunluğu müəyyən edin.

- a. İEÖ-dir, dünya bazarına əsasən hasilat sənayesi məhsulları çıxarır.
- b. Çöl landşaftının geniş ərazi tutması taxılçığın inkişafına səbəb olmuşdur.
- c. Paytaxtı dünyanın ən böyük şəhərlərindən biri olan bu ölkəyə beynəlxalq turizm böyük gölü götürür.
- d. Əhalisi, əsasən, dağlıq ərazilərdə yerləşmişdir. regionun mühüm neft hasilatı ölkəsidir.
- e. Yanacaq-enerji balansında daş kömür əsas yer tutur.

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

Iqtisadi-coğrafi rayonların İCM-yi, sənayesi

1. Azərbaycan hansı tükənməyən enerji mənbələri ilə daha yaxşı təmin olunmuşdur?
 - A) günəş, qabarma və çəkilmə
 - B) mineral sular, geotermal
 - C) geotermal, neft və qaz
 - D) günəş, külək
 - E) yanar şist, qabarma və çəkilmə
2. Respublikamızda zəngin təbii rekreatiya ehtiyatına malik olan ərazilər:
 - A) Şəki-Zaqatala, Şirvan, Muğan
 - B) Gəncə-Qazax, Kür-Araz, Qobustan
 - C) Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax, Xəzər sahiləri
 - D) Lənkəran, Açınohur-Ceyrançöl, Cənub-Şərqi Şirvan
 - E) Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ, Muğan
3. Aran iqtisadi-coğrafi rayonunun sənaye qovşaqları:
 - A) Neftçala-Salyan, İmişli-Beyləqan
 - B) Mingəçevir-Yevlax, Şirvan-Salyan
 - C) Gəncə-Daşkəsən, Yevlax-Bərdə
 - D) Mingəçevir-Yevlax, Gəncə-Daşkəsən
 - E) Gəncə-Şəki, Mingəçevir-Ağdaş
4. Sahəsi daha intensiv mənimənilmiş iqtisadi-coğrafi rayonları:
 - A) Lənkəran-Astara, Kəlbəcər-Laçın, Quba-Xaçmaz
 - B) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala
 - C) Abşeron, Aran, Gəncə-Qazax
 - D) Gəncə-Qazax, Aran, Kəlbəcər-Laçın
 - E) Lənkəran-Astara, Dağlıq Şirvan, Naxçıvan
5. Baş Qafqaz silsiləsi hansı iqtisadi-coğrafi rayonlar arasında sərhəd xəttidir?
 - A) Quba-Xaçmaz və Şəki-Zaqatala
 - B) Quba-Xaçmaz və Aran
 - C) Dağlıq Şirvan və Şəki-Zaqatala
 - D) Dağlıq Şirvan və Aran
 - E) Gəncə-Qazax və Şəki-Zaqatala
6. Aran iqtisadi-coğrafi rayonunun ixtisaslaşdırılmış sənaye sahələri:
 - A) ağır maşinqayırma, elektrotexnika, traktorqayırma
 - B) dəzgahqayırma, avtomobilqayırma, kənd təsərrüfatı maşinqayırması
 - C) elektrotexnika, neft avadanlığı istehsalı, dəqiq maşinqayırma
 - D) energetika, avtomobilqayırma, neft avadanlığı
 - E) energetika, yüngül, qida sənayesi
7. Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunun ixtisaslaşdırılmış maşinqayırma sahələri:
 - A) dəzgahqayırma, kənd təsərrüfatı maşinqayırması

- B) elektrotexnika, neft-mədən avadanlığı istehsalı
- C) energetika, avtomobilqayırma
- D) cihazqayırma, energetika maşinqayırması
- E) ağır maşinqayırma, traktorqayırma

8. Respublikamızın bütün iqtisadi rayonlarında inkişaf etmiş sənaye sahələri:
 - A) qida sənayesi və neft-kimya
 - B) qara metallurgiya və maşinqayırma
 - C) yüngül və qida
 - D) toxuculuq və energetika
 - E) yüngül və kimya sənayesi
9. Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonunun sənayesinin inkişafına təkan verə biləcək amil:
 - A) əhalinin alçaq dağlıqda sıx məskunlaşması
 - B) meşələrin çox sahə tutması
 - C) tikinti materialları yataqlarının olması
 - D) ipəkçiliyin daha da inkişaf etməsi
 - E) polimetall filiz yataqlarının olması
10. Azərbaycanda tikinti materialları sənayesinin daha yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:
 - A) Abşeron, Şəki-Zaqatala
 - B) Abşeron, Gəncə-Qazax
 - C) Lənkəran-Astara, Kəlbəcər-Laçın
 - D) Aran, Dağlıq Şirvan
 - E) Quba-Xaçmaz, Aran
11. Azərbaycanda sement istehsalının inkişaf etdiyi iqtisadi rayon:
 - A) Quba-Xaçmaz B) Abşeron
 - C) Lənkəran-Astara D) Naxçıvan
 - E) Şəki-Zaqatala
12. Azərbaycanın filiz məşəli faydalı qazıntıları da zəngin olan iqtisadi-coğrafi rayonları:
 - A) Gəncə-Qazax, Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın
 - B) Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın
 - C) Aran, Abşeron, Quba-Xaçmaz
 - D) Naxçıvan, Quba-Xaçmaz, Yuxarı Qarabağ
 - E) Gəncə-Qazax, Aran, Lənkəran-Astara
13. Sintetik lif istehsalının Abşeron iqtisadi rayonunda yerləşdirilməsinə təsir edən əsas amillər:
 - A) hazır məhsulun döñiz nəqliyyatı vasitəsilə daşınma imkanı və toxuculuğun inkişafı
 - B) dənizə yaxınlıq və xammalın bolluğu
 - C) şirin su mənbələrinə yaxınlıq və filiz ehtiyatlarının olması
 - D) ucuz hidroenerji mənbələrinin olması və toxuculuğun inkişafı
 - E) zəngin xammal bazası və tələbat
14. Azərbaycanda elektrik enerjisi istehsalının zəif inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:
 - A) Kəlbəcər-Laçın, Aran, Quba-Xaçmaz
 - B) Aran, Quba-Xaçmaz, Dağlıq-Şirvan
 - C) Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala
 - D) Yuxarı Qarabağ, Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala
 - E) Şəki-Zaqatala, Abşeron, Aran

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

- 15.** Azərbaycanda elektroenergetika sənayesinin daha yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:
- Aran, Naxçıvan, Dağlıq Şirvan
 - Abşeron, Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala
 - Aran, Abşeron, Gəncə-Qazax
 - Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ, Aran
 - Gəncə-Qazax, Naxçıvan, Lənkəran-Astara
- 16.** Azərbaycanın ən böyük istilik elektrik stansiyasının yerləşdiyi iqtisadi-coğrafi rayon:
- Aran
 - Abşeron
 - Naxçıvan
 - Yuxarı Qarabağ
 - Gəncə-Qazax
- 17.** Azərbaycanın mineral su mənbələri ilə daha zəngin olan iqtisadi-coğrafi rayonları:
- Gəncə-Qazax, Abşeron, Dağlıq Şirvan
 - Quba-Xaçmaz, Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın
 - Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara, Aran
 - Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın, Abşeron
 - Naxçıvan, Aran, Lənkəran-Astara
- 18.** Meşe və su ehtiyatları ilə zəngin olan iqtisadi rayonları müəyyən edin.
- Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara
 - Lənkəran-Astara, Abşeron, Aran
 - Şəki-Zaqatala, Naxçıvan, Lənkəran-Astara
 - Lənkəran-Astara, Aran, Quba-Xaçmaz
 - Kəlbəcər-Laçın, Abşeron, Şəki-Zaqatala
- 19.** Respublikamızın Böyük Qafqaz, Kür çökəkliyi və Lənkəran təbii vilayətlərində yerləşən müvafiq iqtisadi rayonlar:
- Abşeron, Quba-Xaçmaz; Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara; Naxçıvan
 - Abşeron, Quba-Xaçmaz; Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax; Naxçıvan
 - Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala; Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın; Aran
 - Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala; Aran və Lənkəran-Astara
 - Abşeron, Dağlıq Şirvan; Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax; Kəlbəcər-Laçın
- 20.** Kiçik Qafqaz və Orta Araz təbii vilayətlərindən kənarda yerləşən iqtisadi-coğrafi rayonları:
- Abşeron, Dağlıq Şirvan, Yuxarı Qarabağ, Aran, Lənkəran-Astara, Gəncə-Qazax
 - Abşeron, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala, Aran, Lənkəran-Astara
 - Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın, Aran
 - Abşeron, Quba-Xaçmaz, Naxçıvan, Gəncə-Qazax, Lənkəran-Astara, Aran
 - Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara, Kəlbəcər-Laçın, Aran

- 21.** Verilmiş iqtisadi rayonlar üçün ümumi olmayan əlamətlər:
- Bakı Ceyhan boru kəməri ərazilərindən keçir
 - Pambıqçılıq inkişaf edib
 - Abşeron iqtisadi rayonu ilə həmsərhəddirlər
 - Qış olaqlarına malikdirlər
 - Filiz faydalı qazıntıları ilə zəngindirlər
 - Meşe ehtiyatlarına malikdirlər

- A) 1, 3, 5 B) 3, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 6

- 22.** Verilmiş iqtisadi rayonlar üçün ümumi olan əlamətlər:

- Bakı Ceyhan boru kəməri ərazilərindən keçir.
- Pambıq əkinləri geniş ərazi tutur.
- Abşeron iqtisadi rayonu ilə həmsərhəddirlər
- Qış olaqlarına malikdirlər.
- Ərazilərində iri su elektrik stansiyaları var.
- Dağ mədən sənayesi yaxşı inkişaf edib

- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 5
D) 4, 5, 6 E) 1, 4, 5

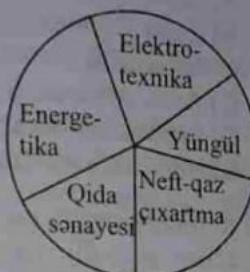
- 23.** Aşağıdakı əlamətləri özündə birləşdirən iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- Urbanizasiyanın səviyyəsi aşağıdır.
- Xarici dövlətlə sərhədə malikdir.
- Filiz faydalı qazıntıları yoxdur.
- Aran (Kür-Araz), Naxçıvan
- Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala
- Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara
- Kəlbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax
- Yuxarı Qarabağ, Abşeron

- 24.** Verilən əlamətlərin səciyyəvi olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:
1. Urbanizasiyanın səviyyəsinin aşağı olması
 2. Filiz faydalı qazıntılarının olmaması
 3. Sərhəd-keçid məntəqələrinin olması
- A) Gəncə-Qazax B) Aran C) Şəki-Zaqatala
D) Quba-Xaçmaz E) Abşeron

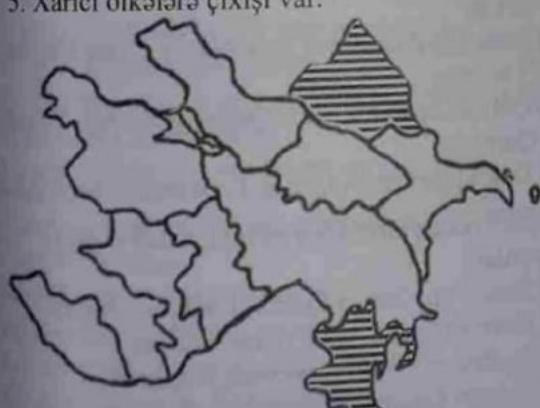
- 25.** Verilən əlamətlərin səciyyəvi olduğu iqtisadi-coğrafi rayon:
1. Ərazisi iki tektonik zonada yerləşir.
 2. Mineral su və filiz ehtiyatları ilə zəngindir.
 3. Hər tərəfdən xarici ölkələrlə əhatə olunmuşdur.
 4. Tütünçülük, çayirdəkli meyvəçilik inkişaf etmişdir.
- A) Şəki-Zaqatala B) Lənkəran-Astara
C) Aran D) Gəncə-Qazax
E) Naxçıvan

- 26.** Diaqram hansı iqtisadi-coğrafi rayonun sənayesinin strukturu üçün səciyyəvidir?

- A) Kəlbəcər-Laçın B) Aran C) Naxçıvan
D) Dağlıq Şirvan E) Lənkəran-Astara

- 27.** Xəritə sxemdə göstərilən iqtisadi-coğrafi rayonların oxşar xüsusiyyətlərini müəyyən edin.
1. Xəzər dənizinə çıxışa malikdirlər.
 2. Meyvəçilik və tərəvəzçilik üzrə ixtisaslaşmışlar.
 3. Çayçılıq inkişaf etmişdir.
 4. Neft hasilatına malikdir.
 5. Xarici ölkələrə çıxışı var.

- A) 1,3,5 B) 1,2,5 C) 1,4,5
D) 2,4,5 E) 2,3,4

- 28.** Xəritə sxemdəki iqtisadi-coğrafi rayonların (I və II) fərqli xüsusiyyətlərini müəyyən edin.
1. Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları vardır.
 2. Pambıqcılıq inkişaf etmişdir.
 3. Enerji istehsalında SES-lərin payı vardır.
 4. Neft hasilatına malikdirlər.
 5. Xarici ölkələrlə quru sərhədinə malikdirlər.

- 29.** Gədəbəy, Şəmkir, Tovuz, Daşkəsan inzibati rayonlarının aid olduğu iqtisadi-coğrafi rayon:
- A) Şəki-Zaqatala B) Gəncə-Qazax
C) Quba-Xaçmaz D) Aran
E) Yuxarı Qarabağ

- 30.** Balakən, Qəbələ, Qax, Oğuz inzibati rayonlarının aid olduğu iqtisadi-coğrafi rayon:
- A) Gəncə-Qazax B) Dağlıq Şirvan
C) Şəki-Zaqatala D) Aran E) Quba-Xaçmaz

- 31.** Ərazisində həm su elektrik (SES), həm də istilik-elektrik (IES) stansiyaları olan iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin.
- A) Aran, Lənkəran-Astara
B) Abşeron, Yuxarı Qarabağ
C) Gəncə-Qazax, Aran
D) Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
E) Gəncə-Qazax, Quba-Xaçmaz

- 32.** Azərbaycanın İranla həmsərhəd iqtisadi-coğrafi rayonları:
- A) Lənkəran-Astara, Dağlıq Şirvan
B) Aran, Dağlıq Şirvan
C) Naxçıvan, Quba-Xaçmaz
D) Aran, Lənkəran-Astara
E) Aran, Abşeron

- 33.** Gürcüstan Respublikası ilə həmsərhəd olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- A) Şəki-Zaqatala, Abşeron
B) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala
C) Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara
D) Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz
E) Gəncə-Qazax, Aran

- 34.** Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunun Rusiya ilə həmsərhəd olan inzibati rayonları:
- A) Siyəzən, Quba B) Xızı, Qusar
C) Qusar, Xaçmaz D) Siyəzən, Qusar
E) Şabran, Quba

35. Gəncə-Qazax və Kəlbəcər-Laçın iqtisadi-coğrafi rayonlarının sərhədində yerləşən dağ silsiləsi:
- A) Murovdag
 - B) Qarabağ silsiləsi
 - C) Zəngazur dağları
 - D) Talyış dağları
 - E) Ləngəbəz dağları
36. Şəki-Zaqatala və Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonlarının sərhədində yerləşən dağ silsiləsi:
- A) Shahdag
 - B) Yan silsilə
 - C) Nialdağ
 - D) Ləngəbəz
 - E) Baş Qafqaz
37. Azərbaycanda ən çox elektrik enerjisi istehsal və istehlak edən müvafiq iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- A) Abşeron və Gəncə-Qazax
 - B) Abşeron və Aran
 - C) Aran və Abşeron
 - D) Aran və Naxçıvan
 - E) Gəncə-Qazax və Şəki-Zaqatala
38. Azərbaycanda elektrik enerjisi istehsalının həcmində görə fərqlənən iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- A) Aran və Kəlbəcər-Laçın
 - B) Gəncə-Qazax və Dağlıq Şirvan
 - C) Kəlbəcər-Laçın və Abşeron
 - D) Şəki-Zaqatala və Quba-Xaçmaz
 - E) Abşeron və Gəncə-Qazax
39. Azərbaycanda boru-kəməri şəbəkəsinin sıxlığının nisbətən az olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- A) Kəlbəcər-Laçın, Abşeron, Lənkəran-Astara
 - B) Aran, Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ
 - C) Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın, Şəki-Zaqatala
 - D) Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala, Abşeron
 - E) Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax
40. Ekoloji vəziyyəti gərgin və tullantısız texnologiyaya keçməyin daha vacib olduğu iqtisadi-coğrafi rayon:
- A) Şəki-Zaqatala
 - B) Naxçıvan
 - C) Dağlıq Şirvan
 - D) Kəlbəcər-Laçın
 - E) Abşeron
41. Azərbaycanın mineral-tikinti xammallarının emalı hansı iqtisadi-coğrafi rayonda üstün inkişaf etmişdir?
- A) Abşeron, Gəncə-Qazax, Aran
 - B) Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara, Kəlbəcər-Laçın
 - C) Quba-Xaçmaz, Abşeron, Dağlıq Şirvan
 - D) Kəlbəcər-Laçın, Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
 - E) Lənkəran-Astara, Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın
42. Respublikamızda polimetall filizi ilə zəngin olan iqtisadi rayonlar:
- A) Naxçıvan, Gəncə-Qazax, Quba-Xaçmaz
 - B) Yuxarı Qarabağ, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
 - C) Kəlbəcər-Laçın, Aran, Naxçıvan
 - D) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın
 - E) Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara, Abşeron
43. Azərbaycanda tükənməyən enerji cihazları ilə çox olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- A) Abşeron, Aran
 - B) Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın
 - C) Şəki-Zaqatala, Yuxarı Qarabağ
 - D) Kəlbəcər-Laçın, Quba-Xaçmaz
 - E) Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ
44. Meşə ehtiyatları ölkənin orta güvəniçi ilə olan iqtisadi rayonlar:
- A) Naxçıvan, Gəncə-Qazax
 - B) Aran, Dağlıq Şirvan
 - C) Abşeron, Yuxarı Qarabağ
 - D) Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara
 - E) Quba-Xaçmaz, Aran
45. Yod istehsal edən müəssisələrin yerləşdirildiyi iqtisadi rayonlar və onun xammalı:
- A) Aran, Quba-Xaçmaz; dəniz suyu
 - B) Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax; dəniz suyu və dəmir filizi
 - C) Aran, Abşeron; mədən suları
 - D) Lənkəran-Astara, Abşeron; neft, qaz
 - E) Abşeron, Şəki-Zaqatala; polimetall filizləri
46. Respublikamızın metallurgiya sənayesində istifadə edilən qeyri-filiz xammalı və onun yerləşdiyi iqtisadi rayon:
- A) çaydaşı; Aran
 - B) bentonit gilləri; Kəlbəcər-Laçın
 - C) bentonit gilləri; Gəncə-Qazax
 - D) bentonit gilləri; Şəki-Zaqatala
 - E) travertin; Naxçıvan
47. Büyük Qafqaz təbii vilayətinin iqtisadi rayonları:
- A) Quba-Xaçmaz, Abşeron, Aran, Gəncə-Qazax
 - B) Şəki-Zaqatala, Abşeron, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan
 - C) Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz, Naxçıvan
 - D) Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax, Abşeron, Yuxarı Qarabağ
 - E) Dağlıq Şirvan, Abşeron, Lənkəran-Astara, Aran
48. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinin iqtisadi-coğrafi rayonları:
- A) Naxçıvan, Gəncə-Qazax, Lənkəran-Astara
 - B) Gəncə-Qazax, Aran, Şəki-Zaqatala
 - C) Kəlbəcər-Laçın, Naxçıvan, Abşeron
 - D) Yuxarı Qarabağ, Gəncə-Qazax, Aran
 - E) Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ, Kəlbəcər-Laçın
49. Ceyrançöl alçaq dağlığının, Qanix-Əyriçayın və Samur-Dəvəçi ovalığının yerləşdiyi iqtisadi-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:
- A) Aran, Dağlıq-Şirvan, Gəncə-Qazax
 - B) Gəncə-Qazax, Dağlıq-Şirvan, Quba-Xaçmaz
 - C) Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax, Quba-Xaçmaz
 - D) Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax, Aran
 - E) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz

50. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunda əlvan metallurgiyasının inkişafı əlaqədardır:

- A) daş kömür və alunit ehtiyatının olması ilə
- B) amək ehtiyatlarının çoxluğu və yanacaq ehtiyatları
- C) neft hasilatının güclü inkişafı və dəmir filizinin olması
- D) xammal və elektrik enerjisi ehtiyatlarının bol olması ilə
- E) kənd təsərrüfatının yüksək inkişafı və xammal ehtiyatları

51. Azərbaycanda iqtisadi-coğrafi rayonlaşma zamanı
nəzərə alınan əsas amil:

- A) ixtisaslaşma
- B) iqtisadi əlaqələr
- C) əhalinin sayı
- D) sənayenin inkişafı
- E) kənd təsərrüfatının inkişafı

52. Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunda ağır sənayenin inkişafının səbəbləri:

- A) geniş meşə sahələri və iri şəhərlərin olması
- B) ucuz hidroenerji və mineral ehtiyatlarının olması
- C) xammal bazasının, istehlakçının olması və əmək ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunması
- D) iri filiz faydalı qazıntı yataqlarının və istehlakçıların olması
- E) yüngül və qida sənayelərinin hazır məhsullarına tələbatın böyük olması

53. Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunda yüngül sənayenin inkişaf etməsinin əsas səbəbləri:

- A) iri nəqliyyat qovşağına yaxınlıq və dənizə çıxışın olması
- B) yaxşı xammal bazası və yüksək ixtisaslı kadrların olması
- C) hazır məhsula böyük tələbat və əmək ehtiyatlarının bol olması
- D) əlverişli iqtisadi-coğrafi mövqeyə və xammal bazasına malik olması
- E) neft və təbii gaz ehtivatlarının bol olması

54. Azərbaycanın inkişaf etmiş sənayesi olan iqtisadi-coğrafi rayonları:

- A) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Aran
- B) Naxçıvan, Abşeron, Aran
- C) Naxçıvan, Abşeron, Şəki-Zaqatala
- D) Aran, Abşeron, Kəlbəcər-Laçın
- E) Şəki-Zaqatala, Abşeron, Gəncə-Qazax

55. Azərbaycanın sənayesi nisbətən zəif inkişaf etmiş iqtisadi-coğrafi rayonları:

- A) Lənkəran-Astara, Aran, Şəki-Zaqatala
- B) Kəlbəcər-Laçın, Quba-Xaçmaz, Abşeron
- C) Dağlıq Şirvan, Naxçıvan, Gəncə-Qazax
- D) Lənkəran-Astara, Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın
- E) Kəlbəcər-Laçın, Abşeron, Yuxarı Qarabağ

56. Azərbaycanda şəhər sənədinin hazırlanması daha çox olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar
A) Naxçıvan V.

A) Naxçıvan, Yuxarı Qarabag və Səki-Zaqatala
B) Abşeron, Lənkəran-Astara və Xəlbatçay
C) Gəncə-Qazax, Aran və Dağlıq Şirvan
D) Abşeron, Gəncə-Qazax və Naxçıvan
E) Gəncə-Qazax, Səki-Zaqatala

57. Azərbaycanda kənd əhalisinin nisbətən daha çox olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Şəki-Zaqatala, Abşeron, Quba-Xaçmaz
- B) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Aran
- C) Aran, Gəncə-Qazax, Dağılıq Şirvan
- D) Kəlbəcər-Laçın, Naxçıvan, Aran
- E) Dərələyəz, Qazax, Şəki-Zaqatala və Quba-Xaçmaz

58. Azərbaycanda urbanizasiya səviyyəsi daha aşağı olan iqtisadi rayonlar:

1. Naxçıvan 2. Abşeron
 3. Şəki-Zaqatala 4. Lənkəran
 5. Dağılıq Şirvan 6. Gəncə-Qazax
 A) 1, 6 B) 2, 4 C) 3, 4 D) 3, 5 E) 2, 6

59. Azərbaycanda əhalisinin milli tərkibi daha çox rəngarəng olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Quba-Xaçmaz, Naxçıvan
- B) Şəki-Zaqatala, Aran (Kür-Araz)
- C) Kəlbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax
- D) Abşeron, Quba-Xaçmaz
- E) Abşeron, Kəlbəcər-Laçın

60. Azərbaycanda əhalisinin milli tərkibi nisbətən yekcins olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Aran (Kür-Araz), Lənkəran-Asta
- B) Şəki-Zaqatala, Abşeron
- C) Naxçıvan, Quba-Xaçmaz
- D) Naxçıvan, Aran (Kür-Araz)
- E) Yuxarı Qarabağ, Şəki-Zaqatala

61. Azərbaycanda şüşə və şüşə məmulatı istehsalı ilə fərqlənən iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Naxçıvan, Aran
- B) Abşeron, Yuxarı Qarabağ
- C) Aran, Şəki-Zaqatala
- D) Naxçıvan, Şəki-Zaqatala
- E) Abseron, Naxçıvan

62. Azərbaycanda yod-brom məhsulları istehsalı ilə fərqlənən iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Abşeron, Gəncə-Qazax
- B) Abşeron, Aran
- C) Aran, Gəncə-Qazax
- D) Naxçıvan, Abşeron
- E) Naxçıvan, Quba-Xaçma

63. Azərbaycanda məşə ehtiyatları həm təmin olunmuş iqtisadi rayonlar:

- (A) Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax
- (B) Lənkərən-Astara, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala
- (C) Şəki-Zaqatala, Abşeron, Naxçıvan
- (D) Lənkərən-Astara, Aran, Dağlıq Şirvan
- (E) Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax, Naxçıvan

64. Azərbaycanda məşə ehtiyatları ilə nisbətən zəif təmin olunmuş iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Naxçıvan, Abşeron, Şəki-Zaqatala
 - Naxçıvan, Gəncə-Qazax, Quba-Xaçmaz
 - Kəlbəcər-Laçın, Şəki-Zaqatala, Aran
 - Aran, Naxçıvan, Quba-Xaçmaz
 - Abşeron, Aran, Naxçıvan

65. Azərbaycanın iqtisadi-coğrafi rayonları arasında sərhəd rolunu oynayan dağ silsilələri:
- Baş Qafqaz, Şahdağ
 - Talış, Qarabağ
 - Baş Qafqaz, Murovdag
 - Zəngəzur, Peştəsar
 - Burovar, Dərələyəz

66. Azərbaycanın iqtisadi-coğrafi rayonları arasında sərhəd rolunu *oynamayan* dağ silsilələri:
- Murovdag, Talış
 - Peştəsar, Murovdag
 - Baş Qafqaz, Şahdağ
 - Murovdag, Baş Qafqaz
 - Yan, Dərələyəz

67. Ermənistanın təcavüzüne məruz qalmış iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Yuxarı Qarabağ, Şəki-Zaqatala
 - Yuxarı Qarabağ, Kəlbəcər-Laçın
 - Aran, Lənkəran-Astara
 - Kəlbəcər-Laçın, Quba-Xaçmaz
 - Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax

68. Respublikamızın Rusiya və Gürcüstanla əsas sərhəd keçid məntəqələrinin yerləşdiyi müvafiq iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Quba - Xaçmaz, Dağlıq Şirvan
 - Quba - Xaçmaz, Gəncə - Qazax
 - Yuxarı Qarabağ, Aran
 - Şəki - Zaqatala, Gəncə - Qazax
 - Dağlıq Şirvan, Şəki - Zaqatala

69. Azərbaycanda daha olverişli rekreasiya imkanlarına malik olan iqtisadi rayonlar:
- Dağlıq Şirvan, Aran
 - Aran, Kəlbəcər-Laçın
 - Abşeron, Aran
 - Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz
 - Aran, Naxçıvan

70. Məşə ehtiyatları ilə daha az təmin olunmuş iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin.
1. Abşeron	2. Lənkəran-Astara	3. Naxçıvan
4. Aran	5. Şəki-Zaqatala	6. Yuxarı Qarabağ
A) 1, 3, 5	B) 2, 3, 4	C) 1, 5, 6
D) 1, 3, 4	E) 2, 4, 6	

71. Abşeron və Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonlarının yüksək urbanizasiyalamasının səbəbi:
- rekreasiya və xidmət sahələrinin olması
 - sənayenin inkişafı
 - təbii artımın zəif olması
 - mexaniki artımın zəif olması
 - kənd təsərrüfatının inkişafı

72. Abşeron iqtisadi rayonunun filiz faydalı çəmənlərin ilə kəsiş olmasının səbəbi:
- burada antropogen landschaftların əsasındakı çəmənlik etməsi
 - Xəzərə birbaşa idarəetməsi
 - Kiçik Qafqazdan bəyaz çəmənlərdən yaradılmışdır
 - əsasən çökəmə səhürlərin yaradılmışdır
 - yarımşəhərə zonasında yerləşdirilir

73. Verilmiş iqtisadi rayona aid olan şəhərlərin müəyyən edin.
- Çoxmillətlidir.
 - Neft ehtiyatı var.
 - Kontinental iqlimə malikdir.
 - Tütünçülük, baramaçılıq inkişaf edib.
 - Polimetall filiz ehtiyatı var.
 - Pambıqçılıq ənənəvi sahədir.

- A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 6 E) 3, 4, 5

74. Verilmiş iqtisadi rayona aid *olmayan* əlamətlər seçin:
- Neft ehtiyatına malikdir.
 - Kontinental iqlimə malikdir.
 - Pambıqçılıq üstün inkişaf edib.
 - Polimetall filiz ehtiyatı var.
 - Tütünçülük, baramaçılıq ixtisaslaşma sahəsidir.
 - Çoxmillətlidir.

- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 6 C) 2, 4, 5
D) 4, 5, 6 E) 1, 3, 5

75. Azərbaycanın ucqar kənar nöqtələrinin yerləşdiyi iqtisadi rayonlar:
- Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Aran, Kəlbəcər-Laçın
 - Quba-Xaçmaz, Abşeron, Kəlbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax
 - Lənkəran-Astara, Abşeron, Quba-Xaçmaz, Aran
 - Abşeron, Kəlbəcər-Laçın, Yuxarı Qarabağ, Aran
 - Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara, Abşeron, Naxçıvan

76. Filizçay polimetall filiz yatağı və İlisu dövlət qorunun yerləşdiyi iqtisadi-coğrafi rayon:
 A) Gəncə-Qazax B) Dağlıq Şirvan
 C) Kəlbəcər-Laçın D) Yuxarı Qarabağ
 E) Şəki-Zaqatala
77. Ərazisində daha çox iqtisadi-coğrafi rayon yerləşən təbii vilayət:
 A) Kiçik Qafqaz B) Böyük Qafqaz
 C) Kür dağarası çökəkliyi D) Lənkəran
 E) Naxçıvan
78. Tərkibində iqtisadi-coğrafi rayonların sayı çox olan təbii-coğrafi vilayətlər:
 A) Böyük Qafqaz, Aran
 B) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
 C) Lənkəran, Kiçik Qafqaz
 D) Orta Araz (Naxçıvan), Böyük Qafqaz
 E) Aran, Lənkəran
79. Aran iqtisadi-coğrafi rayonunda əhalinin çalışdığı əsas sənaye sahələri:
 A) ipakçılık, cihazqayırma, əlvan metallurgiya
 B) pambıqçılıq, metallurgiya, yeyinti
 C) neft-qaz hasilatı, baliq, çay emalı
 D) elektroenergetika, metallurgiya, yüngül sənaye
 E) elektroenergetika, yüngül sənaye, neft-qaz hasilatı
80. Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunun təsərrüfatının inkişafına və ixtisaslaşmasına təsir edən əsas amillər:
 A) paytaxt amili və torpaq örtüyü
 B) təbii şərait və təbii sərvətlər
 C) ixtisaslı kadrlar azlığı və iqlim şəraitini
 D) inkişaf etmiş infrastruktur və ekoloji amil
 E) əlverişli nəqliyyat mövqeyi və əhalinin milli tərkibi
81. Azərbaycanda urbanizasiya səviyyəsi daha yüksək olan iqtisadi-coğrafi rayon və bunun səbəbi:
 A) Gəncə-Qazax; dağ-mədən və dağlıq relyef
 B) Aran; yüngül və energetika sənayesi
 C) Abşeron; coxsahəli sənaye və paytaxt amili
 D) Abşeron; neft-kimya və yüngül sənaye
 E) Abşeron; kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı və dəniz sahili mövqeyi
82. Aşağıdakı mineral suların yerləşdiyi müvafiq inzibati rayonları müəyyən edin.
 1. İstisu a. Qax
 2. Qalaaltı b. Culfa
 3. Daridağ c. Şabran
 4. İlisu d. Kəlbəcər
 A) 2 - c; 4 - b B) 1 - d; 4 - b C) 1 - d; 4 - a
 D) 2 - d; 3 - a E) 1 - a; 3 - c
83. Azərbaycanda zəngin təbii gəlirlərinə malik olan əsas rayonlar:
 A) Abşeron yarımadası, Şəki-Zaqatala
 B) Abşeron yarımadası, Naxçıvan
 C) Xəzərin şəfə zonası, Abşeron yarımadası
 D) Xəzər dənizi, Lənkəran
 E) Kür-Araz ovalığı, Ceyrancıl
84. Azərbaycan Respublikasında əsas mərmər yataqları hənsi iqtisadi rayonun ərazisində yerləşir?
 A) Gəncə-Qazax B) Dağlıq Şirvan
 C) Şəki-Zaqatala D) Lənkəran-Astara
 E) Abşeron
85. Azərbaycanın kimya sənayesi üçün xammaldır:
 A) plastik kütlə, sulfat turşusu
 B) mədən suları, neft-qaz
 C) dəmir filizi, kalium gübrələri
 D) mineral gübrələr, sənaye tullantıları
 E) travertin, mərmər
86. Azərbaycanda əhalisinin milli tərkibinin daha mürəkkəb olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:
 A) Abşeron, Kəlbəcər-Laçın
 B) Kəlbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax
 C) Lənkəran-Astara, Aran
 D) Dağlıq Şirvan, Naxçıvan
 E) Abşeron, Şəki-Zaqatala
87. Turşular, duzlar, mineral gübrələr istehsal edən müəssisələrin yerləşdirilməsində nəzərə alınan əsas amillər:
 A) yüksək ixtisaslı kadrlar
 B) su ehtiyatları ilə zəngin olan rayonlara yaxınlıq
 C) demoqrafik potensialı böyük olan rayonlara yaxınlıq
 D) enerji mənbələrinə və şəhərlərə yaxınlıq
 E) tələbat və xammal rayonlarına yaxınlıq
88. Azərbaycanda istilik elektrik stansiyalarının (IES) adətən iri şəhərlərdə yerləşməsinin səbəbi:
 A) elm tutumlu olması
 B) ixtisaslı kadrlar tələb etməsi
 C) elektrik enerjisini tələbatın çox olması
 D) böyük çayların olması
 E) enerjiya tələbatının az olması
89. Azərbaycanda urbanizasiya səviyyəsi daha aşağı olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:
 1. Yuxarı Qarabağ 2. Abşeron
 3. Şəki-Zaqatala 4. Kəlbəcər-Laçın
 5. Dağlıq Şirvan 6. Gəncə-Qazax
 A) 2, 6 B) 1, 6 C) 3, 6 D) 2, 4 E) 4, 5
90. Azərbaycanda külək enerjisindən istifadənin perspektivi daha böyük olan region:
 A) Abşeron yarımadası B) Naxçıvan MR
 C) Kür-Araz ovalığı
 D) Böyük Qafqazın cənub yamacı
 E) Lənkəran vilayəti

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

- 91.** Respublikamızın müvafiq olaraq Türkiyə və İranla həmsərhəd olan iqtisadi rayonlarını müəyyən edin.
- Aran, Yuxarı-Qarabağ
 - Naxçıvan, Lənkəran-Astara
 - Kəlbəcər-Laçın, Quba-Xaçmaz
 - Naxçıvan, Dağlıq Şirvan
 - Gəncə-Qazax, Aran
- 92.** Sahəsinə görə Azərbaycanın on böyük iqtisadi-coğrafi rayonları:
- Şəki-Zaqatala, Yuxarı Qarabağ
 - Abşeron, Gəncə-Qazax
 - Dağlıq Şirvan, Lənkəran-Astara
 - Aran, Gəncə-Qazax
 - Abşeron, Dağlıq Şirvan
- 93.** Sumqayıt və Gəncə şəhərləri üçün ümumi olan xüsusiyyətlər:
- Böyük Qafqaz vilayəti daxilində yerləşirlər.
 - Kiçik Qafqaz vilayəti daxilində yerləşirlər.
 - Yerləşdikləri iqtisadi-coğrafi rayonların ən böyük şəhərləri hesab olunurlar.
 - Əhalisinin sayına görə ölkənin böyük şəhərləri sırasına daxildir.
 - Metallurgiya sənayesi inkişaf etmişdir.
 - Kimya sənayesi inkişaf etmişdir.
- A) 4, 5, 6 B) 1, 3, 5 C) 3, 4, 5
 D) 2, 4, 6 E) 1, 2, 3
- 94.** Respublikamızın metallurgiya (filiz) xammalı ilə daha zəngin olan iqtisadi-coğrafi rayonlarını müəyyən edin.
- Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın
 - Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax, Aran, Naxçıvan
 - Abşeron, Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax, Naxçıvan
 - Abşeron, Aran, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
 - Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz
- 95.** Filiz faydalı qazıntılar malik *olmayan* iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan, Lənkəran-Astara
 - Abşeron, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
 - Kəlbəcər-Laçın, Naxçıvan, Gəncə-Qazax
 - Şəki-Zaqatala, Abşeron, Gəncə-Qazax
 - Aran, Abşeron, Naxçıvan
- 96.** Azərbaycanda üzvi mənşəli faydalı qazıntıların daha çox yayıldığı iqtisadi-coğrafi rayonlar?
- Gəncə-Qazax, Naxçıvan, Dağlıq Şirvan
 - Aran, Yuxarı Qarabağ, Quba-Xaçmaz
 - Abşeron, Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın
 - Naxçıvan, Gəncə-Qazax, Lənkəran-Astara
 - Abşeron, Aran, Quba-Xaçmaz
- 97.** Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunda əlvan metallurgiyanın inkişafı əlaqədardır:
- daş kömür ehtiyatının olması ilə
 - əmək ehtiyatlarının çatışmazlığı ilə
 - neft hasilatının güclü inkişafı ilə
- D) xammal və elektrik enerjisi ehtiyatlarının olması ilə
 E) kənd təsərrüfatının yüksək inkişafı ilə
- 98.** Dağlıq Şirvan iqtisadi-coğrafi rayonundan inzibati rayonları:
- Ismayılli, Şamaxı, Quba
 - Oğuz, Ağsu, Göyçay
 - Qəbələ, İsmayılli, Şamaxı
 - Şamaxı, Abşeron, Xızı
 - Şamaxı, Ağsu, İsmayılli
- 99.** Abşeron iqtisadi rayonunun təsərrüfatının və əhalisinin suya olan tələbatını təmin edir:
- Ceyranbatan və Xanbulançay su anbarları
 - Pirsət çayı, baş Mil kanalı
 - Şollar su kəməri, Yuxarı-Qarabağ kanalı
 - Samur-Abşeron kanalı, Ceyranbatan su anbarı
 - Girdimançay, Sorsəng su anbarı
- 100.** Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunda içmali suya olan tələbatın ödənildiyi mənbələri göstərin:
- Xəzər dənizi suları
 - Samur-Abşeron kanalı
 - Araz çayından çəkilən su kəməri
 - Şollar su kəməri
 - Qar suları
 - Kür-Baki su kəməri
- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 3, 6
 D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 5
- 101.** Azərbaycanda ümumi sənaye məhsulunda payı daha çox olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan, Abşeron
 - Lənkəran-Astara, Yuxarı Qarabağ, Abşeron
 - Yuxarı Qarabağ, Naxçıvan, Abşeron
 - Abşeron, Aran, Naxçıvan
 - Aran, Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax
- 102.** Ərazilisinin bir hissəsi dünya okeanı səviyyasından aşağıda yerləşən iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Naxçıvan
 - Lənkəran-Astara
 - Dağlıq Şirvan
 - Quba-Xaçmaz
 - Şəki-Zaqatala
 - Aran
- A) 1, 3, 6 B) 2, 4, 6 C) 2, 4, 5
 D) 3, 5, 6 E) 1, 2, 3
- 103.** Azərbaycanın hansı iqtisadi-coğrafi rayonlarında:
- əlvan metallurgiya sənayesi inkişaf etmişdir.
 - əlvan metallurgiya sənayesi gələcəkdə inkişaf edə bilər.
1. Abşeron, Gəncə-Qazax və Naxçıvan
 2. Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın
 1. Abşeron, Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara
 2. Dağlıq Şirvan, Aran
 1. Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın, Aran
 2. Lənkəran-Astara, Abşeron
 1. Aran, Naxçıvan, Quba-Xaçmaz
 2. Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax
 1. Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan
 2. Lənkəran-Astara, Samur-Dəvəçi

- Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonlarının yerləşdiyi mühafizə olunan ərazilər*
- 104.** Tərtər, Varvara və Şəmkir su elektrik stansiyalarının yerləşdiyi iqtisadi-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılılığı:
- Aran, Yuxarı Qarabağ, Dağlıq Şirvan
 - Kəlbəcər-Laçın, Şəki-Zaqatala, Yuxarı Qarabağ
 - Naxçıvan, Abşeron, Quba-Xaçmaz
 - Yuxarı Qarabağ, Aran, Gəncə-Qazax
 - Gəncə-Qazax, Lənkəran-Astara, Abşeron
- 105.** Azərbaycanda kimya sənayesi müləssisələrinin yerləşdiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:
1. Abşeron	2. Quba-Xaçmaz	
3. Aran	4. Şəki-Zaqatala	
5. Kəlbəcər-Laçın	6. Gəncə-Qazax	
A) 3, 4, 5	B) 1, 2, 4	C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 6	E) 1, 2, 5	
- 106.** İqtisadi-coğrafi rayonlara müvafiq gələn mineral bulaqları müəyyən edin.
I. Kəlbəcər-Laçın	1. Vayxır
II. Abşeron	2. İstisu
III. Quba-Xaçmaz	3. Xaltan
IV. Naxçıvan	4. Suraxanı
A) I - 3, II - 1, III - 4, IV - 2	
B) I - 1, II - 4, III - 3, IV - 2	
C) I - 4, II - 3, III - 2, IV - 1	
D) I - 2, II - 4, III - 3, IV - 1	
E) I - 2, II - 3, III - 1, IV - 4	
- 107.** Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonunun yalnız iki fiziki-coğrafi rayonda yerləşən inzibati rayonları:
A) Balakən, Zaqatala	B) Zaqatala, Qəbələ
C) Oğuz, Şəki	D) Balakən, İsmayıllı
E) Qax, Qəbələ	
- 108.** Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonunun üç fiziki-coğrafi rayonda yerləşən inzibati rayonları:
A) Qax, Göyçay	B) Balakən, İsmayıllı
C) Qəbələ, Zaqatala	D) Şəki, Qəbələ
E) Şəki, Ağsu	
- 109.** Azərbaycanda yanacaq sənayesinin inkişaf etmədiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:
A) Lənkəran-Astara, Yuxarı Qarabağ, Abşeron
B) Gəncə-Qazax, Abşeron, Aran
C) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Kəlbəcər-Laçın
D) Aran, Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz
E) Şəki-Zaqatala, Naxçıvan, Dağlıq Şirvan
- 110.** Azərbaycanda ağır sənayenin zəif inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:
A) Kəlbəcər-Laçın, Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara
B) Abşeron, Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın
C) Naxçıvan, Şəki-Zaqatala, Abşeron
D) Abşeron, Aran, Gəncə-Qazax
E) Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan
- 111.** Azərbaycanda elektroenergetika sənayesinin yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:
A) Abşeron, Gəncə-Qazax, Aran
- 112.** Aran iqtisadi-coğrafi rayonunda yüngül müləssisələrinin yerləşdiyi müvafiq inzibati rayonlar:
- pambıqtamızlıma
 - pambıq parça istehsalı
 - sünidəri
 - yunyuma
- Mingəçevir
 - Yevlax
 - Salyan
 - Şirvan
- 1 - c; 2 - a; 3 - d; 4 - b
 - 1 - a; 2 - d; 3 - b; 4 - c
 - 1 - d; 2 - a; 3 - c; 4 - b
 - 1 - c; 2 - b; 3 - d; 4 - a
 - 1 - a; 2 - b; 3 - c; 4 - d
- 113.** Aran iqtisadi-coğrafi rayonunda ağır sənaye sahələrinin yerləşdiyi müvafiq şəhərlər:
- yod-brom
 - plastik kütə
 - texniki rezin
 - avtomat-cihaçqayırma
- Neftçala
 - Şirvan
 - Salyan
 - Mingəçevir
- 1 - d; 2 - a; 3 - b; 4 - c
 - 1 - b; 2 - d; 3 - a; 4 - c
 - 1 - a; 2 - b; 3 - c; 4 - d
 - 1 - a; 2 - c; 3 - d; 4 - b
 - 1 - b; 2 - c; 3 - d; 4 - a
- 114.** Əhalinin sayıının artmasına görə tabii-coğrafi vilayətlərinin düzgün sırası:
A) Lənkəran, Kür-Araz, Böyük Qafqaz
B) Kür-Araz, Lənkəran, Kiçik Qafqaz
C) Kiçik Qafqaz, Lənkəran, Böyük Qafqaz
D) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Naxçıvan
E) Naxçıvan, Kür-Araz, Lənkəran
- 115.** Böyük Qafqazın iqtisadi-coğrafi rayonlarının sahəsinə görə artan sırası:
A) Dağlıq Şirvan, Abşeron, Şəki-Zaqatala
B) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala
C) Şəki-Zaqatala, Abşeron, Dağlıq Şirvan
D) Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Abşeron
E) Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
- 116.** Azərbaycanın iqtisadi-coğrafi rayonlarının tərkibində olan inzibati rayonların sayına görə azalan sırası:
A) Aran, Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala
B) Aran, Yuxarı Qarabağ, Kəlbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax
C) Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan, Lənkəran-Astara, Aran
D) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Kəlbəcər-Laçın, Naxçıvan
E) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan

n iqtisadi-coğrafi rayonları

123. Tərkibində daha çox inzibati rayon olan iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) 2, 4, 6
- B) 2, 3, 9
- C) 1, 5, 8
- D) 4, 5, 8
- E) 3, 7, 10

124. Alüminium istehsalının I mərhələsinin Gəncə-Qazax, II mərhələsinin isə Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonlarında yerləşməsinin müvafiq səbəbləri:

- A) I – paytaxt amili; II – istehlakçıya yaxınlıq
- B) I – əmək ehtiyatları; II – iqtisadi-coğrafi mövqe
- C) I – xammala yaxınlıq; II – əmək ehtiyatlarının meyl etmə
- D) I – xammal və ucuz enerjiyə yaxınlıq; II – istehlakçıya yaxınlıq
- E) I – təbii şərait; II – dəniz sahili mövqe

125. Şəkər istehsalının Aran (I), qənnadının isə Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunda (II) yerləşməsinin müvafiq səbəbləri:

- A) I – təbii şərait; II – dəniz sahili mövqe
- B) I – əmək ehtiyatları; II – iqtisadi-coğrafi mövqe
- C) I – xammala yaxınlıq; II – əmək ehtiyatlarının çoxluğu
- D) I – istehlakçıya yaxınlıq; II – paytaxt amili
- E) I – xammal mövcudluğu; II – tələbatın olması

126. Azərbaycanda ağır sənayenin yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz
- B) Aran, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan
- C) Naxçıvan, Abşeron, Şəki-Zaqatala
- D) Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran-Astara
- E) Abşeron, Gəncə-Qazax, Aran

127. Azərbaycanda maşınçayırma sənayesinin daha yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Aran, Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın
- B) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz
- C) Naxçıvan, Aran, Abşeron
- D) Lənkəran-Astara, Gəncə-Qazax, Naxçıvan
- E) Abşeron, Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz

- 128.** Aşağıdakı əlamətlərə uyğun galən inzibati rayonları və yerləşdikləri iqtisadi-coğrafi rayonu müəyyən edin.
- Elektroenergetika sənayesi inkişaf etmişdir.
 - Yarimsahra və quru çöl iqlimini malik ərazilidirlər.
 - Kürboyunda yerləşirlər.
- A) Mingəçevir, Yevlax, Şirvan; Aran
 B) Gəncə, Qazax, Gədəbəy; Gəncə-Qazax
 C) Bakı, Sumqayıt, Şirvan; Abşeron
 D) Mingəçevir, Kürdəmir, Salyan; Aran
 E) Gəncə, Şəmkir, Daşkəsən; Gəncə-Qazax

- 129.** Şərab istehsalı üçün daha çox xammala malik olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Lənkəran-Astara
 - Gəncə-Qazax
 - Quba-Xaçmaz
 - Dağlıq Şirvan
 - Şəki-Zaqatala
- A) 3, 5 B) 1, 3 C) 2, 5 D) 1, 4 E) 2, 4

- 130.** İqtisadi rayonlar qrupuna aid olan cəhətləri müəyyən edin.
- Abşeron, Aran, Quba-Xaçmaz
 - Gəncə-Qazax, Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın
 - Yuxarı Qarabağ, Lənkəran, Aran
 - Metallurgiya xammalına zəngindir.
 - Neft hasilatının inkişafı etmişdir.
 - İranla həmsərhəddir.
- A) I - 2; II - 3; III - 1 B) I - 1; II - 2; III - 3
 C) I - 3; II - 1; III - 2 D) I - 2; II - 1; III - 3
 E) I - 3; II - 2; III - 1

- 131.** İqtisadi-coğrafi rayonların sahəsinə görə azalan sırası:
- A) Naxçıvan, Yuxarı Qarabağ, Gəncə-Qazax
 B) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın
 C) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala
 D) Naxçıvan, Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala
 E) Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala

- 132.** Lənkəran-Astara iqtisadi-coğrafi rayonunun Xəzərə birbaşa çıxışı olan inzibati rayonları:
- A) Abşeron, Neftçala, Astara
 B) Astara, Cəlilabad, Lerik
 C) Masallı, Lənkəran, Astara
 D) Lənkəran, Siyəzən, Yardımlı
 E) Lənkəran, Salyan, Neftçala

- 133.** Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunun Xəzərə çıxışı olan inzibati rayonları:
- A) Şabran, Xaçmaz, Quba B) Xaçmaz, Qusar, Xızı
 C) Siyəzən, Quba, Qusar
 D) Şabran, Siyəzən, Xaçmaz
 E) Siyəzən, Xızı, Qusar

- 134.** Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunda əhalinin ümumi sayı 2010-cu ildə 823,6 min nəfər olmuşdur. Orta illik təbii artım hər 1000 nəfərə 11,5 nəfər

olarsa, 2015-ci ildə iqtisadi rayonun nüfusunun sayının neçə min nəfərə çatacağı hesablayınız.

A) 890 B) 833 C) 814 D) 737 E) 871

- 135.** Xəritə-sxemda verilən iqtisadi-coğrafi rayon üçün xarakterikdir:

- arid iqlim, seyrak bitki örtüyüntin olması
 - zəngin filiz ehtiyatlarının olması
 - əhalisinin sayı və sıxlığının yüksək olması
 - elektrik enerjisinin çox hissəsi alternativ enerji mənbələrindən alınması
 - güclü yanacaq-energetika xammal bazasına malik olması
 - emal sənayesinin zəif inkişaf etməsi
- A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 4 C) 4, 5, 6
 D) 1, 3, 5 E) 2, 5, 6

- 136.** Naxçıvan iqtisadi rayonunun təsərrüfat əhəmiyyətli təbii ehtiyatları hansılardır?
- A) aqroiqlim, mineral sular, tikinti materialları, daş duz
 B) dəmir filizi, su, daş duz, əmək ehtiyatları
 C) mineral sular, olvan filizlər, meşə, günəş
 D) rekreatiya, aqroiqlim, mineral sular, yanacaq
 E) külək və günəş enerjisi, olvan və qara metallar, yanar şist

- 137.** Azərbaycan Respublikasında mineral gübrələrin istehsal edildiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Dağlıq Şirvan
 - Gəncə-Qazax
 - Şəki-Zaqatala
 - Lənkəran-Astara
 - Abşeron
 - Quba-Xaçmaz
- A) 2, 4 B) 1, 3 C) 2, 5 D) 4, 6 E) 1, 5

- 138.** Yod-brom istehsalı üçün xammal bazasına malik olmayan iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- A) Naxçıvan, Abşeron, Şəki-Zaqatala
 B) Abşeron, Aran, Kəlbəcər-Laçın
 C) Yuxarı Qarabağ, Aran, Şəki-Zaqatala
 D) Kəlbəcər-Laçın, Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara
 E) Quba-Xaçmaz, Naxçıvan, Aran

İnzibati rayonlar	Iqtisadi-coğrafi rayonlar
1. Cəlilabad	a. Yuxarı Qarabağ
2. Qəbələ	b. Quba-Xaçmaz
3. Şabran	c. Aran
	d. Lənkəran-Astara
	e. Şəki-Zaqatala

- A) 1 - c; 2 - e; 3 - a B) 1 - d; 2 - e; 3 - b
 C) 1 - a; 2 - b; 3 - e D) 1 - b; 2 - c; 3 - d
 E) 1 - d; 2 - b; 3 - c

Azərbaycan Respublikasında öz ərazisindəki hidroenerji ehtiyatlardan istifadə **etməyən** iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. Abşeron	2. Aran
3. Kəlbəcər-Laçın	4. Naxçıvan
5. Gəncə-Qazax	6. Lənkəran-Astara
A) 2, 4, 6	B) 2, 3, 4
D) 1, 3, 6	E) 2, 5, 6

141. Murovdag silsiləsi hansı iqtisadi-coğrafi rayonlar arasında sərhəddir?

- A) Kəlbəcər-Laçın və Quba-Xaçmaz
B) Gəncə-Qazax və Aran
C) Kəlbəcər-Laçın və Dağlıq Şirvan
D) Naxçıvan və Kəlbəcər-Laçın
E) Gəncə-Qazax və Kəlbəcər-Laçın

142. Ərazisi Qonaqkənd və Samur-Dəvəçi fiziki-coğrafi rayonlarında yerləşən iqtisadi-coğrafi rayon:

- A) Quba-Xaçmaz B) Dağlıq Şirvan
C) Şəki-Zaqatala D) Abşeron
E) Gəncə-Qazax

143. Əlamətlərin hansı iqtisadi-coğrafi rayona aid olduğunu müəyyən edin.

- Bütün yüksəklik qurşaqları mövcuddur.
- Neft hasilatına malikdir.
- Xəzər dənizinə birbaşa çıxışı vardır.

- A) Aran
B) Kəlbəcər-Laçın
C) Şəki-Zaqatala
D) Quba-Xaçmaz
E) Abşeron

144. Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunun mineral bulaqları:

- A) İlisu, Qalaaltı, Cimi
B) Vayxır, İlisu, Qalaaltı
C) Şirən, Xaşı, Sirab
D) Şix, Suraxani, Narzan
E) Xaltan, Xaşı, Cimi

145. Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunu içməli su ilə təmin edən su kəmərləri:

- A) Yuxarı Şirvan, Əzizbəyov
B) Kür-Bakı, Yuxarı Qarabağ
C) Şollar-Bakı, Yuxarı Şirvan
D) Samur-Abşeron, Mil-Muğan
E) Oğuz-Qəbələ-Bakı, Kür-Bakı

146. Hər tərəfdən xarici ölkələrə çıxışı olan (I) və heç bir xarici ölkə ilə həmsərhəd **olmayan** (II) iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) I - Naxçıvan; II - Dağlıq Şirvan
B) I - Naxçıvan; II - Quba-Xaçmaz
C) I - Lənkəran-Astara; II - Aran
D) I - Gəncə-Qazax; II - Şəki-Zaqatala
E) I - Dağlıq Şirvan; II - Abşeron

147. Əlvan metallurgiyasının perspektiv inkişafı üçün əlverişli səraito malik olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara
B) Naxçıvan, Quba-Xaçmaz
C) Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara
D) Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz
E) Şəki-Zaqatala, Naxçıvan

148. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunun stansiyaları:

- A) Şəmkir və Yenikənd SES-ləri, Gəncə İM
B) Mingəçevir və Yenikənd SES-ləri, Gəncə İM
C) Gəncə, Şəmkir, Varvara SES-ləri
D) Tərtər, Şəmkir, Yenikənd SES-ləri
E) Araz, Tərtər, Mingəçevir SES-i

149. Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunda turist rekreasiya təsərrüfatının inkişafına şərait yaradənlər:

1. Günəşli, qumlu çimərliklər
 2. endemik bitkilərin yayılması
 3. mineral bulaqların bolluğu
 4. otlaq və biçənəklərin mövcudluğu
 5. meşə landşaftının yayılması
 6. neft ehtiyatlarının mövcudluğu
- A) 3, 4, 6 B) 2, 3, 4
D) 1, 3, 5 E) 4, 5, 6 C) 1, 2, 5

150. Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın və Yuxarı Qarabağ iqtisadi-coğrafi rayonları üçün ümumi cəhat:

- A) Kiçik Qafqaz coğrafi rayonuna aiddirlər.
B) Ən iri İES-lər burada yerləşir.
C) Yeni neft yataqları aşkar edilmişdir.
D) Respublikada ən sıx əhali yerləşən ərazilərdir.
E) Əkinçiliyin inkişafı üçün geniş imkanları vardır.

151. Şəki-Zaqatala və Yuxarı Qarabağ iqtisadi-coğrafi rayonlarının ümumi cəhətləri:

- A) Polimetallilər yataqları vardır, xarici ölkələrə həmsərhəddir.
B) Əraziləri Gürcüstanla həmsərhəddir, əhalinin milli tərkibi yekcinsidir.
C) Elektrik stansiyalarına malikdirlər, rekreasiya ehtiyatları zəifdir.
D) Qərzəklili meyvəçilik üzrə ixtisaslaşmış, rütubətli subtropik iqlimə malikdir.
E) İnkişaf etmiş nəqliyyat şəbəkələri var, yanacaq sənayesi inkişaf etmişdir.

152. Respublikamızda bir-biri ilə həmsərhəd **olmayan** iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. Abşeron; Aran
 2. Yuxarı-Qarabağ; Dağlıq Şirvan
 3. Gəncə-Qazax; Aran
 4. Quba-Xaçmaz; Dağlıq Şirvan
 5. Lənkəran-Astara; Abşeron
 6. Aran; Kəlbəcər-Laçın
- A) 1, 4, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 5, 6 E) 1, 2, 3

153. Şəki-Zaqatala və Dağlıq Şirvan iqtisadi-coğrafi rayonlarına aid olan ümumi əlamətləri müəyyən edin.

1. Yanacaq sənayesi inkişaf etməmişdir.
 2. Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonu ilə həmsərhəddirlər.
 3. Qərzəkli meyvəçilik üzrə ixtisaslaşmışdır.
 4. Ərazilərdə polimetal filiz yataqları vardır.
 5. Dəməyə əkinçiliyi daha yaxşı inkişaf etmişdir.
- A) 4, 5 B) 2, 3 C) 1, 5 D) 1, 3 E) 2, 4

154. Sxemdə verilən iqtisadi-coğrafi rayonlar üçün oxşar əlamətlər:

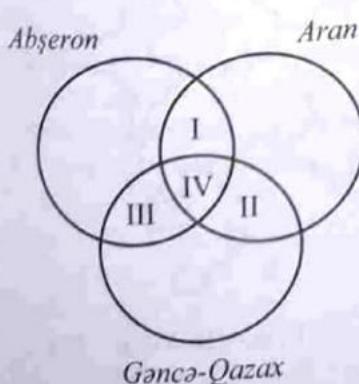

- A) quru subtropik meyvəçilik, neft hasilatı, şəkər çuqunduru əkinləri
B) daş duz ehtiyatı, elektroenergetika, yanacaq sənayesi
C) elektroenergetika, duz ehtiyatı, meyvəçilik
D) yarımsəhra iqlimi, polimetal filizləri, çayırdağlı meyvəçilik
E) yanacaq sənayesi, mineral sular, SES enerjisi

155. Ərazisində müvafiq olaraq 4 və 3 iqtisadi-coğrafi rayon olan təbii vilayətlər:

- A) Naxçıvan, Büyük Qafqaz
B) Kiçik Qafqaz, Lənkəran
C) Kür-Araz, Naxçıvan
D) Büyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
E) Kiçik Qafqaz, Büyük Qafqaz

156. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

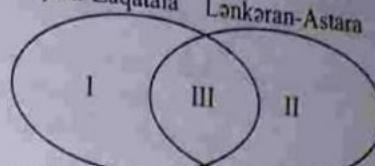

1. Metallurgiya sənayesi müəssisələrinə malikdir.

2. Neft hasilatına görə respublikada mühüm rol oynayır.
3. Transqafqaz (Avroasiya) naqış yaxşı dəhlizi keçir.
4. Xarici ölkələrlə quru sərhədinə malikdir.
5. Elektroenergetika sənayesi inkişaf etmişdir.
A) I - 4; II - 5; III - 3; IV - 1, 2
B) I - 5; II - 2; III - 3; IV - 1, 4
C) I - 1; II - 3; III - 4; IV - 2, 5
D) I - 5; II - 3; III - 2; IV - 1, 4
E) I - 2; II - 4; III - 1; IV - 3, 5

157. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Şəki-Zaqatala Lənkəran-Astara

1. İki xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
 2. Yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim geniş yayılmışdır.
 3. Aran iqtisadi-coğrafi rayonu ilə həmsərhəddir.
 4. Əhalinin milli tərkibi müxtalidir.
 5. Filiz faydalı qazıntı yataqları mövcuddur.
 6. Faraş tərəvəzçilik üzrə ixtisaslaşmışdır.
- A) I - 3, 4; II - 1, 5; III - 2, 6
B) I - 2, 5; II - 3, 4; III - 1, 6
C) I - 1, 5; II - 2, 6; III - 3, 4
D) I - 2, 6; II - 3, 5; III - 1, 4
E) I - 1, 4; II - 3, 6; III - 2, 5

158. Verilmiş fikirlərin aid olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. Sənayesi yerli xammala əsaslanan yüngül və qida sənayə sahələri ilə təmsil olunur.
 2. Kənd təsərrüfatının aparıcı sahələri meyvəçilik, taxılçılıq və heyvandarlıqdır.
 3. Respublikamızın polimetall ehtiyatlarının xeyli hissəsi burada yerləşir.
 4. Hündürlük qurşaqları özünü yaxşı bürüza verir.
- A) Naxçıvan, Aran
B) Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
C) Gəncə-Qazax, Lənkəran-Astara
D) Yuxarı Qarabağ, Quba-Xaçmaz
E) Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala

159. Quba – Xaçmaz və Lənkəran – Astara iqtisadi-coğrafi rayonlarının oxşar əlamətləri:

1. Geniş yay otaqlarına malikdirlər.
 2. Şəquili qurşaqlıq müşahidə edilir.
 3. Kurort-rekreasiya ehtiyatı boldur.
 4. Neft sənayesi inkişaf etmişdir.
 5. Əsasən yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim hakimdir.
 6. Balıq konserv müəssisələri fəaliyyət göstərir.
- A) 2, 4, 6 B) 3, 5, 6 C) 1, 2, 5
D) 2, 3, 6 E) 1, 3, 4

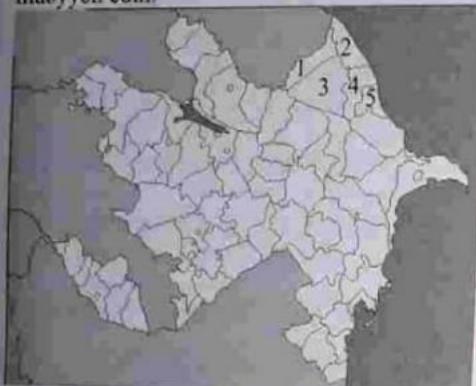
Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

160. İqtisadi-coğrafi rayonları tərkibindəki inzibati rayonların sayına görə artan sıra ilə ardıcılığını müəyyən edin.

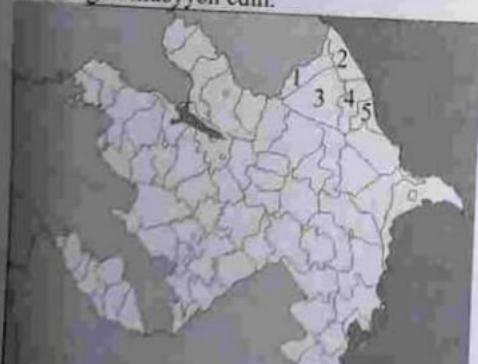
- A) 3, 4, 2, 1 B) 2, 4, 1, 3
C) 4, 3, 1, 2 D) 1, 4, 3, 2 E) 4, 2, 1, 3

161. Xaltan mineral su mənbəyinin, Ağzıbirçala gölünün, Şahdağ zirvəsinin və neft yataqlarının yerləşdiyi inzibati rayonların müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 3, 4, 1, 5 B) 5, 1, 4, 3 C) 3, 2, 1, 5
D) 2, 4, 1, 5 E) 1, 2, 3, 4

162. Kartofçuluğun inkişaf etdiyi, "Nabran" istirahət zonasının, neft-qaz hasilatının və "Qalaaltı" istirahət kompleksinin yerləşdiyi inzibati rayonların müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 1, 3, 2, 5 B) 2, 3, 4, 5 C) 4, 5, 2, 1
D) 2, 1, 4, 3 E) 1, 2, 5, 4

163. Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonunun 3 fiziki-coğrafi rayonunda yerləşən inzibati rayonları:

- A) Zaqatala, Qax, Şəki B) İsmayıllı, Şəki, Zaqatala
C) Qəbələ, Oğuz, Balakən D) Qax, Şəki, Balakən E) Şəki, Qax, Oğuz

164. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunun 3 fiziki-coğrafi rayonunda yerləşən inzibati rayonları:

- A) Ağstafa, Tovuz, Şəmkir
B) Tovuz, Gədəbəy, Qazax
C) Şəmkir, Daşkəsən, Göygöl
D) Samux, Ağstafa, Tərtər
E) Samux, Tovuz, Daşkəsən

165. Cədvəldə verilmiş Azərbaycanın iqtisadi-coğrafi rayonlarının urbanizasiya səviyyəsinə görə artma ardıcılığı:

Nö	Əhalinin sayı, min nəfər	Kənd əhalisinin sayı, min nəfər
1	1143,1	617,7
2	631,3	423,4
3	800,0	619,5

- A) 3, 1, 2 B) 2, 1, 3
D) 3, 2, 1 E) 1, 3, 2

166. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunun əhalisinin sayı 1152,6 min nəfər, kənd əhalisinin isə 623,8 min nəfərdür. Urbanizasiya səviyyəsinin neçə faiz olduğunu hesablayın.

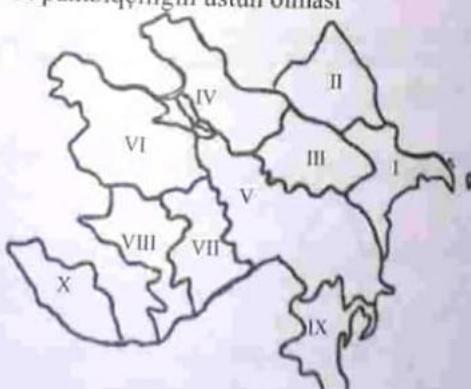
- A) 42,2 B) 48,2 C) 45,9 D) 38,4 E) 49,9

167. Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonunda əhalinin ümumi sayı 609 min nəfər, kənd əhalisinin sayı isə 437 min nəfərdür. Urbanizasiya səviyyəsinin neçə faiz olduğunu hesablayın.

- A) 71,8 B) 28,2 C) 25,1 D) 69,6 E) 17,2

168. Xəritə-sxemə əsasən iqtisadi-coğrafi rayonların fərqlənən xüsusiyyətlərinə görə uyğunluğu müəyyən edin.

1. filiz hasilatının üstün olması
2. kəskin kontinental iqlim malik olması
3. neft-qaz hasilatının üstün olması
4. sarı torpaqların üstün yayılması
5. pambıqçılığın üstün olması

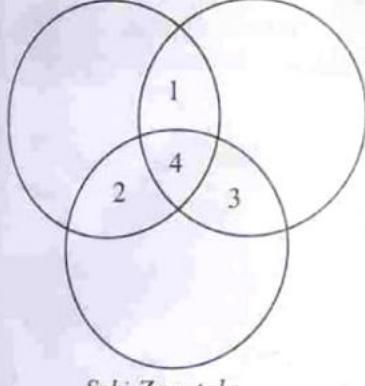

- A) I - IV; 2 - I; 3 - II; 4 - III; 5 - V
B) I - I; 2 - V; 3 - II; 4 - IX; 5 - VI
C) I - VII; 2 - X; 3 - V; 4 - IV; 5 - IX
D) I - VI; 2 - VII; 3 - III; 4 - VIII; 5 - IX
E) I - VI; 2 - X; 3 - I; 4 - IX; 5 - V

- 169.** Azərbaycanın iqtisadi-coğrafi mövqeyi Azərbaycanın fiziki-coğrafi mövqeyi
-
- Eyler-Venn diaqramına uyğun olanları müəyyən edin.
1. Cənubi Qafqaz və Ön Asiyada yerləşir.
 2. Xəzər dənizində neft ehtiyatlarının mənimsənilməsi nəticəsində daha da əlverişli olmuşdur.
 3. Naxçıvanla birbaşa əlaqənin olmaması ölkənin regionları arasında iqtisadi əlaqələr də çətinliklər yaradır.
 4. Rusiya və İranla sərhəd boyunca çaylar və dağ silsilələri uzanır.
 5. Əlverişli mövqe hesab edilir.
 6. Şimalda Qutondağ, cənubda Astaraçay ölkənin ucqar nöqtələridir.
- A) I - 1, 3; II - 5, 6; III - 2, 4
B) I - 2, 3; II - 4, 6; III - 1, 5
C) I - 2, 5; II - 3, 4; III - 1, 6
D) I - 3, 6; II - 1, 4; III - 2, 5
E) I - 1, 2; II - 3, 6; III - 4, 5

- 170.** Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Naxçıvan Lənkəran-Astara

Şəki-Zaqatala

- Kiçik Qafqaz tektonik zonasına aid olan dağ silsilələri mövcuddur.
 - Aran iqtisadi rayonu ilə həmsərhəddir.
 - Polimetal yataqlarına malikdir.
 - Müalicə əhəmiyyətli mineral bulaqlara malikdir.
 - Faydalı qazıntılarla zəngindir
- A) 1 - a; 2 - c; 3 - b; 4 - d
B) 1 - c; 2 - b; 3 - d; 4 - e
C) 1 - b; 2 - e; 3 - c; 4 - d
D) 1 - d; 2 - c; 3 - a; 4 - e
E) 1 - a; 2 - e; 3 - b; 4 - c

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

- 171.** Sxemə uyğun gələn iqtisadi-coğrafi rayonu müəyyən edin.

Ərazisində müləyim-isti iqlim tipi mövcud deyil.

Çaylarında palçıqlı sellər müşahidə olunur.

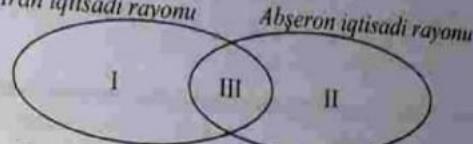
Nəqliyyat məsinqayırması inkişaf etmişdir.

- A) Quba-Xaçmaz
C) Şəki-Zaqatala
E) Yuxarı Qarabağ

- B) Naxçıvan
D) Aran

- 172.** Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

Aran iqtisadi rayonu

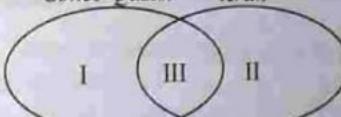

Abşeron iqtisadi rayonu

1. Bakı-Ceyhan boru kəməri keçir.
 2. Ərazisində tranzit çayları var.
 3. Çayları yay aylarında quruyur.
 4. Neft-qaz yataqları ilə zəngindir.
 5. Bakı-Novorassiyisk kəməri başlayır.
 6. Tektonik əyilmə zonasında yerləşir.
- A) I - 2, 6; II - 3, 5; III - 1, 4
B) I - 2, 4; II - 1, 6; III - 3, 5
C) I - 5, 6; II - 3, 4; III - 1, 2
D) I - 1, 3; II - 2, 6; III - 4, 5
E) I - 3, 4; II - 1, 5; III - 2, 6

- 173.** Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun bəndləri müəyyən edin.

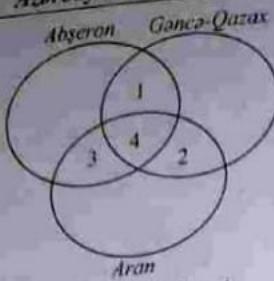
Gəncə-Qazax Aran

1. Elektroenergetika mərkəzləri yerləşir.
 2. Qızıl, mis, dəmir filizi yataqlarına malikdir.
 3. Ərazisindən Bakı-Ceyhan neft boru kəməri xətti keçir
 4. Həm yay, həm də qış otlaqlarına malikdir.
 5. Yod istehsalına görə dünyada fərqlənir.
 6. Balıq konservləri, dəri məmulatları ixrac edir.
- A) I - 2, 5; II - 4, 6 III - 1, 3;
B) I - 4, 5; II - 1, 3 III - 2, 6;
C) I - 2, 4; II - 5, 6; III - 1, 3;
D) I - 5, 6; II - 2, 4; III - 1, 3;
E) I - 2, 3; II - 5, 6; III - 1, 4;

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

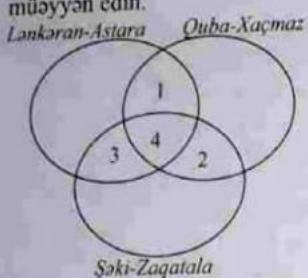
174. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müyyən edin.

- a. İhrac önemliyatlı neft-qaz boru komşuları keçir.
 b. quru subtropik meyvaçılık inkişaf edib.
 c. Metallürgiya bazaları formalasılıb.
 d. Elektroenergetika sanayesinde SES-lerin payı var.
 e. qış otlalqlarında heyvandarlıq inkişaf edib.

A) 1 - a; 2 - d; 3 - e; 4 - b
 B) 1 - c; 2 - a; e; 3 - d; 4 - b
 C) 1 - c; 2 - d; 3 - b; 4 - a, e
 D) 1 - b; 2 - a; 3 - c; 4 - d, e
 E) 1 - b; 2 - a; 3 - d, c; 4 - e

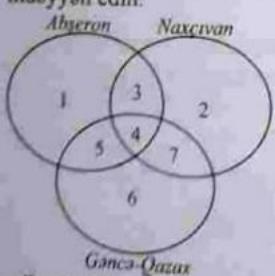
175. Eyler-Venn diaqramına nəsənə uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

- a. Meyvəciliyin inkişafında əlverişli təbii şərait var.
 b. Dənizsahil mövqeyə malik olması İCM
 əhəmiyyətini artırır.
 c. Qış turizminin inkişafı üçün geniş imkanı vardır.
 d. Tərkibi altı inzibati rayondan ibarətdir.
 e. Meyva-konserv sənaye müəssisələri mövcuddur.

A) 1 - b; 2 - c; 3 - d; 4 - a, e
 B) 1 - c; 2 - a, e; 3 - d; 4 - b
 C) 1 - a, c; 2 - d; 3 - e; 4 - b
 D) 1 - b; 2 - a; 3 - c; 4 - d, e
 E) 1 - b; 2 - c; 3 - a, d; 4 - e

176. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

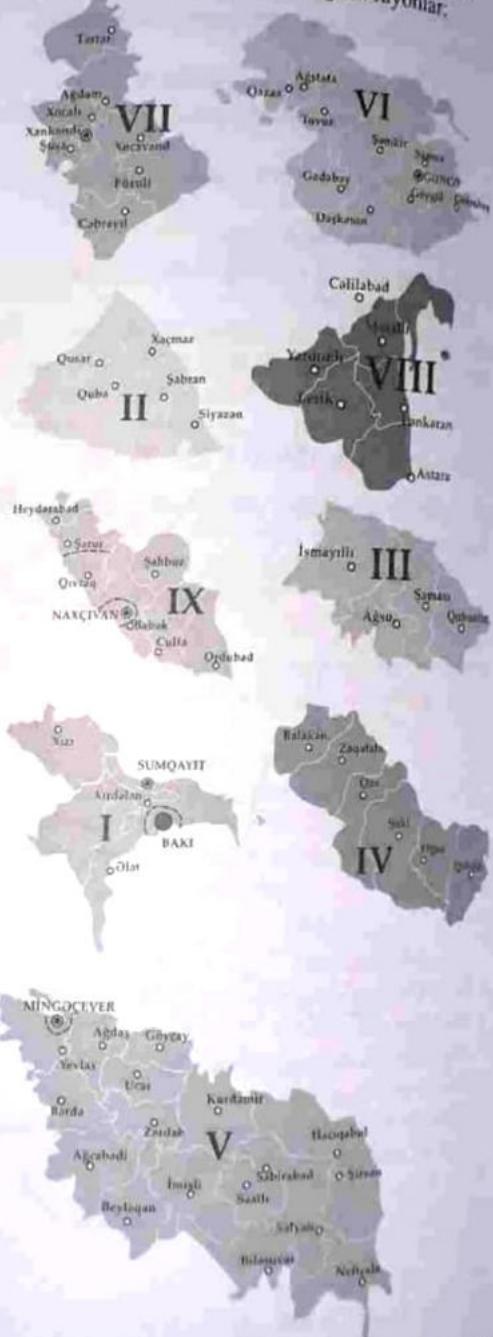

- a. Örəzisində yarımsəhərə və quru çöl iqlimi formalaşıb.
 - b. Duz mineral ehtiyatına malikdir.
 - c. Uçqun mənşəli göllər var.
 - d. İxrac boru kəmər naqliyyatı keçir.

- e. Zəngin alunit ehtiyatına malikdir.
f. Xarici ölkə ilə quru sərhədi yoxdur.
g. Respublikamızda sonnayə sahənin payına gələn ikinci yeri tutur.

A) 1 - g; 2 - b; 3 - a; 4 - f; 5 - c; 6 - d; 7 - e
B) 1 - f; 2 - g; 3 - b; 4 - a; 5 - d; 6 - c; 7 - e
C) 1 - d; 2 - e; 3 - c; 4 - b; 5 - a; 6 - g; 7 - f
D) 1 - c; 2 - a; 3 - b; 4 - e; 5 - f; 6 - d; 7 - e
E) 1 - d; 2 - c; 3 - e; 4 - a; 5 - b; 6 - g; 7 - f

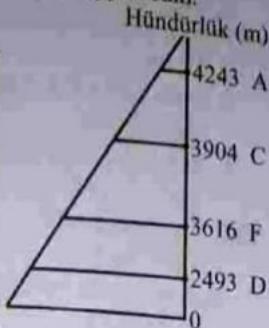
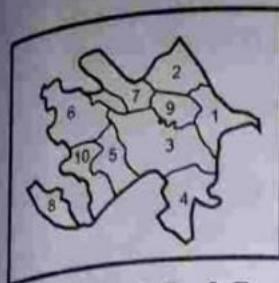
177. Örazisində müvafiq olaraq iki və bir sonnaya qoşlaşmış iqtisadi-coğrafi rayonlar.

- A) V və I, VI B) I və VI, IX C) I və V, VIII
 D) II və III, IX E) V və IV, VII

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

178. Verilən mündəq hündürlüklərə malik zirvələrin yerləşdiyi müvafiq iqtisadi - coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) A - 7; C - 6; F - 5; D - 8
- B) A - 8; C - 6; F - 5; D - 4
- C) A - 6; C - 7; F - 8; D - 2
- D) A - 2; C - 8; F - 10; D - 4
- E) A - 2; C - 6; F - 10; D - 7

179. Şirvan-Salyan (I) və Mingəçevir-Yevlax (II) sənaye qovşaqlarında istehsal olunan məhsullar:

- 1. yod-brom
 - 2. plastik kütlə
 - 3. texniki rezin
 - 4. yunun ilkin emalı
 - 5. pambıq parça
 - 6. neft hasilatı
- A) I - 3, 4, 6; II - 1, 2, 5
 - B) I - 2, 5, 6; II - 1, 3, 4
 - C) I - 1, 2, 4; II - 3, 5, 6
 - D) I - 1, 2, 6; II - 3, 4, 5
 - E) I - 4, 5, 6; II - 1, 2, 3

180. Xəritə-sxemə əsasən verilmiş iqtisadi-coğrafi rayonlara aid əlamətləri müəyyən edin.

- 1. Tikinti materialları ilə daha zəngindir.
 - 2. Metalluriya və metal emalı müəssisələrinə malikdir.
 - 3. Həm SES, həm də İES-lər elektrik enerjisinin əsas istehsalçılarıdır.
 - 4. Artezian suları ilə zəngindir.
 - 5. Mineral bulaqlara malikdir.
 - 6. Yüngül sənayenin əsas xammalı bu rayonda yetişdirilir.
- A) I - 2, 3, 6; II - 1, 4, 5
 - B) I - 1, 2, 6; II - 3, 4, 5
 - C) I - 3, 4, 5; II - 1, 2, 6
 - D) I - 1, 2, 5; II - 3, 4, 6
 - E) I - 1, 5, 6; II - 2, 3, 4

181. Naxçıvan iqtisadi-coğrafi rayonunda təsərrüfatın inkişafına ətverişli imkan yaranan amillər:

1. aqroqlim ehtiyatları
2. geniş meşə sahələri
3. zəngin mineral xammal ehtiyatları
4. geniş sahə tutan qara torpaqlar
5. hidroenerji ehtiyatları

182. Şəki-Zaqatala, Naxçıvan və Kəlbəcər-Laçın iqtisadi rayonlarını səciyyələndirən ümumi xüsusiyyətlər:

1. Meşələr geniş yayılıb.
2. Xarici ölkələrlə həmsərhəddirlər.
3. Əlvən metal filizi ehtiyatlarına malikdirlər.
4. Elektrik enerjisi istehsal olunur.
5. Qərzəkli meyvaçılık inkişaf edib.
6. Subalp və alp çəmənlikləri var.

183. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunun əsas təbii ehtiyatlarını müəyyən edin.

1. filiz ehtiyatları
2. aqroqlim
3. sənaye əhəmiyyətli zəngin meşə ehtiyatları
4. tikinti materialları
5. daş kömür ehtiyatları

184. Aran (Kür-Araz) iqtisadi-coğrafi rayonunun iqtisadi əhəmiyyəti olan təbii ehtiyatları:

1. aqroqlim
2. polimetal
3. meşə
4. dəmir filizi
5. neft-qaz
6. günəş enerjisi

185. Naxçıvan iqtisadi-coğrafi rayonu üçün səciyyəvidir:

1. Yüksək inkişaf etmiş infrastruktura malikdir.
2. Həm filiz, həm də qeyri-filiz sərvətlərlə zəngindir.
3. Hər tərəfdən xarici dövlətlərlə həmsərhəddir.
4. Sərhəd xəlləri ancaq yüksək dağlıqdan keçir.
5. Yüksək inkişaf etmiş cihazqayırma sənayesinə malikdir.
6. Qədim ipakçılık sənayesi mərkəzlərindən biridir.

186. Aran (Kür-Araz) iqtisadi-coğrafi rayonunu Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonundan fərgənləndirən əsas əlamətlər:

1. ərazisində dövlət qoruqlarının olması
2. Abşeron iqtisadi rayonu ilə həmsərhəd olması
3. suvarma əkinçiliyinin əsas yer tutması
4. yanacaq-energetika sənayesinin üstün inkişafı
5. filiz faydalı qazıntılarının olmaması
6. xarici ölkə ilə həmsərhəd olması

187. Xəritə - sxemdə ştrixlənmiş ərazilər üçün ümumi xüsusiyyətlər:

1. Hər tərəfdən xarici ölkələrlə həmsərhəddirlər.
2. Meyvə-tərvəz konserv müəssisələrinə malikdir.
3. Əhalisinin milli tərkibi yekcinsidir.
4. Müalicə əhəmiyyətli mineral bulaqlara malikdirlər.
5. Geniş yay otaqlarına malikdirlər.

188. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunda əkinə yararlı torpaq sahələrinin tədricən azalmasının səbəbləri:

1. Sənaye tullantıları ilə torpaqların çırklənməsi
2. tuqay meşələrinin sahələrinin azalması
3. yeni su anbarlarının tikilməsi
4. yol və tikinti işlərin genişlənməsi
5. kənd təsərrüfatının intensiv yolla inkişafı

189. Lənkəran-Astara iqtisadi-coğrafi rayonunun təsərrüfatının inkişafına müsbət təsir edir:

1. torpaqların yüksək məhsuldarlığı
2. aqroiqlim ehtiyatlarının zənginliyi
3. yağışlarının əsasən ilin soyuq dövründə düşməsi
4. əhalinin yüksək sıxlığı
5. əmək ehtiyatlarının çoxluğu
6. faydalı qazıntılarla zəngin olması

190. Lənkəran-Astara iqtisadi-coğrafi rayonun təsərrüfatının inkişafına *mənfi* təsir edir:

1. aqroiqlim ehtiyatlarının zənginliyi
2. yağışlarının əsasən ilin soyuq dövründə düşməsi
3. Xəzərin seviyyə taraddüdü
4. Xəzərsahili mövqe
5. əmək ehtiyatlarının tərkibi
6. əmək tutumlu və emaledici sənayenin zəif inkişafı

191. Xəritə-sxemdə ştrixlənmiş iqtisadi-coğrafi rayonların ümumi xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

1. Xarici ölkə ilə sərhədə malikdir.
2. Qış və yay otaqları geniş yayılmışdır.
3. Filiz təy়ələ qazıntıları yataqları istismar edilir.
4. Turizmin inkişafı üçün imkanları mərvududur.
5. Aran iqtisadi-coğrafi rayonu ilə sərhədə malikdirlər.
6. Taxılçılıq üzrə ixtisaslaşmışlar.

192. Xəritə-sxemdə verilən iqtisadi-coğrafi rayon üçün xarakterikdir:

1. Arid-denudasion relyef formaları yayılmışdır.
2. Yanar şist və bentonit gili təsərrüfat əhəmiyyətlidir.
3. Qış müləyim keçən yarımsəhra və quru çöl iqinə hakimdir.
4. Şırlan və Şix mineral bulaqları burada yerləşir.
5. Kaynazoy erasının çökəmə sükurları üstünlük təşkil edir.
6. Çayların üzərində SES-lər (su elektrik stansiyaları) tikilmişdir.

193. Xəritə-sxemdə göstərilən iqtisadi-coğrafi rayonları id ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Sahəsinə görə respublikamızın ən böyük iqtisadi coğrafi rayonlarıdır.
2. Dəmir, qızıl, alunit yataqları ilə zəngindir.
3. Boru kəməri nəqliyyatı yaxşı inkişaf etmişdir.
4. Ərazilərində həm IES, həm də SES fəaliyyət göstərir.
5. Yay otaqları geniş yayılıb.

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

194. Xəritə-sxemə əsasən iqtisadi-coğrafi rayonun təsərrüfatı haqqında doğru fikirləri müəyyən edin.

- Qida sənayesi müəssisələrinə malikdir.
- Quru subtropik meyvəçiliyin əsas hissəsi burada becərilir.
- Ağır sənaye sahələri əsasən xammal rayonlarında yerləşdirilir.
- Dənizə çıxışının olması balıqçılığın inkişaf etdirilməsinə imkan verir.
- Elektrotexnika və maşınqayırma sənayesi rayonun əsas sənaye sahəsidir.
- Tərəvəzçilik və meyvəçiliklə əlaqəli sənaye sahələri inkişaf etmişdir.

195. Quba-Xaçmaz və Lənkəran-Astara iqtisadi-coğrafi rayonlarının təsərrüfatına aid *olmayan* səciyyəvi əlamətlər:

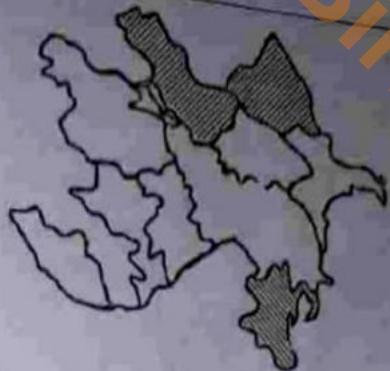
- Aqroiqlim ehtiyatları kifayət qədərdir.
- Məhsulun çox hissəsini heyvandarlıq verir.
- Meyvəçilik təsərrüfatda mühüm yer tutur.
- Son illərdə rekreasiya təsərrüfatının rolu artır.
- Şəhərətrafı təsərrüfat yüksək inkişaf etmişdir.
- Məhsulun çox hissəsini bitkiçilik verir.
- Dağ-mədən sənayesi yaxşı inkişaf etmişdir.

196. Lənkəran-Astara iqtisadi rayonuna aid əlamətlər:

- Iqtisadi inkişafında mineral faydalı qazıntıların rolü böyükdür.
- İxtisaslaşmasında torpaq və iqlim şəraitinin, ən-ənəvi əmək vərdişlərinin mühüm əhəmiyyəti var.
- Qərb hissəsində dağ yarımsəhraları geniş sahə tutur.
- Şimaldan Neftçala və Biləsuvar inzibati rayonları ilə həmsərhəddir.
- Ərazisində dövlət qoruğu və milli park mövcuddur.
- Şimaldan Sabirabad və Salyan inzibati rayonları ilə həmsərhəddir.

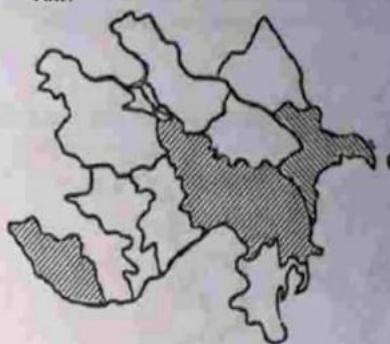
197. Xəritə-sxemədə ştrixlənmiş iqtisadi rayonların ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

- Respublikamızın nişbətən çox yağıntı düşən əraziləridir.
- Situs meyvəçiliyinin inkişafı üçün olverişli iqlim şəraiti mövcuddur.
- Ərazilərində sərhəd çayları vardır.
- Məhsuldar sarı torpaqlar yayılmışdır.
- Filiz mənşəli faydalı qazıntılarla zəngindir.
- Çayların illik su sərfi nişbətən yüksək olur.

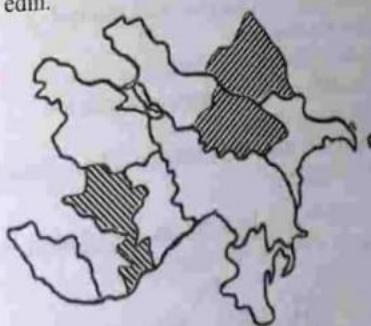

198. Xəritə-sxemədə ştrixlənmiş iqtisadi rayonların ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirin.

- Rütubatlılıq əmsali əsasən vahidən kiçikdir.
- Çay şəbəkəsi sıxıdır.
- Zəngin filiz faydalı qazıntılarına malikdir.
- Torpaqların suvarmaya ehtiyacı vardır.
- İllik temperatur amplitudası çox yüksəkdir.
- Yarimsəhra və quru-çöl iqlimi üstünlük təşkil edir.

199. Xəritə-sxemədə ştrixlənmiş iqtisadi-coğrafi rayonlara xas olan ümumi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- Ərazilərində civa yataqları var.
- İxrac neft kəmərləri mövcuddur.
- Kənd əhalisi üstünlük təşkil edir.
- Yük və sərnişin daşınmasına əsasən domir yol nəqliyyatından istifadə olunur.
- Ərazilərində hündürlüyü 2000 m-dən çox olan zirvələr var.
- Yay otaqları mövcuddur.

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

200. Xəritə-sxemda şər有所記 iqtisadi-coğrafi rayonlar üçün ümumi olmayan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

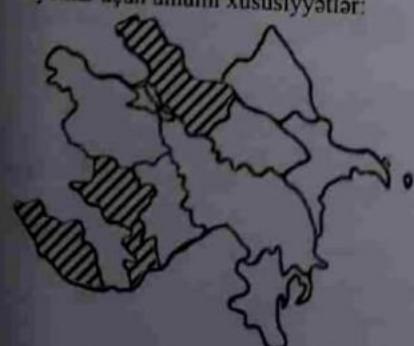
1. Tumlu meyvəçilik və gec yetişən tərəvəzçilik üzrə ixtisaslaşmışdır.
2. Tərkibində sənaye qovşaqları yoxdur.
3. Ərazisindən ixrac neft kəmərləri keçir.
4. Ərazilərində civa yataqları var.
5. Yay otaqları mövcuddur.
6. Dövlət qoruqları mövcuddur.

201. Xəritə-sxemde işarələnmiş iqtisadi-coğrafi rayonlar üçün ümumi olmayan xüsusiyyətlər:

1. Bütün inzibati rayonları xarici ölkələrlə həmsərhəddir.
2. Ərazilərində qış otaqları geniş yayılıb.
3. Qara metallurgiya sənayesi üçün xammal ehtiyatlarına malikdir.
4. Taxılçılıq və tütünçülük inkişaf etmişdir.
5. Əlvan metallurgiya sənayesi üçün mineral ehtiyatlara malikdir.
6. Ərazilərin çox hissəsi IV dövrün çökəmə süxurları ilə örtülmüşdür.

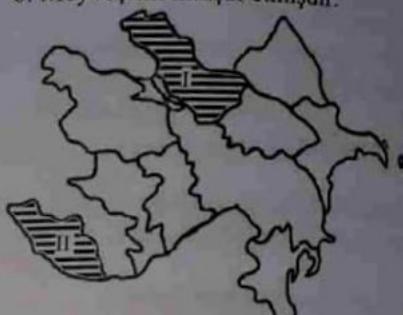
202. Xəritə-sxemda işarələnmiş iqtisadi-coğrafi rayonlar üçün ümumi xüsusiyyətlər:

1. Bütün inzibati rayonları xarici ölkələrlə həmsərhəddir.
2. Elektroenergetikasının əsasını SES tərkibində təşkil edir.
3. Əhalisi əsasən birmillətlidir.
4. Əlvan metallurgiya sənayesi əhəmiyyətli ehtiyatlara malikdirlər.
5. Yay otaqlarına malikdirlər.
6. Zəngin meşə resurslarına malikdirlər.

203. Xəritə-sxemdəki iqtisadi rayonların (İ və II) ümumi xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

1. Xarici ölkələrlə sərhəddirlər.
2. Müləyim isti iqlim tipi hakimdir.
3. Polimetall filiz ehtiyatları mövcuddur.
4. Zəngin meşə örtüyünə malikdirlər.
5. Duz ehtiyatlarının miqdarı böyükür.
6. Meyvəçilik inkişaf etmişdir.

204. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunda təsərrüfatın inkişafına müsbət təsir edən amillər:

1. təbii şəraitin əlverişli olması
2. mineral xammal ehtiyatının zəngin olması
3. dağlıq və parçalanmış rəlyefin üstün olması
4. əmək ehtiyatlarının kifayət qədər olması
5. sərhədyanı mövqeyinin olmaması
6. suvarma üçün su ehtiyaclarının bol olmaması

205. Naxçıvan və Lənkəran-Astara iqtisadi-coğrafi rayonlarının fərqli cəhətləri:

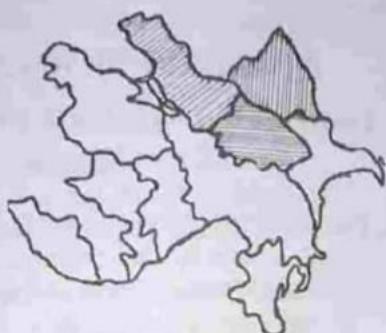
1. Vulkan mənşəli süxurlar yayılmışdır.
2. Əlvan metallurgiyanın inkişafı üçün perspektiv malikdir.
3. Müalicə əhəmiyyətli mineral sular mövcuddur.
4. Çayırdağlı meyvəçilik üzrə ixtisaslaşmışlar.
5. Ərazilərinin dağlıq hissəsi Kiçik Qafqaz tektonik qalxma zonasına daxildir.
6. Yayı quraq keçən müləyim isti iqlim tipi hakimdir.

206. Gəncə-Qazax və Aran iqtisadi-coğrafi rayonlarının fərqli cəhətləri:

1. Gürcüstan Respublikası ilə sərhədlərinin olması
2. energetika bazasına malik olması
3. filiz faydalı qazıntılarının mövcud olması
4. nəqliyyat qovşaqlarının və sənaye qovşaqlarının mövcud olması
5. rəlyeflə bağlı dəmyə əkinçiliyinin üstün olması
6. beynəlxalq əhəmiyyətli magistral yolların və boru kəmərlərinin bu ərazilərdən keçməsi

207. Naxçıvan iqtisadi-coğrafi rayonunun sənayesinə xas olan əlamətləri müəyyən edin.
1. Yüngül və qida sənaye müəssisələri üstünlük təşkil edir.
 2. Üzümçülük şərabçılığın inkişafına səbab olmuşdur.
 3. Düzən ərazilərdə yanacaq faydalı qazıntıların hasilatı əsas sənaye sahəsidir.
 4. Mineral sular, tikinti materialları, dəri məhsulları və s məhsulları ixrac edir.
 5. Qışın yumşaq keçməsi dəmyə əkinçiliyinin geniş yayılmasına gətirib çıxarır.
 6. Müləyim-isti iqlim tipində taxıl və şəkər çuqunduru əkinləri genişləndirilir.

208. Xəritə-sxemdə strixlənmiş iqtisadi-coğrafi rayonlara xas olan ümumi fiziki-coğrafi xüsusiyyətlər:

1. Kaynozoy erasının neogen yaşılı sűxurları geniş yayılmışdır.
2. Ərazisində 3000 m-dən yüksək zirvələr vardır.
3. Zəngin kurort – rekreatiya ehtiyatlarına malikdirlər.
4. Qış otlaqları geniş sahə tutur.
5. İqlim şəraiti yazılıq buğda əkinini üçün əlverişlidir.
6. Çayların qidalanmasında yeraltı sular fəal iştirak edir.

209. İqtisadi-coğrafi rayonda 1990-ci ildə əhalinin sayı 1384 min nəfər, 2008-ci ildə 1770 min nəfər olmuşdur. Bu müddədə şəhər əhalisinin sayının 135 min nəfər artdığını bilmək kənd əhalisinin sayının neçə min nəfər artdığını hesablayın.

210. 2008-ci ildə Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunda 480 min nəfər əhali olmuşdur. Kənd əhalisinin sayının 312 min nəfər olduğunu bilmək iqtisadi rayonda urbanizasiya səviyyəsinin neçə faiz olduğunu hesablayın.

211. 2008-ci ildə Naxçıvan iqtisadi-coğrafi rayonunda 390 min nəfər əhali olmuşdur. Şəhər əhalisinin sayının 117 min nəfər olduğunu bilmək iqtisadi rayonda kənd əhalisinin neçə faiz olduğunu hesablayın.

212. Aran iqtisadi-coğrafi rayonunun sahəsi 21 min km^2 , əhalisi 1785 min nəfər, Lənkəran-Astara iqtisadi-coğrafi rayonunun isə əhalisi 822 min nəfər, sahəsi 6 min km^2 təşkil edir. Bu iqtisadi-coğrafi rayonların əhalisinin orta sıxlığı kəmiyyətləri arasındakı fərqi (hər km^2 -də neçə nəfər) hesablayın.

213. Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunun sahəsi 7 min km^2 , əhalisi 483 min nəfər, Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonunun isə əhalisi $563,2 \text{ min}$ nəfər, sahəsi $8,8 \text{ min km}^2$ təşkil edir. Bu iqtisadi-coğrafi rayonların əhalisinin orta sıxlığı kəmiyyətlərinə arasındaki fərqi (hər km^2 -də neçə nəfər) hesablayın.

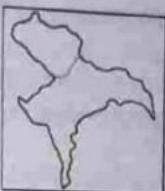
214. Xəritə-sxemdə verilən iqtisadi-coğrafi rayonlarının əhalisinin sayını azalma sırasını müəyyən edin.

1.

2.

3.

4.

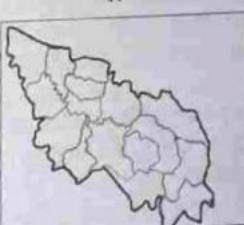
215. Xəritə-sxemdə verilən iqtisadi-coğrafi rayonlarının əhalisinin sayını artma sırasını müəyyən edin.

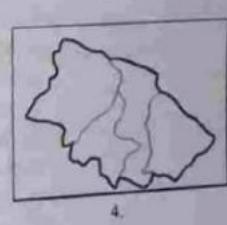
1.

2.

3.

4.

216. Uyğunluğu müəyyən edin.
Xüsusiyyətlər

*Iqtisadi-coğrafi rayonlar
Xüsusiyyətlər*

1. Neft-kimya sənayesi inkişaf etmişdir.
2. Bir xarici ölkə və bir iqtisadi-coğrafi rayonla həmsərhəddir.
3. İki xarici ölkə ilə həmsərhəddir və elektroenergetika sənayesi inkişaf etmişdir.

- 217.** Uyğunluğu müəyyən edin.
- Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu
 - Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu
 - Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu
 - Son vaxtlarda maşınqayırma sənayesi obyektləri yaradılmışdır.
 - Metallurgiyanın inkişafı üçün xammal bazasına malikdir.
 - Təsərrüfat strukturunda meyvəçilik və ipəkçilik mühüm yer tutur.
 - Magistral dəmir və avtomobil yolları xarici iqtisadi əlaqələrdə mühüm rol oynayır.
 - Təsərrüfatda yanacaq-energetika sənayesinin rolü böyükdür.

- 218.** Uyğunluğu müəyyən edin.

Iqtisadi-coğrafi rayonlar

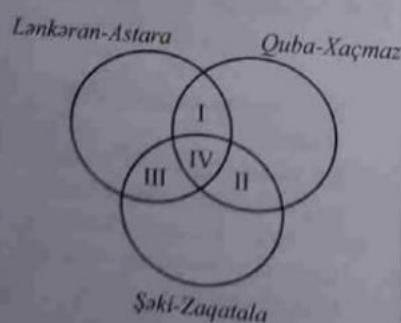
- Dağlıq Şirvan
- Quba-Xaçmaz
- Şəki-Zaqatala
- Nəqliyyat iqtisadi əlaqələri və xarici yüksəkşimaları yaxşı inkişaf etmişdir.
- Yüngül sənayenin əsasını ipəkçilik təşkil edir.
- Xarici ölkələrə çıxışı yoxdur.
- Qoynuçluq, maldarlıq və üzümçülük əsas ixtisaslaşma sahələridir.
- Zəngin yanacaq-energetika bazasına malikdir.

- 219.** Uyğunluğu müəyyən edin.

Iqtisadi-coğrafi rayonlar

- Şəki-Zaqatala
- Abşeron
- Aran
- Ərazisində suvarma kanalları və iri nəqliyyat şəbəkələri çöxdür.
- Alp və subalp çəmənlilikləri, qış otlaqları heyvandarlığının inkişafını təmin edir.
- Yanacaq-energetika bazası zəifdir
- Ərazisində müalicəvi əhəmiyyətli neft vardır.
- Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün müasir texnoloji qurğuların tətbiq edilməsi zəruridir.

220. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Yay aylarının quraq keçməsi suvarma əkinçiliyini tələb edir.

- Tütünçülük inkişaf etmişdir.
- Zəngin kəvert-rekreasiya ehtiyatlarına malikdir.
- Böyük Qafqaz vilayəti daxilində yerləşir.

- 221.** Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunda faydalı qazıntılarının hasilatı zamanı yaranan riskləri müəyyən edin.

Risklər	Ölənmətlər
1. ekoloji	a. ölkədə və yaxud regionda böhranların baş vermesi
2. siyasi	b. təhlükəsiz qaydalarının pozulması nəticəsində insan itkisinin bay vermesi
3. sosial	c. ətraf mühitinin çirkənməsinin dənə kəskin xarakter alması

Iqtisadi-coğrafi rayonların kənd təsərrüfatı, nəqliyyatı və xarici iqtisadi əlaqələri

- Dəmir yolu və avtomobil nəqliyyatının sıx şabakaya malik olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:
 - Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın
 - Abşeron, Şəki-Zaqatala
 - Aran, Abşeron
 - Naxçıvan, Yuxarı Qarabağ
 - Dağlıq Şirvan, Lənkəran-Astara
- Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun dağlıq hissəsində inkişaf etdirilən əsas kənd təsərrüfatı sahəsi:
 - çayçılıq
 - tərəvəzçilik
 - bostançılıq
 - sitrus meyvəçiliyi
 - heyvandarlıq
- Aran iqtisadi-coğrafi rayonu üçün səciyyəvi olan kənd təsərrüfatı sahələri:
 - pambıqçılıq, tərəvəzçilik, arıcılıq
 - taxılçılıq, tütünçülük, sitrus meyvəçiliyi
 - tərəvəzçilik, çayçılıq, çəltikçilik
 - pambıqçılıq, quru subtropik meyvəçilik, bostançılıq
 - bostançılıq, kartofçuluq, arıcılıq
- Respublikamızda əsasən taxılçılıq, tütünçülük, qərzəkli meyvəçilik və baramaçılıq üzrə ixtisaslaşmış iqtisadi rayon:
 - Abşeron
 - Aran
 - Şəki-Zaqatala
 - Naxçıvan
 - Gəncə-Qazax
- Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunun düzənlilik hissəsində inkişaf etmiş əsas kənd təsərrüfatı sahəsi:
 - sitrus meyvəçiliyi
 - üzümçülük
 - çayçılıq
 - tütünçülük
 - arıçılıq
- Azərbaycanda kollektor-drenaj şabəkəsinin sıx olduğu iqtisadi rayon:
 - Dağlıq Şirvan
 - Gəncə-Qazax
 - Quba-Xaçmaz
 - Aran
 - Şəki-Zaqatala

7. Baranlılığının inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Aran, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
 - Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara
 - Abşeron, Kəlbəcər-Laçın, Aran
 - Aran, Dağlıq Şirvan, Lənkəran-Astara
 - Abşeron, Lənkəran-Astara, Naxçıvan

8. Azərbaycanda Avrasiya (Transqafqaz) nəqliyyat dahlizinin bilavasitə *keçməyəcəyi* iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- Yuxarı Qarabağ, Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala
- Kəlbəcər-Laçın, Naxçıvan, Yuxarı Qarabağ
- Kəlbəcər-Laçın, Aran, Quba-Xaçmaz
- Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın, Abşeron
- Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz, Abşeron

9. Azərbaycanda Avrasiya (Transqafqaz) nəqliyyat dahlizinin bilavasitə keçməyəcəyi iqtisadi rayonlar:

- Abşeron, Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın
- Abşeron, Aran, Gəncə-Qazax
- Aran, Lənkəran-Astara, Yuxarı Qarabağ
- Abşeron, Quba-Xaçmaz, Kəlbəcər-Laçın
- Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan

10. Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonunda kənd əhalisinin daha çox çalışdığı istehsal sahələri:
- Tütünçülük, qərzəkli meyvəçilik, taxılçılıq
 - Qərzəkli meyvəçilik, taxılçılıq, sitrus meyvəçiliyi
 - Taxılçılıq, tərəvəzçilik, pambıqcılıq
 - İpəkçilik, bostançılıq, çayirdəkli meyvəçilik
 - Kartofçuluq, qərzəkli meyvəçilik, çəltikçilik

11. Lənkəran-Astara iqtisadi-coğrafi rayonunda kənd əhalisinin daha çox çalışıldığı istehsal sahələri:
- Heyvandarlıq, kartofçuluq, tumlu meyvəçilik
 - Faraş tərəvəzçilik, qərzəkli meyvəçilik, çəltikçilik
 - Situs meyvəçiliyi, bostançılıq, narçılıq
 - Çayçılıq, taxılçılıq, quru subtropik meyvəçilik
 - Tərəvəzçilik, sitrus meyvəçiliyi, çayçılıq

12. Aşağıdakı diaqram hansı iqtisadi-coğrafi rayonun kənd təsərrüfatı üçün səciyyəvidir?

- Abşeron
- Quba-Xaçmaz
- Şəki-Zaqatala
- Lənkəran-Astara
- Aran

13. Azərbaycanda tütünçülüğün daha çox inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:
- Naxçıvan, Aran
 - Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz
 - Şəki-Zaqatala, Naxçıvan

14. Azərbaycanda əkinçiliyin heyvandarlıq nüshələnən daha yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:
- Dağlıq Şirvan, Abşeron
 - Kəlbəcər-Laçın, Şəki-Zaqatala
 - Aran, Gəncə-Qazax
 - Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın
 - Aran, Dağlıq Şirvan

15. Azərbaycanda heyvandarlığın əkinçiliyi nüshələnən üstün inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:
- Abşeron, Şəki-Zaqatala
 - Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz
 - Lənkəran-Astara, Aran
 - Dağlıq Şirvan, Aran
 - Kəlbəcər-Laçın, Dağlıq Şirvan

16. Xəritə-sxemə əsasən müvafiq olaraq qərzəkli meyvəçilik, sitrus meyvəçiliyi və quru subtropik meyvəçiliyinin inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- 1, 3, 4
- 2, 4, 5
- 1, 5, 6
- 2, 3, 7
- 3, 5, 7

17. Xəritə-sxemə əsasən müvafiq olaraq tumlu meyvəçilik, çayirdəkli meyvəçilik və faraş tərəvəzçiliyinin inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- 2, 3, 5
- 1, 3, 5
- 3, 4, 6
- 2, 4, 5
- 4, 6, 2

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

18. Xəritə-sxemdə dəməyə əkinçiliyinin üstün olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) 1, 3, 4 B) 1, 5, 6 C) 3, 6, 7
 D) 1, 2, 4 E) 2, 5, 7

19. Yay və qış otlqları daha geniş olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Dağlıq Şirvan, Gəncə-Qazax
 B) Kəlbəcər-Laçın, Aran
 C) Abşeron, Dağlıq Şirvan
 D) Aran, Abşeron
 E) Lənkəran-Astara, Aran

20. Azərbaycanda boru-kəməri şəbəkəsinin nisbətən six olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala
 B) Aran, Naxçıvan, Dağlıq Şirvan
 C) Abşeron, Aran, Quba-Xaçmaz
 D) Abşeron, Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın
 E) Aran, Dağlıq Şirvan, Gəncə-Qazax

21. Dəmir yolu, avtomobil və boru-kəmər nəqliyyatının hər üçünün six şəbəkəsi olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Lənkəran-Astara, Dağlıq Şirvan, Aran
 B) Abşeron, Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
 C) Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın, Aran
 D) Aran, Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara
 E) Aran, Abşeron, Gəncə-Qazax

22. Azərbaycanda dəmir yol və boru kəmər şəbəkəsinin daha az olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan, Yuxarı Qarabağ
 B) Abşeron, Aran, Kəlbəcər-Laçın
 C) Abşeron, Gəncə-Qazax, Aran
 D) Aran, Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala
 E) Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın

23. Quru subtropik meyvələrin yetişdirildiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Abşeron, Aran
 B) Lənkəran-Astara, Aran
 C) Abşeron, Quba-Xaçmaz
 D) Quba-Xaçmaz, Aran
 E) Abşeron, Şəki-Zaqatala

24. Narçılıq və çayçılıq təsərrüfatları olan müvafiq iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Aran, Lənkəran-Astara

- B) Aran, Abşeron
 C) Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ
 D) Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
 E) Aran, Naxçıvan

25. Azərbaycanın üzümçülük üzrə ixsislaşmış iqtisadi-coğrafi rayonları:

- A) Gəncə-Qazax, Lənkəran-Astara
 B) Aran, Abşeron
 C) Şəki-Zaqatala, Aran
 D) Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan
 E) Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz

26. Azərbaycanda tərəvəzçiliyin yüksək inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:

- A) Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax, Naxçıvan
 B) Abşeron, Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın
 C) Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara, Dağlıq Şirvan
 D) Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz, Aran
 E) Lənkəran-Astara, Abşeron, Kəlbəcər-Laçın

27. Kartofuluq, bostançılıq və zeytunçuluğun daha çox inkişaf etdiyi müvafiq iqtisadi rayonlar:

- A) Gəncə-Qazax, Abşeron, Şəki-Zaqatala
 B) Gəncə-Qazax, Lənkəran-Astara, Aran
 C) Gəncə-Qazax, Aran, Abşeron
 D) Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan, Aran
 E) Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ, Abşeron

28. Azərbaycanın qərzəkli, quru subtropik və çayırdağı meyvələr istehsalı ilə fərqlənən müvafiq iqtisadi rayonları:

- A) Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
 B) Aran, Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala
 C) Abşeron, Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz
 D) Şəki-Zaqatala, Aran, Quba-Xaçmaz
 E) Şəki-Zaqatala, Aran, Naxçıvan

29. Quba-Xaçmaz və Lənkəran iqtisadi rayonlarında konserv müəssisələrinin yerləşdirilməsinin başlıca səbəbi:

- A) dənizə birbaşa çıxışın olması
 B) xammalın olması
 C) qonşu ölkələrlə sərhədlərin olması
 D) Abşeron iqtisadi rayonuna yaxınlığı
 E) istehlakçıların olması

30. Azərbaycanda avtomobil yollarının daha six şəbəkəsi olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. Quba-Xaçmaz	2. Abşeron
3. Aran	4. Şəki-Zaqatala
5. Kəlbəcər-Laçın	6. Dağlıq Şirvan
A) 4, 6	B) 1, 3
C) 5, 6	D) 2, 5
E) 2, 3	

31. Azərbaycanda avtomobil yollarının sixlığının ar olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. Kəlbəcər-Laçın	2. Abşeron
3. Dağlıq Şirvan	4. Aran
5. Gəncə-Qazax	6. Lənkəran-Astara
A) 1, 5	B) 2, 4
C) 1, 3	D) 3, 6
E) 2, 5	

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

32. İpak parça istehsalının inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayon:
 A) Abşeron B) Aran C) Şəki-Zaqatala
 D) Gəncə-Qazax E) Lənkəran-Astara

33. Pambıq parça istehsalının inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayon:
 A) Quba-Xaçmaz B) Kəlbəcər-Laçın
 C) Lənkəran-Astara D) Dağlıq Şirvan
 E) Aran

34. Aran iqtisadi rayonunda kənd təsərrüfatının inkişafına mənfi təsir göstərən küləklər:
 A) brizlər B) fyonlar C) gilavar
 D) ağ və qara yel E) xəzri

35. Abşeronda atmosfer havasının çirkəlməsinin əsas mənbələri:
 A) boru-kəmər nəqliyyatı, neftayırma zavodları
 B) neft-kimya müəssisələri, qida sənayesi
 C) dəmir yol və avtomobil nəqliyyatı
 D) avtomobil nəqliyyatı, neft-kimya müəssisələri
 E) avtomobil və dəniz nəqliyyatı

36. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunda suvarmada istifadə olunan çaylar:
 A) Tovuzçay, Qabırı, Qudyalçay
 B) Gəncəçay, Qanıx, Qoşqarçay
 C) Ağstafaçay, Tovuzçay, Şəmkirçay
 D) Türyançay, Zəyəmçay, Ağstafaçay
 E) Zəyəmçay, Həkəri, Tərtər

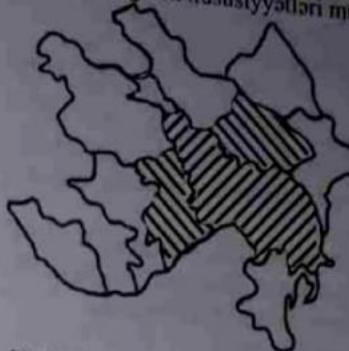
37. Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunda kənd təsərrüfatının zəif inkişafı bağlıdır:
 A) relyefin hamar olması, günəş radiasiyasının azlığı ilə
 B) relyefin dağlıq olması, rekreasiya ehtiyatlarının azlığı ilə
 C) əhalinin sıxlığının çox olması, işçi qüvvəsinin çatışmazlığı ilə
 D) torpaqların az məhsuldarlığı, su resurslarının çatışmazlığı ilə
 E) sənayenin yüksək inkişafı, tələbatın az olması ilə

38. Müvafiq olaraq quru subtropik meyvaçılık (I), tütünçülük (II) və tərəvəzçilik (III) üzrə ixtisaslaşan iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) I - 4, 6; II - 3, 7; III - 2, 9
 B) I - 2, 4; II - 3, 5; III - 6, 8
 C) I - 1, 5; II - 4, 10; III - 2, 9
 D) I - 2, 9; II - 4, 10; III - 1, 5
 E) I - 1, 5; II - 6, 7; III - 8, 9

39. Xəritə-sxemdə işarələnmiş iqtisadi-coğrafi rayonlar üçün uyğun galən xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- A) Mühüm nəqliyyat yollarının üzərində yerləşirlər.
 B) Yanacaq-energetika kompleksinin inkişafı üçün böyük həcmdə təbii ehtiyat potensialına malikdirlər.
 C) Ətlik-südlük istiqamətli heyvandarlığın və üzümçülüğün inkişafı üçün geniş imkanlara malikdir.
 D) Polimetall ehtiyatlarının mövcudluğu metallurgiya sənayesinin inkişafına geniş imkanlar yaradır.
 E) Pambıqçılıq kənd təsərrüfatının əsas sahəsidir.

40. Respublikamızın iqtisadi-coğrafi rayonlarını əlaqələndirən və əlaqələndirməyən dəmir yollarının müvafiq ardıcılığı:

- A) Yevlax-Mingəçevir; Yevlax-Balakən
 B) Padar-Çöl-Göylər; Alabaşlı-Quşçu
 C) Alabaşlı-Quşçu; Salyan-Neficala
 D) Yevlax-Xankəndi; Osmanlı-Astara
 E) Alabaşlı-Quşçu; Padar-Çöl-Göylər

41. Azərbaycanda tumlu və qərzaklı meyvə istehsalı ilə fərqlənən müvafiq iqtisadi rayonlar:

- A) Aran, Şəki-Zaqatala
 B) Abşeron, Naxçıvan
 C) Aran, Lənkəran-Astara
 D) Lənkəran-Astara, Abşeron
 E) Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala

42. Naxçıvan iqtisadi-coğrafi rayonunun suvarmada istifadə olunan çayları:

- A) Ordubadçay, Gilançay, Bolqarçay, Qarqarçay
 B) Araz, Arpaçay, Viləşçay, Bargüşad
 C) Naxçıvançay, Tərtər, Bərgüşad, Quruçay
 D) Arpaçay, Əlincəçay, Naxçıvançay, Ordubadçay
 E) Həkəri, Arpaçay, Əlincəçay, Viləşçay

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

43. Aran iqtisadi-coğrafi rayonunda six və böyük uzunluğa malik olan nəqliyyat şəbəkəsinin olması əlaqədardır:

1. ərazinin dağlıq relyefi ilə
 2. yaşayış məntəqələrinin çoxluğu ilə
 3. rayonun tranzit mövqeyi ilə
 4. əhalinin sıxlığının yüksək olması ilə
 5. relyefin əsasən hamar düzənliliklərdən ibarət olması ilə
 6. zəngin filiz yataqlarının olması ilə
- A) 2, 3, 5 B) 4, 5, 6 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 4 E) 2, 4, 5

44. Azərbaycanın quru subtropik, zeytin, çayirdəkli meyvələr istehsalı ilə fərqlənən müvafiq iqtisadi-coğrafi rayonları:

- A) Şəki-Zaqatala, Aran, Quba-Xaçmaz
B) Abşeron, Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz
C) Aran, Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala
D) Aran, Abşeron, Naxçıvan
E) Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan

45. Yerli təbii su ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunmamış iqtisadi rayonlar və onun əsas səbəbi:

- A) Şəki-Zaqatala və Abşeron; yağışların az düşməsi
B) Aran və Quba-Xaçmaz; çayların yayda quruması
C) Naxçıvan və Abşeron; rütubətlik əmsalının vahidən kiçik olması
D) Lənkəran və Dağlıq Şirvan; yağıntıların miqdarının buxarlanmasıdan çox olması
E) Gəncə-Qazax və Abşeron; çayların gursulu olması

46. Dağlıq Şirvan iqtisadi-coğrafi rayonunun ixtisaslaşlığı əsas təsərrüfat sahələri:

1. üzümçülük	2. pambıqcılıq	3. şərabçılıq
4. taxılçılıq	5. tütünçülük	6. heyvandarlıq
7. baramaçılıq		
- A) 3, 4, 5, 7 B) 1, 2, 5, 7 C) 2, 5, 6, 7
D) 1, 3, 4, 6 E) 2, 3, 4, 5

47. Azərbaycanda əkinçiliyin heyvandarlıqla nisbətən daha yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:

- A) Quba-Xaçmaz, Kəlbəcər-Laçın
B) Kəlbəcər-Laçın, Şəki-Zaqatala
C) Dağlıq Şirvan, Abşeron
D) Aran, Gəncə-Qazax
E) Kəlbəcər-Laçın, Dağlıq Şirvan

48. Lənkəran-Astara və Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonlarını müvafiq olaraq bir-birindən fərqləndirən mühüm təsərrüfat sahələri:

- A) qida sənayesi, baliqçılıq
B) heyvandarlıq, taxılçılıq
C) sitrus bitkiçiliyi, neftçixarma
D) tərəvəzçilik, baliqçılıq
E) meyvəçilik, konservlər istehsalı

49. Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonu üçün səciyyəvi olan kənd təsərrüfatı sahələri:

- A) pambıqcılıq, tərəvəzçilik, üzümçülük
B) tütünçülük, baramaçılıq, qərəkli meyvəçilik
C) taxılçılıq, quru subtropik meyvəçilik üzümçülük
D) tərəvəzçilik, çəltikçilik, pambıqcılıq
E) tütünçülük, quru subtropik meyvəçilik, üzümçülük

50. Şəki-Zaqatala və Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonları üçün ümumi olan təsərrüfat sahələri:

- A) xalçaçılıq, baramaçılıq, meyvəçilik
B) baramaçılıq, taxılçılıq, meyvəçilik
C) meyvəçilik, taxılçılıq, heyvandarlıq
D) meyvə-konserv, üzümçülük, neft hasiləti
E) tərəvəzçilik, üzümçülük, baramaçılıq

51. Aran iqtisadi-coğrafi rayonu üçün səciyyəvi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Filiz faydalı qazıntıları ilə zəngindir.
 2. Quru subtropik meyvələr yetişdirilir.
 3. Torpaqların bir hissəsi şoranlaşmışdır.
 4. Meşələr geniş ərazi tutur.
 5. Yay otaqlarının çox hissəsi bu rayondadır.
 6. İrrigasiya yaxşı inkişaf etmişdir.
- A) 4, 5, 6 B) 1, 4, 5 C) 1, 2, 4
D) 2, 3, 6 E) 1, 3, 5

52. Gəncə-Qazax, Aran və Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonlarına aid olan ümumi əlamətlər:

1. Bakı-Supsa neft kəməri ərazilərdən keçir.
 2. Dəməyə əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
 3. Elektroenergetika sənayesi inkişaf edib.
 4. Sənaye qovşaqlarına malikdirlər.
 5. Six çay şəbəkəsinə malikdirlər.
 6. Tuğay meşələri geniş yayılmışdır.
- A) 2, 3, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 4, 6
D) 3, 5, 6 E) 1, 4, 6

53. Meyvəçiliyin ixtisaslaşma sahəsi *olmadığı* iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. Quba-Xaçmaz	2. Naxçıvan
3. Kəlbəcər-Laçın	4. Dağlıq Şirvan
5. Lənkəran-Astara	6. Şəki-Zaqatala
- A) 5, 6 B) 3, 4 C) 2, 5 D) 1, 2 E) 4, 5

54. Aran iqtisadi-coğrafi rayonuna aid ən mühüm xüsusiyyətlər:

1. Ən böyük əraziyə malikdir.
 2. Zəngin filiz xammalı vardır.
 3. Ən mühüm pambıqcılıq və baramaçılıq rayonudur.
 4. Ən mühüm tumlu və çayirdəkli meyvəçilik rayonudur.
 5. Elektroenergetika güclü inkişaf etmişdir.
 6. Geniş yay otaqlarına malikdir.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 4 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 6

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

55. Şəki-Zaqatala, Naxçıvan və Kəlbəcər-Laçın iqtisadi-coğrafi rayonlarını səciyyələndirən ümumi xüsusiyyətlər:

1. Meşələr geniş yayılıb.
 2. Xarici ölkələrlə həmsərhəddirlər.
 3. Əlvən metal filizi ehtiyatlarına malikdirlər.
 4. Elektrik enerjisi istehsal olunur.
 5. Qərzəkli meyvəçilik inkişaf edib.
 6. Subalp, alp çəmənlilikləri var.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6
C) 3, 5, 6 D) 2, 3, 6 E) 3, 4, 5

56. İqtisadi-coğrafi rayonlar üçün müvafiq gələn meyvəçilik istiqamətlərini müəyyən edin.

1. tumlu	a. Şəki-Zaqatala
2. qərzəkli	b. Quba-Xaçmaz
3. çayirdəkli	c. Lənkəran-Astara
4. sitrus	d. Naxçıvan

- A) 1 - d; 2 - c; 3 - b; 4 - a
B) 1 - c; 2 - d; 3 - b; 4 - a
C) 1 - a; 2 - b; 3 - c; 4 - d
D) 1 - b; 2 - a; 3 - d; 4 - c
E) 1 - d; 2 - a; 3 - b; 4 - c

57. Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunda inkişaf etdirilən tərəvəzçiliyin fərqləndirici xüsusiyyəti:

- A) yerli tələbatı ödəməməsi
B) faraş (tez yetişən) tərəvəzçiliyin üstün inkişaf etməsi
C) şəhərtrafi tərəvəzçiliyin üstün inkişaf etməsi
D) kartofçuluğun üstün inkişaf etməsi
E) gec yetişən tərəvəzçilik olması

58. Lənkəran-Astara iqtisadi-coğrafi rayonu tərəvəzçiliyinin fərqləndirici xüsusiyyəti:

- A) kartofçuluğun üstün inkişafı
B) dəməyə tərəvəzçiliyinin inkişafı
C) gec yetişən tərəvəzçilik
D) faraş (tez yetişən) tərəvəzçiliyin inkişafı
E) əsasən ixrac xarakteri daşımı

59. Azərbaycanda boru-kəmərlərinin daha sıx olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Abşeron, Aran, Gəncə-Qazax
B) Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan
C) Aran, Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala
D) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Naxçıvan
E) Aran, Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala

60. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunda suvarmada istifadə olunan su anbarları:

- A) Ağstafaçay, Şəmkir, Yenikənd
B) Şəmkir, Yenikənd, Ceyranbataş
C) Yenikənd, Mingəçevir, Xanbulançay
D) Cavanşir, Nohurqışlaq, Sərsəng
E) Ağstafaçay, Mingəçevir, Bəhramtəpə

61. Xəritə-sxema əsasən yay otaqlarının (I) və ya otaqlarının (II) daha üstün olduğu iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) I - 2, 4, 8; II - 1, 9
B) I - 1, 7, 9; II - 5, 10
C) I - 5, 8, 10; II - 6, 7
D) I - 1, 3, 10; II - 2, 6
E) I - 2, 4, 8; II - 1, 5

62. Daha çox landşaft tiplərinin mövcud olduğu, həm də suvarma əkinçiliyinin inkişaf etdiyi iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) 1, 6, 7, 8 B) 2, 4, 6, 7 C) 5, 6, 8, 9
D) 2, 4, 5, 9 E) 1, 3, 4, 10

63. Aşağıdakı əlamətlərə uyğun gələn inzibati rayonları və yerləşdikləri iqtisadi-coğrafi rayonu müəyyən edin.

1. Yarımsəhra və quru çöl iqlimində yerləşirlər.
 2. Kürboyu ərazidəirlər.
 3. Üzümülüük ərazisinin aparıcı təsərrüfat sahəsidir.
- A) Göyçay, Goranboy, Ağsu; Aran
B) Goranboy, Daşkəsən, Gədəbəy; Gəncə-Qazax
C) Samux, Şəmkir, Ağstafa; Gəncə-Qazax
D) Şəki, Zaqatala, Samux; Şəki-Zaqatala
E) Ağstafa, Daşkəsən, Tovuz; Gəncə-Qazax

64. İpək istehsalı üçün daha çox xammal bazası olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. Lənkəran-Astara
 2. Şəki-Zaqatala
 3. Quba-Xaçmaz
 4. Abşeron
 5. Aran
- A) 1, 5 B) 2, 5 C) 2, 3 D) 1, 4 E) 3, 4

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

65. Elektrotexnika sənayesi, ipak parça istehsalı, dağ-mədən sənayesi sahələrinin inkişaf etdiyi müvafiq iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Abşeron, Aran(Kür-Araz), Quba-Xaçmaz
- B) Abşeron, Lənkəran-Astara, Naxçıvan
- C) Yuxarı Qarabağ, Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara
- D) Abşeron, Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax
- E) Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın, Dağlıq Şirvan

66. Müvafiq olaraq dəməyə, suvarma əkinçiliyi və heyvandarlıq üzrə ixtisaslaşan iqtisadi rayonları müəyyən edin.

- A) Şəki-Zaqatala, Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara
- B) Abşeron, Lənkəran-Astara, Naxçıvan
- C) Aran, Gəncə-Qazax, Quba-Xaçmaz
- D) Dağlıq Şirvan, Aran, Kəlbəcər-Laçın
- E) Abşeron, Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran-Astara

67. Verilən əlamətlər hansı iqtisadi-coğrafi rayon üçün səciyyəvidir?

1. Tərəvəzçilik üzrə ixtisaslaşdır.
 2. Çayçılıq inkişaf edib.
 3. Yayı quraq keçən müləyim isti iqlim yayılıb.
 4. Çəltikçilik inkişaf edib.
- A) Aran B) Şəki-Zaqatala
 - C) Quba-Xaçmaz D) Lənkəran-Astara
 - E) Abşeron

68. Lənkəran ovalığında orta illik yağıntının çoxluğuna baxmayaraq suvarmaya ehtiyacın olmasının səbəbi:

- A) yağıntıların əsasən ilin soyuq dövründə düşməsi
- B) yağıntıların il boyu bərabər paylanması
- C) yağıntıların əsasən yayda düşməsi
- D) düşən yağıntıların tamamilə buxarlanması
- E) çayların çox olması

69. Çəltik əkinlərinin inkişafı üçün daha əlverişli şərait olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Naxçıvan və Gəncə-Qazax
- B) Aran və Abşeron
- C) Lənkəran-Astara və Şəki-Zaqatala
- D) Dağlıq Şirvan və Quba-Xaçmaz
- E) Lənkəran-Astara və Yuxarı Qarabağ

70. Azərbaycanda quru subtropik meyvəçiliyin inkişafına imkan yaradan iqlim tipi və onun yayıldığı əsas iqtisadi-coğrafi rayon:

- A) yarimsəhra və quru çöl iqlimi; Aran
- B) yayı quraq keçən müləyim-isti iqlim; Lənkəran
- C) qışlı quraq keçən müləyim-isti iqlim; Abşeron
- D) bütün fəsillərdə bol yağışlı soyuq iqlim; Aran
- E) yayı quraq keçən soyuq iqlim; Şəki-Zaqatala

71. Əkin sahələri əsasən Samur-Abşeron və Əzizbəyov kanalları vasitəsilə suvarılan müvafiq iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. Şəki-Zaqatala	2. Abşeron	3. Gəncə-Qazax
4. Lənkəran-Astara	5. Aran	
A) 4, 5	B) 1, 2	C) 1, 3
		D) 3, 4
		E) 2, 5

72. Aran iqtisadi-coğrafi rayonunda suvarma əkinçiliyinin inkişaf etdirilməsinin səbəbləri:

1. buxarlanması qabiliyyətinin yüksək olması
2. rütubətli iqlimə malik olması
3. rütubətlənmə omsalının vahidəndə böyük olması
4. quraq iqlimə malik olması
5. Xəzər dənizinə çıxışının olması

- A) 2, 5 B) 2, 3 C) 1, 4 D) 4, 5 E) 1, 2

73. Azərbaycandan Türkiyəyə gedən gəminin ~~etdirilməsi~~ etdiyi su yolu:

- A) Xəzər → Volqa çayı → Volqa-Baltik kanalı → Baltik dənizi
- B) Xəzər → Volqa çayı → Volqa-Don kanalı → Azov dənizi → Kerç boğazı → Qara dəniz
- C) Xəzər → Ural çayı → Ladoqa gölü → Volqa-Ağdəniz kanalı → Ağ dəniz
- D) Xəzər → Emba çayı → Volqa-Don kanalı → Oneqa gölü → Baltik dənizi
- E) Xəzər → Volqa çayı → Volqa-Moskva kanalı → Ladoqa gölü → Baltik dənizi

74. Dəməyə əkinçiliyinin inkişaf etdirilməsi mümkün olmayan iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Abşeron, Aran
- B) Naxçıvan, Şəki-Zaqatala
- C) Dağlıq Şirvan, Lənkəran-Astara
- D) Abşeron, Gəncə-Qazax
- E) Aran, Yuxarı-Qarabağ

75. Ordubad, Xaçmaz və Qax inzibati rayonları üçün ümumi təsərrüfat sahələri:

1. balıqcılıq	2. bağçılıq	3. heyvandarlıq
4. cihazqayırma	5. dağ-mədən	
A) 1, 5	B) 2, 4	C) 2, 3 D) 1, 4 E) 3, 5

76. Aran iqtisadi-coğrafi rayonunda dəməyə əkinçiliyinin olmamasının səbəbləri:

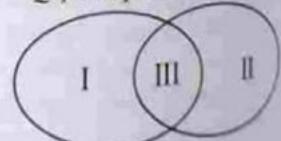
1. buxarlanması qabiliyyətinin yüksək olması
2. rütubətli iqlimə malik olması
3. sıx çay şəbəkələrinin olması
4. quraq iqlimə malik olması
5. Xəzər dənizinə çıxışının olması

- A) 2, 3 B) 1, 4 C) 2, 5 D) 4, 5 E) 1, 3

77. Eyler-Venn diaqramına

əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

Qış otlaqları *Yay otlaqları*

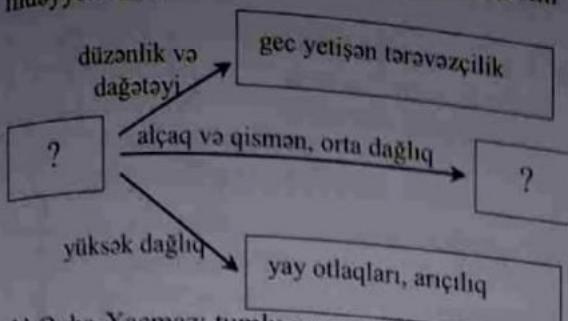

- 1. Kürdəmir 2. Şəki
- 4. Goranboy 5. Kəlbəcər

- A) I - 2, 3; II - 1, 5; III - 4
- B) I - 1, 3; II - 5; III - 2, 4
- C) I - 4; II - 1, 3; III - 2, 5
- D) I - 2, 5; II - 4; III - 1, 3
- E) I - 1, 2; II - 3, 5; III - 4

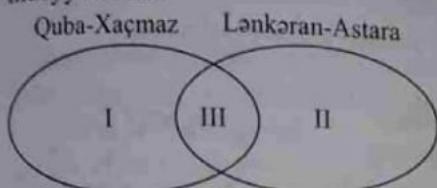
Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

78. Şəquli qurşaqlığa əsasən verilən iqtisadi-coğrafi rayonu və ixtisaslaşdırılmış təsərrüfatı sahəsini müəyyən edin.

- A) Quba-Xaçmaz; tumlu meyvəçilik
- B) Lənkəran-Astara; faraş tərəvəzçilik
- C) Gəncə-Qazax; kartofçuluq
- D) Naxçıvan; çəyirdəkli meyvəçilik
- E) Şəki-Zaqatala; qərzəkli meyvəçilik

79. Eyler-Venn diaqramına əssən uyğun gələn bəndləri müəyyən edin.

1. Tərəvəzçilik üzrə ixtisaslaşdırılmışdır.
 2. Tumlu meyvəçilik üzrə ixtisaslaşdırılmışdır.
 3. Çayçılıq inkişaf etmişdir.
 4. Neft hasilatına malikdir.
 5. Xarici ölkələrə çıxışı var.
 6. Yalnız bir iqtisadi-coğrafi rayonla həmsərhəddir.
- A) I - 2, 3; II - 1, 5; III - 4, 6
 - B) I - 3, 6; II - 1, 5; III - 2, 4
 - C) I - 1, 5; II - 4, 6; III - 2, 3
 - D) I - 5, 6; II - 2, 4; III - 1, 3
 - E) I - 2, 4; II - 3, 6; III - 1, 5

80. Azərbaycanda payızlıq taxıl bitkilərinin daha çox becərildiyi torpaq tipləri:

- A) açıq qəhvəyi, tünd şabalıdı, dağ-çəmən
- B) boz-çəmən, açıq şabalıdı, dağ-çəmən
- C) boz-qonur, boz-çəmən, qonur-meşə
- D) boz, şabalıdı, dağ qəhvəyi
- E) boz, boz-çəmən, açıq şabalıdı

81. Naxçıvan iqtisadi-coğrafi rayonunda təsərrüfatın inkişafına mane olan amillər:

1. yüksək dağlıq relyefin üstünlüyü
 2. mineral ehtiyatlarının olmaması
 3. su ehtiyatlarının çatışmazlığı
 4. aqroiqlim ehtiyatlarının azlığı
 5. qışın soyuq, yayın isti və quraq keçməsi
- A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 4 C) 3, 4, 5
 - D) 1, 3, 5 E) 1, 4, 5

82. Müvafiq olaraq iqtisadi-coğrafi rayonların ixtisaslaşdırılmış sahələri müəyyən edin.

1. qərzəkli meyvəçilik, tütünçülük, ipəkçilik;
 2. üzümçülük, taxılçılıq, kartofçuluq
I. Şəki-Zaqatala	II. Abşeron
III. Gəncə-Qazax	IV. Quba-Xaçmaz
V. Naxçıvan	VI. Lənkəran-Astara

A) 1 - I; 2 - III

C) 1 - IV; 2 - VI

E) 1 - III; 2 - IV

B) 1 - II; 2 - V

D) 1 - V

83. Azərbaycanda becərilən bitkilər və onları ən çox yayıldığı iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. pambıq

2. tütün

3. çay

1. Aran

II. Abşeron

III. Kəlbəcər-Laçın

IV. Şəki-Zaqatala

V. Lənkəran-Astara

VI. Gəncə-Qazax

A) 1 - III; 2 - I; 3 - II

C) 1 - I; 2 - II; 3 - VI

E) 1 - IV; 2 - VI; 3 - I

B) 1 - I; 2 - IV; 3 - V

D) 1 - V; 2 - I; 3 - II

84. Temperaturun və yağıntıların illik gedis qrafiki hansı iqtisadi-coğrafi rayona aiddir və bu rayona aid olan əlamətlər:

t°C

Y-mm

30

350

20

300

10

250

-5

200

0

150

-10

100

-5

50

-15

0

-20

-50

-25

-100

-30

-200

-35

-300

-40

-350

-45

-300

-50

-250

-60

-200

-70

-150

-80

-100

-90

-120

-100

-150

-120

-180

-100

-150

-80

-120

-60

-100

-40

-80

-20

-60

-10

-40

-5

-20

-10

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

-5

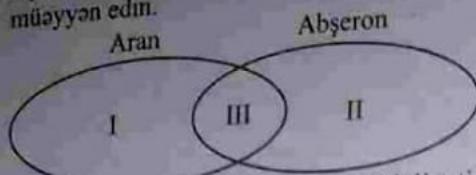
-5

-5

-5

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

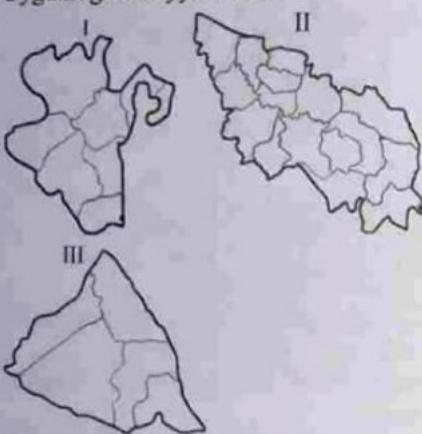
86. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

1. Qış müləyim yarıməshəra quru çöl iqlim tipi hakimdir.
 2. İri pambıqçılıq rayonudur.
 3. Boz, boz-qonur torpaqlar geniş yayılmışdır.
 4. Ölükənin əsas sənaye rayonudur.
 5. Ərazisində SES fəaliyyət göstərir.
 6. Tektonik qalxma zonasına aiddir.

A) I – 2, 5; II – 3, 4; III – 1, 6
B) I – 2, 5; II – 4, 6; III – 1, 3
C) I – 4, 6; II – 2, 5; III – 1, 3
D) I – 1, 3; II – 2, 5; III – 4, 6
E) I – 3, 4; II – 1, 6; III – 2, 5

87. Uvəqunluğunu müəyyən edin.

1. Sarı torpaqlarda çay, limon, feyxoa, tütün beçerilir.
 2. Tumlu meyvaçılık, tərəvəzçilik inkişaf edib.
 3. Suvarma şəraitində pambıq, üzüm, bostan bitkiləri inkişaf etdirilir.
 4. Meşəsu, Ərkivan, Donuzütən kimi mineral sular var.
 5. Texniki-rezin, plastik borular, yod-brom kimi kimya zavodları fəaliyyət göstərir.
 6. Şimal istiqamətində gedən boru nəqliyyat yollarının üzərində yerləşir.
A) I - 1, 4; II - 3, 5; III - 2, 6
B) I - 1, 4; II - 3, 6; III - 2, 5
C) I - 2, 3; II - 1, 5; III - 4, 6
D) I - 2, 6; II - 3, 5; III - 1, 4
E) I - 3, 5; II - 2, 6; III - 1, 4

88. Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonunun Gəncə-Qazax rayonundan fərqli cəhətləri:

1. Qarzaklı meyvəciliyin üstün inkişafı
2. Metallurgiya xammalının mövcudluğu
3. Zəngin polimetall filiz ehtiyatlarına malik olmas
4. Böyük Qafqaz ərazisində yerləşməsi

- 5. Heyvandarlığın inkişaf etmesi
 - 6. Meşa ehtiyatlarına malik olması

89. Xəritə sxemdə verilmiş iqtisadi-coğrafi rayona aid *olmayan* əlamətlər:

1. Qərbində dağlıq, şərqində isə düzənlik tələyef üstündür.
 2. Bütün faydalı qazıntılarla zəngindir.
 3. Endemik və relikt bitkilərin məskənidir.
 4. Ərazisində quru subtropik iqlim tipi geniş yayılmışdır.
 5. Palçıq vulkanları geniş yayılmışdır.

90. Xəritə sxemdə verilmiş iqtisadi-coğrafi rayona aid olan əlamətlər:

1. Hər tərəfdən dağlarla əhatə olunmuşdur.
 2. Mineral bulaqlarla zəngindir.
 3. Aqrar-sənaye rayonudur.
 4. Əhalinin milli tərkibi müxtəlifdir.
 5. Filiz faydalı qazıntılarla zəngindir.

91. Naxçıvan iqtisadi-coğrafi rayonu ərazisində üstünlük təşkil edən iglim tipləri:

1. Yağıntıları bərabər paylanan müləyim isti iqlim.
 2. Qış soyuq keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi.
 3. Yayı müləyim keçən yarımsəhra iqlimi.
 4. Qış müləyim keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi.
 5. Yayı quraq keçən soyuq iqlim
 6. Yağıntıları bütün fəsillərdə bərabər paylanan soyuq iqlim
 7. Dağ tundra

92. Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonunda akino yararlı sahələrin tədricən azalmasının səbəbləri:

1. neft hasılatı nöticəsində ekino yararlı sahənin intensiv çırklənməsi
 2. göl və bataqlıqların qurudulması
 3. meşə və kolluqların sahələrinin artırılması
 4. yaşayış sahələrinin sürətlə genişlənməsi
 5. "bedlənd" sahələrin sürətlə artması

93. Abşeron iqtisadi rayonunda torpaqların inahsuldarlığını yükseltmək üçün görülməsi vacib olan tədbirlər:

1. külək eroziyasına qarşı mübarizə
2. terraslaşdırma
3. rekultivasiya
4. ağac və kolların qırılması
5. qar uçqunlarına qarşı mübarizə

94. Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun kartofçuluq üzrə ixtisaslaşması əlaqədardır:

1. qış quraq keçən müləyim-isti iqlimin hakim olması ilə
2. yayı quraq keçən soyuq iqlimin üstünlüyü ilə
3. dağ qara, şabalıdı torpaqların mövcudluğu ilə
4. dağ çəmən, açıq şabalıdı torpaqların geniş yayılması ilə
5. əhalinin əmək vərdiшинin olması ilə
6. suvarma əkinçiliyinin geniş yayılması ilə

95. Dağlıq Şirvan iqtisadi-coğrafi rayonunun üzümçülüklük üzrə ixtisaslaşması əlaqədardır:

1. əhalinin istehsal vərdişi
2. yayı quraq keçən müləyim-isti iqlimin hakim olması
3. dağ-qara, şabalıdı torpaqların mövcudluğu
4. intensiv suvarma
5. dağ-çəmən torpaqların geniş yayılması
6. yarımsəhra, quru çöl iqlimin hakim olması

96. Çəltikçiliyin Lənkəran-Astara iqtisadi-coğrafi rayonunda inkişaf etdirilməsinə imkan verən amillər:

1. az əməktutumlu olması
2. çoxlu işçi qüvvəsi tələb edir
3. iri şəhərlərin mövcudluğu
4. rütubətli iqlim şəraitinə malik olması
5. əhalinin sıxlığının az olması

97. Gəncə-Qazax iqtisadi-coğrafi rayonunda üzümçülüyün inkişaf etdirilməsinə imkan verən əsas amillər:

1. yayı quraq keçən müləyim isti iqlim
2. yarımsəhra və quru çöl iqlimi
3. şabalıdı, açıq şabalıdı torpaqlar
4. dağ çəmən, tünd şabalıdı torpaqlar
5. dağətəyi və maili düzənliklər
6. terraslaşdırılmış dağ yamacları

98. Şəki-Zaqatala və Dağlıq Şirvan iqtisadi-coğrafi rayonlarının oxşar cəhətlərini müəyyən edin.

1. Dəməyə əkinçiliyi inkişaf edib.
2. Meşələr formalashmışdır.
3. Pambıqçılıq inkişaf etmişdir.
4. Tikinti materialları mövcuddur.
5. Şərabçılıq ixtisaslaşma sahəsidir.
6. Tütünçülük ixtisaslaşma sahəsidir.

99. Uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Metallurgiya sənayesi inkişaf etmişdir.
- b. Üç ölkə ilə həmsərhəddir.
- c. Əhali həm dağlıq, həm də düzənlik ərazilərdə məskunlaşmışdır.
- d. Yodlu-bromlu sularla zəngindir.
- e. Pambıq əkinləri geniş sahə tutur.

100. Uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Tütünçülük və qərzəkli meyvəçilik üzrə ixtisaslaşmışdır.
- b. Cimi və Xaltan mineral suları burada yerləşir.
- c. İki ölkə ilə həmsərhəddir.
- d. Ərazisindən mühüm suvarma kanalı keçir.
- e. Əhalinin milli tərkibi yekcinsidir.

101. Uyğunluğu müəyyən edin.

Torpaq tipləri İnzibati rayonlar

1. boz	a. Şamaxı
2. sarı	b. Ağcabədi
3. qara	c. Lənkəran
	d. İsmayıllı
	e. Kürdəmir

102. Uyğunluğu müəyyən edin.

Torpaq tipləri İnzibati rayonlar

1. boz-çəmən	a. Abşeron
2. qara	b. Daşkəsan
3. boz-qonur	c. Sabirabad
	d. Qobustan
	e. Saatlı

Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr

Dünya nəqliyyatı

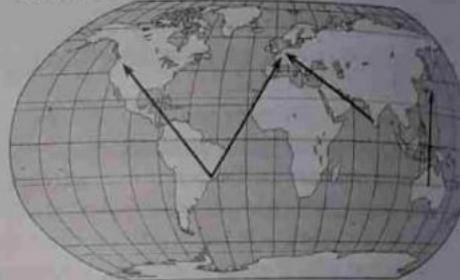
- Hansı ölkələrdə boru-kəmər nəqliyyatı daha yaxşı inkişaf etmişdir?
 - A) inkişaf etməkdə olan ölkələrdə
 - B) neft və qaz çıxarılan ölkələrdə
 - C) Dünya okeanına çıxış olmayan ölkələrdə
 - D) dənizkənarı ölkələrdə
 - E) dəmiryol nəqliyyatının zəif inkişaf etdiyi ölkələrdə
- Avtomobil yollarının uzunluğuna görə daha üstün olan ölkələr:
 - A) İspaniya, Peru, Boliviya
 - B) Hindistan, Bangladeş, Nepal
 - C) Yaponiya, Fransa, Mali
 - D) Mongolustan, Myanma, Misir
 - E) ABŞ, Yaponiya, Rusiya
- Ən sıx dəmir və avtomobil yolları şəbəkəsinin olduğu region:

A) Yaxın Şərq	B) Qərbi Avropa
C) Cənubi Asiya	D) Cənubi Amerika
E) Şərqi Asiya	
- Hava nəqliyyatının əsas funksiyası:
 - A) ölkə daxili yanacaq-sürtgü materiallarının daşınması
 - B) yaxın məsafəyə filiz faydalı qazıntıların daşınması
 - C) orta məsafələrə xammalın daşınması
 - D) uzaq məsafəyə sərnişin və tez xarab olan məhsulların daşınması
 - E) arid rayonlara içməli suyun daşınması
- "Dəmiryol şəbəkəsinin sıxlığı" adlanır:
 - A) dəmir yollarının uzunluğunun sənaye rayonlarının tutduğu sahəyə nisbəti
 - B) dəmir yollarının uzunluğunun ölkənin quru sərhədlərinin uzunluğuna nisbəti
 - C) dəmir yollarının uzunluğunun ölkənin sahil xatlarının uzunluğuna nisbəti
 - D) dəmir yollarının uzunluğunun ölkənin sahəsinə olan nisbəti
 - E) dağılıq və düzənlilik sahələrdəki dəmir yolu uzunluqlarının fərqi
- Hava nəqliyyatında sərnişin daşınmaları üzrə liderlik edən ölkələr qrupu:
 - A) Yaponiya, Niger, Sudan
 - B) ABŞ, Yaponiya, Böyük Britaniya
 - C) Fransa, Böyük Britaniya, Somali
 - D) Bangladeş, Nepal, ABŞ
 - E) Kongo, İtaliya, Yunanistan
- Dəmiryol nəqliyyatının daha yaxşı inkişaf etmək üçün ölkələr:
 - A) Rusiya, AFR, Fransa
 - B) Kanada, Boliviya, ABŞ
 - C) Çin, Fransa, Qətər
 - D) ABŞ, Yaponiya, Örgənistan
 - E) Çili, Nepal, İspaniya
- Dünya sərnişin daşımalarında apəriçiyən nəqliyyat növləri:
 - A) dəniz, çay, avtomobil
 - B) dəniz, avtomobil, hava
 - C) avtomobil, hava, dəmir yolu
 - D) hava, avtomobil, çay
 - E) çay, dəmir yolu, dəniz
- Süveyş kanalı isti və quraq ərazidən keçən dəmir sularından suvarmada istifadə olunmamasının səbəbi:
 - A) kanalda okean və dəniz sularının olması
 - B) kanal keçən ərazilərə kifayət qədər yağışın düşməsi
 - C) sudan istifadənin gəmilərin hərəkətinə mane olması
 - D) kanalın sularının neft məhsulları ilə çox çirkənməsi
 - E) kanalın olduğu ərazilərdə dəmyə əkinçiliyinin inkişaf etməsi
- Yanacaq daşıyan tankerlərin təsiri ilə çirkənməyi boğazlar:
 - A) La-Manş, Bosfor, Mozambik, Bering
 - B) Hörmüz, Zond, Bosfor, Torres
 - C) Hörmüz, Cəbəlütürk, Bosfor, Malakka
 - D) Bosfor, Torres, Hörmüz, Dreyk
 - E) La-Manş, Hudzon, Cəbəlütürk, Tatar
- Dəniz nəqliyyatında yükdaşımalarда daha çox istifadə olunan boğazlar:
 - A) La-Manş, Bering, Cəbəlütürk, Torres
 - B) Zond, Tatar, Cəbəlütürk, Dardanel
 - C) La-Manş, Cəbəlütürk, Malakka, Bosfor
 - D) Malakka, Hörmüz, Mozambik, Kerç
 - E) Mozambik, Bab-əl-Məndəb, Zond, Malakka
- Beynəlxalq yükdaşımalarda əsas rol oynayan boğazlar:
 - A) La-Manş, Hudzon, Kerç, Bosfor
 - B) Hörmüz, La-Manş, Bab-əl-Məndəb, Dardanel
 - C) Cəbəlütürk, Bering, Tatar, Malakka
 - D) Koreya, Laperuz, Mozambik, La-Manş
 - E) Bosfor, Torres, Devis, Hörmüz
- Dünyada göl gəmiçiliyinin əsas rayonu:
 - A) Şimali Amerikada Böyük Gölər
 - B) Afrikada Çad gölü
 - C) Avropana Ladoqa-Onega gölləri
 - D) Asiyada Aral dənizi
 - E) Avstraliyada Eyr gölü

Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr

- 14.** Dəmir yol xətlərinin uzunluğunun çox olduğu ölkələr:
 A) Braziliya, Boliviya, Rusiya
 B) Polşa, Argentina, Braziliya
 C) Kanada, Hindistan, Peru
 D) ABŞ, Rusiya, Kanada
 E) ABŞ, Rusiya, İslandiya
- 15.** Dəmiryol nəqliyyatının üstün olduğu inkişaf etməkdə olan ölkələr:
 A) Hindistan, Öfqanistan, Nepal
 B) Hindistan, Rusiya, Argentina
 C) Mali, Əlcəzair, Liviya
 D) Braziliya, Niger, Monqolustan
 E) Argentina, Çad, Sudan
- 16.** Avtomobil nəqliyyatının başlıca üstünlüyü:
 A) Daşınan yük vahidinə ən az yanacaq sərf edir.
 B) Iri hacmli yüklərin daşınmasının maya dəyəri aşağıdır.
 C) Yükləri aralıq məntəqələrdə boşaltmadan istehlakçıya çatdırır.
 D) Yük daşınmalarında xammal üstünlük təşkil edir.
 E) Ekoloji cəhətdən təmiz nəqliyyat növüdür.
- 17.** Son dövrlərdə yaxın və orta məsafələrə yük daşınmasında avtomobil nəqliyyatından daha çox istifadə olunmasının səbəbi:
 A) digər nəqliyyat növlərinə nisbətən daha çox yükgötürmə qabiliyyətinə malik olması
 B) hava nəqliyyatının zəifləməsi
 C) dəmiryol nəqliyyatı ilə yük və sərnişin daşınmalarının baha olması
 D) yükgötürmə qabiliyyətinin və sürətinin artması
 E) yanacaq və ehtiyat hissələrinin ucuz olması
- 18.** Nəqliyyatın inkişafi daha çox asıldır:
 A) coğrafi əmək bölgüsü və dənizə yaxınlığıdan
 B) hasilat sənayesi və relyefdən
 C) kənd təsərrüfatı və yüngül sənayedən
 D) yüngül sənaye və ETİ-dən
 E) iqtisadi inkişaf səviyyəsi və təbii şəraitdən
- 19.** Nəqliyyatın inkişafi asılı *deyil*:
 A) dövlət quruluşu və əhalinin milli tərkibindən
 B) relyef və hasilat sənayesindən
 C) iqtisadi inkişaf səviyyəsi və təbii şəraitdən
 D) ETİ və materikdaxili mövqedən
 E) kənd təsərrüfatı və coğrafi mövqedən
- 20.** Hava nəqliyyatı vasitəsi ilə daha çox sərnişin daşıyan İEOÖ-ləri:
 A) Pakistan, Monqolustan, Braziliya
 B) Braziliya, Çin, Hindistan
 C) Qazaxıstan, Argentina, Nepal
 D) Meksika, Çili, Boliviya
 E) Hindistan, Pakistan, Niger
- 21.** Avtomobil yollarının yüksək sıxlığına görə fərqlənən ölkələr:
 A) ABŞ, Monqolustan
 C) Nigeriya, Hindistan
 E) Fransa, Avstraliya
 B) Rusiya, Kanada
 D) Yaponiya, Belçika
- 22.** Baltık dənizi ilə Şimal dənizini birləşdirən ən qısa yol:
 A) Venern və Vatern gölləri
 B) Skaqerrak və Katteqat boğazları
 C) Kıl kanalı
 D) Böyük və Kiçik Belt kanalları
 E) Ağ dəniz-Baltık kanalı
- 23.** Nepal və Öfqanistanda dəmiryolu nəqliyyatının inkişaf *etməməsinin* səbəbi:
 A) ərazinin böyüklüyü
 B) çay nəqliyyatı ilə rəqabət apara bilməməsi
 C) hava nəqliyyatına üstünlük verilməsi
 D) relyef şəraitinin yaradığı çətinliklər
 E) maşınqayırmaya sənayesinin zəif inkişafı
- 24.** Gəmiçiliyin güclü inkişaf etdiyi və daha böyük limanlara malik olan okeanlar:
 A) Atlantik, Hind B) Hind, Şimal Buzlu
 C) Atlantik, Sakit D) Sakit, Şimal Buzlu
 E) Şimal Buzlu, Atlantik
- 25.** Avropanın ən iri çay nəqliyyatı magistrallarına aiddir:
 A) Peçora, Dnepr B) Volqa, Luara
 C) Sena, Şimali Dvina D) Dunay, Peçora
 E) Dunay, Volqa
- 26.** Dəniz yük dövriyyasında I yeri tutur:
 A) neft və neft məhsulları
 B) kənd təsərrüfatı məhsulları
 C) əsasi kimya məhsulları
 D) meşə sənayesi məhsulları
 E) balıq və balıq məhsulları
- 27.** Şemədə verilmiş əlamətlər hansı nəqliyyat növüne aiddir?
-
- C) dəmiryol

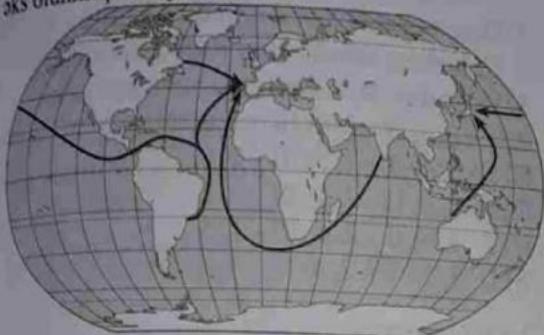
Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr

- 28.** Hansı çaylar qış aylarında "şosse", yay aylarında isə gamı yoluna çevrilirlər?
 A) Lena, Ob, Nil, Zambezi
 B) Xuanxe, Lena, Volqa, Dunay
 C) Lena, Ob, Peçora, Makkensi
 D) Yenisey, Amur, Yansuzi, Lena
 E) Hind, Dæla, Volqa, Kür
- 29.** Avropanın nəqliyyat sisteminin səciyyəvi xüsusiyyətləri:
 1. bütün nəqliyyat növlərinin yüksək inkişafı
 2. avtomobil nəqliyyatının zəif inkişafı
 3. dəniz nəqliyyatının böyük əhəmiyyət kəsb etməsi
 4. avtomobil və dəmiryol şəbəkəsinin sıx olması
 5. yüksəkdaşlımlarda hava nəqliyyatının üstünlüyü
 A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 4
 D) 3, 4, 5 E) 2, 3, 4
- 30.** Verilən coğrafi xüsusiyyətlər Avropanın hansı regionuna aiddir?
 1. Dəniz nəqliyyat mühüm rol oynayır.
 2. Əhalisi əsasən German dil qrupuna aiddir.
 3. Hidroenerji və meşə resursları ilə zəngindir.
 4. Aqroqlim ehtiyatı əkinçilik üçün əlverişli deyildir.
 5. Kağız-sellüoz və meşə sənayesi yaxşı inkişaf etmişdir.
 A) Şimali Avropa B) Cənub-Şərqi Avropa
 C) Cənubi Avropa D) Mərkəzi Avropa
 E) Orta Avropa
- 31.** İqtisadi-coğrafi mövqeyi insanların yaratdığı su obyektləri hesabına xeyli yaxşılaşmış ölkələr və bu obyektlər:
 A) AFR, Rusiya; qabarma elektrik stansiyaları
 B) Fransa, Kanada; suvarma kanalları
 C) Türkiyə, İspaniya; su anbarları
 D) İraq, Hindistan; su elektrik stansiyaları
 E) Panama, Misir; gəmiçilik kanalları
- 32.** Dənizlərin təsərrüfat əhəmiyyəti:
 A) balıqçılıq, nəqliyyat, ticarət, rekreasiya
 B) gəmiqayırma, bitkiçilik, ipakçılık, turizm
 C) maşınqayırma, toxuculuq, balıqçılıq, yeyinti sənayesi
 D) ticarət, gəmiqayırma, heyvandarlıq, hava nəqliyyatı
 E) meşə-kimya, dəzgahqayırma, boru-kəmər və hava nəqliyyatı
- 33.** Neft və neft məhsullarının dünya yük dövriyyəsində başlıca daşınma məhsulları olmasının səbəbi:
 A) Ən iri neft yataqları inkişaf etməkdə olan ölkələrdə yerləşdiyi halda, əsas istehlakçılar inkişaf etmiş ölkələrdir.
 B) Dünyanın bütün ölkələrində neft və neft məhsullarına tələbat yoxdur.
 C) Neft yataqları mühüm ticarət və sənaye qovşaqlarının yaxınlığında yerləşirlər.
- 34.** Yüksək inkişaf etmiş ölkələrdə avtomobil nəqliyyatının dəmiryol nəqliyyatı ilə daşınması iqtisadi cəhətdən daha sərfəliliyi apara bilməsinin səbəbi:
 A) sürətlilik, ekoloji cəhətdən təmiz olması, uzaq məsafələrə yükdaşımmanın sərfəliliyi
 B) sürətlilik, yük götürmə qabiliyyətinin artırılması, yaxın və orta məsafələrə yükdaşımmanın sərfəliliyi
 C) uzaq məsafəyə yükdaşımmanın çox bahadır olması
 D) avtomobil yolları çəkilişinin ucuz başa galması, yüksək sürətlilik, uzaq məsafələrə yükdaşımmanın sərfəliliyi
 E) ekoloji cəhətdən təmiz olması, tez xərab olan məhsulların uzaq məsafələrə daşınmasının sərfəliliyi
- 35.** Xəritə-sxemdə beynəlxalq yükdaşımı istiqamətləri aks olunmuş xammal:
-
- A) təbii qaz B) daş kömür C) neft
 D) alunit E) dəmir filizi
- 36.** Xəritə-sxemdə beynəlxalq yükdaşımı istiqamətləri aks olunmuş xammal:
-
- A) dəmir filizi B) daş kömür C) boksit
 D) buğda E) şəkar qərimi
- 37.** Xarici iqtisadi əlaqələrdə dəmiryolu nəqliyyatında istifadə etməyən ölkələr:
- A) Rusiya, ABŞ, Yaponiya
 B) İslandiya, Avstraliya, Yeni Zelandiya
 C) Yaponiya, Fransa, Pakistan
 D) İslandiya, Türkiyə, Yeni Zelandiya
 E) Misir, Meksika, Avstraliya

38. Xarici iqtisadi əlaqələrində dəniz nəqliyyatının daha üstün olduğu ölkələr:
- Meksika, Macarıstan, Çad
 - Australiya, Qazaxıstan, Türkiyə
 - Belarus, İtaliya, Yeni Zelandiya
 - Australiya, Yaponiya, İslandiya
 - Çin, Kamboca, İslandiya

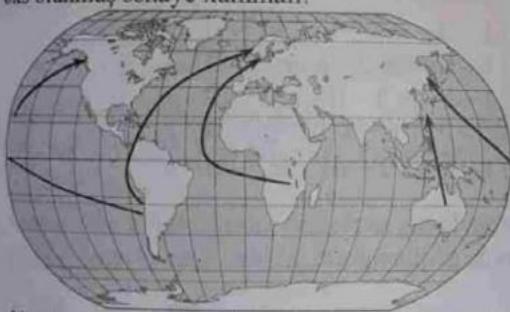
39. Limanların yerləşdiyi müvafiq dənizlər:
I. Marsel	II. Sankt-Peterburq	III. Rotterdam
1. Baltik	2. Aralıq	3. Qırmızı
4. Şimal	5. Ərəbistan	
A) I - 2; II - 5; III - 4	B) I - 3; II - 4; III - 2	
C) I - 1; II - 4; III - 3	D) I - 2; II - 1; III - 4	
E) I - 4; II - 2; III - 5		

40. Xəritə-sxemdə beynəlxalq yükdaşımaya istiqamətləri əks olunmuş sənaye xammalı:

- dəmir filizi
- neft
- məyələşdirilmiş qaz
- meşə materialları
- pambıq lifi

41. Xəritə-sxemdə beynəlxalq yükdaşımaya istiqamətləri əks olunmuş sənaye xammalı:

- şəkər qamışı
- qalay
- dəmir filizi
- qarğıdalı
- mis

42. Beynəlxalq iqtisadi əlaqələrdə mühüm rol oynayan boğazlar:

1. Magellan	2. Hörmüz	3. Panama
4. Cəbəlütürk	5. Malakka	6. Mozambik
A) 1, 5, 6	B) 1, 3, 6	C) 1, 3, 4
D) 2, 4, 5	E) 3, 4, 5	

43. Beynəlxalq iqtisadi əlaqələrdə mühüm rol oynayan boğazlar:

1. Malakka	2. La-Manş	3. Dreyk
4. Bering	5. Zond	6. Hudzon
A) 3, 4, 6	B) 1, 2, 5	C) 1, 2, 6
D) 3, 4, 5	E) 2, 3, 6	

44. Yaponiyada nisbətən zəif inkişaf nəqliyyat növləri:
- dəmiryol, avtomobil
 - dəmiryol, dəmiryol
 - boru kəməri, çay
 - avtomobil, çay
 - hava, avtomobil

45. Dünya ticarətində yüksək dövriyyəsinə görə qaraçay yer tutan okeanlar:
- Hind, Sakit
 - Sımal Buzlu, Atlantik
 - Sakit, Şimal Buzlu
 - Atlantik, Sakit
 - Hind, Atlantik

46. Uyğunluğu müəyyən edin.

Ölkə	Liman şəhəri	Dəniz
1 Fransa	Marsel	Aralıq
2 Böyük Britaniya	Yeni-Orlean	Şimal
3 Rusiya	Sankt-Peterburq	Baltik
4 Qazaxıstan	Bektaş	Xəzər
5 Türkiyə	İsgəndəriyyə	Qara
6 Niderland	Rotterdam	Şimal

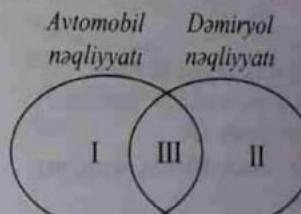
- 3, 4, 6
- 2, 4, 5
- 1, 2, 6
- 1, 3, 6
- 1, 4, 5

47. Uyğunluğu müəyyən edin.

Ölkə	Liman şəhəri	Dəniz
1 Portuqaliya	Lissabon	Aralıq
2 ABŞ	Yeni-Orlean	Karib
3 Rusiya	Murmansk	Barens
4 Türkmenistan	Aktau	Xəzər
5 Misir	İsgəndəriyyə	Aralıq
6 Pakistan	Kəraçi	Ərəbistan

- 2, 3, 6
- 1, 2, 5
- 1, 4, 6
- 1, 3, 5
- 3, 5, 6

48. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- ETİ dövründə konteynerləşmə onun inkişafına təkan vermişdir.
 - Uzaq və orta məsafələrə ağır yüklerin daşınmasında istifadə olunur.
 - Qapıdan-qapıya daşımaya xüsusiyyəti onun rolunu getdikcə daha da artırır.
 - Dağlıq ölkələrdə zəif inkişaf edib.
 - İnkişafı təbii şəraitdən və ölkənin iqtisadi vəziyyətindən asılıdır.
 - Şəhərdaxili və şəhərtrafi sərnişin daşınmasına görə birincidir.
- I - 3, 6; II - 2, 4; III - 1, 5
 - I - 3, 4; II - 1, 5; III - 2, 6
 - I - 3, 6; II - 1, 4; III - 2, 5
 - I - 3, 5; II - 2, 4; III - 1, 6
 - I - 1, 4; II - 3, 5; III - 2, 6

Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr

49. Dünyanın nəqliyyat sistemi region və ölkələr üzrə qeyri-bərabər paylanmışdır. Nəqliyyat yollarının sıx yerləşdiyi bəzi ölkələr nəqliyyatın yüksək texniki səviyyəsi və daşınmaların intensivliyi ilə fərqlənlərlər. Bu qrup ölkələrə aid olanları müəyyən edin.

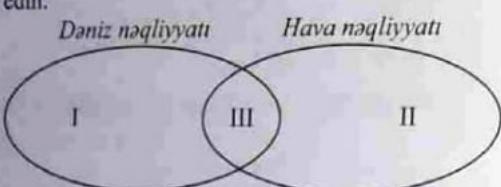
1. Mongolustan
 2. Belçika
 3. Kongo Respublikası
 4. Almaniya
 5. Kolumbiya
 6. ABŞ
- A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 4
 D) 3, 5, 6 E) 2, 4, 6

50. Qeyd olunan limanları cədvəl üzrə gruplaşdırın.

<i>Qərbi Avropa</i>	<i>Şimali Amerika</i>	<i>Şərqi Asiya</i>
a	b	c

1. Pusan
 2. Los-Anceles
 3. Sinqapur
 4. Rotterdam
 5. Hyuston
 6. Şanxay
- A) a - 3 ; b - 2, 4 ; c - 1, 6
 B) a - 2 ; b - 1, 5 ; c - 3, 6
 C) a - 4 ; b - 3, 6 ; c - 1, 5
 D) a - 4 ; b - 2, 5 ; c - 1, 6
 E) a - 1 ; b - 4, 6 ; c - 2, 5

51. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

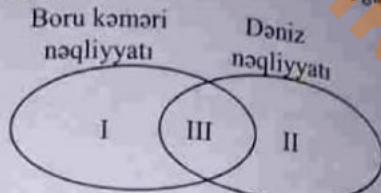
1. Ən gənc və dinamik nəqliyyat növüdür.
 2. Beynəlxalq ticarəti təmin etsə də, sərnişin daşınmalarında az iştirak edir.
 3. "Ucuz bayraq"lar altında yüklerin daşınması səciyyəvidir.
 4. ABŞ, Çin, Yaponiya, Almaniya və s. kimi ölkələr aparıcı paya malikdirlər.
 5. Qitələrarası sərnişin daşınmalarında birinci yerdədir.
- A) 1 - 1, 5; II - 2, 4 ; III - 3
 B) 1 - 1, 4; II - 3, 5 ; III - 2
 C) 1 - 3, 5; II - 1, 2 ; III - 4
 D) 1 - 2, 4; II - 1, 3 ; III - 5
 E) 1 - 2, 3; II - 1, 5 ; III - 4

52. Uyğunluğu müəyyən edin:

<i>Hidroloji obyektlər:</i>	<i>Təsərrüfat əhəmiyyəti:</i>
1. Amazon	a. Enerji istehsalı və ağaç axıdlılıq
2. Marakaybo	b. Neft çıxarılır
3. Parana	c. Gəmiçilikdə istifadə edilir

- A) I - c; 2 - a; 3 - b
 B) I - a; 2 - b; 3 - c
 C) I - c; 2 - b; 3 - a
 D) I - a; 2 - c; 3 - b
 E) I - b; 2 - a; 3 - c

53. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

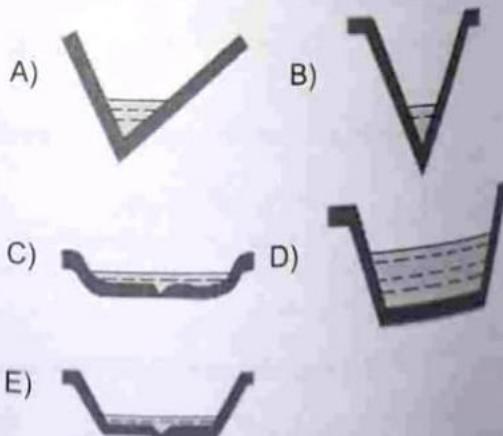
1. Neft və təbii qazın daşınmasında istifadə olunur.
 2. Beynəlxalq yüklerin yaridan çoxu bu nəqliyyatda daşınır.
 3. Azərbaycanın Avropa ilə iqtisadi əlaqələrində mühüm rol oynayır.
 4. Daşınmalar ticarət donanması ilə hayata keçirilir.
 5. Daşınması zamanı ətraf mühit çirkəlmər.
 6. Məhsulun daşınması daha ucuz başa gəlir.
- A) I - 2, 5; II - 3, 4; III - 1, 6
 B) I - 3, 4; II - 1, 5; III - 2, 6
 C) I - 3, 6; II - 2, 4; III - 1, 5
 D) I - 3, 4; II - 2, 6; III - 1, 5
 E) I - 3, 5; II - 2, 4; III - 1, 6

54. Uyğunluğu müəyyən edin.

<i>Dəniz limanları</i>	<i>Yerləşdikləri dənizlər</i>	<i>Ölkələr</i>
1. Antverpen	I. Qara dəniz	a. ABŞ
2. Novorossiysk	II. Meksika körfəzi	b. Belçika
3. Yeni Orlean	III. Şimal dənizi	c. Rusiya

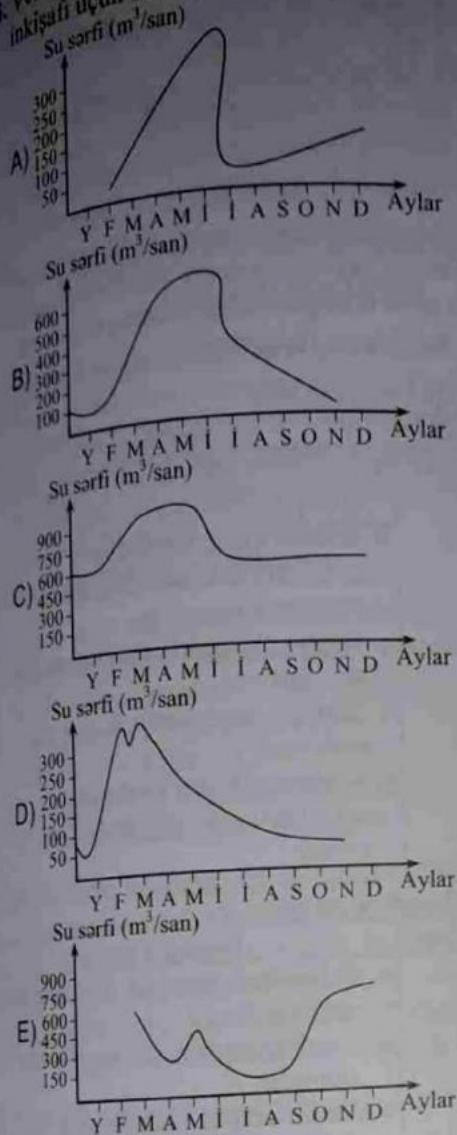
- A) 1 - II - a; 2 - III - b; 3 - I - c
 B) 1 - III - b; 2 - I - c; 3 - II - a
 C) 1 - I - b; 2 - II - a; 3 - III - c
 D) 1 - III - b; 2 - II - c; 3 - I - a
 E) 1 - I - b; 2 - III - a; 3 - II - c

55. Sxemdə çay dərəsinin forması təsvir edilib, hansı çayda nəqliyyatının inkişafı üçün əlverişli şərait var?

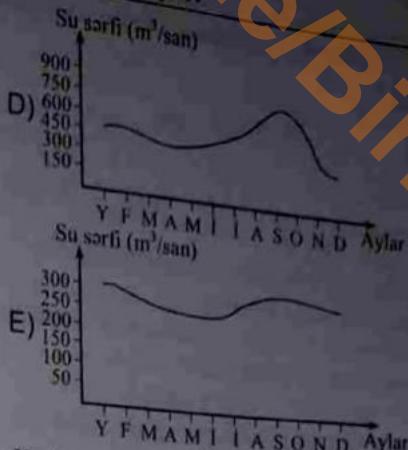
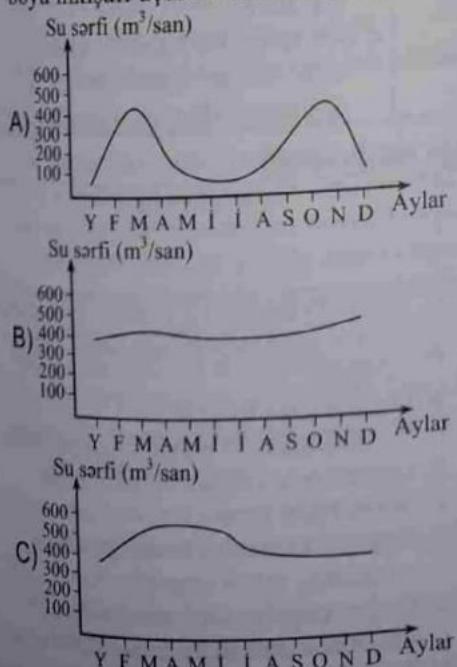

Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr

56. Verilmiş hansı hidroqrafa malik çayda gəmiçiliyin inkişafı üçün əlverişli şərait vardır?

57. Verilmiş hansı hidroqrafa malik çayda gəmiçiliyin il boyu inkişafı üçün daha əlverişsiz şərait vardır?

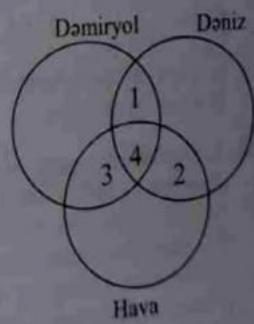

58. Xəritə-sxemə əsasən Avropada yerləşən ən böyük dəniz limanlarını müəyyən edin.

- A) 1 – Hamburg, 2 – Amsterdam, 3 – London,
4 – Antverpen
B) 1 – Amsterdam, 2 – Hamburg, 3 – Marsel,
4 – Rotterdam
C) 1 – Hamburg, 2 – Rotterdam, 3 – Antverpen,
4 – Havr
D) 1 – Bern, 2 – Rotterdam, 3 – Antverpen, 4 – Havr
E) 1 – Amsterdam, 2 – Marsel, 3 – Sankt-Peterburq,
4 – Hamburg

59. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

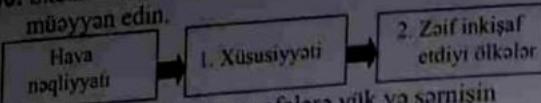

- a. ETİ dövründə strukturda daha da mürəkkəbləşmişdir.
b. Əsasən gec xarab olan yüklerin orta və uzaq məsafələrə daşınmasında istifadə olunur.
c. İEÖ yüksək texniki səviyyəsi ilə fərqlənir.
d. Əsasən qitalararası əlaqələri həyata keçirir.
e. Materikdaxili ölkələrin xarici əlaqələrində mühüm rol oynayır.

- A) 1 – b; 2 – a; 3 – c; 4 – d, e
B) 1 – c; 2 – a, e; 3 – d; 4 – b
C) 1 – a, c; 2 – d; 3 – e; 4 – b
D) 1 – b; 2 – d; 3 – c; 4 – a, c
E) 1 – b; 2 – d; 3 – a, c; 3 – e

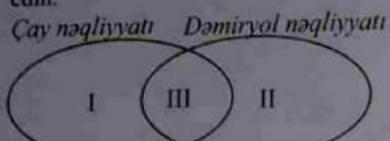
Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr

60. Sxemə əsasən hava nəqliyyatına aid xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- A) I - Uzaq və orta məsafələrə yük və sərnişin daşınmasında əhəmiyyəti böyükdür. 2- Somali, Mozambik, Liviya
- B) I - qitələrarası yük daşınmasında birincidir; 2- İspaniya, Butan, Tailand
- C) I - qitələrarası sərnişin daşınmasında birincidir, 2- Əfqanistan, Efiopiya, Mali,
- D) I - uzaq məsafələrə yük və sərnişin daşınmasında əhəmiyyəti çoxdur; 2- Almaniya, Çad, Yaponiya
- E) I - gec xarab olan yüklerin daşınmasında əhəmiyyəti çoxdur, 2- ABŞ, Qazaxistan, Rusiya

61. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

- 1. Orta və uzaq məsafələrə ağır yüklerin daşınmasında istifadə olunur.
- 2. Şimali Avropa ölkələrində ağac axıdılmasında istifadə olunur.
- 3. Yaponiya və Fransada yüksəksürətli olması ilə seçilir.
- 4. ABŞ və Qərbi Avropa ölkələrində yüksək səviyyədə inkişaf edib.
- 5. Inkişafına sünü yaradılmış su obyektlərinin təsiri çoxdur.
- 6. Relyefin dağlıq olması inkişafına təsir göstərir.
- A) I - 3, 4; II - 1, 5; III - 2, 6
- B) I - 2, 5; II - 1, 3; III - 4, 6
- C) I - 3, 6; II - 1, 4; III - 2, 5
- D) I - 3, 5; II - 1, 2; III - 4, 6
- E) I - 2, 5; II - 3, 4; III - 1, 6

62. Trans-Amazon avtomobil magistrallının keçdiyi dövlətlər və birləşdirdiyi şəhərlər:

- A) Cili - Braziliya; Santyaqo - San-Paulu
- B) Braziliya - Peru; Resifi - Lima
- C) Ekvador - Uruqvay; Kito - Montevideo
- D) Braziliya - Peru; Lima - Asunsyon
- E) Venesuela - Braziliya; Karakas - Buenos-Ayres

63. Çay gəmiçiliyinin inkişafına müsbət təsir edən amillər:

- 1. çayın sutoplayıcı hövzəsinin kiçik olması
- 2. gursuluğu dövründə çayın daşması
- 3. çay yatağındə astanaların və şəlalələrin olmaması
- 4. qış qıtsuluğu və yay gursuluğu
- 5. bütün il boyu bolsuluğu
- 6. çay yatağının meylliliyinin az olması

64. Çay gəmiçiliyinin inkişafına mənfi təsir edən amillər:

1. astana və şəlalələrin olmasına
2. çayın il boyu bolsulu olmasına
3. relyefin mürəkkəb olmasına
4. çayın düzənlilik ərazidən keçməsi
5. çayın meyliliyinin böyük olması
6. astana və şəlalələrin olmaması

65. Ölkədə dəmir yollarının uzunluğu 25 min km, ona sixlığı hər 100 km²-də 5 km-dir. Əhalimin sayı 10,5 mln nəfər olduğunu nəzərə alaraq onun onda sixliğini hesablayın (nəfər/km²).

66. Uyğunluğu müəyyən edin.

Nəqliyyat növü	Xüsusiyyətlər
1. boru-kəməri	a. Inkişafına sünü yaradılmış su obyektlərinin təsiri böyükdür.
2. çay	b. Əsasən maye xammalın istehlakçılarına çatdırılmasında mühüm rol oynayır.
3. avtomobil	c. Dağlıq rayonlarda əlaqədə mühüm rol oynayır.
	d. Sərnişin daşınmasında əsas rol oynayır.
	e. Kütləvi yüklerin kontinentlər arasında daşınmasında istifadə olunur.

67. Uyğunluğu müəyyən edin.

Nəqliyyat növü	Xüsusiyyətlər
1. boru-kəməri	a. Şəhərətrafi sərnişin daşınmasında istifadə olunur.
2. çay	b. Azərbaycanda zəif inkişaf etmişdir.
3. avtomobil	c. Atmosferi cırkləndirən əsas mənbələrdən biridir.
	d. Beynəlxalq yükdaşımalarla ilk yeri tutur.
	e. Son zamanlar Azərbaycandan ixrac olunan xammalların daşınmasında rolü artmışdır.

68. Uyğunluğu müəyyən edin.

Nəqliyyat növü	Xüsusiyyətlər
1. dəmiryol	a. Böyük Britaniya və Yaponiyanın xarici ticarət əlaqələrində əsas nəqliyyat növüdür.
2. dəniz	b. Quruda uzaq məsafələrə yükdaşımalarla mühüm rola malikdir.
3. avtomobil	c. Qitələrarası sərnişin daşınmasında birinci yeri tutur.
	d. Böyük şəhərlərdə ekoloji gərginliyin artmasına səbəb olur.
	e. Dağlıq reliyefə malik ərazilərdə daşımalar əsasən bu nəqliyyatla həyata keçirilir.

69. Verilən nüagistralları cədvəl üzrə qruplaşdırın.	Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələri
Parallel istiqamətdə yerləşən şəhərlər 1	Meridianal istiqamətdə yerləşən şəhərlər 2

- a. Vyana-Budapeşt-Kiyev-Moskva
- b. London-Paris-Bern-Milan
- c. Minsk-Varşava-Berlin-Paris
- d. Roma-Milan-Vyana-Paris-Amsterdam

Dünya ölkələrinin beynəlxalq iqtisadi əlaqələri

1. Cənubi Avropa ölkələrinin beynəlxalq turizm mərkəzlərinə əvəriləməsinin əsas amilləri:
- A) zəngin sərvətlər, relyefin mürəkkəbliyi
 - B) olverişli təbii şərait, qədim mədəniyyət abidələri
 - C) məhsuldalar torpaqlar, olverişli iqlim şəraiti
 - D) iqlim və relyefin mürəkkəbliyi
 - E) əhalinin sıx məskunlaşması

2. Cənub meşə qurşağından tədarük olunan meşə materialları hansı ölkələrə ixrac olunur?
- A) Braziliya, Avstraliya, Hindistan
 - B) Almaniya, Yaponiya, ABŞ
 - C) Ukrayna, Rusiya, Çili
 - D) Kolumbiya, Argentina, Kanada
 - E) Konqo, İndoneziya, Mozambik

3. Beynəlxalq turizmin yüksək inkişaf etdiyi dövlətlər:
- A) Yunanistan, CAR, Yaponiya, Efiopiya
 - B) İspaniya, Ruminiya, Sudan, Nigeriya
 - C) İtaliya, Əfqanistan, Fransa, Çin
 - D) İspaniya, İtaliya, Yunanistan, Türkiyə
 - E) Rusiya, İsvəçrə, Banqladeş, Kanada

4. Dünya bazarının formallaşmasında əsas rol oynayan başlıca amillərdən biri:
- A) əhalinin sıxlığı B) iqtisadi tənəzzül
 - C) hava nəqliyyatının inkişafı
 - D) kənd təsərrüfatının zəifləməsi
 - E) istehsalın daxili tələbatdan çox olması

5. Beynəlxalq ixtisaslaşma adlanır:
- A) hər hansı məhsulun ölkənin daxili tələbatından çox istehsal edilməsi və xarici bazara çıxarılması
 - B) istehsal və infrastruktur obyektlərinin əmək ehtiyatlarının çox olduğu ərazilərdə cəmlənməsi
 - C) məhsul istehsalında ayrı-ayrı müəssisələr arasında sıx əlaqələrin yaradılması
 - D) məhsuldarlığın artırılması üçün yeni texnologiyalardan istifadə edilməsi
 - E) hasil edilən faydalı qazıntıların son məhsula qədər emal edilməsi

6. Beynəlxalq coğrafi əmək bölgüsü adlanır:
- A) dövlətlərin Beynəlxalq Valyuta Fondundan yardım alması
 - B) ölkələrin bir-biri ilə işçi qüvvəsi mübadiləsi
 - C) dövlətlər arasında ticarət əlaqələri
 - D) bütün ölkələrin BMT-nin İqtisadi İnkişaf Programı ilə işləməsi

E) ölkələrin istehsasi və məsələləri üzrə ixtisaslaşması

7. Xammal ixracatı ilə fərdlənən ölkələrin ixtisaslaşması

- A) Braziliya, Niderland, Rusiya
- B) AFR, Fransa, Kuba
- C) ABŞ, Fransa, Meksika
- D) Yaponiya, Macarıstan, Küveyt
- E) Braziliya, Küveyt, Avstraliya

8. Ölkələrin xarici ticarət dövriyyəsinin həcmi inləyyədə edilir:

- A) ixracın və idxlərin həcmindən görə
- B) ixracın həcmindən görə
- C) dəmir yollarının uzunluğuna görə
- D) idxlərin həcmindən görə
- E) nəqliyyatın inkişafına görə

9. Neft ixracatçıları Təşkilatı (OPEK-I) və Avropa İqtisadi Birliyi (AI-II) iqtisadi integrasiyanın hansı formalarıdır?

- A) I – regional, II – sahəvi
- B) I – sahəvi, II – mürəkkəb
- C) I – sahəvi, II – regional
- D) I – qrup, II – regional
- E) I – kooperativ, II – qrup

10. Neft və neft məhsullarının beynəlxalq daşınmasının başlıca istiqamətləri:

- A) Qvineya körfəzi → Qərbi Avropa;
İran körfəzi → Yaponiya
- B) Rusiya → Qərbi Avropa;
Yaponiya → Avstraliya
- C) Qərbi Avropa → Cənubi Amerika;
Karib dənizi ölkələri → ABŞ
- D) Cənub-Şərqi Asiya → Afrika;
Şimali Amerika → Şimali Avropa
- E) ABŞ → Qərbi Avropa;
Hindistan → Orta Avropa

11. Təbii qazın beynəlxalq daşınmasının başlıca istiqamətləri:

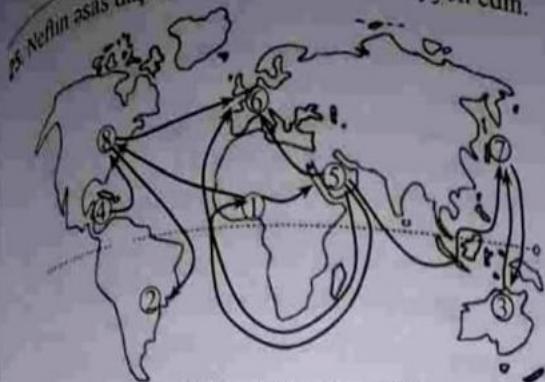
- A) Rusiya → Şərqi Avropa;
Şimali Afrika → Qərbi Avropa
- B) Liviya → Qərbi Avropa;
Rusiya → İran
- C) Niderland → Rusiya;
İran → Qərbi Avropa
- D) Rusiya → Ukrayna;
İran → Rusiya
- E) İran → Azərbaycan;
ABŞ → Kanada

12. Beynəlxalq ticarətdə bugda daşınmalarının əsas istiqamətləri:

- A) Qərbi Avropa → Kanada; Argentina → ABŞ
- B) Banqladeş → Çin; Qərbi Avropa → ABŞ
- C) Meksika → ABŞ; Çin → Rusiya
- D) ABŞ → Qərbi Avropa; Avstraliya → Yaponiya
- E) Sudan → Misir; Azərbaycan → Kazakistan

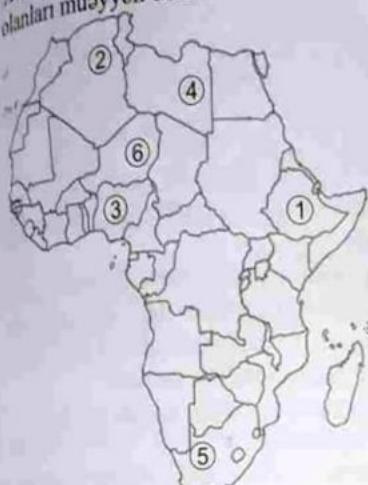
Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr

- 13. Beynəlxalq ticarətdə şəkər qəmişti daşımalarının başlıca istiqamətləri:**
- ABŞ → Hindistan; Braziliya → Fransa və İtaliya
 - Ukrayna → Hindistan; Avstraliya → Yaponiya və Koreya
 - Qərbi Avropa → ABŞ; Çin → Yaponiya və Avstraliya
 - Kuba → Avropa ölkələri; Braziliya → ABŞ və Avropa ölkələri
 - Rusiya → Kuba; Çin → Şərqi Avropa və Cənubi Avropa ölkələri
- 14. Dəmir filizinin beynəlxalq daşınmasının başlıca istiqamətləri:**
- CAR → Hindistan
 - Çanub-Şərqi Asiya → Avstraliya
 - Çanub-Qərbi Asiya → Qərbi Avropa
 - Qərbi Avropa → ABŞ
 - Yaponiya → Avstraliya
 - Yaponiya → Qərbi Avropa
 - Avstraliya → Yaponiya
 - Braziliya → Qərbi Avropa
 - Qərbi Avropa → Rusiya
 - ABŞ → Yaponiya
- 15. Turizmin daha çox inkişaf etdiyi adalar:**
- Havay, Baham, Kanar
 - Saxalin, Krit, Kanar
 - Kipr, Aleut, Baham
 - Azor, Havay, Madaqaskar
 - Kanar, Kuril, Fici
- 16. Rekreasiya ehtiyatlarına aiddir:**
- mülaciə əhəmiyyətli mineral sular
 - geniş məsə sahələri, otaq və biçənəklər
 - bol günəş işığı və səfali hava
 - tarixi abidələr, görməli yerlər
 - bioloji məhsuldarlıq və müxtəlif heyvan növləri
- I, 3, 5
 - 2, 4, 5
 - 1, 3, 4
 - 3, 4, 5
 - 1, 2, 3
- 17. Beynəlxalq ticarətdə daş kömür daşımalarının düzgün göstərildiyi istiqaməti müəyyən edin.**
- Ukrayna → Hindistan
 - Braziliya → ABŞ
 - Qazaxıstan → ABŞ
 - Nigeriya → İtaliya
 - Avstraliya → Yaponiya
- 18. Beynəlxalq ticarətdə dəmir filizi daşımalarının düzgün göstərildiyi istiqaməti müəyyən edin.**
- Avstraliya → Yaponiya
 - İran → Almaniya
 - Braziliya → Meksika
 - Ukrayna → Rusiya
 - Fransa → Əlcəzair
- 19. ASEAN regional təşkilatına daxil olan dövlətlər:**
- Myanma, Tailand, Jordaniya
 - KXDR, Hindistan, Laos
 - İndoneziya, Malayziya, Singapur
 - Banqladeş, Singapur, İran
 - Küveyt, Bəhreyn, Vietnam
- 20. Beynəlxalq ticarətin sürətli inkişafının nəticəsi, maşınqayırmanın inkişafı**
- dağ-mədən sənayesinin rolumun artması, təsərrüfatın ekstensiv inkişafı, xammallara tələbatın azalması
 - dünya bazarının yaranması, ixtisaslaşmanın güclənməsi
 - yük dövriyyəsində dəniz nəqliyyatının əhəmiyyətinin azalması
 - beynəlxalq ixtisaslaşmanın zəifləməsi, elmtutumlu sahələrin inkişafı
- 21. Dünya bazarına daha çox hazır məhsullar çıxaran ölkə:**
- Avstraliya
 - Böyük Britaniya
 - Səudiyyə Ərəbistanı
 - İran
 - Meksika
- 22. Mərcan kolleksiyası həvəskarlarının səyahət etməyi üstün tutduqları ölkələr:**
1. Avstraliya	2. Yunanistan	
3. Norveç	4. Misir	
5. Kuba	6. Danimarka	
A) 2, 3, 5	B) 1, 2, 4	C) 1, 4, 5
D) 3, 5, 6	E) 1, 3, 6	
- 23. Uyğunluğu müəyyən edin.**
Çaylar	Nəqliyyatdan istifadə edən ölkələr
1. Dunay	a. Avstriya
2. Volqa	b. ABŞ
3. Reyn	c. Rusiya
4. Missisipi	d. Niderland
- 1 – b; 2 – d; 3 – a; 4 – c
 - 1 – a; 2 – c; 3 – d; 4 – b
 - 1 – a; 2 – c; 3 – b; 4 – d
 - 1 – c; 2 – a; 3 – d; 4 – b
 - 1 – d; 2 – a; 3 – b; 4 – c
- 24. "Dünya bazarı"nın yaranmasının başlıca səbəbi:**
- idarəetmə quruluşuna görə dövlətlərin bir-birindən fərqlənməsi
 - məhsuldar qüvvələrin dünyada bərabər yerləşməsi
 - ətraf mühitin birgə qorunmasının zəruriliyi
 - əhalinin materiklər üzrə qeyri-bərabər məskunlaşması
 - ölkələr arasında məhsul ixracatı və idxlətma olan tələbat

25. Nellin əsas daşınma istiqamətlərini müəyyən edin.
- A) 5 → 1; 8 → 2
B) 5 → 6; 1 → 8
C) 3 → 7; 8 → 6
D) 1 → 8; 7 → 3
E) 1 → 5; 4 → 8

26. Xəritə-sxemdə verilmiş ölkələrdən OPEK-ə aid olanları müəyyən edin.

- A) 2, 5, 6
B) 2, 3, 4
C) 1, 4, 6
D) 1, 2, 3
E) 3, 4, 5

27. Dağ turizminin yüksək inkişaf etdiyi ərazi:
A) Əhəqqar B) Verxoyansk C) Kopetdağ
D) Çersk E) Alp

28. Hansı dəniz sahilərindən rekreatiya (turizm) məqsədi üçün daha çox istifadə edilir?
A) Aralıq və Laptevlər
B) Azov və Kara
C) Aralıq və Qara
D) Qara və Çukot
E) Yapon və Şərqi Sibir

29. Xəritə-sxemdə verilən ölkələrə uyğun olaraq ixracat məhsullarını müəyyən edin.

1. buğda 2. təbii kauçuk 3. daş kumur 4. bokşit

- A) I - 1; II - 3; III - 2; IV - 4
B) I - 3; II - 1; III - 2; IV - 4
C) I - 4; II - 1; III - 2; IV - 4
D) I - 3; II - 4; III - 2; IV - 3
E) I - 2; II - 1; III - 3; IV - 4

30. Xəritə-sxemə əsasən NAFTA (I), ASEAN (II) və ALADI (III) beynəlxalq təşkilatlarına üzv ölkələr qruplaşdırın.

- A) I - 3, 5; II - 4, 6; III - 1, 2
B) I - 3, 6; II - 2, 5; III - 1, 4
C) I - 1, 6; II - 3, 5; III - 2, 4
D) I - 1, 4; II - 2, 5; III - 3, 6
E) I - 2, 5; II - 1, 4; III - 3, 6

31. Sxemi tamamlayın.

Beynəlxalq integrasiyanın son mərhələsidir.

Bu mərhələdə üzv olan ölkələr iqtisadi siyaseti təkbəsına həyata keçirə bilmir.

- A) Gömrük ittifaqı
B) Güzəştli ticarət zonası
C) Natamamı iqtisadi integrasiya
D) Azad iqtisadi zona
E) Tam iqtisadi integrasiya

32. Uyğunluğu müəyyən edin.

Nəqliyyat yolları	Keçdiyi ərazilər
1. Trans-Amazon	a. İstanbul-Bakı-Daşkənd-Pekin
2. Böyük İpək yolu	b. Resifi-Lima
3. Asiya-Sakit okean	c. Avropa-Cənubi Asiya
4. Şimal-Cənub	d. Singapur-San-Fransisko

- A) 1 - c; 2 - a; 3 - d; 4 - b
B) 1 - b; 2 - d; 3 - a; 4 - c
C) 1 - a; 2 - d; 3 - c; 4 - b
D) 1 - b; 2 - a; 3 - d; 4 - c
E) 1 - d; 2 - a; 3 - b; 4 - c

33. Suveyş kanalının istifadəyə verilməsi keçmişdə intensiv istifadə edilən hansı dəniz nəqliyyat yolunun əhəmiyyətini azaltmışdır?

- A) I→III→IV B) V→IV→VI C) V→II→VI
D) II→V→I E) III→IV→II

34. OPEC təşkilatına aid xüsusiyyət:

- A) Dünyada neftin hasilatını və emalını nizamlayır.
B) İnkışaf etmiş ölkələrin birlüyüdir.
C) Dünya bazarda neftin qiymətini və hasilatını tənzimləyir.
D) Regional və coxsahəli təşkilatdır.
E) Üzv ölkələri əsasən Şimal və Qərb yarımkürələrində yerləşir.

35. "Trans-Amazon" magistralı rütubətli ekvatorial meşələrin və materikin mərkəzində olan təbii ehtiyatların mənimsənilməsinə müsbət təsir etmişdir. Uzunluğu 5000 km-dən çox olan bu magistral Perunun paytaxtı Lima və Braziliyanın Resifi şəhərlərini birləşdirir.

Doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

- Magistraltrafi ərazilərdə baş verən sürüşmələrin qarşısını alınmışdır.
 - Rütubətli ekvatorial meşələr magistral çəkilənə qədər zəif mənimsənilmişdir.
 - Okeansahili və okeandən uzaqda yerləşən şəhərləri əlaqələndirmişdir.
 - Şimali Amerika ölkələrinin iqtisadiyyatında müüm rol oynamışdır.
 - Materikin mərkəzində olan təbii ehtiyatlardan daha çox istifadə olunmağa başlanılmışdır.
 - Magistralın Amazon meşələrinin sahəsinin azalmasına təsiri olmamışdır.
- A) 2, 3, 5 B) 1, 4, 6 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 4, 6

36. Xəritə-sxemə əsasən A məntəqəsindən hərəkət edən gəmi ardıcıl olaraq hansı boğaz və kanallardan keçib ən qısa yolla B məntəqəsinə çatar?

- A) Hörmüz boğazı, Mozambik boğazı, Cəbəlüttaqan boğazı, Panama kanalı
B) Polk boğazı, Bab al-Mandab boğazı, Suveyş kanalı, Panama kanalı
C) Hörmüz boğazı, Bab al-Mandab boğazı, Cəbəlüttaqan boğazı
D) Bab al-Mandab boğazı, Hörmüz boğazı, Suveyş kanalı, Cəbəlüttaqan boğazı
E) Hörmüz boğazı, Suveyş kanalı, Bab al-Mandab boğazı, Cəbəlüttaqan boğazı

37. Xəritə-sxemdə verilmiş regiona xas olan xüsusiyyətlər:

- Son illərdə kənardan işçi qüvvəsi cəlb etməklə inkişaf edir.
- ASEAN təşkilatına daxil olmaqla beynəlxalq əmək bölgüsündə getdikcə daha faal çıxış edir.
- Musson iqlimi, münbit torpaqlar əkinçiliyin inkişafına əlverişli imkan yaradır.
- İxracatında pambıq, tütün, bugda, ədvayıyat üstünlük təşkil edir.
- Qalay, volfram, hidroenerji və meşə resursları ilə zəngindirlər.
- Əkinçilik yalnız suvarma əsasında mümkündür.

38. Xəritə-sxemdə verilmiş regiona daxil olan ölkələr xas **olmayan** xüsusiyyətlər:

- Son illərdə kənardan işçi qüvvəsi cəlb etməklə inkişaf edir.
- ASEAN təşkilatına daxil olmaqla beynəlxalq əmək bölgüsündə getdikcə daha faal çıxış edir.
- Musson iqlimi, münbit torpaqlar əkinçiliyin inkişafına əlverişli imkan yaradır.
- İxracatında pambıq, tütün, bugda, ədvayıyat üstünlük təşkil edir.
- Qalay, volfram, hidroenerji və meşə resursları ilə zəngindirlər.
- Əkinçilik yalnız suvarma əsasında mümkündür.

- Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr*
39. Son zamanlar yüksək dövriyyəsində Sakit okeanın rolünün artmasının səbəbləri:
1. Yaponianın beynəlxalq iqtisadi əlaqələrinin güclənməsi
 2. Latin Amerikası ölkələrinin şərqi hissələrinin güclü iqtisadi inkişafı
 3. yeni sənayeləşmiş ölkələrin sürətli inkişafı
 4. Rusiyadan qərb hissəsində böyük neft yataqlarının tapılması
 5. Şimali Amerikanın inkişaf etmiş ölkələrinin qərb hissələrinin sürətli iqtisadi inkişafı
 6. Qərbi Avropa ölkələrinin iqtisadi inkişaflarının zəifləməsi

40. Beynəlxalq turizmin inkişafı üçün təbii şəraiti nisbətən *əlverişsiz* olan adalar:

1. Havay	2. Folklend
3. Yeni Torpaq	4. Kuril
5. Kanar	6. Baham

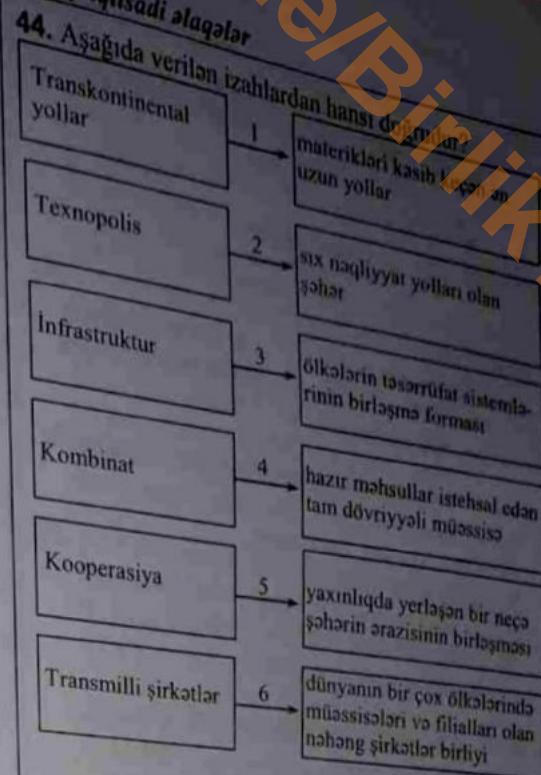
41. Beynəlxalq turizmin inkişafı üçün təbii şəraiti nisbətən *əlverişsiz* olan adalar:

1. Elsmir	2. Tayvan
3. Odlu Torpaq	4. Baffin Torpağı
5. Yeni Zelandiya	6. Malta

42. Dünyada "SSS" (dəniz-günəş-qum) istiqamətli turizmin inkişafı üçün əlverişli regionları müəyyən edin.

43. Sxema uyğun gəlməyən ölkələri müəyyən edin.

45. Aşağıda verilən izahlardan hansı doğru *deyil*?

Transkontinental yollar	1 → materikləri kəsib keçən on uzun yollar
Texnopolis	2 → six nəqliyyat yolları olan şəhər
İnfrastruktur	3 → ölkələrin təsərrüfat sistemlərinin birləşmə forması
Kombinat	4 → hazır məhsullar istehsal edən tam dövriyyəli müəssisə
Kooperasiya	5 → yaxınlıqda yerləşən bir neçə şəhərin ərazisinin birləşməsi
Transmilli şirkətlər	6 → dönyanın bir çox ölkələrində müəssisələri və filialları olan nəhəng şirkətlər birliyi

Türk dünyası coğrafyası

Türk dünyasının fiziki-coğrafi sociyyası

1. Türk dünyası ölkelerinin, əsasən, yerləşdiyi iqlim qurşaqları:
 A) müləyim, ekvatorial B) arktik, müləyim
 C) subekvatorial, tropik D) müləyim, tropik
 E) subtropik, müləyim
2. Türk dünyası ölkelerinin ərazisində yerləşən sönmüş vulkanlar:
 A) Böyük Ağrıdağ, Qızılboğaz
 B) Böyük Işıqlı, Kazbek
 C) Savalan, Vezovi
 D) Qızılboğaz, Etna
 E) Gəlinqaya, Çimbarosso
3. Böyük meşə ehtiyatına malik olan türk dövlət və qurumları:
 A) Səxa-Yakutiya, Tıva, Xakasiya
 B) Səxa-Yakutiya, Türkmenistan, Tatarstan
 C) Azərbaycan, Türkmenistan, Qaraçay-Çerkəz
 D) Tatarstan, Başqordistan, Özbəkistan
 E) Qırğızistan, Başqordistan, Qazaxistan
4. Əlverişsiz təbii şəraitə malik olan türk dövlət və qurumları:
 A) Çuvaş, Başqordistan, Tatarstan
 B) Türkmenistan, Sıntsyan-Uyğur, Səxa-Yakutiya
 C) Kabarda-Balkar, Qazaxistan, Özbəkistan
 D) Sıntsyan-Uyğur, Özbəkistan, Çuvaş
 E) Kipr, Qırğızistan, Səxa-Yakutiya
5. Verilən əlamətlərin aid olduğu türk dövləti:
 1. Ərazisinin geniş hissəsini Qızılqum səhrası tutur
 2. Suvarılan torpaqların çox hissəsi pambıq əkinlərinin payına düşür
 3. Ölkənin şimal-qərbində Qaraqalpaq Muxtar Respublikası yerləşir
 A) Türkmenistan B) Qazaxistan
 C) Özbəkistan D) Qırğızistan E) Türkiyə
6. Müləyim-kontinental, kəskin-kontinental, Aralıq dənizi iqlim tiplərində yerləşən müvafiq türk dövlət və qurumları:
 A) Tatarstan, Qazaxistan, Türkiyə
 B) Başqordistan, Şimali Kipr, Tatarstan
 C) Çuvaşiya, Türkiyə, Azərbaycan
 D) Türkiyə, Sıntsyan-Uyğur, Türkmenistan
 E) Tatarstan, Qırğızistan, Taymir
7. Türkiyə, Başqordistan, Sıntsyan-Uyğur türk dövləti və qurumlarının yerləşdiyi müvafiq iqlim tipləri:
 A) kəskin kontinental, müləyim-kontinental, Aralıq dənizi
 B) Aralıq dənizi, müləyim-kontinental, kəskin kontinental

C) müləyim-kontinental, Aralıq dənizi, müləyim-kontinental
 D) musson, müləyim dəniz, müləyim-kontinental
 E) Aralıq dənizi, tropik, müləyim-dəniz

8. Yeni ili daha tez qarşayıyan, daha çox dənizlə əhatə olunan, tərkibində muxtar respublika olan türk dövlət və qurumlarının müvafiq ardıcıllığı:
 A) Azərbaycan, Türkiyə, Qırğızistan
 B) Səxa-Yakutiya, Türkiyə, Özbəkistan
 C) Səxa-Yakutiya, Türkmenistan, Tatarstan
 D) Tacikistan, Türkiyə, Özbəkistan
 E) Səxa-Yakutiya, Özbəkistan, Azərbaycan
9. Türk dövlətləri və qurumları ərazilərində yerləşən qədim dağlar:
 A) Tyan-Şan, Kiçik Qafqaz, Ural
 B) Kiçik Qafqaz, Kopetdağ, Sayan
 C) Pamir, Sayan, Qafqaz
 D) Altay, Tyan-Şan, Sayan
 E) Qazax xırda təpəliyi, Pont, Altay
10. Türk dövlətləri və qurumları ərazisində yerləşən yaylalar:
 A) Orta Sibir, Üst-Yurd, Kür-Araz
 B) Tyan-Şan, Turan, Xəzər sahili
 C) Anadolu, Qarabağ, Orta Sibir
 D) Sayan, Hind-Qanq, Xəzər sahili
 E) Tavr, Anadolu, Dekan
11. Türk xalqlarının yaşadıqları ərazilərdə yerləşən cavan dağları müəyyən edin.
 A) Pont, Böyük Qafqaz, Kopetdağ
 B) Tavr, Altay, Taliş
 C) Pamir, Himalay, Qazax xırda təpəliyi
 D) Tyan-Şan, Kopetdağ, Böyük Xinqan
 E) Pont, Tyan-Şan, Kiçik Qafqaz
12. Türk dövlətləri və qurumunun ərazisində yerləşən yaylalar:
 A) Üst Yurd, Anadolu, Qarabağ
 B) Anadolu, Orta Sibir, Dekan
 C) Qarabağ, Tibesti, Qviana
 D) Orta Sibir, Tibet, Çukot
 E) Üst Yurd, Qobi, Darfur
13. Türk dövlətləri və qurumunun ərazisində yerləşən dağlar:
 A) Pont, Tavr, Karpat, Ural
 B) Ural, Alp, Pont, Altay
 C) Tyan-Şan, Karpat, Ural
 D) Pont, Alp, Tavr, Elburs
 E) Pont, Tyan-Şan, Tavr, Altay
14. Özbəkistanın yerləşdiyi iqlim qurşaqları:
 A) müləyim, subtropik
 B) subtropik, tropik
 C) müləyim, tropik
 D) subekvatorial, subtropik
 E) müləyim, subarktik

- 15.** Türk dövlət və qurumlarının ərazisində yerləşən göllər:
 A) Aral, Balxaş, Tuz
 B) Sarisu, Balxaş, Oneqa
 C) Baykal, Cenevrə, Van
 D) Hacıqabul, Lobnor, Viktoriya
 E) Aral, Çad, İssik-Kul
- 16.** Türk dövlət və qurumlarının ərazisində yerləşən göllər:
 A) Aral, Lobnor, Baykal, Van
 B) Xəzər, Balxaş, Oneqa, Ladoqa
 C) Aral, Balxaş, İssik-Kul, Van
 D) Xəzər, Aral, Baskunçak, Eri
 E) Xəzər, Aral, İssik-Kul, Oneqa
- 17.** Türk dövləti və qurumlarının ərazisində yerləşən dağ gölləri:
 A) Xəzər, İssik-Kul, Baykal
 B) Aral, İssik-Kul, Balxaş
 C) Xəzər, Balxaş, Urmiya
 D) Van, Aral, Sarisu
 E) İssik-Kul, Van, Batabat
- 18.** Şirin su ehtiyatı ilə daha az təmin olunmuş türk dövlətləri və qurumları:
 A) Özbəkistan, Başqordistan, Altay
 B) Çuvaş, Altay, Özbəkistan
 C) Türkmenistan, Saxa-Yakutiya, Azərbaycan
 D) Qazaxistan, Türkmenistan, Qaraqalpaq MR
 E) Altay, Türkiyə, Türkmenistan
- 19.** Şirin su ehtiyatı daha az olan türk dövlətləri və qurumları:
 A) Qazaxistan, Altay, Türkiyə, Kipr
 B) Qazaxistan, Özbəkistan, Türkmenistan, Sintszyan-Uygur
 C) Özbəkistan, Xakasiya, Tıva, Azərbaycan
 D) Türkmenistan, Türkiyə, Qazaxistan, Tıva
 E) Çuvaş, Türkmenistan, Tatarstan, Xakasiya
- 20.** Şimali Qafqazda yerləşən türk dövlət qurumları:
 A) Krim və Qaraçay-Çerkəz
 B) Dağıstan və Kabarda-Balkar
 C) Kabarda-Balkar və Qaraçay-Çerkəz
 D) Kabarda-Balkar və Başqordistan
 E) Qaraçay-Çerkəz və Tatarstan
- 21.** Türkiyə Respublikasının ərazisində yerləşən göllər:
 A) Van, Tuz
 B) Urmiya, Tuz
 C) Göyçə, Tuz
 D) Göl, Urmiya
 E) Balaton, Van
- 22.** Aral dənizinin son illərdə səviyyəsinin sürətlə aşağı düşməsinin səbəbi:
 A) Aralın mənbə olduğu çayların dərələrinin genişlənməsi
 B) gölün dibində intensiv tektonik qalxmalar

- C) gölün suyundan suvarmadan sonra da geniş istifadə olunması
 D) Aralın dibində tektonik enmənin səbəbləri
 E) gölə tökülen çayların sularının böyük hissəsinin suvarmaya sərf olunması
- 23.** Türk dövlət və qurumlarının yerləşdikləri iqlim qurşaqları:
 A) subekvatorial, tropik, subtropik, mülayim
 B) tropik, subtropik, mülayim, subarktik
 C) subtropik, mülayim, subarktik, arktik
 D) arktik, tropik, mülayim, subtropik
 E) subtropik, mülayim, subarktik, subekvatorial
- 24.** Türk dünyasında ifrat rütubətli ərazilər üçün xarakterik olan torpaq tipləri:
 A) podzol, qırmızı-sarı ferralit, tundra-qleyli, sarı
 B) qırmızı-sarı ferralit, qonur-meşə, boz-meşə, sarı
 C) qəhvəyi, qırmızı ferralit, qırmızı-qonur, qara
 D) sarı, şabalıdı, qonur yarımsəhra, boz
 E) tundra-qleyli, podzol, çımlı-podzol, torflu-bataqlıq
- 25.** Türk dünyasında olan çökəkkliklər:
 A) Ölüm dərəsi, Kalaxarı
 B) Turfan, Ölüm dərəsi
 C) Karagiye, Assal
 D) Turfan, Karagiye
 E) Turfan, Assal
- 26.** Saxa-Yakutiya, Xakasiya, Altay Respublikaları üçün ümumi əlamət:
 A) islam dininə etiqad etmələri
 B) ərazilərinə bol yağıntı düşməsi
 C) ümumi günəş radiasiyasının bol olması
 D) suvarma əkinçiliyinin geniş yayılması
 E) kəskin kontinental iqlimin olması
- 27.** Dağların geniş sahə tutması Qırğızistanda landşaftların formallaşmasına necə təsir edir?
 A) yüksəklik qurşaqlığı aydın hiss olunur
 B) tayqa meşələri geniş yayılır
 C) enliyarpaq meşələr geniş sahə tutur
 D) qar xətti çox aşağıdan keçir
 E) həmişəyaşıl meşə qurşağı yaranır
- 28.** Sibir regionunun türk dövlət qurumlarında təsərrüfatın və nəqliyyatın zəif inkişafının səbəbləri:
 A) seyrək məskunlaşma, xarici ölkələrlə həmsərhəd olmaları
 B) faydalı qazıntıların kasıblığı, kontinental iqlim
 C) ərazilərinin dağlıq relyefi, sərt iqlim şəraiti
 D) faydalı qazıntıların kasıblığı, kənd əhalisinin çox olması
 E) ərazilərinin dağlıq relyefi, əmək ehtiyatlarının bolluğu

- 29.** Örazisi yayda isti və quru, qışda müləyim-rütubətli iqlim şəraitinə malik olan türk dövlətləri:
- Türkiyə, Sintszyan-Uyğur
 - Qazaxistan, Çuvaşıya
 - Türkmənistan, Şimali Kipr
 - Azərbaycan, Qırğızistan
 - Türkiyə, Azərbaycan
- 30.** Qazaxistan ərazisinin yerleşdiyi tabii zonalar:
- meşə-tundra, meşə, çöl, yarımsəhra
 - meşə-çöl, çöl, yarımsəhra, sahra
 - tayqa, çöl, yarımsəhra, subtropik meşələr
 - yarımsəhra, sahra, subtropik meşələr, savannalar
 - meşə-çöl, meşə, yarımsəhra, tayqa
- 31.** Türk dünyasında ən hündür və ən alçaq nöqtələrin yerleşdiyi ərazi:
- Qırğızistan
 - Sintszyan-Uyğur
 - Qazaxistan
 - Tacikistan
 - Azərbaycan
- 32.** Dardanel boğazı hansı dənizləri birləşdirir?
- Qara və Baltik
 - Mərmərə və Egey
 - Egey və Adriatik
 - Qara və Azov
 - Mərmərə və Qara
- 33.** Əraziləri cavan platformada yerləşən türk dövlətləri:
- Özbəkistan, Azərbaycan
 - Qazaxistan, Türkiyə
 - Türkmənistan, Tatarstan
 - Azərbaycan, Qırğızistan
 - Özbəkistan, Türkmenistan
- 34.** Mərkəzi Asiyadakı türk dövlətlərində ehtiyati daha az olan təbii sərvət:
- aqroiqlim
 - torpaq
 - filizlər
 - su
 - rekreasiya
- 35.** Codyarpaqlı həmişəyاشıl meşə və kolluqlar təbii zonasının daha çox yayıldığı türk dövləti:
- Tacikistan
 - Qazaxistan
 - Türkiyə
 - Qırğızistan
 - Türkmənistan
- 36.** Türk dövlət və qurumları ərazisində rast *gəlinməyən* təbii zona:
- tundra, sahralar
 - tayqa, çöllər
 - savanna, ekvatorial meşələr
 - sahra, yarımsəhralar
 - çöllər, tayqa
- 37.** Türkmenistan ərazisində geniş yayılmışdır:
- savannalar
 - sahralar
 - codyarpaqlı meşələr və kolluqlar
 - tropik vahələr
 - tayqa meşələri
- 38.** Çöl təbii zonası geniş sahə tutan türkdilli dövlət:
- Türkiyə
 - Qırğızistan
 - Azərbaycan
 - Qazaxistan
 - Tacikistan
- 39.** Qazaxistanın yerleşdiyi iqlim qurşağı və tipi:
- subtropik, bərabər yağıntılı
 - müləyim, dəniz
 - müləyim, musson
 - müləyim, kontinental
 - subtropik, Aralıq dənizi
- 40.** Türkiye Respublikasını əhatə edən dənizlər:
- Qara, Egey, Mərmərə, Aralıq
 - Ağ, Qırmızı, Qara, Şimal
 - Mərmərə, Azov, Adriatik, Aralıq
 - Aralıq, Tirren, Egey, Baltık
 - Qara, Azov, Mərmərə, Baltık
- 41.** Türkiyənin yerleşdiyi yarımadasalar:
- Ərəbistan, Balkan
 - Kiçik Asiya, Balkan
 - Kiçik Asiya, Apennin
 - Balkan, Skandinaviya
 - Krim, Pireney
- 42.** Örazisi əsasən yüksək dağlıq relyefə malik olan türk dövləti:
- Qazaxistan
 - Tacikistan
 - Qırğızistan
 - Özbəkistan
 - Türkmənistan
- 43.** Qazaxistanda okean səviyyəsindən ən aşağıda yerleşmiş ərazi:
- Turfan çökəkliyi
 - Xəzərsahili ovalıq
 - Sırdərya çayının mənsəbi
 - Karagiye çökəkliyi
 - Aral gölü
- 44.** Mərkəzi Asiyadakı türkdilli dövlətlərdə böyük suvarma əhəmiyyətinə malik olan çaylar:
- Amudərya, Amur
 - Ob, Yenisey
 - Yenisey, Sırdərya
 - Amudərya, Sırdərya
 - Sırdərya, Lena
- 45.** Örazisində tayqa və tundra zonaları geniş sahə tutan türk qurumu:
- Tatarstan
 - Başqordistan
 - Kabarda-Balkaristan
 - Saxa-Yakutiya
 - Şimali Kipr
- 46.** Meşə ehtiyatları az olan türk dövlət və qurumu:
- Qazaxistan və Saxa-Yakutiya
 - Azərbaycan və Başqordistan
 - Türkiyə və Saxa-Yakutiya
 - Qazaxistan və Çuvaşıya
 - Türkmənistan və Qaraqalpaqstan
- 47.** Qütb gecə-gündüzü müşahidə edilən türk dövləti və ya qurumu:
- Başqordistan
 - Tatarstan
 - Saxa-Yakutiya
 - Çuvaşıya
 - Türkmənistan
- 48.** Bosfor boğazı hansı dənizləri birləşdirir?
- Mərmərə və Qırmızı
 - Mərmərə və Azov
 - Qara və Azov
 - Qara və Mərmərə
 - Egey və Mərmərə
- 49.** Qitələri ayıran, türkdilli dövlətlərdən birinin sahillərini yuyan boğazları təyin edin:
- Hörmuz, La-Manş
 - Bab-əl-Məndəb, Bosfor
 - Magellan, Dardanel
 - Dardanel, Bosfor
 - Dardanel, Malakka

- Türk dünyası coğrafyası*
50. Türk dünyasının ərazisində ən dərin çökəklik:
 A) Qaragiye çökəkliyi B) Turfan çökəkliyi
 C) Kür çökəkliyi D) Assal çökəkliyi
 E) Ölüm dərəsi
51. Alp-Himalay dağlıq sistemində yerləşən türk dövlət və qurumları:
 A) Azərbaycan, Tataristan
 B) Azərbaycan, Kabarda-Balkarıstan
 C) Türkmənistan, Başqordistan
 D) Qırğızistan, Tataristan
 E) Azərbaycan, Çuvaşıya
52. Paytaxtı Lena çayı sahilində yerləşən türk dövlət qurumu.
 A) Tataristan B) Başqordistan C) Tıva
 D) Xakasiya E) Saxa-Yakutiya
53. Şimal yarımkürəsinin "soyuqluq qütbü" hansı türk qurumunun ərazisində yerləşir?
 A) Xakasiya B) Sintyan-Uyğur
 C) Saxa-Yakutiya D) Tıva E) Altay
54. Qaraqum səhərəsi hansı türk dövlətinin ərazisindədir?
 A) Tacikistan B) Türkmənistan
 C) Qırğızistan D) Azərbaycan E) Türkiyə
55. Sintyan-Uyğur Muxtar rayonu ərazisində yerləşən sahra:
 A) Qızılqum B) Atakama C) Qaraqum
 D) Tar E) Təklə-Məkan
56. Özbəkistan və Türkmənistan çayları üçün ümumi cəhət:
 A) Xəzərə şimaldan tökünlərlər.
 B) Yayda quruyur.
 C) Daxili (axarsız) hövzəyə aiddirlər.
 D) Ancaq yağış suları ilə qidalanırlar.
 E) Mənbələri Himalay dağlarındanadır.
57. Ərazilərinin böyük hissəsini səhralar tutan türkdilli dövlətlər:
 A) Özbəkistan və Türkmənistan
 B) Azərbaycan və Türkiyə
 C) Türkiyə və Qırğızistan
 D) Qırğızistan və Türkiyə
 E) Qazaxıstan və Azərbaycan
58. Qazaxıstanın hansı hissəsində torpaqlar daha məhsuldardır və orada yayılmış landşaft tipi hansıdır?
 A) qərb; yarımsəhra B) mərkəz; tundra
 C) cənub; səhra D) şimal; çöl
 E) cənub-qərb; tayqa
59. Qazaxıstanda səhra və yarımsəhra landşaftının geniş yayılmasının səbəbi:
 A) tektonik zonada yerləşməsi
 B) tropik hava kütlələrinin ilboyu hakim olması
 C) relyefin hamar olması
 D) kontinental iqlim
 E) Xəzər dənizi ilə geniş sahil xəttinə malik olması
60. Buzlaqların Qırğızistanda böyük saha hənasının səbəbi:
 A) okeanlardan uzaq yerləşməsi
 B) iqlimin kontinental olması
 C) qütb dairəsinə yaxınlıq
 D) mütləq hündürlüyü aşağı olması
 E) dağların hündür olması
61. Qazaxıstanda enlik zonallığın müşahidə olunmasının səbəbi:
 A) Orta hündürlük çoxdur.
 B) Xəzər dənizi sahilində yerləşir.
 C) Dağlar cənub-şərqdə yerləşir.
 D) Okeanlardan uzaqda yerləşir.
 E) Düzənlik reliyef üstündür.
62. Qırğızistanda iqlimin sərt olmasının səbəbi:
 A) materikdaxili mövqe B) geoloji inkişaf
 C) antropogen təsir D) İssik-kul gölünün təsiri
 E) yağıntıların çox düşməsi
63. Özbəkistan iqliminin kontinental olmasının səbəbi:
 A) ərazisinin düzənlik olması
 B) kserofit bitkilərin geniş yayılması
 C) dağların kiçik saha tutması
 D) materikin mərkəzində yerləşməsi
 E) Günəş radasiyasının bolluğu
64. Özbəkistanda səhra landşaftının geniş yayılmasının səbəbi:
 A) iqlimin kontinental olması
 B) tropik enliklərdə yerləşməsi
 C) çaylarından suvarmada geniş istifadə olunması
 D) şimaldan gələn soyuq hava kütlələrinin təsiri
 E) Aralıq dənizi iqlim tipinin təsiri
65. Türkiye reliyefində cavan dağların üstünlük təşkil etməsinin səbəbi:
 A) Tetis okeanının geri çökülməsi
 B) dənizlər arasında yerləşməsi
 C) qədim geoloji quruluşa malik olması
 D) litosfer tavalarının sərhədində yerləşməsi
 E) filiz faydalı qazıntılarının zənginliyi
66. Aral dənizi sularının şorluğunun artması səbəbləri:
 A) dəniz suları ilə sahil ərazilərin suvarılması
 B) ətraf ərazilərdə tektonik çatların əmələ gəlməsi
 C) dənizin səviyyəsinin yuxarı qalxması
 D) Amudərya və Sirdərya çaylarının mənbəyində buzlaqların sürətlə əriməsi
 E) dənizə daxil olan şirin suyun kaskin azalması
67. Mənbəyini türk dövlətinin ərazisindən götürən Cənub-Qərbi Asiyadan ən böyük çayları:
 A) Terek və Kama
 B) Dnepr və Kür
 C) Samur və Turyançay
 D) Daclə və Fərat
 E) Kür və Samur

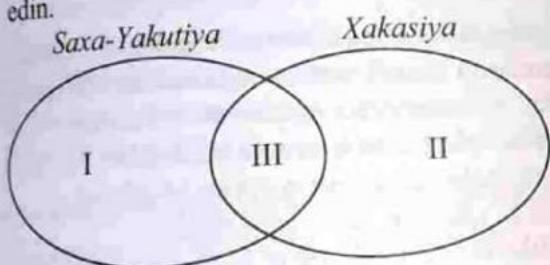
- 68.** Aral dənizi hansı türk dövlətləri sərhədində yerləşir:
- Türkmənistan, Özbəkistan
 - Qazaxistan, Özbəkistan
 - Türkmənistan, Qazaxistan
 - Azərbaycan, Türkmenistan
 - Qırğızistan, Tacikistan
- 69.** Türkəlli xalqların əsasən yayıldığı geosinklinal ərazi:
- Ural-Skandinaviya
 - Sakit okean odlu qurşağı
 - Alp-Himalay dağlıq qurşağı
 - Kordilyer-And
 - Tyan-Şan-Altay zonası
- 70.** Mənbəyi türk dövlətlərinin birində, mənsəbi digərində yerləşən və dünyadan ən böyük şorsulu gölü hövzəsinə aid olan çaylar:
- Samur, Qızıl-İrmaq
 - Volqa, Samur
 - Ural, Ob
 - Lena, Volqa
 - Kür, Araz
- 71.** Əraziləri qədim platformada yerləşən türk dövlət və qurumları:
- Xakasiya, Tıva, Qaraçay-Çerkəz
 - Qırğızistan, Saxa-Yakutiya, Türkiyə
 - Tatarıstan, Başqordıstan, Çuvaşıya
 - Tatarıstan, Başqordıstan, Qaraçay-Çerkəz
 - Qaraqalpaq, Kabarda-Balkar, Türkmenistan
- 72.** Türkiyə və Qırğızistan dövlətlərinin oxşar əlaməti:
- İki qitədə yerləşirlər
 - Neft və təbii qazla zəngindirlər
 - Dünya okeanına birbaşa çıxışları vardır
 - Paytaxtları ən böyük sənaye mərkəzləridir
 - Seysmik zonada yerləşirlər
- 73.** Özbəkistan çaylarının bolsulu olduğu dövr və bunun səbəbi:
- payız; yeraltı sular
 - yaz; bol yağıntı düşməsi
 - yay; qar və buzların əriməsi
 - qış; qarların əriməsi
 - qış; musson küləkləri
- 74.** Türkiyənin şərqi hissəsində iqlimin sərt olmasının səbəbi:
- yağışlarının qışda üstünlük təşkil etməsi
 - dənizlərdən uzaqlığı
 - düzənlilik relief və çökəkliklər
 - Aralıq dənizinin təsiri
 - passat küləklərinin təsiri
- 75.** Türkiyə ərazisindən başlayan çaylar:
1. Amudərya	2. Kür	3. Dəclə	4. Hind
5. Qanq	6. Fərat	7. Araz	8. Sırdərya
A) 2, 4, 6, 8	B) 1, 3, 5, 6	C) 2, 3, 6, 7	D) 1, 2, 5, 7
E) 2, 3, 5, 8			
- 76.** Filiz faydalı qazıntıları ilə daha zəngin olan türk dövlətləri və qurumları:
- Tatarıstan, Türkmenistan
 - Qazaxistan, Saxa-Yakutiya
 - Çuvaşıya, Azərbaycan
 - Qırğızistan, Tatarıstan
 - Kabarda-Balkar, Özbəkistan
- 77.** Əsasən subtropik iqlim qurşağındə yerləşən türk dövlətləri:
- Qazaxistan, Saxa-Yakutiya, Azərbaycan
 - Tatarıstan, Azərbaycan, Saxa-Yakutiya
 - Azərbaycan, Başqordıstan, Xakasiya
 - Türkiyə, Azərbaycan, Türkmenistan
 - Tatarıstan, Altay, Türkiyə
- 78.** Kür, Araz, Sırdərya və Amudərya çaylarına aid olan ümumi əlamətləri göstərin:
- Xəzər dənizinə tökürlər.
 - Hövzələrində əsasən türkəlli xalqlar məskunlaşmışdır.
 - Əsasən buzlaqla qidalanırlar.
 - Axarsız hövzəyə aiddirlər.
 - Suvarmadə geniş istifadə olunurlar.
 - Yayda quruyurlar.
 - Çay gəmiçiliyi inkişaf etmişdir.
A) 2, 4, 5	B) 1, 4, 5	C) 2, 3, 4
D) 1, 5, 7	E) 3, 4, 6	
- 79.** Kür-Araz və Turan ovalıqlarının oxşar cəhətləri:
- Ərazilərində türkəlli xalqlar yaşayır.
 - Rütubətli iqlim şəraitləri vardır.
 - Neft-qaz yataqlarına malikdirlər.
 - Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları vardır.
 - Əsas hissələri okean səviyyəsindən yuxarıda yerləşmişdir.
 - Meşələr geniş sahə tutur.
A) 1, 2, 5	B) 2, 3, 4	C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 4	E) 1, 4, 6	
- 80.** Kür-Araz və Turan ovalıqlarının fərqli cəhətləri:
- Sahillərini Xəzər dənizi yuyur.
 - Mərkəzi Asiyada yerləşirlər.
 - Neft-qaz yataqları vardır.
 - Şimaldan yüksək dağlarla əhatə olunmuşlar.
 - Türk xalqları yaşayırlar.
 - Eyni ölkələrin ərazisində yerləşirlər.
A) 2, 4, 6	B) 1, 2, 3	C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 5	E) 4, 5, 6	
- 81.** Zəngin dəmir filizi ehtiyatına görə fərqlənən türk dövlət və dövlət qurumları:
- Türkmenistan, Qaraçay-Çerkəz,
 - Qazaxistan, Xakasiya
 - Türkiyə, Qaraçay-Çerkəz
 - Türkmenistan, Kabarda-Balkar
 - Başqordıstan, Qaraqalpaq

82. Türk dünyasının son toprakları, kimi maşkunlaşmış əraziləri?
 A) Kür-Araz ovalığı, Qızılıqum səhrası, Ceyrançöl
 B) Şimal-Şərqi Sibir, Tyan-Şanın yüksək dağlığı,
 Abşeron yarımadası
 C) Saxa-Yakutiya, Turan ovalığı, Tyan-Şanın
 yüksək dağlığı
 D) Abşeron, Qazaxıstanın çöl zonası, Qaraqum
 səhrası
 E) Saxa-Yakutiya, Volqaboyu, Samur - Dəvəçi
 ovalığı

83. Balxaş, Xəzər, Aral gölləri üçün ümumi cəhət:
 A) Türk dünyası ərazisində axarsız göllərdir.
 B) Türk dünyası ərazisində axarlı göllərdir.
 C) Okean səviyyəsindən aşağıda yerləşirlər.
 D) Okean səviyyəsindən yüksəkdə yerləşirlər.
 E) Şirinsulu göllərdir.

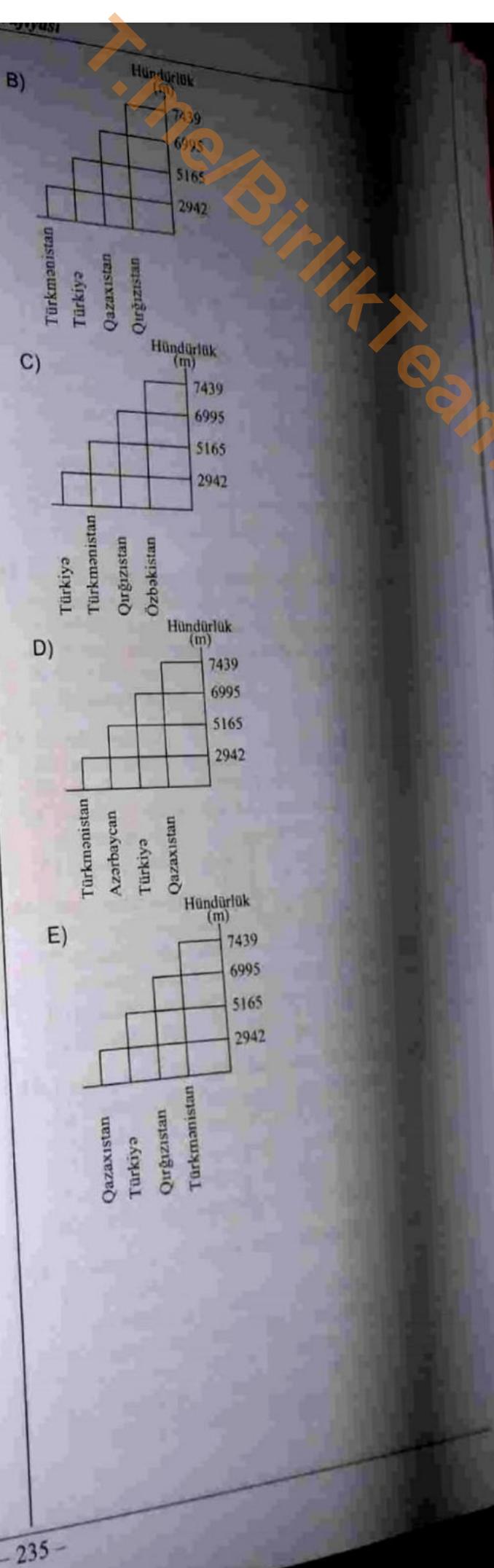
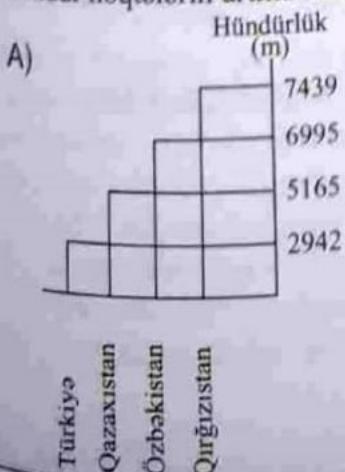
84. Xəzər və Aral dənizlərinin fərqli cəhətləri:
 1. Neft-qazla zəngindirlər.
 2. Axarsız göllərdir.
 3. Okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir.
 4. Şor suludurlar.
 5. Türk dövlətlərinin sahilini yuyur.
 A) 3, 5 B) 2, 4 C) 1, 2 D) 2, 3 E) 1, 3

85. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

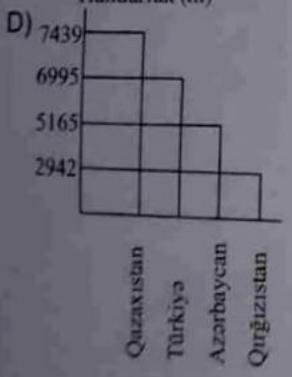
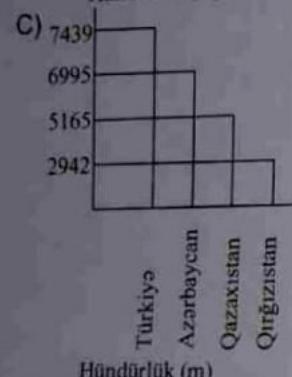
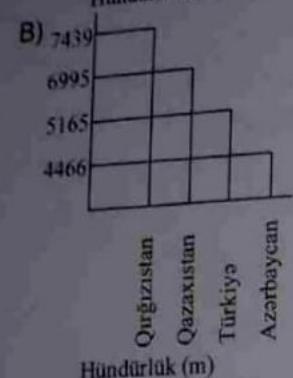
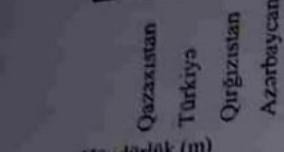
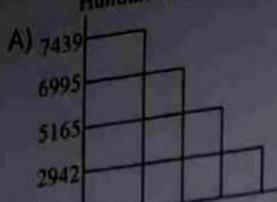

- a. Şimal Buzlu okeana çıxışı var.
 b. Ərazisində yüksəklik qurşağı mövcuddur.
 c. Tıva Respublikası ilə həmsərhəddir.
 d. Ərazisindən Lena çayı axır.
 e. Sibir regionunda yerləşir.
 A) I – a, d; II – c, b, e
 B) I – a, d; II – b; III – c, e
 C) I – a, e; II – b, d; III – c
 D) I – c, d; II – a, e; III – b
 E) I – d; II – c, b; III – a, e

86. Müstəqil türk dövlətlərinin ərazisində yerləşən ən hündür nöqtələrin artma ardıcılığı:

87. Müstəqil Türk dövlətlərinin ərazisində yerləşən ən yüksək nöqtələrin azalma ardıcılılığı:

Hündürlük (m)

E) 7439

6995

5165

2942

Azərbaycan
Türkiyə
Qazaxstan
Qırğızstan

88. Bütövlükdə müləyim iqlim qurşağında yerləşən dövlət və qurumları:

1. Türkmenistan
2. Tatarstan
3. Saxa-Yakutiya
4. Çuväsiya
5. Başqordistan
6. Türkiyə
7. Azərbaycan
8. Altay

89. Litosfer tavalarının toqquşma zonasında yerləşən türk dilli dövlətlər:

1. İran
2. Türkiyə
3. Öfqanistan
4. Türkmenistan
5. Çin
6. Qırğızstan
7. Tacikistan
8. Özbəkistan

90. Volqaboyu-Ural regionunda yerləşən türk dövlət qurumlarını Şimali Qafqaz regionunda yerləşən türk dövlət qurumlarından fərqləndirən cəhətlər:

1. Qədim platforma üzərində yerləşirlər.
2. Çay nəqliyyatının əhəmiyyəti böyükdür.
3. Tayqa meşələri geniş sahə tutur.
4. Müləyim qurşağın dəniz iqlim tipində yerləşir.
5. Düzənlik relyef üstünlük təşkil edir.
6. Zəngin geotermal enerji ehtiyatlarına malikdirlər.

91. Türkiyə Respublikasına aid olan xüsusiyyətlər:

1. Mərmərə, Qara və Egey dənizlərinin sahilini əhalinin daha sıx məskunlaşduğu ərazilərdədir.
2. Ərazisinə görə müstəqil türk dövlətləri arasında birinci yeri tutur.
3. Ərazisində formalanışan çaylar iki okean və daxili hövzəyə aiddir.
4. Qədim platformada yerləşir.
5. İran, Suriya və Səudiyyə Ərəbistanı ilə həmsərhəddir.
6. Avropa Şurası və NATO-nun üzvüdür.

Türk dünyasının iqtisadi-coğrafi səciyyəsi. Öhalisi

1. Öhalisinin sayı daha çox olan ölkəni müəyyən edin.
A) Türkmanistan B) Qırğızistan
C) Qazaxıstan D) Azərbaycan
E) Özbəkistan
2. Mərkəzi Asiyada türkdilli *olmayan* dövlət:
A) Qazaxıstan B) Qırğızistan C) Tacikistan
D) Özbəkistan E) Türkmanistan
3. Özbəkistanın kənd təsərrüfatının əsas bitkisi:
A) arpa B) kətan C) qəhvə
D) pambıq E) yulaf
4. Sahəsinə görə ən böyük türk dövlətləri və qurumu:
A) Qazaxıstan, Türkmanistan, Tıva
B) Qazaxıstan, Türkiyə, Saxa-Yakutiya
C) Türkmanistan, Qırğızistan, Saxa-Yakutiya
D) Türkiyə, Özbəkistan, Saxa-Yakutiya
E) Altay, Tıva, Qazaxıstan
5. Xristian dinini qəbul etmiş türk dilli xalq:
A) türkmənlər B) qırğız C) başqırd
D) tatarlar E) qaqaуз
6. Qazaxıstanın kənd təsərrüfatının aparıcı sahələri:
A) üzümçülüq, arıcılıq
B) pambıqçılıq, maralçılıq
C) çəltikçilik, sitrus meyvəciliyi
D) taxılçılıq, heyvandarlıq
E) gülçülük, çəltikçilik
7. Şirin su ehtiyatı nisbətən az olan türk dövlətləri:
A) Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkmanistan
B) Qazaxıstan, Altay, Türkiyə
C) Özbəkistan, Tacikistan, Türkmanistan
D) Türkmanistan, Türkiyə, Altay
E) Özbəkistan, Türkmanistan, Mongolustan
8. Türkmanistan Respublikasının Özbəkistandan fərqli olaraq daha əlverişli iqtisadi-coğrafi mövqeyinin səbəbi:
A) sahraların kiçik sahə tutması
B) sahəsinin daha geniş olması
C) düzənliklərin geniş sahə tutması
D) Qazaxıstanla həmsərhəd olması
E) Xəzər dənizi sahilində yerləşməsi
9. Mərkəzi Asiyadan digər türk respublikalarından fərqli olaraq Qazaxıstan və Türkmanistanın iqtisadi coğrafi mövqeyinin daha əlverişli olmasının səbəbi:
A) mühüm dəmir yol qovşaqlarında yerləşmələri
B) Xəzər dənizinə çıxışlarının olması
C) iqlimin daha rütubətli olması
D) Turan ovalığında yerləşmələri
E) inkişaf etmiş sənaye rayonlarına yaxınlıqları

10. Türkiye iqtisadiyyatında yüngül sənaye və tarım rol oynamasının səbəbi:
A) xammal ehtiyatları və işçi qüvvəsi ilə yaxşı olunması
B) gətirmə xammala əsaslanması və yerli tələbatın böyük olması
C) yüksək səviyyəli texnologiyanın və kimya sənayesinin geniş tətbiqi
D) xaricdən gələn işçi qüvvəsinin çoxluğu, böyük daxili bazar
E) müasir texnologiyanın geniş tətbiqi, gətirmə xammalın ucuzluğu
11. Verilən əlamətlərin aid olduğu türk dövlət qurumu:
 1. Dağlıq relyef üstünlük təşkil edir
 2. Kəskin kontinental iqlimə malikdir
 3. Öhalinin və çay şabəkəsinin sıxlığı azdır
 - A) Qaraçay-Çerkəz
 - B) Başqordistan
 - C) Çuvaş
 - D) Sintszyan-Uyğur
 - E) Tatarstan
12. Verilən əlamətlərin aid olduğu türk dövlət qurumu:
 1. Düzənlik relyef üstünlük təşkil edir.
 2. Neft-kimya sənaye kompleksinə malikdir.
 3. Çay nəqliyyatı yaxşı inkişaf edir.
 - A) Saxa-Yakutiya
 - B) Altay
 - C) Tatarstan
 - D) Qaraçay-Çerkəz
 - E) Tıva
13. Türkdilli xalqlar:
 - A) türklər, talişlər, türkmənlər, qaqaузlar
 - B) xakaslar, ərəblər, türklər, ləzgilər
 - C) tatarlar, uyğurlar, türklər, qırğızlar
 - D) kalmıklar, türklər, farslar, özbəklər
 - E) uyğurlar, türklər, taciklər, farslar
14. Dövlət qurumu *olmayan* türk xalqları:
 - A) krim tatarları, qumiqlar, karaimlər
 - B) uyğurlar, krim tatarları, başqırdlar
 - C) yakutlar, qaqaузlar, krim tatarları
 - D) qırğızlar, noqaylar, qumiqlar
 - E) karaimlər, tıvalar, çuvaşlar
15. Pambıq istehsalına görə fərqlənən türk dövlətləri:
 - A) Türkmanistan, Qazaxıstan, Başqordistan
 - B) Azərbaycan, Tatarstan, Türkiyə
 - C) Özbəkistan, Türkmanistan, Azərbaycan
 - D) Qazaxıstan, Azərbaycan, Tıva
 - E) Özbəkistan, Başqordistan, Azərbaycan
16. Pambıqçılıq və yüngül sənayenin yaxşı inkişaf etdiyi türk dövlətləri:
 - A) Azərbaycan, Qazaxıstan, Xakasiya
 - B) Qazaxıstan, Özbəkistan, Öfqanistan
 - C) Tacikistan, Türkiyə, Qazaxıstan
 - D) Özbəkistan, Türkiyə, Türkmanistan
 - E) Türkiyə, Tacikistan, Qırğızistan

- 17.** Rusyanın Sibir regionunda olan türk dövlət qurumları:
 A) Tataristan, Başqordistan, Saxa-Yakutiya, Qaraalpaq
 B) Saxa-Yakutiya, Tıva, Xakasiya, Altay
 C) Tıva, Çuvaş, Xakasiya, Başqordistan
 D) Tataristan, Başqordistan, Saxa-Yakutiya, Tıva
 E) Altay, Kabarda-Balkar, Qaraçay-Çerkəz, Xakasiya
- 18.** Sahasına və ahalisinin sayıma görə müvafiq olaraq on böyük türk dövlət qurumları:
 A) Başqordistan, Xakasiya
 B) Sıtszyan-Uygur, Saxa-Yakutiya
 C) Saxa-Yakutiya, Başqordistan
 D) Tataristan, Kabarda-Balkar
 E) Saxa-Yakutiya, Sıtszyan-Uygur
- 19.** Rusyanın Volqa-Ural regionunda yerləşən türk qurumlarının paytaxt şəhərləri:
 A) Yakutsk, Çeboksarı, Ufa
 B) Kazan, Urumçi, Çeboksarı
 C) Ufa, Çeboksarı, Kazan
 D) Çerkassk, Ufa, Abakan
 E) Kazan, Qızıl, Nukus
- 20.** Türkəlli dövlətlərin paytaxt şəhərləri:
 A) Tehran, Təbriz, Aşqabad
 B) Bakı, İstanbul, Təbriz
 C) Aşqabad, Bişkek, Daşkənd
 D) Ulan-Bator, Düşənbə, Bişkek
 E) İstanbul, Daşkənd, Aşqabad
- 21.** Aral dənizi sularında duzluluğun artmasının nəticəsi:
 A) dəniz sahillərində əkinçilik təsərrüfatının inkişafı
 B) dənizin səviyyəsinin sürətlə qalxması
 C) balıqlıq təsərrüfatının inkişafı
 D) balıqlıq təsərrüfatının tənəzzülə uğraması
 E) dəniz sahillərində çöl və meşə-çöl landschaftlarının artması
- 22.** Daş kömür ehtiyatı və hasilatının daha çox olduğu türk dövlətləri:
 A) Özbəkistan, Türkmenistan
 B) Türkmenistan, Azərbaycan
 C) Türkiyə, Qırğızistan
 D) Azərbaycan, Türkiyə
 E) Qazaxstan, Türkiyə
- 23.** Türk dil qrupunun oğuz qoluna aid olan xalqlar:
 A) türklər, türkmanlılar, qazaqlar
 B) qazaqlar, türkmanlılar, uygurlar
 C) qazaxlar, başqırıdlar, yakutlar
 D) azərbaycanlılar, qırğızlar, altaylılar
 E) qırğızlar, türklər, altaylılar
- 24.** Türk dil qrupunun qıpçaq qoluna aid olan xalqlar:
 A) uyğur, özbək, xakas
 B) qazax, qaraalpaq, qırğız
- C) tatar, başqurd, qaraçay
 D) qazaqlar, çuvaş, özbek
 E) qazax, qaraçay, türkmen
- 25.** Azərbaycan, Qazaxstan və Türkmenistan üçün ümumi cəhətlər:
 A) Balxaş gölünün sahilində yerləşmişlər; in mis hasilatçılarıdır.
 B) Kür-Araz ovalığında yerləşmişlər; zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malikdirlər.
 C) Xəzər hövzəsində yerləşmişlər; böyük neft-qaz ehtiyatlarına malikdirlər.
 D) Xəzər dənizi sahilində yerləşmişlər; dəməyə əkinçiliyi inkişaf edir.
 E) Turan ovalığında yerləşmişlər; türk dünyasına daxildirlər.
- 26.** Türkəlli dövlətlərin paytaxtları:
 A) Kazan, Buxara, Səmərqənd, İzmir
 B) Aşqabad, Daşkənd, Bişkek, Ankara
 C) Aşqabad, Ankara, Bakı, Kabil
 D) Bişkek, Almatı, İstanbul, Təbriz
 E) Bakı, Aşqabad, Daşkənd, İstanbul
- 27.** Türkəlli dövlət qurumlarının paytaxt şəhərləri:
 A) Kazan, Nukus, Səmərqənd, Çerkask, Ufa
 B) Nukus, Kızıl, Urumçi, Ufa, Nalçik
 C) Aşqabad, Düşənbə, Abakan, Dudinka, Kazan
 D) Ufa, Almatı, Bişkek, Ankara, Nalçik
 E) Nukus, Bişkek, Kızıl, Səmərqənd, Çeboksarı
- 28.** Türk dünyasının irriqasiya tədbirləri daha çox həyata keçirən dövlət və qurumları:
 1. Xakasiya 2. Başqordistan
 3. Azərbaycan 4. Özbəkistan
 5. Türkmenistan 6. Tataristan
 A) 2, 5, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 6
 D) 1, 3, 6 E) 3, 4, 5
- 29.** Mərkəzi Asiyadanın türk dövlətlərinə xas olan on mühüm təbii-iqtisadi problemlər:
 A) şirin su çatışmazlığı, səhralaşma
 B) çayların çirkənməsi, bataqlıqların geniş sahə tutması
 C) torpaqların eroziyası, "turşulu yağışlar"
 D) iqlimin istiləşməsi, qrun sularının səviyyəsinin düşməsi
 E) düzən meşələrinin məhv edilməsi, su anbarlarının yayda quruması
- 30.** Rusiya Federasiyasında, Çində və Özbəkistanda yerləşən türk dövlət qurumlarının paytaxtlarının müvafiq ardıcılılığı:
 A) İrkutsk, Oş, Daşkənd
 B) Qazan, Səmərqənd, Nukus
 C) Nalçik, Urumçi, Nukus
 D) Qızıl, Bişkek, Nukus
 E) Yakutsk, Urumçi, Karaganda

4. Qazaxıstanın Azərbaycanla iqtisadi əlaqələri əsasən hansı nəqliyyat növləri ilə aparılır?

- A) hava və dəmiryol
- B) dəniz və hava
- C) dəmiryol və çay
- D) avtomobil və boru kəməri
- E) çay və dəniz

5. İki qitədə yerləşən şəhər:

- A) İstanbul
- B) Bakı
- C) Astana (Nur-Sultan)
- D) Qızıl
- E) Ankara

6. Paytaxtı ölkənin ən böyük şəhəri *olmayan* türk dövlətləri:

- A) Azərbaycan, Qırğızistan
- B) Türkmənistan, Qazaxıstan
- C) Azərbaycan, Özbəkistan
- D) Türkiyə, Türkmənistan
- E) Qazaxıstan, Türkiyə

7. Türkmənistan təsərrüfatında aparıcı sənaye sahəsi:

- A) neft və təbii qaz hasilatı
- B) maşınqayırma
- C) əlvan metallurgiya
- D) qara metallurgiya
- E) mebel sənayesi

8. Təbii qazın iri ixracatçısı olan türk dövlət və ya qurumları:

- A) Qırğızistan, Tataristan
- B) Türkmənistan, Azərbaycan
- C) Türkiyə, Qazaxıstan
- D) Altay, Türkmənistan
- E) Saxa-Yakutiya, Azərbaycan

9. Pambıq parça istehsalı üçün xammal bazasına malik *olmayan* türk dövləti və ya qurumu:

- A) Azərbaycan
- B) Saxa-Yakutiya
- C) Özbəkistan
- D) Sintszyan-Uyğur
- E) Türkiyə

10. Rusiya ilə həm dəniz, həm də quru sərhədinə malik türk ölkələri:

- A) Qazaxıstan, Qırğızistan
- B) Türkiyə, Azərbaycan
- C) Türkmənistan, Özbəkistan
- D) Azərbaycan, Türkmənistan
- E) Qazaxıstan, Azərbaycan

11. Mərkəzi Asiyada ən çox əhalisi olan türk dövləti:

- A) Qırğızistan
- B) Qazaxıstan
- C) Türkmənistan
- D) Çin
- E) Özbəkistan

12. Yanacaq-enerji balansında daş kömürün payı *olmayan* türk dövlətləri:

- A) Azərbaycan, Qazaxıstan
- B) Türkiyə, Özbəkistan
- C) Qırğızistan, Türkiyə
- D) Qazaxıstan, Qırğızistan
- E) Azərbaycan, Türkmənistan

13. Türk dil qrupunun Cgruppen dəll olan xalqlar:

- A) azərbaycanlılar, qaqauzlar
- B) türkmənlər, uyğurlar
- C) qazaxlar, özbeklər
- D) qaraqalpaqlar, azərbaycanlılar
- E) türklər, özbeklər

14. Metallurgiya sənayesi yerli kömür, domir və manqan filizi əsasında formalaşan ölkə:

- A) Özbəkistan
- B) Azərbaycan
- C) Türkmənistan
- D) Tacikistan
- E) Qazaxıstan

15. Mərkəzi Asiyada İran, Öfqanistan, Özbəkistan və Qazaxıstanla həmsərhəd olan türk dövləti:

- A) Tataristan
- B) Qırğızistan
- C) Tacikistan
- D) Türkmənistan
- E) Pakistan

16. Geniş əraziyə, zəngin təbii ehtiyatlara malik olan, lakin əmək ehtiyatlarının azlığı ilə fərqlənən türk dövlət qurumu:

- A) Cuvaşıya
- B) Tatarstan
- C) Saxa-Yakutiya
- D) Başqırdıstan
- E) Sintszyan-Uyğur

17. Kömür sənayesi, əlvan metallurgiya və taxılçılıq üzrə ixtisaslaşmış türkdilli dövlət:

- A) Qırğızistan
- B) Tacikistan
- C) Özbəkistan
- D) Qazaxıstan
- E) Azərbaycan

18. Ən çox əhalisi olan türkdilli dövlət:

- A) Qırğızistan
- B) Qazaxıstan
- C) Özbəkistan
- D) Azərbaycan
- E) Türkiyə

19. Meşə resursları ilə zəif təmin olunmuş türk dövlət və qurumu:

- A) Başqırdıstan, Altay
- B) Azərbaycan, Tatarstan
- C) Türkiyə, Cuvaşıya
- D) Qazaxıstan, Saxa-Yakutiya
- E) Türkmənistan, Sintzyan-Uyğur

20. Türkəlli xalqların əksər hissəsinin sitayı etdiyi din:

- A) xristian
- B) islam
- C) şamançılıq
- D) buddizm
- E) sintoizm

21. Sibirin türk dilli xalqları:

- A) Qaqauzlar, tıvalılar, xakastalar
- B) Yakutlar, tıvalılar, xakastalar
- C) Kumiklər, yakutlar, dolqanlar
- D) Yakutlar, altaylar, qaraçaylar
- E) Altaylar, uyğurlar, dolqanlar

22. Qazaxıstan və Türkmənistanın əməni cəhəti:

- A) ərazilərində çöllər üstündür.
- B) Türk dilinin eyni qoluna niddirlər.
- C) əraziləri eyni böyüklikdədir.
- D) Rusiya ilə quru sərhədləri vardır.
- E) Xəzər dənizinə çıxışa malikdirlər.

- 50.** Özbükistanın əmək ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunmasının səbəbi:
- əməktutumlu sahələrin inkişaf etməsi
 - kənd əhalisinin sayıca üstün olması
 - maddi istehsalın yüksək səviyyədə avtomallaşdırılması
 - urbanizasiyanın aşağı səviyyəsi
 - əhalinin yüksək təbii artımı
- 51.** Taxıl istehsalına görə fərqlənən türk dövlətləri:
- Qırğızistan, Özbükistan
 - Azərbaycan, Türkmenistan
 - Türkiyə, Qazaxistan
 - Türkiyə, Türkmenistan
 - Qazaxistan, Azərbaycan
- 52.** Mərkəzi Asiyada taxılçılığın və pambıqçılığın yüksək inkişaf etdiyi ölkələrin müvafiq ardıcılığı:
- Özbükistan və Qırğızistan
 - Qazaxistan və Özbükistan
 - Özbükistan və Türkmenistan
 - Monqolustan və Tacikistan
 - Qırğızistan və Qazaxistan
- 53.** Volqa-Ural və Şimali Qafqazda olan müvafiq türk dövlət qurumları:
- Tataristan, Başqırdıstan, Mordva; Mari-El, Komi
 - Tataristan, Çuvaşıya, Başqırdıstan; Kabarda-Balkar, Qaraçay-Çerkəz
 - Çuvaşıya, Kareliya, Dağıstan; Osetiya, Başqırdıstan
 - Kabarda-Balkar, Qaraçay-Çerkəz, Udmurt; Kalmikiya, Mari-El
 - Başqırdıstan, Dağıstan, Udmurt; Çuvaşıya, Kalmikiya
- 54.** Əhalisinin sayının azalmasına (I) və ərazisinin kiçilməsinə (II) görə türk dövlətlərinin ardıcıl düzülüşünü müəyyən edin.
- I – Azərbaycan, Türkiyə, Özbükistan, Türkmenistan
II – Monqolustan, Qazaxistan, Tacikistan, Türkiyə
 - I – Qazaxistan, Özbükistan, Tacikistan, Azərbaycan
II – Türkmenistan, Azərbaycan, Qırğızistan, Qazaxistan
 - I – Özbükistan, Qırğızistan, Qazaxistan, Türkiyə
II – Qırğızistan, Türkmenistan, Azərbaycan, Qazaxistan
 - I – Türkiyə, Özbükistan, Qazaxistan, Azərbaycan
II – Qazaxistan, Türkiyə, Türkmenistan, Özbükistan
 - I – Türkiyə, Qazaxistan, Azərbaycan, Tacikistan
II – Qazaxistan, Azərbaycan, Qırğızistan, Özbükistan
- 55.** Rusiya Federasiyasının Volqaboyu və Sibir regionlarında yerləşən türk dövlət qurumları:
- A) Tataristan, Başqırdıstan, Çuvaşıya, Saka-Yakutiya, Altay, Tıva, Çuvaşıya, Xakasiya
B) Tataristan, Altay, Qaraçalpaq, Tıva, Çuvaşıya, Xakasiya
C) Tataristan, Tıva, Kabarda-Balkarıstan, Çuvaşıya, Xakasiya, Altay
D) Tataristan, Çuvaşıya, Qaraçalpaq, Tıva, Şimali Kipr, Altay
E) Tataristan, Başqırdıstan, Tıva, Qaraçay-Çerkəz, Altay, Saka-Yakutiya
- 56.** Şərqdən qərba doğru yerləşməsinə görə türk dövlətlərinin düzgün göstərildiyi sırası müəyyən edin.
- Daşkənd, Yakutsk, Bakı, İstanbul
 - Bakı, İstanbul, Daşkənd, Yakutsk
 - Yakutsk, Bakı, İstanbul, Daşkənd
 - Bakı, Yakutsk, Daşkənd, İstanbul
 - Yakutsk, Daşkənd, Bakı, İstanbul
- 57.** Ural-Volqaboyu regionunda yerləşən türkdilli dövlət qurumları:
- Başqırdıstan, Tataristan, Udmurtiya
 - Tataristan, Başqırdıstan, Çuvaşıya
 - Başqırdıstan, Tataristan, Kalmikiya
 - Tataristan, Başqırdıstan, Tıva
 - Tataristan, Başqırdıstan, Saka-Yakutiya
- 58.** Əhalisi daha seyrək məskunlaşmış türk dövlət və qurumları:
1. Türkiyə	2. Türkmenistan
3. Qazaxistan	4. Tataristan
5. Saka-Yakutiya	6. Çuvaşıya
A) 3, 4, 7	B) 5, 6, 7
D) 1, 2, 3	E) 1, 4, 5
7. Azərbaycan	
- 59.** Dünya okeanına birbaşa çıxışı *olmayan*, lakin limanları dəniz gəmilərini qəbul edə bilən, neft və təbii qaz ehtiyatlarına malik türk dilli dövlətləri müəyyən edin.
- Tacikistan, Azərbaycan
 - Qazaxistan, Özbükistan
 - Qırğızistan, Azərbaycan
 - Türkiyə, Monqolustan
 - Türkmenistan, Qazaxistan
- 60.** Xəzər dənizi sahilində yerləşən türk dövlətlərinin səciyyəvi xüsusiyyətləri:
- Dünya okeanına kanallar vasitəsilə çıxırlar
 - İnkişaf etmiş dövlətlərdir
 - Eyni dil ailəsinə aiddirlər
 - Əhalinin təbii artımının 1 tipinə aiddirlər
 - Neft-qazla zəngindirlər
A) 1, 2, 4	B) 1, 2, 5	C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 5	E) 3, 4, 5	
- 61.** Dünya okeanına birbaşa çıxışı olan türk dövlətləri və qurumları:
1. Tataristan	2. Qırğızistan	3. Türkiyə
4. Özbükistan	5. Şimali Kipr	6. Xakasiya
A) 3, 4	B) 2, 4	C) 3, 5
D) 1, 3	E) 1, 6	

Türk dünyası coğrafyası

62. Əhalisinin sıxlığı daha yüksək olan türk dövlət və qurumları:

1. Türkiyə	2. Saxa-Yakutiya
3. Azərbaycan	4. Çuvaşıya
5. Tıva	6. Altay
7. Türkmanistan	
A) 5, 6, 7	B) 1, 3, 4
D) 2, 6, 7	E) 2, 3, 7

63. Türk dil qrupuna aid olan xalqlar:

- A) Özbəklər, monqollar, azərbaycanlılar, buryatlar
- B) Yakutlar, balkarlar, kalmıklar, taciklər
- C) Altaylar, başqırdılar, buryatlar, evenklər
- D) Türkmanlər, qırğızlar, koryaklar, kabardınlər
- E) Çuvaşlar, qaraçaylar, xakaslar, tıvalılar

64. Mərkəzi Asiyada daha çox təbii qaz hasil edən ölkələr:

1. Tacikistan	2. İran	3. Türkmanistan
4. Monqolustan	5. Qırğızistan	6. Özbəkistan
A) 2, 4	B) 1, 5	C) 2, 6
D) 3, 6	E) 3, 4	

65. Saxa-Yakutiya Respublikasına xas olan xüsusiyyətlər:

- 1. Nəqliyyat şəbəkəsi sıxdır.
 - 2. Türk dünyasında sahəsinə görə ən böyük dövlət qurumudur.
 - 3. Əkinçilik üçün əlverişli iqlim şəraiti vardır.
 - 4. Ərazisinin müəyyən hissəsi qütb dairəsindən şimalda yerləşir.
 - 5. Şimal yarımkürəsinin ən soyuq məntəqəsi buradadır.
 - 6. Əhali sıx məskunlaşmışdır.
 - 7. Maralçılıq, balıqçılıq, xəz dəri heyvandarlığı inkişaf edib.
A) 1, 2, 3, 4	B) 2, 4, 5, 6	C) 3, 4, 5, 6
D) 2, 4, 5, 7	E) 4, 5, 6, 7	

66. Hansı türk dövlət və qurumlarında üzvi sintez kimya sənayesi daha yaxşı inkişaf etmişdir?

1. Çuvaşıya	2. Xakasiya
3. Azərbaycan	4. Tatarstan
A) 3, 5	B) 2, 4
C) 3, 4	D) 1, 4
E) 1, 5	

67. Şəhər əhalisinin payı daha çox olduğu türk dövlətləri:

- A) Qazaxistan, Tacikistan, Türkmanistan
- B) Türkmanistan, Qırğızistan, Özbəkistan
- C) Özbəkistan, Qazaxistan, Saxa-Yakutiya
- D) Türkiyə, Qazaxistan, Azərbaycan
- E) Türkiyə, Azərbaycan, Monqolustan

68. Mərkəzi Asiyadanın türk dövlətlərində kənd təsərrüfatının inkişafına mane olan amillər:

- 1. torpaqlarda qida elementlərinin çatışmaması
- 2. rütubətlənmə əmsalının vahiddən böyük olması
- 3. bataqlıqların geniş sahə tutması
- 4. kəskin kontinental iqlim şəraiti
- 5. səhra və yarımsəhraların geniş sahə tutması
- 6. çay şəbəkəsinin çox sıx olması

A) 1, 4, 5

D) 1, 2, 3

B) 1, 4, 6

E) 2, 3, 6

C) 3, 4, 5

69. Qırbdən şərqa doğru yerləşməsinə görə Türk dünyasının şəhərlərinin düzgün göstərildiyi sırası müəyyən edin.

- A) İzmir, Bakı, Yakutsk, Daşkənd
- B) Yakutsk, Bakı, Daşkənd, İstanbul
- C) Bakı, İstanbul, Daşkənd, Yakutsk
- D) Ankara, Bakı, Aşqabad, Yakutsk
- E) Daşkənd, Ankara, Bakı, Yakutsk

70. İslam dininə etiqad etməyən turkdilli xalqlar:

- A) yakutlar, qazaqlar, çuvaşlar
- B) yakutlar, uyğurlar, türkmenlər
- C) xakaslar, noqayalar, türklər
- D) qazaqlar, ləzgilər, qazaxlar
- E) tatarlar, başqırdılar, yakutlar

71. Mərkəzi Asiya ölkələrinin ümumi cəhətləri:

- 1. Unitar respublikalardır.
 - 2. Musson iqliminə malikdirlər.
 - 3. Əhalinin yaş tərkibində yaşıların sayı üstündür.
 - 4. Əhalinin təbii artımının II tipinə aiddirlər.
 - 5. Kontinental iqlimə malikdirlər.
 - 6. Su və meşə sərvətləri ilə yaxşı təmin olunmuşlar.
A) 2, 3, 6	B) 1, 3, 5	C) 3, 4, 6
D) 1, 4, 5	E) 1, 5, 6	

72. Türk dünyası ölkələri üçün ümumi olan cəhətlər:

- 1. İxracatında xammal üstünlük təşkil edir.
 - 2. Əhalinin təbii artımı zəifdir.
 - 3. Əhalinin təbii artımının II tipi mövcuddur.
 - 4. Xalçaçılıq və heyvandarlıq təsərrüfatın ənənəvi sahələridir.
 - 5. Yüksək inkişaf etmiş ölkələrdir.
A) 1, 3, 5	B) 1, 3, 4	C) 2, 3, 4
D) 2, 4, 5	E) 3, 4, 5	

73. Verilən əlamətlərin aid olduğu türk dövləti:

- 1. Materikdaxili ölkə olsa da, dəniz gəmiçiliyi inkişaf etmişdir.
 - 2. Daha çox sayıda türk dövlət və qurumu ilə həmsərhəddir.
 - 3. Çayları həm dünya okeanı, həm də daxili (axarsız) hövzələrə aiddir.
A) Türkmanistan	B) Türkiyə	C) Qırğızistan
D) Azərbaycan	E) Qazaxistan	

74. Verilən əlamətlərin aid olduğu türk dövlət qurumu:

- 1. Dağlıq relyef üstünlük təşkil edir.
 - 2. Əhalisi bütövrəstlik və islam dinlərinə sitayış edir.
 - 3. Çaylarının qidalanmasında buzlaq və qar sularının rolü böyükdür.
A) Saxa-Yakutiya	
B) Çuvaş	
C) Sintsyan-Uyğur	
D) Tatarstan	
E) Başqırdıstan	

75. Gösterilen əlamətlərin aid olduğu türk dövlət qurumu:

1. Sərt kontinental iqlimə malikdir.
 2. Ərazidə çay şabekası yaxşı inkişaf etmişdir.
 3. Dağlıq ölkədir.
 4. Əhalisi buddizm dininə sitayış edir.
- A) Qaraqalpaq B) Sintsyan-Uyqur
C) Tıva D) Qaraçay-Çerkəz
E) Başqordistan

76. Gösterilen əlamətlərin aid olduğu türk dövlət qurumu:

1. Əhalinin sıxlığı yüksəkdir.
 2. Qarışq və enliyarpaqlı meşələr zonasında yerləşir.
 3. Müləyim-kontinental iqlimə malikdir.
 4. Enerjiyə olan tələbatını əsasən su elektrik stansiyaları ilə ödəyir.
- A) Çuvasiya B) Saxa-Yakutiya C) Tıva
D) Xakasiya E) Sintsyan-Uyqur

77. Verilən əlamətlərin səciyyəvi olduğu türk dövləti:

1. Duz istehsalına görə fərqlənir.
 2. Qaraqum kanalı suvarmada mühüm rol oynayır.
 3. Əkinçilikdə pambıq və bostan bitkiləri üstünlük təşkil edir.
- A) Qırğızistan B) Türkmenistan
C) Özbəkistan D) Tacikistan E) Qazaxistan

78. Türkdilli dövlətlərin və dövlət qurumlarının paytaxtı olmayan şəhərlər:

- A) Daşkənd, Təbriz, Ankara, Səmərqənd
B) İzmir, İstanbul, Gəncə, Səmərqənd
C) Yalta, Kazan, Ufa, Almatı
D) Qızıl, Ufa, Nukus, İstanbul
E) İzmir, Aşqabad, Urumçi, Karaqanda

79. Rusiya Federasiyası tərkibində olan türk dövlət qurumlarının paytaxtları:

- A) Mahacqala, Daşkənd, Ufa, Yakutsk, Qızıl
B) Nalçik, Kazan, Ufa, Abakan, Çerkessk
C) Urumçi, Nalçik, Nukus, Buxara, Kazan
D) Kazan, Bişkek, Ufa, Nalçik, Oş
E) Daşkənd, Nalçik, Nukus, Kostonay, Çerkessk

80. Xəritə-sxemə əsasən rəqəmlərə uyğun gələn həmsərhəd dövlətlərin düzgün sırasını müəyyən edin.

- A) 1 - Qazaxistan; 2 - Tacikistan; 3 - Özbəkistan;
4 - Çin
B) 1 - Özbəkistan; 2 - Qazaxistan; 3 - Çin;
4 - Tacikistan

C) 1 - Qazaxistan; 2 - Çin; 3 - Tacikistan;
4 - Özbəkistan

D) 1 - Çin; 2 - Qazaxistan; 3 - Tacikistan;
4 - Özbəkistan

E) 1 - Özbəkistan; 2 - Tacikistan; 3 - Qazaxistan;
4 - Çin

81. Xəritə-sxemə əsasən rəqəmlərə uyğun gələn həmsərhəd dövlətlərin düzgün sırasını müəyyən edin.

A) 1 - Özbəkistan; 2 - Türkmenistan;
3 - Qırğızistan; 4 - Rusiya

B) 1 - Qırğızistan; 2 - Özbəkistan;
3 - Çin; 4 - Rusiya

C) 1 - Qırğızistan; 2 - Çin;
3 - Özbəkistan; 4 - Rusiya

D) 1 - Rusiya; 2 - Özbəkistan;
3 - Qırğızistan; 4 - Çin

E) 1 - Özbəkistan; 2 - Qırğızistan;
3 - Çin; 4 - Rusiya

82. Əhalisinin sayıının azalmasına görə türk dövlətlərinin ardıcılılığı:

1. Özbəkistan 2. Türkiye

3. Türkmenistan 4. Qazaxistan 5. Azərbaycan

A) 2, 1, 4, 5, 3 B) 4, 5, 1, 2, 3 C) 2, 1, 5, 3, 4

D) 1, 5, 2, 3, 4 E) 1, 2, 4, 3, 5

83. Əhalisinin sayıının artmasına görə türk dövlətlərinin ardıcılığı:

1. Qazaxistan 2. Türkiye

3. Azərbaycan 4. Türkmenistan 5. Özbəkistan

A) 4, 3, 2, 1, 5 B) 2, 3, 4, 1, 5 C) 3, 4, 5, 1, 2

D) 4, 3, 1, 5, 2 E) 1, 2, 4, 3, 5

84. Dövlət qurumuna malik olan türk xalqları:

1. Məshəti türkləri 2. Tatarlar 3. Karaimlər

4. Qaraçaylar 5. Kumıqlar 6. Tıvahılar

A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5

D) 1, 5, 6 E) 2, 3, 6

85. Dövlət qurumuna malik olmayan türk xalqları:

1. Tatarlar 2. Qumiqlar 3. Karaimlər

4. Xakaslar 5. Məshəti türkləri 6. Çuvashlar

A) 3, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 4, 5

D) 2, 5, 6 E) 2, 3, 5

86. Daha geniş əraziyə malik türk dövlət qurumları:

1. Başqırdıstan 2. Saxa (Yakutiya)

3. Altay 4. Qaraçay-Çerkəz

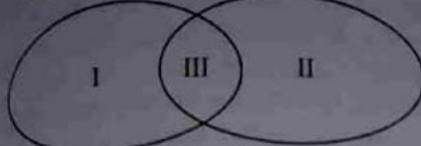
5. Sintsyan-Uyğur 6. Tatarstan

A) 2, 4 B) 1, 3 C) 1, 5 D) 3, 6 E) 2, 5

87. Eyler-Venn diaqramına uygun olan bəndləri müəyyən edin.

Tatarstan
Respublikası

Altay
Respublikası

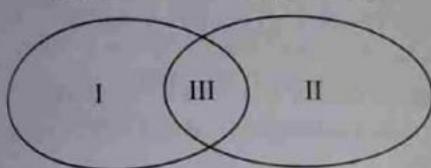

- a. Əsasən, dağlıq ərazidə yerləşir.
b. Müləyim iqlim qurşağında yerləşir.
c. Ağır yük maşınları istehsal edir.
d. Neft-qaz sənayesi inkişaf edib.
e. Monqolustan, Çin və Qazaxıstan ilə həmsərhəddir.
A) I - b, e; II - c; III - a, d
B) I - a, d; II - b; III - c, e
C) I - a, c; II - b, d; III - e
D) I - c, d; II - a, e; III - b
E) I - c, e; II - b; III - a, d

88. Eyler-Venn diaqramına uygun olan bəndləri müəyyən edin.

Qaraçay Çerkəz
Respublikası

Çuvaşıya
Respublikası

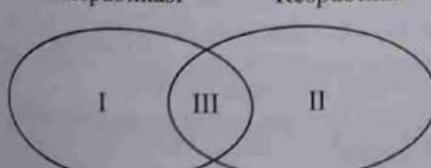

- a. Əhalisinin əksəriyyəti İsləm dininə etiqad edirlər.
b. Paytaxtı Çeboksarı şəhəridir.
c. Şimali Qafqazda yerləşir.
d. Rusyanın Avropa hissəsində yerləşir.
e. Şərqi Avropa platformasında yerləşir.
A) I - a, c; II - b, e; III - d
B) I - d, e; II - a, b; III - c
C) I - b, e; II - d; III - a, c
D) I - c, e; II - b; III - a, d
E) I - a, b; II - c; III - d, e

89. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

Özbəkistan
Respublikası

Türkmənistan
Respublikası

- a. Kopetdağ silsiləsi sərhəd boyunca uzanır.
b. Ərazisinin bir hissəsi Fərqanə vadisində yerləşir.
c. Tərkibinə Qaraqalpaq Muxtar Respublikası daxildir.
d. Xəzər dənizi vasitəsi ilə dünya okeanına çıxışı var.
e. Quru subtropik iqlim şəraitində pambıqcılıq inkişaf etdirilir.
A) I - b, c; II - a, d; III - e

Türk dünyası coğrafyası

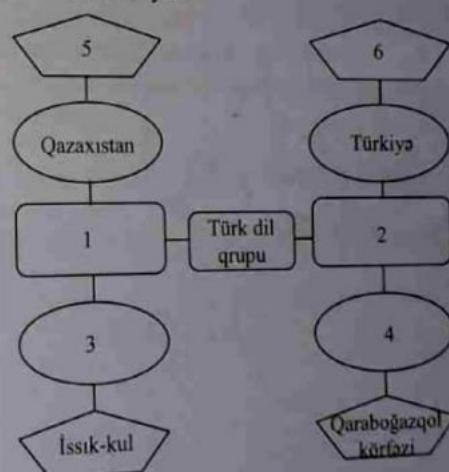
- B) I - a, c; II - b, e; III - d
C) I - a; II - c, d; III - b, e
D) I - c, e; II - d; III - a, b
E) I - b, e; II - c; III - a, d

90. Xəritə-sxemdə təsvir olunmuş əlkəyə aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Ərazisində Aralıq dənizi iqlim vilayəti formalasılmışdır.
2. Əlkənin şimalında çöllər geniş ərazi tutur, taxılçılıq və heyvandarlıq inkişaf etmişdir.
3. Yanacaq sənayesində neft və qazla yanaşı kömür hasilatı da mühüm yer tutur.
4. Əlkə ərazisinin çox hissəsini dağlar tutduğuna görə hündürlük qurşaqları aydın seçilir.
5. Şəhər əhalisinin payı yüksəkdir və yerli əhalisi türk dil qrupunun qıpçaq qoluna aiddir.
6. Quru iqlim şəraitini hakim olan ərazilərdə südlük maldarlıq və kətançılıq inkişaf etmişdir.
A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 6 C) 2, 3, 5
D) 2, 4, 5 E) 3, 4, 6

91. Sxemi tamamlayın:

- A) 1 - Oğuz qolu; 2 - Qıpçaq qolu; 3 - Başqurdıstan; 4 - Tatarstan; 5 - Amudərya; 6 - Göyçə gölü
B) 1 - Uygur qolu; 2 - Oğuz qolu; 3 - Tacikistan; 4 - Azərbaycan; 5 - Urmiya gölü; 6 - Van gölü
C) 1 - Bulqar qolu; 2 - Qıpçaq qolu; 3 - Özbəkistan; 4 - Türkmanistan; 5 - Volqa çayı; 6 - Tarım
D) 1 - Qıpçaq qolu; 2 - Oğuz qolu; 3 - Qırğızistan; 4 - Türkmanistan; 5 - İrtış çayı; 6 - Pont dağları
E) 1 - Uygur qolu; 2 - Qıpçaq qolu; 3 - Türkiyə; 4 - Əfqanistan; 5 - Ural çayı; 6 - Arpaçay

92. Verilen xüsusiyyətlər hansı ölkəyə aiddir?
1. Qaraqum kanalı asas suvarma mənbəyidir.
 2. Pamıraqçılıq və qoyunçuluq inkişaf edib.
 3. Kopetdağ ölkə sərhədi boyunca uzanır.
 4. Qaragül qoyunçuluğu beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsidir.

- A) Özbəkistan B) Qazaxistan
 C) Türkmanistan D) Qırğızistan
 E) Tacikistan

93. Türk dövlətlərini əhalisinin sayının azalmasına görə ardıcılılığı müəyyən edin.

- A) 6, 2, 5, 1, 4, 3 B) 1, 2, 6, 5, 3, 4
 C) 6, 5, 3, 4, 2, 1 D) 4, 3, 5, 1, 2, 6
 E) 6, 2, 1, 5, 4, 3

94. Türk dövlətlərini sahəsinin artması sırasına görə ardıcılılığı müəyyən edin.

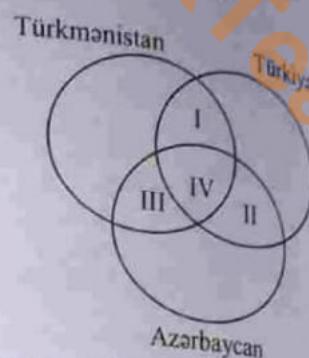
- A) 2, 6, 4, 3, 1, 5 B) 6, 5, 4, 3, 2, 1
 C) 1, 2, 3, 4, 6, 5 D) 6, 5, 3, 2, 4, 1
 E) 2, 6, 5, 1, 4, 3

95. Əhalisinin sayının (I) və ərazisinin böyüklüyünün (II) artmasına görə türk dövlətlərinin sırası:

- A) I. Türkiyə, Özbəkistan, Azərbaycan, Qırğızistan
 II. Azərbaycan, Qazaxistan, Özbəkistan, Türkiyə
 B) I. Qazaxistan, Türkiyə, Türkmanistan, Özbəkistan
 II. Özbəkistan, Türkmanistan, Türkiyə, Qazaxistan

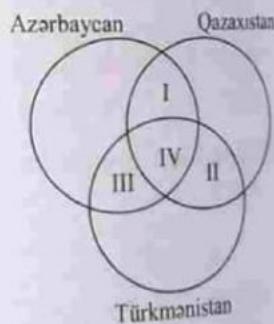
- C) I. Azərbaycan, Qazaxistan, Özbəkistan, Türkiyə
 II. Özbəkistan, Türkmanistan, Türkiyə, Qazaxistan
 D) I. Özbəkistan, Türkmanistan, Türkiyə, Qazaxistan
 II. Qazaxistan, Qırğızistan, Tacikistan, Azərbaycan
 E) I. Azərbaycan, Qazaxistan, Özbəkistan, Türkiyə
 II. Özbəkistan, Tacikistan, Qazaxistan, Azərbaycan

96. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

1. Əhalisi türk dil qrupunun oğuz qoluna daxildir.
 2. Neft və təbii qaz ehtiyatları ilə zəngindir.
 3. Ön (Cənub-Qərbi) Asiya regionunda yerləşir.
 4. Transqafqaz (Avrasiya) nəqliyyat dəhlizi bu ölkədən keçir.
 5. İran ilə əsasən dağlar boyunca həmsərhəddir.
 6. Subtropik iqlim qurşağının Aralıq dənizi iqlim tipi yayılıb.
 7. Çaylarıancaq daxili (axarsız) hövzəyə aiddir.
- A) I - 4; II - 1, 7; III - 2, 6; IV - 3, 5
 B) I - 5, 7; II - 2; III - 4, 6; IV - 1, 3
 C) I - 5; II - 3, 6; III - 2, 7; IV - 1, 4
 D) I - 6, 7; II - 2, 5; III - 3; IV - 1, 4
 E) I - 5, 7; II - 2, 3; III - 6; IV - 1, 4

97. Eyler-Venn diaqramına əsasən uyğun olan bəndləri müəyyən edin.

- a. İranla həmsərhəd mövqeyə malikdir.
 - b. Bakı – Tbilisi – Ceyhan boru kəməri vasitəsilə xam nefti daşınır.
 - c. Xəzər dənizinə çıxışının olması iqtisadiyyatına müsbət təsir etmişdir.
 - d. Mərkəzi Asiya regionunda zəngin təbii sarvətlərə malikdir.
 - e. Türk dünyası birliliyinə daxil olan ölkədir.
- A) 1 - b; 2 - c, e; 3 - d; 4 - a
 B) 1 - c, e; 2 - a; 3 - d; 4 - b
 C) 1 - b; 2 - a; 3 - c, d; 4 - e
 D) 1 - b; 2 - d; 3 - a; 4 - c, e
 E) 1 - c; 2 - d; 3 - b; 4 - a, e

103. Azərbaycan və Qırğızistan Respublikaları üçün oxşar əlamətlər:

1. Xəzər dənizi sahilində yerləşir.
2. Əhalisi Altay dil ailəsinə mənsubdur.
3. Dünya okeanına birbaşa çıxışları yoxdur.
4. Neft sənayesi inkişaf etmişdir.
5. Kand təsərrüfatında heyvandarlıq aparıcı sahədir.
6. Asiyada yerləşir.

99. Özbəkistan və Azərbaycan Respublikaları üçün oxşar əlamətlər:

1. Suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
2. Sitrus meyvəciliyi üzrə ixtisaslaşır.
3. Zəngin təbii qaz ehtiyatlarına malikdirlər.
4. Barəməçiliq inkişaf etmişdir.
5. Neft-mədən avadanlığı istehsalı üzrə ixtisaslaşır.
6. Səhra landşaftı geniş sahə tutur.

100. Türkiyə ilə Azərbaycan Respublikası üçün ümumi olmayan cəhətlər:

1. Dünya okeanına birbaşa çıxışları vardır.
2. Daş kömür ehtiyati ilə zəngindirlər.
3. Fəal seysmik zonada yerləşirlər.
4. Əlvan metal filizləri ilə zəngindirlər.
5. Neft maşınqayırması yaxşı inkişaf etmişdir.
6. Əhalisi əsasən türk dil qrupunun oğuz qoluna məxsusdur.

101. Azərbaycan Respublikası ilə Tatarstan Respublikasının fərqli cəhətləri:

1. Zəngin neft və təbii qaz ehtiyatlarına malikdirlər.
2. Sitrus bitkiçiliyi və çayçılıq inkişaf etmişdir.
3. Bütün ərazilər mülayim qurşaqda yerləşir.
4. Palçıq vulkanlarının sayına görə dünyada fərqlənlərlər.
5. Neft-kimya sənayesi inkişaf etmişdir.
6. Altay dil ailəsinə mənsubdurlar.

102. Türkəlli xalqları birləşdirən ümumi xüsusiyyətlər:

1. dilin eyni kökdən olması
2. eyni təbii ehtiyatlara malik olmaları
3. adət ənənələrin oxşarlığı
4. dillərinin eyni olması
5. şəhər əhalisinin üstünlük təşkil etməsi
6. eyni və oxşar coğrafi adların yayılması

103. Azərbaycan və Özbəkistan Respublikalarının oxşar əlamətləri:

1. Qara metallurgiya güclü inkişaf etmişdir.
2. Kapital ixracatçılarıdır.
3. Pambıqcılıq əsas sahələrdəndir.
4. Dünya okeanına birbaşa çıxışları yoxdur.
5. Tərkibində Muxtar Respublika vardır.
6. Paytaxtları dəniz sahilində yerləşir.

104. Azərbaycan Respublikası ilə Tatarstan Respublikasının oxşar əlamətləri:

1. Ərazilərdə yarımşəhər landşaftı və geniş yayılmışdır.
2. Dünya okeanına birbaşa çıxışları yoxdur.
3. Qadim platforma üzərində yerləşirlər.
4. Neft-kimya sənayesinin əsasını yerli xammal təşkil edir.
5. Altay dil ailəsinə aiddirlər.
6. Sitrus bitkiçiliyi və çayçılıq inkişaf etmişdir.

105. Şimali Qafqaz regionunda yerləşən türk dövlət qurumlarını Volqaboyu-Ural regionunda yerləşən türk dövlət qurumlarından fərqləndirən cəhətlər:

1. Alp-Himalay geosinklinal qurşağında yerləşirlər.
2. Mineral bulaqlar və alpinizm rekreatiya və turizm imkanlarını genişləndirilir.
3. Qara dənizə birbaşa çıxışları var.
4. Dəniz nəqliyyatının əhəmiyyəti böyükdür.
5. Mülayim qurşağın kəskin kontinental iqlim tipi hakimdir.
6. Landşaft qurşaqları hündürlük üzrə aydın seçilir.

106. Xəritə-sxemda rəqəmlərlə göstərilən türk dövlətləri üçün ümumi əlamətlər:

1. Əhalinin əsas hissəsi ölkənin cənubunda yerləşir.
2. Əhalisi əsasən oğuz qoluna daxildir.
3. Subtropik iqlim qurşağında yerləşir.
4. Zəngin neft və daş kömür ehtiyatlarına malikdirlər.
5. Dağlıq relyef üstünlük təşkil edir.
6. Yayda tropik hava kütləsinin təsirinə məruz qalırlar.

107. Xəritə sxemda verilmiş ölkə üçün aid olan xüsusiyyətlər:

1. Ural çayının mənşəbi bu ölkənin ərazisində yerləşir.
2. Türk döyüsunun ən yüksək nöqtəsi bu ölkədə yerləşir.
3. Federativ inzibati orazi quruluşuna malikdir.
4. Ölkənin cənub-şərqində dağlar üstünlük təşkil edir.
5. Sutkalıq və illik temperatur amplitudası yüksəkdir.

108. Xəritə-sxemdə göstərilən ölkələr üçün təmumi olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Yüngül və yeyinti sənayeləri yaxşı inkişaf edib.
2. Dəniz nəqliyyatı inkişaf edib.
3. Taxılçılıq üzrə ixtisaslaşdır.
4. Altay dil ailəsinə aiddirlər.
5. Ölkələr keçmiş SSRİ tərkibində olublar.

109. Özbəkistan Respublikasına aid olan xüsusiyyətlər:

1. Ərazisinin çox hissəsi Amudərya və Sirdərya çayları arasında yerləşir.
2. Tropik və subtropik iqlim qurşaqlarında yerləşir.
3. Əhalinin çox hissəsi türk dil qrupunun uyğur qoluna aiddir.
4. İran, Pakistan və Çinlə həmsərhəddir.
5. Sahra və yarımsəhra landşaftı üstünlük təşkil edir.
6. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.

110. Qazaxıstan Respublikasına aid olan xüsusiyyətlər:

1. Ərazisine görə müstəqil türk dövlətləri arasında ikinci yeri tutur.
2. Ərazisində Ob çayının qolu İrtış çayı axır.
3. Pambıqcılıq əkinçilikdə aparıcı sahədir.
4. Aktau limanı bu ölkə ərazisində yerləşir.
5. Çoxmillətli ölkədir.
6. Ərazisi iki materikdə yerləşir.

111. Xəritə-sxemdə verilən ölkəyə aid olan əlamətlər:

1. Ərazisi təkrar qalxmaya məruz qalmış dağlarda yerləşmişdir.
2. Yerli əhalisi Türk dil qrupunun Qıpçaq qoluna aiddir.
3. Regionun ən iri qaz yataqları burada yerləşir.
4. Əhalisinin sayına görə dünyada birinci yer tutan ölkə ilə həmsərhəddir.

5. Əhalisi Aral gölünün sahilərində daha sıx yerləşir.

6. Regionda pambıq istehsalına görə liderdir.

112. Xəritə-sxemdə verilən ölkəyə aid olan əlamətlər:

1. Böyük təbii qaz ehtiyatına malikdir.
2. Pambıqcılıq mühüm kənd təsərrüfatı sahəsidir.
3. Dünya okeanına birbaşa çıxışı var.
4. Qazaxıstan Respublikası ilə quru sərhədə malikdir.
5. Dəmyə əkinçiliyi üstünlük təşkil edir.
6. Meşə-çöl və meşə landşaftları böyük ərazi tutur.

113. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Qırğızistan
 2. Azərbaycan
 3. Özbəkistan
- a. Qədim platforma üzərində yerləşir.
 - b. Dünyanın ən böyük gölünün qərb sahilində yerləşir.
 - c. Ərazisinin əsas hissəsi dağlıq relyefə malikdir.
 - d. Ərazisində səhra və yarımsəhralar geniş sahə tutur.
 - e. Paytaxtı ölkənin iqtisadi mərkəzi deyil.

114. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Qazaxıstan
 2. Türkiyə
 3. Türkmənistan
- a. Ərazisindən axan çaylar iki okean hövzəsinə aiddir.
 - b. Ərazisində qütb gecə-gündüzləri müşahidə edilir.
 - c. Sahəsinə görə ən böyük türk dövlətidir.
 - d. Ərazisində türk dünyasının ən hündür və ən alçaq nöqtələri yerləşir.
 - e. Ərazisində axan çaylar yalnız daxili (axarsız) hövzəyə aiddir.

115. Uyğunluğu müəyyən edin.

Qollar

1. Oğuz
2. Uyğur
3. Bulqar

Xalqlar

- a. Özbəklər
- b. Qırğızlar
- c. Qaqauzlar
- d. Başqırdılar
- e. Qazaxlar

Dünyanın qlobal problemləri

Dünyanın global problemləri

1. Ərzaq probleminin daha kəskin olduğu regionlar:
A) Cənubi Asiya, Mərkəzi və Şərqi Afrika
B) Latin Amerikası, Qərbi Afrika, Şərqi Avropa
C) Qərbi Avropa, Şərqi Avropa, Cənubi Avropa
D) Mərkəzi Asiya, Şərqi Asiya, Qərbi Avropa
E) Şimali Amerika, Mərkəzi Amerika, Qərbi Avropa
2. Başarıyyatın əsas qlobal ekoloji problemləri:
A) ozon qatinin "deşilməsi", ərzaq çatışmazlığı, buzlaqların çoxalması
B) iqlim dəyişmələri, torpaqların çirkəlməsi, ozon təbaqəsinin seyrəlməsi
C) tropik meşələrin qırılması, səhralaşma, litosfer tavalarının hərəkəti
D) meşələrin qırılması, şirin su ehtiyatlarının azalması, ozon qatinin qalınlaşması
E) şoranlaşma, eroziya, yağıntıların artması
3. Aral dənizi sahilərində ekoloji böhranın yaranma səbəbləri:
1. Qaraqum kanalının çəkilməsi
2. hövzəsində dəməyə əkinlərinin genişlənməsi
3. sahilboyu meşə zolaqlarının salınması
4. suvarma əkinçiliyinin inkişafı
5. sənayedə su ehtiyatlarına tələbatın azalması
6. pambıq sahələrinin genişlənməsi
A) 1, 2, 4 B) 1, 4, 6 C) 3, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 5
4. Dünyanın daha çox çirkəlmmiş su hövzələri:
A) Qvineya körfəzi, Çukot, Oxot, Bering dənizləri
B) Şərqi Çin, Baffin, Qrenlandiya, Çukot dənizləri
C) Xəzər, Laptevlər, Bering, Qara dənizləri
D) Tasman, Ərəbistan, Laptevlər, Oxot dənizləri
E) İran körfəzi, Aralıq, Şimal, Qara dənizləri
5. Türk dövlətləri ərazisində ekoloji cəhətdən daha gərgin olan regionlar:
A) Şimali Kipr, Taymir yarımadası
B) Fərqliə vadisi, Kopetdağ
C) Abşeron yarımadası, Aral dənizi
D) Şimali Qafqaz, İssik-Kul gölü
E) Abşeron yarımadası, Üstyurt platosu
6. Atmosferin qlobal çirkəlməsinin əsas nəticələri:
A) buzlaqlığın artması, istiləşmə, qasırgaların artması
B) vulkan püşkürmələri ilə çirkəlmə, ozon qatinin "deşilməsi"
C) temperaturunun aşağı düşməsi, çaylarda daşqınların artması, sənaye tullantılarının çoxalması
D) ozon qatinin "deşilməsi", "istixana effektinin" yaranması, "turşulu yağışların" yağması
E) təzyiq qurşaqlarının yer dəyişməsi, istiləşmə, eroziyanın güclənməsi
7. Kollektor-drenaj şəbəkəsi adlanan
A) qrant sularının səviyyəsini aşağı salmaq
B) otluqları suvarmaq üçün çəkilən kanallar və
C) qrant sularının səviyyəsini qaldırmak üçün
D) çay və kanalların birlikdə yaratdığı şəbəkə, su
E) qrant sularının səviyyəsini tənzimləmək, şoran
torpaqları yumaq üçün çəkilən hidrotexniki
qurğular
8. Suvarılan torpaqların ifrat gübərlənməsi səbəb olur:
A) torpaq əmələgelmə prosesinin sürətlənməsinə
B) qrant sularının çirkəlməsinə
C) fiziki aşınmaya
D) yeraltı suların səviyyəsinin sabit qalmamasına
E) birillik ot bitkilərinin kollarla əvəz olunmasına
9. "İstixana effekti" nədir?
A) atmosferdə karbon qazının artması nəticəsində yer səthinin radiasiya balansının pozulması
B) atmosferə atılmış zərərlərin yağış vasitəsi ilə yer səthinə düşməsi
C) troposferdə aerozolların azalması
D) meşələrin qırılması nəticəsində atmosferdə oksigenin miqdarnın azalması
E) atmosferə atılan zərərlə qazların ozon qatını parçalaması
10. "Turşulu yağışlar" nədir?
A) atmosferdə karbon qazının artması nəticəsində radiasiya balansının pozulması
B) troposferdə aerozolların azalması
C) atmosferə atılmış zərərlərin yağış vasitəsi ilə yer səthinə düşməsi
D) meşələrin qırılması nəticəsində atmosferdə oksigenin miqdarnın azalması
E) atmosferə atılan zərərlə qazların ozon qatını parçalaması
11. Daha təmiz atmosferi ilə fərqlənən dövlət və onun paytaxtı:
A) Azərbaycan – Bakı
B) Fransa – Paris
C) Böyük Britaniya – London
D) İslandiya – Reykyavik
E) Rusiya – Moskva
12. Dağ yamaclarında kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsinin nəticəsi:
A) Yağıntının miqdarı artır.
B) Təkrar şoranlaşma artır.
C) Torpaq eroziyası güclənir.
D) Çay akkumulyasiyası intensivləşir.
E) Denudasiya zəifləyir.

Dünyanın global problemləri

- 13.** Ətraf mühiti daha az çirkəndirən nəqliyyat sahələri:
- boru-kəməri, elektrikləşdirilmiş dəmir yolu
 - avtomobil, hava nəqliyyatı
 - dəniz, avtomobil nəqliyyatı
 - çay, avtomobil nəqliyyatı
 - boru-kəməri, avtomobil nəqliyyatı
- 14.** Şirinləşdirici qurğular vasitəsi ilə dəniz suyundan daha çox istifadə edən ölkələr:
- Niderland, Danimarka, Çad
 - Australiya İtifaqı, Qazaxıstan, Kanada
 - Türkmenistan, Özbəkistan, Norveç
 - Əlcəzair, Hindistan, Finlandiya
 - Saudiyyə Ərbəstani, BƏƏ, Kuvəyt
- 15.** İnkışaf etməkdə olan ölkələr üçün səciyyəvi olan global problemlər:
- ekoloji, ərzaq, demoqrafik
 - ərzaq, Dünya okeanı ehtiyatlarından istifadə, kosmosun mənimşənilməsi
 - demoqrafik, təbii ehtiyatla təminat, suburbanizasiya
 - işçi qüvvəsinin çatışmaması, ətraf mühitin çirkənməsi, demoqrafik
 - işçi qüvvəsinin miqrasiyası, Dünya okeanı ehtiyatlarından səmərəli istifadə
- 16.** Ərzaq probleminin həllində iştirak edən əsas təsərrüfat sahələri:
- ağır sənaye sahələri, biotexnologiya, kənd təsərrüfatı
 - kənd təsərrüfatı, qeyri-istehsal sahələri, kimya
 - maşınqayırma, kimya, tikinti materialları sənayesi
 - yeyinti və yüngül sənaye, meşə sənayesi
 - yeyinti sənayesi, kənd təsərrüfatı, biotexnologiya
- 17.** İstehsal tullantılarından istifadə etməklə nail olmaqla:
- Ətraf mühitin çirkənməsi azalır.
 - Məhsulun maya dəyəri yüksəlir.
 - Faydalı qazıntılar qənaət olunur.
 - İdxal xammallına tələbat artır.
 - Bitki aləminin inkişafı ləngiyir.
 - Xammaldan kompleks istifadə olunur.
- I, 3, 6
 - I, 5, 6
 - 2, 4, 5
 - 2, 5, 6
 - I, 3, 4
- 18.** Avropanın daha çox çirkənmiş çayları:
- Lena, Elba, Volqa
 - Makkenzi, Reyn, Kür
 - Dunay, Reyn, Volqa
 - Yukon, Dunay, Dnepr
 - Yenisey, Amur, Kolima
- 19.** Daha çox çirkənmiş çaylar:
- Araz, Ob, Kolorado
 - Dunay, Makkenzi, Kür
 - Volqa, Yenisey, Xuanxe
 - Elba, Missisipi, Kama
 - Reyn, Amur, Lena
- 20.** Atlantik okeanının daha çox çirkənmiş dənizləri:
- Baltik, Bering, Şimal
 - Şimal, Aralıq, Karib
 - Qara, Oxot, Laptevler
 - Aralıq, Sari, Qara
 - Karib, Yava, Aralıq
- 21.** Dünyada ərzaq probleminin əsas həlli yolu:
- kənd təsərrüfatını intensiv yolla inkişaf etdirmək
 - dəməyə əkinçiliyini inkişaf etdirmək
 - kənd əhalisinin sayını azaltmaq
 - əhalinin ərzağa olan tələbatını azaltmaq
 - kənd təsərrüfatını ekstensiv yolla inkişaf etdirmək
- 22.** Hansı tədbirlər torpaq eroziyası ilə mübarizədə daha məqsədə uyğundur?
- su anbarının yaradılması
 - tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının salınması
 - mineral gübrələrdən istifadənin azaldılması
 - suvarma sisteminin genişləndirilməsi
 - əkin sahələrinin artırılması
- 23.** Enerji problemi həllinin ən mühüm yolu:
- alternativ enerji mənbələrindən daha az istifadə edilməsi
 - üzvü mənşəli ehtiyatlardan daha çox istifadə etmək
 - tükənən ehtiyatlardan istifadəni artırmaq
 - enerji tutumlu sahələri inkişaf etdirmək
 - tükənməyən ehtiyatlardan istifadə etmək
- 24.** "Ekoloji təcavüz" adlanır:
- Braziliyada ekvatorial meşələrin sürətlə qırılması
 - IEÖ-in "çirkli istehsal sahələrini" İOÖ-ə köçürmə siyasəti
 - "istixana effekt"ının yaranması
 - Aral dənizində ekoloji böhranın yaranması
 - IEÖ-də xammal probleminin kəskinləşməsi
- 25.** Atmosferin çirkənmesinin qarşısını almaq üçün həyata keçirilməsi vacib olan tədbirlər:
- təbii ehtiyatların açıq üsulla çıxarılması
 - meliorasiyanın həyata keçirilməsi
 - sənaye müəssisələrində təmizləyici qurğuların istifadə
 - atmosferə karbon və digər zərərli qazların atılmasının məhdudlaşdırılması
 - avtomobil və boru kəməri xətlərinin artırılması
 - tullantısız texnologiyaya keçmək
- I, 2, 4
 - I, 3, 4
 - 2, 3, 5
 - I, 3, 5
 - 3, 4, 6
- 26.** Ətraf mühiti daha çox çirkəndirən sənaye sahələri:
1. qənnadi	2. dağ-mədən
3. dəzgahqayırma	4. neft-kimya
5. radioelektronika	6. metallurgiya
- 4, 5, 6
 - 2, 3, 6
 - 1, 4, 5
 - 2, 4, 6
 - 1, 2, 3

27. Yerleşdirilməsi zamanı ekoloji amilin daha çox nəzarət altında sənaye sahələri:
 1. yüngül
 2. metallurgiya
 3. maşınqayırma
 4. kimya
 5. kağız-sellüloz
 6. yeyinti
 A) 1, 4, 5
 B) 2, 3, 4
 C) 2, 4, 5
 D) 1, 3, 6
 E) 4, 5, 6

28. Daha çox çirkənləmiş çaylar:
 1. Nil 2. Ob 3. Makkenzi
 4. Dunay 5. Lena 6. Amazon
 7. Reyn 8. Qanq
 A) 1, 4, 5, 7 B) 3, 4, 6, 7 C) 1, 4, 7, 8
 D) 1, 2, 7, 8 E) 4, 5, 6, 8

29. Enerji və xammal probleminin yaranmasının səbəbləri:
 1. yanacaq və xammal ehtiyatlarının məhdudluğu
 2. ənənəvi olmayan enerji növlərindən çox istifadə olunması
 3. bərpa olunmayan ehtiyatların tükənməsi
 4. əhalinin və istehsalın xammala və enerjiyə olan tələbatının azalması
 5. tabii ehtiyatlardan səmərəli istifadə olunması
 A) 2, 4 B) 1, 4 C) 2, 5 D) 1, 3 E) 3, 5

30. Mərkəzi Asiya ölkələrinin əsas ekoloji problemləri:
 1. elm tutumlu maşınqayırma sənayesinin tullantıları ilə ətraf mühitin çirkənməsi
 2. səhralaşma və şoranlıqların artması
 3. meşə və meşə-çöllərin genişlənməsi
 4. şirin suyun çatışmaması
 5. əkinə yararlı torpaqların azalması
 6. musson meşələrinin qırılması
 A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
 D) 1, 2, 4 E) 3, 5, 6

31. Ətraf mühiti daha çox çirkəndirən sənaye sahələri:
 A) elektrotexnika, mikroelektronika, sellüloz-kağız
 B) kimya, metallurgiya, sellüloz-kağız
 C) metallurgiya, cihazqayırma, yüngül
 D) neft-kimya, avtomobilqayırma, elektrotexnika
 E) cihazqayırma, tikinti, avtomobilqayırma

32. Ərazisində "terrikon"ların daha çox olduğu ölkələr:
 A) Çin, Səudiyyə Ərəbistanı, Yaponiya
 B) Avstraliya, Braziliya, Ukrayna
 C) Kanada, Qazaxıstan, Lüksemburq
 D) CAR, İsveç, Niderland
 E) Avstraliya, Rusiya, Belçika

33. Ərazisində "terrikon"ların daha az olduğu ölkələr:
 A) Belarus, Ukrayna, Türkiyə
 B) Belçika, Belarus, Qazaxıstan
 C) Niderland, Rusiya, Çin
 D) Yaponiya, Qazaxıstan, Nigeriya
 E) Yaponiya, Niderland, Lüksemburq

34. Nəqliyyatın ətraf mühitə gətirəndən mənfi təsirin qarşısını almaq üçün görülən tədbirlər:
 A) günəş enerjisi və su naqliyyatından daha çox istifadə
 B) dəmir yolu nəqliyyatının uzunluğunu azaltmaq
 C) yanacaq tələb etməyən naqliyyatdan istifadə
 D) hava və boru kəmər naqliyyatından daha çox istifadə
 E) günəş enerjisi və elektriklə işləyən nəqliyyat növlərindən geniş istifadə

35. Ekoloji cəhətdən "təmiz" nəqliyyat növlərinin yaranmasına nail olmaqla olar:
 A) çay nəqliyyatından daha çox istifadə
 B) nəqliyyat vasitələrinin çoxalması yolu ilə
 C) alternativ yanacaq növlərindən daha çox istifadə
 D) ətraf mühitə mənfi təsirləri artırmaqla
 E) hava nəqliyyatının rolunu artırmaqla

36. Yer kürəsində səhralaşma problemini yaradan əsas səbəblər:
 A) iqlimin quraqlaşması, ərazilərin qeyri-səmərəli mənimşənilməsi
 B) sənayedə tullantısız texnologiyaların tətbiqi, havanın temperaturunun azalması
 C) meşə zolaqlarının salınması, suvarma əkinçiliyinin genişlənməsi
 D) meşələrin qırılması, istehsalın elmtutumluğunun artması
 E) iqlimin kontinentallaşması, Yer qabığının fəalllaşması

37. Torpaqların neft və neft məhsulları ilə çirkənməsi nəticəsində yaranan ekoloji problemlər:
 A) qrun tularından istifadə çətinləşir, onların çirkənmə səviyyəsi artır
 B) torpaqlarda səhralaşma genişlənir, şoranlıqlar yaranır
 C) torpağın horizontlarının ardıcılığı pozulur
 D) humusun miqdarı azalır, terrikon təpələr yaranır
 E) sürüşmələr yaranır, fiziki aşınma güclənir

38. Subekvatorial qurşaqlarda torpaqlardan səmərəsiz istifadə nəticəsində yaranan ekoloji vəziyyət:
 A) iri şəhər megalopolislərin yaranması nəticəsində torpaqların sıradan çıxmazı
 B) mal-qaranın həddən artıq otarılması ilə əlaqədar səhraların savannaya doğru irəliləməsi
 C) iri sənaye sahələrinin sürətlə inkişafı ilə bağlı olaraq torpaqların çirkənməsi
 D) suvarma əkinçiliyi ilə bağlı şoranlaşma və bataqlığın yaranması
 E) əhalinin yüksək təbii artımı nəticəsində savannaların genişlənməsi

Dünyanın global problemleri

- 39.** Antarktida, Afrika, Avropaya aid olan asas ekoloji problemlerin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:
- sahil sularının neflə çirkənməsi, iqlimin soyuqlaşması, torpaqların takrar şoranalması
 - istilaşma, iynəyarpaqlı meşələrin sıradan çıxmazı, ozon təbəqəsinin deşilməsi
 - rütubətli tropik meşələrin qırılması, iqlimin istilaşması, relikt bitki və heyvan növlərinin məhv olması
 - ozon qatının deşilməsi, sahralaşma, ətraf mühitin sənaye tullantıları ilə daha çox çirkənməsi
 - iri ot yeyən heyvanların yox olması, sahralaşmanın güclənməsi, ozon təbəqəsinin deşilməsi

- 40.** Dünya okeanının neflə daha çox çirkənmiş su hövzələri:
1. İran körfəzi	2. Baltik dənizi
3. Böyük Avstraliya körfəzi	4. Şimal dənizi
5. Oxot dənizi	6. Meksika körfəzi
- 2, 5, 6
 - 1, 3, 5
 - 1, 2, 3
 - 2, 3, 6

41. Sxemi tamamlayın:

- A) 1 – abrazion düzənliliklər; 2 – İEÖ-də yerləşir;
3 – şahid dağlar
B) 1 – liman şəhərləri;
2 – yüksək coğrafi enliklərdə yerləşir;
3 – turizm mərkəzləri
C) 1 – turizm mərkəzləri;
2 – tropik enliklərdə yerləşir;
3 – qabarma elektrik stansiyaları
D) 1 – qabarma elektrik stansiyası
2 – düz radasiyanın üstün olduğu ərazidə yerləşir
3 – geotermal elektrik stansiyası
E) 1 – şelf zonası;
2 – səpələnən radasiyanın üstün olduğu ərazidə yerləşir;
3 – vulkanlar

42. Sxemi tamamlayın:

- A) Bitki və heyvanlar aləminin növ müxtəlifliyi kəskin azalar.
B) Səhralaşma təhlükəsi azalar, biomüxtəlifliyə müsbət təsir edər.

- C) Meşələrin sahəsi genişlənər, meteoroloji fəlakətlər hadisələrin sayı çoxalar.
D) Okeanın səviyyəsi qalxar, yarımadaların sahəsi genişlənər.
E) Ultrabənövşəyi şüaların miqdarı azalar.

- 43.** Hələ 30 il əvvəl bu göl sahəsinə görə dördüncü gölü hesab olunurdu. İndi isə dibi düz və almışdır.

Xüsusiyyətləri təsvir edilmiş göl hansı türkdilli ölkələrin ərazisində yerləşir?

- Türkiyə
 - Qazaxıstan
 - Türkmenistan
 - Özbəkistan
 - Azərbaycan
 - Qırğızistan
- 4, 6
 - 1, 6
 - 2, 5
 - 2, 4
 - 3, 4

- 44.** Uyğunluğu müəyyən edin.

Təbii fəlakətlər	Proseslər
1. meteoroloji hadisələr	a. zəlzələ, vulkan, sunami
2. iqlim hadisələri	b. daşqın, sel, subasma
3. hidroloji hadisələr	c. yüksək temperatur, şaxta
4. tektonik hadisələr	d. qasırga, tufan

- 1 – c; 2 – a; 3 – d; 4 – b
- 1 – d; 2 – b; 3 – a; 4 – c
- 1 – a; 2 – c; 3 – b; 4 – d
- 1 – d; 2 – c; 3 – b; 4 – a
- 1 – d; 2 – b; 3 – c; 4 – a

- 45.** Ərazisində terrikonlara daha çox rast gəlinən ölkələr:

- Çin, Qazaxıstan, Rusiya
- Belçika, Lüksemburq, Yaponiya
- Ukrayna, İslandiya, Almaniya
- Belçika, İspaniya, Fransa
- ABŞ, Kanada, Yaponiya

- 46.** Ekoloji tarazlığın pozulmasına səbəb olan proseslərin məntiqi ardıcılığını müəyyən edin.

- Aral dənizinin səviyyəsinin aşağı düşməsi
 - Qaraqum kanalının və Çardərə su anbarının tikintisi
 - Özbəkistan və Türkmenistanda pambıqçılığın inkişafı
 - Aral dənizində suyun şorluğunun artması
- 4 → 2 → 1 → 3
 - 1 → 2 → 3 → 4
 - 2 → 4 → 3 → 1
 - 3 → 1 → 4 → 2
 - 2 → 3 → 1 → 4

- 47.** Təbii ekoloji tarazlığın pozulmasına səbəb olan proseslərin məntiqi ardıcılığını müəyyən edin.

- bulaq və xırda çayların quruması
 - dağ yamaclarında meşələrin qırılması
 - insanların həyat səviyyəsinin pisloşması
 - torpaq eroziyasının güclənməsi
- 1 → 2 → 3 → 4
 - 2 → 4 → 1 → 3
 - 2 → 4 → 3 → 1
 - 3 → 1 → 4 → 2
 - 4 → 2 → 1 → 3

Dünyanın global problemləri

48. 2010-cu il aprelin 20-də Meksika körfəzində "BP" şirkətinə məxsus neft platformasında baş verən qaza (parlayış) başarıyyət tarixində ən böyük ekoloji fəlakətlərdən hesab olunur. Alimlər bu fəlakətin Atlantik okeanında cərəyanların istiqamətində, su və hava dövranında ciddi mənfi dəyişikliklər yaradacağını iddia edirlər.

- Məmə əsasən ekoloji fəlakətin səbəb olduğu fəsadları müəyyən edin.
1. Ətraf mühitin tarazlığının pozulmasına heç bir təsir etməmişdir.
 2. Hava ilə suyun mübadiləsinin pozulmasına səbəb olmuşdur.
 3. Sahil ölkələrinin iqtisadiyyatına mənfi təsir etmişdir.
 4. Okean cərəyanlarının istiqamətinə öz təsirini göstərə bilməmişdir.
 5. Buxarlanma baş verməmiş, yağıntıların miqdarı artmışdır.
 6. Qlobal miqyasda hidrosferi çirkəndirməklə ətraf mühitə öz ciddi mənfi təsirini göstərmişdir.
- A) 1, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 6
 D) 2, 3, 4 E) 2, 5, 6

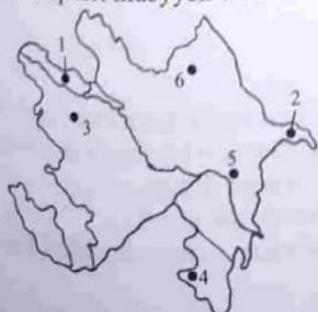
49. Afrikanın subekvatorial qurşağında yerləşən ölkələrin əsas ekoloji problemləri:

1. savannalarda və seyrək meşələrdə ağaç və kolluqların qırılması
2. çay şəbəkəsinin sıxlığının artması
3. sohralaşma və şoranalşmanın artması
4. əkinə yararlı torpaq sahələrinin azalması
5. iqlimin mülayimləşməsi, atmosfer yağıntılarının artması
6. elmtutumlu maşınqayırma sənayesinin tullantıları ilə ətraf mühitin çirkənməsi

50. Enerji və xammal probleminin yaranmasının səbəbləri:

1. faydalı qazıntı ehtiyatlarının məhdudluğu
2. alternativ enerji mənbələrindən çox istifadə olunması
3. bərpə olunmayan ehtiyatların tükənməsi
4. xammala və enerjiyə olan tələbatının azalması
5. təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə olunması
6. tükənməyən təbii ehtiyatlardan zəif istifadə

51. Xəritə-sxemə əsasən ətraf mühitin çirkənməsində sənaye tullantılarının rolunun daha az olduğu məntəqələri müəyyən edin.

52. Xəritə-sxemə əsasən ətraf mühitin çirkənməsində sənaye tullantılarının rolunun daha çox olduğu məntəqələri müəyyən edin.

53. Son illərdə ekoloji problemlərin daha da kəskinləşdiyi ölkələr:

1. Braziliya	2. İsrail	3. Meksika
4. Hindistan	5. Danimarka	6. İsveçra

54. Ərazisində səhralaşma prosesinin daha çox getdiyi ölkələr:

1. Polşa	2. Çad	3. Braziliya
4. Kuba	5. Misir	6. Türkmenistan

55. Dağlıq ərazilərdə meşələrin əkin sahələri ilə əvəz edilməsi zamanı yaranan ekoloji problemlər:

1. Terrikon təpoləri yaranır.
2. Torpaq eroziyası güclənir.
3. Yeraltı suların səviyyəsi düşür.
4. Sürüşmələrin baş verməsi artır.
5. Havanın rütubətliliyi artır.
6. Turşulu yağışlar yağır.

56. İçməli su probleminin həlli yolları:

1. şirin su mənbələrindən qənaətlə istifadə etmək
2. sənaye və energetikada sudan istifadənin qapalı dövriyyəsinin yaradılması
3. suvarma əkinçiliyinin azaldılması
4. sudan geniş istifadə edilən sənaye sahələrinin fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması
5. dəniz suyunun şirinləşdirilməsi və aysberqlərdən istifadə olunması
6. çay və göl sularından istifadənin məhdudlaşdırılması

57. Dağətəyi ərazilərdə torpaqların münbitliyini və səmərəli istifadəni yüksəltmək üçün zəruri olan tədbirlər:

1. kollektor-drenaj sisteminin yaradılması
2. yeni suvarma sistemlərinin yaradılması
3. yamacların eninə şumlanması
4. çayların sahilinə yaxın torpaqlarda suvarmanın tətbiqi
5. qoruyucu meşə zolaqlarının salınması
6. suvarma normasına nəzarətin həyata keçirilməsi

- 58.** Kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların az olduğu ölkələrdə torpaq ehtiyatlarından səmərəli istifadə etmək üçün aparılması vacib olan tədbirlər:
1. çoxmərtəbəli yaşayış və inzibati binaların tikilməsi
 2. məhsuldar torpaqların əkinə colb edilməsi
 3. yeraltı tikinti işlərinin genişləndirilməsi
 4. meşələrin qırılması və oduncuq tədarükünün artırılması
 5. əkinə yararlı ərazilərdə ekstensiv heyvandarlığın inkişaf etdirilmesi
 6. sünü adaların yaradılması
- 59.** Torpaq ehtiyatlarından səmərəli istifadə etmək üçün həyata keçirilməsi zəruri olan tədbirlər:
1. tarlaqoruyucu meşə zolaqlarının salınması
 2. əkin sahələrinin genişləndirilməsi
 3. eroziyaya qarşı mübarizə aparılması
 4. meşələrin qırılması
 5. suvarma sisteminin təkmilləşdirilməsi
 6. çayların üzərində su anbarlarının yaradılması
- 60.** Ekoloji problemlərin həllində ETİ-nin nailiyyətlərindən daha çox istifadə edən ölkələr:
1. Çin	2. Koreya Respublikası
3. AFR	4. Qazaxıstan
5. Misir	6. Fransa
- 61.** Ekoloji problemlərin həllində ETİ-nin nailiyyətlərindən daha çox istifadə edən ölkələr:
1. İsvəç	2. Türkiyə
3. Xorvatiya	4. Serbiya
5. İsrail	6. İtaliya
- 62.** Dünya okeanının neftlə çirkəlməsinin yaratdığı təbii fəsadlar:
1. okean səthindən buxarlanması azalması
 2. okeanın flora və faunasının məhv olması
 3. okean cərəyanlarının istiqamətlərinin dəyişməsi
 4. iqlimin istiləşməsi
 5. okean və atmosfer arasında oksigen mübadiləsinin zəifləməsi
 6. coğrafi təbəqədə ritmikliyin pozulması
- 63.** Antropogen fəaliyyətin ətraf mühitə müsbət təsirlərini müəyyən edin.
1. mineral sərvətlərin açıq üsulla çıxarılması
 2. ekvatorial meşələrdə oduncuq tədarükünün genişləndirilməsi
 3. rekultivasiya işlərinin aparılması
 4. Milli park və qoruqların yaradılması
 5. çöl və meşə-cöllərdə infrastrukturun dəyişdirilməsi
- 64.** Qlobal iqtisadi böhranın nəticələri:
1. ümumi daxili və ümumi milli məhsulun azalması
 2. əmək məhsuldarlığının dəyişməz qalması
 3. ümumi milli məhsulun azalması, ümumi daxili məhsulun artması
 4. işsizliyin çoxalması
 5. əhalinin həyat səviyyəsinin aşağı düşməsi
 6. təsərrüfatın ərazi strukturunda əsaslı dəyişikliklərin baş verməsi
- 65.** Qloballaşmanın müəyyən edən əsas xüsusiyyətləri addır:
1. Kapital axının güclənməsi
 2. İstehsalın təmərküzləşməsi
 3. Ətraf mühitin dəyişdirilməsi
 4. Beynəlxalq müqavilələrin bağlanması
 5. Xammal və enerji istehsalının artması
 6. Transmilli şirkətlərin fəaliyyətinin genişlənməsi
 7. Azad iqtisadi zonalarda ticarətin zəifləməsi
 8. Beynəlxalq münaqişə ocaqlarının yaranması
- 66.** Respublikamızın torpaq fondunun artırılmasına imkan verən tədbirlər:
1. sahilboyu ərazilərin qurudularaq yeni torpaq sahələrinə çevrilmesi
 2. meşələrin qırılıraq, sahələrinin əkin və bağlara çevrilmesi
 3. rekultivasiya ilə sıradan çıxmış torpaqların bərpə olunması
 4. təbii landşaftları dəyişdirməklə sənaye qovşaqlarının, şəhərlərin salınması
 5. Xəzər dənizində sünü adaların yaradılması
 6. faydalı qazıntıların çıxarılması zamanı terrikonların yaradılması
- 67.** Uyğunluğu müəyyən edin.
1. sosial inkişaf
 2. iqtisadi inkişaf
 3. ekoloji
 - a. biomüxtəlifiyin qorunub saxlanılması
 - b. insan hüquqlarının qorunması
 - c. alternativ enerji mənbələrindən istifadə
 - d. az tullantılı və tullantısız texnologiyaların tətbiqi
 - e. əhalinin iş yerləri ilə təmin edilməsi
- 68.** Dünyanın "qlobal problem"lərindən biri olan mühəribənin nəticələrini qruplaşdırın.
1. siyasi
 2. iqtisadi
 3. demoqrafik
 - a. Əhalinin miqrasiyası xaotik hal alır və sürətlənir.
 - b. Əhalinin cins tərkibində ciddi dəyişiklik yaranır.
 - c. Yollar, körpülər, binalar dağılır.
 - d. Ölkələrarası münasibətlər pozulur.
 - e. Təsərrüfat müəssisələri, sənaye obyektləri dağılır

Sizə təqdim olunmuş situasiya mətnlərini diqqətlə oxuyan və uyğun tapşırıqları yerinə yetirin.

Situasiya №1

Dünya ölkələrində doğum və ölüm göstəricilərinin fəqli olması təbii artımın müxtəlifliyinə səbəb olmuşdur. Bu səbəbdən ölkələrdə fərqli demoqrafik vəziyyət yaranır. Demoqrafik vəziyyəti tənzimləmək məqsədi ilə bir çox ölkələr müxtəlif tədbirlər həyata keçirir.

Cədvəldə təqdim edilən göstəricilərə əsasən ölkədə təbii artım və demoqrafik vəziyyət arasındaki əlaqəni müəyyən etmək olar.

İllər	Hər min nəfərə	
	doğum	ölüm
2000	45	25
2010	39	18
2017	32	10

1. Demoqrafik göstəricilərə əsasən ölkədə təbii artım tipini müəyyən edib yazın.

2. Cədvəldə verilmiş demoqrafik göstəricilərin uyğun gəldiyi ölkələri xəritə-sxemdəki rəqamlara əsasən müəyyən edib yazın.

3. Cədvəldəki göstəricilərin uyğun gəldiyi ölkələrdə demoqrafik problemlərin həllinin 3 yoluunu yazın.

Situasiya №2

Dünya ölkələrində doğum və ölüm göstəricilərinin fərqli olması təbii artımın müxtəlifliyinə səbəb olmuşdur. Bu səbəbdən ölkələrdə fərqli demoqrafik vəziyyət yaranır. Demoqrafik vəziyyəti tənzimləmək məqsədi ilə bir çox ölkələr müxtəlif tədbirlər həyata keçirir.

Cədvəldə təqdim edilən göstəricilərə əsasən ölkədə təbii artım və demoqrafik vəziyyət arasındaki əlaqəni müəyyən etmək olar.

İllər	Hər min nəfərə	
	doğum	ölüm
2000	15	7
2010	17	8
2017	18	10

4. Demoqrafik göstəricilərə əsasən ölkədə təbii artım tipini müəyyən edib yazın.

5. Cədvəldə verilmiş demoqrafik göstəricilərin uyğun gəldiyi ölkələri xəritə-sxemdəki rəqamlara əsasən müəyyən edib yazın.

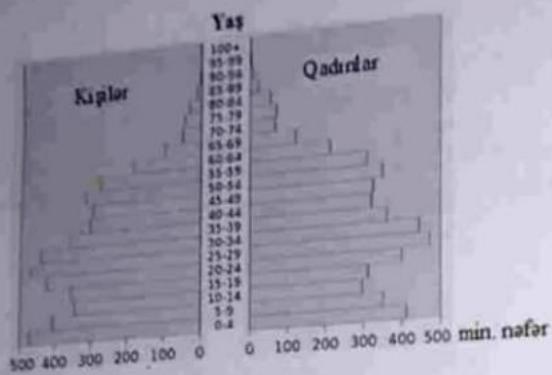

6. Cədvəldəki göstəricilərə uyğun gələn ölkələrdə demoqrafik problemlərin həllinin 3 yoluunu yazın.

Situasiya

Situasiya №3

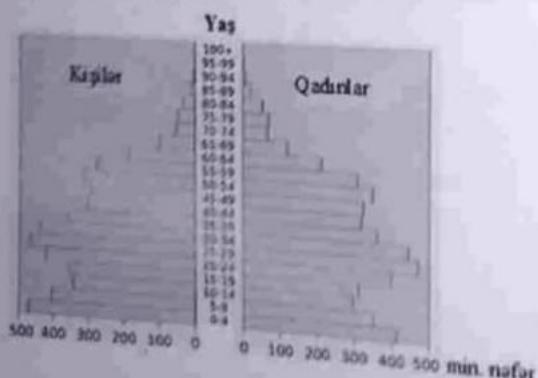
Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il üçün təqdim olunan yaş-cins piramidasını təhlil edərək ölkədə əhalinin müəyyən demografik göstəricilərini qiymətləndirmək mümkündür.

7. Yaş-cins piramidasına əsasən Azərbaycan məstəqillik əldə etdiğdən sonra ən az sayı malik olan yaş qrupunu müəyyən edib və onların neçənci illərdə doğulduğunu hesablayıb yazın.
8. Yaş-cins piramidasına əsasən (5 – 9) yaş qrupunda sayı çox olan cinsin nümayəndələrini və bunun özündən böyük 18 yaşa çatmayan yaş qrupları ilə müqayisədə ordu sıralarına çağırışçıların sayına edəcəyi təsiri yazın.
9. Azərbaycan Respublikasının yaş-cins piramidasına əsasən əmək ehtiyatlarının sayının maksimum səviyyəyə çatdığı illəri müəyyən edib yazın.

Situasiya №4

Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il üçün təqdim olunan yaş-cins piramidasını təhlil edərək ölkədə əhalinin müəyyən demografik göstəricilərini qiymətləndirmək mümkündür.

10. Yaş-cins piramidasına əsasən Azərbaycan məstəqillik əldə etdiğdən sonra ən çox sayı malik olan yaş qrupunu müəyyən edib və onların doğulduğu illəri hesablayıb yazın.
11. Yaş-cins piramidasına əsasən (0 – 4) yaş qrupunda sayı az olan cinsin nümayəndələrini və bunun 18 yaşa çatmayan digər yaş qrupları ilə müqayisədə ordu sıralarına çağırışçıların sayına edəcəyi təsiri yazın.
12. Azərbaycan Respublikası məstəqillik əldə etdiğdən sonra əmək ehtiyatlarının sayının minimum səviyyəyə çatacağı illəri yaş-cins piramidasına əsasən müəyyən edib yazın.

Situasiya №5

Dünya əhalisinin sürətlə artması kənd təsərrüfatında məhsuldarlığın yüksəldilməsinə tələbatı artırır. İnkışaf xüsusiyyətindən asılı olaraq ölkələr məhsuldarlığı artırmaq məqsədilə kənd təsərrüfatını ekstensiv və ya intensiv yolla inkişaf etdirirlər. Aşağıda təqdim olunan məlumatlara əsasən ölkədə mövcud olan kənd təsərrüfatının inkişaf yolunu təhlil etmək olar.

N ölkəsində buğda əkinin sahələri 100 min hektar, yiğilan buğdanın miqdarı 350 min tondur. Növbəti il əkin sahəsi 120 min hektara çatdırılmış, yiğilan buğdanın miqdarı 420 min ton olmuşdur.

13. N ölkəsində növbəti il məhsuldarlığın hər hektardan əvvəlki illə müqayisədə neçə ton dəyişdiyini hesablayıb yazın.
14. N ölkəsində verilən göstəricilərə əsasən mövcud olan kənd təsərrüfatının inkişaf yolu və bunun səbəbini yazın.

15. Kənd təsərrüfatının inkişaf yolu N ölkəsi ilə eyni olmayan ölkələri xəritə-sxemə əsasən müəyyən edib, rəqəmlərə uyğun olaraq adını yazın.

Situasiya

Situasiya №6

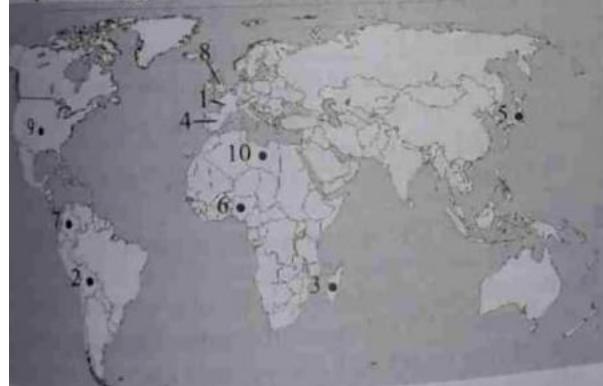
Dünya əhalisinin sürətlə artması kənd təsərrüfatında məhsuldarlığın yüksəldilməsinə əhəmiyyətli artırmır. İnkişaf xüsusiyyətindən asılı olaraq əlkələr məhsuldarlığı artırmaq məqsədilə kənd təsərrüfatını ekstensiv və ya intensiv yolla inkişaf edirler. Aşağıda təqdim olunan məlumatlara əsasən ölkədə mövcud olan kənd təsərrüfatının inkişaf yolunu təhlil etmək olar.

M ölkəsində buğda əkinin sahələri 100 min hektar, yiğilan buğdanın miqdarı 240 min tondur. Növbəti il əkin sahəsi azalıb 80 min hektar olsa da, yiğilan buğdanın miqdarı eyni olmuşdur.

M ölkəsində növbəti il məhsuldarlığın hər hektardan əvvəlki illə müqayisədə neçə ton dəyişdiyini hesablayıb yazın.

M ölkəsinin verilən göstəricilərinə əsasən kənd təsərrüfatının inkişaf yolunu və bunun səbəbini yazın.

Kənd təsərrüfatının inkişaf yolu M ölkəsi ilə eyni olmayan ölkələri xəritə-sxemdə müəyyən edib, rəqəmlərə uyğun olaraq adını yazın.

Situasiya №7

Təsərrüfatın ərazi quruluşu dedikdə istehsal sahələrinin ərazi üzrə yerləşməsi başa düşülür. İstehsal sahələrinin ərazi üzrə qeyri-bərabər paylanması müxtəlif inkişaf səviyyəsinə malik iqtisadi rayonların formallaşmasına səbəb olur. Təsərrüfatın ərazi quruluşunun iki forması mövcuddur. Təqdim olunan xəritə-sxemdən istifadə edərək təsərrüfatın ərazi quruluşunu təhlil etmək olar.

19. Xəritə-sxemdə A ölkəsi üçün verilən təsərrüfatın ərazi quruluşu formasını müəyyən edib yazın.

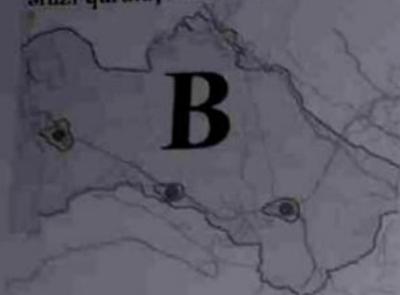
20. Təsərrüfatının ərazi quruluşu A ölkəsi ilə eyni olan ölkələrdə iqtisadi rayonların üç tipini yazın.

21. Təsərrüfatın ərazi quruluşu A ölkəsinə uyğun olan ölkələri xəritə-sxemdə verilən rəqəmlərə əsasən müəyyən edib yazın.

Situasiya №8

Təsərrüfatın ərazi quruluşu dedikdə istehsal sahələrinin ərazi üzrə yerləşməsi başa düşülür. İstehsal sahələrinin qeyri-bərabər paylanması müxtəlif inkişaf səviyyəsinə malik iqtisadi rayonların formalşamasına sabab olur. Təsərrüfatın ərazi quruluşunun iki forması mövcuddur. Təqdim olunan xəritə-sxemdən istifadə edərək təsərrüfatın ərazi quruluşunu təhlil etmək olar.

Sənaye rayonu

22. Xəritə sxemdə B ölkəsi üçün verilən təsərrüfatın ərazi quruluşu formasını müəyyən edib yazın.
23. Təsərrüfatının ərazi quruluşu B ölkəsi ilə eyni olan ölkələrdə təsərrüfatın cəmləşdiyi üç mərkəzi müəyyən edib yazın.
24. Təsərrüfatın ərazi quruluşu B ölkəsinə uyğun olan ölkələri xəritə-sxemdə verilən rəqəmlərə əsasən müəyyən edib yazın.

Situasiya №9

Müasir dövrdə ölkənin iqtisadi inkişaf səviyyəsi iki əsas göstərici – ÜDM və ÜMM-lə, xüsusilə ÜDM-in adambaşına düşən kəmiyyətinə görə müəyyən olunur. Cədvəldə A ölkəsi üçün verilən məlumatlara əsasən bu ölkədə əhalinin həyat səviyyəsini müəyyən etmək mümkündür.

Ölkə daxilində xarici şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlər

Ölkə daxilində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlər

Ölkə xaricində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlər

1. Əhalinin sayı	30 mln. nəfər
2. ÜMM-in dəyəri	50 mlrd. dollar
3. Ölkə xaricində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyəri	6 mlrd. dollar
4. Ölkə daxilində xarici şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyəri	40 mlrd. dollar

25. A ölkəsində ÜDM-in dəyərini hesablayıb yazın.
26. A ölkəsində ÜDM-in adambaşına düşən həcmi hesablayıb və inkişaf səviyyəsinə görə ölkənin aid olduğu qrupu yazın.
27. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş və inkişaf səviyyəsinə görə A ölkəsi ilə eyni qrupa daxil olan ölkələri müəyyən edib yazın.

Situasiya №10

Müasir dövrde ölkənin iqtisadi inkişaf səviyyəsi iki əsas göstərici - ÜDM və ÜMM-lə, xüsusilə ÜDM-in adambaşına düşən kəmiyyətinə görə müəyyən olunur. Cədvəldə B ölkəsi üçün verilən məlumatlara əsasən bu ölkədə əhalinin həyat səviyyəsini müəyyən etmək mümkündür.

Ölkə daxilində xarici şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlər

Ölkə daxilində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlər

Ölkə xaricində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlər

1. Əhalinin sayı	10 mln. nəfər
2. ÜMM-in dəyəri	550 mlrd. dollar
3. Ölkə xaricində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyəri	250 mlrd. dollar
4. Ölkə daxilində xarici şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyəri	150 mlrd. dollar

28. B ölkəsində ÜDM-in dəyərini hesablayıb yazın.
29. B ölkəsində ÜDM-in adambaşına düşən həcmini hesablayın və inkişaf səviyyəsinə görə ölkənin aid olduğu qrupu yazın.
30. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş və inkişaf səviyyəsinə görə B ölkəsi ilə eyni qrupa daxil olan ölkələri müəyyən edib yazın.

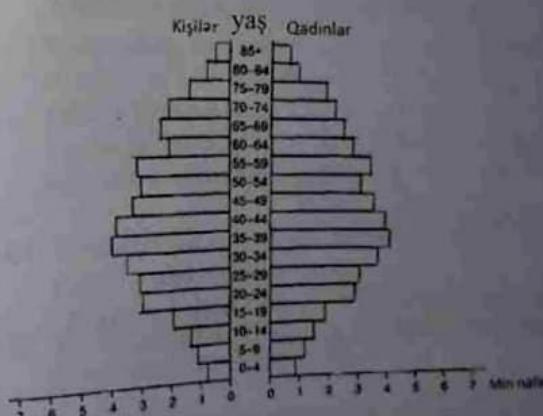
Situasiya №11

Tədqiqatçı 10° şəh. ilə Qırınıç meridianının kəsişdiyi nöqtədən 22 iyun saat 12th -da kölgənin düşdürü istiqamətin eksinə 3330 km məsafə qat etdi. Lakin o istədiyi məntəqəyə çatmadı üçün yenidən Günəş çıxan istiqamətdə daha 4270 km məsafə qat etməli oldu.

31. Tədqiqatçının çatdığı son məntəqənin coğrafi koordinatlarını hesablayıb yazın.
32. Tədqiqatçının son çatdığı məntəqəyə yay gündönümündə Günəş şüalarının maksimum düşmə bucağını hesablayıb yazın.
33. Tədqiqatçının çatdığı son məntəqədə alternativ enerji mənbələrinə əsasən tikilməsi məqsədə uyğun olan elektrik stansiyalarını müəyyən edib yazın.

Situasiya №12

Təqdim olunan qrafik təsvir (piramida) - X ölkəsi üçün 2018-ci ilin demoqrafik göstəricilərinə əsasən tərtib edilmişdir. Verilmiş piramidan istifadə edərək ölkənin demoqrafik vəziyyətini, buna əsasən inkişaf səviyyəsini və yaranan problemləri təhlil etmək mümkündür.

34. Verilmiş qrafik təsvirdə əks olunan 2 əsas demoqrafik göstəricini müəyyən edib yazın.
35. Verilmiş qrafik təsvirə əsasən əhalinin töbii artım tipini (1) və ölkənin inkişaf səviyyəsini (2) müəyyən edib yazın.
36. Verilmiş qrafikə əsasən 10-15 ildən sonra ölkədə yaranacaq 3 demografik problemi müəyyən edib yazın.

Situasiya №13

Əhalinin sayı və sıxlığı ilə seçilən 6 meqopolis dünyada ən böyük məskunlaşma forması olub, müəyyən yaranma mərhələlərinə malikdir. Belə məskunlaşma formalarında müəyyən problemlər kəskin xarakter alır.

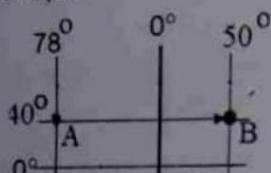
37. Mətndə verilən məskunlaşma formasının yaranma ardıcılığını müəyyən edib yazın
38. Mətndə verilmiş 6 məskunlaşma formasını cədvələ uyğun olaraq yazın.

Yerləşdiyi yarımküra	Məskunlaşma formalarının adı
1. Şərqi	
2 Qərb	
3. Şərqi və qərb	

39. Bu tip məskunlaşma formalarında yaranan 3 problemi yazın.

Situasiya №14

Turist səyahət etmək üçün sxemdə verilən AB marşrutunu seçmişdir. Bunu nəzərə alaraq, turist xəritədən istifadə edərək gedəcəyi marşrutu təhlil etmişdir.

40. Sxema əsasən turistin səyahətə başladığı (A) və çatacağı (B) ölkələrini müəyyən edib yazın.
41. Turistin qət edəcəyi məsafənin $1: 30\,000\,000$ xəritədə neçə sm olduğunu hesablayib yazın. ($1^{\circ} = 85 \text{ km}$)
42. Turistin çatacağı B məntəqəsinin yerləşdiyi yarımadası və burada gedəcəyi iki kurort-turizm kompleksini (mineral bulaqlar əsasında yaradılan) müəyyən edib yazın.

43. Verilmiş problemin mövcud növlərini yazın.
44. Problemin təbii (I) və iqtisadi böhran (II) keçirən ölkələrə aid olan növünü yazın.
45. Problemi aradan qaldırmış məqsədilə dövlətin apardığı məşğulluq siyasətinin 3 istiqamətini yazın.

Situasiya №16

Iqtisadiyyatın inkişafında neft və qaz sənayesi böyük əhəmiyyətə malikdir. Neft-qaz xammalının ixrac və idxlə olunduğu regionlar arasında kəskin fərqlər mövcuddur. Bu xammalın hasilatına, ixracatına nəzarət məqsədilə yaradılan və bir sırada ölkələrin də daxil olduğu təşkilat xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

46. Yaradılan təşkilatın adını və integrasiyanın növünü yazın.
47. Məhsulun idxlə (I) və ixracına (II) uyğun gələ biləcək ölkələr qrupunu müəyyən edib yazın.
48. Sahilində təşkilatın üzvü olan ölkələrin də yerləşdiyi körfəzləri müəyyən edib yazın.

Situasiya №17

Ölkələrarası əlaqələrin güclənməsində integrasiyanın rolü getdikcə artır. Integrasiyanın ən mühüm növü beynəlxalq iqtisadi integrasiyadır. Beynəlxalq iqtisadi integrasiyaya nail olmaq üçün bir neçə mərhələ keçmək lazımdır.

49. Əlaqələrin mərhələlərinin ardıcılığını müəyyən edib yazın.
- azad ticarət zonası
 - ümumi bazar
 - güzəştli ticarət zonası
 - iqtisadi ittifaq
 - gömrük ittifaqı
 - tam iqtisadi integrasiya
 - iqtisadi və valyuta birlüyü
50. Əlaqələrin ölkənin iqtisadi həyatına müsbət təsirinə aid 3 nümunə yazın.
51. Əlaqələrin güclənməsində son mərhələni və buna nail olan ölkəni müəyyən edib yazın.

Situasiya

Situasiya №23

Şərqi Asiyadan iqlim şəraitindən aslı olaraq çaylarında tez-tez fəlakətli daşqın hadisələri baş verir. Burada yaşayan əhalı daşqınların qarşısını almaq, çayların suyundan suvarmada istifadə etmək məqsədilə onların üzərində su anbarları və bəndlər tikir. Bunlardan biri də "Üçdərə" su anbarıdır.

Su anbarının tikintisi əraziyə müsbət dəyişikliklərlə yanaşı mənfi təsirlər də göstərmişdir.

67. Mətndə verilmiş su anbarının yerləşdiyi çayı və aid olduğu ölkəni müəyyən edib yazın.
68. Su anbarının yerləşdiyi çayda daşqınların baş vermə səbəbini (I) və suvarmada daha çox istifadə olunduğu dövrü (II) müəyyən edib yazın.
69. Su anbarının tikintisinin əraziyə göstərdiyi üç mənfi təsiri yazın.

Situasiya №24

Türk xalqları Avrasiya materikində müxtəlif təbii şəraitə malik çox geniş bir ərazidə məskunlaşmışdır. Xəritə-sxemdə paytaxt şəhərləri verilən müstəqil türk dövlətləri özünəməxsus coğrafi xüsusiyyətləri ilə seçilən regionlarda yerləşir. Müstəqil türk dövlətləri iqtisadi inkişaf xüsusiyyətlərinə görə bir-birindən fərqlənir.

70. Xəritə-sxemə əsasən yeni sutkani ilk və son qarşılıyan paytaxt şəhərlərin müəyyən edib yazın.

71. Xəritə-sxemdə verilmiş paytaxt şəhərləri cədvələ əsasən qruplaşdırın.

Paytaxt şəhər	Ölkə	Yerləşdiyi region	Aid olduğu türk dil qrupunun golu

72. Xəritə-sxemdə paytaxt şəhərləri verilmiş ölkələri ÜDM-nin miqdarının artma ardıcılığı ilə yazın.

Situasiya №25

Xəritə-sxemdə verilmiş bu müstəqil türk dövləti təbii şəraitinə görə digərlərindən fərqlənir. Dövlətin ərazisində sahra və yarımsahraların yayılmasına baxmayaraq, ərazisinin bir hissəsində dəməyə şəraitində taxılçılıq inkişaf etmişdir.

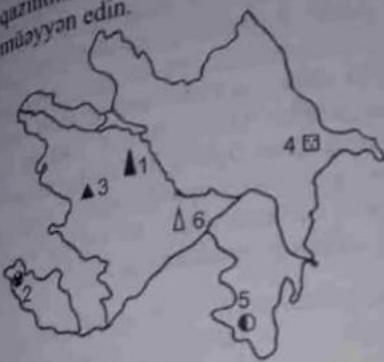
Hazırda bu ölkədə əhalinin sayı 18,2 milyon nəfərdir. Əhalinin 63%-ni əsas yerli xalq, 23%-ni ruslar və azlıqda qalan digər xalqlar təşkil edir.

73. Mətndə əlamətləri verilən ölkəni və onunla həmsərhəd olan müstəqil türk dövlətlərini xəritə-sxemə əsasən müəyyən edib rəqəmlərə uyğun yazın.
74. Taxılçılığın dəməyə şəraitində daha çox inkişaf etdiyi ölkə ərazisinin hissəsini və bunun səbəbini müəyyən edib yazın.
75. Mətndə verilən məlumatlardan istifadə edərək ölkədə azlıqda qalan digər xalqların sayını hesablayıb yazın.

Ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat səviyyəsinə 7 iyul 2019-cu il tarixində II ixtisas qrupu üzrə keçirilən qəbul imtahanında coğrafiya fənnindən istifadə olunan test tapşırıqlarının izahı

1. Xəritə sxemdəki rəqəmlərə uyğun gələn faydalı qazıntıları və onların yerləşdiyi yataqların adlarını müəyyən edin.

- A) 4 - əhəngdaşı, Abşeron; 5 - travertin, Şahtaxtu; 6 - təbii qaz, Mollakənd
- B) 2 - molibden, Parağacay; 3 - polimetall, Filizçay; 4 - kvars qumları, Hacıvəlli
- C) 1 - neft, Naftalan; 2 - polimetall, Gümüşlü; 3 - dəmir filizi, Daşkəsən
- D) 1 - təbii qaz, Mollakənd; 2 - daş duz, Nehrəm; 5 - kvars qumları, Taliş
- E) 1 - neft, Naftalan; 3 - gips, Ağcakənd; 6 - təbii qaz, Muradxanlı

Mövzu: Azərbaycanın geoloji quruluşu və faydalı qazıntıları.

Sinif: 7,10

İzah: Şərti işarələrlə göstərilmiş faydalı qazıntıları və onların yerləşdiyi yataqların adlarının müəyyən etmək lazımdır. Azərbaycanın faydalı qazıntılarının yayılma xəritəsinə əsaslanıb verilmiş xəritə ilə müqayisə etsək görə bilərik ki, 1-neft, Naftalan, 2-polimetall, Gümüşlü, 3-dəmir filizi, Daşkəsən yataqlarının yeri və şərti işarələri düzgün göstərilmişdir. 4 rəqəmini göstərən kvars qumları düzgün cavablarla bir bənddə verilmir. 5 və 6 rəqəmlərinin göstərdiyi faydalı qazıntılar isə ümumiyyətlə mövcud deyil.

Cavab: 1 - neft, Naftalan; 2 - polimetall, Gümüşlü; 3 - dəmir filizi, Daşkəsən

2. Beynəlxalq ticarətdə dəmir filizi daşımalarının düzgün göstərildiyi istiqaməti müəyyən edin.

- A) Ukrayna → Rusiya
- B) Avstraliya → Yaponiya
- C) Braziliya → Meksika
- D) Fransa → Əlcəzair
- E) İran → Almaniya

Mövzu: Dünya nəqliyyatı və xarici-iqtisadi əlaqələr.

Sinif: 10

İzah: Faydalı qazıntılarla zəngin olan ölkələr onun bir hissəsini digər ölkələrə, xüsusilə İEO-larə ixrac edir. Məlumdur ki, Avstraliya təbii ehtiyatlarla, xüsusilə dəmir filizi ehtiyatları ilə zəngindir. Yaponiya sənayesinin xammala olan tələbatının çox hissəsi Avstraliyadan gələn ehtiyatlar hesabına ödənilir, cünki Avstraliya Yaponiyaya digər xammal ixracatçılarından daha yaxındır. Verilən test tapşırığının bəndlərində göstərilən ölkələrdən Fransa və İran dəmir ehtiyatlarına malik olsa da onun ixracatçıları deyil. Braziliya və Ukraynada dəmir filizi ehtiyatları zəngin olsa da, Ukrayna Rusiyaya, Braziliya isə Meksikaya ixrac etmir. Bu səbəbdən tapşırığın bu bəndləri düzgün cavab sayıla bilməz.

Cavab: Avstraliya → Yaponiya

3. Xəritə-sxemdə verilmiş rəqəmlərə uyğun gələn ölkələrin düzgün sırasını müəyyən edin.

- A) 1 - Nigeriya, 2 - Niger, 3 - Çad, 4 - Konqo
- B) 1 - Somali, 2 - Mərakeş, 3 - Mavritaniya, 4 - Liviya
- C) 1 - Somali, 2 - Nigeriya, 3 - Efiopiya, 4 - Liviya
- D) 1 - Mavritaniya, 2 - Niger, 3 - Efiopiya, 4 - Somali
- E) 1 - Əlcəzair, 2 - Mali, 3 - Niger, 4 - Misir

Mövzu: Dünyanın siyasi xəritəsi və onun formalşması.

Sinif: 6-7

İzah: Xəritə biliklərinin yoxlanılmasına yönələn bu tapşırığı yerinə yetirən abituriyent Dünyanın siyasi xəritəsindən alınan biliklərinə əsaslanaraq Afrikanın verilən kontur xəritəsində ölkələrin yerini təyin etməyi bacarmalıdır. Dünyanın siyasi xəritəsinə nəzər yetirsək görə bilərik ki, 1-Somali, 2-Mərakeş, 3-Mavritaniya, 4-Liviya ölkələrini göstərir.

Cavab: 1 - Somali, 2 - Mərakeş, 3 - Mavritaniya, 4 - Liviya

Test tapşırıqlarının izahı

4. Ərazisi bütövlükə Kur çayının sağ sahilində yerləşən inzibati rayonlar:
 A) Ağdaş, Kürdəmir B) Bərdə, Şəki
 C) Bərdə, Ağcabədi D) Neftçala, Ağcabədi
 E) Yevlax, Tovuz

Mövzu: Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi və geosiyasi mövqeyi.

Sinif: 6,10,11

İzah: Tapşırıqda Azərbaycanın Kur çayı sahilində yerləşən inzibati rayonlarının coğrafi mövqeyinin müəyyən edilməsi tələb edilir. Kur çayının sağ, sol və hər iki sahilində yerləşən inzibati rayonlar mövcuddur. Azərbaycanın siyasi-inzibati xəritəsinə nəzər yetirək Bərdə və Ağcabədi inzibati rayonları Kur çayının sağ sahilində yerləşdiyini görə bilərik. Digər bəndlərdə verilən rayonlar ya Kürün hər iki, ya da sol sahilində yerləşdiyi üçün düzgün cavab sayılmır.

Cavab: Bərdə, Ağcabədi

5. Orta illik yağışların miqdarının azalmasına görə məntəqələrin düzgün sırasını müəyyən edin.

1. Yevlax	2. İsmayıllı
3. Bakı	4. Astara
5. Ağsu	
A) 4, 2, 1, 3, 5	B) 2, 4, 5, 1, 3
C) 4, 2, 5, 1, 3	D) 2, 1, 4, 5, 3
E) 5, 2, 3, 1, 4	

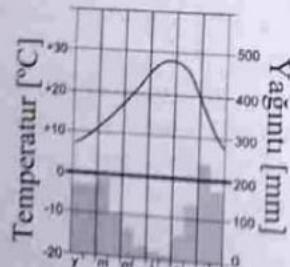
Mövzu: Azərbaycan Respublikasının iqlimi

Sinif: 7,8,10

İzah: Məktəb dərslikləri və atlaslarda verilmiş Yağıntıların paylanması xəritəsi verilən test tapşırığının həlli üçün əsas mənbə rolunu oynayır. Bu xəritəyə görə Azərbaycanda orta illik yağışlar dağılıq ərazilərdən düzənlik ərazilərə doğru azalır. Ən az yağıntı Abşeron yarımadasında, ən çox yağıntı isə Lənkəran ovalığı və Talyış dağlarının ətəklərinə düşür. Test tapşırığında verilən məntəqələrdən Bakı şəhərində ən az, Astarada isə ən çox yağıntı düşür. Yağıntıların miqdarının hündürlükdən asılı olaraq azalmasını nəzərə alsaq görə bilərik ki, Astara, İsmayıllı, Ağsu, Yevlax, Bakı şəhərlərində bu ardıcılıq gözlənilmişdir.

Cavab: 4, 2, 5, 1, 3

6. İqlim diaqramına müvafiq gələn ərazilər üçün səciyyəvi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Musson iqlim tipinə malikdir.
2. Cənub yarımkürəsində yerləşir.
3. Codyarpaqlı meşə və kolluqlar inkişaf etmişdir.

4. Suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdir.
5. Yay ayları bol yağışlı, qış quraq keçir.
6. Aralıq dənizi iqlim tipi xarakterikdir.
- A) 3, 4, 6 B) 2, 4, 6
 D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 5 C) 1, 2, 3

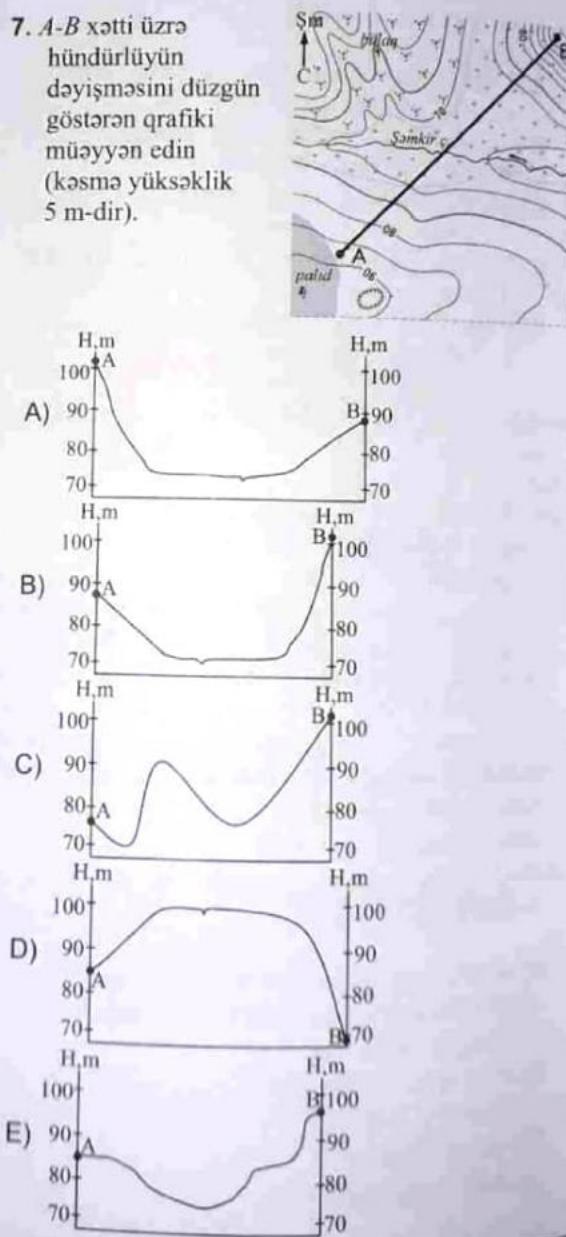
Mövzu: İqlim və onun təsərrüfata təsiri.

Sinif: 7, 9, 10

İzah: Tapşırıqda verilən iqlim diaqramı şimal yarımkürəsin subtropik iqlim qurşağının Aralıq dənizi iqlim tipinə aiddir. Bu iqlimin yayıldığı ərazilər orta enliklərdə yerləşdiyi üçün fəsil dəyişkənliliyi aydın müşahidə edilir. Belə ərazilərdə codyarpaqlı meşə və kolluqlar yayılmışdır. Qışın yağışlı, yayın quraq keçməsi suvarma əkinçiliyinin inkişafını zəruri edir. Sualın doğru cavabı codyarpaqlı meşə və kolluqlar inkişaf etmişdir, suvarma əkinçiliyi inkişaf etmişdir, Aralıq dənizi iqlim tipi xarakterikdir.

Cavab: 3, 4, 6

7. A-B xətti üzrə hündürlüyü dəyişməsini düzgün göstərən qrafiki müəyyən edin (kəsəm yüksəklik 5 m-dir).

sahəsindən alçaq təzyiq sahəsinə yönəlmüşdür. Yalnız E bəndində təzyiqin 756 mm olduğu ərazidən onun 760 mm olduğu əraziyə doğru hərəkət edən küləyin istiqaməti göstərilmişdir ki, bu da düzgün sxem deyil.

Cavab:

12. Ətraf mühitin çirkənməsində sənaye tullantılarının rolunun daha az olduğu məntəqələri müəyyən edin.

- A) 1, 4, 6 B) 1, 5, 6 C) 2, 3, 5
D) 2, 3, 6 E) 3, 4, 5

Mövzu: Dünyanın global problemləri. Ekoloji mühit və onun mühafizəsi.

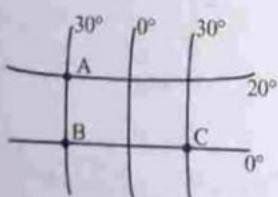
Sinif: 8;11

İzah: Məktəb darslıklarına və Azərbaycanın sənaye xəritəsindəki məlumatlara əsasən deyə bilərik ki, kontur xəritədə göstərilən 2- Abşeron yarımadası, 3- Gəncə ətrafi və 5-Şirvan şəhəri ölkənin sənaye istehsalına görə seçilən böyük şəhərləridir. Ona görə də bu şəhərlərdə ətraf mühitin çirkənməsində sənaye tullantılarının rolü böyükdür. Digər məntəqələr, yəni 1,4 və 6 sənaye müləssisələrindən uzaqda yerləşdiyi üçün daha az çirkənməyə məruz qalırlar.

Cavab: 1, 4, 6

13. 1:20000000 miqyaslı xəritədə B nöqtəsindən keçməklə, A-dan C-ya qədər olan məsafəni hesablayın (1° -lik meridian və ekvator qövslerinin uzunluğu təqribən 111 km-dir).

- A) 11,1 sm B) 44,4 sm C) 22,2 sm
D) 66,6 sm E) 88,8 sm

Mövzu: Kartografik təsvirlər
Sinif: 7-ci sinif

İzah: Bu tapşırığın həlli üçün zəfuri olan biliklər abituriyentlərə artıq 7-ci sinifdən məlumudur. Əvvəlcə A dan B -yə qədər olan həqiqi məsafəni 1° -lik meridian və ekvator qövslerinin uzunluğuna əsasən (111 km) hesablamalı ($80 \times 111 = 8880$ km), sonra

isə alınan məsafəni xəritənin miqyasına, yəni 200 km-ə bölrək xəritə üzərində məsafəni tapmaq lazımdır ($8880 : 200 = 44,4$ sm).

Cavab: 44,4 sm

14. Küdrü-Şirvan fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Xarici ölkə ilə həmsərhəddir.
 2. Qış quraq keçən müləyim-isti iqlim hakimdir.
 3. Yarimsəhra quru-çöl iqlimi hakimdir.
 4. Boz, boz-çəmən, şoran torpaqlar yayılıb.
 5. Qış otaqları kimi istifadə olunur.
 6. Ərazisində Yuxarı Qarabağ kanalı keçir.
- A) 2, 5, 6 B) 1, 4, 6 C) 1, 3, 4
D) 3, 4, 5 E) 2, 3, 6

Mövzu: Azərbaycanın fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması.

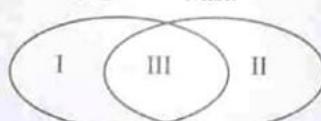
Sinif: 10

İzah: 10-cu sinif dərsliyində və Azərbaycanın fiziki-coğrafi xəritəsində verilən məlumatlara əsasən Küdrü-Şirvan fiziki-coğrafi rayonuna Şirvan düzünün hündürlüyü 0 m –dən 200 m-ə qədər olan əraziləri daxildir. Bu fiziki-coğrafi rayon ölkəmizin daxili hissələrində yerləşir və xarici dövlətlərlə sərhədi yoxdur. Azərbaycanın iqlim tipləri xəritəsində göstərildiyi kimi bu fiziki-coğrafi rayonda yarımsəhra və quru-çöl iqlimi hakim olduğundan rayonun ərazisində boz, boz-çəmən və şoran torpaqlar yayılmışdır və qış otaqları kimi istifadə edilir. Rayon Şirvan düzündə (Kür çayının sol sahilini) yerləşdiyi üçün onun ərazisindən Yuxarı Qarabağ kanalı (Kür çayının sağ sahilini) keçə bilməz.

Cavab: 3, 4, 5

15. Eyler-Venn diaqramına uyğun bəndləri müəyyən edin.

CAR Misir

1. İnkışaf etmiş ölkədir.
 2. İki okeana çıxışı var.
 3. İki qitədə yerləşir.
 4. Filiz hasilatına görə fərqlənir.
 5. Əhalisi Afro-Asiya dil ailəsinə mənsubdur.
 6. Respublika idarəetmə formasına malikdir.
- A) I – 1, 6; II – 2, 4; III – 3, 5
B) I – 2, 5; II – 1, 6; III – 3, 4
C) I – 2, 5; II – 1, 3; III – 4, 6
D) I – 3, 6; II – 2, 5; III – 1, 4
E) I – 1, 4; II – 3, 5; III – 2, 6

Mövzu: Dünya iqtisadiyyatının ümumi coğrafi səviyyəsi.

Sinif: 7;8;11

İzah: Verilən tapşırığı yerinə yetirmək üçün ölkələrin coğrafi mövqeyi, təbii ehtiyatları və əhalisi haqqında biliklərdən istifadə edilməlidir. Məsələn, abituriyent

Test tapşırıqlarının izahı

bilməlidir ki, CAR filiz ehtiyatları ilə zəngindir və inkişaf etmiş ölkədir. Misir iki qitədə - Afrika və Asiyada yerləşir, onun əhalisi olan ərəblər isə Afro-Asiya dil ailəsinə mənsubdur. Hər iki ölkə respublika idarəetmə formasına malikdir və iki okeana çıxış var.

Cavab: I - 1, 4; II - 3, 5; III - 2, 6

16. Müvafiq olaraq qalay və boksit ehtiyatlarına görə fərqlişən ölkələri müəyyən edin.

- A) Malayziya, Qvineya
- B) Madaqaskar, Hindistan
- C) Kuba, Avstraliya
- D) Tailand, Misir
- E) Liviya, Surinam

Mövzu: Təbii ehtiyatları və onlardan istifadə.

Sinif: 7, 8

İzah: Dünyanın bir çox ölkələrində müxtəlif növ faydalı qazıntı ehtiyatları vardır. Avrasiya materikində yerləşən Malayziyada zəngin qalay filizi ehtiyatları mövcuddur. Afrika materikinin qərbində yerləşən Qvineya isə boksit (alüminium) ehtiyatları və hətta onun ixracına görə seçilir. Digər bəndlərdə qeyd edilmiş ölkələrin ya heç birində bu ehtiyatlar yoxdur (Madaqaskar, Hindistan), ya da bu filizlərə onlardan yalnız birinin ərazisində rast gəlinir (Kuba, Avstraliya; Tailand, Misir; Liviya, Surinam), buna görə də onlar düzgün cavab deyildir.

Cavab: Malayziya, Qvineya

17. Özbəkistan Respublikasına aid olan xüsusiyyətlər:

1. Ərazisinin çox hissəsi Amudərya və Sirdərya çayları arasında yerləşir.
 2. Tropik və subtropik iqlim qurşaqlarında yerləşir.
 3. Əhalinin çox hissəsi türk dil qrupunun uyğur qoluna aiddir.
 4. İran, Pakistan və Çinlə həmsərhəddir.
 5. Səhra və yarımsəhra landşaftı üstünlük təşkil edir.
 6. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.
- A) 1, 4, 6
 - B) 1, 3, 5
 - C) 2, 4, 6
 - D) 1, 2, 5
 - E) 2, 3, 5

Mövzu: Türk dünyasının ümumi coğrafi səciyyəsi.

Sinif: 11

İzah: Türk dünyası ölkələrinin və Dünyanın siyasi xəritəsinə əsasən Özbəkistanın coğrafi mövqeini müəyyən etmək mümkündür. Ölkə ərazisinin Amudərya və Sirdərya çayları arasında yerləşməsi, həmçinin burada səhra və yarımsəhra landşaftlarının üstünlük təşkil etməsini də xəritəyə əsasən müəyyən etmək olar. Dərslikdə verilən məlumatlara görə ölkə əhalisinin türk xalqlarının uyğur qoluna aid etmək olar.

Cavab: 1, 3, 5

18. Yaponiyanın yerləşdiyi böyük adalar qrupu:

1. Hokkaido	2. Kalimantan
3. Tayvan	4. Şikoku
5. Saxalin	6. Honşu
- A) 2, 4, 6
 - B) 2, 4, 5
 - C) 1, 3, 5
 - D) 1, 4, 6
 - E) 2, 3, 4

Mövzu: Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri.
Sinif: 6, 7, 10

İzah: Bu tapşırığı yerinə yetirmək üçün abiturientlər xəritə bilikləri tələb olunur. Dünyanın siyasi xəritəsinə nəzər yetirsək görə bilərik ki, Yaponiya çoxlu sayıda adalarдан ibarətdir. Bu adalar içərisində ən böyük sahəyə malik olanlar Hokkaido, Şikoku və Honşudur. Kalimantan, Tayvan və Saxalin isə müvafiq olaraq İndoneziya, Çin və Rusiyaya məxsusdur.

Cavab: 1, 4, 6

19. Çayların mənsəblərinin mütləq hündürlüklerinin azalmasına görə düzgün sırasını müəyyən edin.

- A) Arpaçay, Həkəri, Ataçay
- B) Qusarçay, Ordubadçay, Qanix
- C) Göyçay, Əlincəçay, Kondələnçay
- D) Türyançay, Lənkərançay, Oxcuçay
- E) Naxçıvançay, Viləşçay, Ağstafaçay

Mövzu: Azərbaycanın daxili suları. Xəzər dənizi.
Sinif: 7, 10

İzah: İlk növbədə Azərbaycanın çaylarını xəritədə tanımış, onların coğrafi mövqeini bilmək tələb olunur. Məlumdur ki, ölkəmizin reliyefi Xəzər dənizinə doğru meyillidir, yəni hündürlük qərbdən şərqə doğru azılır. Xəzər dənizinə tökülen çayların mənsəbi daha aşağıdadır, cənubi Xəzərin səviyyəsi okean səviyyəsindən 27 m aşağıda yerləşir. A bəndində verilən çaylar qərbdən şərqə, yəni Xəzər dənizinə doğru sıralandığı üçün onların mənsəblərinin hündürlüyü azalır.

Cavab: Arpaçay, Həkəri, Ataçay

20. Orta çoxillik iqlim göstəricilərinə əsasən ərazilərdə formalışa biləcək təbii kompleksləri müəyyən edin.

Ərazi	T (°C)	Yağıntı (mm)	Mümkün buxarlanması (mm)
1	+17	200	1200
2	+2	300	200
3	+10	400	600
4	+26	2200	1500

A) 1 - codyarpaqlı meşə və kolluqlar, 2 - tayqa,

3 - yarımsəhra, 4 - ekvatorial meşə

B) 1 - meşə-çöl, 2 - bataqlıq, 3 - tayqa,

4 - savannalar

C) 1 - səhra, 2 - meşə, 3 - bataqlıq, 4 - çöl

D) 1 - səhra, 2 - tundra, 3 - çöl, 4 - ekvatorial meşə

E) 1 - savanna, 2 - səhra, 3 - iynəyarpaqlı meşə,

4 - çöl

Mövzu: Biosfer, coğrafi təbəqə, təbii zonalar, onlardan istifadə.

Sinif: 8, 10

İzah: Cədvəldə verilən göstəriciləri təhlil edərək və onların əsasında rütubətlilik əmsalını təyin etməklə ərazilərdə formalışa biləcək təbii kompleksləri müəyyən etmək olar. Birinci sıradakı göstəricilərə əsasən ərazilərdə rütubətlilik əmsalı vahiddən çox kiçik olduğu üçün səhra, ikinci sıradakı temperatur çox aşağı, rütubətlilik əmsali isə vahiddən böyük olduğuna görə

tundra, üçüncü sırada temperatur orta, rütubatlılık əmsali vahiddən nisbətən kiçik olduğu üçün çöl, dördüncü sırada isə temperatur yüksək, rütubatlılık əmsali isə vahiddən böyük olduğu üçün ekvatorial meşələr formalaşır.

Cavab: 1 – səhra, 2 – tundra, 3 – çöl,
4 – ekvatorial meşə

21. Böyük Qafqazda yerləşən dağ zirvələrinin mütləq hündürlüklerinin artma sırasını müəyyən edin.

- A) Dübrar, Tufandağ, Şahdağ
- B) Babadağ, Dübrar, Tufandağ
- C) Bazaryurd, Dübrar, Babadağ
- D) Bazardüzü, Babadağ, Tufandağ
- E) Babadağ, Tufandağ, Dübrar

Mövzu: Azərbaycanın relyefi və onun təsərrüfat əhəmiyyəti.

Sinif: 10

İzah: Tapşırığı düzgün cavablandırmaq üçün abituriyent zirvələrin hündürlüklerini bilməli və onları müqayisə etməyi bacarmalıdır. Böyük Qafqazda yerləşən dağ zirvələri müxtəlif hündürlüklərə malikdir (Babadağ (3629 m), Dübrar (2205 m), Şahdağ (4243 m), Tufandağ (4191 m), Bazaryurd (4126 m) Bazardüzü (4466 m)). Dağ zirvələrin hündürlüklerinin artmasına görə düzgün verilən sırası: Dübrar (2205 m), Tufandağ (4191 m), Şahdağ (4243 m).

Cavab: Dübrar, Tufandağ, Şahdağ

22. Cədvələ əsasən düzgün olan sıranı müəyyən edin.

Iqlim tipi	Torpaq örtüyü	Landşaft	Fiziki-coğrafi rayon
1 dağ-tundra	Boz çəmən	yarimsəhra	Günnüt-Qapıcıq
2 mələyim-isti	dağ sari	dağ-çəmən	Zaqatala-Lahic
3 soyuq	Dağ-çəmən	nival	Talış dağları
4 mələyim-isti	qonur dağ-meşə	dağ-meşə	Acınohur-Ceyrançöl
5 mələyim-isti	çəmən-meşə	düzən-meşə	Qanıx-Öyriçay

- A) 1
- B) 2
- C) 4
- D) 3
- E) 5

Mövzu: Azərbaycanın fiziki-coğrafi rayonları

Sinif: 9,10

İzah: Test tapşırığında Azərbaycanın fiziki-coğrafi rayonlarına uyğun gələn iqlim tipi, torpaq örtüyü və landşaftların düzgün olduğu sıranı müəyyən etmək tələb edilir. Cədvələ nəzər yetirsək görərik ki, Qanıx-Öyriçay fiziki-coğrafi rayonunda mələyim-isti iqlim tipi hakimdir. Fiziki-coğrafi rayonun bu iqlim tipi daxilindəki torpaq örtüyü çəmən-meşə torpaqlarıdır. Fiziki-coğrafi rayonda qrunt sularının təsiri ilə düzən-meşə landşaftı formalaşır.

Cavab:

5	mələyim-isti	çəmən-meşə	düzən-meşə	Qanıx-Öyriçay
---	--------------	------------	------------	---------------

23. Yerin planetar inkişaf mərhələsi üçün səciyyəvidir.

1. Müasir cavan dağlar yaranmışdır.
2. Pantalas okeanı yaranmışdır.
3. İri neft və qaz yataqları yaranmışdır.
4. Yer səthinə kütləvi yağışlar yağmışdır.
5. Radioaktiv parçalanma nəticəsində mantiya maddələrinin əriməsi baş vermişdir.
6. Kaledon və Hersin dağçılığında mərhələləri olmuşdur.

Mövzu: Yerin planetar inkişafı

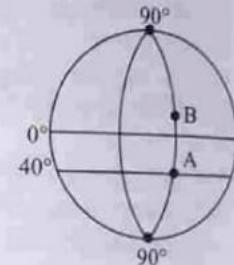
Sinif: 10

İzah: Yerin yaranması və inkişafında iki mərhələ ayrılır: planetar və geoloji. Planetar mərhələdə Yer bir planet kimi formalashmış, onun ilkin təbaşələri yaranmış, geoloji mərhələdə isə yer qabığının üzərində dağlar və düzənliliklər əmələ gəlmış və Yer müasir formasını almışdır. Tapşırıqda verilən Pantalas okeanının yaranması, Yer səthinə kütləvi yağışlarının yağması və radioaktiv parçalanma nəticəsində mantiya maddələrinin əriməsi Yerin planetar inkişaf mərhələsində baş vermişdir.

Cavab: 2, 4, 5

24. Eyni meridian üzərində yerləşən A və B məntəqələri arasında ən qısa məsafə 6660 km-dir. B məntəqəsinin yerləşdiyi coğrafi enliyi aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin (1° -lik meridian qövsünün uzunluğu təqribən 111 km-dir).

1. Payız gecə-gündüz bərabərliyi günündə günorta günəş şüalarının düşmə bucağı 20° -dir.
2. Passat küləklərinin təsiri altındadır.
3. Yay gündönümündə günorta günəş şüalarının düşmə bucağı $26,5^{\circ}$ -dir.
4. Qış gündönümündə günorta günəş şüalarının düşmə bucağı $46,5^{\circ}$ -dir.
5. Tropik işıqlanma qurşağında yerləşir.
6. Subtropik iqlim qurşağında yerləşir.

Mövzu: Yerin Günəş sistemində.

Sinif: 7,8

İzah: 1° -lik meridian qövsünün uzunluğunu nəzərə alaraq B məntəqəsinin yerləşdiyi coğrafi enliyi tapmaq lazımdır. $6660 \text{ km} : 111 = 60^{\circ}$. A məntəqəsindən 60° şimala getsək, B-nin 20° şimal enliyində yerləşdiyini təyin etmiş oluruz. Sonra isə B məntəqəsi üçün səciyyəvi xüsusiyyətləri tapşırıqda verilən bəndlərin içərisində seçmək lazımdır. B nöqtəsi 20° şimal enliyində yerləşdiyindən passat küləklərinin təsirinə məruz qalır, tropik işıqlanma qurşağında yerləşir və qış gündönümü günündə burada Günəş şüalarının düşmə bucağı $46,5^{\circ}$ -ə bərabərdir.

Cavab: 2, 4, 5

Test tapşırıqlarının izahı

25. Axarsız göller üçün səciyyəvidir:

1. Sırınsulu olur.
2. Çaylar üçün mənbə və mənsəb ola bilər.
3. Şorsulu olur.
4. Rütubətlik əmsali vahiddən kiçik olan ərazilərdə formalasır.
5. Daha çox səhra və yarımsəhrada rast gəlinir.
6. Əsasən humid iqlimə malik olan ərazilərdə yaranır.

Mövzu: Quru suları və onların təsərrüfatda rolü.

Sinif: 6, 7, 10

İzah: Axarsız göller rütubətlilik əmsalının vahiddən kiçik olduğu quraq iqlim şəraitində formalasır. Axarsız göller səhra və yarımsəhralarda daha çoxdur. Onlardan çaylar başlamadığı üçün şorsulu olurlar.

Cavab: 3, 4, 5

26. Çayın orta meylliliyi $2,5 \frac{m}{km}$, uzunluğu isə

1200 km-dir. Çayın mənsəbində atmosfer təzyiqi 760 mm c.s. olarsa, mənbəyinin mütləq hündürlüyünü metrlə hesablayın.

Mövzu: Hidrosfer. Yerin su təbəqəsi.

Sinif: 10

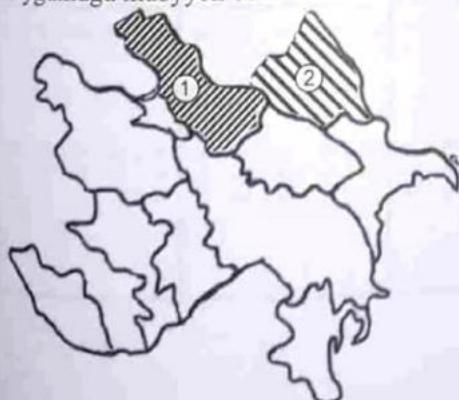
İzah: Verilən tapşırıqda çayın orta meylliliyi və uzunluğu məlum olduğu üçün çayın düşməsini tapmaq mümkündür bunun üçün Meyillik =D(düşmə) : L(uzunluq) düsturundan istifadə edilir.

$$D = 2,5 \frac{m}{km} \times 1200 \text{ km} = 3000 \text{ m. Çayın mənsəbində}$$

atmosfer təzyiqi 760 mm c.s. olması onun mənsəbinin okean səviyyəsində olmasını göstərir və bunun vasitəsilə çayın mənbəyinin yerləşdiyi mütləq hündürlüyü hesablamaya olar. $3000 \text{ m} - 0 = 3000 \text{ m}$

Cavab: 3000

27. Uyğunluğu müəyyən edin.

- a. Tütünçülük və qərzəkli meyvəçilik üzrə ixtisaslaşmışdır.
- b. Cimi və Xaltan mineral suları burada yerləşir.
- c. İki ölkə ilə həmsərhəddir.
- d. Ərazisində mühüm suvarma kanalı keçir.
- e. Əhalinin milli tərkibi yekcinsidir.

Mövzu: Azərbaycanın iqtisadi-coğrafi rayonları
Sinif: 11

İzah: Tapşırıqda respublikamızın iqtisadi-coğrafi rayonlarının müqayisə olunması, onların hər birinə aid (Şəki-Zaqatala-1, Quba-Xaçmaz-2) xüsusiyyətlərin seçiləsi tələb olunur. Məlumudur ki, Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonu tütünçülük və qərzəkli meyvəçilik üzrə ixtisaslaşmışdır və iki ölkə ilə həmsərhəddir. Quba-Xaçmaz iqtisadi-coğrafi rayonunda isə Cimi və Xaltan mineral suları yerləşir və rayonun ərazisindən ölkəmizin ən uzun suvarma kanalı olan Samur-Abşeron kanalı keçir. Əhalinin milli tərkibi yekcinsidir ifadəsi isə verilən rayonların heç birinə aid deyil.

Cavab: 1 – a, c; 2 – b, d

Situasiya və onun əsasında tərib olunmuş 3 tapşırıq

Müasir dövrdə ölkənin iqtisadi inkişaf səviyyəsi iki əsas göstərici – ÜDM və ÜMM-lə, xüsusiylə ÜDM-in adambaşına düşən kəmiyyətinə görə müəyyən olunur. Cədvəldə B ölkəsi üçün verilən məlumatlara əsasən bu ölkədə əhalinin həyat səviyyəsini müəyyən etmək mümkündür.

Ölkə daxilində xarici şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlər

Ölkə daxilində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlər

Ölkə xaricində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlər

1.	Əhalinin sayı	10 mln.nəfər
2.	ÜMM-in dəyəri	550 mlrd.dollar
3.	Ölkə xaricində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyəri	250 mlrd. dollar
4.	Ölkə daxilində xarici şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyəri	150 mlrd. dollar

Test tapşırıqlarının izahı

28. B ölkəsində ÜDM-in dəyərini hesablayıb yazın.

Mövzu: Dünya iqtisadiyyatının ümumi coğrafi səciyyəsi.

Sinif: 8, 11

İzah: Verilən sxem Ümumi Daxili Məhsulun ölkə daxilində daxili şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyəri ilə ölkə daxilində xarici şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyərinin cəmi olduğunu yada salmağa kömək edir. Buna əsasən cədvəldə verilən statistik məlumatlardan istifadə edərək əvvəlcə ÜMM-in dəyərindən (550 mlrd.) ölkə xaricində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyəri (250 mlrd.) çıxılaraq ölkə daxilində milli şirkətlərin istehsal etdiyi məhsul və xidmətlərin dəyəri alınır: $550 \text{ mlrd.} - 250 \text{ mlrd.} = 300 \text{ mlrd.}$. Sonra isə milli şirkətlərin məhsulunun dəyəri ilə xarici şirkətlərin məhsulunun dəyəri toplanaraq ÜDM-in dəyəri tapılır:

$$300 \text{ mlrd.} + 150 \text{ mlrd.} = 450 \text{ mlrd. dolları}$$

Cavab: 1) $550 \text{ mlrd.} - 250 \text{ mlrd.} = 300 \text{ mlrd. dollar}$
2) $300 \text{ mlrd.} + 150 \text{ mlrd.} = 450 \text{ mlrd. dollar}$

29. B ölkəsində ÜDM-nin adambaşına düşən həcmini hesablayın və inkişaf səviyyəsinə görə ölkənin hansı qrupa aid olduğunu yazın.

Mövzu: Dünya iqtisadiyyatının ümumi coğrafi səciyyəsi.

Sinif: 8, 11

İzah: ÜDM-in bundan əvvəlki tapşırığı həll edilərkən alınan dəyərini cədvəldə verilən əhali sayına bölmək lazımdır. Verilən situasiya tapşırığının mətnində əhalinin bir nəfərinə düşən ÜDM ilə ölkənin inkişaf səviyyəsi arasında əlaqənin mövcudluğu haqqında məlumatlardan nəticə çıxarmaq mümkündür. Belə ki, tapşırığı həll edərkən alınan 45 000 dollar çox yüksək göstərici sayıldığı üçün yalnız inkişaf etmiş ölkəyə aid ola bilər (IEÖ).

Cavab: 1. $450 \text{ mlrd.} : 10 \text{ mln.} = 45 \text{ min dollar}$
2. IEÖ

30. Xəritə-sxemdə rəqamlarla verilmiş və inkişaf səviyyəsinə görə B ölkəsi ilə eyni qrupa daxil olan ölkələrin adını yazın.

Mövzu: Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri.

Sinif: 8, 11

İzah: Verilən situasiya tapşırığının mətninə əsasən əvvəlki tapşırıqda hesablanmış adambaşına düşən illik ÜDM dəyərinin inkişaf etmiş ölkələrə aid olduğu müəyyən edilir. Bu tapşırıqda isə verilən xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilən və yalnız IEÖ-lər qrupuna aid olan ölkələri müəyyən edilərək onların adlarını seçib yazmaq tələb olunur.

Cavab: 2 – Avstraliya ; 4 – Fransa; 5 – Yaponiya

Dürgün cavablarının siyahısı

Azərbaycanın bioehtiyatları

Azərbaycanın torpaq bitki örtüyü, heyvanat aləmi

Azərbaycan Respublikasının landsaftları

Azərbaycanın təbiətinin mühafizəsi, ekologiyası

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	A	D	C	E	A	B	E	D	B	D	A	E	E	A	B	A	B	B	B	E	B	A	B	C	C	B	E	E	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	D	C	D	A	D	D	C	E	A	C	D	C	C	C	A	E	D			1, 4, 5	1, 3, 5	1, 2, 4	1, 4, 5	1, 3, 4	2, 4, 5	3, 5, 6	1, 3, 2, 4	4, 3, 5, 6	
61	62																												
b, e, a, c, d	d, a, e, b, c																												

Təbii ehtiyatlar və onlardan istifadə

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
C	D	B	A	D	B	A	A	B	E	B	B	E	E	C	D	A	D	A	B	D	B	D	A	C	E	D	E	A	A	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
E	D	B	C	A	D	C	D	D	D	B	E	B	C	A	A	E	E	A	D	B	E	D	A	C	B	E	B	C	E	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	
C	A	A	C	A	C	E	B	D	E	B	C	A	C	A	D	E	B	B	C	E	E	E	C	D	D	B	B			
91	92	93	94	95																										
1, 2, 6	1, 5, 6	1, 4, 6	4, 2, 1, 3	3, 1, 2, 4																										

Düzgün cavabların sıyahısı

Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	A	B	A	A	E	E	E	D	E	C	C	E	D	B	E	C	C	B	A	B	B	B	C	E	B	A		
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
E	D	E	D	D	C	D	B	E	B	A	B	B	D	A	A	C	C	B	E	C	A	A	A	C	A	D	C	E	E
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
A	C	D	C	D	B	D	D	B	C	A	A	A	B	B	E	E	C	B	A	E	C	A	B	E	D	C	D	B	C
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
D	B	C	A	A	D	D	E	A	E	C	D	B	D	D	C	E	E	C	B	B	B	D	E	D	B	C	D	E	
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150
D	E	C	D	D	E	D	A	A	C	B	E	C	B	D	A	A	B	C	C	E	C	E	E	A	C	A	D	A	C
151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180
B	A	B	A	A	D	B	D	A	E	D	E	D	B	A	C	D	E	A	D	C	E	A	A	B	E	D	D	B	
181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210
E	E	E	D	B	1,2,6	1,2,4	1,3,4	1,4,5	2,5,6	1,3,5,6	1,2,5	2,5,6	1,3,5	2,3,4	2,4,5	2,4,5	2,5,6	2,3,4	1,3,4	1,3,5	2,3,4	1,3,5	2,3,4	1,3,4	2,3,6	1,3,4	2,4,5	2,3,4	1,3,5
211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	b; d; a; c; e	b; d; c; e	a; d; b; c	c; d; e; a; b	e; d; a; b

Dünya sivilizasiyaları
Dünyanın müasir siyasi xəritəsi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	A	D	B	E	A	A	A	B	E	C	A	B	E	D	B	C	D	B	E	D	D	E	C	E	C	C	C	D	A
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
E	A	B	B	D	D	A	A	B	B	E	C	A	B	C	D	E	A	A	C	D	E	D	C	B	D	B	A	C	

Ölkələrin tipoloji xiüsusiyyətləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	B	C	A	D	E	D	E	C	A	C	E	E	A	B	D	E	D	A	B	C	C	E	D	E	D	E	E	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
E	A	A	B	B	C	B	C	B	D	D	D	A	B	C	C	B	E	B	C	E	A	A	D	A	C	A	B	D	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79											1, 3, 6

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi və geosiyasi mövqeyi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	B	C	A	B	B	E	C	D	D	E	B	E	A	A	A	C	C	D	B	D	A	B	E	B	D	C	A	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50										
A	A	E	B	C	E	C	A	B	E	D	C	C	A	D	D	E	2, 4, 5, 6	1, 3, 5, 7	2, 3, 4, 6										

Dünya əhalisi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30			
A	A	D	A	A	A	A	D	A	C	D	C	E	E	A	D	A	E	E	B	D	D	A	A	D	B	C	D	E	B	C		
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60			
C	B	C	A	D	C	C	D	E	A	B	B	E	E	E	B	B	C	D	A	C	B	C	E	E	D	E	D	D	B			
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90			
E	B	D	A	E	C	B	A	A	C	B	A	B	D	C	E	A	E	C	A	B	B	D	D	E	B	E	C	A	E			
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120			
D	D	A	C	A	E	C	E	E	B	A	B	B	A	D	C	E	E	B	A	C	E	B	C	E	C	C	A	D				
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150			
D	D	E	B	D	C	A	D	C	C	B	B	A	A	A	E	D	D	E	C	B	E	B	A	B	E	C	C	D				
151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180			
B	B	D	B	D	B	B	A	B	A	B	B	C	E	D	B	E	B	D	E	C	E	A	C	B	D	C	E	E				
181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210			
A	D	A	D	A	E	C	D	B	D	D					1, 3, 4																	
211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225																		
12	66120	96800	5	100	18,2	432	1236	485	293,525	63,825	20	20	2, 4, 5	42	1, 2, 5	125,700	1, 3, 6	1, 3, 4	1, 3, 6	1, 4, 5	1, 3, 4	1, 3, 4, 6	2, 3, 4	3, 5, 6	1, 2, 6	1, 4, 6	1, 3, 5	3, 4, 5	12	25	8	15

Azərbaycan Respublikasının əhalisi
Əhalinin təbii və mexaniki artımı. Əmək ehtiyatları

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	D	D	A	A	D	B	A	A	E	B	E	A	C	E	E	E	A	D	B	B	C	D	D	2, 4	2, 4, 6	109,9	378,4	27,2	
31	32																												
9,5	179,46																												

Düzgün cavabların sıyahısı

Əhalinin sıxlığı və məskunlaşması

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
C	A	B	B	D	C	A	E	D	D	E	C	D	1,5,6	2,5,6					
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
D	C	E	D	B	A	B	A	E	E	E	D	C	A	E	C	D	D	D	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	
D	E	B	C	C	A	E	B	A	B	E	B	C	A	A					

Dünya iqtisadiyyatının ümmümcəografi səciyyəsi

Dünya ölkələrinin İCM-yi. Dünya iqtisadiyyatı ETİ dövründə

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	C	A	C	B	B	A	A	E	B	B	B	A	C	E	C	C	C	D	C	C	D	D	D	A	C	D	B	A	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
D	C	E	D	B	A	B	A	B	E	E	D	C	D	B	E	D	C	E	E	A	B	B	D	B	A	E	B	C	C
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
D	E	B	C	C	A	E	B	A	B	E	B	C	A	C	E	B	A	A	D	E	D	E	B	E	B	A	D	A	A

Dünya sənayesi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30			
A	E	D	C	D	A	E	D	C	A	E	D	D	B	B	A	D	C	A	C	A	C	B	E	C	E	E	D	B	E			
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60			
D	B	D	E	A	E	C	C	A	B	D	A	C	D	B	E	D	C	E	E	B	C	E	A	A	C	D	A	D	A			
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90			
A	C	B	C	A	D	B	B	B	A	D	E	A	E	C	D	C	A	C	E	B	A	A	D	E	D	E	B	E	B			
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120			
B	A	C	C	A	B	D	E	A	C	C	B	A	A	A	C	B	A	E	D	C	D	B	B	E	A	E	B	A	C			
121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150			
B	C	D	B	C	B	C	E	A	E	D	A	B	B	D	C	A	D	E	D	D	B	A	E	D	C	B	C	A	B			
151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180			
c; e; d 2, 3, 4 b; c; a 1, 5, 6 b; e; a; d; c 2, 3, 5 2, 4, 5 1, 3, 6 1, 3, 6 1, 3 2, 4, 5 1, 3, 6 1, 3, 6 2, 5, 6, 7 2, 5, 6 1, 3, 4 1, 3 2, 4, 6 2, 4, 5, 7 1, 3, 6, 8 2, 3, 4 1, 3, 6 50000 120000																																
181	182	183																														

Dünyanın kənd təsərrüfatı
Dünya kəndi

Dünya kənd təsərrüfatında əkinçilik

Dünya kənd təsərrüfatında heyvandarlıq

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı
Azərbaycanın sənaye sahələri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	E	A	D	E	D	E	E	A	B	C	C	A	D	B	E	A	A	B	E	A	E	C	D	B	B	C	C	A	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	E	D	C	A	D	A	D	A	D	A	D	D	C	A	E	A	E	D	D	D	E	E	B	B	A	D	A	D	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
B	C	C	A	B	C	D	E	C	A	B	A	B	B	E	C	B	A	D	C	B	C	D	B	C	E	E	B	A	
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115					
D	B	D	B	C	A					1, 3, 5					2, 3, 5					b; a; d									

Azərbaycanın kənd təsərrüfatı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	C	D	E	B	C	D	D	D	A	A	E	E	D	A	B	A	B	C	C	C	A	C	D	C	D	D	D	E	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
A	D	C	C	D	C	B	B	A	C	C	C	E	D	C	A	B	E	A	E	A	E	B	A	B	B	E	E	B	D
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
E	E	A	B	E	B	C	B	E	D	E	D	A	E	E	A	B	D	A	B	B	E	D	C	B	B	C	C	B	C
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	
D	C	E	B	D	D	A	B	E		1, 4, 5					2, 3, 5					2, 5, 6					4, 7				

Azərbaycanın nəqliyyatı, beynəlxalq iqtisadi əlaqələri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	A	E	D	B	C	B	B	D	D	C	C	D	C	C	B	B	E	D	A	E	A	A	B	E	E	B	C	D
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54						
B	C	A	D	B	B	D	E	A	A	C	E	D	E		1, 4, 5				2, 5, 6					4, 7					

Dünya ülkelerinin inkişaf xüsusiyyətləri

İnkişaf etmiş ölkələr

9	30	A	1, 2, 3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30												
60		D	E	E	A	B	C	C	D	D	B	E	E	C	A	C	E	D	C	A	B	D	B	B	A	E	D	D	C	E	A											
90		B	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60										
			A	C	B	E	C	A	D	A	B	D	B	E	A	D	A	B	E	D	E	D	B	A	E	B	C	C	D	A	B	D										
			61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90										
			E	A	D	C	B	C	C	D	D	B	A	C	A	C	A	E	1, 4, 5	2, 5, 6	3, 4, 5	1, 3, 4	1, 4, 5	2, 4, 5	1, 3, 4	1, 2, 5	1, 3, 5	2, 4, 5	3, 4, 6	2, 3, 4	1, 2, 4	1, 3, 5	2, 3, 4	1, 2, 5	1, 3, 4	2, 4, 5	3, 4, 6	2, 3, 4	1, 2, 3			
			91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130

İnkişaf etməkdə olan ölkələr

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30										
D	D	D	D	B	D	B	B	C	A	A	D	C	B	B	E	A	A	D	C	C	C	B	E	B	D	E	E	E	A	C									
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60										
A	B	A	A	A	E	E	D	C	A	A	B	A	D	B	C	B	C	A	E	D	C	B	C	C	D	C	C	D	D										
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90										
C	C	C	E	A	B	B	B	A	A	A	C	B	D	C	2, 5, 6	1, 3, 4	1, 3, 4	3, 4, 5	3, 5, 6	3, 4, 6	1, 2, 5	1, 3, 4	1, 4, 5	2, 4, 5	1, 3, 4	1, 2, 5	1, 3, 5	2, 3, 4	1, 2, 4	1, 3, 4	2, 4, 5	3, 4, 6	2, 3, 4	1, 2, 3					
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları

İqtisadi-coğrafi rayonların İCM-yi, sənayesi

*Iqtisadi-coğrafi rayonların kənd təsərrüfatı,
nəqliyyatı və xarici iqtisadi əlaqələri*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	E	D	C	B	D	A	B	B	A	E	C	C	C	E	B	C	B	A	C	E	E	A	A	D	D	C	E	B	E
91	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
C	C	E	D	D	C	D	C	C	B	E	D	A	D	C	D	D	C	B	C	D	B	B	D	D	D	E	D	A	A
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
E	B	C	B	D	D	D	A	C	A	E	C	B	A	C	B	B	A	E	E	D	A	B	E	E	B	A			
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102																		
2, 5, 7	1, 4, 5	1, 3	1, 3, 5	1, 2, 3	2, 4	2, 3, 5	1, 2, 4	a, c; d, e	a, c; b, d	b, e; c; a, d	c, e; b; a, d																		

Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr

Dünya nəqliyyatı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
B	E	B	D	D	B	A	C	A	C	C	B	A	D	B	C	D	E	A	B	D	C	D	C	E	A	E	C	A		
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	
E	A	A	B	E	C	B	D	D	A	E	D	B	C	D	D	E	A	E	D	E	C	E	B	D	C	A	C	D	C	
61	62	63	64	65	66	67	68	69																						
B	B	3, 5, 6	1, 3, 5	21	b; a; c, d e; b; a, c	b; a; d, e a, c; b, d																								

Dünya ölkələrinin beynəlxalq iqtisadi əlaqələri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
B	B	D	E	A	E	E	A	C	A	A	D	D	D	A	C	E	A	C	C	B	C	B	E	B	B	E	C	B			
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45																	
E	D	B	C	B	C	2,3,5	1,4,6	1,3,5	2,3,4	1,3,4	1,2,3	1,2,5	1,4,6	2,3,5																	

Türk dünyası coğrafyası

Türk dünyasının fiziki-coğrafi səciyyəsi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	A	A	B	C	A	B	B	D	C	A	A	E	A	A	C	E	D	B	C	A	E	C	E	D	E	A	C	E	B
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	B	E	D	C	C	B	D	C	A	B	C	D	D	D	E	C	D	D	B	B	E	C	B	E	C	A	D	E	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
E	A	D	A	D	E	D	B	C	E	C	E	C	B	C	B	D	A	D	A	B	C	A	E	A	B	B	2, 4, 5, 8	2, 4, 6, 8	1, 2, 5
91																													
1,3,6																													

Türk dünyasının iqtisadi-coğrafi səciyyəsi. Əhalisi

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	C	D	B	E	D	A	E	B	A	D	C	C	A	C	D	B	E	C	C	D	E	A	B	C	B	B	E	A	
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	A	E	A	B	B	E	E	E	A	E	D	C	D	E	E	B	B	E	E	C	B	B	D	A	E	B	C	E	
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
C	B	E	D	D	C	D	A	D	A	D	B	E	C	C	A	B	B	B	C	E	A	D	A	E	E	D	A	A	
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115					
D	C	E	A	C	C	D	2,3,6	1,3,4	1,2,5	2,3,4	1,3,6	3,4,5	2,4,5	1,2,6	2,3,6	1,4,5	1,4	1,3,5	2,4,5	1,2,4	c; b; d	c; a; e	c; a; d						

Dünyanın qlobal problemləri

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	B	B	E	C	D	E	B	A	C	D	C	A	E	A	E	A	C	D	B	A	B	E	B	E	D	C	C	D	C
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
B	B	E	E	C	A	A	B	D	C	D	A	D	D	A	E	B	C	1, 3, 4	1, 3, 6	1, 4, 6	2, 3, 5	1, 3, 4	2, 5, 6	2, 3, 4	1, 2, 5	3, 5, 6	1, 3, 6	2, 3, 6	
61	62	63	64	65	66	67	68																						
1, 5, 6	1, 2, 5	3, 4	1, 4, 5	1, 2, 4, 6	1, 3, 5	b, e; c; a, d	d; c, e; a, b																						

Situasiya

1	II tip (ənənəvi)
2	1, 2, 5, 8, 9
3	<ul style="list-style-type: none"> 1. nikah yaşının artırılması 2. müxtəlif təbliğat tədbirləri 3. ali təhsil müəssisələrində təhsil alanların ailə qurmasına qadağanın qoyulması 4. təhsil və tibb xidmətlərində azusaqlı ailələrin uşaqlarına üstünlük verilməsi 5. uşaqları az olan valideynlərə iqtisadi və sosial güzəştlərin verilməsi 6. doğumun azaldılması (Təbii artımın azaldılması) 7. boş ərazilərin mənimşənilməsi 8. ailə planlaşdırılması (Əhalinin tibbi cəhətdən maarifləndirilməsi)
4	I tip (müasir)
5	2, 4, 5, 6, 7
6	<ul style="list-style-type: none"> 1. müavinətərin (təqaüd, pensiya) verilməsi 2. çoxuşaqlı ailələrə və yeni evlənənlərə güzəştlər 3. uzunmüddətli ödənişli analıq məzuniyyətinin verilməsi 4. tibbi xidmət və təhsil ödənişlərinin dövlət hesabına olması 5. körpələrin uşaq müəssisələrinə cəlb edilməsi 6. doğumun yüksəldilməsi (təbii artımın yüksəldilməsi) 7. müxtəlif təbliğat tədbirləri 8. ailə planlaşdırılması (Əhalinin tibbi cəhətdən maarifləndirilməsi)
7	(10-14) yaş qrupu; (2001-2005)
8	Kişilərin sayı çox; ordu sıralarında çağırışçıların sayı artar.
9	2002- 2006
10	(0-4) yaş qrupu ; (2011- 2015)
11	Qadınların sayı az; kişilərin sayının çox olması ilə ordu sıralarına çağırışçıların sayı artar.

Dürgün cavablarının siyahısı

Dərgənin cavabları və sylahı

<i>Yerleşimli yarımküre</i>	<i>Moskunlaşma formalarının adı</i>
1. <i>Sarıq</i>	<i>Reynboyu, Tokkaydo</i>
2. <i>Qarb</i>	<i>Sakit okean (San-San), Bos-Vaş (Şimal-şorq), Çi-Pits (Gollerträfi)</i>
3. <i>Sarıq va qarb</i>	<i>İngiltere</i>

39	maisət tullantıları, yollarda tıxac, su qılığı, səs-küy, havanın çirkəlməsi (tüstü dumani-smog)
40	A-ABŞ B-Azərbaycan
41	36,3 və ya 36
42	Abşeron yarımadası, Şix və Suraxanı
43	friksion, struktur, dövrü
44	I. təbii – (friksion, struktur işsizlik)
II. iqtisadi böhran keçirən ölkələr – dövri işsizlik
45	1) işsizlərin məşğulluğunu və sosial müdafiəsini təmin edən hüquqi bazanı yaratmaq
2) vətəndaşların peşə hazırlığı, ixtisaslarının artırılmasına yönəldilmiş dövlət proqramlarını həyata keçirmək
3) mövcud vakansiyalar üzrə kompüter məlumat bazasını yaratmaqla iş yerlərinin mövcudluğuna dair məlumatları artırmaq
4) iş yeri imkanları olan regionlara köçmək istəyən insanlar üçün vergi imtiyazlarını tətbiq etmək, uzun müddətli kreditlər vermek
5) şəxsi bizneslərini qurmaq istəyənlərə kredit və ya birləşfəlik müavinatlırlar vermek
6) ölkəyə daxil olan xarici işçilərin qarşısını almaq
46	1. OPEK 2. sahəvi integrasiya
47	I. İnkışaf etmiş ölkələr (İEOÖ)-idxalçı
II. İnkışaf etməkdə olan ölkələr (İEOÖ)-ixracatçı
48	İran və Qvineya körfəzi
49	3, 1, 5, 2, 4, 7, 6
50	1. Ölkələrarası münaqişələrin qarşısını almaq üçün imkan yaranır.
2. Elmi-texniki tərəqqinin inkişafı sürətlənir.
3. Ölkənin regional və sahəvi təşkilatlarda təmsil olunması imkanı yaranır.
4. Təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə imkanları genişlənir.
5. Ölkələrarası ticarət əlaqələri sadələşir.
51	Tam iqtisadi integrasiya; ABŞ
52	cəl təbii zonası
1 - preri; 2 - pampa
53	1. düzənlik relyefə malik olması
2. münbit torpaqların yayılması
3. iqlimin və aqroiqlim ehtiyatlarının olverişli olması
54	1. qara, qırmızı-qara, şabalıdı
2. dənli bitkilər (buğda, qarğıdalı) kətan, şəkər çuğunduru, kartof
55	alüminium sənayesi
56	Geotermal ES; Alüminium sənayesində enerjiyə olan tələbatının ödənilməsi
57	1. boksit
2. Avstraliyanın şimalında - York yarımadası
58	II (ənənəvi) tip.

Düzgün cavabların siyahisi

59	79 931 250 nəfər																								
60	təbii artımı nizamlamaq üçün demografik siyaset aparmaq; təbii artımı azaltmaq; nigah yaşını artırmaq; azuşaqlı ailələrə üstünlük tövliyi; əhalini maarifləndirmək; boş araziləri mənimsemək																								
61	Terrikonlar																								
62	84 milyon ton																								
63	Faciəli vəziyyət																								
64	Holland sindromu																								
65	1. Bütün sahələr eyni vaxtda inkişaf etmir. 2. Yalnız hasilat sənayesi inkişaf edir. 3. İstehsal sektorу zəifləyir. 4. Təbii sərvətlərin satışından alınan gəlirlər sünü canlanması yaradır. 5. Təbii sərvətlərdən asılılıq yaranır. 6. Digər sahələr tənəzzülə uğrayır. 7. Yalnız bir təsərrüfat sahəsindən asılılıq yaranır.																								
66	1. iqtisadi modellər qəbul etmək 2. emal sahələri yaratmaq 3. iqtisadiyyatın bir sahədən asılılığını aradan qaldırmak																								
67	Yantsizi; Çin																								
68	I-musson yağışları II- dekabr, yanvar, fevral və ya qış ayları																								
69	-bənddən yuxarıda yerləşən yaşayış məskənlərinin torpağın, müəssisələrin su altında qalması -su altında qalmış zavod və mədənlərdən zərərlə maddələrin suya daxil olması -çayda ekoloji dəyişikliklərin baş verması bir çox balıq növlərinin məhv olması -arxeoloji abidələr, əkin sahələri, yaşayış məskənlərinin su altında qalması -bəndin əhatə etdiyi ərazilərdən əhalinin daimi yaşayış yerlərini məcburi tərk etməsi -su anbarından aşağıda yaşayan əhalinin daim ciddi təhlükə altında olması																								
70	1. yeni sutkanı ilk qarşılayan- Bişkek 2. yeni sutkanı son qarşılayan-Ankara																								
71	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Paytaxt şəhər</th> <th>Ölkə</th> <th>Yerləşdiyi region</th> <th>Aid olduğu türk dil qrupunun qolu</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Bakı</td> <td>Azərbaycan</td> <td>Cənub-Qərbi Asiya</td> <td>Oğuz</td> </tr> <tr> <td>Ankara</td> <td>Türkiyə</td> <td>Cənub-Qərbi Asiya</td> <td>Oğuz</td> </tr> <tr> <td>Astana</td> <td>Qazaxıstan</td> <td>Mərkəzi Asiya</td> <td>Qıpçaq</td> </tr> <tr> <td>Aşqabad</td> <td>Türkmənistan</td> <td>Mərkəzi Asiya</td> <td>Oğuz</td> </tr> <tr> <td>Bişkek</td> <td>Qırğızıstan</td> <td>Mərkəzi Asiya</td> <td>Qıpçaq</td> </tr> </tbody> </table>	Paytaxt şəhər	Ölkə	Yerləşdiyi region	Aid olduğu türk dil qrupunun qolu	Bakı	Azərbaycan	Cənub-Qərbi Asiya	Oğuz	Ankara	Türkiyə	Cənub-Qərbi Asiya	Oğuz	Astana	Qazaxıstan	Mərkəzi Asiya	Qıpçaq	Aşqabad	Türkmənistan	Mərkəzi Asiya	Oğuz	Bişkek	Qırğızıstan	Mərkəzi Asiya	Qıpçaq
Paytaxt şəhər	Ölkə	Yerləşdiyi region	Aid olduğu türk dil qrupunun qolu																						
Bakı	Azərbaycan	Cənub-Qərbi Asiya	Oğuz																						
Ankara	Türkiyə	Cənub-Qərbi Asiya	Oğuz																						
Astana	Qazaxıstan	Mərkəzi Asiya	Qıpçaq																						
Aşqabad	Türkmənistan	Mərkəzi Asiya	Oğuz																						
Bişkek	Qırğızıstan	Mərkəzi Asiya	Qıpçaq																						
72	Qırğızıstan; Türkmenistan; Azərbaycan; Qazaxıstan; Türkiyə.																								
73	3-Qazaxıstan; həmsərhəd olduğu türk dövlətləri: 4- Türkmanistan, 5- Özbəkistan, 6- Qırğızıstan																								
74	Şimal hissəsi, çöl zonasının geniş ərazi tutması																								
75	2.548 min nəfər																								

Mündəricat

Ön söz	1
Azərbaycanın bioehtiyatları	2
Azərbaycanın torpaq bitki örtüyü, heyvanat aləmi	2
Azərbaycan Respublikasının landşaftı	7
Azərbaycanın təbiətinin mühafizəsi, ekologiyası	19
Təbii ehtiyatlar və onlardan istifadə	25
Azərbaycan Respublikasının fiziki-coğrafi rayonlaşdırılması	34
Dünya sivilizasiyaları	57
Dünyanın müasir siyasi xəritəsi	57
Ölkələrin tipoloji xüsusiyyətləri	61
Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi və geosiyasi mövqeyi	69
Dünya əhalisi	74
Azərbaycan Respublikasının əhalisi	93
Əhalinin təbii və mexaniki hərəkəti. Əmək ehtiyatları	93
Əhalinin sıxlığı və məskunlaşması	97
Dünya iqtisadiyyatının ümumcoğrafi səciyyəsi	99
Dünya ölkələrinin İCM-yi. Dünya iqtisadiyyatı ETİ dövründə	99
Dünya sənayesi	106
Dünyanın kənd təsərrüfatı	121
Dünya kənd təsərrüfatında əkinçilik	121
Dünya kənd təsərrüfatında heyvandarlıq	136
Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı	141
Azərbaycan Respublikasının sənaye sahələri	141
Azərbaycan Respublikasının kənd təsərrüfatı	150
Azərbaycan Respublikasının nəqliyyatı, beynəlxalq iqtisadi əlaqələri	162
Dünya ölkələrinin inkişaf xüsusiyyətləri	167
İnkişaf etmiş ölkələr	167
İnkişaf etməkdə olan ölkələr	175

Azərbaycan Respublikasının iqtisadi-coğrafi rayonları.....	187
İqtisadi-coğrafi rayonların İCM-yi, sənayesi.....	187
İqtisadi-coğrafi rayonların kənd təsərrüfatı, nəqliyyatı və xarici iqtisadi əlaqələri.....	208
Dünya nəqliyyatı və beynəlxalq iqtisadi əlaqələr	218
Dünya nəqliyyatı	218
Dünya ölkələrinin beynəlxalq iqtisadi əlaqələri	225
Türk dünyası coğrafyası	230
Türk dünyasının fiziki-coğrafi səciyyəsi.....	230
Türk dünyasının iqtisadi-coğrafi səciyyəsi. Əhalisi.....	237
Dünyanın qlobal problemləri	247
Situasiya	253
2019-cu ildə II qrup üzrə ali məktəblərə qəbul imtahanında (yay imtahani) istifadə olunmuş test tapşırıqlarının izahı	261
Mövzular üzrə test tapşırıqlarının düzgün cavabları.....	269

COĞRAFIYA

TEST TOPLUSU / 2019-cu il / II hissə
(Vəsait abituriyentlər, şagirdlər, müəllimlər və test tərtibçiləri
fürün nəzərdə tutulmuşdur)

ISBN 978-9952-465-14-3

Kitab «Abituriyent» jurnalı redaksiyasında yığılmış
səhifələnmiş və redakto olunmuşdur.
Fiziki çap vərəqi 36. Çapa imzalanmışdır.
Tiraj 3000 + IIZ 2000.

© DİM - «Abituriyent» - 2019